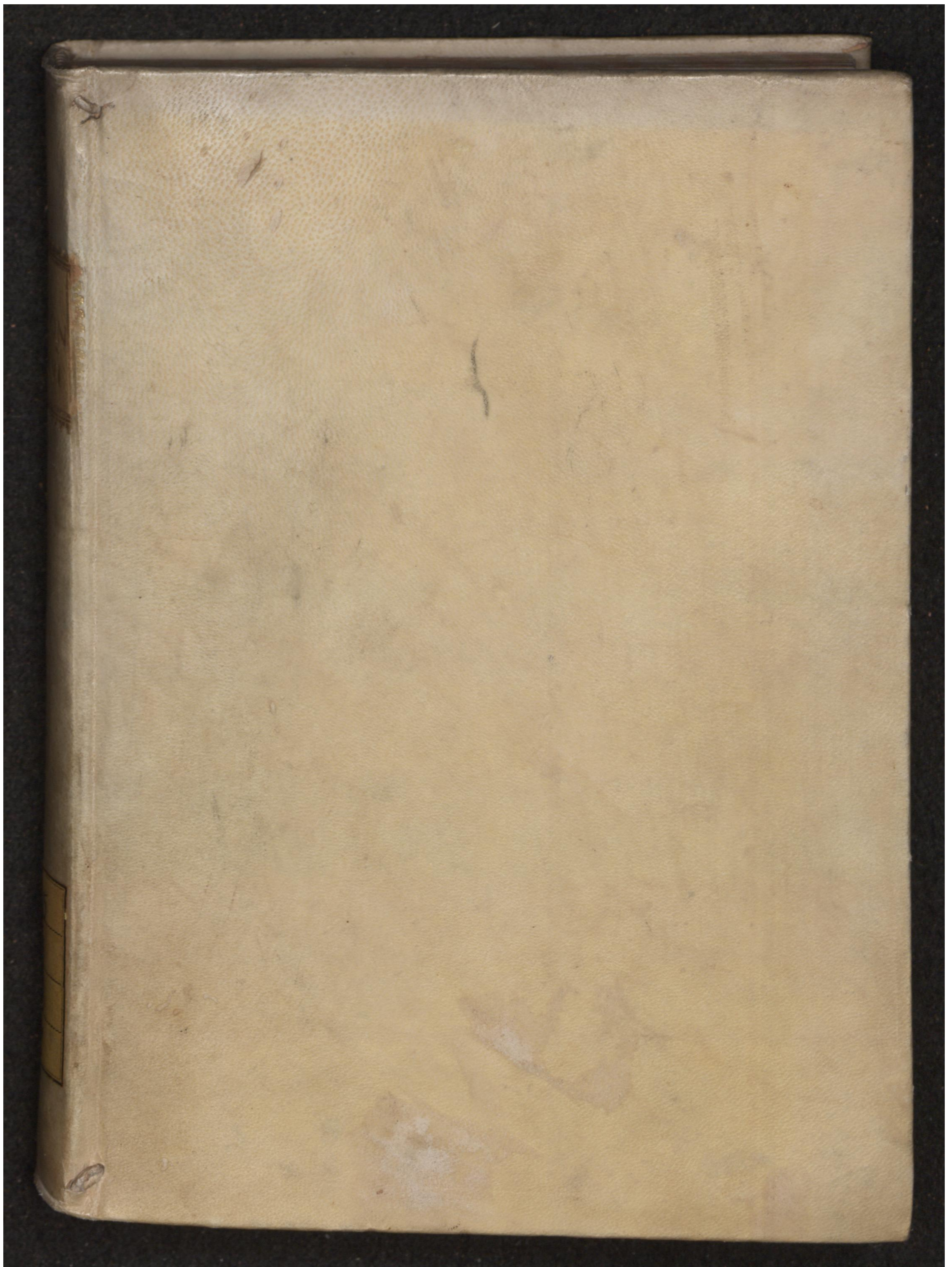
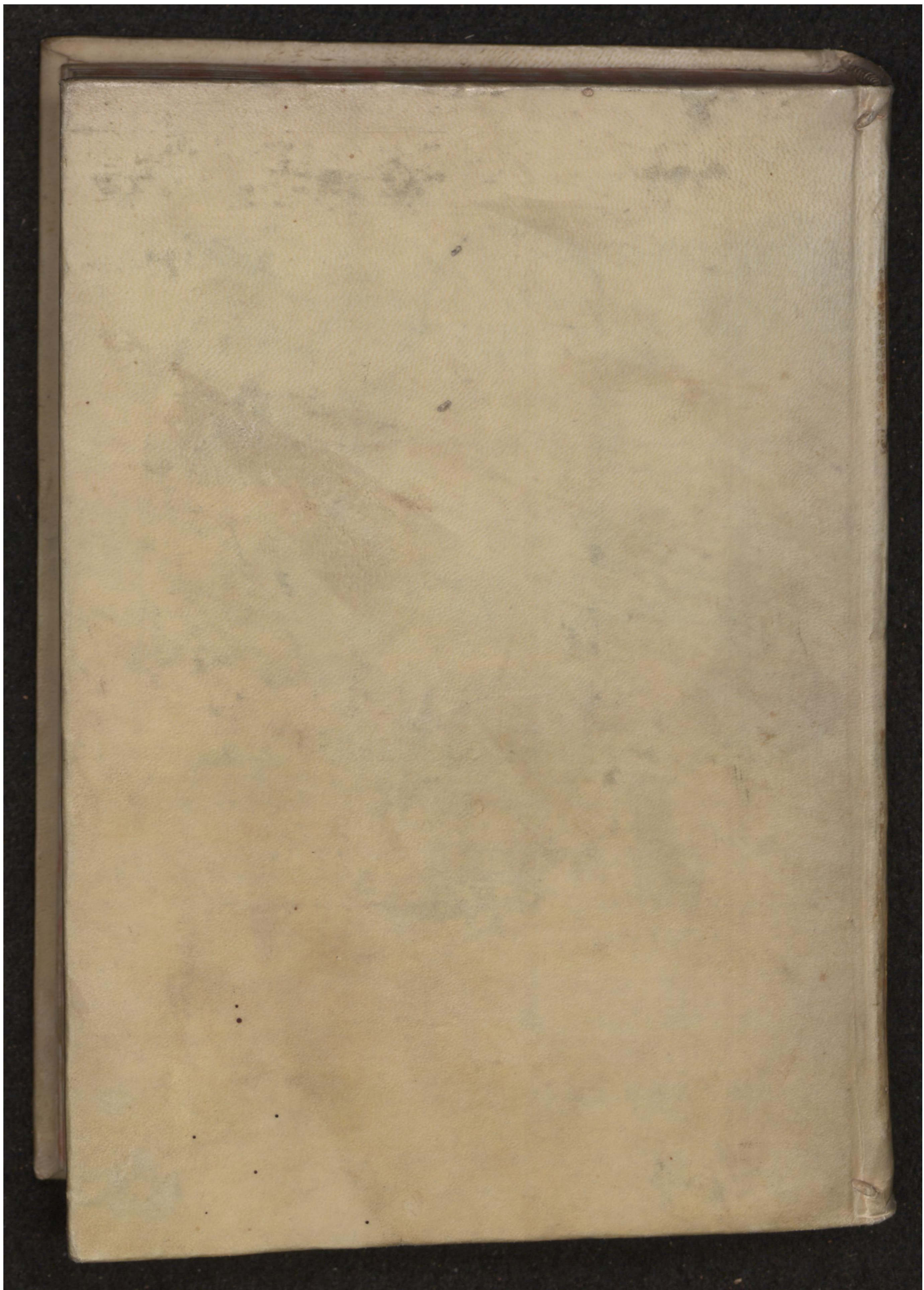
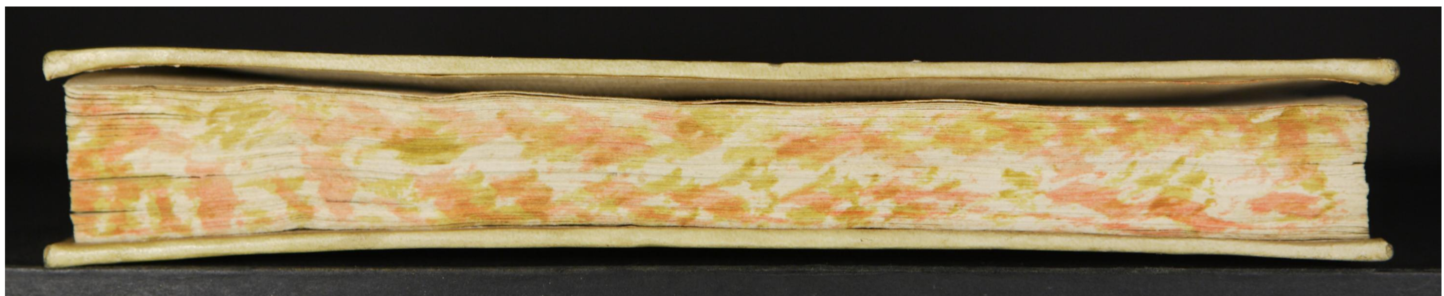

S.
ANTON
SVMVL
25
3
3
2

VII

¶ Incipit sũmula confessionis vtilissi
ma: in qua agitur quõ se habere debe
at confessor erga penitentem in cõfessi
onibus audiendis: quam edidit reuerẽ
dissimus vir: ac in Christo pater domi
nus frater Antonius archiep̃s floreñ.
ordinis fratrũ predicatorum.

D Efecerunt scrutantes
scrutinio p̃s. 63. Scru
tinium quidem est cõ
fessio in quo ꝛ peni
tens scrutatur consci
entiam suam: ꝛ cõfes
sor cum eo. Scrutans ergo est confes
sor: qui in hoc potest tripliciter defice
re. Quia vel per maliciam absoluen
do quem scit non posse: vel per igno
rantiam nesciendo discernere inter le
pram ꝛ lepram: ꝛ quem possit vel non
possit absoluere: vel per infirmitatem
concupiscentie inde sumendo occasio
nes malorum ex auditu dum incaute
se habet. vnde Aug. de peni. di. 6ª. c. i.
Caueat spiritualis iudex vt sicut non
cõmisit crimẽ nequitie: ita non careat
munere scientie. Ex quibus verbis in
nuitur: ꝙ confessor siue sacerdos debꝫ
habere illa tria ex auctoritate Aug. p̄
allegata. Primo potestatem in foro cõ
sciẽtie: vt. s. iudex sit spũalis. Scdo cõ
seruare puritatẽ vite sue: ne cõmittat
crimẽ nequitie. Tertio habere sufficiẽ
tẽ scientie claritatẽ: vt nõ careat mune
re scientie.

¶ Capitulũ p̃mũ de potestate seu au
ctoritate cõfessoris: ꝛ qs possit vł ñ pos
sit audire cõfessiones.

N Otandum primo est ꝙ nõ sa
cerdos: ꝛ si possit audire con
fessiones in casu mortis nõ ta
men absoluere potest: alˈs si absoluit vt
sacerdos indicatiue ꝯm quosdam in
currit irregularitatem: sicut si celebra
ret. Hoc tamen est dubium: quia nõ ẽ
in iure expressum sicut de celebrãte: vn
de non videtur irregularis: extra ð sẽ.
excõi. c. is qui. li. vi. Ibi enim dicitur
ꝙ non incurrit quis irregularitatem
propter aliquod delictum: qñ non ẽ in
iure expressum: ꝛ confessus tali non sa
cerdoti tenetur itꝫrum confiteri. rõ est
quia solis sacerdotibus dictum ẽ: quo
rum remiseritis peccata ꝛc. Jo. 20.
Nec tñ a quolibet sacerdote potest qˈs
absolui: sed a proprio aut altero de li
centia eius. Unde dicitˈ de peni. ꝛ re
mi. in. c. omnis. ꝙ quilibet semel in an
no ꝯfiteatˈ oĩa peccata sua proprio sa
cerdoti: ꝛ de pe. di. vi. c. placuit. ratio ẽ
quia non potest quis soluere vel liga
re eum qui sibi confitetur nisi habeat
iurisdictionem super eum. Si autem
sit proprius prelatus ꝛ non sacerdos:
sicut curatus ꝛ episcopus nõ sacerdos
potest absoluere per alium: cõmitten
do hoc alteri. ¶ Sed nota ꝙ propri
us sacerdos aliter intelligitur cum di
citur ꝙ quilibet debet confiteri ꝓpˀo
sacerdoti: ꝛ aliter cum dicitur ꝙ de li
centia proprij sacerdotis potest alteri
confiteri. Nam primo casu dicitur ꝓ
prius sacerdos quicunqꝫ habet pote
statem absoluendi ordinariam: vel de
legatã: siue sit cõmunis: siue sit singula
ris: q2 actor sequitˈ forꝫ rei: sꝫ ẽ ĩ electio
ne eius quem forꝫ de multis sequatur:
nisi sit actio realis ĩ qua seqˀtur forꝫ rei

ꝺ qua agit̄. Et q: in foro penitētie idē
est actor ⁊ reus: inde est ꝙ idem seipm
potest accusare coram quocunqꝫ con-
fessore de omnibus qui illum possit ab
soluere de crimine vbicunqꝫ cōmisso
q: huiusmodi absolutio nō respicit ter
ritorium: sicut alia ratione rei vel deli
cti. Propter qꝺ dicit Hosti. ꝙ quilibet
hꝫ tres sacerdotes proprios ordinarie
s. curatum ꝺ cuius parochia est epꝫ su
um ⁊ papā. Sed in secundo casu ꝓpri
us sacerdos ꝺ cuius licentia pōt alteri
confiteri: ītelligitur strictius ille qui ꝺ
iure suo ordinario hoc habet: nō ex cō
missione: ⁊ sic intelligitur. c. oīs equo-
ce loqui de ꝓprio sacerdote ſm omēs.
Nam constat ꝙ ad implendum illud
preceptum de confitendo semel in an-
no omnia peccata sua proprio sacēdo
ti: ita sufficit confiteri vicario curati: si
cut ipsimet curato: ⁊ tñ ad ꝯfitēdū al-
teri ñ sufficeret accipē licētiā ab ei⁹ vi
cario sicut sufficēt ab ipsomet curato.
Uñ respectu p̄mi vicari⁹ ē ꝓpri⁹ sacer
dos: ſ; nō respectu secūdi: vñ ⁊ si possit
qs ꝯfiteri vicario curati: tñ ip̄e vicari⁹
nō pōt dare licētiā illi ꝙ alteri ꝯfiteat̄
hec Pe. ꝺ pal. in. 4. di. 17.

¶ Capitulū 2m ꝺ ordinario cōfessore
q̄ ad ecclesiasticas ꝑsonas ⁊ clericos.

SCiendū est ꝙ papa q: non hꝫ
superiorē a Christo: nec a cō
cilio quoqꝫ habet ꝓpriū ꝯfesso
rem quē duxerit eligendū q auctorita
te Christi pōt eū absoluere: vel ligare
in foro penitentiali: nō autē in foro ex
teriori: q: ipse nō pōt ligari vinculo ex
cōicationis a quo indigeat absolui: ⁊
propter hoc nō oportet a Christo sibi
ꝯmitti: q: tñ pōt ligari vinculo peccati
sicut ⁊ alij: ꝓpterea indiget remedio si
cut ⁊ alij: qa nec Christus dimisit eum
sine remedio: ideo hoc concessit: vt si-
cut a principio quilibet poterat quēlꝫ
volentē se sibi subijcere absoluere: ita
⁊ nūc quo ad illū qui nulli est subiectus
sicut papa. Si vero excōicatus eligat̄
in papam anteqꝫ cōsentiat superiorē
habet a quo absolui pōt: sed si pri⁹ assē
tiat absolui postea non potest: sed nec
īdiget quia nulli legi subest. Unde lex
positiua que arcet excōicatū a cōmu-
nione fidelium ⁊ perceptione ⁊ collati
one sacramētoꝝ ipsū nō ligat ꝓpt̄ qꝺ
excōicatio ñ īpedit electū nec electionē
ipsam.

¶ Qui vero sūt ꝺ familia pape habēt
sūmū penitētiariū ꝓpriū sacerdotē cū
papa: q: nulli alij subsūt. Sec⁹ ē aūt ꝺ
capellanis eius q p mūdū sūt dispersi:
q ꝓpt̄ hoc nō sūt ab alijs exempti.

¶ De cardinalibus.

DE cardinalibus autē qui sunt
epi ipsi non minus habent q̄
alij epi: ꝙ. s. libere possunt eli-
gere. Idem si sunt legati: quia sūt pre-
lati vl' exempti. Si vero sint simplices
cardinales nec epi nec legati: dicit Ho
sti. eos non habere nisi papam ⁊ sum
mū penitentiariuꝫ: ⁊ quāuis īmediate
sūt sub papa: ⁊ percōsequēs exempti ñ
tñ possunt sibi eligere confessorem si-
ne ipius aut sūmi penitentiarij licētia
quia non sunt prelati: sed coadiutores
prelati ⁊ pastores: licet sint presbyteri
cardinales: ⁊ ideo tutius est ꝙ habeāt
licentiam a papa.

familia vero cōmensalis eoꝝ ꝺ licētia eorūdem cardinaliū possūt sibi eligē cōfessorē: quia de consuetudine sꝫ subditi eis: siue sacerdotes sint: siue non. Uel forte sūmus penitentiarius: qꝛ est quasi curatus respectu omniū mansionarioꝝ curie pape quoꝝ ipse papa est q̄si eps ꝓprius. hec Pe. ꝺ pal. in. 4.

¶ De patriarchis ⁊ alijs.

Patriarche archiepi epi habēt ꝓprios sacerdotes suos imediate superiores: vt eps archiepm: ille primatē: ille patriarchā: ille papam: ⁊ hoc nisi sint exempti: nihilominus omnes isti possunt sibi eligere confessorem: ex̄ de pe. ⁊ remis. c. fi. qui possunt eos absoluere non solum ꝺ occultis: sed etiam de manifestis: ⁊ notorijs etiam archiepo inuito: ⁊ etiā a vinculo excōicationis maioris ⁊ minoris ⁊ mutare vota: ⁊ relaxare iuramenta: ⁊ omnia alia propter que non esset cōsulenda sedes aplica: licet Hostien. dicat contrarium: ⁊ illud cōtrariū tenet frater Bartho. in pisanella. cōfessio. 3. §. 16. Nec obstat ꝙ in illo. c. fi. ñ fit mētio nisi ꝺ absolutione a peccatis: quia cum intentio pape sit ipsis epis quibꝰ est graue semper ad archiepiscopum recurrere ⁊ grauius ad papā: ita ꝓuidere eis per cōfessorē ab eis electum sicut prouisum est inferioribus epoꝝ ꝑ ipsos epos. Ideo de omni peccato ⁊ vinculo ꝺ quo pōt eps absoluere inferiorē: ⁊ electus ab eo pōt ipsum absoluere ⁊ in omni casu in quo pōtest episcopꝰ dispensare cū inferiori: ⁊ ille cum epo quia ibi eadem ratio ⁊ idem ius. Et sicut bene dicit Hosti. Istud priuilegiū nō perdit ꝑ hoc ꝙ venit Romā: quia ibi nō distinguit᷑ vbicunq̄ sit. Sꝫ si desinit esse eps: puta quia cedit loco ⁊ dignitati forte perdit priuilegium datū epis: qꝛ ipse nō plus hꝫ epi dignitatem si vēo cedit loco ⁊ nō dignitati nō perdit. Ratio quā aliqui ꝓbant ꝙ ꝯfessor ab epo electus non pōt eū absoluere a vinculo excōicationis est: quia non hꝫ potestatē nisi ex electōe epi. Sed ad hoc respondetur ꝙ nō ab epo eligēte: sꝫ a iure ꝯmittente hꝫ potestatē ille sicut q̄ eliguntur ab illis qui per litteras penitentiarioꝝ habent ꝙ possint sibi eligere cōfessorem ab ipsis pñiarijs: non ab eligentibus habet auctoritatem. Sicut cū eps cōmittit fratribus quos prior eligit: ipsi sunt cōmissarij prelatoꝝ nō eligentium. Et ꝙ etiā dicunt ꝙ si ille electus ab epo in confessorem esset excōicatus minori nunq̄ cum eligeretur ad hoc possit absoluere: quia ligatus minori licet possit conferre sacramēta nō, tñ eligi. Rñdetur ꝙ nō valet istud qꝛ intelligit᷑ ꝺ electione ad dignitatē imo ⁊ si qñ ab epo eligat᷑ cōfessor: esset tunc ambo ipse ⁊ electus ligati maiori adhuc non impediret factum dummodo electus ille qui absoluit non sit ligatus maiori nec suspensus. hoc Pe. ꝺ pal. i. 4. di. 17ª. q. 3ª. ¶ Prelati exempti habent simile priuilegium cum episcopis in eligēdo libere confessorem: nam exquo sunt exēpti ⁊ prelati: sicut multi sꝫ abbates: ex hoc ipso habent istud priuilegiū: quia graue esset eis semper adire papam nouū ꝑ licentia confitendi. Si aūt sic sūt exempti ꝙ non prelati ñ habēt istud priuilegium: verbigratia. Omnes subditi collegij exēpti secłares vel regulares: qꝺ est exēptū in capite

⁊ in mēbris:hi enī imediate suis prelatis confiteri pñt:nō alijs nisi de licētia ipsoꝝ. Si aūt sic sī exēpti ꝙ citra papam nec decanū nec prepositū habent qui habeat curā ipoꝝ:⁊ ad hoc ñ possunt sibi eligere:ꝫ petūt hoc ipm a papa:vl' eius penitētiario cuꝫ al's nullus possit eos absoluere.

¶ Abbatissa qd possit ī spūalibus.

Similiter nulla abbatissa q̄ꝫuis iura epalia exerceat ponendo officiales:nisi in h° habeat speciale priuilegiū: quantūcūqꝫ exempta non pōt hoc habere:ꝙ non est prelata cū non habeat claues iurisdictionis:⁊ ꝙ eius officialis excōicat ꝙ per se ipa nō potest:non est auctoritas ipsius:sed pape. Similiter quicūqꝫ preest qbuscūqꝫ ex cōmissiōe alteri⁹:⁊ est delegatus non pōt dici prelatus:vñ quātūcunqꝫ exēptus:qꝛ tñ nō est platus non hꝫ hoc ꝑuilegiū:puta supprior in religiōe: vel prior nō cōuentualis: aut conuentual' sub abbate:nō per electionē:sed ab ipo abbate ex consilio senioꝝ positus vel institutus:nisi forte qñ mortuo abbate vel priore ipsi fuerint quasi ordinarij: qꝛ tūc actio subrogata hꝫ priuilegium eius in loco cuius subrogat': ꝫ prior q ꝑ electionē canonicā īstituitur platus est:⁊ ideo si ē exēptus hꝫ idem priuilegiū,ꝑpter qd nō oportet ꝙ confirmās det sibi ptātem eligendi cōfessorē:sicut nec cōfirmās vel cōsecrās epum. Nec obstat decretalis ne ꝑ dilatiōe.extra ꝺ pe.⁊ re. Istud.n.priuilegiū ꝺ eligendo confessorem equaliter conceditur episcopis ⁊ minoribus prelatis exemptis.

¶ Vñ cū epi licet īmediate subsint archiepis:nihilominus sine coꝝ licentia hoc pñt etiā qui sunt nō exempti:ergo ⁊ pores hoc pñt: licet subsint abbatib⁹ vel maioribus sine licētia eoꝝ cuꝫ sint ordinarij. Si autem sunt in dignitatē cōstituti:nō tamen prelati:sicut cantor thezaurarius sacrista ⁊ huiusmodi ꝑsone nō habent priuilegiū q̄ꝫuis exēpti

¶ Si vero essēt plati:ꝫ non essēt plati ī foro penitētiali:sicut sūt archidiaconi ꝺ pari ꝯcurrētes cū epis in foro cārū: adhuc nō puto eos habere hoc priuilegiū:ꝫ solos platos:hoc dico q habent curā aīaꝝ. Sicut autem dixi de epis ꝙ q̄ꝫdiu sunt epi quo ad dignitatē retinent hoc priuilegiū:ita ⁊ de istis q̄ꝫdiu sunt in prelatiōe:⁊ similiter qui electus ab eis potest agere cū eis absoluendo ⁊ dispensādo quicqd pōt epus si ei subessēt. Sic electus ab epo nō pōt tantū quantū archieps: excepto in sententia lata a superiori contra eos:puta ab archiepo contra suffraganeū suum:ab abbate contra priorē cōuentualem sibi subditum.ab huiusmodi.n.nō potest absoluere electus talis cōfessor.

¶ Quicūqꝫ eniꝫ pōt eligere vno electo siue mortuo:siue non mortuo pōt aliū mutare ad placituꝫ.⁊ eoipo ꝙ talis q pōt eligere confitetur alicui videt' ipꝫ eligere:qꝛ plus est factis ⁊ mentis ītentiōe eligere q̄ꝫ vbis.iij.q.vi.c.i.⁊ ꝺ ma. ⁊ obe.c.legebatur.hec Pe.ꝺ pal'.vbi.s̄ Inferiores prelati non exempti:si subsunt īmediate epo ipm solū habent cū superiorib⁹.ꝑ ꝓprio sacerdote: sicut abbates decani prepositi ⁊ archiepi rurales:curati vero decanos rurales ⁊ epꝫ qñ ille decanatus est annexus cure. Similiter priores qui sunt sub abbatibus illis:subsunt ⁊ episcopis : non prelati

vero subsunt imediate suis curatis: siue abbatibus: siue prioribus: siue decanis: quando sunt de collegio vel simplicibus curatis quando in parochijs suis comorantur. Clerici vero chorales subsunt ei qui prest choro: siue sit cantor siue succentor in exterioribus. Sed quantum ad forum conscientie solus decanus videtur curatus eorum. hec Pe. de pal. vbi. s. di. 17.

Capitulum tertium cui debeant laici ordinarie confiteri.

Imperator secundum Hostien. de antiquissima consuetudine confitetur capellanis suis: sed sicut dicitur extra de pe. et re. c. lib. 6. Nulla consuetudine introduci potest: vt preter proprij sacerdotis licentiam aliquis possit sibi eligere confessorem nisi de licentia pape. Rex habet episcopum siue archiepiscopum: in cuius ciuitate est sedes regni. dicitur autem sedes vel metropolis regni non in qua plus moratur: sed in qua iungitur et coronatur. Principes minores si habent sub se ciuitates plures: filij a sede principali ducatus vel comitatus domicilium sortiuntur. Sed si habent vnam ciuitatem alia principaliorem ab vtroque episcopo vel metropolitano licentiam confitendi capiant secundum Hosti. Sed hoc non est verum quantum ad metropolitanum: quia nullus subditus suffraganeorum est ei subditus imediate nisi quando visitat: sed solum ipsi suffraganei. Unde cum domini illarum ciuitatum in temporalibus ita subsint episcopis in spiritualibus: ac si esset seruus sicut dominus castri subest in spiritualibus curato. Ideo sicut metropolitanus non posset dare licentiam confitendi homini habenti domos in diocesi suffraganeorum ita nec principi.

De illo vero principe qui habet dominium in diuersis diocesibus: sed non super ciuitates: videtur quod ipse multomagis ab ipsis episcopis petere debeat hoc. scilicet in cuius diocesi habet principaliter dominium: vel ab vtroque si equaliter in duabus. nam absurdum esset quod a tot curatis haberet petere quot in suo dominio includuntur.

Domini vero qui in eadem diocesi in diuersis villis habent dominium: si in vna habent principale dominium in qua non sit nisi vna parochia tantum: siue vnus curatus tantum, illi videtur subesse. Sed quando nullum habet dominium in illa villa que sub se non continet plures parochias: maxime si vna non est principalior altera: tunc nulli curato subest: sed imediate episcopo. Si vero in vna villa sit principale dominium: in qua non est nisi vna parochia tantum: vel sunt multe et vna principalis: curatus illius est sibi proprius sacerdos citra episcopum. Balliui si nullibi haberent mansionem nisi secundum quod assistere requiruntur modo huc modo illuc discurrunt: vbique confiteri possunt: vel episcopis ciuitatum: vel curatis: in quorum parochijs hospitium eligunt. Si vero principaliter alicubi degunt: ibi curatum habent illum in cuius parochia hospitium suum situm est: et sic de prepositis: licet habeant domos parentum extra balliuam et seneschaldiam: vel preposituram: quia per hoc officium quasi contrahendo sortiuntur forum. Ceteri vero burgenses et alij laici non in potestate constituti illis curatis subsunt in quorum parochijs degunt principaliter. Uel si in duabus equaliter: in qua tunc manent quando confiteri volunt illius parochie sunt. Hec Pe. de pal. Regulariter ergo confessio fienda est proprio sacerdoti: vnde dicit Inno. in. c. omnis. extra de peni. et

remis. Si qs alieno sacerdoti iusta de causa ꝯfiteri peccata sua voluerit: licē tiam prius postulet ⁊ obtineat a ꝓprio sacerdote: cū aliter ipse nō posset solue re vel ligare: hec ibi.

¶ Capitulū quartū in q̄ nōntur octo casus in quibus quis potest alteri confiteri q̄ꝫ proprio sacerdoti sine eius licentia.

Et nota ſm Pe. de pal. casus octo in quibus quis potest alteri confiteri q̄ꝫ proprio sacerdoti sine eius licentia quos ponit Hostien. in summa. Primus propter indiscretionem sacerdotis proprij: ⁊ sub hoc casu cōprehenditur quando ipse sacerdos proprius est solicitator ad malum: vel reuelator confessionis: vel est talis q̄ ex cōfessiōe iminet periculum cōfitēti vel cōfessori. In hoc igit̄ casu dicit Hosti. q̄ eoipso hꝫ licentiaꝫ a iure alium adeūdi: de pe. di. 6ª. c. placuit. Sed alij dicunt q̄ tūc dꝫ petere licentiā ab eo vel a superiori: q2. c. omnis dicit q̄ q ex iusta cā voluerit alteri confiteri petat licentiā a proprio sacerdote. Et quāuis quidā hoc intelligāt nisi ex culpa sua hoc ꝓcedat: videt̄ tū melius etiā si hoc sit ex culpa sua: q2 culpa sua nō debet alteri nocere puta superiori: sicut ꝓprio sacerdote mortuo: vel excōicato: nō eoipso licet ire ad alium sed oportet recurrere ad epm: si superior adiri nō pōt: vel etiā si ē eque defectuosus: tum quia ad papam non est facilis recursus: eoipso ad aliū ire pōt ¶ Vñ ḡ ꝓprius sacerdos oīno idiscretus ⁊ ineptus est: ⁊ qui tunc non potest adiri sine licentia petita: vl' saltem cuꝫ licentia petita ⁊ non obtenta potest ire ad aliū. dico aūt petita: quia ⁊ sī sit indignus audire nō est tū impotens cōmittere: ⁊ in hoc. s. q̄ debet petere licētiam ab ipso: vel ire ad superiorē concordat Tho. Pe. Alber. Innocen. ⁊ Vul. q̄ si negatur ab eis licētia: tūc dicunt predicti q̄ idem iudiciū est de eo qđ ⁊ de illo q non hꝫ copiā confessoris. Vñ magis debet eligere laico confiteri: nec in hoc transgreditur ꝑcepta ecclesie: q2 precepta iuris nō se extendūt vltra charitatem: nec etiam fit iniuria sacerdoti: q2 priuilegiū meretur amittere q concessa sibi abutitur potestate. Sed Pe. d pal. dicit q̄ tunc pōt libere ire ad aliuꝫ vt pꝫ. s. Et si non posset alium habere: ⁊ necessitas imineat dicūt predicti doctores q̄ confiteatur peccata sua in genere sine eo de q̄ posset malum ꝓuenire.

Secundus casus.

¶ Secūdus casus est qñ parochianus trāstulit domiciliū suum: q2 tūc desinit esse parochianus primi sacerdotis: ⁊ fit parochianus illius ad cu9 parochiam se trāstulit. Sꝫ si in duabus parochijs haberet domū: ⁊ in vna maneret tēpore estiuali: i alia vēo tpe hyemali: vtrobiq3 sortit̄ forū ñ simul ſꝫ successiue ſꝫ q̄ habitat mō hic modo illic: ⁊ hic tūc recipiat sacramenta vbi tunc habitat alias ibi.

Tertius casus.

¶ Tertius casus est cū est vagabūdus nec habens nec petens domiciliuꝫ: tūc iste potest confiteri cuilibet curato vel epo in cuius parochia est immo etiaꝫ non curato videtur q2 nulli subdit̄9: ſꝫ subdit se cui vult. Nā omnis sacerdos

potestatē h; ordinis ⁊ iurisdictionis ex
sua ordinatione. Sed subditos h; solū
eos qui se ei submittūt: nisi q̄ fm iura
qui se semel alicui submisit: factus est
eius parochianus: nec pōt se alijs sub-
mittē quousq; ꝺ pmo se subtrahat sim
pliciter nisi ꝺ volūtate illius. vñ dicit̄
ex ꝺ pe. ⁊ re. c. si. permittimus eligere.
q. d. iure diuino licebat eis eligere: sed
electione eis subtracta permittim⁹ rela
xantes retentionem q̄ possint eligere.
Uñ i dicto. c. placuit de pe. di. 6. dicit̄
Sine cōsensu eius cui pmo se cōmisit
⁊ postea cui penitēs cōfessus est.

Quartus casus.

¶ Quartus casus est si querit domici
liū quo se ꝯferat quominus se alibi ha
beat. Et ꝺ peregrinis qdē dictu; est q̄
si sine licētia curatoꝝ ⁊ epoꝝ profecti
sunt: nil priuilegij habent in hoc. Si
aūt ꝺ licētia epoꝝ ⁊ curatorū profecti
sunt: eoipso habent licentiam interpre
tatiuam cōfitendi cum sine cōfessione
digne peregrinari nequeant. Si ēt sup
ueniat pascha cōicare pñt propt̄ eādē
licentiā implicitam: ⁊ de casu episcopa
li absolui: q: eps ñ retinēdo sibi aucto-
ritatem licentiando peregrinos: ex hꝰ
ipso videtur eis dare licentiam confi-
tendi de casibus episcopalib⁹: sicut cu-
ratus de parochialibus. ¶ De merca
toribus autem si nusq; haberent domi
cilium: nisi semper sequendo nūdinas
idem iudicium est quod de vagabun-
dis: ⁊ idem si in loco suo tenent hospi-
tiūm: sed non declināt illuc in pascha
cōiter. Non enim tūc videtur ibi habē
domicilium quo ad sacramēta. Et idē
ꝺ familia pricipis vel ballini q nunq̄
i eodē statu permanēt: ex quo licet ipsi
teneant hospitiū alibi: nec tñ illuc decli
nant nisi ad horā: isti vagabūdi censen
tur. Idē ꝺ familia epi laica: q: non sic
h; ius in ea sicut cardinales. Sed si es
sent ꝺ diocesi ipsa ꝺ eius licētia confi-
teantur. Si autē ꝺ alia ex quo eius ho
spitiū diuiserūt: q: per diocesim vagā
tur respectu illius diocesis vagabundi
reputant̄: vt de licētia epi illius: vel cu
iuslibet curati: ad cuius parochiam ve
niūt ꝯfiteri possūt. Cōcordat in hoc. s.
q̄ peregrini negociatores: ⁊ alij viato-
res: si nō habent licentiā a suis curatis
vel epis: vel sine licētia eoꝝ iter arripi
unt non possunt absolui ab alijs. Inn.
Ho. ⁊ Uul.

Quintus casus.

¶ Quintus casus est rōne delicti. 6. q.
3. c. placuit. qd qdam dicunt esse veru;
tūc solū qñ ꝑpter hoc est excōicat⁹: q a
si esset excōicatus a prelato loci illi⁹ ꝑ-
pter illud peccatum sicut consueuit fie
ri i furtis: ⁊ huiusmodi q̄z ignorātur
auctores: mittēdus est talis ad excōica
torē absoluendus ab eo: s; si peccatum
est occultū: ⁊ ꝑpter hoc nō sit excōica-
tus potest ꝺ hoc confiteri ꝓprio sacer
doti: vt dr̄ in summa pisana. Fran. za-
ba. refert Lanꝺ. tenere q̄ curati: ⁊ eti-
am fratres admissi ad audiendum cō
fessiones fm formam clemen. dudum.
possunt audire ⁊ absoluere peccata cō
missa: non solum in diocesi: sed etiam
extra territorium diocesis: dum tamē
cōfitentes se possunt illis confiteri. i. q̄
sint illi⁹ diocesis: vel parochie quo ad
curatos.

Sextus casus.

¶ Sextus rōne studij vt scholares eti
am si nō sint moraturi nisi p annu; in

studio:vel quia non habent plus ꝺ spa
tio:vel ab episcopo:vel capitulo:de cu
ius licentia ibi sunt:vel quia sic dispo-
nunt:vel de parochia in parochiā mu
tantur. De illis vero secularibus q ve-
niūt de omni parte regni ad parlamē
tum parisius:cum rex reputet se fiscuꝫ
non cognoscens superiorem in toto or
be videtur ꝙ ibi possit cōfiteri episco
po ⁊ curato in quorum parochijs do
mos conducunt:sicut olim in tempo-
re Imperatorꝝ Rome erat ibi cōmu-
nis patria:⁊ quicūqꝫ illuc veniebat ha
bebat iudicem suum.s.pretoreꝫ peregri
num. Sed contrarinm est verum.s. ꝙ
non possunt absolui ratione parlamē-
ti si non habent licentiam a suis prela-
tis:quia rex Parisius non habet pote
statem in spiritualibꝰ:nec ī ceteris par
tibus regni. Episcopus autem potest
in spiritualibus soli sue diocesi:solum
enim rome vbi est sedes pape in spiri
ritualibus omnibus est patria cōmu-
nis:sicut ecclesia cathedralis omnibus
ꝺ diocesi:vnde in curia romana sicut
curato suo summo penitentiario ꝺ oī
loco mundi potest confiteri:⁊ peniten
tiarijs simplicibus sicut vicarijs sui
curati.

Septimus casus.

Septimus casus ē rōne necessitatꝭ:
qn̄ esset in mortis articulo:tunc omnis
sacerdos ab eccl'ia n̄ precisus auctori-
tate fit ꝓpriꝰ sacerdos:ex̄ ꝺ offi.or.c.pa
storalis.ex hoc qꝺ habetur de cōse.di.
4.c.sanctū.videt̄ ꝙ etiā laicus in huiu
smodi necessitate possit etiam excom-
municatum reconciliare ecclesie:si nō
est ipse precisus:non tamen potest ab-
soluere a peccatis audiendo ꝯfessiōes.

Octauus casus quē ponit Hosti.est
si sacerdos non proprius ponat spē in
ratihabitione proprij sacerdotis:sed vt
dr̄ in sūma pisana ⁊ bn̄:iste casus com
muniter nō tenet̄:cuius rōnē assignat
Pe.ꝺ pal'.nulla enī ratihabitio confir
mat sacramentū qꝺ nullū fuit:quia ⁊
si nō in sacramētis ratihabitio saltem
pape valere pt̄:qꝛ illā solennitatē mu-
tare pōt:sicut ꝺ eccl'ia ꝑ nō epm dedi-
cata sola ratihabitione pape dedicata
vel recōciliata reputat̄:ex̄ ꝺ ꝯse.ec.vel
al.c.aqua.tn̄ in sacramētis valere non
pōt:quia illa papa mutare non potest
qꝛ regula iuris est ꝙ ratihabitio retro
trahit̄:⁊ mādato ꝯparat̄:qn̄ solo mā-
dato ⁊ a ꝓncipio res agi pōt:ī talibus
aūt locū n̄ hꝫ qn̄.s. essentia sacramenti
deficit:quia tunc totum iteranduꝫ est.

De essētia aūt absolutiōis ē ptās iu
risdictiōis:quā ptātem erga talē n̄ ha
bet ex hoc ponit spem in ratihabitiōe.

Quis possit cōmittē:⁊ qs n̄:audiēti
am cōfessionum.

Capitulum quintum.

n Ota ꝭm Pe.de pal'.in.4.di.
17.ꝙ omnis sacerdos ꝓprius
qui iure ordinario pt̄ audire
cōfessionē:pōt hoc ipsū alteri cōmittē
qꝛ hꝫ causā meri imperij:⁊ qꝛ quicūqꝫ
per electionē hꝫ curā animaꝝ est ordi
nariꝰ:iō omnis talis pōt licētiare quē
libet subdituꝫ cure sue alteri cōfiteri.
Itē ordinariꝰ ē quicūqꝫ ex officio sibi
annexo hoc hꝫ:licet non sit ꝑ electiōeꝫ.

Itē gerēs vicē curati per legē vl̄ cō
suetudinē:sicut factus prior per abba-
tem:qui viuente abbate erat delegatꝰ
non potēs subdelegare:eo mortuo vel
amoto eius vices in omnibꝰ obtinēs ē

quasi ordinarius delegatus quãtuꝫ ad
hoc: vñ licẽtiare pōt sibi subditos đ cõ
fessione.

De archipresbytero.

¶ Archipresbyter ciuitatis đ quo iu-
ra loquũtur: vr̃ ꝙ sit ordinarius sicut
si esset prebẽda sacerdotalis cui ex offi
cio esset annexũ officiũ audiẽdi ɔfessi-
ones illorum de diocesi extra ciuitateꝫ
⁊ multomagis si de ciuitate. Sed si pe
nitentiarius non hꝫ officiũ ex sua p̄bẽ
da: sꝫ ex ɔmissione viue vocis ep̄i: q re
uocat qñ vult: qꝛ iudiciũ soluit᷑ vetan
te eo q iudicare iussit talis ē delegatus
⁊ nõ ordinarius.

De archidiacono.

¶ Archidiaconus lꝫ sit iudex ordina
rius đ cõsuetudine: ñ tñ i foro ɔsciẽ ni
si sit᷑ sacerdos: ⁊ tũc audit ex cõmissio-
ne vñ nõ pōt subdelegare.

De legato.

¶ Legatus ē ordinarius ĩ vtroq̄ꝫ foro
vñ sicut ĩ exterioribꝰ dat iudices dele-
gatos: ⁊ hꝫ suos penitẽtiarios.

Sũmus penitẽtiarius.

¶ Sũmus penitẽtiarius ē ordinariꝰ i
spũalibus tm̃: vñ hꝫ penitẽtiarios suos
⁊ ɔcedit ēt licẽtiã eligẽdi confessorem:
Sed simplices penitẽtiarij pape q̃ꝫuis
sint delegati pape qui solus eos ponit
nõ sũmus penitẽtiarius: possunt qdeꝫ
oẽs audire đ toto mũdo: sꝫ ñ pñt sume
re adiutores: nec ēt dare licẽtiã eligen
di cõfessorem.

Decanus.

¶ Decanꝰ ruralis q etiã archipresby
ter vocatur: si iste decanatus est anne-
xus alicui cure speciali reputatur ordi
narius in parochijs sui decanatus post
episcopum. Supra curatus videtur eti
am ordinarius curatorum: ⁊ sic curati
de licentia eius: non solum ep̄i possunt
confiteri. Si aũt ep̄s seu archidiaconꝰ
ɔfert illũ decanatũ modo huic: modo
illi curato videtur delegatio: ⁊ hoc re
spectu cõmuniũ casuũ. Nam respectu
casuum ep̄alium: tam đ curato q̃ꝫ đ de
cano qbus đ spẽali gr̃a cõmittit absol
uere: de illis videtur distinguendũ an
sint retenti đ iure vl᷑ ɔsuetudine: ⁊ tũc
in illis nullum ius haberet đ se inferi-
or episcopo. Unde cuicũq̄ꝫ illos ɔmit-
tit auctoritate delegata illos absoluit.

¶ Itẽ nota ꝙ p̄tas iurisdictiõis ē vna
apud plures: ⁊ non apud quẽlibet in-
solidũ: tũc nõ pōt qlibet per se eam cõ
mittere sine consensu alioꝝ. Sꝫ quod
oẽs tangit ab omnibꝰ debet approbari
Unde si capitulũ sede vacãte gerat vi
ces ep̄i in tẽporalibus: nullus de capi-
tulo etiam decanus potest ponere offi
cialem sine consensu aliorum: sed capi
tulum de consensu maioris partis.

¶ P̄tãs aũt absoluẽdi a peccatis vna
⁊ eadẽ pōt esse apud plures ⁊ non pe-
nes vnũ: sicut penes capitulũ sede va-
cante qñ hꝫ p̄tãtem eius ĩ spiritualibꝰ
dico quãtũ ad cõmissionẽ non quãtuꝫ
ad executionem: quia confessio soli est
fienda. vnde totum capitulum: nõ vnꝰ
canonicus ponet p̄ñiariũ. Sꝫ qñ iuris
dictõ ꝑfecte ⁊ ĩsolidũ r̃manet apđ quẽ
libet: tunc quilibet eorum cui vult po-
test committere: ⁊ minor sine maiore:
multomagis e conuerso. ¶ Et q̃a po
testas absoluendi que est apud curatũ
papam ⁊ ep̄m non est vna: sed quilibꝫ
potest per se audire sine consensu alte
rius: ita etiam quilibet eorum sine cõ-
sensu alterius potest cõmittere alteri

Vñ vicarius curati sine licētia epi po
test audire cōfessionez illoꝝ.s. qui sunt
subditi curatoꝝ ⁊ nō alioꝝ: ⁊ mł'to ma
gis ecōuēso.s.ꝺ licētia epi audire eoꝝ
confessiones qui sunt subditi curatoꝝ
sine licentia vel consensu eorum. ¶ De
hoc extat bullata declaratio Clemen-
tis ⁊ Alexan. post cuius bullationem
nullus parisius dixit contrariū. ¶ Qui
aūt ex cōmissiōe solū audit ꝯfessiōes ñ
pt alteri cōmittere audiētiā ꝯfessionū.

¶ Quō ⁊ qñ curat⁹ vł' psbyt' parochi-
alis possit dare vł' denegare licētiā al-
teri ꝯfitēdi subdito ñ petat illam.

Capitulū sextum.

Nota ꝺm Pe.ꝺ pał.in.4.di.17.
ꝙ si parochianus petat licen-
tiam alteri cōfitendi indeter-
minate nō det curatus: nisi sit verisil'e
ꝙ penitens nō eligeret nisi eque bonuz
vel meliorē. Si vero nominat sibi aliū
de quo verisimile est ꝙ sit eque bonus
vel melior ad confessionem audiendā
non neget: quia forte habet peccatum
quod erubescit confiteri sibi: ⁊ pri⁹ mo
reretur sine cōfessione q̄ȝ sibi ꝯfiteret'.

¶ Si vero apparet ꝙ nō ē eque bon⁹
aut per famā: aut per visū sue ꝑsone ꝑ
ꝯuersationē personaꝝ sibi ꝯfitentium
q̄ minus religiose ꝯuersātur: ⁊ tūc sim
pliciter dȝ negare īnotescēdo ꝙ ille ñ
pōt eū absoluere: qꝺ tñ intellige cū ille
ad quē vult accedere parochianus nō
hȝ auctoritatē nisi ex cōmissione ipius
curati declarando etiā ꝙ ipse paratus
est eū audire: si tñ est talis ꝙ ad h⁰ sit
sufficiēs: vł' etiā ꝙ est paratus sibi da-
re vnū alium loco sui: in quo casu be-
ne videat vt det sibi ad hoc sufficientē
Nam si insufficientem daret sibi im-
putaretur detrimentum quod inde se
queretur oui sue: qꝛ ꝺm iura qui parū
diligenti socio suā rē custodiendā cō-
misit: facilitati sue īputari dȝ si periit.
Si autē ille petitus a parochiano: vel
diffamatus hȝ potestatē superioris: pu
ta qꝛ est vicarius epi: vel confessoꝛ de-
putatus in ordine minoꝝ vel p̄dicato
rū ⁊ hi⁹: non ꝓpter hoc prohibendus
est simpliciter: qꝛ iudex malus vel dele
gatus nō perdit iurisdictionem suam
sȝ dȝ dicere petēti nō expedit tibi vt tu
vadas ad illū: vel ad aliū: nec ibidem
ꝺ voluntate mea: nec assensu: nec licen-
tia: sed ipe habes potestatē ab alio ma
iore: vnde nō possum tibi ꝓhibere: sed
paratus sum te audire: vel per vicari-
um: vel extraneū idoneū: ⁊ ꝺm hoc sol
uitur instantia illius regule.s. ꝙ ñ pōt
esse pastoris excusatio si lup⁹ oues co-
medit: ⁊ pastoꝛ nescit: quia hoc veruz
est qñ pastoꝛ scire debet: ⁊ potest: ⁊ licȝ
aliquis semper debeat reputare aliuz
meliorē se simpliciter: non tñ quantuz
ad oīa: puta quantum ad officiuz hoc
vel illud. Itē suspiciōes habere possu-
mus non ad iudicandū ꝓximū: sed ad
cauendū nobis. Nam si video paupe-
rē nō iudicabo furē: tamen ne forte sit
fur custodiam rem meam ab eo ⁊ sic ī
ꝓposito: tñ si contrariuz nō appareat
plus debet homo presumē ꝺ his quos
papa: vel eps per totā diocesim prefe-
cit: q̄ȝ de se qui deputat' ad vnā paruā
parochiam.

¶ De religiosis qui nō pñt audire cō-
fessiones sine licentia prelati sui.

¶ Capitulum septimum.

Nota ꝙ religiosus nō debet audire confessiones etiam illorū qui habēt licētiā sibi eligendi confessorē quēcūq;: etiam si haberēt a papa sine licētia ⁊ auctoritate sui superioris: q2 sine suo superiori velle ⁊ nolle nō h3: patet hoc ꝑ simile ex̄ ꝺ elect. c. si religiosus li. 6. ad huiusmodi officiū: vbi dicit̄ ꝙ electiōi de se facte non deb3 nec potest assentire sine licētia superioris sui. Sed vbi papa nominati3 eligit religiosū ad aliqꝺ offm̄ p̄sumit̄ noscere persone industriā: vnde nō requirit̄ alterius licētia: siue ꝓ inquisitōne: siue ꝓ predicatiōe: siue ꝓ audientia cōfessionū: siue ꝓ p̄latiōe: siue alio quocūq; officio. Sed ex hoc ꝙ papa daret alicui licētiā ꝙ posset sibi eligere quēcunq; etiā religiosū ꝓ audiendo cōfessiones: vel ꝓ predicatione ex ista tali licentia non debet religiosus audire cōfessiōes vel predicare sine licētia sui superioris: vel prelati vel abbatis: ar. ad hoc ex̄ de iude. c. qꝺq; sit laudabile. si tn̄ in ꝺicto casu audiret religiosus sine licentia sui superioris vel p̄lati teneret absolutio ita ꝙ nō esset reiteranda talis cōfessio: quāuis malefaceret tal' sic audiēdo. Pe. ꝺ pal'. vbi. s̄. q. 4ª.

¶ De potestate audiēdi ꝯfessiōes attributa fratribꝰ p̄dicatoꝝ: ⁊ minōibꝰ a iure ꝑ textū cle. dudū. §. z. ꝺ sepul. quō fieri possit: ⁊ quō exponitur.

¶ Capitulum octauum.

Nota textū cle. dudum. §. z. ꝺ sepul. vbi dicitur: Statuimus ⁊ ordinamus vt in singulis ciuitatibus ⁊ diocesibus ī quibus loca fratrum ordinis predicatorum ⁊ minorū cōsistere dignoscunt̄: ⁊ in ciuitatibus diocesibus ⁊ locis ipsis vicinis ī quibꝰ loca huiusmodi n̄ habētur: magistri ꝓ ores ꝓuinciales ordinis p̄dicatoꝝ aut eoꝝ vicarij ⁊ generales ꝓuinciales: ministri ⁊ custodes minoꝝ ad p̄ntiā3 p̄latoꝝ eorūdē locoꝝ se cōferant per se vl' per fratres quos ad hͦ. idoneos fore putauerint humiliter petituri: vt fratres q ad hoc electi fuerint in eorū ciuitatibus ⁊ diocesibus confessiōes suorū subditoꝝ confiteri sibi volentium audire libē valeāt: ⁊ huiusmodi ꝯfitentibꝰ ꝓut ſm deu3 expedire ꝯgnouerint penitētias imponere salutares: atq; eisdem absolutionis bn̄ficiū impēdere ꝺ licētia gr̄a ⁊ bn̄placito eoꝝ. Deinde p̄fati magistri ꝓuinciales ⁊ ministri ordinū predicatoꝝ eligere studeāt personas idoneas ⁊ sufficiētes vita probatas discretas honestas atq; peritas ad ta3 salubre ministeriū exequendum: quas sic ab ipsis electas representent: vl' faciant represētari prelatis: vt ꝺ ipsoꝝ licētia gr̄a ⁊ bn̄placito in eoꝝ ciuitatibus ⁊ diocesibꝰ huiusmodi ꝑsone sic electe cōfessiōes audiāt sibi cōfiteri volentiū ⁊ imponāt pn̄ias salutares ⁊ beneficiū absolutiōis impēdāt: ꝓut superius est expressū extra ciuitates ⁊ dioceses in q̄bus fuerint deputate: per quas eas ⁊ n̄ per prouincias volumus deputari cōfessiōes nullatenus auditure. Numerꝰ aūt ꝑsonaꝝ assumēdaꝝ ad huiusmōi officiū exercēdū esse deb3 prout vniuērsitas cleri ac populi multitudo vl' paucitas exigit eorūdem. ¶ Et si idem prelati petitam licentiam confessionu3 audiendarū concesserint illam prefati recipiant cum gratiarum actione: ꝙ si forte dicti p̄lati quēcūq; ex huiusmodi

fratrib⁹ p̄n̄tatis eisdē ad huiusmōi offi
ciū nollēt habere: vel non ducerent ad
mittēdū esse: quo amoto vel subtracto
loco ipius similiter eisdē p̄n̄tādus pos
sit alius subrogari. Si vero idē prelati
p̄fatis fratribus ad ꝯfessiones vt pre-
mittitur audiendas electis huiusmodi
exhibere licentiā recusauerīt. Nos ex-
tūc ipsis vt cōfessiōes sibi ꝯfiteri libe-
re volentiū: liciteq̄ȝ audire valeāt: ꝛ bn̄
ficiū absolutionis impendere gratiose
cōcedimus de apostolice plenitudine
ptātis. ¶ Per hi⁹ autē concessionē ne-
quaq̄ȝ intēdimus personis seu fratrib⁹
ipsis ad id taliter deputatis ptātem in
hoc impendere ampliorē: q̄ȝ in eo cu-
ratis seu parochialibus sacerdotib⁹ est
a iure cōcessa: nisi forsan eis ecclesiarū
prelati vberiorem in hac parte gratiaȝ
specialem ducerent faciendam. ¶ Pe-
tituri Pau. potest peti hec licentia a p̄
latis extra suū territoriū: quia est vo-
luntarie iurisdictionis. ¶ Custodes gl.
p̄ores ergo ꝯuētuales quo ad p̄dicato-
res ꝛ guardiani quo ad mīores hoc n̄
p̄n̄t. Humiliter Pau. si petat̄ ista licē
tia aspere nō videt̄ satisfactū cōstituti
oni: ꝛ ideo iterū esset repetenda propt̄
omissionem forme. ¶ Ministri glo.
Nō ꝙ ꝺ vicarijs prioꝝ p̄uincialiuȝ ꝛ
ꝺ custodibus nō repetit ꝺ q̄bus premi
sit. lȝ ergo illi petitionē possint facē: de
qua p̄misit: nō tn̄ electionē: ꝺ qua h̄ lo-
q̄tur. Presētari gl. q̄ personalis p̄n̄tatō
fieri dȝ. nā dr̄ presēs q̄ prebetur sensib⁹
corporis. Facit de pe. di. i. in prin. Ideȝ
dicit Pau. super verbo represētēt. Exi
git glo. Si vero ep̄s contendat cū fra-
tribus dicens minorem numeruȝ suffi
cere: recipiat ep̄s numerū q̄ sibi videt̄

ꝺ reliquis recurratur ad arbitriū bo-
ni viri. i. iudicis. ff. de verbo. ob. l. conti-
nuus. Concesserunt glo. quam licen-
tiam sine causa reuocare non p̄n̄t. c. de
cet. ꝺ reg. iur. li. vi. ¶ Subrogari gl. si
nō recipitur iusta de causa: q꞉ s. non ē
talis qualis. s̄. describit̄ sibi imputent
q̄ malū elegerunt: ꝛ sic posset omnes
recusare: cū non sunt apti: sed si sine cā̄
h⁹ succedit sine licentia pape. ¶ Recu
sauerūt glo. si nō recusat expresse: sȝ nō
dat nec negat videt̄ ꝙ locum haberet
hoc priuilegiū post trinā monitionem
vl̄ requisitionē p. c. i. ex̄ de sup. ne. p̄la.
¶ Uolentiū glo. forte non intellexit ꝺ
religiosis qui ꝺm statuta suoꝝ ordinū
prelatis suis cōfiteri debēt. ¶ Libē gl.
denotat ꝙ nō est necesse habere licenti
am sacerdotis parochialis: cui⁹ cōtra-
riū dicit Jo. mo. sȝ ei nō stat̄. Impar
tiri gl. absoluti ergo n̄ habēt necesse vl
terius ꝯfiteri ꝓprio sacerdoti. Nec ob
stat. c. oīs in prin. de pe. ꝛ re. q꞉ illud in
telligitur de eo q̄ alteri nō est cōfessus
legitime. Jo. mo. dicebat cōtrarium: sȝ
male dixit. Idē Pau. s. ꝙ absq̄ȝ licētia
parochialis sacerdotis p̄t q̄s alteri ꝯfi
teri: nec tn̄ ex h⁹ seq̄t̄ ꝙ sint curati isti
rō est ꝺm gl. q꞉ nec ipsi fratres s̄t astri
cti ad executionem: vel exercitiuȝ isto-
rum actuuȝ. nec fideles sunt astricti: vt
in his ad eos recurrant. ¶ Item nota
vt dicitur in summa pisana ꝛ bene ꝙ
potest ep̄s acceptare fratres ad audiē
tiam confessionum: ꝛ hoc sine solēnita
te predicta presentationis: si vult cōmit
tendo eis iurisdictionem suā: q̄a etiam
sine isto priuilegio posset eis dare licē
tiā audiēdi. ¶ De effectib⁹ q̄ sequūt̄ ex
ꝯmissiōe audiētie ꝯfessiōis alteri facte

Capitulum nonum.

EX cõmissiõe aũt alteri facta ꝺ audĩctia ꝯfessionũ siue p̃dicto mõ: siue ꝑ aliũ moduꝫ sequũť isti effect⁹: vt dicit Pe. ꝺ pal. i. 4. di. 17. ¶ Primus q̃dẽ: q: talis ꝯmissari⁹ põt audire ⁊ absoluere alterius licẽtia minime req̃sita: nec ille q̃ vult ꝯfiteri tenetur petere licentiã a proprio sacerdote ar. efficax extra ꝺ pcur. c. is qui. lib. vi. Nec obstat ꝙ curatus dꝫ ꝯgnoscẽ vultum pecoris sui: nã vultum exterioreꝫ poterit ꝯgnoscere sicut ⁊ prius: ⁊ etiaꝫ intueri ⁊ corrigere fraterna correctiõe ⁊ paterna admonitiõe sicut p̃us: ⁊ quãtũ ad exteriorẽ vultũ attinet nõ minus honeste viuunt: q̃ ꝯfitenť fratribus q̃ꝫ qui confitentur secularibus curatis.

¶ Quãtũ vero ad interiorẽ vultũ melius poterũt reddere rõnẽ ꝺ ꝯfessis fratrib⁹ ⁊ hi⁹: q̃ꝫ ꝺ cõfessis sibi vľ suo vicario: q: de interiori vultu parochianorũ q̃ se respuerũt: ⁊ sine licentia sui vicarium pape vel ep̃i elegerunt non habent reddere rõnem: q: per eum ñ stetit: quominus eos audiret ⁊ instrueret sed per superiorẽ q̃ eis coadiutores dedit: ⁊ per parochialẽ qui eũ elegit. hec Pe. ꝺ pal. Dicit tñ Tho. ꝙ si alicui cõcedatur potestas a superiori iudice cõfessiones audiendi parochianoꝶ alic⁹ curati: ex hoc ñ fit illi p̃iudiciũ: q: potestas iurisdictionis nõ est cõmissa alicui in fauorẽ sui: sed ad vtilitatẽ ꝓximi ⁊ populoꝶ ⁊ dei honorem. Idem etiã tenet Jo. an. in. c. si ep̃s. ꝺ pe. ⁊ re. li. vi. in prima glo. Idẽ etiam tenet Jo. an. in cle. dudũ ꝺ sepul. vt. s̃. patuit. s. ꝙ nõ teneatur petere licentiam a suo curato qui vult ipsis fratribus confiteri. Idẽ tenet expresse Pau. vnde glo. Ber. que hoc dicebat damnata fuit tãq̃ꝫ falsa ꝑ Clementem. 4. in quodam priuilegio quod incipit Quidam temere. Secũdus effectus huius cõmissionis ꝭm dictũ Pe. est ꝙ cõmissarius põt audire cõtra ꝓhibitiones alterius p̃lati: ĩ quo est differẽtia ĩter superiorẽ ⁊ inferiorẽ nã inferior cõtra inhibitionẽ superioris nõ põt alicui cõmittere: sicut nec ꝑ seipsum audire eum ita ꝙ possit eũ suspendere ab audientia cõfessionuꝫ per aliũ sicut potest ꝑ semetipsũ: ⁊ econuerso aũt contra inhibitionẽ inferioris superior põt ita cõmittere sicut potest audire eo ĩuito. Similiter si essẽt duo curati ꝺ pari: ⁊ vterq; insolidum vnus ꝯ inhibitionẽ alterius põt audire ⁊ cõmittere: q: par ĩ parẽ nõ hꝫ imperiuꝫ. Quãdo ergo inferior ꝓhibet ne subditus ꝯfiteatur cuicunq; sine sui licentia dꝫ excipẽ: nisi superiori vel ei⁹ vicario: aľs temere agit: nisi loqueretur talibus q̃ bñ sciũt ꝙ nõ intẽdit: vel nõ põt prohibere qui ꝯfiteãtur tales superiori suo sicut in religionib⁹: cũ prior ꝓhibet ne q̃s ꝯfiteatur ꝺ tali peccato sine licẽtia sui. Certũ est omnibus ꝙ non intendit quin possit confiteri magistro ordinis vel prouinciali: vľ eoꝶ vicarijs: quia si ꝓhiberet spueremus ei ĩ faciem: ⁊ multomagis supprior q̃ nõ põt dare licentiã alteri ꝯfitẽdi: cũ sit vicari⁹ hominis q̃ꝫdiu prior viuit: si inhiberet ne q̃s sine sui licẽtia ꝯfiteret̃ ⁊c. derideretur. Sꝫ mortuo vel amoto priore vices eius gerit ꝑ ꝯstitutiones: vnde reputat̃ ordinarius curatus: ẽ ꝓhibẽs subdito suo: ne alij ꝯfiteat̃: dꝫ excipere episcopũ papã

legatū sūmū penitentiariū ⁊ archiepꝫ
dum visitat: ⁊ habētes ab eis potestatē
Eps vero nō debet excipere omnes p̄-
dictos nisi seip̄m: ⁊ sic quilibꝫ excipiat
suos superiores a tali prohibitione.
¶ Tertius effect⁹ huius ꝯmissionis est
ꝙ tenet̄ curatus ei eucharistiā mīstra
re: ⁊ etiā alia sacramenta: ex quo dicit
se cōfessū illi q̄ potuit eum absoluere.
nec est absurdū ꝙ det eucharistiaꝫ illi
cuius tn̄ conscientiaꝫ ignorat: sed cum
eque bona ⁊ tuta cōscientia: imo tutio
ri pōt eū cōicare qui confessus est sine
sui licētia habēti potestatē: sicut illuꝫ q̄
confessus est de licentia sua: vel sibi: qꝛ
nec etiā vicarius curati reuelat sibi cō
fessionē: cū idē curatus dat illi cōioneꝫ
vnde equaliter scire dꝫ ꝯscientiā cōfes
si vicario superioris: sicut scit ꝯsciētiaꝫ
talis confessi vicario suo. Et debet cu-
ratus presumere ꝙ melius ꝯfessus ē: q̄
cōfessus est ei quē papa vl̄ eps elegit ī
ꝯfessorē per totū mundū vel diocesim
suaꝫ: q̄ꝫ qui ꝯfessus est illi quem elegit
ipse ꝓuidendo d̄ ipso suis subditis: cuꝫ
eps nō debeat hoc cōmittere nisi vir[is].
potētibus opere ⁊ sermone: vt de offi.
ordi. c. inter cetera. vel etiam q̄ꝫ ei q̄ cō
fessus est illi quem elegit ipse ꝓprio ar
bitrio de licentia curati ḡnalis: ⁊ hoc
nisi cum esset excōicatus vel notorius
peccator: nam tunc anteq̄ꝫ det euchari
stiam debet ei clare constare d̄ absolu
tiōe ab huiusmodi. ¶ Quartus effect⁹
est ꝙ peccata confessa habenti talē cō-
missionē nō tenetur iteꝝ confiteri pro
prio sacerdoti: vt declarat Jo. xx. ī ex-
trauagan. que incipit Uas electionis.
¶ Quintus effectus ē ꝙ ꝑ hāc ꝯmissio
nē sit iudex qui prius nō erat. Cum ei
ad absoluendū reqrat̄ potestas ordīs
⁊ iurisdictiōis: licet ab habente ordinē
⁊ iurisdictioneꝫ: vel iurisdictionem tm̄
possit hec audictia ꝯmitti habēti ordi
nē: licet nō habeat iurisdictioneꝫ: puta
simplici sacerdoti: ita non curato sicut
curato: nō tn̄ ecōuerso. Sacerdos non
curatus potest hoc cōmittere: vl̄ cura
to: vel sacerdoti. ⁊ rō diuersitatis est:
qꝛ nō equaliter he due potestates trās-
fūdunt̄. Habēs. n. ordinē ex sola ꝯmis-
sione nō trāsfert ordineꝫ: sꝫ solū ordīa
tio sacramentalis transfert: siue sit iu-
dex siue non: sed iurisdictio ab haben
te eā ordinarie sola cōmissione trāsfer
tur indifferenter priuato qui nullam
habebat: ⁊ ei qui habebat aliquaꝫ: sed
non istam respectu ipsius. ¶ Sext⁹ ef
fectus est ꝙ qui audit confessionem n̄
iure suo perdit potestatē suam: delegā
te mortuo vel amoto: ⁊ idē forte ē ipso
excōicato vel suspenso: nisi ī cōfessione
iam inchoata quā audiuit: extunc q̄si
ex iure suo: sicut etiā perdit ptātē illo
reuocāte: qꝛ soluitur iudicium ꝓhiben
te illo qui iudicare iussit. Un̄ sicut epō
mortuo vel translato officialis cessat ī
causis: sic dꝫ cessare penitentiarius in
cōfessionibus audiēdis: nisi ꝙ absoluē
dꝫ d̄ peccatis iam auditis: gl. in. c. gra-
tum. ⁊ relatum d̄ of. ⁊ po. iudi. dele. qꝛ
mandatum expirat per mortem man
datoris. Similiter si dedit confessoreꝫ
monialibus expirat potestas: nisi esset
rector earū cui ex officio quasi priora
tus vel rectorie eēt audientia annexa:
⁊ tūc esset quasi ordinari⁹. Uideret̄ tn̄
ꝙ nō similiter ita expiraret ptās dele-
gati delegāte excōicato: vel suspenso: si
cut mortuo vel amoto: quia in primo

casu retinet delegans iurisdictionem li
cet nō vsū: in secūdo autē neutrū reti-
net. Ad hoc autē ꝙ delegatus vtat̄ iu
risdictione regritur ꝙ delegat⁹ in dele
gando quidē habeat iurisdictionem ⁊
vsum eius: q̄ delegare est vsus iurisdi
ctionis: sꝫ postq̄ꝫ delegauit nō requirit̄
ꝙ habeat vsum: q̄ vsus ei⁹ nihil facit
ḡ ⁊c. Posset tñ dici ꝓbabiliter ꝙ si eps
non exñs excōicatus: vel suspensus in-
stituit officialem vel penitentiarium ⁊
postea excōicetur nihilominus vterqꝫ
pōt procedere in officio suo: quia vtit̄
vice eius qui iurisdictionem habet li-
cet non vsum per se. Si autē iam erat
excōicatus officialis nil agit: quia in-
stitutio vel commissio non tenuit.

¶ De penitentiario vō videt̄ secus: q̄
etiā non sacerdos vel non consecratus
qui minus habet q̄ꝫ excōicatus ꝯmittē
pōt: q̄ non minus est cōmissio q̄ꝫ ꝑmis
sio: quia iure suo sacerdos audit con-
fessionem: ⁊ comittēs tm̄ est causa sine
qua non propter parochiarum diuisi
onem ⁊ ecclesie ꝓhibitionē. qñ autē cō
mittens moritur vł amouetur non est
differentia inter cōmissariū ī foro pe-
nitētiali aut iudiciali: q̄ vtriusqꝫ pote-
stas expirat quātū ad negocia ñ īcepta

¶ Capitulū decimū d̄ dr̄ia īter fratres
presentatos ƒm formā cle. dudū. ⁊ dr̄ia
inter sacerdotes curatos.

FRatres predicatores habent ꝓ
uilegium ꝙ episcopis mortu-
is qui ipsis suam dederunt au
ctoritatem vł commiserunt possūt vti
ea auctoritate quousqꝫ fuerit prouisum
ecclesie d̄ pastore. ¶ Item nota ꝙ per
istos effectus non habet commissio ef-
fectum in personis ordinum reproba-
toꝝ de quibus dicitur in. c. i. d̄ reli. do.
li. vi. hec Pe. de pal. ¶ Nota vlterius
differentiam inter predictos fratres sic
presentatos ⁊ curatos: naꝫ predicti fra
tres ex tali presentatione ⁊ commissio
ne possūt audire omnes parochianos
omniuꝫ curatorum illius diocesis vbi
sunt presentati sed non aliarum dioce
sum: ⁊ non possūt hoc committere ali
cui. Sed curati non possunt audire in
quantum curati nisi parochianos su-
os tm̄: alios non nisi cum licentia epi-
scopi vel curatorum eorum ⁊ possunt
hoc cōmittere alteri. s. audire suos pa-
rochianos. Nota etiam aliam differē
tiam ƒm Lan. ⁊ Fran. zaba. ī cle. dudū
Naꝫ curati possunt audire confessio-
nes: ⁊ eorum vicarij sibi subditorum ī
diocesi sui epi ⁊ etiam extra diocesim:
sed fratres electi ⁊ presentati ƒm for-
mam cle. dudum. d̄ sepul. d̄ qua. s̄. non
possunt audire seu absoluē extra dio-
cesim: nisi sunt presentati: ⁊ si secus fie-
ret quāuis confessi possent ex ignoran
tia excusari tamen quo ad ecclesiaꝫ ñ
essent absoluti licet si constaret eis de-
berent iterum confiteri eis ⁊ infra dio
cesim absolui a predictis. ¶ Sꝫ si sine
predicta solennitate comitteretur fra-
tribus ab episcopo vel a curatis aucto
ritas audiendi confessiones simplicit̄
tunc possent etiam extra diocesim au-
dire sicut alij vicarij eorūdeꝫ. ¶ De ca
sibus epis reseruatis nec curati nec di
cti fratres presentati possunt absoluere
nisi inquātū fuerit a diocesanis ꝯcessū.

¶ De casib⁹ mł'tiplicib⁹ epō reseruat̄.

ꝺ ꝗbus agit̃ ĩ fi.cle.ꝺudũ ꝺ sepul.
Capitulũ.ij.

SCiendũ ꝙ varie sũt opiniões
doctoꝝ in dictis casib᷒. Aliq
enim ponunt plures: aliq pau
ciores. Unde materia ipsoꝝ casuũ nõ
est bene clara. Et in summa pisana di-
citur ꝙ Benedictus papa.ij.in extra-
uagan.inter cunctas.declarauit qua-
tuor esse casus episcopales de iure.
Primus.s.peccatum clerici:per quod
incurrisset irregularitatẽ. Secũdus de
incendiarijs. Tertius de peccato:ꝑ qꝺ
inducenda est solennis penitentia.
¶ Quartus ꝺ excõicatis maiore excõi
catione. Item declarauit quinqꝫ eẽ ca-
sus epĩs reseruatos ꝺ approbata ꝯsue-
tudine. Primus est peccatum homici-
de voluntarij. Secundus est peccatuꝫ
falsarioꝝ. Tertius est peccatũ violan
tiũ ecclesiasticã libertatẽ. Quartus est
peccatum violantiũ ecclesiasticã ĩmu-
nitatẽ. Quintus est peccatũ sortilegoꝝ
diuinatoꝝ ⁊ incantatoꝝ: ꝗ̃uis autem
dicta extrauagans fuẽit reuocata per
cle.dudũ ex̃ ꝺ sepul.tñ quantum ad di
ctos casus nil innouatum fuit:⁊ si alia
ibi cõtenta sint:⁊ sic videtur ꝙ adhuc
illi remaneãt:⁊ additur ĩ pisanella ꝙ
pñt nihilominus epi in suis epatibus
casus eis reseruare ꝓut videtur eis ex
pedire:sicut pñt cõstitutiones facere:
⁊ multomagis cõciliũ synodale vel ꝓ-
uinciale:a q̊ꝝ sententijs religiosi nõ va
lent absoluere. Jo.an.in.c.si eps ꝺ pe.
⁊ remi.in glo.3ᵃ.li.º vi.º predictis casib᷒
addit post crimen enorme ⁊ publicum
homicidiũ:⁊ sortilegiũ: oppressionem
pueroꝝ etiã ex casu:incestũ:corruptio
nem monialiũ:coitũ cũ brutis:matrĩo
niũ clandestine contractũ vl̃ ꝯ interdi
ctũ eccl̃ie:periuriũ:falsũ testimonium
blasphemiã dei ⁊ sanctoꝝ. Hostien.ve
ro in summa ponit oẽs predictos cas᷒
⁊ addit peccatũ ꝯ natura: ⁊ etiã quod
libet enorme qꝺ particularis vl̃ gñal̃
cõsuetudo reseruat ipsis epĩs: in ꝗbus
aliqñ epi remittunt peccatores ad se-
dem apl̃icam ꝓpter enormitatẽ crimi
num:⁊ ad terrorẽ alioꝝ.hec Hostien.
Ego tñ nõ legi adhuc esse aliqꝺ pecca
tũ precise ita enorme a quo non possit
absoluere eps subditũ: dum tñ non ha
beat aliquã sñiam excõicationis anne
xam:quãuis autẽ possint absoluere: si
aliqñ ad curiam mittant bene faciunt
Guil.duran.⁊ Speculator in reperto
rio suo vltra predictos casus addit ali
os.s.deflorantes virgines vi oppressas
vel seductas. Contrahentes post votũ
castitatis emissũ. Fornicationem cum
iudea vel sarracena. Concipientẽ ꝓlẽ
per adulteriũ:quã vir credit suã. Pro
curantẽ aborsũ vel sterilitateꝫ in se vel
alio. Contrahentes matrimoniũ post
spõsalia iuramẽto firmata. Cognoscẽ
tẽ carnaliter baptizataꝫ ab eo: vl̃ cui᷒
cõfessionẽ audiuit. Tenentem ad ba-
ptismũ vl̃ cõfirmationẽ filios vl̃ filias
ex̃ necessitatẽ. Baptizantẽ ꝓprios fili
os extra necessitatẽ. Uerberãtẽ prẽm
vel matrẽ:⁊ vsurarios:⁊ tandem sic cõ
cludit. Tot casus ponere nihil aliud ẽ
ꝗ̃ sacerdotũ potestatẽ restrĩgere:que
eis plenarie data est a Christo. Unde
breuiter dico sacerdotes omnia posse
quo ad forũ spũale q̃ nõ sũt spẽaliter
in iure epĩs reseruata : ⁊ que non sunt
ipsis sacerdotibus directe vl̃ ꝑ aliquã
ꝯsequẽtiã interdicta:arg.º c.at si clerici

ꝺ iudi.ꝛ.c.nup de sen.excoī.Hoc tamē fateoꝛ ꝙ vbicūq3 fuerit aliquod graue delictū vl' enoꝛme superioꝛis ē iudiciū requirēdū:ꝛ idē dico ī omnibꝰ casibus ī qbꝰ ē genēalis ꝯsuetudo eccl'ie ꝙ sint ipsis epis reseruati.

Conclusio Jo.de lignano.

¶ Jo.ꝺ lignano in declaratione qua3 facit sup.c.oīs ꝺ pe.ꝛ re.probat ꝛ concludit ex dictꝭ immediate per Guil'.ꝛ Spe.ꝛ ex cle.dudū fratres predicatores ꝛ minoꝛes pñtatos ꝑ audientia cō fessionū posse absoluere ab omnibꝰ casibus peccatoꝝ:exceptis p̄cise illis q in iure reseruant' epis.Sed a casibꝰ quos epi sibi reseruant: vel de consuetudine sue diocesis:vel ex suo beneplacito vel ꝑ ꝯstitutiones suas synodales vl' ꝓuinciales posse absoluere:etiā si epi dictos casus nō concedant:ꝛ probat sic cle.dudū ꝺ sepul.statuit ꝙ dicti fratres non possunt absoluere:nisi a casibus a quibus possunt curati absoluere:qui eis ꝑmittūtur a iure nisi ipsi epi vellent aliqd plus cōferre eis.Sed ꝛ Guil. dicit ꝙ non obstat ꝙ doctoꝛes ponant multos casus epis reseruatos:curati enim pñt absoluere ab oībus occultis q̄ non sunt in iure epis reseruata:ꝛ nō sꝫ ipsis sacerdotibus directe vel per aliquam cōsequētiā interdicta:licꝫ ergo epi possint reseruare certos casus qui de iure cōpetunt inferioꝛibus: nō tñ hoc possunt simpliciter:nisi in duobꝰ casibꝰ fꝫ Guil.dupliciter.s.directe.s.cum aliqui fuerint legitime ī crimine dep̄hēsi ꝙ merito fuerit tali potestate ꝓuādi. Secūdo īdirecte.s.ꝑ aliquā ꝯsequētia3:vt cū aliqs casus euenerit ī quo ad vtilitatem cōe3 expediat ꝙ talē casū retineat ꝛ nō aliter.25.q.2.c.de ecclesiasticis. Non autem expedit vtilitati cōi reseruare tot casus:sꝫ hoc ē ponere laqueos in via salutis.Sed si aliquis pur velit defendere plures casus posse epos rationabiliter reseruare quo ad sacerdotes parochiales:cum sint ꝺ foro epoꝝ ꝛ eoꝝ ꝯstitutionibus subiecti: tñ hoc ñ possunt facere epi erga predictos fratres qui exēpti sunt:nec eoꝝ oꝛdinatōibus subiecti:vt eꝫ ꝺ exces.p̄la.c.nimis praua.Cum ergo non possint dicti fratres absoluere a casibus reseruatis in iure epis:vt dicitur in dicta cle. dudu3 q̄ pñt ab oībus alijs absoluere:videlicꝫ ꝺ consuetudine reseruatis particularꝭ loci vl' synodali cōstitutione:vnum negando:aliud tacendo cōsentit.di.25.c. qualis.nec pñt p̄lati dictā ꝯcessione3 reuocare:vel defalcare:nec directe negādo licentia3 audiēdi: qꝛ nihilominꝰ habēt eā ꝑ cle.dudū.nec indirecte prohibēdo parochianos ne cōfiteātur eis eꝫ ꝺ priuile.c.quanto.nec per retentionē multoꝝ casuū:qꝛ fieret in fraudem legis qd̄ fieri nō dꝫ:vt.c.constitutus de ꝯces.p̄bē.Sileat ergo Jo.mo.ħ q dicit ꝙ si eps pt artare potestatē oꝛdinariā curatoꝝ:pōt multomagis artare potestatē extraoꝛdinaria3 ipsoꝝ fratrū: qa qd̄ ꝑ superioꝛē ꝯcedit' ꝑ īferioꝛē artari vel reuocari nō pōt:vt di.21.c.inferioꝛ.Ad cōstitutionē aūt cle.ꝺ priuil'.ꝛligiosi. vbi dr̄ ꝙ a casibus oꝛdinarijs reseruatis quēq3 absoluere ñ p̄sumāt Rñsōdendū ē ꝙ hoc ītelligēdū est de casibus ī iure reseruatis sicut intendit cle.dudū.nō aūt ꝑ cōsuetudinē vl' statuta alioꝝ p̄latoꝝ qꝛ illa remouet papa in dicta cle.dudū.a quibus possunt

dicti fratres absoluere: et p cõsequens videt quicqd dicat p modernos vel antiquos ð talib⁹ casibus p epos reser uatis totũ reuocat: per cle. dudũ. spe cialiter quantũ ad dictos fratres. si enĩ constitutio posterior lz non faciat mẽ tionẽ ð priori ipsã reuocare noscat. c. licet ð consti li. 6⁹ multomagis reuoca ri debent dicta doctor: si in contrariũ pmulgent. hec Jo. de ligna. Sz Frã. zaba. post Lan. dicit q de casibus epa libus nõ potest dari doctrina: cũ depẽ deat ex cõstitutiõibus ipor epor et do ctrina: et quãuis Lanõ. dicat q habẽs irregularitatem quam solus pãpa tol lere pt: ñ pt absolui a peccato añ dispẽ sationem. Fran. zaba. dicit contrariũ scilicet q potest absolui a peccato re manente macula irregularitatis.

¶ Quia ğ nõ ẽ clarũ q sunt casus epis reseruati in iure cõi: ideo tutior via est ĩ huiusmodi q fratres si pñt sciãt ab epo quos casus vult sibi reseruare: et ð illis non se impedire. omnes vero ali os casus sibi faciant concedere. ¶ Cer tum est aũt sm oẽs q absolutio ab ex cõicatione maiori reseruatur epis. Itẽ dispensatio vel cõmutatio votorũ. Itẽ relaxatio quorũdã iuramẽtorum. Dispẽsatio vero incertorum: an ptine at ad epm vl ad aliũ: habes. s. in. 2. par te sũme ti. ð resti. c. 4. et ibi diffuse Frã. zaba. in cle. dudũ. in gl. super verbo cõ cessa. dicit glo. Jo. an. Lanõ. Pau. Ste pha. et zenze. tenere q episcopus possit reseruare casus de quibus curati pote rant ante hanc constitutionez dudum absoluere: ita q rseruatio piudicet fra tribus: idest q etiam non poterũt tũc ab ipsis reseruatis casibus absoluere: qð est cõtra hoc qð hic dicit Jo. de li gna. Et intelligitur ista reseruatio ca suũ epaliũ de actibus exterioribus cũ effectu: et nõ ð interioribus: videlicet si quis desiderauit: vl etiam quesiuit ali um occidere: istud homicidiũ cordis non est ð casibus reseruatis episcopis.

¶ Dicit etiã Pe. ð pal. q incest⁹ q cõ mittit a pueris q nõ habẽt vsũ rõnis ñ ẽ ð reseruatis epis: qr nec p h⁹ tollit virginitas: nec causatur affinitas.

¶ Capitulũ. 12. ð sacerdote q absoluit aliquẽ a casu a q ñ pt absoluere.

Et nota q si cõfessor quicũqz aliquem absoluerit de aliquo peccato a quo ñ põt: siue qa ẽ reseruatus epo: siue qr nullaz habz au ctoritatẽ: quãuis grauiter peccet: preci pue quãdo absoluit sciẽter vel ex igno rantia iuris crassa: tñ ex hoc non ĩcur rit aliquam censuram: vel excõicatio nem: siue sit clericus secularis: siue re ligiosus talis absoluens sz Fran. zaba. et zenze. sed tenetur illum quem sic ab soluit auisare ð errore suo: si cõgnoscit vel põt inuenire: ille tamẽ quo ad deũ excusatur dum hoc ignorat. Et quod dictum est q confessor debet illuz aui sare quem absoluit: cũ non posset: intel ligit qñ fieri nõ põt sine scandalo no tabili. vñ in concilio Basileeñ. quidaz multuz periti habita sup hoc collatiõe dixerũt q talis cõfessor petat auctorita tem a superiori sup hoc casu a quo nõ potuit absoluere: et tamẽ absoluit: qua habita vocet illum quẽ absoluerat cũ non posset: et per aliquem modum co opertum interroget de aliquibus que

sibi est confessus quasi volens se meliꝰ informare: ac si plene non intellexisset: ⁊ si que alia criminalia postea ꝯmiserit ⁊ sic ab oĩbus iterum absoluat: ⁊ tunc alias auditis ⁊ prius. Uel si magnum scandaluꝫ ex hoc timeret: sic ꝙ p̄dictꝰ modus seruari non possꝫ absoluat ab sentem: si ab vltima confessione credit perseuerasse taleꝫ in grã: aut vt aliꝭ placuit: cuꝫ ex hoc timeretur notabile scãdalum eueniri: cõmittat christo sũmo sacerdoti: presertim quãdo multitudo est sic neglecta: vel multum distat a loco vbi est confessor. ¶ Sꝫ si religiosus absolueret aliquem ab aliqua sñia excõicationis suspensionis vel interdicti in iure posita incideret in excõicatiõeꝫ a qua non possꝫ absolui citra sedẽ apostolicam: cle. religiosi. de priuile. secus si absolueret a sententia hominis: quia tunc non ĩcurreret ꝭm Pau. q̃uis grauiter peccaret: sed clerici seculares absoluendo a sententiꝭ iuris: quanuis et ipsi male faciant non tñ aliquam ĩcurrunt censuram.

¶ Capitulum. 13. an in generali ꝯfessione contineatur specialis.

Nota etiã ꝙ vt dicit Jo. an. sup c. tua nobis. in glo. extra de offi. vica. Si eps dedit vicariuꝫ generalem: ⁊ in mãdato aliquid expssit de his q̃ requirũt spale mandatum secuta generali clausula: ⁊ oĩa alia q̃ p nos possũmus: etiam si mandatũ exigãt spale: ꝭm Hosti. satis videtur ꝙ talis etiã possit specialia adinstar pcuratoris: secus si aliquid de specialibꝰ non fuisset ibi expressum. hec Jo. an. ¶ Nõ videtur intelligendum q̃tum est õ virtute verborum: ⁊ in foro contentioso. nam si in foro conscientie aliter cõstaret de intentione ꝯferentis auctoritatẽ ꝙ ille intenderit: hoc ẽt si non exp̃ssisset aliqd in gñali ꝯcessione intelligerẽtur spalia. 22. q. 5. c. humane. ⁊ hoc idẽ dici põt de auctoritate data ab ep̃o cõfessoribus: q. s. dicendo: Do vobis auctoritatem meã in ꝯfessione: non intelligitꝰ ꝓpter hoc cõcessisse casus suos nisi alicui ꝯstaret: ꝙ p hec verba generalia intendit casus suos concedere: sed dicendo istum ⁊ illum ⁊ omnes alios meos casus: tunc intelligitur totum de disse.

¶ Capitulum. 14. quid possint penitentiariꝭ curie Romane.

Et nota ꝙ penitentiariꝭ minores in curia pñt absoluẽ vndecunqꝫ venientes ab omnibus casibus peccatorum: ⁊ sñiꝭ epis reseruatis. hñt. n. auctoritatem quasi epaleꝫ ĩ foro pñie ⁊ maiorem quo ad quosdã casus excõicationis ⁊ dispensationis. Sũmus vero penitẽtiarius adhuc hꝫ maiorẽ in pluribꝰ aliꝭ casibus excõicationis ⁊ dispensationis.

¶ Capitulum. 15. quid fiendum qñ cõfessor non intelligit penitentẽ.

Nota vero ꝙ cũ ꝯfessor non intelligit penitẽtẽ: aut experientia lingue: aut ex dormitõe: aut ex distractione mentis ad alia applicate: vel ex alia cã ꝭm Jo. de neapo. ĩ q̃d lib. ꝙ cum sacracramentalis ꝯfessio p̃exigat ꝯfessionẽ: ꝯfessio võ ĩportat reuelationẽ q̃ ñ põt eẽ nisi reuelatõe vnius. s. ꝯfitẽtis: ⁊ pceptõe alteriꝰ. s. ꝯfessoris: quia si alterum istorum deficit in prefato casu: credo de illo peccato nõ esse factam confessionẽ: ⁊ per ꝯsequẽs

non impendi absolutionē: hec ille. Si tñ non hoc facit: et confessus quidē de hoc non ꝑpedit absolutꝰ est coram deo nec tenet iterare quousqȝ nesciat illud non ꝑcepisse: seu ītellexisse peccata sua et hec vera sunt de peccatis grauibus .i. mortalibus: que sunt de necessitate cō fitenda: nō autē de venialibus: ad q̄ qs non tenet de necessitate: et vbi talia mo dica raro obaudiuntur ab eo q alias cognoscit ꝑsonam.

¶ Explicit ꝑma pars q̄ fuit d̄ ꝑtāte seu auctoritate confessoris.

¶ Incipit secunda pars que erit d̄ sci entia ipsiꝰ: q̄ erit duplex: ꝑmus .§. scilȝ ꝙ duplex est clauis ordinis scilicet sci entie et potentie.

Dicto de ꝑtāte ɔfes sorum: nunc viden dum ē de ipsorum scia. Est eīȝ duplex clauis ordinis .s. cla uis scientie: et clauis potentie. Vñ Chri stus Petro dixit: Tibi dabo claues re gni celorum. Math. 16. Nota tamen ꝙ ista scia non dicitur clauis: sed ipsa po testas discernendi atqȝ examinandi: si ue cognoscēdi in foro ɔscie: et ꝑtās det minandi: seu diffiniendi cām .i. ligandi et soluendi dicitur clauis potentie. Ista vero duplex ꝑtās est vna in essentia: sȝ duplex in effectu. Scientia autem ac quisita non est clauis sed bene iuuat vt clauis: et de his clauibus habes di. 20. ꝑ totum.

¶ Quanta scientia requiratur in con fessione .§. 2.

De q̄ntitate scie ɔfessoris: quātā s. oporteat eum habere peritiā dicit Aug. de pe. di. 6. c. opor tet. vt spūalis iudex sciat cognoscere qc quid debet iudicare. Dicit Tho. in. 4. di. 17. in expositione littere. Hec sciētia et si non sit maior: tñ debet eē tanta: vt sciat discernere inter pcc̄ȝ et non pcc̄ȝ: et peccatum mortale et veniale: et si ī ali quo eēt dubitatio sciat dubitare: vt pos sit ad peritiores recurrere. Alb. autem 4. dicit: ꝙ non tenetur sacerdos scire discernere: nisi in cōi que sint capitalia et que mortalia cōia: et que venialia ex genere. Sed hec nesciens dicit idem: puto ꝙ peccat mortaliter talis audien do et eū instituens plus peccat q̄ȝ ipse: et eū permittēs institutum ministrare si sua interest talē ꝓhibere. Dicit etiāȝ ꝙ in perplexis casibus sacerdos eccle sie parochialis debet esse ita discretus: vt talia difficilia esse sciat: nec esse pro cedendum in eis sine superioris consi lio vel auctoritate. hec Alb. in. 4. Guil. duran. in sūma sua dicit: ꝙ quotiēs cō fessor se ingerit ad confessiones audiē das: totiens se offert ad respondēdū d̄ quolibet: et interdum de casibus inopi natis et alias inauditis: et questiōibꝰ seu casibus valde perplexis. Dȝ ergo ɔfes sor scire discernere iter peccata: et dif ferentias peccatorꝫ. Unde scire dȝ con fessor si ea que exprimit sibi pēitēs sint peccata vel non: puta an bella princi pum et ipsorꝫ exactiones sint licita: vel ne: et vtrum ɔctus q fiunt sint liciti vel illiciti: et qn̄ ad restōnē teneatur: et quā do non: et an ei debeat prohibere cōio nem: vel concedere: qꝛ si confessor indi cat licitū qd̄ est illicitum: taȝ confessor

q̄ penitens in foueā cadunt:nisi forte pbabilis ignorantia eū excuset:puta si hʒ aliquē doctorē auctenticū ꝛ famosum:cuius opinioni innititur. Unde si ꝯfessor non ē exptus in casibus: ita ꝙ nec nouit dubitare:nec per se iudicare cum periculo anime sue audit confessiones. Hec Guilel. Pe. de pal. in. 4. di. 19. ostendit maiorem scientiam requiri in eo qui se ingerit:q̄ in eo qui ponit ad hoc a superioribus suis ex obediētie iniunctione:ꝛ de pmo pōt intelligi dictum rigorosum Guil. duran. de secundo dictum Tho. ꝛ Alb. Dicit enīʒ ipse Pe. Ois sacerdos habet clauē scientie ꝛ potentie. i. auctoritatem discernendi:ꝛ potentiam ligandi ꝛ soluendi: lʒ multi non habent sciētiā debitam: ꝛ econuerso. Multi non sacerdotes habent sciam qui non habent auctoritatē discernendi:secundi quidem sine pccō sed pmi cum peccato suo si hoc pcurarent: alias si inuiti ponerent excusati sunt:si pposuerunt impedimentū nec sunt auditi. Munus enī ī iudiciū indicandi necessariū ē:ꝛ pōt ad hoc cōpelli. s. ad officiū iudicādi:ꝛ ad prelationē carens scīa:ꝛ tunc non peccat: sicut in religionibus cōsuetū ē fieri. Et qd̄ dic Greg. ꝙ si indignus ē non debʒ obedire:ꝛ si dignus debet obedire:intelligendum ē de illo qui habet defectus: qui sunt iuris:videlicet irregularitas:ꝛ tūc non debet obedire:nisi ab eo p dispensationem pmoueatur:alias tenet religiosus obedire:alioquin qlibet religiosus bonus q reputaret se indignum refugeret:ꝛ sic soli indigni pmouerent: ꝛ ponerent. Qui vō non coact⁹:sʒ spōte accipit ptātem siue platiōis:siue audiendi ꝯfessiones non hn̄s sufficientē sciaʒ peccat. Sed qui inuitus ꝛ coact⁹ non accipit:sed suscipit:nō peccat. Uñ sine peccato ab inscio haberi ꝛ suscipi potest:sed accipi non pōt ptās iudicandi sine peccato. hec Pe. Si tamē in eo eēt tanta ignorantia:ꝙ oio impetus esset:qꝛ nec et scit:que Tho. ꝛ Alb. dicūt s. credo ꝙ non excusaretur a peccato: ēt si ex obedientia iniuncta poneret se ad id ad qd̄ oino ineptus est:cum periculo aīarum.

¶ An confessor teneatur scire an peccata in confessiōe audita sint mortalia vel veniglia. §. 3.

Utrum aūt ꝯfessor teneat scire de omnibus que sibi dicūt in confessione:an sint mortalia vel venialia. ¶ Henricus in quodlibʒ. sic respondendo distiguit. Peccata sūt in duplici genere. Quedam sunt peccata:qꝛ phibita:quia si non essent phibita non essent peccata:vt sunt omnia q̄ sunt de iure positiuo:vt audire missaʒ die dn̄ico:semel in anno confiteri ꝛ cōicari ꝛ hi⁹. Et talia tenetur quilibet confessor scire:nisi habeat causam rōnabilem que eū excuset:vt si forte tpe phibitionis:erat in terra longinqua vel in carcere. Alia sunt peccata:nō qꝛ ab homine phibita:sed qꝛ de natura sui mala sunt:etiam si non prohibeatur:ꝛ horum quedam sunt capitalia: vt supbia luxuria ꝛc̄. Hec enim sunt quasi elemēta ꝛ principia que de necessitate quenlibet confessorem scire oportet. Quedam vero sunt peccata que sūt species peccatoꝝ capitaliū:vt illa q̄ recipiunt hoꝝ pdicatiōem:vt fornicatio ꝛ ebrietas ꝛ hi⁹mōi. Fornicatio vero luxuria

quedã est:ꝛ ebrietas quedã gula. ꝛ ho
rum peccatoꝝ species:quedã sunt que
important malũ de sb̃a sui actus:eo ꝙ
statim noĩata habeant annexum malũ
vt fornicatio:ꝛ de talibus etiaꝫ ꝯfessoꝛ
scire tenetur:vtrum sint mortalia vel
non:vt venialia. Quedã vero de sb̃stã
tia sui actus non habent deformitatem
sed ex libidine faciẽte:sic̃ cognoscẽ vxo
rem ꝓpriã non ẽ peccatũ de se:tñ pos-
set qs vxorẽ cũ tanta libidine cognosce
re ꝙ eẽt peccatum mortale: vt si eã co
gnosceret:si ẽt non esset vxor eius:ꝛ ꝺ
talibus non oꝫ ꝙ confessor sciat vtruꝫ
sint mortalia vel venialia:quia nec cõ-
fitentem frequenter scire oꝫ. Alia sunt
peccata que sunt filie peccatorum capi
talium:vt illa peccata quorũ fines ter
minantur ꝛ ordinantur ad fines capi-
talium: sicut dolus ꝛ acquisitio rei iiiu
ste:ꝛ de talibus peccatis frequẽter opi
niones sunt ꝯtrarie inter doctores:ꝛ ꝺ
talibus non tenetur simplex curatus
non ordinari⁹ scire vtrũ sint mortalia
vel non. Curat⁹ aũt ordinari⁹:vt ep̃us
ꝛ archiep̃s:ꝛ ceteri alij supiores prela-
ti tenent̃ scire:qꝛ ipsi sẽ purgatores et
tenent̃ alios purgari facere ꝛ illuĩare:
ꝛ iõ tenent̃ scire nouũ ꝛ vet⁹ testm̃:hec
ille. Caueat ãt ꝯfessor ne sit preceps ad
dandũ sñiam de mortali:qñ non ẽ cer-
tus ꝛ clarus:ꝛ vbi in aliqua mã varie
opiniones sũt q̃ꝫ pluriũ ꝛ solenniũ do
ctoꝝ:vtrũ sit licitũ vel illicitum: sic̃ de
non soluẽdo ꝺcimas:vbi non ẽ ꝯsuetu
do:parati tñ sũt ad dandum si ecclesia
peteret:qꝺ qdam dicũt eos eẽ in statu
damnationis:vt Inno. Alij vero dicũt
ꝙ non:ut Tho. Jo.an. Archidi.ꝛ de
emptione iurium montis florentie:vel

impreſtitis venetorum qꝺ quidam di-
cunt eẽ vsuram:alij licitum dicũt ꝛ ml̃
tis hi⁹. Cõsulat tñ sẽp ꝙ tutius est a ta
libus abstinere:extra de spon.c. inuẽis
non tamen condemnet contrarium fa
cientes:seu ꝯriã opinionẽ tenentes:nec
ꝓpter hoc deneget absolutionẽ. Sꝫ vt
dicit Guil. dicat ꝯfessor ꝙ illud facien
do non ẽ tutum:sed dubium:ꝛ idõ bñ
sibi ꝓuideat. Si aũt oĩo ꝯscia confesso
ris dictaret illud esse mortale:ꝛ nõ pos
set ꝯsciam deponere qꝺ tamen dꝫ: ad
consilium sapientum recurrat ꝛ nullo
mõ dꝫ facere contra ꝯsciam:qꝛ pecca-
ret mortalit̃.z8.q.i.c.deinceps.§.ex his
iuncta glo. Sed cum illud tale esset cõ
tra cõem opinionem doctorum:ꝛ cõit̃
sic seruatur a sapientioribus: quanuis
aliquem doctorem audiret ꝯrium tene
re non dꝫ illi ꝺ leui adherere. Quomõ
vero quis debeat deponere ĩ hoc con
sciam erroneam vel scrupulosam hẽs
supra in prima parte titu.z.c.de cõsci-
entia.

Quando iteranda est confessio in sex casi
bus.§.4.

Scire etiam tenetur cõfessor q
sunt illi casus in qbus tenetur
qs iterare cõfessiõem:ꝛ sũt q̃t
tuor ſm Pe.de pal. duo vero sunt ex
parte confitentis. Primus ſm Pe.
Tho. Ray. Hostien.ꝛ omnes alios .s.
quando aduertenter tacet aliquod:qꝺ
est mortale:vel credit:vel probabiliter
dubitat esse mortale ex verecundia vel
alia causa iniusta:tunc etiam mortali-
ter peccat committendo fictionem in
sacramento ꝛ notabilem irreuerentiaꝫ
ꝛ iterare tenet̃ talem ꝯfessioneꝫ. Si tñ
talis cõfitetur eidem cui ꝛ prius:et ille

habet in memoria peccata eius sufficit
dicere illud occultatum ⁊ illam fictio-
nem ſm Guil. duran. imo ēt si ñ hr̄et
in memoria: vt pz in fi. 4. casus. Sed si
dimitteret ex aliqua iusta causa: puta
q2 probabiliter dubitat eum solicitātē
ad malum: de quo confitetur vel reue
latorem confessionis: vel dicendo id cū
sit confessor manifestaret peccatuz: qđ
audiuit: puta si iniuste absoluit cū non
debeat: ⁊ in his casibus non habendo
copiam: nisi talis ꝯfessoris cui confiten
do aliqd predictoꝝ sequeret̃: tūc satis
videt̃: ꝙ sit excusatus. Dicit etiam p̄di
ctus duran. ꝙ si ex ignorātia crassa: et
supina aliquid retinuit mortale: q2 no-
luit cogitare de suis peccatis tenet̃ to
tum iterare. sec⁹ si ex ignorantia ꝓbabi
li: q2 tūc solū illud qđ dimisit. ¶ Secū
dus est ſm Tho. ⁊ Pe. quando nō im
pleuit pñiaz seu satisfactionē iniūctā
ꝓ mortalibus ex contemptu vel ex ne
gligentia: ⁊ est oblitus eius. si eniz eius
recordaretur adhuc posset ꝑficere: et
tunc perficiendo iterare non tenet̃: ⁊ p̄
cipue qñ non ē sibi p̄fixus termin⁹: quē
non possit transgredi: ꝗuis sibi sit de-
claratū in quo ipsam debeat facere vel
in alio tp̄e ipsam supplere eoipso autē
ꝙ facit sibi ꝓpositū non implendi pe
nitentiam sibi iniunctam ꝓ mortalib⁹
ex negligentia vel ꝯtēptu peccat morta
liter: q2 tenetur ad illam sub precepto
Secus vero ē de pñia iniūcta ꝓ venia
libus: ad quā non tenetur de necessita-
te ſm Tho. Idem si pñiam iniunctaz
ꝓ mortalibus dimittēt ex īpossibilitate
puta infirmitate ⁊ hi⁹. Posset tñ peni-
tentia iniuncta ab vno confessore muta
ri ab alio cui confitetur: etiam sine au
dientia peccatoꝝ illoꝝ ꝓ quibus erat
imposita ſm Pe. de palu. de hoc. j. vi-
de. ¶ Terti⁹ casus ſz Pe. Tho. Ray.
⁊ Hosti. est ex parte confessoris: quan-
do videlicet notabiliter ē ignorās sacer
dos: ita ꝙ nescit discernere inter mor-
tale ⁊ veniale de cōibus peccatis: ⁊ pre
cipue cum penitens habet casus intri-
catos ⁊ difficiles. Concor. duran. ⁊ ad
dit ⁊ hoc nisi penitens sit peritus: ⁊ in-
struat confessorem. Cuz autem vadit
ad eū quem scit idiotam ⁊ ignorantez
tenetur iterare: hec duran. Nō videt̃
intelligendum qñ potest habere alium
sufficientem. nā si alium habere nō po
test: ⁊ multo magis qñ est in periculo
mortis: pōt ⁊ debet ꝯfiteri ei quem hz.
Unde Augu. dicit de pe. di. 6. qui vl't
confiteri vt inueniat gratiam sacerdo
tem querat scientem soluere ⁊ ligare.
¶ Quartus casus est ex parte confes-
soris. Est autem in īpotentia absoluen
di ſm Pe. Tho. Ray. ⁊ Hosti. qđ pōt
esse dupliciter ſm Pe. de pal. ⁊ duran.
vel q2 habet potestatem artatam absol
uendi: q2 scilicet ab aliquibus peccatis
non potest absoluere superiore reser-
uante sibi illos: ⁊ tamen ab illis de fc̄o
absoluit. Et confessus illi cum ei cōstat
tenetur iterū confiteri: non quidez oīa
ſm Pe. de pal. sed illa tantū de quibus
non potuit absoluere: aut hoc est: quia
nullam habuit potestatē: ⁊ hoc q2 non
erat sacerdos: quanuis reputaretur: l'
quia non subditus: vel q2 intrusus: aut
q2 excommunicatus vel suspensus ab
officio huiusmodi: ⁊ absolut⁹ a tali cuz
illi hoc constat: tenetur iterum con-
fiteri: quia realiter non est absolutus:
quanuis ignorantia facti excuset eum

in conspectu dei ac si esset absolutus:
dum nescit sm Tho. in quolibet. Sed
Pe. de pal. in. 4. di. 17. q. 6. sic distinguit
⁊ notabiliter: qꝛ aut impedimentuꝫ qḋ
habet absoluens est iuris diuini vel hu
mani. Si iuris diuini: videlicet quia
non fuit baptizatus talis: vel non ordi
natꝰ. ⁊ in hoc casu absolutus a tali tene
tur iteꝝ ꝯfiteri: hoc scito: nec papa pos
set de ꝯrio dispensare. Si vero impe-
dimentum ē iuris humani: puta qꝛ sus
pensus ē vel excōicatꝰ ⁊ hiꝰ: tunc impe
dimentū aut ē notorium: aut occultū.
Si notoriū: puta qꝛ manifeste vł publi
ce verberauit clericum: ꝓpť quod est
excōicatꝰ notorie: aut manifeste intru-
sus. s. ꝓpť ꝯcessionem seculariū positꝰ
in ecclesia curata: ⁊ non ꝑ canonicā cō
cessionem ꝓpť quod titulū non hꝫ: nec
ꝑtātem sup parochianos illius ecclesie
⁊ talis cōfessus isti teneť iterum ꝯfiteri
hoc scito. Si vero impedimentū est oc
cultum: tunc aut ꝯfitens scit illud īpe-
dimentū: aut nescit. Si scit ꝯfitendo illi
teneť iterum confiteri: ⁊ peccat morta
liter cōicando illi in diuinis. Sed si ne
scit impedimentū qḋ ēt alijs occultū ē
⁊ hoc ignorantia facti: puta ꝑcusserat
clericū nullo vidente: tūc non tenetur
iterare. Argumentū ad hoc ḋ scīa ser-
ui: q liber putabať publice q̄ rata ē. Sꝫ
si hoc nesciret ignorātia iuris: puta qꝛ
scit illum ꝑcussisse clericū: sed credit ni
hilominus ipsū posse audire ꝯfessiōes
non excusať ꝓpť hoc quin teneať ite-
rare confessionem sm Pe. de pal.
¶ Quintus casus in quo qs teneť ite
rare ꝯfessionē sm Pe. de pal. vbi. s. est
impedimentū ex ꝑte confitentis scituꝫ:
vel oblitū vel ignoratū ꝓbabiliť: puta
qꝛ erat excōicatꝰ maiori vel minori ex-
cōicātione: sꝫ nesciret: ⁊ cum postea sci
uit: teneť iterū confiteri absolutꝰ: qꝛ li-
gatus excōicatiōe absolui non potuit a
peccatis. ⁊ ꝓbabilis ignorātia ꝓseruat
a culpa ⁊ a pena irregularitatis: sꝫ non
facit eū non esse excōicatuꝫ: ꝓpť qḋ si
tunc eligereť: vt sibi beneficium cōfer
retur: ignorātia non faceret: qḋ sibi ali
qḋ ius acqrereť. c. aplīce. ex̄ de cle. ex.
mi. Est āt minus capax sacramentoꝝ
a quoꝝ ꝑticipatiōe directe excluditur
q̄ꝫ quorūcunq̄ꝫ alioꝝ: ⁊ ideo absolutio
nulla. Et dicit idē Pe. ꝙ in hoc casu ēt
in alijs in quibus quis teneť iterare cō
fessionem si ꝯfitereť eidē: non oporte-
ret iterare peccata explicite: sed solum
implicite: dicendo: peccaui in illis que
alias vobis dixi: sicut si nulla fuisset ab
solutio de facto. ¶ Dilata enim abso-
lutio per multos dies fieri potest: etiaꝫ
si ipse oblitus fuerit: dum tamen pñia
ei prius innotuerit: qꝛ si non taxassꝫ pe
nitentiam: tunc oporteret ad memori-
am reducere: vt moderaretur iuste: ꝑ
pter qḋ remittens ad epm̄ si non absol
uat: dꝫ penitentiam innotescere: quam
pꝰ reditū absoluens iniūgit dicēs: faci-
as qḋ tibi dixi: qꝛ ligari ñ debuit anteq̄ꝫ
absolueret: ita ⁊ in ꝓposito. hec Petrꝰ
Guil. ēt dicit ꝙ penitētia non requirit
tantā ꝯtinuitatem agendoꝝ ⁊ dicendo
rum sicut alia sacramēta. Sed in vna
die pōt fieri ꝑs ꝯfessionis ⁊ in alia die
altera: vel in vna die confessio audiri:
⁊ in alia impendi absolutio ⁊ iniungi
penitentia peccatorum. ¶ Sextus ca-
sus est quando quis facit confessioneꝫ
in mortali: seu sine proposito abstinen
di: sed quia iste casus hꝫ varias opiōes

ꝛ ſatis difficiles: ſic declarabitur in ſe-
quenti.§.

¶ An valeat confeſſio ab incõtrito fa
cia:vt eã iterare nõ oporteat.§.5.

Tertia ex cõditionibus ꝯfeſſiõis
ẽ ꝙ ſit lachrymabilis.i.cũ do
loꝛe ſeu diſplicentia de pccis
ſaltem ſm rõnem. Unde querunt do-
ctoꝛes:vtrum confeſſio facta a non cõ
trito:q.ꝛ.ſ.non dolet ſufficienter:vel nõ
ꝓponit ſe abſtinere a peccatis: valeat
ita ꝙ non teneat eam iterare. Et rñdꝫ
Pe.de pal.in.4.di.17.ꝙ ad arg.hoc eſt
triplex modus dicendi. Primus eſt ꝙ
non valet ad remiſſionẽ culpe nec pe
ne:nec tunc nec recedente fictione: vñ
ꝛ tũc tenet iterare:ꝛ hec opinio Hoſ.
in quolibet. Ray.ꝛ. Hoſti.in ſumma.
Bonauen.i.4. Duran. Rob. Olchot.
Uincen.in ſpeculo hiſtoꝛi. ¶ Secũduſ
modus dicendi eſt ꝙ taliſ confeſſio va
leat ad remiſſionem culpe:qñ impeni-
tens confitetur ꝛ abſoluit:lꝫ tunc non
recipiat fructum confeſſionis:tñ rece
dente fictione recipiet:ſicut dicitur de
baptiſmo:ꝛ rõ huius foꝛte eſt: q.ꝛ ſicut
in baptiſmo impꝛimitur character ad
quẽ recedẽte fictione ſeqt grã: ita ĩ pe
nitẽtia ĩpmit qdam oꝛnatus ad quem
recedẽte fictõe:ſeqt grã. Et hec ẽ opio
Pe. Tho. Ricar.in.4. Jo.ꝛ Ber.ĩ gl.
videt ẽt eſſe de pe.di.i.c.menſuram.§.
ſe. Dicit enim ꝙ non eſt neceſſe: ꝙ pec
cata que ſemel ſacerdoti confeſſi ſum⁹
eadem denuo confiteamur. Eſt ꝛ terti
us modus dicendi concoꝛdans ambaſ.
Aut enim talis non habet intentionẽ
confitendi ſacramentaliter ꝛ abſoluen
di:ſed deridendi:aut habet intentionẽ
confitendi. In pꝛimo caſu non liberat-
a pꝛecepto diuino de confeſſione:quia
ſine intentiõe ñ põt ſuſcipi eẽntia ſacri
qđ conſiſtit in viſu:vnde tenet iteꝝ cõ
fiteri. Si ãt intendit:tunc diſtinguẽdũ
eſt q.ꝛ intendens implere pꝛeceptum et
ſuſcipere verum ſacramentum: quod
eccleſia confert:aut nullam hꝫ pñiam
de ſuo peccato:aut aliquam.ſi nullam
tunc pñie ſacrm non ſuſcipit: quia po-
teſtas huius ſacramenti eſſentialis que
ꝯſiſtit in actu ſuſcipientis: ẽ actus inte-
rioꝛ.vnde ſine eo non eſt: ſicut non eẽt
matrimonium:ſiqs intenderet verum
ſacramentum ſuſcipere:non tñ ꝯſẽtire
niſi in carnalem copulam ꝛ ad tẽpus.
Sed ſi aliquam hꝫ pñiam de peccatis
ſuis:tunc iteꝝ diſtinguendum eſt:quia
aut talem habet pñiam ꝙ ſufficit cũ ſa
cramento:puta attritus accedit ad cõ-
feſſionẽ exquo fit ibi contritus vi claui
uꝫ.vnde fugatur fictio:ꝛ ſic non hꝫ du
biũ:q.ꝛ ꝛ ſacramentũ ſuſcipit ꝛ effectuꝫ
ei⁹.ſ.remiſſionem peccatoꝝ. vnde non
tenetur iterare:ꝛ ſic̃r ĩmo foꝛtius:ſi ac
cedit ꝯtritus. Si vero habet talem pẽ
tentiam:ꝙ non ſufficiat cum ſacramẽ
to ad grãm:q.ꝛ nec etiã attritus accedit
tunc eſt vera opinio Tho.ſ.ꝙ receden
te fictione:tũc incipit valer ꝯfeſſio: ꝛ ñ
tenetur confiteri niſi fictionẽ ſuã:puta
ſi habuit quendam doloꝛem ĩpfectũ
ſed non ſufficiẽter diſcuſſiſſet conſciaꝫ
ſuam.putabat ãt diſcuſſiſſe quantum
ſufficiebat:vel ſi dolebat de peccato ꝑ-
terito non ꝓponens cauere in futuro:
aut econuerſo:vel doloꝛ non erat ma-
xim⁹ ſicut debebat:ipſe tñ ſm conſciaꝫ
ſuã non erat fict⁹:lꝫ ſm veritatem eſſꝫ
ꝛ ſic nihil celauit:qđ crederet moꝛtale
ꝛ per ꝯñs ſm ſuũ iudicium ꝯcurrebãt

oīa que erant necessaria: postea autē
certificatus de errore sue ꝯscīe penitet
de illo defectu. Potest igitur opinio
Tho. multis modis saluari. Uno mō
loquendo de eo qui fictus ē priuatiue
non positiue: qꝛ. s. hꝫ dolorem: sed ita ī-
ꝑfectum: ꝙ nec cum sacramento actu
suscepto sufficit ad contritionē: nihilo
minus tñ hanc imꝑfectionē que ē fictō
non confitetᷣ: qꝛ credit esse sufficienter
dispositus: ⁊ sic non scienter celat pec-
catum qđ fuit in hoc: qꝛ. s. non exami-
nauit ꝯsciam suā sicut debuit: ⁊ sic ꝙ
erat error iuris diuini non tollit fictio
nem respectu vltimi effectus sacramē
ti: qꝛ īꝓbabilis vnde non excusat: sed
tñ eoipso quo error tollit fictionē q̄ ex
cludit essentiam sacramenti: vñ verum
sacr̄m fuit. tali ergo qui verum sacra-
mentum suscipit: ornatus īprimitur: sꝫ
grā non datᷣ: sꝫ postea qñ redit ad cor
⁊ recolit se non bene fecisse debitum su
um ex negligentia sua oblitū: tūc īcipit
valere cōfessio: ⁊ non tenetᷣ confiteri il
la q̄ prius ꝯfessus fuit sicut fictꝰ: qꝛ non
fuit dimidiata ex intentione: sed solum
illam fictionē tenetᷣ iterū ꝯfiteri. Si āt
fuisset fictio positiue: qꝛ. s. non dolet: ⁊
scienter celat: fuisse confessio nulla: vł
si confessus fuisset: nō debuisset sibi da
ri absolutio: sed si data ei fuit: dubiū
est vtrū ornatus sit īpressus: quo casu
Tho. non potest intelligi. ¶ Secundo
modo pōt intelligi opi. Tho. qñ est po
sitiua fictio quantum ad hoc ꝙ nō do
let: nec ꝓponit abstinere: tunc ista fictō
non occurrit sibi: vt ꝯfitenda nec actu
cogitauit: ꝙ teneatur eā confiteri: tūc
enim sicut de peccato qđ occurrit qui
dem: sed non credit ꝙ sit peccatū: aut
ꝙ sit mortale: ⁊ de necessitate ꝯfitēdū
perinde ē ac si fuisset oblitus per negli
gentiā: nec fecisset debitum suū đ scru
tando ꝯsciam suam: in quo casu solum
illud ꝯfitendum ē: ⁊ est veruꝫ sacramē
tum: lꝫ sit hic ignorantia iuris diuini: ⁊
hoc mō pōt sustineri dictuꝫ Tho. zz.
di. ar. i. in solutione vltimi: ar. vbi dicit
ꝙ ignorantia iuris diuini non excusat
a fictione: ⁊ sic talem vocat fictum.
¶ Tertio mō pōt sustīeri opīo Tho.
loquendo de illo qui ꝯfitetur eidē cui
prius: ⁊ tunc non oꝫ iterare cōfessionē
ꝑmam factā ei: lꝫ fictā ēt si ipse sacer-
dos non recoleret peccata prius sibi di
cta: qꝛ nec qñ confessio ītegra est: opor
tet ꝙ recolat actu a principio vsqꝫ ad
finē: ⁊ maxime qꝛ hoc sufficit. s. absolue
re ab oībus: ⁊ iniungere pñiam ꝓ ficti
one ⁊ ꝓ alijs: ꝙ tunc faciat pñiam sibi
iniunctam. Item paulopost dicit ideꝫ
ipse Pe. de pal. ꝙ cum confitens exꝓ-
mit fictionē suam: puta dicit se nō pos
se: vel non velle ꝓponere abstinere ī fu
turum quem absoluit sacerdos: q̄uis
nullo modo debeat absoluere: alˀs pec
caret abutens claui nec valeret sibi tūc
illa absolutio: tamen ex quo intēdit ab-
soluere: ⁊ sacramentum verum confer
re: videtᷣ ꝙ ꝯferat. et si tunc ñ habet ef
fectū ꝓpter illius indispositionē: habe
bit tñ postea qñ ꝯteretur vł ex expecta
tione vel dispositi one ornatu manente
Et si dicatᷣ ꝙ q̄uis sit ibi forma nō tñ
materia: ḡ non est sacramentum. mā
enim ē peccator contritus. Dicendum
ꝙ qñ sibi sua fictio non occurrit vt cō
fitenda: tunc non est cōfessio dimidia-
ta: ⁊ quādo suam dicit fictionem cum
alijs peccatis est confessio integra. Et

sic mā perfecta: cui materie pōt impri mi forma: qđ si fiat verum sacramētū erit: q̄uis fieri non debeat: sicut sacerdos habens hostiam sup altare pollutū non deberet quidē celebrare: si tamē celebrando verba pferret eucharistia vera esset. Peccator. n. ē materia: sȝ immūda: nisi sit saltē attritus: vel ɔfessio sine attritione ē materia īmunda: hec Pe. de pal.

¶ De attritōe ꝛ ɔtritōe.

Et q2 dictū ē de ɔtritione ꝛ attritione quō penitens sup ipis debeat instrui a ɔfessore. Iō d̄ ea clarius dicendum est. Nota ğ ꝫm Tho. in. 4. di. 17. ꝙ differentia est inter attritionem ꝛ ɔtritionem. Nam attritio importat q̄ȝdam displicentiaȝ d̄ peccatis: sed īpfectā. Unde attritum. i. aliquo modo tritum. sed contritio importat pfectam displicentiam de peccatis. vnde contritum. i. simul totum tritum ꝛ in puluerem redactum. ¶ Est autez contritio ꝫm Pe. in. 4. di. 17. dolor voluntarie assumptus pro peccatis cū ꝓposito confitendi ꝛ satisfaciendi voluntarie: ꝛ ꝫm eundem ea. di. oportȝ ꝙ cōtritio habeat omni d̄ peccato mortali ꝛ ratio est: q2 in omni peccato mortali ē actualis auersio voluntatis a deo. Et q2 contraria ɔ̄rijs curantur: ideo oportet ꝙ in omni remissione peccatorum sit actualis conuersio ad deum ꝛ auersio a peccato: ꝛ hoc dicit contritio.

¶ De peccatis aūt oblitis sufficit cōtritio gñalis cū conatu ad recordādum ꝛ dolendū. dolere ēt dȝ de obliuione peccatoꝝ que ɔtingit ex negligentia. si aūt querat̄ si specialis contritio d̄ quolibȝ peccato requiratur: vł̄ sufficiat vna generalis ꝓ oībus: sic rn̄det Tho. i. 4. di. 17. ꝙ q̄ȝtum ad principium contritiōis s. cum quis de peccatis suis cogitās dolet: ꝛ si non dolore contrionis saltē dolore attritionis: oȝ ꝙ sit specialis dolor de peccatis: que quis habet ī memoria sed q̄ȝtū ad terminū qui ē dolor iā gr̄a informat᷒: sufficit ꝙ sit vna cōis contritio de omnibus. tunc. n. motus ille agit virtute omnium dispositionum precedentiū. ꝛ q2 nemo scit vtrum hēat gr̄aȝ que requirit̄ ad ɔtritionem: iō nemo pōt esse certus de sua contritione: nec p ɔn̄s de remissione. Et dicit Ricar. in 4. di. 17. ꝙ si ɔfitens in peccato mortali est attritus de suo peccato vt ꝓbabiliter possit presumere se esse dispositum non peccat absolutionem recipiendo: immo frequenter virtute clauium per susceptionem absolutionis format̄ sua attritio: ꝛ fit contritio. ¶ Item nota ꝙ duplex ē contritionis dolor ꝫm Tho. ꝛ Pe. in. 4. di. 17. s. intellectualis: qui est quedam pfecta detestatio peccati scđȝ rōnem: ꝛ dolor sensibilis: qui est dolor excitatus in parte sensitiua cum alteratione ꝛ afflictione corporis. ¶ Primus dolor regritur de necessitate ad remissionem peccati: ꝛ ille etiaȝ solus est sufficiens: q2 sicut pcc̄m mortale sufficienter cōmittitur p solū actuȝ voluntatis ꝛ p cōplacentiā deliberatam rōnis: ita sufficienter destrui pōt p detestationē voluntatis ꝛ displicentiā rōnis: ꝛ hoc ē ēt in potestate nr̄a presupposita gr̄a. Secundus dolor. i. sensibilis etiam valet ad remissionem peccati: sed nō ē necessari᷒: sed de pfectiōe ɔtritōis: nec est in potestate nr̄a etiam p̄supposita gr̄a. Itē dolor intellectualis non potest eē

nimius: sicut nec charitas a qua procedit pot ee nimia: sed sensibilis pot esse nimius: et ideo oportet quod sumatur pro mensura debita ad conseruationem subiecti: sicut ex ieiunijs et alijs corporis afflictionibus. Ite nota sm Tho. in.4.di.17. quod vera contritio semp dz remanere i habitu.i. quod semper debet hre istã dispositionem: quod qñ recordatur de peccatis cõmissis habeat displicentiam: saltem sz rõnem. Item sm Pe.in.4.di.17. dolor maior intellectualis debet esse de maiori peccato habitualiter non actualiter: si osiderent peccata in cõi inquantum sunt offensa dei: sed et in speciali dolor debet ee maior de maiori pccõ: qz maiorem rõnem doloris het maius pccz. Dolor vero sensibilis conueniens etiã e vt sit maior de maiori quãuis non sit de necessitate. Item sm Tho. in quolibe. et Inno. Contritus debet magis diligere deum quam seipsũ. culpa autem e cõtra deum: pena vero e contra seipum. Jdo debet contritus eligere potius omnez penã sustinere quam deum offendere. Descendere autem ad hanc penã vel ad aliã non tenet: imo faceret fatue descẽdendo ad ista pticularia: vel aliuz sup hoc solicitãdo.

¶ Sexdeci oditões q requirunt in oni bona ofessiõe.

Ponit aũt Tho.in.4. di.17. quod confessio bona debet habere sexdecim oditiones que in his otinent versibus.

¶ Sit simplex humil' cõfessio pura fidelis
¶ Atqz frequens nuda discreta libes verecunda.
¶ Integra secreta lachrymabil' accelẽata
¶ Fortis et accusans: et sit parere parata.

¶ Sit simplex.i.non recitet in ofessiõe nisi id quod pertinet ad declarationez sui peccati: et etiam quantitatem et non alie historie misceantur.

¶ Sit humilis: vt se miserum ac peccatorem cognoscat sine fictione.

¶ Pura: idest recta intentõne: idest vt non reputet bon' vel laudet ab hoib'

¶ Fidelis.i.vera et sine vlla falsitate: vt non dicat que non fecit: vel etiaz habeat fidem de remissione peccatorum suorum si vere ipsum penitet.

¶ Atqz frequens: idest sepe confiteat istud tamen est de bene esse confessionis: et non de necessitate.

¶ Nuda: vt scilicet non inuoluat obscuritatem verborum: sed dicat verba vt intelligat peccatum suum cum circunstantijs saltem necessarijs.

¶ Discreta: vt maiora cum maiori podere dicat: vel non plura simul: sed distincte loquendo et dicendo numerum si fieri vel scire potest: vel etiam vt discreto et sufficienti ac perito confessori confiteatur peccata sua.

¶ Libes: volũtaria nõ coacta timore verbor: vt pueri: vel timore penaz tẽporalium vel infernaliũ principaliter.

¶ Verecunda: vt erubescat et nõ se iactet: vel mẽte gl'iet ppter seculi vanitatẽ aliquã: et pcipue ibi ofũdat rõne respectu diuine maiestatis offense.

¶ Integra: vt nihil retineat de his que commisit precipue de mortalibus.

¶ Secreta: vt non publice sed occulte sacerdoti dicat peccata sua: qui euz possit absoluere.

¶ Lachrymabilis: vt doleat de peccatis commissis: et detestetur ea saltem intellectu rationis.

¶ Accelerata: vt q̃citi⁹ pōt cōmisso pcc̄o confiteat̄: hoc tñ est de bene esse.

¶ Fortis: vt nihil dimittat pre verecũdia ⁊ accusãs se ⁊ non alios: nec in confessione se excuset: ⁊ alios inculpet.

¶ Et sit parere parata. i. adiplē pñiaꝫ sibi iniũctã: ⁊ facē ea que hꝫ necessario facē: vt aliena restituē si hꝫ ⁊ hi⁹.

¶ Explicit scd̄a ps q̃ ē de scia: que reqrit̄ in ꝯfessore.

¶ Incipit ps tertia de bonitate ꝯfessoris. Et p⁹ q̃lit̄ cōfessor duo dꝫ hr̄e. s. timorem dei: ⁊ zelũ aĩaꝝ. §. i.

De bonitate confessoris in se: ⁊ in exercitio tanti officij. Dicit Augu. d̄ penitē. di. 6. c. qui vult confiteri. Sacerdos dos ante quē statuit̄ omnis languor in nullo illorum sit iudicandus: que in alio iudicare est ꝓmptus. Judicans enim alium qui est iudicandus: condemnat seipsum. cognoscat igitur se: ⁊ purget in se: quod videt alios sibi offerre. Curet vt a se proijciat qcqd in alio dãnosũ reperit. aĩaduertat quidē qd̄ dr̄: Qui sine pcc̄o est vestrum ⁊c. ideo enim liberauit peccatricem: qꝛ nō erat q ꝓijcēt lapidē: quō lapidaret q se lapidandũ cognosceret. Nullus eĩm erat sine peccato: in quo intelligit̄ omnes fuisse reos. nam venialia peccata semper remittebant̄ p cerimonias. Siqd̄ ergo pcc̄m in eis erat criminale erat. Deteriores ergo ĩ hoc sunt sacerdotes se prius non edificãtes illis qui dominũ obseruabant ĩsidijs. Augu. s̄m enim Tho. ⁊ Alb. audiens ꝯfessionem cum ꝯscia mortalis peccati mortaliter peccat: tñ effectum sacramēti confert cum sacr̄o: si non est p̄cisus vel suspensus q̃tuncunqꝫ alias malus. Unde Aug. i. q. i. c. dictum est a dño. Numeri ad Aaron: Uos ponite nomen meuꝫ super filijs israel: ⁊ ego dominus benedicam eos: vt gratiam traditam per ministerium ordinati transfundãt hoibus: nec voluntas sacerdotis ꝓdesse vel obeē pōt: sed meritũ benedictionē poscentis. Or autem dicit̄ ea. q. Remissioneꝫ peccatoꝝ non dant auari ⁊ fit̄ia: intelligitur s̄m gl̄. vl̄ simpliciter de p̄cisis. vel si intelligatur de toleratis: tales nō dãt ex merito vite. i. non st̄ digni dare.

¶ Duo que dꝫ habere ꝯfessor.

Debet aũt ꝯfessor p̄cipue habere duo. s. timorem: vnd̄ fiat circunspectus: ⁊ zelum animaruꝫ vñ sit solicitus circa ea que necessaria st̄. Quãtum ad primũ considerare dꝫ ꝙ ipse ē mare eneũ in templo domini vbi lauabant sacerdotes ⁊ leuite aĩalia offerenda in sacrificium: vñ ex ĩmundítijs a qbus illa abluebant̄ efficiebãt̄ ĩmundi. Uñ Greg. in pastoralibus dicit: ꝙ fit plerunqꝫ vt anim⁹ pastoris audita tētatione ouis: ⁊ ipse tentetur: ⁊ id̄o cum timore ⁊ tremore debꝫ poni: ⁊ nō se ingerere ⁊ cum leuitate ⁊ cum risibus instare. Unde in figuraꝫ Moyses vt dr̄ Exod. 38. fecit labium eneum de speculis mulieꝝ in quo lauarentur sacerdotes sancta sanctoꝝ ingressuri: ⁊ significat scripturã: vbi sunt exēpla sã ctarum aĩarum ad quam debet sepe inspicere ad videndum maculas suas ⁊ intelligendum insidias diaboli. Und̄

subdit Greg. vbi .s. hec nequaquam sunt timenda pastori: quia deo pensante cuncta subtiliter: tanto facilius liberatur quos a sua quanto misericordius tentatione fatigatur. Quantum vero ad zelum dicit Greg. quod nullum sacrificium ita deo acceptum est: vt zelus animarum et fructuum huius ostendit Jaco. c. 5. vbi post promulgationes confessionis dicit: Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore vie sue: saluabit animam eius a morte: et charitas operit multitudinem peccatorum. ¶ Non autem minus trahuntur ad deum per confessionem anime: quando diligenter fit quam per predicatores moderno tempore: vt experientia docet: debet ergo non tardare qui vocatur ad huiusmodi.

¶ Quomodo se habere debeat confessor erga penitentem: et de quibus interrogandum est in confessione: et ibi versus decem preceptorum decalogi: et versus septem peccatorum mortalium: et quod in confessione tria debet obseruare interrogando confessor. §. z.

Dicit Aug. de pe. di. 6. c. i. post medium dicens: Diligens inquisitor: subtilis inuestigator: sapienter et quasi astute interroget a peccatore qui forsitan ignorat: vel pre verecundia vellet occultare: cognito autem crimine varietates eius non inuestigare dubitet et locum et tempus etc. quibus cognitis adsit beniuolus paratus corrigere: et secum onus portare: dulcedinem in afflictione pietatem in alterius crimine: discretionem in varietate: adiuuet confitentem orando et alia pro eo bona faciendo: semper iuuet leniendo consolando: spem promittendo: et cum opus fuerit etiam increpando: dolentem loquendo: instruat operando: sit particeps laboris: si vult esse particeps gaudij doceat perseuerantiam. Hec Aug. Ex his verbis Aug. patet quod non sufficit audire confessionem eorum que sibi dicuntur a peccatore et ipsum non interrogare: nisi esset persona in his bene perita et sciata: quod sufficienter scit dicere que oportet. Sed cum persone communiter sint grosse in istis: etiam ille que sunt in alijs negocijs mundi vel scientijs acuti. Ideo permittendum est dicere vnicuique id quod vult: et eo ordine quo vult: et de peccatis que per se sufficienter dicit non est iterum interrogandus ne molestes eum in quo non oportet. Sed si aliquid non bene intellexisset precipue de mortalibus: faciat sibi iterum declarare: vt melius intelligat. De his vero que non plene dixit: puta quia non dixit circunstantias necessarias: vel numerum interroges eum de his: vt plene dicat quantum est necessarium. De illis vero peccatis que non dixit: nec scit per se dicere interroga eum.

¶ Quo ordine fieri debeant interrogationes et de quibus.

Sed Ray. et Hosti. in summa dicunt: quod interrogationes fieri debent de septem vicijs capitalibus et eorum speciebus filiabus: de quibus habes .s. diffuse in secunda parte per totum: non tamen est interrogandum de omnibus: sed plus et minus secundum conditionem personarum Sicut autem qui confitetur non habet necesse tenere magis vnum ordinem quam alium dicendo peccata sua: ita nec confessor interrogando: tamen ad melius memorie commendandum: de quibus debet interrogare: et de quibus iam interrogauit: ne amplius habeat triplicare congruum est tenere aliquem ordinem: et si placet interrogare de decem peccatis que continentur

in istis versibus.

¶ Unuȝ cole deū: nec iures vana per ipsū: Sabbata sāctifices: habeas ī honore parētes: Non occisor eris: fur: mechus: testis iniquus. Non vlli nuptam nec rem cupies alienam. Declarationē horum versuum habes infra. Post vero interrogationem super decē preceptis: ꝯueniens erit interrogare super septem vicijs capitalibus: que in hoc versu continentur.

¶ Ut tibi sit vita semper saligia vita.

In ista dictione Saligia sunt septeȝ littere: a quibus incipiunt noīa septeȝ capitalium vicioꝝ. Per S vero intelligitur superbia: sub qua cōphendit᷑ vana glīa. Per A auaricia: Per L fetida luxuria. Per I inuidia: Per G Gula. Per I ira: Per A Acidia. Sȝ anteq̄ȝ interroget de peccatis: prius querat d̄ excōicatione maiori: ⁊ si inuenit eum aliqua sñia irretitū: si hȝ auctoritatē suꝑ hoc absoluat pri⁹. Si vero non habet auctoritatē remittat ad eum qui pōt eū absoluere.

¶ In interrogatōib⁹ fiendis tria debēt obseruari.

Tho. in. 4. dicit ꝙ cōfessor tria dȝ obseruare in interrogatiōibus fiendis. ¶ Primum est ꝙ non interroget omnes de oībus: sed interrogentur persone de peccatis q̄ cōsueuerunt reperiri in hominibus illius conditionis ⁊ status. Ut stipendiarij d̄ rapinis ⁊ incendijs. Clerici de simōia ⁊ horis omissis. Adolescentes de luxurijs ⁊ huiusmodi. Unde a principio cōfessionis decens est interrogare confitentem de conditione sua: de exercitio ⁊ statu: an cleric⁹: an laic⁹: an solutus: vel ꝯiugatus: ⁊ hi⁹ vt prudentius inde possit formare interrogationes: ⁊ q̄ȝtū ē temporis ꝙ fecerit vltimam confessionem: ⁊ si fecit pñiam sibi iniunctam: ⁊ vtrum in statu gratie vel pcc̄i mortalis. Secundum qđ debet obseruare ꝯfessor ē vt interrogentur ipsi a remotis de peccatis ⁊ in gñe non in vltima spe ⁊ modo peccati subito. Ut si nesciebat tale peccatū cōmittere illud addiscat: ⁊ sic inducatur in tentationeȝ. Ubi grā si fatetur se cōmisisse viciū luxurie non statim interroget ꝯfessor si seipsuȝ manibus polluit ⁊ hi⁹: sed ita paulatim interroget de modo ⁊ circūstantijs talis peccati commissi ⁊ huiusmodi.

¶ Tertium ē ꝙ in peccatis carnalib⁹ nō descēdat᷑ nimis ad particulares circūstātias nō necessarias: q2 hoc ē seipȝ in tentationē īducere: ⁊ ad inuentioneȝ peccatoꝝ docere eos qui ignorāt: ⁊ aliqñ postea talia referuntur in plateis ī derisum ⁊ scandalū sacerdotū: Ubi grā si vir fatetur polluisse mulierem extra vas debitum: non vlterius querant cōfessores in qua pte corporis ⁊ quō: q2 iam habet vltimam spem peccati: alias vero turpitudines quas miseri hoīes inueniunt: ipsimet si volunt exprimant.

¶ De circūstātijs pccōꝝ ⁊ ibi versus eaꝝ: ⁊ ꝙ circūstantie sunt in quintuplici specie. §. 3.

Sed nota ꝙ cōfessor non soluȝ dȝ interrogare de mortalibus sed etiā de circunstantijs q̄ aggrauant vel alleuiant. Unde Innocē. in. c. omnis. de pe. ⁊ re. dicit. Sit discretus sacerdos ⁊ cautus: vt more periti medici supinfundat vinum ⁊ oleū vulneribus sauciati diligenter inquirens

peccata et eorum circunstantias quibus diligenter et prudenter inquisitis intelligat quale ei debeat prebere consilium: et cuiusmodi remedium debeat adhibere diversis vtendo experimentis ad sanandum egrotum. hec ibi. Ad illud facit quod dicit Aug. de circunstantijs peccatorum: de pe. di. 5. c. consideret qualitatem criminis: in loco: in tempore in perseverantia: in persone varietate: quali hoc fecerit intentione: et ipsius vicij multiplici executione. Omnis ista varietas confitenda est et dicenda. Dolendum est non solum quia peccauit: sed quia se virtute et gratia priuauit: doleat aliorum vitam in suam fuisse corruptam. scilicet suo exemplo: et commodum quod dedisset proximo suo exemplo bono: doleat de tristicia quam intulit bonis peccando: et de leticia quam eis non adhibuit: hec Aug. Que omnia intellige secundum quod declarantur hic. Illas autem circustantias que trahunt peccatum in alteram speciem: oportet necessario confiteri secundum Tho. Alb. et alios doctores. Alias eius circunstantias confiteri: cum sint peccata venialia perfectioris est virtutis: non tamen est necessarium. Pe. de pal. in 4. di. 16. dicit quod numerus circunstantiarum comprehenditur hoc versu. Quis quid vbi per quos quibus scilicet auxilijs cur quotiens quomodo quando. Ray. vero addit octauum. scilicet quotiens: et vbi in. vero su dicitur quibus auxilijs: ipse dicit per quos. Dicit igitur quis: per varietatem personarum: et status etatis sapientie et ordinis: et sic fuit grauissimum peccatum Ade: quia quanto gradus altior tanto casus grauior: et ingratitudo maior. Quid: vtrum malum quia prohibitum: vel ex genere suo. vtrum mortale vel veniale: an occultum vel manifestum: et quantum ad hanc condictionem grauius fuit peccatum Cain quam Ade: quantitas enim grauis homicidij: grauior est peccato gule vel superbie. Ubi: quia in loco sacro grauius peccatur. Per quos: quia traxit alios ad peccandum: quod est proprium diaboli: vel quos posuit mediatores ad malum perpetrandum: quia peccatorum illorum est princeps: vel cum quibus: pro quibus et contra quos. Quotiens: non solum quantum ad consuetudinem: sed etiam quantum ad numerum quia numerus refertur ad actionem: non ad obiectum actionis: verbi gratia. Si homo in iniusta contrectatione accipiat saccum plenum mille florenis est tamen vnum furtum. Si autem tres florenos accipiat diversis actibus successiue erunt tria furta: quia in ipso actu est peccatum semper essentialiter: et ideo non potest vnum in pluribus actibus. Cur: an ex infirmitate vel ignorantia vel elatione: vel quali intentione fecerit: quia mortalia peccata trahunt speciem a fine: ideo hoc diligenter est explicandum. Qui enim furatur vt mechetur magis dicendus est mechus quam fur: et tamen vnum peccatum est in vno actu: sed habens plures deformitates. Quomodo: naturali vel innaturali: quia semper est grauius in eodem genere. scilicet agendo quam patiendo. Quando: si in sacro tempore: puta diebus festiuis: vel alio tempore et de perseverantia in peccato.

¶ Circunstantie peccatorum confitende sunt in multiplici genere.

Ad declarationem huius. scilicet quando circunstantie peccatorum sunt confitende sic dicit Pe. de pal. Circunstantie sunt in quintuplici genere. Prime sunt que non alleuiant nec aggrauant sicut ille que nullam important conuenientiam vel disconuenientiam ad rationem nec ex se: nec ex suspicione: vt furari cum manu dextera vel sinistra: et

istas confiteri est superfluum. Secūde sūt que alleuiāt. s. que īportant ɔuenientiam: vt facere malū ex bona intētione vel ignorātia: ⁊ istas ɔfiteri est impfectum: nisi timeret scandalū confessoꝝ. Tertie sūt que important disconuenientiam ex suspicione: vt furari multuȝ. ⁊ istas ɔfiteri est pfectum: qꝛ aggrauant peccatū: nisi imineret periculū sui vel ɔfessoris: vel alterius tertij. Sed qꝛ nō mutant spēm nec aggrauant in infinitum: non ē necessariū eas ɔfiteri scd̄m Tho. sed Pe. dicit ꝙ q̄uis ista sit cōis opinio: tutioꝛ tñ ē alia. s. vt ɔfiteatᷣ eas s. cum notabiliter aggrauant: vt furari centum multo grauiꝰ ē q̄ȝ furari vnuȝ Quarte sūt que aggrauant ⁊ mutant spēm: non tñ in infinitum grauāt: vt qñ vtrunq̄ȝ ē veniale: vel qñ primū ē mortale scd̄m veniale: vt in speciebus gule quarum vna aduenit alteri: ⁊ sunt qñq̄ȝ veniales ⁊ qñq̄ȝ mortales: ⁊ istas cōfiteri non ē necessarium: nec illud est ɔ hoc quod dicit Tho. ⁊ cōiter alij. s. ꝙ que mutant speciem necessario sūt cōfitende: qꝛ loquitᷣ de illis que sūt mortalia. Rō āt quare nō ē necessariū eas cōfiteri ē ista: quare circunstantia ē confitenda necessario: non qꝛ mutat specieȝ: vt pȝ in veniali: sed quia mutat in infinitū: vt patet in mortali. Sed circunstātia non mutans in infinitum: nunq̄ȝ aggrauat in infinitum: qꝛ intendit penas ⁊ non extendit. Extēsio. n. ē infinita: nec pōt crescere: sed intēsio ē finita: ⁊ semp pōt crescere. Nulla ergo talis que nō mutat seu aggrauat in infinitum ē necessario confitenda. Quinte mutant ⁊ q̄ñq̄ȝ aggrauāt in infinitū: vt qñ veniali actui: puta ad gulam studiose preparatam additᷣ ebrietas: vel notabilis anticipatio hore in ieiunio sine causa. Sed vtrū ī religioso sit mortale: qđ alteri est veniale: dicendum ꝙ non: puta dicendo verbū ociosū ⁊ hꝰ: nisi speciē mutaret: qꝛ nubere vel velle nubē: qđ secularibus non est pcc̄ȝ: si hoc fiat cā prolis generande: vel veniale ꝓpᷣ voluptatem: ē mortale religioso professo clerico vel ordinato: qꝛ sacrilegium est non aūt p̄mi motꝰ luxurie furti: vel inuidie: qꝛ nullus vouet se nͦ habiturum p̄mos motus q non sūt ī nr̄a ptāte: hec Pe. de pal.

¶ Circunstantie que trahūt pc̄m ad aliud genꝰ sūt ɔfitende.

Et nota s̄m Tho. in quadam ep̄la: ꝙ ille circunstātie dicūtᷣ trahere pc̄m ad aliud genus Et ideo de necessitate ɔfitende que habent spālem repugnantiam ad aliqđ p̄ceptorum diuine legis. Sicut furtum simpliciter repugnat huic precepto: nͦ furtum facies. Si vero fiat furtum in loco sacro circūstātie loci: illā repugnātiā hȝ ad aliud p̄ceptoꝝ: qđ ē de veneratōe sacramentoꝝ: ⁊ additᷣ noua spēs pccī: ⁊ sic de alijs.

¶ Pc̄m cōmissū die festo trahitᷣ ad circunstantiā aliā.

Dicit Nico. de lyra sup Exod. ꝙ pc̄m mortale commissum die festo habȝ spāleȝ repugnātiam ad illud de sanctificatione festoꝝ ⁊ sabbati: quia magis est opus seruile opus peccati q̄ȝ opus manuale. Opus auteȝ seruile ibi prohibetur: ⁊ sic ē mortale vltra propriam deformitatem sue mē: ex hoc ꝙ committitur in die festo hȝ aliam deformitatem quam oportet

confiteri: ꝛ in fine dicit idem Tho. ꝙ illud ꝙ dr̄ circunstantias non trahētes peccatum ad aliud genus: siue speciez non eē de necessitate confitendas: non eē referendum ad numeꝝ peccatoꝝ ꝛ eiusdē spēi: q2 numeꝝ tenetur ꝯfiteri si pōt: q2 non est vnum sed multa: ꝛ hoc nota diligenter.

Nota tertio ꝙ cuz cogitatio cū deliberatione rōnis in actum peccati mortalis .s. deliberādi illum actum agere: etiam absq3 ope sit peccatū mortale: ideo ad singulas peccatorum species post peccata opis interroga etiam de peccatis cogitationū illi9 peccati tm̄: ꝛ de peccatis oris: ꝛ cuz opus alicuius peccati ꝛ deliberatō mētis ad illud agendum absq3 opere sit eiusdem speciei specialissime: s3 differt ſm maius ꝛ minus: vel perfectum ꝛ ipfectum: q2 .s. maius pcc̄m est in opere ꝙ̄ in sola cogitatiōe: iō etiam de circūstātijs hi9 cogitationū interrogandū ē: puta si dicit penitens se consensisse cogitationibus luxuriosis: q2 hoc pōt eē multipliciter: ꝛ in diuersis speciebus: iō intrroget̄ de qualitate ipsarū cogitationum: vt si deliberauit tale peccatuz committere cum soluta: q2 tūc fornicatio ē: si ipse solutus est. aut cū coniugata: q2 tunc adulterium est. aut cū cōsāguinea: q2 tūc icest9 ē: ꝛ sic de alijs luxurie speb9 ꝛ alioꝝ vicioꝝ.

¶ Peccatū diuidit̄ in tria.

Pro aliq̄li declaratōe p̄dictoꝝ nota qd̄ dicit Tho .i.2.q.72. ꝙ pcc̄m diuidit̄ per hec tria. s. pcc̄m cordis: oris: ꝛ operis: non sic p diuersas species completas: sicut differūt specie bos ꝛ leo ꝛ capra: sed sic per diuersos gradus peccati: sicut domus in fundamentum diuiditur in parietē ꝛ tectum sicut in species incompletas. Consūmatio igitur peccati est in opere: vnde peccatū operis habet speciem completam. Sed p̄ma inchoatio eius est quasi fundatio in corde. ¶ Secūd9 gradus eius est in ore: ſm ꝙ habeo ꝓrumpit facile ad manifestandum cōceptū cordis. ¶ Tertius gradus est i cōsūmatione operis. Pz ergo ꝙ hec tria ptinent ad vnā pfectam speciem: cū ab eodem motiuo procedant. Iracūd9 .n. ex eo ꝙ appetit vindictam p̄us turbatur in corde: secūdo in verba contumeliosa ꝓrūpit: tertio ꝓcedit ad facta iniuriosa: vt percussionē ꝛ hi9: ꝛ sic de alijs q̄buslibet: vt luxuria. Nec tm̄ sic intelligendū est peccata cordis esse species icōpletas quasi non sint mortalia: imo q̄n in eis est cōsensus deliberatiuus ad actus qui de se sunt peccata mortalia tales cogitationes sunt peccata mortalia: ꝛ si nō ita grauia sicut peccata operis: vt dc̄m est. Et q̄n sit simul cogitatio cū locutōe ꝛ opere vnū est pcc̄m: vt patet de luxuria ꝛ alijs pcc̄is. quando vero quodā tpe dliberat fornicari: ꝛ alio tpe diuerso ꝛ distanti fornicat̄: sūt duo peccata mortalia.

¶ De delectatōne vero morosa aliq̄d dicet̄ suo loco.

¶ Regule quinq3 cognoscendi pcc̄m mortale a veniali.

Ad cognoscenduz vero q̄n peccatum est mortale vel veniale nota quinq3 regulas.

¶ Prima est q̄n amor vel affectio ad aliquam creaturā. s. se vel aliam tm̄ crescit: vel est tam magn9 ꝙ i eo ꝯstituit̄

vltimus finis.i.ꝙ nec actu nec habitu
ordinat illaȝ creaturā:aut eius dilecti-
onē:aut ēt seipsū ſm deū:ꝛ vellet cum
tali creatura ꝯtētari:ꝛ non curaret de
um offendere:aut eius precepta trans
gredi ꝓpter illam creaturaȝ:ita ꝙ ibi
ē aliqualis ꝯtemptus dei: si non ē for-
malis:tñ īterꝑtatiuus:ꝛ est fruitio cre
ature:qꝛ preponit̃ creatura deo.vñ cū
aliquis vellet hic cū creatura sēꝑ ma
nere non curādo de eterna beatitudīe
lȝ non sint semꝑ rudes de hoc interro
gandi vel tentandi:tñ talis amor crea-
ture semꝑ ē peccatū mortale.Qñ autē
aliquis diligit aliquam creaturaȝ plus
ꝙ̃ deum:sed ꝓpter hoc nollet deū of-
fendere:aut eo carere:nec eius amiciti
am perdere:talis amor creature ē pec
catum mortale.¶ Secunda regula sa
tis ꝯcordat cum precedenti.s.cū notabi
liter ꝯtra dilectionem proximi aliquid
committit̃:tunc ē mortale peccatū.qñ
vero non:tunc ē veniale.qñ vero aliqd
fit ꝯtra dilectionem dei: pōt attēdi pe
nes hoc quod repugnat charitati vel
amicitie:quaȝ debemꝰ ad deuȝ habere
super oīa.quando aūt aliquid fit ꝯtra
dilectionem ꝓximi: pōt attendi penes
ista precepta legis nature.s.qđ tibi non
vis fieri:alteri ne facias:ꝛ qđ tibi rōna
biliter:ꝛ ex debito vis fieri alteri faci-
as:ꝛ pōt etiam attendi penes scandalū
actiuum qđ ego infero proximo meo
per mala exempla:sed inꝙ̃tum impor
tat aliquid contra dilectionem:vel ꝙ̃-
tum sit illud scandalum: ad hoc ꝙ sit
mortale non precise determinatum est
qꝛ in modico facere contra proximum
non est mortale:aut in paruo scandali
ȝare.vnde quilibet attendat seipsuȝ qđ

sibi vellet fieri:ꝛ quod sibi nollet fieri:
ꝛ per qđ factum ꝛ non factum soluere
īter se ꝛ amicum suum amicitiam quā
simul habent. ¶ Tertia regula:quan-
do omittuntur contra preceptum dei
ꝛ ecclesie:vel legis nature vel superio-
ris:que precepta sunt de necessitate sa-
lutis:vel ꝯtra votum publicū:vel ꝓua-
tum:vel ꝯ̃ iuramentū licitum : et tunc
ē mortale peccatum .qñ vero citra:tūc
non ē mortale. ¶ Quarta regula:cum
aliquid fit vel cōmittitur vel omittitur
ꝯtra ꝯscientiam vere vel false dictantē
aliquod peccatum mortale:vel ꝯ̃ ꝯsciē
tiam formidantem probabiliter:vl' du
bitatiue:an aliquod peccatum sit mor
tale:tunc semper est mortale si consciē
tia non sit sufficienter instructa.
¶ Quinta regula:de actibus intus ma
nentibus quando quidam hȝ solaȝ co
gitationem de aliquo ꝙ̃tuncunq̃ tur-
pem:vel malam absq̃ cōplacentia seu
delectatione vel consensu: tunc nunꝙ̃
est peccatum mortale:vel nullum : vel
veniale.qñ vero est consensus in actuȝ
qui esset peccatum mortale:tunc semꝑ
ē peccatum mortale:qꝛ deus volunta-
tem pro facto acceptat.qñ autem cum
cogitatione aut cōplacentia est delecta
tio morosa in aliquo turpi specialiter
in libidinosis:tunc est mortale ſm dcȝ
Augu.esto ꝙ non sit cōsensus in actū
ſm hoc dictum Augu.iudicium est ꝯ̃
peccatis interioribus.ad quod etiaȝ fa
cit distinctio supra posita de sensualita
te ꝛ ratione:ꝛ de peccatis preuenienti-
bus ꝛ sequentibus deliberationeȝ.Ap
plicando igitur septem vicia capitalia
que non semper sunt mortalia:sed sūt
male radices ī homine:ex quibꝰ oriūt̃

septē venialia.

¶ Que debeat seruare et scire cōfessor vtilia et necessaria in ipso exercitio confessionis. §.4.

Ultra excōicationē iuris cōis sciat cōfessor si penitens icidisset in sniam ɔstitutōis synodalis: ideo oꝫ inuestigare de ɔstitutōibus illius diocesis: si quas haberet: vel etiā prouincie vel legationis: vt melius possit penitentibus prouidere. Diligenter querat de numero peccati: quotiens incidit in id vel in illud: quia homiens se pe transeunt illud leuiter: et de circunstantijs necessarijs: et de peccato qđ alteri iam rite confessus est: non queras cū non teneat nisi in casu in q̄ tenet cōfessionē iterare: de quo plene. s. in titu. prece. et non solū de peccatis opere perpetratis: sed et de peccatis cordis et de numero eoꝝ: que persone paruipēdūt interrogandum est. Et qꝛ fꝫ Tho. i. z. peccatum cogitationis et operis in eadē mā sunt vnius et eiusdem speciei: sꝫ differunt fm magis et min⁹: qꝛ. s. pcēm operis est grauius peccato cordis. Jō etiam interrogandum est de specie: et circunstantijs necessarijs peccatorum cordis: verbi grā: Si dicit se in mente solum deliberasse mulierē cognoscere i terrogādū ē vtrum solutā vel nuptā virginem vel aliam: et qua die: et hoc qꝛ ipsi faciunt illud peccatuꝫ esse diuerse speciei. Et si mulier facias eā ex transuerso stare: nec facieꝫ eius aspicias: qꝛ facies eaꝝ vent⁹ est vrens: ait ꝓpheta. Sed nec viꝝ decet frequenter aspicere in facie: ne eum erubescere facias vltra q̄ꝫ oportet: virosqꝫ graues et sapientes dulcius et vrbanius oportꝫ rephēdere rusticos grossos: ac ideotas durius: ne peccata sua paruipendāt ex leuitate sermonis. Stimulatos vero ex dolore et desperatione: quantuncūqꝫ peccata cōmissa sint grauia cōfortare et animare expedit inducēdo exēpla David Magdalene Pauli Petri Latronis et hi⁹ induratos: et se excusantes aggrauare peccata eoꝝ oñdendo eorū pericula: exemplo Ade Saulis Jude et hi⁹: qui seipsos desperauerunt. ¶ Nota fꝫ m. Uber. li. de of. or. ꝙ illorum confessiones ꝑus sunt audiende et libentius qui magis indigere putant: vel qꝛ raro venire solent: vel qꝛ sūt extranei: vel qꝛ sūt i maiori statu: vel de quorum ɔfessiōe sperat vtilitas futura.

¶ Quomodo se hr̄e debeat confessor audiendo mulieres.

Idem dicit de audientibus mulieres caueāt ne nisi in publico audiāt: et nisi ab aliquo videātur: nec multum immorent: nisi q̄ꝫtuꝫ necessitas cōfessionis requirit: et eis q̄ nimis freq̄nter ɔfiteri volunt assignet certū tps ex qđ ipsas non audiant: nec alijs colloquijs se eis exponant: et sep duris verbis et rigidis vtāt circa illas poti⁹ q̄ꝫ mollib⁹. Hec ille. Et hoc cōtra illos qui quotidie audiunt mulierclas et faciunt eis longas ꝑdicationes: vnde amittūt multū tpis et scādalū seqt cōiter in ipsis et in pplis.

¶ Qualis et q̄ꝫta debeat iniūgi satisfactio seu pñia a confessore penitētibus et qualiter se habere debeat penitētias iniungendo.

Nota ꝙ pro quolibet peccato mortali erat reglarit septēnis pñia iniūgēda seu imponenda

vt hetur.zz.q.i.c.predicandũ.in glo.ꝛ
33.q.z.c.hocipsũ.ꝛ.§.se.qd̕ seruabatur
antiquitus:ꝛ ista septennis pñia magis
vel minus aspera ẜm varietatẽ crimi-
num maioꝝ vel minoꝝ ꝛ circunstanti
arũ ꝛ cõpunctiones erat:qꝛ vt dic̃ Hie
ro.Apud deũ non tm̃ valet tp̃is mẽsu
ra q̃ȝ doloris:nec tm̃ abstinentia ciboꝝ
q̃ȝ mortificatio criminum: de pe.di.i.
c.mensura.Sed hodie pñie oẽs sũt ar
bitrio ꝯfessoris taxande ꝯsideratis cir-
cunstãtijs criminũ ꝛ ꝑsonarũ ꝛ hi⁹: ex
de pe.ꝛ re.c.deus qui.Dicit etiam Leo
papa.z6.q.7.c.tp̃a pẽitudinis tue mo
derantis arbitrio sunt constituenda: ꝑ
ut ꝯuersorum aĩos ꝑspexeris esse duo
tos.Ray.ꝛ Guil.ꝛ Spe.in suo reper-
torio hoc tenent ꝛ generalis consuetu-
do sic se hȝ:nec est cõtra id quod dicit
Grego.de pe.di.5.c.falsas pñias.dici-
mus que non ẜm auctoritatẽ sanctorũ
patrũ ꝑ qualitate criminum ponunt.
Hoc enĩ intellige ẜm Ray.cũ sine ne-
cessitate rõnabili dimitterẽtur pñie an
tiquitus taxate.Nam vltra illaȝ cõem
pñiam septennem ꝑ quolibet peccato
mortali in genere ponunt alie peniten
tie maiores vel minores ꝑ certis pc̃cis
ꝑut hẽtur in diuersis capitulis decre-
talium ꝛ decretoꝝ:que qꝛ cõit non dã
tur hic non pono q̃ pleni⁹ habentur in
sũma ꝯfessoꝝ li.3.ti.34.q.125.ti.de pẽi.
ꝛ re.vbi ponũtur casus.46.de hi⁹.Est
autem satis rõnabilis cã non dãdi hu
iusmodi pñias indispositio penitentiũ
ꝛ etiam aliq̃n non sufficeret tp̃us vite.
Nam vt Ray.ꝛ Hosti.dicunt:debȝ cõ
fessor talem dare pñiam quam verisi-
militer credat illũ implere ne ipsam vi
olando deterius sibi cõtingat:ꝙ si ma
gna peccata commisit ꝛ dicit se penite
re:sed non posse aliquam duram pñiã
facere:animet eũ ad hoc ꝯfessor ei oñ
dendo grauitatem peccatoꝝ: ꝛ ꝑ ꝯñs
pñiam penaꝝ sibi ꝑpter hoc debitaꝝ
ꝛ sic tandẽ iniungat ei pñiam quã libẽ
ter suscipiat:ꝛ si sacerdos non põt gau
dere de oĩmoda purgatione eius saltẽ
gaudeat:ꝙ liberatum a gehenna tran
smittit ad purgatorium.Itaqȝ vt dicit
Hosti.confessor nullo modo debet ꝑ-
mittere peccatorem desperatũ a se re-
cedere:ar.z6.q.6.c.presbyter.sed poti⁹
ĩponat ei vnũ pr̃ nr̃:vel aliq̃d leue:ꝛ alia
bõa que fecerit:vel mala que tolerauerit sint ei in pñiaȝ.Concor.Tho.i hoc
Hoc tamen sane intellige:videlȝ si ipm
alias penitet: ꝛ dicit se paratȝ facere qd̕
debet:sed hoc onus pñie sufficere non
posse tunc ꝑpter hoc q̃ȝtuncunqȝ deli-
querit:non debet dimitti sine absoluti-
one ne se desperet.Sed si dicit se non
posse dimittere odiũ vel caste viuere:ꝛ
vel alienũ non velle restituẽ:vel artẽ di
mittẽ quã sine mortali pc̃o exercere
nõ põt:vel aliud hi⁹ cũ possit nullomõ
dȝ absolui ẜm Tho.Pe.d̕ pal.Alb.qꝛ
vt dicit Grego.ij.q.3.c.Tunc vera est
absolutio sacerdotis:cũ interim sequi-
tur arbitrium iudicis.z.q.i.c.deus om
nipotẽs.qui nunq̃ȝ absoluit.de pe.di.i.
c.nemini.Sacerdos autẽ nullam debȝ
cõmittere falsitatem in sacramentis vi
tatis:vnde ꝛ de pe.di.5.c.fratres nr̃os
amonemus:vt falsis pñijs aĩas laicoꝝ
decipi non patiantur.falsas penitenti
as dicit:cum sic agitur de vno: vt non
recedat ab altero.Uerum si tale pec-
catum pur vult confiteri debet audiri
eius confessio:vt dicitur extra de pe.et

No quom petor no est absoluend⁹ qno e contrit⁹ et itedit pseuerare i aliquo delicto

re.c.ꝙ quidã.⁊ sibi aliquid debet iniũ
gi nõ tñ absoluẽdo eũ:sꝫ ei declarãdo
ꝙ ꝑpter hoc non ẽ absolut⁹:sed tñ sa-
tisfaciat precepto ecclesie annualis con
fessionis fiende:⁊ hortetur eũ ꝙ faciat
oẽ bonum qḋ põt:vt deus cor eius illu
stret ad pñiam:vt dr̃ de pe.di.5.c.fal-
sas.⁊ sic non ẽ dimittendus sine ꝯfessi-
one ne desperet:ꝙ si instet pro absolu
tõe oñdendo scãdalũ ⁊ desperationeꝫ
si nõ absoluat᷑:nullo mõ dꝫ ei assẽtire
licet tñ ei declarare:ꝙ fieri nõ põt:nec
iuuaret eũ.Et si ꝑmanet in scãdalũ ñ ẽ
curandũ:q: ẽ scandalũ phariseorũ.z.
q.3.c.inter verba.

¶ Qualr̃ se hr̃e debeat ꝯfessor pñias i
iungendo penitentib⁹.

TIa imponendo pñias:ne vile-
scat auctoritas ecclesie arbitre
tur ꝯfessor:⁊ ne ptãs clauium
contemnaĩur:de pe.di.i.c.sunt qui ar-
bitrantur.50.di.c.absit.⁊.c.sigs ꝑposte
ra.nimis malũ ẽ:si pur ꝯtingat errare
ꝙ erret dando nimis paruaꝫ q̃ꝫ nimis
magnam:vt dicit Chryso.26.q.8.c.alli
gant.q: vt ibi dicitur:Meli⁹ ẽ deo red
dere rõnem de nimia misericordia q̃ꝫ
de nimia seueritate.si enim benignus
ẽ deus:vt quid sacerdos vult esse au-
sterus:exemplum habemus a Christo
vt dicit Ray.qui nulli nunq̃ꝫ graue ĩm
posuit pñiam:sed dixit Uade ⁊ ampli
us noli peccare.⁊ ad hoc maxime de-
bet attendere confessor excidere ab eo
cãs ⁊ occasiones peccatorum:puta si
ꝯuersatio eius cũ aliquo vel aliqua est
occasio ei alicuius ruine debet ĩpone-
re sibi ꝙ dimittat si põt ⁊ hi⁹:de pe.di.
3.c.satisfactio.aliqñ imponere põt ei lo
ci mutationem:qui ei est ad scandaluꝫ
si fieri potest:di.81.c.valet.aliquãdo tñ
res sic se habent:ꝙ fieri non põt.

¶ Contraria penitentia d̃bet imponi
delicto.

ITem imponẽda est penitẽtia
ꝯria ad malum qḋ cõmisit ẜꝫ
Ray.videlicet superbo opera
humilia:guloso ieiuniuꝫ:auaro elemo
syne:⁊ hi⁹:q: contraria contrarijs cu-
rantur:de pe.di.z.c.z.Quod intellige
si creditur illum velle:⁊ posse perfice
re.Hoc enim est ad bene esse impone-
re magis istam q̃ꝫ illam.Item si est ne
gligens ad audiendum verbuꝫ dei sibi
potest iniungere ẜm Io.ꝙ audiat cer
tum numerum predicationum.Debet
tñ cauere confessor ne det taleꝫ pñiam
per quam fiat alteri preiudicium:puta
si seruo iniungatur lõga peregrinatio
vel ieiunium prolixum:ita ꝙ eius do-
minus reciperet detrimentum de ser-
uitio suo.si etiam imponeret vxori vt
daret multas elemosynas:dabit de bo
nis viri:si parafrenalia non hꝫ.

¶ Pro peccato occulto non debet da
ri manifesta pñia.

ITem pro peccato occulto nõ
est manifesta penitentia iniun
genda scilicet talis:vt possit in
de oriri aliqua suspicio peccati com-
missi.

ET nota ẜm Io.an.sup cle.du
dũ.d̃ sepul.sup ṽbo audire.ꝙ
prius dꝫ sacerdos imponere pñiam q̃ꝫ
facere absolutionem a peccatis:qḋ ꝓ-
bat ex ipso textu cle.que ꝑus loquitur
de pñia ĩiungenda:postea de absolutõ
ne:tum ẽt ex rõne:q: cum absolutio sit
cõplementũ ⁊ forma in penitentia:pri-
us debet eẽ satisfactio que est ꝑs mãlis

mālis pn̄ie: saltem in proposito actuali vt expressa satisfactōe: que dʒ imponi per sacerdotē acceptet eam penitens sicut cōfessus est: ꝛ doluit: ꝛ inde seqꝰ absolutio. Sed contrariū dicitur esse de censi. c. fi. vbi dicitꝰ ꝙ archiepi pn̄t ī visitatione absoluē: ꝛ pn̄ias imponē: ergo hoc de necessitate n̄ ꝓcedit: qꝛ tn̄ cōiter fit cōtrarium: vt. s. ꝑus absoluatur ꝛ postea īiūgatꝰ pn̄ia. qūocūqꝫ fiat vel ante vel post sufficit. Presupponit enim cōfessor illum habere propositū eā faciēdi qḋ sibi īiūget cū ipsum peniteat. Secūdū Joh. si penitentem absoluis: cuiꝰ generalē cōfessionē audiuisti absoluas eum: ꝛ a penitentijs oblitis īiunctis ab alijs sacerdotibus: ꝛ si aliq̄rū pn̄iaꝝ īiūctaꝝ memor sit ꝙ nō īpleuerit eas: si indicaueris expediens cōmittes eas nisi esset in casu a quo non posses absoluere.

¶ De ꝑmutatōe pn̄ie hēs. s̄. ti. ꝓcedēti c. fi. vbi ēt multa de satisfactōe. Memoriale dicendum penitenti circa penitentiam fiendam.

Q Autū est etiā sibi declarare ꝛ permittere: ꝙ si aliqua die ex obliuione vel negligentia dimitteret penitētiam impositā: puta ieiunium vel orationes: ꝛ huiusmodi: ꝙ possit alia die communicare.

¶ Et ꝫ Pe. de pal. ꝯsulēdū ē diuitibꝰ ꝛ nobilibꝰ ꝙ querant ꝑticipatōem bonoꝝ que fiūt in religionibus: in quibꝰ sunt ꝛ plures penalitates q̄ꝫ alibi: ꝛ magis deo accepte: ꝛ ꝙ in penitentiam īponatꝰ eis ꝙ non solū que facient per seipsos: sed etiam que procurabūt ab alijs: ꝛ oīa quoꝝ spēalitꝰ sunt ꝑticipes. Dicit etiam Pe. de pal. in. 4. ꝙ debet confessor cum minorem pn̄iam debito imponit: īnotescere ei ꝙ illa pn̄ia sibi imposita non est digna: ne decipiatur putās sufficē: sed ꝙ deberet pro quolibet mortali septēnē agere pn̄iam: quaꝫ si hic nō ꝑficiet in purgatorio luet. Si tamen per illam declarationem crederet eum incidere in desperationeꝫ: nō debet sibi hoc dicere.

¶ Quid fiendum quando penitens n̄ confitetur peccatum aliquod mortale quod confessor scit esse in eo.

D E confitente autem qui non confitetur aliqḋ mortale: qḋ nouit de eo confessor ex eo ꙙ nō reputet illud peccatū. Dicit Hoff. in quolibꝫ. 9. ꝙ si ē certū illud eē mortale: tūc quicūqꝫ cōfessor debet ei facē conscientiam de eo: cū confessor ordinetꝰ ad vtilitatē eius. Sed vtilitas eiꝰ est ꝙ sciat statum suum: nec debet eū absoluere: sed reputare eum īdignū ꝛ indispositum ad recipiēdū absolutōnē dū manet in tali statu. Sed si dubium ē vtrū sit mortale: ꝛ opiniones sūt doctoꝝ diuerse: videlicet vtrū sit licitū emere redditꝰ ad vitā: tunc autem confessor est ordinariꝰ eiꝰ: ita ꝙ tenetꝰ ꝯfessionē eius audire: ꝛ tunc si sit opinionis illius ꝙ illud non sit peccatum debet eum absoluere simpliciter. Si autem credit ꝙ sit peccatum debet ei facere conscientiam ꝙ confitens se diligenter informet de illo facto vtrum sit peccatū: sed dato ꝙ ille non vellet recognoscere illud esse peccatum: nihilominusꝰ ex quo ē ordinarius tenetꝰ eum absoluere: nec debet eū reputare inhabilem ad absolutionem: qꝛ hoc ex errore ꝛ nō ꝓterua opinione ꝓcedit

Ordinarius autem absoluendo debet
sequi cõmune iudiciũ ecclesie nõ suuz.
¶ Si aũt sit confessor delegatus qui ĩ
nullo tenet ꝯfitenti nisi velit: si credit
illud eẽ mortale non debet eũ absoluẽ
q̄a ex mera voluntate dependet vt ab
soluat: vel dimittat. dz. n. seq ꝓpriũ iu
diciũ in absoluendo: ⁊ peccaret si ab-
solueret. Hec Hoff.

Sacerdos dr̃ soluẽ vel ligare triplicit
⁊ de mõ ⁊ forma absoluendi. §. 6.

Nota tandem ſm Rai. ꝙ sacer
dos dicitur soluere vel ligare
tripliciter. ¶ Uno° ꝑ oñsionẽ
idest ostẽdendo solutũ vel ligatũ: dico
cũ absoluit. lz enĩ sit peccator ꝑ contri
tionẽ a deo absolut⁹: tñ in facie ecclesie
adhuc manet ligatus. ⁊ sic intelligitur
c. quãtũlibet. de pe. di. i. ¶ Alio° ligat
sacerdos dãdo pniam ad quam obli
gat peccatorem: ⁊ soluit cum penam
sibi debitã dimittit: vel ad sacramenta
admittit: de pe. di. i. c. mľtiplex. ¶ Ter
tio modo per excõmunicationez ⁊ ab
solutionem ab ea. z. q. 3. c. nemo fit. tañ
fit ſm Pe. absolutio a peccatis realit
per mysteriũ sacerdotis: nõ quidẽ pn
cipalit ⁊ auctoritatiue: q̄r hoc ẽ ꝓpriuz
dei: de pe. di. i. c. v̂bũ. Nec solũ ostensi
ue: q̄r ⁊ hoc faciebãt sacramẽta veter]
legis siue testamẽti: nec solũ depcatiue
q̄r sic magis absolueret bonus laicus:
q̄z malus clericus: nec solũ ꝑ ꝯtritionẽ
ꝯfitẽtis: q̄r tũc nũq̄z q̄s efficeret ibi de
attrito contritus. Sed operat instru-
mẽtalit absolutio ad remissionẽ dispo
nẽdo ad gratiã: ⁊ nisi opponat obsta
culũ fit de attrito ꝯtritũ: ⁊ iã contritio
adauget gratiam. Hec Pe. de pal. cui
concor. Tho. ⁊ fit hoc virtute clauiũ q̄

dicũt plures in effectu: q̄r vna ẽ ptãs
discercẽdi: alia diffiniẽdi. Una tamen
est essentialit. s. ptãs iudicandi in foro
anime collata a deo ⁊ in anima ĩpsa
delebilit ꝑ susceptionẽ sacerdotij: hec
Pe. ſm vero Rai. nõ ꝙ triplex est iu-
dicium: scilicet dei. Petri ⁊ celi. In pri
mo absoluit peccator per contritionẽ
In secũdo. s. iudicio petri. i. cõfessionis
ꝑ absolutionẽ: si tñ prius sit absolutus
a deo saltem ordine: alioquin nõ. vnde
dicitur. z4. q. i. c. manet petri priuilegi
um: quãdo ex equitate fertur iudiciuz
In tertio. i. iudicio celi. i. curie celestis:
absoluit ꝑ approbationem: de pe. di. i.
Alio modo ⁊ alijs v̂bis dicit triplex
iudiciũ. Primũ dei. Secundum petri
in ecclesia militanti. Tertium sursum
in eccľa triumphãti. Primum est quo
deus mundat animam in contritione
⁊ hoc precedit: reliqua duo. s. tempore
dignitate ⁊ effectu. est enĩ ille q̄ claudit
⁊ nemo aperit. aperit ⁊ nemo claudit.
¶ Secũdũ q̊d seq̄t post illũ ẽ iudiciũ
sacerdotis: q̄ auctoritate clauium ligat
vel soluit eo mõ q̊ paulo añ dictũ est.
¶ Tertiũ q̊d seq̄t ẽ iudiciũ approbati
onis. s. celestis curie ⁊ angelorum.
¶ Forma v̂boꝝ absoluẽdi penitẽtem

Dicit Pe. de pal. ꝙ homo: quia
ignorat vtꝝ vnq̄z fecẽit vnam
ꝑfectam confessionez expedit
ꝙ in omni cõfessione sacramentali p⁹
oĩa sua peccata specialiter enumerata
sequat generalis clausula. s. de oĩbus
alijs mortalibus ⁊ venialibus cõfessis
⁊ nõ ꝯfessis ac oblit]: dico meaz culpã
⁊ sic seq̄tur absolutio: ⁊ sic valebit ad
remissionẽ culpe ⁊ pene etiam mortal
⁊ scite ac etiã oblite: ad quã tamen nõ

tenebatur al's in ſpāli conſiteri iterū
q2.ſ.ſufficienter confeſſus eſt.

De forma ⁊ vi verborū que requirū
tur in abſolutione.

Forma autē abſolutionis ſm
Tho. in tractatu de forma ab
ſolutōis ē hec q̄tū ad ſubſtan
tiā: Abſoluo te: ⁊ ↄſueuit: addi ego ⁊ a
peccatis tuis: ⁊ ſi nō diceret̄ ſubintelli
geretur. quia enim in ſacramentis ver
ba habēt efficaciā ⁊ inſtitutionem tenē
da ſunt determinata verba conſonan
tia inſtitutioni diuine dicenti. ¶ Que
cūq; ſolueritis: ⁊ iſta verba cōueniunt
ego te abſoluo. Idem Inno. ⁊ Hoſti.
De iſta ⁊ alijs formis diuerſis abſolu
tionis ab excōicatione ⁊ peccatis dice
tur īfra ī fine int̄rogatorij. Solet autē
papa aliquādo tantam facere gratiā
qbuſdam vt ab oībus cenſuris ⁊ penis
ſimpliciter iuris: ⁊ ab hoīe latis poſſit
abſolui in foro ſaltem cōſcientie: ⁊ tūc
confeſſor poteſt iſta forma vti quam a
curia romana habui: ⁊ vſus ſum.

¶ Forma abſolutōis ab oīb⁹ cēſuris
⁊ penis: tā a iure q̄ȝ ab homine latis.

De plenitudine ptāt apl'ice cu
ius auctoritatem ꝑ pn̄ti gero
abſoluo te ab omnibus cen
ſuris eccleſiaſticis ſententijs ⁊ vinculis
excōicationum ſuſpenſionū ⁊ int̄dicti
tam ab homine q̄ȝ a iure latis: necnon
ab omnib⁹ negligētijs ⁊ defectibus cō
miſſis in ſacramētorū adminiſtratōe
officijs actibus tuis: vel nomine tuo fa
ctis ſupplendo de ſolita apoſtolice ſe
dis clementia omnes defectus eorūdē
aboleo ⁊ omnem maculam infamie ⁊
inhabilitatis vndecunq; contractis: di
ſpenſoq; tecum ſuper omni irregula
ritate: ſimonia in ordine ⁊ beneficio ac
tiue vel paſſiue quacūq; occaſione vel
cauſa: etiā circa te in collatōe ordinū
⁊ aliorū ſacramentorū cōtractis ſeu cō
miſſis. Reſtituo ⁊ habilito te ad ſtatū
famā honorem ⁊ executionē officiorū
eccleſiaſticorū quorūcūq;: ac ad omnes
gradus dignitatum ⁊ honorū: ad bn̄fi
cia eccleſiaſtica habita ⁊ hn̄da ⁊ tibi: ⁊
his que habes de nouo ꝓuideo relaxā
do tibi fructus quos male percepiſti
ſeu leſa cōſciētia ex eiſdem: ac alia que
ī ludo ex ſucceſſione ac alias ad te per
uenerūt q̄ ſubiacēt reſtitutioni vage ī
forma pleniſſima. In nomine patris ⁊
filij ⁊ ſpūs ſancti amē. Si autē aliquis
dubitat an pro iſtis ſpālis exigat̄ for
ma abſoluendi neceſſaria: qui a ſede
apoſtolica hn̄t ꝑuilegiū ꝙ in articulo
mortis dūtaxat ſemel poſſunt abſolui
⁊ habere plenam remiſſionem oīum
ſuorū peccaminū. i. a culpa ⁊ a pena: vt
alij exp̄mūt req̄rit̄ ſm ꝙ a magiſtris
tam in concilio cōſtātiēſi q̄ȝ baſilienſi
dictum fuit ꝙ non. Sed ſufficit ꝙ ea
omnia ⁊ ſingula faciat ꝑ quib⁹ p̄fata
indulgētia dat̄: ꝓut ī bullis vel priuile
gijs talium exprimit̄. nec putet aliquis
ꝙ quādo ī articulo mortis fuit ſemel
abſolut⁹ plenarie: ⁊ vſus ē ſemel illo
ꝑuilegio ꝙ p⁹ea ī alio articulo mortis
vti illo iterū valeat: niſi papa latiorem
auctoritatē daret: q̄ȝ dat qn̄ ponit ꝙ in
in articulo mortis dūtaxat ſemel: ⁊ ita
ꝓnſum eſt in cōcilio cōſtātienſi alio a
clariſſimis viris pluribus de hoc req
ſitis. Nec mirū: quia priuilegium de ī
dulgentijs tātū valet: vel dat quantū
ſonat: nō aūt extendi debet vltra.

¶ Quid fiendum quando confeſſor

absoluit penitentem de quo nō debuit

SEd quid de ꝯfessore: qui absol
uit cōfitētē: de quo nō debuit
aut ex ignorātia vel verecun-
dia vel festinatōe vel hı̓ᵒ: ⁊ cōfessor po
stea expit̃ se errasse: nūqd tenet̃ cōfitē
ti hoc dicē. Rndetur sꝫ omnes ꝙ con
fessus excusatus ē: ⁊ corā deo absolutᵘ
interim ꝙ nescit: licet confessor non di
cat: quid ergo faciat. Collatio facta fu
it de hoc cum multis notabilibus do-
ctoribus theologie in cōcilio basiliensi
Nam qdam dixerunt ꝙ confessor dꝫ
auctoritatē a sup̱iore ip̄etrare absoluē
di eum: ⁊ si sine magno scandalo fieri
potest: vocare non absolutum: ⁊ sibi di
cere: ac eum absoluere post auditā cō
fessionem. vel si magnuꝫ scādalū time
ret̃ absoluat eum absentē: si ab vltima
cōfessiōe adhuc sperat̃ esse i grā. Aut
⁊ alijs placuit si notabile scandalum ti
meret̃ summo sacerdoti deo cōmittat
⁊ solam cōdignā pn̄iam pro eiᵘ negli-
gētia peragat confessor: presertim qn̄
multitudo sic est neglecta: vel multi eo
rū distant a loco vbi est confessor.

¶ Quid de confessore qui non intelli
git penitentem.

QUid etiā sentiēdū est de eo q
confitetur ⁊ cōfessor non ītel
ligit eum: aut ex dormitione
aut ex impitia vel distractione nimia
vel sil'i cā. Rn̄det Jo. de bar. theologᵘ
antiquus doctor in quolibet. suis. Sa
cramentalis absolutio ideo exigit con
fessionem. Omnis vero confessio ipor
tat reuelatōem que non potest esse sin̄
relatōe vnius ⁊ perceptōe alteris: cum
ergo alteꝝ istoꝝ deficiat. s. pceptio sa-
cerdotis in p̄fato casu de illo peccato
n̄ credo eē ꝯfessionē: ⁊ ꝑ cōseqn̄ēs nec
impendi absolutionem. Hec ille. Sed
istud videt̃ debē itelligi vbi obaudita
sūt peccata grauia que sunt de necessi
tate salutis confitēda: non de alijs que
cadūt sub ꝯcilio: ⁊ vbi tl'ia modica ob
audiūt̃ raro ab eo q al's noscit ꝑsonā

¶ An penitens teneat̃ iterare pn̄iam
ei iiunctam in peccato mortali factam
in toto vel in parte: ⁊ an dicta pn̄ia ta
liter facta ei valeat in foro militantis
ecclesie. §. 7.

UTrum vͦ pn̄iam seu satisfa-
ctionem impositam ꝑ absolu
tionē debitā i peccato mortali
factam: vel in toto vel in ꝑte teneatur
homo iterare. Super hoc sunt varie
opiniones. In hoc tamen omnes con-
cordāt ꝙ satisfactio facta i mortali ita
non valet sicut nec alia opera facta in
mortali valent in foro dei ad tollendū
vel minuēdū debitū pene pro peccatis
ad qᵭ ordinat̃ oīs satisfactio: qꝛ cum
non sit in amicitia cum deo nō pōt eē
acceptū tale opus ipsi deo sic factum.
Sed vtrū valeat in foro eccl'e militan-
tis: ita ꝙ non teneatur eam iterare. In
hoc est varietas opinionum: ⁊ aliqui
dicūt ꝙ tenetur iterare: qa cū non po
tuerit satisfacē deo: nec etiā potuit sa-
tisfacere sacerdoti: qui in persona dei
illud sibi iniūxit. Sed Pe tarā. ⁊ Jo.
ꝑi. videt̃ simpliciter dicere sine distin
ctōe ꝙ talis nō tenet̃ iterare tales satis
factiones: quia satisfecit i foro ecclesie
militātis in quo date sunt: ⁊ vbi non iu
dicatur de dispositione interiori. Ideꝫ
vident̃ sentire Uincen. in speculo hi-
storiali li. 9. ⁊ d. Anibal. in. 4. Et pro
ista opinione videt̃ satisfacē impositō

ſeptēnis pniē que regularit̄ fiebat̄ pro quolibet mortali antiqt⁹:vt.zz.q.i.c. p̄dicandum. Et veriſimile eſt ꝙ in tanto interuallo aliquod mortale cōmittebant.vñ ſi oportuiſſet iterare fuiſſet laqueum ipone͞ animabus. Tho. vero cū alb.in.4.diſtinguūt de ſatiſfactione dicit enī ꝙ q̄dā ſt̄ ſatiſfactōes in quib⁹ remanet aliqs effectus in ſatiſfacietib⁹ etiā poſtq̄ʒ act⁹ ſatiſfactōis tranſit :vt in ieiunio remanet corporis maceratō vel debilitatio:ꝛ ex elemoſyna ſubſtantie diminutio:ꝛ tales ſatiſfactōes ī peccato nō oʒ iterare :quia quantum ad illud qđ ex eis remanet per penitentiā ſequētē accepte ſūt. Alie vero ſatiſfactiones ſunt que nō requirūt effectum in ſatiſfactōe:poſtq̄ʒ trāſit actus ſicut in orōne ꝛ hi⁹. Actus enim interior q totaliter trāſit nullo mō viuificat̄. vñ oʒ ꝙ tales ſatiſfactiōes iterent̄. Eādeʒ opinionem tenet Pe.de pal.magis declarans.dicit enim ꝙ in ſatiſfactōibus hñtib⁹ effectū derelictum poſt opus: vt elemoſyna p̄uatione͞ eris. Jeiuniuʒ corpis debilitatōem ꝛ hi⁹: ſi poſtea peniteat ꝛ perſeneret. Sicut baptiſmalis character hʒ effectū recedente fictōne ſic ꝛ iſtud derelictū ex ſacramento qđ opat̄ ex ope opato incipit valere ex ſequēti eius approbatione ꝛ ſacerdotis ratihabitione:cum illum vere penitet ꝛ nō ex ſimplici viuificatione:qꝛ opus opans mortuū nūq̄ʒ viuificat̄:ꝛ ſic illa pnīa ſatiſfacit:nō ſolum in foro eccl'ie ſʒ etiā in foro dei q̄ʒtū ad illud derelictum:vt ñ oporteat iterare ſic̄ ieiuniū elemoſyna ꝛ hi⁹. Sʒ ſi nō habent effectum derelictum:vt orō: talis pnīa facta ī mortali nullo mō ſatiſfac̄:gn hic vel alibi oporteat ſatiſfacē:qđ videtur intelligendū in foro dei:quia nec rōne ipſius operis cū facit:nec rōe derelicti cū poſtea penitet eum cum nō habeat effectum derelictum:ſed in foro eccl'e ſatiſfac̄:qꝛ non eſt neceſſe eam iterare ſi vult eē in ſtatu ſalutis:poſtea penitēdo:ſicut neceſſe habebat ipſam īplere cum fuit ſibi impoſita. Vñ idem Pe. dicit paulo ſupius:ꝙ qñ homo eſt de omnibus contrit⁹ ꝛ cōfeſſus: ꝛ accipit pnīam cū abſolutione:ſi recidiuans p̄agat eam in mortali:ipſe quidem ſe liberat ab īiunctione ſacerdotis :nec incurrit peccatū īobediētie:qđ īcurrēt ſi eam nō perfeciſſet:quia nō eſt fortius vīculū confeſſionis q̄ʒ dei vel eccleſie. Sed ī mortali exñs implēdo preceptū dei.ſ.de honore parētū:vel preceptum eccleſie: vt de ieiunio ꝛ de elemoſyna ab illo abſolute ſe liberat:ğ ꝛc.hec Pe. Cū ğ pnīa īiūcta ordinet̄ ad tollēduʒ vel diminuēdū debitū pene tēporalis: talis q pnīam ſibi impoſitā nō habētē effectū derelictū:vt orōnes perfecit in mortali:ſi reuertit̄ ad pnīam:ꝛ tādem morit̄ ī ſtatu grē:exq̊ illā nō iterauit: cū p ipſā nil ſit ſolutū de debito pene temporalis:ſoluet eā in purgatorio:niſi per alia bona hic ſatiſfaciat: ꝙ ſi nō reuertat̄ ad pnīam:qui pnīam pfecit in mortali quacūq̄ʒ:ſiue hñtē effectum ſiue nō hñtem derelictum ſoluet illud debitum ī īferno ſemper: ſicut ille qui moritur cum mortalibus ꝛ venialibus de vtriſq̄ʒ ſoluet penā et'nam ī īferno Quāuis enī ꝑ veniali debeatur pena temporalis que fine͞ hʒ:tñ per accidēs eſt ꝙ veniale puniatur in īferno pena eterna:ſcilicet rōe ſtatus:quia ī īferno

nulla est redẽptio. Non enim est ille status expiandi culpã ad quaz seqtur pena: ⁊ ideo semper remanente culpa veniali durat ⁊ pena. Ita tenet Tho. in.4.di.zz. Sed de pena temporali debita pro mortali post contritionez: pe. de pal. sic declarat inq̃rto: Peccator postq̃ʒ est deo recõciliatus est debitor pene finite: nõ qualitercũqʒ soluẽde: sʒ in statu gartie in quo solum est deo accepta. Aliogn est debitor pene tante: quãtã meret̃ culpa: ⁊ illa est infinita. Unde peccatori per se debebat̃ quidẽ pena infinita si erat in mortali: sed mutata fuit ĩ tẽporalẽ supposito ꝙ pseueraret in amicitia. Acceptauit enĩ deus absolutõez a pena eterna: ⁊ ĩpositionẽ pene finite sub ꝯditõe si ĩ grã fieret. Et si queratur quare deus magꝭ acceptauit absolutionem a culpa sine ꝯditiõe q̃ʒ absolutionez a pena. dicẽdũ ẽ ꝙ culpa transit ⁊ macula transit: ⁊ grã in momẽto aduenit: sed satisfactio futura est. Futuris autẽ solet cõditio apponi nõ autem pñtibus nec preteritis: vel si apponat̃: certa est: q: si est in gratia ꝓ tũc non potest esse sine gratia. Ideo remissio culpe fit sine cõtradictione: vel fit simpliciter: quia cõditio existit. Unñ sicut per sacramentum nõ remitteret̃ culpa nisi adesset grã: sic nec postea ꝑ satisfactionem remittit̃ pena nisi adsit gratia. Talis ꝗ dimissa culpa puniet̃ in inferno pena infinita: non ꝓpter cõmutationem finite in infinitum: sed qa debitor est pene ĩfinite: exquo nõ soluit penam finitam sub cõditione qua debuit: sicut ꝑdẽs ꝓuilegium cleri incidit de foro meriti ad forũ sanguĩs: sic ꝗ declinat forũ ecclesie incidẽs ĩ mortale ad forũ iusticie exterminantis inuenit penam eternam. Hoc quod dicit Pe. videt̃ intelligẽdũ de eo qui pnĩaz ĩiũctam nõ hñtẽ effectũ derelictum factam in mortali: scito ab eo: vel de quo dubitabat contẽnit iterare: vel etiam credit vel dubitat se debere iterare ex negligentia dimittit: ⁊ ex labore recusans hic ⁊ in purgatorio facere emendã deo. Sʒ siqs dimittit iteratõez talꝭ pnĩe ex impossibilitate: quia ei deficit tempus: vel credit se eam fecisse ĩ statu gratie: vel si fuerit in mortali cognito ab eo: vel etiã si scit se eaz fecisse ĩ mortali iterare facit per alium quem credit bonum: vel etiam si nec ꝑ se: nec ꝑ alium iterat credit sibi sufficẽ ad salutẽ ꝙ ĩpleuit sibi ĩiũctã ĩtẽdẽs quod hꝫ minus fecit satisfacere ĩ purgatorio: ⁊ sic deo facẽ emẽdã ꝑ hiꝰ omissionem talis nõ dãnat̃. Unñ ⁊ ipse Pe. dicit di. 45.q.z. ꝙ ꝗ facit pnĩam ĩiũctaz ĩ mortali ꝓ se ꝓ tãto nõ tenetur iterare: qa potest in purgatorio satisfacere. ⁊ si dicat̃ ꝙ videt̃ ĩcõueniẽs ꝙ tãtuz qs puniat̃ ꝓ peccato dimisso: sicut ꝓ ñ dimisso: q: pena eterna: ⁊ sic ñ videt̃ ĩ aliq̊ ꝓfuisse cõtritio ⁊ cõfessio. Rñdet Pe. ꝙ licet tãte puniat̃ extẽsiue ñ tñ ĩtẽsiue: sicut ꝓ vno peccato ita diu q̃ʒ ꝓ mille: sʒ ñ tã acerbe. Si etiam ꝑtem pnĩe fecit. s. ĩ statu gratie: ⁊ vnus dies remãsit pro illa die eternam luet penam: si non penitet: tamẽ ñ tã acerbe: ac si nũq̃ʒ ꝯtritꝰ nec ꝯfessus esset: nec ĩ aliq̊ satisfecisset aliqs peccatum rediret: hec Pe.

¶ Remediũ tutius siue cõsilium dãduz penitẽti qualiter ꝑficẽ debeat penitẽtiam sibi ĩiũctam: ⁊ que pnĩa debeat sibi dari securior.

Nota tamen ꝙ dum quis facit
pniam sibi iniūctam: si labatur
in mortale: quāuis bonum sit
quācitius cōfiteri: tamē cū ꝑ solam cō
tritionē peccatū dimittat̄ ⁊ gratia re
stituat̄ q̄ꝫcito ipse cōterit̄: etiam anq̄ꝫ
cōfiteat̄ ꝓsequēdo dictā pniam: etiaꝫ
si sit talis pnia que non relinquat effe
ctū post se in foro dei realiter satisfacit
qꝛ i statu gr̄e ē. vn̄ i nullo tenet̄ iterare
Ad tollēdum aūt omne dubium tuti⁹
videt̄ ꝙ ꝯfessor: ⁊ si dat penitētias diu
tinas det pn̄ias ut ieiunioꝝ elemosyna
rū ꝑegrinationū ⁊ hi⁹: ꝓut requirunt
peccata: nō tn̄ iniūgat diuturnas pnias
or̄onū: ⁊ p̄cipue his de q̄bus pōt dubi
tari de recidiuo.

¶ De celatōe ꝯfessionis: ⁊ de pnia sa-
cerdotis ꝯfessionē reuelantis. §. 8.

Notat Tho. in. 4. di. zi. ꝙ audi
ens cōfessionem tenet̄ celare
audita i ipsa: qꝛ i sacramentis
id qđ gerit exteri⁹ est signū eius quod
gerit īterius. vn̄ sicut deus homini cō
fitēti tegit peccatum īteri⁹: ita ⁊ sacer-
dos debet celare exteri⁹: vn̄ tāquā vio
lator est sacramēti reuelator cōfessio-
nis. Est ⁊ alia rō qꝛ. s. ꝑ hoc hoīes ma
gis trahūt̄ ad cōfessionē ⁊ simplicius
ꝯfitēt̄. vn̄ ⁊ si ex hoc aliqđ ꝑiculū futu
rū īminēt: ⁊ hoc solū sciret per ꝯfessio
nē: vt de hētico qui corrūpit fideles vł
de matrimonio illicito: qđ aliq̄ volunt
ꝯ̄here: vel de ꝓditione ciuitatis fiēda
nō ꝓpt̄ hoc debet reuelari cōfessio ad
impediēdū malū: vt q̄dam dixerūt: ſꝫ
falsum est. Debet autēꝫ monē eos qui
cōfitēt̄ vt obuiēt vel desistāt: ⁊ prelato
dicē ꝙ vigilet suꝑ gregem suum: ⁊ hi⁹
sine vlla reuelatione. Hec Tho.

Quod si iudex ingreret ab aliquo an
sciat aliq̄d de illa mā per ꝯfessiōeꝫ: vel
ꝑ aliū modū. dicit Guil. ꝙ si n̄ potest
alio modo declinare iniquum iudiceꝫ
pōt rn̄dere nihil inde scio: qđ subintel
ligit̄ vt homo: vel etiam nihil scio per
cōfessiōem: qꝛ subintelligit̄ tibi reuelā
dū: sic exponit̄ illud Matth. z4. c. de
die illo ⁊ hora nemo scit: nec filius ho
minis: ⁊ subītelligitur reuelādū vobis
Potest ⁊ hoc variare homo cum non
adducitur i testimoniuꝫ nisi vt homo
Et ideo absq̄ꝫ lesione cōscientie pōt iu
rare se nescire id qđ scit tātum vt de⁹
Sed neq̄ꝫ etiam ſm Pe. de pal. in. 4.
di. zi. ꝑ licētiam vel p̄ceptuꝫ cuiuscūq̄ꝫ
suꝑioris factum etiam pape sub pena
excōicatōis nō licet reuelare ꝯfessionē
qꝛ sigillū cōfessionis est de iure diuino
⁊ de necessitate sacramenti. Papa aūt
licet aliquādo dispēset i preceptis diui
nis: vt in votis: quorū redditio est de
iure diuino: nō tn̄ pōt dispensare in sa
cramētis. s. vt quis n̄ baptizet̄ vel ꝯfir
met̄. vel nō cōfiteat̄ ⁊ ꝙ dictum est ce
lationē cōfessiōis esse de necessitate sa
cramēti nō sic intelligitur q̄n sit verū
sacramētū: etiam si ipsa ꝯfessio non ce
laret̄: qꝛ vtiq̄ꝫ esset sacramētū etiam si
sacerdos reuelaret: q̄a nec sic ē de ne-
cessitate ꝙ deus tegat: ꝙ si non satis-
faciat deus n̄ tegit: ſꝫ reuelat ad penaꝫ
aut̄ si accedat fictus deus non tegit: ⁊
nihilominus sacerdos tenet̄ celare. ſꝫ
dr̄ celatio cōfessiōis de necessitate sa-
cramēti: qꝛ natura sacram̄ti necessitat
eum ad celandum. natura dico ⁊ q̄ꝫtū
ad id qđ ē sacramētū: qđ fit i occulto
solus cum solo: ⁊ quātum ad id qđ est
sacramētum ⁊ res. s. pnia interior que

etiam est occulta: ꝛ q̄ꝫtum ad rē tantū que est remissio peccatoꝝ: ꝑ que tecta sunt peccata. Nota ſm Pe. de pal. q̊ ga quod dicit Tho. ꝙ occultatio cōfessionis est de essentia sacramenti: non sic ē intelligenduꝫ ꝙ sit eius materia vl' forma eius: sed ꝙ est de natura eius obligatio ad occultationem: sicut si diceremus de essentia leuis est ferri sursum vel de essentia matrimonij est reddere debitum idest obligatio ad ipsum. Et autem peccatum mortale reuelare cōfessionem: quia est contra ius diuinuꝫ ꝛ positiuum: vnde ꝛ grauiter punitur ab ecclesia.

¶ Pnīa ꝯfessionis ꝯfessioneꝫ reuelantis.

Sacerdos reuelans cōfessionē de iure antiquo debꝫ deponi ꝛ toto tempore vite sue ignominiosus peregrinari: de pe. di. 6. c. sacerdos. Sed secundum. c. omnis. de pe. et re. debet deponi: ꝛ ad agendā ꝑpetuaꝫ pnīam in monasterio arto detrudi: sꝫ ſm Hosti. faciet pnīam certo tēpore ꝛ exinde aliam. Sed hec pnīa imponenda est qn̄ quis in iudicio conuincitur: de hoc vel fatetur de iure. nā al's ī foro pn̄ie videtur eē arbitraria sicut ꝓ alijs peccatis. Quanuis autē possit cōfessor de licentia penitentis manifestare eius peccatū alteri ſm Tho. ꝛ Pe. nō tamē debet vti licentia tali: nisi ad euitandū aliqđ malū: tenetur tn̄ ille cui aliquid reuelatur de lic̄ia penitētis: illud celare nisi forte peccato velit ꝙ ille absolute ꝛ libere sciat. Licentia tamen quā dat penitens confessori de reuelatione peccati q̄ꝫtuncūqꝫ gn̄alis non ītelligit' nisi ad bonū confitentis ſm Pe. de pal.

¶ Sed nota ſm eundē ꝙ si iudex diceret alicui capto pro maleficio da licētiā ꝯfessori ꝙ dicat: si tu es cōfessus de hoc vel de illo non tenet' dare: nec ex hoc ꝯ eū dꝫ haberi suspicio de delicto: q2 forte hoc facit ꝑpter vitandū scādalum: sed ꝛ si daret lic̄iam: sic licentiat⁹ debet dicere peccatum illud si esset cōmissū. Itē si p̄cipet p̄latus alicui cōfessori ꝙ diceret sibi peccatū alicuius qđ ē oīo occultum: ēt si confessus dedisset licentiam illi ꝙ diceret non tenetur dicere neqꝫ obedire vt reuelet illud: quia p̄latus non ē iudex occultoꝝ: īmo etiā si ꝯfessus esset diffamat⁹ de illo peccato: ꝛ per infamiam ꝑueīret illud ad cognitionē iudicis q̄ꝫuis ipse confessus interrogatus a iudice: siue prelato tenet' se manifestare: tn̄ confessor eius etiam habita licentia ab eo dicendi: non tenetur dicē iudici sibi p̄cipienti vt dicat ēt si scit nec dꝫ: q2 fori non sunt cōmiscendi. s. pn̄ialis ꝛ contētiosus. Sꝫ si ꝯfessor scit peccatum alicuius non solum per confessionem: sed etiā per aliū moduꝫ puta q2 vidit vel audiuit ꝑ talem ꝛ taleꝫ modū pōt dicere ꝙ illud vidit vel audiuit: dūmodo nō dicat se scire illđ ꝑ confessionē: nec refert vtrū prius per ꝯfessionē audiuerit: ꝛ postea per aliuꝫ modū sciuerit ꝛ econuerso. In quo casu. s. si prius sciuit peccatū ante confessionem non oportet ꝙ ꝓtestetur se nō recipere illud ī ꝯfessione: q2 sine protestatione pōt dicere q̄ꝫtū scit extra ꝯfessionē: nec tn̄ dꝫ hoc dicere sine magna cā ꝛ rōabili. Itē ſm eundē Pe. cum cōfessio nō auferat ꝯfessori ius suuꝫ: nec ꝯferat ei ius nouū in alio foro: qcquid videt' ꝯfessori faciendū vel omittendū ꝓ bono ipsius confitentis: vel ꝓ bono

cōi pōt facere vel omittere: dūmō propter hoc non reueletur cōfessio ad qđ solū obligatur: lȝ alias illud non eēt facturus. Unde si p ꝯfessiōem prioris vł alterius scit abbas ꝙ nō expedit priori tenere monasterium: ꝛ sit talis qui alias ad libitum potest amoueri: expectet quousqȝ sine nota reuelatōis possit eū amouere: ꝛ tunc statim amoueat: cum enim ex audientia ꝯfessionis non obligetur ad aliquid nisi ad celanduȝ: ꝛ si obligaretꝛ ad aliqđ: hoc esset ad medēdum aīe penitentis: sicut medicus absqȝ tamen reuelatione confessionis: ex quo aliquem in cura suscipit: tenetur sibi dare remediū cōtra recidiuū: ꝛ sic in proposito qȝcito pōt amouere amoueat quem ēt sine hoc amouere poterat. Si aūt talis erat qui nō sine iusta cā amoueri poterat cū audientia ꝯfessionis nulluȝ ius sibi prebeat in alio foro in quo nō ꝯstet sibi vt iudici amoueri non potest. Idem Tho. ¶ Item quia prelatus licentiā intrandi ciuitatem siue villaȝ subdito dare potest ad libitū: vel negare: lȝ alias non eēt negaturus ꝓpter periculū qđ ex sola cōfessione nouit: negare potest: dū tñ ex hoc suspicio non oriatur. In occulta tamē semper monere potest illum qui cōfessus est: quia hoc non est reuelare cōfessionem. Similiter curatus propter cōfessionem potest negare cōionē qñ eā dare alias tenetur: vt in paschate: alias sic dicens: Tibi non teneor nunc dare non obijciens de crimine confesso: non ꝓpter hoc dicitur reuelare ꝯfessionē. Sed si alicui conquerenti ꝯ suū parochialem sacerdotē: quia non vult sibi dare eucharistiā: ipse sacerdos coram alijs diceret ꝙ hoc facit: qꝛ hȝ peccatū a quo non pōt absoluē: ꝛ ipse non vult ire ad epm: hoc eēt reuelare ꝯfessionē qȝuis ipse non intēderet hoc: qꝛ grauitatem peccati expressit. Hec Pe.

¶ Et idē ē cū dicit se audiuisse quēdā noīando eum: ꝛ non absoluisse. Silr de epo qui per confessionem nouit corruptionem monialis que petit benedictionē: qꝛ aut est casus in quo tenetur ꝛ tunc negare non debet: qꝛ si p ꝯfessionē eiusdē sibi ꝯstat: non tamen sibi constat vt iudici in illo foro ī quo sicut ab ordinario monasterij petit mōialis benedictionē: ꝛ quelibet pro seipā. Si āt hoc scit per confessionem eius qui vidit: vel qui eam corrupit: non sufficiēt ꝯstat: etiam si extra ꝯfessionem dicat: vnde negare non dȝ. Si autē aliter scit non tenetur benedictionem impartiri: ꝛ potest sine reuelatione ꝯfessionis negare: ita confitenti: sicut non cōfitenti: Et quod dictū est de benedictione monialium scilȝ virginum: idem est đ benedictione abbatissarum: vbi virgines cōiter benedicuntur ꝭm quosdam qui dicūt ꝙ licet aliqua possit esse abbatissa vidua: sicut Paula matꝛ Eustochij tñ absurdum eis videtur ꝙ monialibꝰ benedictis possit abbatissa preesse carēs illa benedictione: sicut etiam ꝭm iura ꝓfessis non debet nouitia preferri in abbatissam: immo nec professaȝ tacite: nec expresse. de elec. c. indemnitatibus. in prin. li. 6. quia tamen quod non est ꝓhibitum concessum est: ideo videtur ꝙ benedictio abbatissarum quarūcūqȝ ñ requirat virginitatē magis qȝ abbatū cū non sit iure cautum: sicut de benedictione virginuȝ. Pe. de pal. Similiter

q3 homo habet liberam electionē per
solam ↄfessionem: l3 per solā ↄfessionē
sciat aliquē indignū ad plationem ad
quā eligitur quē alias putabat dignuʒ
nō d3 eligere ex ↄscīa sibi sic dictante:
q3 eligendo sciēter dignū vel indignuʒ
negocium gerit inter ipsū ꝛ deuʒ. Un-
de potest etiam ex his que scit vt deus
iudicare: ita ꝛ in ꝓposito: sed bene pu-
tareʒ ꝙ pateretur penas iuris: puta ꝙ
eēt priuatus iure eligendi: ꝛ a fructibꝰ
ꝑ trienniū suspēsus: q eligeret illū quē
scit vt deus īdignū: sed nescit vt homo
q3 de his que scit homo vt deus: soluʒ
deum h3 vltorem: non hoīem ꝛ huius-
modi. Pe. Quāuis autē dimidiā do cō
fessionem non sit ibi sacramentū tenet
tñ sacerdos celare: quia pars est sacra
menti. Pe.

¶ Qui teneantur ad sigillum confessiōis §. 8.

Dicit Pe. de pal. vbi. s. ꝙ ad ce
landum ↄfessionē tenet is qui
ↄfitetur licite: vł illicite media
te vel imediate. Unde ꝛ non sacerdos
qui in casu necessitatis audit de mor-
talibus ꝛ venialibus. Itē interpres quē
ꝓ se penitens adhibet. Item qui casu
audit. Item cui de licentia confitentis
reuelatur. Item qui se ↄfessoreʒ fingit.
Itē qui latenter abscōditꝰ confessiōes
audit: qđ ē sacrilegium: ꝛ iniuriā facit
sacramento. Itē cōfessor anteq̄ȝ absol-
uat: ꝛ etiam qñ ñ absoluit tenetur cela
re. Itē nota ꝙ cuʒ quis recipit aliquid
sub sigillo confessionis: q̄ȝuis ei non fu
erit ↄfessus dicens illud: tñ debet ita se
cretū tenere: ac si hr̄et in ↄfessione: non
q̄dē rōne sacramenti qđ ibi non est: s3
rōne ꝓmissi si ꝓmisit illud sic celare.
Hec fm Tho. ꝛ Pe. de pal. Dicunt tñ
Tho. ꝛ Pe. ꝙ homo non debet aliq̄d
de facili recipere in confessiōe. Addit
quoq3 Pe. de pal. ꝙ qui tradidit vł ac
cepit in confessione aliquid qđ non est
confessio: videt facere irreuerentiā sa
cramento: cū nil sit eque celandum eo
ꝙ scit in confessione. Similiter cū qs
accepit ab aliquo ↄsilium recōmendāſ
vt illud teneat secretum tenet ad celan
dū: ꝛ frangēs qđlibet istoꝝ sigilloꝝ siū
secreti siue ↄfessionis peccat mortalit
Et tñ que quis recipit sub sigillo cōfes
sionis: ꝛ non in confessione: ñ plus obli
gant q̄ȝ si quis iurat tenere secretuʒ ali
quid. Unde cū aliquis qñ iurat celare
aliquod malum qđ manifestando cuʒ
alijs possit impediri: illud malum au-
fertur: vt ꝑditō aliqua ꝛ huiusmodi te
netur manifestare non obstante iura-
mento. zz. q. 4. c. inter cetera. Ita ꝛ qđ
accepit sub sigillo ↄfessiōis: ꝛ non ī cō
fessione.

¶ Ad que se extendat sigillum confessionis. §. fi.

Dicit Tho. in. 4. ꝙ directe non
nisi ad illa que cadunt sub sa-
cramentali confessione. Indi-
recte aūt non solū se extendit ad ea q̄
audiuit sub ↄfessione vt peccata: s3 oīa
alia ꝑ que possit peccator vel peccatuʒ
deprehendi: vt si diceret ꝙ nō absoluit
eū vel talē cuiꝰ impedimētū cognouit
ꝑ ↄfessionē solū: non ē talis vxor: nihi-
lominus alia etiam que in confessione
dicūt ñ ꝑtinētia ad ↄfessionē sūmope
sunt celanda: tum ꝓpter scādalū: tum
ꝓpter ꝓnitatē q̄ ex ↄsuetudine sequit
ad dicendū audita in ↄfessione. Tho.
Pe. de pal. melius ꝓseq̄t istam mām

dicens ꝙ directe ⁊ principaliter pecca
ta ꝯfessa ⁊ circūstātie: in q̄ʒtū hui⁹mōi
⁊ ꝑsona tertia cum qua quis ꝯfitet̄ se
peccasse cadunt sub sigillo cōfessionis
lʒ quidā hoc negēt de ꝑsona cum qua
qs confitetur se peccasse: qđ tn̄ ipse re
probat: ⁊ qn̄ per locutionē de peccatis
confessis potest deueniri per se vel ꝑ
accidens directe vel indirecte: vel per
quencunqʒ aliū modū in aliquam co-
gnitionem vel dubitationeʒ vel opina
tionē vel suspicionē de ꝯfessione: vel in
q̄ʒtum pōt ei eueniri detrimentū in aīa
siue in corpore siue in fama possessiōi-
b⁹ vel amicis: vel pōt ꝓpter hoc scāda
lū in pplō generari: vel ꝯfessio magis
odiosa vel nimis dilata: vel magis one
rosa: vel min⁹ preciosa reputari: dʒ cō
fessor ab h⁹modi locutionib⁹ abstinē: ⁊
q: raro vel nunq̄ʒ pōt contingere: qui
ex reuelatione peccatoꝝ in confessiōe
scitoꝝ: ⁊ non ꝑ aliam viam possit seq
aliqđ de p̄dictis incōueniētibus: q̄ʒuis
forte nullum ꝯtingat: dʒ multū cauere
ꝙ non dicat peccata audita in cōfessio
ne q̄ʒtūcunqʒ gn̄aliter loq̄t̄: vel quō di
cat hec Pe. Et magister vmbertus dic̄
ꝙ cauendum est ne vnq̄ʒ dicat quis in
sermone vel alia locutione. Ego audi-
ui hunc casum in ꝯfessione. nec vnq̄ʒ ēt
debet dicere ꝙ in illa abbatia vel ca-
stro vel villa vel ciuitate in quibus au-
diui confessiones fiunt multa peccata
⁊ h⁹mōi: q: ꝓpter hoc credunt simpli
ces ꝙ hoc sit reuelare ꝯfessionē: q̄ʒuis
nō reuelet̄ ꝑ talia v̄ba. Ne ex h⁹modi
locutiōe posset pcc̄m alicui⁹ depreben
di dicēdo āt: Iste ē mihi confessus sua
pcc̄a: non ē reuelare: q: nil ponit ī pa
lam: q: si dixerimus: quia peccatum n̄

habemus ⁊c. Sed dicēdo sibi fuisse cō
fessū de magnis ⁊ multis peccatis hoc
est reuelare confessionem ſm Pe. Bo
na autem alicuius opera que quis scit
ex confessione: puta q: est virgo: vl̄ q:
nunq̄ʒ peccauit mortaliter: ⁊ h⁹mōi lʒ
dicere: nisi q: ex hoc ꝙ vnus laudatur
de h⁹mōi: q̄si alteri⁹ peccatū reuelet̄
cū nō laudat̄ de eodē: q: qđ de vno di
cit̄ de alio negat̄: di. 25. c. qualis. Un-
de si de duob⁹ confitentib⁹ dicit confes
sor ꝙ est virgo eēt statim suspicio ꝯtra
alium si idē non diceret. Unde Pe. de
pal. ista dicit. ⁊ magister Umbertus di
cit simpliciter abstinendum ab h⁹mōi
locutionibus: addens etiā ꝙ confessor
debet cauē ne vnq̄ʒ per aliqđ gen⁹ pec
cati oñdat confitenti minorē familiari
tatem vel signum minoris dilectionis.
Alia que dicunt̄ in ꝯfessione nec pec
cata: nec valētia ducē in manifestatōeʒ
ꝯfitentis: puta ꝙ in tali terra sūt bona
vina non cadunt sub sigillo ꝯfessionis.
Quid fiendū qn̄ ꝯfessor indiget ꝯsilio
super vno casu.

Nota etiam ꝙ qn̄ confessor īdi
get consilio alterius: nisi habe
at licentiam a confitente de ꝑ
sona manifestanda debet loqui ita ob
scure ⁊ caute ⁊ a remotis: vt nullo mo
do ꝯsulens vnq̄ʒ possit imaginari de ꝑ
sona. Unde debet considerare ꝑsonaʒ
⁊ tempus idoneum. naʒ quis audierit
vnum clericum aduenientē: si confessor
vadat subito ad interrogandū de aliq̄
simonia ⁊ h⁹mōi: nōne satis probabl'r
⁊ quasi violenter habebit ille suspicari
de illo clerico: ⁊ ideo in huiusmodi
magna cautela est adhibenda: ꝙ si cō-
fessor nesciret: vel non posset casum

exprimere super quo indiget consilio quin ille consultor intelligeret psonam et illa non vult sciri debet ire ad alium pro cōsilio: quia si alium sufficientē habere non pōt non se intromittat. Unde Pe. de pal. dicit. Si non posset confiteri peccatum proprium: nisi dicendo aliquod peccatum per quod manifestat cōfessio alterius: non debet illud cōfiteri: et si esset mortale quia sufficit tunc contritio cum proposito cōfitendi quando ipse habebit copiam talis sacerdotis: cui illud peccatum suum confitendo non manifestetur alterius confessio. Ratio est quia fortior est obligatio ad celandum quam ad confitendum. Siquis autem reuelat in confessiōe debita sua et credita sua: et huiusmōi. Et quādo: et an sacerdos possit alias reuelare: vide de hac materia plene ī tertia parte sūme.

Explicit tractatus de confessore.

Incipiunt vndecim excōicatiōes reseruate sedi apostolice tam a iure quam per processum: siue per extrauagātes: et breuiter recollecte. Deinde sequuntur excōicationes reseruate episcopis vniuscuiusque diocesis.

De iniicientibus manus violētas vel temerariis in clericum vel religiosum: vel monialem: vel alteram religiosam personam: papalis est absolutio: si iniuria est enormis. huius tamen declarationē vide in .4. parte in ti. de excōicatiōibus. et .17. q. 4. c. siquis suadente diabolo. in decretis. De incēdiariis ecclesiarum vel aliorum locorum sacrorum: vel religiosorum: vel cimiteriorum ē papalis excōicatio: postquam sunt denunciati: sed per epm possunt absolui ante denunciationē: de hac vide in .c. conquesti. et in .c. tua nos. extra de senten. excommuni. De effractoribus predictorum locorum sacrorum qui etiā postquam fuerint denunciati: est absolutio papalis: sed ante denunciationem est episcopalis absolutio: extra de senten. excom. c. conquesti. De incendiariis aliorum locorum non sacrorum: de cōsulentibus aut fautoribus: qui tales nō sunt excōicati a iure cōi: sed sunt excōicandi. Si tamen fuerit excōicati aliquo iure particulari: puta excōicatione synodali vel ab hoīe: et fuerint denunciati ē papalis absolutio: Uide de hoc in .c. tua. de sententi. excom. De falsantibus litteras papales: vel falsis scienter vtentibus: extra de crimine falsi. c. dura. De apponentibus manū ad corrigendum etiam minimam litteram vel punctum minimum in his litteris: exceptis his quibus est commissum: est papalis absolutio secundum Hostien. per sententiam curie latam. De fingentibus nouam heresim vel iam damnatam sequentibus. 4. q. i. c. i. et .z. extra de here. c. ad abolendā. et nunc ē casus papalis per extrauagantē Martini quinti vt patet in processu ipsius annuali. De scismaticis et precipue de sequētibus scisma Petri de luna: et successorū eius et fautorum ipsius scismatis ē papalis absolutio per processum curie. De credentibus receptatoribus defēsoribus et fautoribus hereticorum ē papalis absolutio: et quomō intelligantur ista noīa: vide in summa ti. de excommunicationibus. in. 4. parte summe. De cōmittentibus simoniam siue per

ordinibus siue pro beneficijs vel offici is: vel platuris ecclasticis: vel p igressu in religionem: vel pro alijs spualibus est absolutio papalis p extrauagantez Martini quinti. vide de bac in. z. parte summe ti. de simonia. ¶ De facientib' pactū vel promissionem vel recipienti bus ex pacto vel promissione occulta vel manifesta aliquid etiam paruum pro aliqua iusticia vel gratia p alio vl' pro se in causis iudicialibus seu pro lit teris obtinendis ab apostolica sede est papalis absolutio p extrauagantē Bo nifacij octaui. ¶ De scienter vtentibus talibus gratijs vel litteris sic obtentis est absolutio papalis per extrauagan tem Bonifacij. ¶ De piratis ꝛ quibus cunqꝫ alios in mari depredantibus est papalis absolutio per processuz curie. ¶ De impedientibus depredantibus vel inuadentibus adducentes victualia seu alia ad vsum romane curie neces saria: vel ne talia deferantur: aut addu cantur ad curiam: ꝛ de defendentibus talia facientes est absolutio papalis p processum curie. ¶ De capientibus d' tinentibus depredantibus romipetas ꝛ peregrinos ad vrbem romā accedē tes tam cā duotōis q̄ꝫ pegriatōis: ꝛ si militer in ea morantes ꝛ recedētes ab ipsa est absolutio papalis per proces sum annualem qui fit in curia. Et simi liter de dantibus consilium ꝛ fauorem ad talia supradicta faciendu est papa lis absolutio per processuz. ¶ De por tantibus arma equos ꝛ alia necessaria ad impugnandum christianos vel trās mittentibus seu galeas ꝛ naues vendē tibus: vel in piraticis saracenorum gu bernationem exercentibus vel dantib' auxilium consiliū ꝛ fauorē in dispēdiū terre sancte: extra de iude. c. ad liberan daz. ꝛ est casus papalis per extrauagā tem Clementis ꝛ per processum curie. ¶ De portantibus ēt victualia ꝛ alia quacunqꝫ mercimonia in alexandriaz vel i alia loca saracenoꝝ terre egypti vel mittētibus ipsa: vel de suis portub' vt eis deferāt, extrahentib' vel extrahi pmittentib' aut dātib' auxiliū ꝛ fauo rem: ꝛ est papalis per processuz curie. ¶ De portātib' pdicta vel aliquo mō predictoꝝ: ꝛ ad hoc opantibus ad oēs terras soldano subiectas ē papalis ab solutio per extrauagantem Clemētis. ¶ De euntibus ad terram sanctam ēt cā deuotionis seu voti sine licentia se dis apostolice: ꝛ est absolutio papalis prout reperi in libro penitentiarie sū mi penitentiarij: qui ꝛ ipse hoc potest. ¶ De insecutoribus cardinalium ho stiliter ꝛ est excommunicatio papalis per. c. felicis. de penis. libro sexto. ¶ De bānientib' epos vel capiētib' ꝛ insecutorib': vel hoc fieri mādantibus aut facta ab alijs rata hñtibus: vel i his dantibus consilium ꝛ fauorem: vel sci enter tales defendentibus est papalis absolutio per. c. siqs. de penis. in cle. ¶ De exterātib' vel frustra ɔcidenti b' seu decoquere vel incidere: aut ossa de carnibus euellere presumētibus cu iuscunqꝫ defuncti: vt eius ossa ad par tes alias dferantur est papalis absolu tio per extrauagantem Bonifacij. ¶ De occupātib' vel detinentibus vel hostiliter discurrētibus per se: vel per aliū directe vel indirecte sub quocūqꝫ ti° vel colore ciuitates terras loca vel iura ad romanā ecclesiā pertinentia: ꝛ

adherentibus fautoribus ac defensori
bus eorum est absolutio papalis per ꝓ
cessum curie. ¶ De his qui occasione
sententie excommunicationis suspensi
onis vel interdicti late dant licentiam
eos grauādi qui eam tulerūt: vel suos
in ꝑsonis rebus vel bonis illorū quorū
occasione late sūt: vel q̲ eas obseruant
vel qui taliter excōicatis cōicare vo-
lūt nisi licētiam ipsam integre reuocēt
Similit̄ qui dicta licentia vsi fuerint
vel etiam sine licentia hoc fecerint suo
motu excōicationem incurrūt: ī qua si
permanserint per duos menses est pa
palis absolutio: vide de hac in. c. de do
minis in secunda parte. ¶ De his qui
cogunt aliquem celebrare in loco int̄
dicto: vel ad audiendum conuocant
excommunicatos vel interdictos vel
prohibent interdictos: vel prohibēt eis
ne moniti exeant: ꝛ de his qui moniti
non exeunt: cle. grauis. de sententia ex
com. ¶ De his qui imponūt in terris
suis noua pedagia: ꝛ est excommuni-
catio papalis per processum curie.
¶ De laicis recipiētibus ī romana cu
ria litteras dn̄i pape de manu alicuius
nisi de manu dn̄i pape vel bullatorum
vel nūq̄ recipiētis de manu p̄dictorū.
¶ Excommunicationes papales ꝯcer
nentes religiosos religiosasq̄.

De clericis ꝛ religiosis inducen
tibus ad vouendū iurandū
vel promittendum de eligēdo
apud eos sepulturam vel vt eā vlteri
us nō mutēt iā electā excōmunicatio
est papalis: per cle. cupientes. de pe.
¶ De religiosis q̲ absq̄ spāli licētia ꝓ
prij sacerdotis solēnizarent mr̄imonia
aut ministrarēt sacramētū eucharistie
vel extreme vnctionis: cle. i. de priuile.
est excommunicatio papalis. ¶ De re
ligiosis qui excōmunicatos a canone
absoluūt a casibus nō cōcessis: aut qui
absoluūt a sententijs per statuta syno
dalia: vel ꝓuīcialia ꝓmulgata: aut ab
soluūt a pena ꝛ a culpa est excommu-
nicatio papalis: per cle. i. de priuile.
¶ De inq̄sitoribus hereticoꝝ q̲ odio
gratia vel lucro ꝛ amore cōtra iustici
am ꝛ ꝯsciētiā omiserint cōtra quēpiā
ꝓcedē: vel ipsam heresim alienis im-
ponerēt: aut īponerēt q̄ īpedirēt offi-
cium suum est excommunicatio papa
lis: per cle. multorum. de here. ¶ De
mēdicantibus professis: qui transeunt
ad aliquam religionē monachalē ex
cepto ordīe cartusiensiū: ꝛ recipiētibꝰ
talis scient̄ est excōicatio papalis ꝑ cō
stitutionē Martini factam constantie.
¶ De clericis sciēt̄ ꝛ spōte cōicantibꝰ
excōicatis a papa ī diuinis est excōica
tio papalis s̄m Hostien̄. Ista excōica
tio tamen habet dubium: extra de sen.
excom. c. significasti. ¶ De participan
tibus in crimine propter quod aliquis
est excōicatus aliqua predictarum ex
cōicationum est excōicatio papalis: ꝑ
c. si concubine. extra de sen. excom.
¶ De his q̲ absoluūt ab aliq̄ p̄dictaꝝ
excōicationū citra sedē aplīcā: preterq̄
in articulo mortis: qui taliter absoluti
si nō se repn̄tēt q̄cītius pn̄t ei a q̊ pn̄t
absolui: vel mittāt ꝓ absolutione rein
cidūt in eādē. s. papalem excōicationē
per. c. eos. de sen. excom. li. 6.
¶ Excōicatiōes epīs ex iure reſuate.
De vberātibus clericos religio
sos vel moniales: seu talibus

manus violētas inijciētibus seu teme-
rarias est episcopalis excommunica-
tio: si fiat leuis iniuria talibus: per .c. p
uenit. extra de sentē. excommu. ¶ De
his qui īnituntur ordinationibus: seu
alienationibus a scismaticis factis est
episcopalis: p.c.i. extra de scisma.

¶ De his q vsurpāt de nouo vacātiū
eccl'aꝝ monasterioꝝ vel alioꝝ pioꝝ
locoꝝ custodiā: seu guardiaꝫ titulum
aduocatōis seu defensiōis: que ꝓprie
sunt nomina patronatus: vel ipsorum
locorū vacātium bona occupāt: vel re
galia. i. collectaꝫ que fit rōne regis vel
imperatorum seu tributum regi debi-
tum: vt. c. generali. de elec. li. 6. ¶ De
clericis vel monachis ipsorum locorū
vacātiū q hoc fieri ꝓcurāt: ⁊ hec excō
municatio cum priori hr̄: excōicatio ē
ep̄alis: p.c. generali. de elec. in. 6. ¶ De
his qui ab ecclesiis: vel personis eccle-
siasticis p se vel p alium suo noīe vel
alieno ꝓ personis vel rebus quas ñ cā
negociatōis deferūt vel deferri faciūt
seu trāsmittūt exigūt aliquod pedagiū
vel guidagium ē excōicatio ep̄alis: per
c. quāq̄. de censi. li. 6. ¶ De his qui fe
cerint statuta contra libertatem eccle-
sie: ⁊ qui scripserint ea: ⁊ qui sunt pote
states: consules: rectores ⁊ consiliarij
locorum vbi dicta statuta: seu etiam
consuetudines edite sunt: vel seruate ⁊
qui seruare ea fecerint: ⁊ ſm ea iudica
uerint: vel qui in publicam formam re
degerint iudicata est excommunicatō
episcopalis: p.c. nouerit. de sen. excom.

¶ De rectorib⁹ ciuitatū faciētib⁹ exa
ctiōes indebitas clericis religiosis vel
ecclesiis eorū: si postq̄ fuerit moniti:
nō desistāt est ep̄alis excōicatio: per. c.
non minus. extra de immu. eccle. ⁊. c.
aduersus consules. ¶ De his qui abso
lutionem ab aliqua excommunicatio-
ne: vel reuocationem eius suspensiōis
vel interdicti extorquent per vim vel
per metum: neq̄ valet absolutio: sed ī
currunt nouam excommunicationem
est episcopalis excommunicatio: p.c.i.
de his q̄ vi metusue cā fiunt. li. 6. ¶ De
his qui p assassinos. i. quosdam infide
les qui ex falsis suis opinionibus de fa
cili mittebātur ad occidenduꝫ christia
nos: ⁊ qui interfici fecerint vel māda
uerint aliquē christianū: etiam si mors
nō fuerit subsecuta: ⁊ de receptatorib⁹
⁊ defensoribus ⁊ occultatoribus eoruꝫ
est excommunicatio episcopalis: per. c
pro humani. de homici. li. 6. ¶ De po
testatibus: capitaneis: rectoribus: con-
sulib⁹: iudicib⁹: ꝯsiliarijs: ⁊ alijs officia
libus qui statuta faciunt scribunt vel
dictant: per q̄ quis compellatur soluē
vsuras vl' solutas non repetē ē ep̄alis
excōicatio: cle. ex graui. de vsuris.

¶ De his q occasiōe sn̄ie excōicatōis
vl' interdicti late dāt licētiam grauādi
illos qui tulerunt eas vel suos in pso-
nis vl' reb⁹: hic tamen casus est episco
palis vsq̄ ad duos menses ab incursio
ne sn̄ie: abinde vō est papalis excōica-
tio: p.c. quicūq̄. de sen. excom. li. 6.

¶ De his q iudicāt statuta edita ī fa
uorem vsurariorū: ⁊ qui habent super
hoc ptātē: nisi statuta ipsa deleuerint
aut si ea permiserint obseruari. Unde
illi qui faciunt capitula cum iudeis: vt
dn̄i ⁊ cōitates ⁊ cōtinētia ꝙ possint fe
nerari: ⁊ ꝙ nō possint repeti in iudicio
vsure extorte ab eis: ⁊ hi⁹ videntur in
cidere in hāc excōmunicatōez: ⁊ dn̄i q

ea faciunt:⁊ ciues qui cõsulunt:cle. ex
graui.de vsuris. ¶ De his qui conce
dunt represalias contra personas ec-
clesiasticas specialiter aut generaliter
ē episcopalis excõmunicatio :ꝑ.c.si pi
gnorationes.de iiur].⁊ dam.da.li.6.
¶ De rectorib⁹ secularib⁹ vł qbuscūq3
officialib⁹ eorum qui cognoscerēt de
crimine heresis:aut captos liberarent
vel diocesanorum vel inquisitorum of
ficium impedirent est episcopalis:per
c.vt inquisitionis.de here.li.6. ¶ De
his qui scienter contrahunt matrimo
nia in casibus non concessis ⁊ prohibi
tis consanguinitatis ⁊ affinitatis:⁊ de
contrahentibus cum monialibus est
ep̄alis:vt cle.eos.de consan.⁊ affi.
¶ De dñis tp̄alib⁹ q subdit] iterdicūt
ne p̄latis vel ꝑsonis ecclesiasticis qcq3
vēdant vel emāt ab eis bladum molāt
panem coquāt:⁊ huiusmodi obsequia
exhibere presumāt est ep̄alis excõica-
tio:per.c.eos.de imu.eccle.li.6. ¶ De
his q impediunt: qn coram iudicibus
ecclesiasticis vel legat]: vel ordinariis
in casibus qui ad eos pertinēt illi qui
cõqueruntur iusticiam possint obtinē
excõicatio est episcopalis:ꝑ.c.quoniã
de immu.eccle.li.6. ¶ De his qui com
pellunt impetratores litterarum apo
stolicarum:vel alios recurrētes ad fo
rum ecclesiasticū in causis que de iu
re vel antiqua consuetudine ad ipsum
ꝑtinēt:vel ad desistendū vel litigādū
te eis in foro suo seculari: grauando
iudices ecclesiasticos: vł imperantes
seu litigantes:seu volentes coram eis li
tigare:vel grauādo ꝓpinquos eorū vł
capiētes res vel ecclesias talium :vel
quocūq3 alio modo:dicto.c.quoniam

est ep̄alis.⁊ similiter de dātibus cõsilium
⁊ fauorem ⁊ auxilium ad omnia ꝓdi-
cta in duobus .§. ꝓcedentibus. ¶ De
his qui prelatos capitula seu alias per
sonas ecclesiasticas compellūt ad sub
mittēdum laicis:vł ad alienādū bona
imobilia seu iura ecclesiarū.⁊ similit
laici qui vsurpāt sibi illicite huiusmōi
⁊ si nõ destiterīt postq3 fuerint admo
niti est ep̄alis excõicatio :ꝑ.c.hoc con-
sultissimo.de re.eccle.non alie.li.6.
¶ De his q fingūt frauduleter aliquē
casum:ꝑ quē aliquis iudex mittat ad
aliquā mulierem ꝓ testimonio ē excõi
catio ep̄alis:ꝑ.c.mulieres.de iu.li.6.
¶ De his q vocāt ad dirigēdas mo-
niales ī electõib⁹: nisi abstineāt ab his
ꝑ q̄ possit discordia nutriri ē excõica-
tio episcopalis:per.c.indēnitatibus.de
electi.li.6. ¶ De his qui grauant cleri
cos vł alias personas ecclesiasticas ad
quas spectat aliqua electio pro eo q
rogati seu alias inducti eum pro quo
rogabant seu inducebant noluerunt
eligere:vel consanguineos eorum aut
ipsas ecclesias :seu loca beneficij : seu
aliis bonis spoliando:seu alias iniuste
persequendo.c.sciant cuncti.de elec. ⁊
est episcopalis excõmunicatio. ¶ De
his qui loquuntur secrete: vel mittunt
scripturas vł nūcium alicui cardinali
qn̄ sūt reclusi occasione electiõis pape
est ep̄alis excõicatio :ꝑ.c. vbi ꝑiculum
de elect.lib.6.⁊ de dñis ⁊ rectoribus ⁊
officialibus qui imminente dicta electi
one non seruant ipsam constitutionē:
per.c.vbi periculum.
¶ De his q ꝓcurāt q ꝯseruatores dati
se intromittant de his que non licent
idest de aliis q3 de manifestis iniuriis

⁊ violentijs est excõicatio episcopalis
p.c.statuimus.de offi.dele.li.6.
¶ De dñis rectoribus ad regimen vr
bis rome ⁊ electis: ⁊ fautoribus qui fe
cerint contra constitutionē super hoc
factam est episcopalis excommunica-
tio :per.c.fundamenta.de elec. ¶ De
electis magistris doctoribus vel scho
laribus tractantibus cum aliquo ciue
Bononiensi de cõducēdo hospitiū ir
reqsitis inquilinis nisi tpus conductio
nis fuerit elapsū ē epalis excõicatio p
c.ex rescripto.extra delocato. ¶ De
doctoribus seu magistris qui scienter
illos religiosos qui dimiserūt habituz
docēt litteras:scilicet legē vl' physicaz
est excommunicatio episcopalis:per.c
vt periculosa.ne cle.vl' mo.li.6. ¶ De
dñis vel rectoribus temporalibus qui
nõ fecerit obseruari ea que statuunt'
cõtra insecutores cardinaliū: seu alic⁹
de familia eoꝝ vel pape est excõicatõ
episcopalis:per.c.felicis.de pe.li.6.
¶ De his q impediunt visitatores mo
nialium vel canonicarū:si moniti non
desistāt est episcopalis excõicatio:per
cle.attendentes.de statu mo. ¶ De im
pugnantibus litteras pape ante coro-
nationem eius:⁊ est benedicti pape.ij.
¶ De qbusdā mulierib⁹ que beghine
dicūt':⁊ de religiosis fauētibus eis in
illo statu:⁊ erant iste certum habitum
assumētes :nulli obedientiam pmitten
tes nec renūciantes pprijs:nec regulā
hñtes:lz quibusdā religiosis spāliter ī
hereant:de here.c.ad nostram. Nec in
telligunt' sub nomine ille que etiaz be
ghine vel vestite dicunt' de penitentia
beati Dñici:vt pz in declaratione Jo-
hannis.zz.⁊ idem dr̄ de tertio ordine
beati Francisci:imo ex illa cle.vident'
dici beghine ille excõicate que habent
illos errores ibi positos qui cū sapiant
heresim:est hodie forte casus papalis
⁊ est contra tales beghinas. ¶ De his
qui absoluti ab excommunicatione in
articulo mortis: vel propter aliud im
pedimentum non representant se q̄cci
tius commode possunt ei a quo debe
bant absolui:quia reincidunt in eandē
de sen.excom.c.eos. ¶ De participan
tibus cum excommunicato ī crimine:
ppter qđ ē excõicat⁹ dādo ei cõsilium
⁊ fauorē.c.si ꝯcubine.de sentē.excom.
¶ De his q absoluūt' a sede apostoli-
ca vel legat]:⁊ īiūgit' eis ꝙ se represen
tēt ordinarijs vl' al's suscepturi pniam
⁊ passis īiuriā:seu al's obligati eis qui
bus sciēter satisfaciant:si hoc non faci
unt cū p̄mū cõmode poterūt:quia re-
incidunt in eandem sniam.d.c.eos.
¶ De his q ꝯtumacit' asserunt roma
nā ecclesiā nõ esse caput oīum ecclesi
arum:nec ei tanq̄ꝫ capiti esse obedien
dum:di.19.c.nulli fas. ¶ De his qui se
peliunt corpora in cimiterijs tempore
interdicti in casibus non concessis a iu
re:cle.eos.de sepul. ¶ De his qui ex-
communicatos publice: aut nomina
tim interdictos vel vsurarios manife
stos scienter sepeliunt in cimiterijs :di
cta cle.eos. ¶ De clericis qui manife
stis vsurarijs ad exercendum fenus
domos locant:vl' alio titulo concedūt
est excommunicatio episcopalis:per.c
vsurarum.de vsuris. ¶ De eo qui nõ
est electus a duabus partibus cardina
lium:⁊ se gerit pro papa.c.licet.de ele-
ctio.
¶ De mõchis ⁊ canonicis regl'arib⁹

archidiaconis decanis p̄positis pleba
nis cātorib⁹ ⁊ alijs clericis ꝑsonatum
hn̄tib⁹: aut etiā ꝗbuscūqꝫ p̄sbyteris qui
audiunt leges vel physicaꝫ: est episco
palis excommunicatio per. c. non ma-
gnope ne cleri. vel mo. ¶ De religiosꝭ
qui temerarie vbicūqꝫ habitum sue re
ligionis dimittunt excommunicatio ē
episcopalis: per. c. vt periculosa. ne cle.
vel mo. li. 6. ¶ De religiosis qui acce
dunt ad studia: nisi a suo prelato cum
consilio maioris partis conuentus licē
tia sibi sit concessa. d. c. vt periculosa. li.
6. ¶ De religiosis qui decimas debi-
tas ecclesijs sibi appropriant vel vsur
pant: siue qui non permittunt solui ec
clesijs decimas de animalibus familia
rum ⁊ pastorum suorum vel aliorum
immiscentium ipsa animalia gregib⁹
eorum: tales si nō habent administrati
ones ⁊ beneficia sunt excōicati: si hn̄t
sūt suspensi: nisi requisiti destiterint in
fra mensem: cle. religiosi. de deci. Et ē
episcopalis excōmunicatio. ¶ De mo
nachis ⁊ canonicis regularibus nō ha
bentibus aliquam administrationem
ꝗ se cōferunt ad curias principuꝫ sine
licentia suoꝝ p̄latoꝝ: vt dānū aliquod
inferāt suis p̄latis aut monasterijs: ⁊ ꝗ
sine licentia arma tenent infra septa
monasterij est episcopalis excommu-
nicatio: per cle. ne in agro. de sta. mo.
¶ De religiosis vel monialib⁹ ꝓfessis
⁊ clericis in sacris ordinib⁹ ꝯstitutis: ꝗ
ꝯtrahūt matrimonium de facto est ex
cōicatio ep̄al': cle. eos. de consan. ⁊ affi.
¶ De inꝗsitorib⁹ hereticoꝝ: ꝗ p̄textu
officij inꝗsitōis quibusuis modis illici
te pecuniā extorquēt vl' scienter bona
ecclesiaruꝫ ob delicta clericorum fisco

ecclesie applicāt: nec possunt absolui
nisi quibus extorserīt plene satisfecerīt
de pecuniā est episcopalis excommuni
catio: cle. nolentes. de here. ¶ De reli-
giosis qui nō seruant interdictum qd̄
seruat sancta mater ecclesia romana:
vt cle. ex frequentibus. de sen. excō.
¶ De religiosis ꝗ cōfitētib⁹ sibi nō fa
ciūt cōsciētiā sciēter de decimis soluen
dis: tales ab officio predicationis sunt
suspensi: donec cōmode possint faciāt
eis cōsciētiam: ⁊ si interim predicant:
sūt excōicati ep̄ali excōicatōe. ⁊ similit̄
de religiosis qui dicunt aliqua v̄ba: vt
retrahāt audiētes a solutōe decimarū
ē ep̄alis excōicatio: ꝑ cle. cupiētes. d̄ pe.
¶ De religiosis mēdicātib⁹ ꝗ domos
ad habitādū vel loca de nouo recipe-
rent: aut de nouo recepta mutarent: vl'
alienarent. c. i. de excess. prela. in cle.
¶ De fratrib⁹ minorib⁹ ꝗ tp̄e īterdicti
recipiūt ad diuina fratres vel sorores
de tertio ordine sancti Francisci ē ep̄a
lis excommunicatio. c. cū ex eo. de sen.
excō. in clementinis. ¶ Ingredientes
monasteria monialium ordinis predi
catorum extra casus necessarios: qui
declarant in ꝯstitutionibus suis: puta
ad dandū sacramēta infirmis: ad me
dendū eis: ad reparandum edificia: ⁊
hi⁹: nō habita licentia a papa vel a ma
gistro ordinis sunt excōmunicati: nec
pn̄t absolui: nisi a papa vel a magistro
ordinis: vel ab alio cui fuerit concessa
talis absolutio: vt pꝫ in bulla ipsius or
dinis: cui⁹ bulle trāsumptum vidi ego
¶ Ingrediētes monasteria monialiū
ordinis minoruꝫ ex̄ casus necessarios
cōcessos in cōstitutōib⁹ suis sine licētia
pape vel ministri ordinis excōicationē

diocesanis reseruatam icurrūt: prout audiui a quibusdam fide dignis.
¶ Nō q ab excōicatōibus q̄ fiunt ab homine siue a iudice regularit̄ non pōt quis absolui nisi a suo excōicatore: vel ab hn̄te plenariam iurisdictiōez super eum: vel a superiori suo: nisi i articulo mortis.
¶ Ite nō q fratres p̄dicatores ⁊ volentes ingredi eorū religionē possunt absolui a prelatis ipsius ordinis a sententijs excōicatōis suspēsiōis ⁊ iterdicti: latis ab hoīe vl̄ a iure: saltem ab illis quorum absolutio reseruatur epo
¶ De materia omnium supradictarū excōicationū: tam pontifici summo q̄z epis vniuscuiusq̄z diocesis: tam a iure: q̄z p extrauagantes ⁊ processus curie: vi de pleni⁹ ⁊ clarius ac diffusi⁹ si vis videī titulo de cēsuris ecclesiasticis: in quarta pte mee sūme: siue cōpilate p me fratrem Antonium archiepm Florentinum. Et sic est finis omniū casuum tam summo pontifici q̄z epis reseruatorum.

Primo notandum est q sunt due spēs excōicationis scilicet maioris ⁊ minoris. Excōicatō maior semper est peccatum mortale: ⁊ talis p̄mo est sepatus a deo: ⁊ nō pōt cōicare p aliqua vtilitate anime sue. Secūdo est separat⁹ a sancta eccl'a .i. a cōione ⁊ pticipatōe fideliū: exceptis his casib⁹ qui supra specificati sunt. Et sunt quinq̄z in quibus ipse excommunicatus non potest participare: q continentur in hoc versu.
Si p delictis anathema qs efficiatur
Os orare vale cōmunio mēsa negat̄
Qui sic intelliguntur. Os .i. locutio. Orare .i. oratio cum alijs in ecclesia. Cōio .i. cōicatio sacramentorū. Uale .i. salutatio. Mensa .i. cibus ⁊ potus. Excōicatio vō minor aliqn̄ est mortale peccatum: aliqn̄ veniale: sed anteq̄z dicat̄ quādo sit mortale vel veniale: noto p̄us q nouem modis homo pōt incurrere excommunicationē minorē
¶ Primo qn̄ qs pticipat cum excōicato excōicatōe maiori aliq̄ illor modorū supi⁹ dictor. ¶ Secundo qn̄ quis cōmittit sacrilegiū: sicut q furatur in ecclesia: vel in ea illicitum quid facit.
¶ Tertio qn̄ qs ē publicus cōcubinarius vel fornicator. ¶ Quarto quādo quis acceptat aliquam ecclesiā a laico ⁊ illam sic tenet: vt .26. q .ij. c. siquis.
¶ Quinto quando quis est simoniac⁹ qui est etiam excōicatus excōicatione maiori. ¶ Sexto ſm quosdā quando in bello iniusto ɔtrā christianos exercet quis artem balistarū aut sagittarū
¶ Septimo oppssores iopū ⁊ paupū publici p̄dones: publici vsurarij: meretrices: qui omnes largo mō loquendo pn̄t dici excōicati p quāto talium oblationes non debent admitti ad altare sanctū dn̄i. ¶ Octauo illorū qb⁹ denegat̄ ecclesiastica sepultura: sic sūt illi q moriūt̄ i torneamentis: q dato q penitētes moriāt̄ nō ponunt̄ in cimiterio. sil'it̄ etiā dr̄ de illis qui n̄ cōicāt semel in anno sine necessitate ⁊ cā: vt. c. oīs. d pe. ⁊ re. ¶ Nono omnes publici peccatores. Omnes autem casus supradictos ponit Inno. Rai. ⁊ Hostień. ⁊ in q̄libet predictor casuum pōt absoluē simplex sacerdos ⁊ epus: pterq̄z forte in simonia ⁊ excommunicatōe maiori

In pmo ergo casu.s.in participatione
cū excōicatis maiori excōicatione pōt
homo peccare mortaliter ⁊ venialiter
Mortaliter triplicit. Primo quando
pticipat in eodē crimie ppter qd ipse
est excōicatus dando cōsiliū auxiliū ⁊
fauorem: rōe cuius peccatū ɔmittitur
Secūdo quādo pticipat cū excōicato
in aliq alio crimie mortali ab illo ppt
quod ipse est excōicatus. Sed in pmo
casu nota q participans cum excōica
to in eodē crimie: vt dictum ē incurrit
excōicationē maiorem: sed in secundo
modo cadit tātū i minori excōicatiōe
etiā si mortaliter peccat. Tertio q cōi
caret cum excōicato maiori excōicatō
ne in sacramentis puta accipere corpus
christi cum eo: vel sacros ordines icur
rit excommunicationē minorē: peccat
tn̄ mortalr. In alijs aūt casibus supra
dictis non peccat quis participādo cū
excōicatis: nisi p quāto aliqs in cōtem
ptū pcepti ⁊ phibitōis facte audacter
cum excōicato: ⁊ ad libitū conuersare
tur: aut in salutādo: aut in loquēdo si
ne necessitate: aut in morādo vel cōicā
do. Sed nota q sacerdos recipiēs ali
quē excōicatū maiori excōicatione ad
officium eccle: aut ad sacramenta: aut
ad ecclasticā sepulturā: nō solum mor
talit peccat: sꝫ subito ē suspēsus ab ad
mistratōe: ⁊ sibi ē interdictus introitus
ecclesie quousqꝫ sit absolutus: ⁊ efficit
quasi irregularis: ⁊ si talit interdictus
moriat nō debet poni in cimiterio: nec
debet ppter timorē sacerdos desistere
qn tale excōicatū expellat de ecclesia
quia non excusat rōne timoris: nisi ta
lis eēt timor q posset cadere i ɔstantez
virum. tūc. n. ſm quosdam excusatur
ab interdicto. Post. autem dicit q be
atus erit talis sacerdos si se prepararet
ad martyrium. Nota igitur quomō
habuisti q in nouem casibus hō cadit
in excōicationē minorem: ratione cuius
sepatus ē ab effectu sacramentorum ⁊
qꝫtum ad deum. Naꝫ peccatū mōtale
animā separat a deo: ⁊ excōicatus quō
cūqꝫ ē in peccato mortali: preter qꝫ par
ticipādo cū excōicato maiori excōica
tione in loquendo: salutando: orando
cōicādo: ⁊ comedēdo: in quibus casibus
ſm Tho. homo nō peccat mortaliter
nisi ppt cōtēptū dato q excōicationē
incurrat: ⁊ ideo qui est in peccato mor
tali quocūqꝫ aliter est excōicatus: etiā
qꝫtū ad ecclesiaꝫ est sepatus ab effectu
idest a gratia ⁊ sacramentis. quia nul
lus q ē i peccato mortali: cū sit idisposi
tus pōt consequi gratiam spūs sancti:
potest tamen intrare in ecclesiaꝫ: stare
in officio diuino: ⁊ etiam potest cum
alijs in alijs pticipare: sed nō pōt pacē
in ecclesia recipe: cum pax ipa sit loco
cōmunionis. Sed hec omnia plenius
habent in decretis ⁊ decretalibus: ⁊ in
summis: ideo cum expedit videre que
re diligentius in ipsis.

Postqꝫ ille qui vult cōfiteri: di
xit ex se ea que voluit de pec
catis suis: si non dixit sufficien
ter: quod quasi semper accidit interro
gandus est plene de his que non dixit
put videbitur fore expediēs. Si vero
modicum vel minus dixit potes inter
rogare ſm ordinem infra positum: vꝫ
primo de decem preceptis: postea de
vicijs capitalibus: nō autem omnes de
omnibus: sed de illis que solēt i talibus
reperiri: ⁊ non solum de istis peccatis

interrogandi sunt: sed de omnibus cir
cunstātijs peccatoꝝ put. s̄. satis ostēsuꝫ
est. Non tamen est necesse de quolibet
peccato mortali omnes circunstātias
predictas cōfiteri: sed solum illas que
trahūt peccatuꝫ in aliam speciem: que
scꝫ habēt specialē deformitatē opposi
tā alicui preceptoꝝ. Sꝫ ⁊ de numero
peccatoꝝ mortaliū .s. quotiēs mortale
peccatū cōmissū est ī qualibet peccato
rū specie diligēter interrogandū est.

¶ Incipit pͥma pars ꝺ mō interrogā
di penitentes a cōfessore ſm decez pre
cepta legis. Primuꝫ preceptū continet
tria capitula. ¶ Primum.

Vnum cole deum. Circa hoc
primum preceptum: sic potes
interrogare ⁊ pͥmo ꝺ votis.

De votis.

Nota ſꝫ magistrū sententiaruꝫ
di. 18. ꝙ votū est testificatio q̄
dā ꝓmissionis spontanee que
fit deo: de his que dei sūt: ⁊ fieri debet
vel breuius ſm Tho. Votuꝫ est ꝓmis
sio deo facta ꝺ aliquo quod sit deo ac
ceptum: ad quod requiruntur tria .s.
deliberatio volūtatis. ꝓpositū ⁊ ꝓmis
sio. vltimū oritᷣ ex scꝺo. scꝺm ex pͥmo.
¶ Si trāsgressus est seu omisit implere
aliqꝺ votū licitū: ⁊ si aduertenter cuꝫ
possit est semper mortale: et totiens q̊
tiens frangit. Secus si ex obliuiōe vl'
quia nō poterat vt infirmus ieiunare
⁊ huiusmodi.
¶ Si vouit se aliqd mali facturꝫ: vt vin
dictā: vel maioris boni impeditiuū: vt
nō ingredi religionē hoc est mortale ⁊
sine aliq̄ dispēsatiōe dꝫ illud īfringere

¶ Si nimis tardauit implere: proptᷣ qꝺ
a memoria excidit omnino: vel venit
ad statum nō valendi implere: cū pͥus
potuisset mortale videtur. Idē quādo
dimisit ꝓpositum īplendi: cum tamen
posset: al's mora implēdi votū quādo
sibi nō prefuit tempus non videtᷣ mor
tale: nisi mora esset valde nimia. ⁊ nisi
ex hoc ei īmineret periculū nō valēdi
īplere: vt ꝺ voto ingrediēdi religionē
cū tn̄ nō haberet causam legitimaꝫ co
gentē dilatiōis: tunc etiam est mortale
¶ Si fecit votū ꝺ re licita: vt ꝺ elemosy
na ieiunio ⁊ huiusmodi: sed ob maluꝫ
finem: puta vt possit facere vindictam
adulterium ⁊ huiusmodi mortale pec
catū est nec tenetur illud implere.
¶ Si fecit votū abstinētie ⁊ huiusmodi
⁊ dubitat vtruꝫ possit implere vl' non
⁊ sine dispēsatione vl' cōmutatione su
perioris: cū possit faciliter recurrē ad
eū: vel ad cōfessorē suū ꝓ consilio fran
git mortale videtur.
¶ Nota tn̄ ꝙ viri possunt irritare vota
vxoꝝ .s. abstinētie peregrinationis ele
mosyne: ⁊ accessus ad talē locū: ⁊ ma
xie votuꝫ elemosynaꝝ si nō habēt nisi
dotē absqꝫ alia supioꝝ dispēsatōe: ⁊ si
fiat talis irritatio ēt sine cā rōnabili a
viro āmō ñ tenetᷣ vxor implē talia vo
ta. Dubiū ē ꝺ voto hierosolymitano
quia hoc in fauorem fidei emittitur.
De irritatiōe votoꝝ impuberꝝ ⁊ filio
rūfamilias ⁊ religiosoꝝ: vide in secun
da parte sūme ti. vltimo.
¶ Si habēs votuꝫ castitatis: vel religio
nē intrandi ⁊ matrimoniū ꝯxit morta
le ē: ⁊ nō p̄t cōsūmare illud absqꝫ mor
tali peccato: quia adhuc potest illud ī
plere: ⁊ debet ante consummationem

matrimonij: post cōsūmationē vero reddere tenet debitum etiā interpretatiue petenti. Sed exigendo semper peccat mortaliter: vnde cōsulendū ect ei petere super hoc dispensationē a papa fm Guil. possetet et eps dispēsare nisi ect talis ɔtinens et obseruans ipsum Si fecit votū stultū et irratiōabile: vt vt ieiunare dñica die: vel nō pectinare caput: vel lauare i sabbato: et huiusmodi mortale nō est: sed ꝓhibendus est illud implere.

De voti transgressione.

Et nota ꝙ a trāsgressione votoꝝ potest de iure cōi et cōsuetudine confessor absoluere qꝛ non est de casibus reseruatis: sed de dispensatione et cōmutatione votorū nō potest se intromittere sine spāli ɔmissione diocesanoꝝ: vl' alteri⁹ q possit illā dare. Episcopi aūt in oībus possūt cōmutare vel dispensare: nisi in voto castitatis vel religionis et tribus votl peregrinationis. s. hierosolymitani ad sāctum Jacobum: et ad limina apl'oruꝫ idest Romam: in quib⁹ votis papa vl' sūmus penitētiarius soli dispēsant: vl' cōmutant.

De votl habes i scḋa parte sūme.

De sup̄stitionibus. c. 2m.

Si fecit ipse vl' fieri fecit aliqḋ maleficiuꝫ: seu iuxta vulgare malias in quibus semper fuūt incantatiōes occulte vel manifeste: demonū īuocationes: quod sēper ē mortale: et dignum morte corporali.

De incantationibus.

Si fecit vel fieri fecit: vl' pcurauit aliquā incantationem cū sacramētalibus ecclesie: vt aq̄ baptisinali vel oleo sancto et huiusmodi ob sanitatem vel aliam causam est mortale et grauissimuꝫ.

De adoratione creaturarum.

Si adorauit aliquā creaturaꝫ faciendo orationem ad eā: vt ad lunā solē et stellas cū p⁹ apparent: et huiusmodi est mortale pc̄tm

De diuinationibus.

Si fecit vel fieri fecit aliquam diuinationem ad inueniēduꝫ furta: vl' ad sciendum occulta vel futurum: quod sibi contingere potest est mortale.

De arte notoria.

Si didicit artem notoriam: vl' vsus est ea ad sciendū aliqua vel si vsus est arte nigromantica mortale est: et si habet librū īducēdus est vt eum comburat: al's non est absoluendus sicut est liber Almadel Sexiforas et alij libri cōburendi sunt: quia mortale est vti eis.

De cōstellationibus.

Si ex cōstellationibus vel planetis sub qbus natus ē aliqd iudicauit determinate de conuersatione eius. Idē si ex phisonomia credere .n. hominē ex fato vel cōstellatione vel cōplexione cogi ad bonū vel ad malum est hereticum.

De sortibus.

Si vsus est sortib⁹ diuinatorijs quod ē mortale: ex leuitate autem veniale.

Si dedit aliqḋ turpe vxor viro ad comedendum: vel alteri vt amaret eam vel fecit vel dixit aliquid turpe ad huiusmodi est mortale. interrogāduꝫ ē quid fuit illud.

¶ De incantationibus.

Si fecit vel fieri fecit aliquam incantationē ob sanitatē consequendā: ⁊ qn̄ hoc fit sciendo esse ꝓhibitū est mortale cōiter: quādo vero ex simplicitate fieret putando eē bonas orationes videt̄ veniale. Sȝ si nollet in futurū abstinere negāda ē ei absolutio: quia ex obstinatiōe ⁊ malicia videt̄ esse mortale: ⁊ interrogādū est de verbis quibus vtuntur: ⁊ de obſuantijs quas addunt.

¶ De breuibus.

Si fecit vel fieri fecit: vel vsus est breuibus: que cōiter sunt superstitiosa ex verbis vl' charta in qua fiunt: vel modo imponendi vel portandi vel tp̄e scribendi: ⁊ inuēta superscriptione eaꝝ imponēdū est ꝙ cōburant: ⁊ si nollent nō sunt absoluēdi: quia tunc ē mortale. Si vero putabāt talia eē licita tanꝗ̄ orationes: veniale videtur.

¶ De obseruationibus temporū.

Si obseruauit vnā diem magis ꝗ̄ aliā: in nō īcipiendo aliqd tanꝗ̄ malum: vt dies egyptiacos: vel diē in quo occurrit decapitatio scī Johannis baptiste: vel diem ascensionis in colligēdis herbis ⁊ huiusmōi vēiale videt̄: quādo ex simplicitate hoc fit: siue scribēdo aliqua: vel portādo ad suspēdendū in aliquo loco si simplicit' credit vēiale est. Si vō hec crederet aīo obstinato tūc mortale esset talia obseruare.

¶ De somnijs.

Si obseruauit sōnia faciēs aliquas orōnes ⁊ obseruationes et postea ex his que somniat volēdo de futuris ⁊ occultis iudicare ⁊ ꝓnunciare mortale est: alias autem sine obseruatōne adiūcta adhibere fidem nimijs somnijs peccatum est: ⁊ si ex se n̄ sit mortale tn̄ ꝑiculosū ē: q: sic diabolus multos decipit.

¶ Si ex effusione olei de lucerna: vel crassitatione aliquaꝝ auium. vl' vlulatu canum. vl' magnitudie ⁊ ꝯtinuitate ventorū ⁊ huiusmodi estimauit aliqd mali euentuꝝ qd̄ fatuū est.

¶ Si existimauit mulieres ꝯuerti in gattas vl' alia animalia ⁊ ire de nocte ⁊ suggere sanguinem puerorum ⁊ hꝰ qd̄ ē impossibile nisi deo: ⁊ iō fatuum est credere. De hac materia diuinationum incantationum ⁊ omnium superstitionum vide luce clarius in decretis. 26. cā. per totum.

¶ De blasphemia multiplici dei ⁊ sanctorum. c. 3.

Si blasphemauit deū: videlȝ dicendo eum nō eē iustum ⁊ omnia īiuste disponere ⁊ eē acceptatorē ꝑsonarum: vel non videre que fiunt: vel nō curare de actibꝰ hominum vel ꝓditorem: vel sine merito punire ⁊ flagellare eum: vel non posse istud vl' illud facere ⁊ huismodi qdlȝ horum est mortale: cum aduertit qd̄ dicit ⁊ intelligit.

¶ Si blasphemauit deum vl' aliquē sanctum que ꝓprie dicitur maledictō vt maledictus sit ⁊c. vt fit ex ira semꝑ est mortale: si aduertit ipsa verba.

¶ Secundum preceptum de iuramētis ⁊ periurijs: ⁊ habet. c. duo.

¶ Primum.

N n Ec iures vana per ipsum.
Primo d piurio. Si iura-
uit in aliqua curia coraz iu
dice mendaciose mortale ē
q̄tūcūq̄z alias haberet iustam causaz:
⁊ qui inducit ad hoc aduertēter vt iu-
dex aduocatus procurator: ⁊ huiusmo
di mortaliter peccat. ¶ Si iurauit ēt
extra iudicium in cōmuni sermone q̄-
cunq̄z ex causa vel leuitate vel vtilitate
vel iocositate: vel qualicūq̄z modo: nō
solum ad sancta dei euangelia ⁊ p cor
pus christi: ⁊ sanctorum: sed etiam per
fidem: per deum: si deus me adiuuet:
per virginem mariaz: per crucē p ani
mam suam ⁊ huiusmodi. hoc semper
est mortale quando aduertit se iurare
⁊ falsum dicere: ⁊ totiens quotiens sic
iurando aduertit. ¶ Si iurauit aliqd
pro certo: de quo dubitat vtrum sic sit
mortale est: ⁊ precipue iurando in iu-
dicio. ¶ Si iurauit perpetrare aliqd
quod est mortale: vt facere vindictam
non dimittere ꝯcubinam: seruare iniu
sta statuta: tenere secretam iniquaz cō
iurationez mortaliter peccauit: nec de
bet illud seruare. ¶ Si iurauit tenere
secretum aliquod quod est tractatum
in consilio: vel aliud quod nulli est no
ciuum: si aduertenter manifestat pec-
cat mortaliter ipse ⁊ qui stimulat eum
ad manifestandum sciens illud esse se
cretum. ¶ Si iurauit seruare statuta
alicuius ciuitatis vel vniuersitatis: ali
quod scienter ex illis transgrediendo
statutis peccat mortaliter. ¶ Si tamē
aliquod statutum est abrogatum per
contrariam consuetudinem: quia quo
tidie per omnes fit contrarium ⁊ diu:
non videtur periurus si n̄ seruat illud
eo q̄ non habet vim statuti. di. 4ª. §. le
ges. ¶ Si iurauit per aliquem mo-
dum opprobriosuz per dei membra vl'
sanctorum: vt faciunt ribaldi mortali
ter peccauit: quia blasphemia reputa-
tur zª. zᵉ. q. i. c. siquis per capillum.
¶ Si pmisit se aliquid facturꝫ licituz
in honorem dei vel aliorꝫ sanctorꝫ: si n̄
intendebat obseruare mortaliter pec-
cauit. ¶ Si autē intendebat obserua-
re sed veniente termino quo dꝫ īplere
nō seruat promissum: cum tamē possꝫ
lꝫ cū īcōmoditate sua peccauit morta
liter: nisi ille cui pmisit an̄ terminuz re
laxet iuramentū: qḋ facē pōt si pmissū
in illius vtilitatem tm̄ cedat: nam si in
vtilitatē aliorꝫ vel in honorem dei ⁊ sā
ctorꝫ nō potest ille relaxare: sꝫ ad epm
vel papā pertinet relaxatio vel cōmu
tatio: si autem non potest implere ex-
cusatur a pc̄to protūc cū nō pōt. ¶ Si
quis etiam promittat cū iuramento se
aliquid facturꝫ qḋ non est alicuius im
portationis boni vel mali: vt mater de
verberādo filiū: vel de bibendo: vel nō
⁊ huiusmodi videtur veniale iuratio
⁊ periuratio. ¶ Si iurauit sine cā ra
tionabili p quibuscūq̄z minimis: dicen
do etiam veritatem veniale est: nisi fa
ceret in cōtemptum ⁊ inducendus est:
vt abstineat ppter periculum periurij.
¶ Si induxit aliquē ad iurandū: quē
oīno credebat falsū iuraturum morta
liter peccauit: nisi eēt iudex hoc faciēs
ex officio suo ꝰm iuris ordinem.

¶ De adiuratione. c. z.

D d E adiuratōe que est inducere
aliquē ad aliquid faciendum
ob inuocationem alicuius rei
sacre. ⁊ si ē per modū coactiōis ītēdēs

eum obligare per modū iuramēti ad aliquid faciendum: vt ad superiores et alios in quibus nō habet potestatē est mortale: sicut adiuratio caiphe contra dominum. Ad sibi subditos vero ē licita eo casu quo liceret eis precipere alr̄ nō: et tūc adiuratus tenetur illud facē vel dicē alias eēt mortale sicut transgressio precepti.
¶ Si adiurauit prelatos vel socios vel inferiores per modū deprecatiōis itendens reducere ad iuramētū ad aliquid boni faciendū: nō est malū vl' veniale.
¶ Si leuiter et sine causa est adiuratus non faciens illud nō peccat. Tho.
¶ Si adiurauit demones per modū precis vel ad fiendum aliquid ab eis: vel aliquid obtinendum auxilij ē mortale: nisi quis faceret ex familiari consilio spiritus sancti: vel nisi ex quadam simplicitate: querens ab obsessis a diabolo: sed per modum coactionis licet eos adiurare ne nobis noceant. ¶ Si adiurauit creaturas irrationabiles ne diabolus eis vtatur in nostrum nocumentū licz. Si autē vt demū operetur in eis mortale est vt incantatores serpētium
¶ Si i cātilēis et turpibus fabulis miscuit deum et sanctos: et in narrationibus turpibus et amatorijs est mortale: alias veniale nisi faceret in cōtēptū dei.
¶ Tertiū preceptū de obseruatione festorum cōtinet duo. c. Primum.

Sabbata sanctifices. Quia quantum ad determinationem dierum: istud preceptum ē de iure positiuo: ideo hic annectere potes de ieiunijs ecclesie et de audītione misse. ¶ Primo ergo si fecit aliquod manuale opus diebus dominicis et festiuis: vel alias preceptis ab ecclesia extra necessitatem: quia mortaliter peccauit si per notabile spatium secus si fuerit aliqua puncta. ¶ Si vero ex necessitate vz quia hostes expectantur vel veniūt inundationes aquarum et huiusmodi tunc licēt remouē blada et supellectilia et huiusmodi: et dēbet obseruari de vespera i vesperā. i. de sero ad sero. de cōse. di. 3a. c. pnūciandū. et hic requiritur magna prudentia i ꝯsulēdo.
¶ Si vendidit vel emit diebus festiuis non comestibilia de die in diem: vt panem vinum caseum carnes et huiusmodi mortaliter peccauit. ¶ Si per modum negociationis non in casu magne necessitatis. In nundinis tamen ex quo prelati ecclesiarum tolerant: si non dimittunt audire missam secundum Pe. de pal. videntur excusari qui mercantur i diebus festiuis scilicet a peccato mōtali.
¶ Si fieri fecit aliquod predictorum a suis filijs discipulis seruis laboratoribus si ne necessitate peccat mortaliter mādās et exequens. ¶ Si tn̄ mādās seu magister vel patronus nō habet necessitatē: sed discipulus eius vel seruus vel rusticus habet necessitatē: ita quod aliter nō posset viuere: vel quia discipulus nō obedit aliquādo magistro in his diebus vendēdo vl' faciendo aliquod exercitiū eius artis pro aliquo tempore. Et nec iste nec alius de illa arte vult cōducere eū secū et aliud exercitium nescit facē: videtur ipe excusari Nam si i obsequium ecclesiarum pauperculorū aliquis licz aliquid laborare diebus festiuis secundum doctores: quanto magis licet pro sustētatiōe vite eius i necessitate tutius tn̄ esset eligere aliquā artem si posset.
¶ Similiter de scriptoribus pro precio et cōficiētibus instrumenta et iudicātibus

⁊ facientibus longas dietas non causa
cupiditatis sed necessitatis: quia nō be
ne aliter potest fieri. ¶ De barbiton-
soribus ⁊ huiusmodi. Medicinalia au
tem semper licet facere ⁊ medicari ⁊
talia vendere. ¶ Si per totum diem
festiuum vacauit ludis venationibus
aucupijs choreis ⁊ alijs vanitatibꝰ mū
di. Frequenter enim in his occurrunt
mortalia peccata: ⁊ si ꝺ se ista non sint
mortalia. Quod etiam mortale pecca
tum diebus festiuis cōmissum sit gra-
uius patet: ⁊ ideo de huiusmodi confi
tendum est.

¶ De auditione misse diebus dn̄icis ⁊
festiuis.

Si non audiuit totam missam
diebus illis: sed omisit: vel ex
cōtemptu: vel ex cupiditate lu
crandi vel cā eundi ad solatiū: vel ad
conuiuia: seu ex negligentia vel igno-
rantia crassa mortaliter peccauit: ⁊ to
tiēs quotiēs dimisit. Idē si audiuit: sꝫ
non totam dimittendo notabilem par
tem. de conse. di. i. c. missas. Secus ve
ro est si modicaꝫ partē misse dimisit.
¶ Quod autem quis audiat in paro-
chia sua vel alibi missā ꝓpriā ꝺ die: vƚ
aliam audiendo: vel non intelligendo
verba: vel nō audiendo: qꝛ submisse dr̄
vel audiat alibi seu a cōcubinario: vel
simoniaco ⁊ huiusmodi: vel nō simo
niaco ⁊ concubinario: exquo prelati n̄
prouident super huiusmodi non vidē
tur simplices solicitandi: sed dimittē
dum conscientijs eorum vbi talia abū
dant ſm Pe. de pal. ⁊ Guil. duran̄.
¶ Dimittens vero auditionem misse
ex infirmitate vel ex tali occupatione
quam non potest dimittere: vt seruire
infirmo: vƚ alia iusta causa: puta quia
manet in castris excusatur. ¶ Ex-
cusantur etiam puelle que dimittūtur
a parentibus domi: nō tamen eūtes ad
choreas: vidue etiam que manent ī do
mo clause per menses: nō excusantur:
secus si per dies. 15. vel per mēsem.
¶ De obseruatione ieiunioꝝ. c. z.

Siquis dimittit ieiunia ecclie
vel quadragesime: quatuor tē
porum: ⁊ vigilias festorū chri
sti: ac aplorum ⁊ sanctoruꝫ post. zi. an
nuꝫ peccat mortaliter: nisi habeat cau
sam legitime eū excusantem: vel saltē
existimet se habere: puta cum est satis
debilis: vƚ videt̄ sibi eē ꝓpt qꝺ credit
nō posse ieiunare sine notabili corpo
ris detrimento: lꝫ ſm veritatē possit:
talis n̄ videt̄ ꝺ facili ꝯdēnādus ꝺ mor
tali: exquo paratus erat obedire prece
pto si credidissꝫ se posse: aliter est mor
tale: ⁊ totiens quotiens dimisit aliquē
diem ieiunij: quilibet enim dies est sub
vno peccato: ⁊ inde post. zi. annum in
ducendi sunt iuuenes ad ieiunandum
sed etiam interroganduꝫ est de nume
ro dieruꝫ quos dimisit: ⁊ qua ꝺ causa
¶ Si vero notabiliter anticipauit horā
comedēdi: puta circa horā tertiam si-
ne causa legitima nō est ieiunium: vn-
de ⁊ mortale. hora autē congrua ē esse
nonam. tardare autem post nonam n̄
est vicium: nisi fiat ex superstitione.
¶ Si cum ieiunauit ex statuto ecclie
vel ex voto: vel ex iniunctione confes-
soris comedit de sero frustrum panis:
vel de pluribus fructibus: aut confe-
ctionibus: vel de vno genere tm̄: sed in
magna quantitate ieiunium fregit.
¶ Si vō aliqd cōfectionū sumit ī pua

quantitate non soluit ieiunium: nisi fieret in fraudem ad nutriendū: sed sumendo aliquid fructuum per modū medicine ne scꝫ vinū lauet stomachū non videtur esse malum. ¶ Potest autem quis in die pluries bibere sumpto prandio: ⁊ non frangit ieiunium nisi fiat in fraudem vt dictum est. ¶ Debiles ⁊ multum laborantes itinerantes peregrinātes ac nutrientes pauperes ⁊ huiusmodi: quō ⁊ qn̄ a ieiunio excusentur vide plenius ī sūma.

¶ Quartū preceptū ꝺ honore parētū ⁊ hꝫ duo. c. Primum.

Habeas in honore parentes quere primo. ¶ Si dixit verba cōtumeliosa vel opprobriosa parentibus mortaliter peccauit: ⁊ multo magis si verberauit etiam leuiter. ¶ Idem si parentes irrisit. ¶ Si blasphemauit vel maledixit: ipsis defunctis ⁊ viuis. ¶ Si n̄ obediuit eis in licitis ex contēptu peccauit mortaliter: etiam in paruis reb⁹ secus si ex negligentia in rebus nō ml̄tum ponderis. ¶ Si non prouidit necessitatibus eorum: cum posset mortale est. ¶ Si non impleuit legata facta ab eis ad pias causas. sed multum distulit propter incommoditatem cum tamē posset peccauit mortaliter. ¶ Si non reuerenter se habuit: sed cōtēpsit vel dure locutus est: vl̄ prouocauit ad iram vel non supportauit eos: vel diligenter nō ꝓuidit: veniale est.

¶ De gubernatiōe familie. c. 2.

Si non prouidit magnis necessitatib⁹ vict⁹ ⁊ vestitus filiorū vxoris seruorum: cum posset ex auaricia: vel crudelitate mortale est. ¶ Itē si propter hoc illegitimos filios misit ad hospitale: vel seruos qui sibi bene seruierunt. ¶ Si non adhibuit diligētiam ad hoc vt boni essent: ⁊ mandata dei ⁊ ecclesie obseruarent: vt de confessione cōmuniōe auditione misse ꝺ honestate ⁊ huiusmodi: ⁊ si notabilem in hoc cōmisit negligentiam: non curando vel non corrigendo mortale est: vel veniale graue. ¶ Si dixit vxori verba contumeliosa vocando scortū ⁊ huiusmodi: vel vēberauit aspere sine causa rationabili: sed ex iniuria mortale ē secus si alias ei dura ⁊ aspera vēba loquitur. ¶ Si vxor contendit cum viro in licitis reb⁹ nolēs obedire ex hoc prouocans eum ad blasphemandum deum vel sanctos vl̄ ad aliud grande inconueniens mortale est: si est occasio data ad hoc. ¶ Si vir permittit vxorem facere vanitates aut ornatus: vel tripudiatus ⁊ huiusmodi: ⁊ alia multum prouocantia ad lasciuiam mortale videtur: si vero non videtur multū excessus veniale. ¶ Mater que mittit filias ad choreas ⁊ alias mundi vanitates: ⁊ non ducit ad missam confessionem communionē peccat mortaliter ⁊ nō videtur posse excusari a mortali. ¶ Si dominus vel domina non prouidit necessitatibus corporalibus seruorum ⁊ ancillarum ⁊ infirmos mittit ad hospitale ⁊ non curat de necessitate eorum: vel non dat eis habilitatē ad confitendum cōmunicandum audiendum missam cū possit: vel facit in festis laborare: mortale ē ī quolibet horum.

¶ Si nimis dure vel nimis remisse alias se habuit in gubernatiõe familie in quo oẽs delinquũt ẽt perfecti cõiter veniale est. di. 25ª. c. qualis.

¶ Quintũ pceptũ d homicidio. c. vnũ.

Non occisor eris. et primo q̃re. Si occidit extra ordinẽ iuris aliquem voluntarie: vel preter intentionem a casu: dando operam rei illicite: vt in ludo noxio: vt ad saxa vel etiam rei licite: sed non adhibendo debitam diligẽtiã vt proijciendo tegulas de tecto mõtale est et casus episcopis reseruatus. ¶ Item si ex necessitate euitabili et etiam ineuitabili: ad quã peruenit ex culpa: puta quia adulter est inuctus a viro mulieris adultere qui vt mortẽ euaderet eum occidit. interrogandum est de causa homicidij. ¶ Si iudex occidit aliquem innocentẽ sm iura: vel aliquem nocentem: sed preter ordinẽ iuris: vel secundum processũ ordinariũ sz nõ habẽs legitimũ dominiũ: vel habens ptãtẽ: sed nõ ex iusticia: sz ex vindicta: vel auaricia: vel crudelitate: et est casus episcopalis: nisi in vltimo pũcto ¶ Si mulier grauida quesiuit aborsum per medicinas vel labores: vel per alium modum: etiam si non sequatur effectus est mortale in ea: et in quocũ qz consulente et operante ad hoc: nõ tamen est casus episcopalis. ¶ Si vero sequitur effectus et puerperiũ erat formatum in vtero: homicidium ẽ in ea et ĩ cooperãte et cõsulente: vñ casus episcopalis est. ¶ In aliquibus etiã locis si nõ seqtur effect⁹ p synodales cõstitõẽs est episcopalis et alicubi est excõicatõ. ¶ Si occidit mater filium: vel filiam spõte ad occultandũ crimẽ suũ grauissimũ est: et multo plus si nõ baptizatũ. ¶ Si pater filiam vel frater sororem fornicatẽ: si vir vxorẽ: si vxor virũ ppt̃ odiũ vel amorẽ ad aliquẽ aliũ: si filius patrẽ vel matrẽ ex ira vel auaricia: vl' fratrẽ frater grauissima sunt et digna magna penitẽtia et episcopo reseruata. ¶ Et nota qz episcopi solent cõiter eos mittere qui ire possunt p casu homicidij ad penitentiarios curie ad terrorem incutiendum. Si tamen nolunt possunt absoluere tales per se: vel per alios: ideo pape nõ reseruatus. ¶ Si mater vel nutrix suffocat filium: vl' filiam quem tenet iuxta se inaduertenter opprimens eum mortale est propt̃ negligentiam et est episcopalis. ¶ Si mulier grauida preter intẽtionẽ abortitur: si cõmisisset ibi notabilem negligentiam: puta quia nimis saltauit: vel quia nimis inordinate laborauit: vl' pter inordinatas lasciuias nõ esset abs qz mortali peccato. ¶ Idem in viro vel alio percutiente eam vnde hoc sequit̃ secus vero si non esset in causa. ¶ Si qs etiam non occidit tamen mutilat aliquod membrum: vel reddit inutile: aliter extra ordinem iuris vl' vulnerat vl' alias percutit aliquem ex iniuria peccat mortaliter. ¶ Item si iniuste incarcerat: vel tenet per violentiam ne liber possit abire nisi faceret per pũctum tẽporis ad impediendum malum eius. ¶ Si clericum habentem tantum primam tonsuram est excommunicatus. ¶ Si quis verbo vel mãdato. s. mãdãdo psuadẽdo cõsulẽdo ratificãdo vl' ĩcitãdo coopat̃ aliqd̃ pdictoꝝ vl' mortẽ vl' corporalẽ lesionẽ peccat mõtalit̃

etiā si nō sequat̄ effectus. ¶ Sʒ si seq̄t̄ effectus grauis .ē.⁊ si pcussit: vl̄ huius modi: incarceratꝰ eēt cleric⁹ vl̄ religiosus in quolʒ predictoꝝ casuū pcutiēs: vel includēs ē excōicatus: nisi eēt platus eius qui hec faceret cā correctiōis. Et vbi in pdictis .s. mandato consilio cooperatione vl̄ facto si esset enormis iniuria facta clerico vel religioso non potest absolui citra sedem apostolicaʒ vel legatum vel summū penitētiariuʒ. ¶ Secus vero si non esset enormis iniuria. De huiusmodi materia habes diffuse in .4ª. parte summe. Enormis iniuria dicit̄ quando ad mutilationē membri seu effusionem sanguinis magnam .s. per vulnus illatum pcessū fuerit. Aut si in epm: vel in abbatem proprium manus violenta inecta sit: vt .c. cum illoꝝ de sen. excō. Aut .n. dicitur enormis arbitrio boni viri ex circunstantijs locorum temporum personarum: vt insti. de iure naturali. §. atrox. Uel si est facta religioso: quia non absoluitur talis citra sedem apostolicaʒ vel legatum eius: vel eius sūmum penitentiarium: secus vero est si non essʒ enormis. ¶ Siquis iterfecerit: vl̄ mādauerit: vl̄ fecerit interfici aliquē christianū p assassinos: ēt si nō seq̄tur effectus ē excōicatus ⁊ depositus oī gradu ordine ⁊ dignitate seculari: vl̄ ecclesiastica. ⁊ sil̄r receptor ⁊ defēsor huius modi assassinoruʒ .c. pro humani. ꝺ homi. li. 6º. Dicuntur assassini quidaʒ heretici. vide ꝺ hoc ī 4ª. parte sūme ti. i. ¶ Siquis desiderat mortem alterius deliberata rōne in malum alterius: sine ex odio siue īuidia: siue ex auaricia vt habeat eius bona: vl̄ ex luxuria vt aliā accipiat: vl̄ ex supbia vt ī platō ne succedat: vl̄ ex accidia ne hēat cām gubernādi eū: vl̄ vt sit magis liber: ⁊ nī habeat corripiētē: in quolʒ hoꝝ ē mortale. secus autēʒ si hoc desiderat: ne ipe met vl̄ ille deū amplius offenderet: vl̄ ne peior efficeretur: aut ne bonis psonis vl̄ ecclesie dei noceat sicut tyrāni. ¶ Si vero quis ex impatientia ⁊ ira pcutit seipsum iniuriose peccat mortaliter: ⁊ si clericus sit est excōmunicatus secus si ex zelo deuotionis ad reprimēdam carnem vel tentationes: nō tamē licet abscidere aliquod membrum: alias peccaret mortaliter ⁊ efficeretur irregularis: ⁊ si ē cleric⁹ esset excōmunicatus. ¶ Si occidisset vel vulnerasset aliquem in loco sacro esset sacrilegiuʒ ⁊ ecclesia violata. ¶ Si per violentiā etiam si sit officialis eduxerit malefactorem vel debitorem ꝺ loco sacro: vel fecerit capi eum peccauit mortaliter. ¶ Si fecit vl̄ fieri fecit torneamētū: vl̄ aliud spectaculum vbi sit periculū vite mortale peccatum est.

¶ Sextum preceptū ꝺ luxuria actuali ⁊ spēbus ei⁹. c. vnum.

Non mechaberis. Luxuria actualis que ꝯmittit̄ extra matrimonium: semper est mortale peccatum in oībus speciebus suis: que omnes hic ponunt̄ q: distincte oportet eas confiteri: vl̄ interrogare ꝯfitētes si a seipsis nō dicūt nullo modo tamen necesse est interrogare de his oībus nisi necessitas cogat ne qs addiscat quod nescit sed put cōuenit personis q̄ cōfitentur: ⁊ cū habetur vltima spēs non ē vltra descēdēdū

ad alias particulares circunstantias
nō necessarias:ꝛ cauto ac honesto mo
do interrogandum est. ¶ Si cogno-
uit solutus solutam que dicitur forni
catō. ꝛ si est meretrix vel serua sua vł
alterius vel vidua:ꝛ etiam si tales in-
duxit ad peccatum. ¶ Si tenuit cōcu
binam ꝛ q̄sto tempore:qꝛ vltra fornica
tionem est ibi scandalum proximorū:
quia publicum:licet sit fornicatio.
¶ Si virginem deflorauit extra ma-
trimonium quod dicitur stuprū:ꝛ si
seduxit eam promittēdo ducere ī vxo
rem cogendus est in foro cōsciētie:vel
ducere eam in vxorem sibi:vel eā do
tare si potest:ꝛ iniuriatus est parenti-
bus eiusdem:si hoc nescierūt. ¶ Si ipe
solutus cognouit vxorem alterius:vel
ipse vxoratus cognouit solutam quod
dicitur adulterium:ꝛ est duplex quan
do vterqꝫ est cōiugatus. ¶ Si intulit
violentiam alicui quod dicitur raptꝰ:
ꝛ si contra voluntatem parentum gra
uiꝰ est. ¶ Si nupte vel virgini vł mo
niali grauissimum est. ¶ Si cognouit
consanguineam suam:vel cōsanguine
am vxoris sue vsqꝫ ad quartū gradū
ꝯsanguinitat] vł affinitat]:ꝛ dr̄ īcestꝰ.
¶ Idem de muliere que permittit se
cognosci a consanguineo viri sui. ¶ Si
cum moniali scelus est operatus:vł cū
habente professionem castitatis:ꝛ dici
tur sacrilegium. Idem si mulier cum
clerico religioso prelato ordinario: et
huiusmodi. ¶ Si cognouit cōmatrē
vel quam tenuit ad baptismum filiam
spiritualem vel chrisma: vel quam au
diuit in confessione: ꝛ dicitur incestus
vel sacrilegium. ¶ Idem de muliere
que cum compatre se miscuit volunta
rie. ¶ Si per semetipsum vigilās ꝛ vo
luntarius se polluit:ꝛ dicitur mollici-
es siue manibus proprijs vel alijs mo-
dis. de modo non est interrogandum.
¶ Si cum masculis operatus est tur-
pitudinem:vel femina cum femina:vł
vir cum muliere extra vas debitum:ꝛ
dicitur viciū sodomiticum. ¶ Si cū
brutis operatus est nephas:ꝛ cum qui
bus:ꝛ dicit᷑ viciū bestialitatis. ¶ Si
diebus festiuis aliquod horum opera
tus est:quia grauius est:sꝫ aliquos ve
ro necesse est confiteri huiusmodi cir-
cunstantiam:quia mutat speciem pec
cati. ¶ Si in ecclesia vel in loco sacro
aliquod predictorum cōmisit:quia di
citur sacrilegium ꝛ per hoc violat᷑ ec
clesia:ꝛ si istud esset manifestum esset
reconcilianda ecclesia. ¶ De peccatis
vō q̄ ꝯmittūt᷑ ī cōiugio.s.tactibꝰ ꝛ acti
bus īhonestis ꝛ osculis ac verbis ꝛ hu
iusmodi:dicetur in.c.ꝺ luxuria. ¶ No
ta tamen ꝙ ꝺ iure cōmuni peccata lu
xurie non sūt reseruata episcopis: nec
pro aliquo illorū est lata sententia ex
cōmunicationis a iure: sed commu-
niter per synodales cōstitutiones epi-
scoporum aliquos ex dictis casibus si
bi magis reseruant:vt incestum sacri-
legium.s.cum monialibus. aliqui vēo
episcopi vicium bestialitatis. alij etiā
vicium sodomiticum ꝛ quedam alia ī
quibus est lata sententia excōmunica-
tionis per synodales constitutiones.
Et ideo quere in diocesibus in quibꝰ
audis confessiones.

¶ Nonum preceptum de luxuria mē
tali ꝛ eius speciebus.c.i.

Et nota ꝙ cogitationes ꝯmit
tēdi aliquod peccatū luxurie:

que sunt cum cōsensu rationis semper sunt peccata mortalia ⁊ contra hoc p̄ceptum. Non desiderabis vxorem p̄ximi tui: ⁊ sunt diuersarum specierum: sicut sunt opera carnalia: licet n̄ ita grauia mortalia sicut opus exterius ꝯmissum. ⁊ cum dicit penitens se habuisse cogitationes quibus ex ratione consēsit: interroget confessor erga quas personas: ⁊ cum quibus habuerit: quia si erga cōiugatam est adulteriuz. Si ad solutā ⁊ ipse sit solutus est fornicatio. Si cum cōsanguinea est incestus. Si cum masculo est sodomiticum. Si cū virgine extra matrimoniū est stuprū. Si cum religiosa est sacrilegium. Si per violentiam est raptus. interrogandum etiam est quotiens habuit huiusmodi cogitationes ad aliq̄z: quia totiens peccauit mortaliter. Si per interualla temporum hoc fecit videlicz ratione desiderat fornicari cum aliqua: postea vero se occupat in aliquo negocio vel cogitat de gubernatione dom⁹ ⁊ huiusmodi: ⁊ exinde iterum deliberat fornicari peccat denuo mortaliter ⁊ sic deinceps. ¶ Sed si continue versatur in tali cogitatiōe per horas: vnū tm̄ peccatum est: sed tanto grauius quāto diutius perseuerat cogitando. Itē si mutat cogitationes de vna persona ad aliam: vel ad diuersam speciē cum eadē persona deliberās per se de qualibet semper d̄ nouo peccat mortalit̄. Unde si centuz mulieres videret vnaz post aliam: ⁊ ad quālibet specialit̄ animum determinat: centum mortalia cōmittit. secus si vna cogitatiōe hoc appetit: q2 vnū ē habens deformitatē tot peccatorum. Interrogandū est si diebus festiuis discurrit per eccl'ias procādo mulieres: ⁊ si philocaptus ex aliq̄ secutus ē eā: ⁊ q̄zto tp̄e. qd̄ dicitur de viro idem dicenduz ē d̄ muliere erga virū.

¶ Delectatione morosa in cogitatione supra dictum est in. c. d̄ luxuria.

¶ Si mulier ꝯtentat̄ habē amatores ⁊ cū perpēdit aliquē vel aliquos pcari vel eaz amare carnaliter: pōit se ad fenestram: vel vadit ꝑ aliquē locuz vt videat̄ ab eo: vl' ponit se in ecclesia: vl' alio loco publico: vbi discurrunt iuuenes ad procañ: mortale ē: etiā si nō appetat peccare cum talibus quia occasionem ruine prestat: extra de iniur. ⁊ dam. da. c. si.

¶ Septimū preceptū de furto n̄ faciēdo: ⁊ de vsura que diuer̄ modis fit: ⁊ hz. 8. c.

Furtum non facies. De vsurpatione rei aliene que ī hoc p̄cepto ꝑhibet̄ nota q͛ in omnibus infrascripti speciebus est mortale peccatū: ⁊ tenet̄ ad restōem ei a q̊ res capta ē. Quod si ille ignorat̄ vel non inuenitur pauperibus eroganda est: ⁊ nō solū q accipit: sz ēt heres ei⁹ si tn̄ de bonis eius ad eū ꝑuenit. c. michael ex̄ de vsuris.

¶ Circa vsurā q̄re ꝑmo.

Si mutuauit pecuniam numeratā: vel aliquid eorum: que vsu cōsumuntur: vt frumentuz vinum oleum ⁊ huiusmodi intētiōe aliq̄d recipiēdi vltra suū capitale: ⁊ illud plus quod accepit tenetur restituere.

¶ Si mutuauit super pignus rei mobilis: puta vestis equi ⁊ huiusmodi vl' īmobil': vt dom⁹ agri ⁊ hi⁹: ⁊ iterī accipit vsufructū pignori: dū alius tenuit

pecuniaz suã vsura ē. Excipitur tamē casus qñ gener accipit possessionem ī pignus a socero suo: quousqz dat sibi dotez: ꝛ sustinet onera matrimonij nu triendo vxorem suam: extra de vsuris c. salubriter. Si posuit pecuniam pe nes mercatorem vel artificem cum in tentione aliquid ꝑcipiendi vtilitat} lz non fiat pactum ꝺ hoc: sed ponit in di scretione eius volens in omni casu ca pitale suum saluum vsura est: sꝫ si vult ita participãe ꝺ dãno sicut ꝺ lucro: tē lz etiã cũ pacto: ꝛ in hoc solent etiaz of fendere mulieres ꝺ dotibus suis: ꝛ di cũtur vulgarit᷑ deposita sꝫ ē vsura. c. pleriqꝫ. 14ᵃ. q. 3ᵃ. ī tex. ꝛ glo.

De soccedis animaliuz.

Si in soccedis᷑ animaliũ pecoꝝ bouũ ꝛ huiusmodi: ita pacisci tur vt capitale sit saluũ ē vsu ra: sed si nõ ē saluũ sꝫ nimis grauatur vna pars non est vsura: sꝫ iniusticia.

Si ī emptiõe fructuũ terre vl᷑ aliaꝝ reꝝ ex eo ꝙ añ per aliquos menses qꝫ reciperet fructus: vel alias res soluit ꝑ cium: ꝛ ꝑpter hoc emit minus iusto ꝑ cio: vel si valebat decē emit ꝓ nouem vsura est. Secus si faceret hoc quia ve risimiliter ꝑt etiã min⁹ valere qꝫ illud quod soluit vꝫ octo.

De venditione ad terminum.

Si vendidit ad credentiaz: seu terminũ pãnos laneos lineos de serico: vel alia quecũqꝫ ma ioꝛi precio qꝫ ad ꝯtãtos: qa si vẽdidit sic plus iusto precio rõne dilatiõis vsu ra ē. Si vo nõ vẽdidit plus iusto ꝑcio sꝫ nõ vult facere ita bonũ foꝝ ei sicut illi ꝗ dat pecuniã numeratã sibi non ē vsura. Tho. ꝛ ex ꝺ vsuris. c. naniganti ꝛ. c. in ciuitate tua.

De cambijs.

Si fecit cambia minuta: puta de vno floꝛeno aureo ad mo netam: vel econuerso accipi endo aliquid ꝓm cõmunem cursuꝫ ñ est illicitum. Si fecit cambia realia per litteras de loco ad locum ꝛ non fi cta: est licitum moderatum lucruꝫ.

Si fecit cambia que vulgariter di cunt᷑ sicca: vt ꝑ venetos a libꝛe ꝺ gros si vsura est: qꝛ realiter ē sibi mutuũ sꝫ sub spe lucri. hec frequẽtant᷑ florentie.

Si tutoꝛ vel curatoꝛ pupilloꝝ: vel pꝛocuratoꝛ ꝛ factoꝛ cuiuscunqꝫ pecuni am pupillorum vl᷑ patronoꝛum dedit ad vsurã in vtilitatem illoꝛũ vltra pec catũ moꝛtale cõmissuꝫ in casu quo illi nolint vel nequeant restituere: quia il li qui habuerunt vtilitatem pꝛincipali ter tenentur: sed non restituentib⁹ illis tenetur ꝓcuratoꝛ tutoꝛ ꝛ curatoꝛ ꝛ hu iusmodi. Siqs emit agrũ vl᷑ domuꝫ multo maioꝛi ꝑcio qꝫ valeat: itẽdẽs ꝙ vẽditoꝛ reemat ab eo deducẽs h⁹ ī pa ctũ ꝛ ipē ĩteri fruct⁹ recipiat vsura pa liata est.

De mutãtibus sub spe.

Siqs ꝓpter pecuniã mutuataz aliqñ petit: vl᷑ sperat ꝓncipali ter habẽ ab eo aliqꝺ obsequꝫ vel vtilitatẽ q̃ precio possit estimari: vt opẽa laboꝛatoꝝ vl᷑ bouũ ad coleñ. ter ras: vl᷑ mutuatiõem iumẽtoꝝ: vel ali quod donum: vl᷑ vt procuret ei offici um vel beneficium ecclesiasticum vel seculare. Uel ꝙ det sibi ꝓpter hoc pl⁹ de fructibus terre eius quam colit vsu ra est. Et quãdo ꝓpter hoc ñ ab eo cuĩ

mutuauit: sed ab alio vt a domino vel a cõitate recipit vtilitatẽ: exinde debꝫ illud pauperibus erogare.

¶ De accipientibus ad vsuram.

Si quis accepit mutuo ad vsurã nõ ad prouidẽdũ sue necessitati sed vt det ipse ad vsurã: vel ludat: vel al's male vtat' peccat mortaliter. Idẽ si eũ inducit q al's ñ erat feneraturus. Pe. de pal.

¶ De facientibus statuta i fauorẽ vsurariorum.

Si fieret statutũ in aliqua ciuitate vel castro vel loco ꝙ vsure soluãtur: vl' ꝙ solute ñ possint repeti: aut repetite nõ debeãt restitui: excõicati sũt q faciunt huiusmodi statuta: ꝛ qui iudicant ẜm ipsa. Vñ illi qui faciũt capitula cũ iudeis: vt dñi ꝛ cõitates continentia ꝙ possint feneãri: vel ꝙ nõ possint repeti i iudicõ vsure extorte ab eis ꝛ huiusmodi videtur incidere in hanc excõicatiõeꝫ. Dñi vero qui hoc faciunt ꝛ ciues q hoc cõsulũt ex̄ de vsuris clemẽtina. ex graui.

¶ Capitulum. ꝛ.

De emptione vero denarioruꝫ montis vt florentie: vl' impre stitorꝫ vt venetijs: vel locoruꝫ vt ianue: qꝛ aliqui ponũt contractum esse vsurarium: alij vo ñ .s. cõtrarium tenentes. Ideo nemini consulas vt faciat cõtractũ: factũ vero si potes inducere vt post mortẽ ipsius vl' vni' alterius finiat vel satisfaciat cõitati: vel det pauperibus bonũ erit. ¶ Si vo ñ vult adherens opinioni ꝯtrarie: non facile cõdẽnes: qꝛ in huiusmodi ẜꝫ doctores nõ ẽ precipitanda sñia: de his ꝛ alijs supradictis habes in secunda parte summe. ti. ꝛ. de vsuris.

¶ De fraudulẽtia q̄ multis modis cõmittitur. c. ꝫ.

De fraudulentia que fit: vel in rei substãtia: vendendo vnã rẽ ꝓ alia: vt vinum limphatuꝫ ꝓ puro: carnes pecudinas ꝓ castrat' cera ꝛ aromata cum alijs mixturis. vl' i quãtitate dãdo mẽsuras ꝛ põdera diminuta: puta vncias nouem ꝓ libra. vl' in qualitate: vt reꝫ prauã pro bona: vt pannũ ferrũ corium aromata animalia defectuosa fruct' ꝛ huiusmodi: ꝛ in his si notabiliter dãnificauit proximũ peccauit mortaliter ꝛ tenet' ad restitutionem. Si parum nec plus intendẽs venialiter ꝛ pauperibus erogetur.

¶ Si vẽdidit rẽ aliquã multo maiori precio q̄ꝫ valebat ẜm cõem estimatõeꝫ illi' tẽporis aduertenter peccauit mortaliter: ꝛ tenet' ad restitutõeꝫ si proxim' notabiliter ledit': secus si paꝝ. Ideꝫ si emit minori precio q̄ꝫ valeat ex ignorãtia venditoris. ¶ Si fraudauit iustas gabellas ꝛ pedagia tenet' comunitati restituere: si multũ vl' ẽt paꝝ: sꝫ tamen intendens multũ mortale est.

¶ De falsificatione. c. 4.

Si quis falsificauit aliqđ istrumentum vel falso scienter vtitur vltra morta le tenetur ad omne damnum quod inde sequitur.

¶ Si quis falsificauit litteras papales vel falsificatis scienter vtitur est excõmunicatus: cuius absolutio pape reseruat'. ¶ Si qs ex falsa cã suggesta qua expressa nõ obtinuisset bñficiũ qđ recepit: lꝫ ñ sit excõicat' tñ tenet' ad rſtõeꝫ ei' qđ sic recipit seu ad renũciationem bñficij vel reassignatiõeꝫ ꝛ huiusmodi

¶ Siquis falsificauit monetas vltra
peccatum tenetur ad restitutionem.
¶ Idem si falsis scienter vtitur τ etiam
ipse qui in huiusmodi fuit deceptus.
¶ Siquis falsat mensuras vel põdera
ciuitatis vel cõitatis: vel falsis sciẽt̃ vti
tur vltra mortale tenet̃ ad restõnez τ
omniũ dãnoꝝ inde sequẽtium. ¶ Siqs
falsat lr̃as prelatoꝝ vl' sigilla: vl' alioꝝ
vltra mortale tenet̃ ad satisfactionem
omniũ dãnoꝝ inde sequentium. ¶ Idez
ꝺ falsificate libros vl' alias scripturas
in dãnũ alioꝝ. Et nota ꝙ ꝯ falsifican-
tes instrumẽta vl' cõstõẽs ꝑ synodales
litteras vel alia in aliqbus locis lata ẽ
sñia excõicatõis.

¶ Excõicatio papalis.

S Iquis in bullis papalibus ap
ponit: vel remouet vnaz lr̃am
vel pũctũ ẜm Hosti. ẽ excõica
tus excõicatione papali que fit ĩ curia
nã in iure cõi nõ habetur: τ hoc si bul
le habẽt vigorẽ: nam si expirasset eaꝝ
valor: puta qꝛ erat gr̃a ad tp̃s τ expi-
rasset si totũ raderetur: ñ ĩcurreret qs
excõicationẽ: nec in aliquam penam:
Ricardus.

¶ Capitulum quintũ ꝺ iniusticia que
fit in iudicõ.

D E iniusticia vero que fit a iu-
dicibus assessorib⁹ aduocatis
ꝓcuratoribus τ notarijs: τ de
quibus debẽt interrogari dicetur ĩfra
¶ Si officialis qcũqꝫ dat ĩiustã sñiaz
sciẽter vl' ex ignorãtia crassa τ supina
tenetur parti lese ad satisfactionez oĩs
dãni: nisi satisfaciat ille ꝓ quo est lata
sñia: τ similiter assessor vel alius q ad
hoc cooperat̃: τ peccant oẽs mortalit̃
aduocatus τ procurator qui sciẽter de
fẽdit iniustã causã. ¶ Si obtineãt filr̃
tenẽtur parti lese ad satisfactionẽ inso
lidũ. ¶ Si non satisfaciat clientulus.
¶ Idez si perdidit iustã causam ex igno
rantia crassa vel negligentia. ¶ Accu
sator τ testis scienter procedentes ꝯtra
aliquẽ falso: tenentur de omni damno
ipsi accusato: τ peccant mortalit̃. Dñi
qui grauant subditos in collectis iniu
stis tenentur ad restitutionẽ: τ ꝺ vicijs
eorũ ꝺ quibus sunt interrogãdi habes
in 3ᵃ parte. c. 2.

¶ De furto. c. 6ᵐ.

S Iquis rẽ aliquam occulte ĩui
to dño: non solum abstulit ab
extraneo: sed etiaz filius parẽ
tibus: vxor viro: seruus domino: disci
pulus magistro: socius socio: cõsangui
neus consanguineo furtum est. ¶ Si est
quid notabile damnum: vnde τ mõta
le τ tenetur ad restitutionem. ¶ Sec⁹
si quid minimum: vt aliquos fruct⁹: τ
quatrinũ τ huiusmodi. ¶ Si rẽ sibi mu
tuatã remittit: vel aliã rẽ alteri⁹ veniẽ
tẽ ad manus eius nõ restituit furtũ fe
cit nisi ille tãtũdẽ haberet ꝺ suo certi-
tudinaliter quod non vult restituere.
¶ Si inuẽta q̃ nõ habent̃ ꝓ derelicto
nõ restituit sed sibi retinuit. Et si p⁹ in
qsitionẽ nõ reperitur cuius sũt ĩuenta
debet pauperibus erogare: alias esset
mortale: nisi ipsi vt indigenti darent̃.
¶ De thesauris inuentis multuz stat̃
cõsuetudini. ¶ Si vsus est pignore ad
sui vtilitatẽ contra dñi rei voluntatez
¶ Si vsus ẽ re ꝯmodata ad aliũ vsuz
q̃ꝫ fuerat cõmodata: vel re deposita si
ne licentia deponẽtis nisi presumat do
minum rei esse contentum tenetur hu
iusmodi de illa vtilitate.

37

¶ Si relegiosus dedit de bonis monasterij sine licentia superiorum habita vel presumpta. ¶ Idē si aliquid occulte recipit vel retinet quod est mortale ꝛ proprietarius. ¶ Si prelatus expendit bona ecclesie in turpes vsus deputata reparationi ecclesie vel pauperibus vel bona monasteriorum peccat mortaliter. ¶ Si aliqs recipit a religiosis aliquid sine causa rationabili: vel pro turpitudine: vel lucri acqsitōe: vel causa amicitie ꝛ parentele sine aliqua indigentia.

¶ De sacrilegio quod cōmittitur circa res sacras. c. vij.

De sacrilegio qđ est circa res sacras. Si imposuit vel dedit super hoc cōsiliū: vt īponeret collecte clericis: siue ecclesiasticis psonis non habita licentia a romano pōtifice: ꝛ si secutus est effectus vltra mōtale tenetur ad restitutionē: ꝛ nisi post admonitionē desistat ē excōmunicat⁹ ¶ Si fecit vel fieri fecit statuta cōtra libertatem ecclesiasticam: vel cōsuluit fieri vltra mortale tenetur de damnis factis: estq3 excommunicatus ipse necnon scriptores ꝛ iudicantes ꝑm ea. ¶ Si vsurpauit patronatum ꝺ nouo alicuius ecclesie vacantis vel monasterij: vel locorum piorum: vel bona ipsorum locorum vacantium est excōmunicatus. ¶ Si abstulit res sacras vt calices ꝛ paramenta ꝺ loco sacro: aut rē sacram de loco non sacro: ꝛ furans in ecclesia res non sacras. ¶ Si effregit locum sacrum vt portas ecclesie vł locum religiosum: vel portas conuentus vltra peccatum ꝛ obligationem ad restitutionē tenetur ꝺ īiuria ꝛ ꝺ dāno: ꝛ est excōicatus: ꝛ ante denunciationem potest absolui a diocesano. Post denūciationem vero solū a papa vel penitentiario. c. cōquesti. extra ꝺ sen. excō. ¶ Si fecit incendiū studiose in loco sacro vel religioso: idem iudicium est sicut de effractore: vt. d. c. peruenit. In cendiarij autem aliorū locorū ꝺ iure cōi non sunt excōicati. In aliquib⁹ autē locis sic per synodales ꝯstitutōes. ¶ Si legata facta ecclesijs: vł alijs pijs locis aut pauperibus non soluit integre: ꝛ si nimis differt peccat mortalitꝰ nisi impossibilitas eū excuset: ꝛ alicubi est excommunicatio synodalis. ¶ Si clericus recipit beneficiū simoniace vltra viciū simonie oēs fructus illius beneficij furtiue accipit ꝛ tenetꝰ ad restitutiōē. ¶ Si plat⁹ ecc̄łie ex dolo vł lata culpa amittit bōa ecc̄łie tenetꝰ ad restōē. ¶ Si nō dedit laic⁹ decias vbi ꝯsuetū ē dare tenetꝰ ad restitutionē.

¶ De rapina violenta. c. 8.

Rapina est quando res iniuste aufertur per violentiam. ¶ Si rem alterius rapuit vltra mōtale ꝛ restitutionem ad quam tenetur debet etiam petere veniam si cōmode potest de iniuria violēter illata. ¶ Si quis est pirrata predans in mari quoscūq3 indifferēter vltra mortale ꝛ restitutionē ad quam tenetur est excōicat⁹ papali excōicatiōe: vt p3 per processū qui fit annuatim ī curia ꝯ huiusmodi. secus vero ē ꝺ illis qui faciūt hoc precise contra illos cum qbus habēt bellū. ¶ Si quis est depredatus romipetas vel euntes vel redeuntes ab vrbe rome vel depredatus est portantes necessaria ad vsū curie ē excōicatus a papa

¶ Si in bello iniusto depredat⁹ est ēt
inimicos vltra mortale ⁊ restitutionez
nō debet absolui: nisi disponat ī illo ⁊
in omni alio iniusto nunq̄ se reperire
¶ Si in bello iusto abstulit ab inimi
cis sicut faciunt stipendiarij: vł ab ec⸗
clesijs inimicorum tenetur restituere.
¶ Si inuasit hostiliter: vł discurrit ꝑ
terras ecclesie vltra peccatū: ⁊ restitu⸗
tionē ē excōicatus excōicatiōe papali
per ꝓcessuz curie annualē. Nō ꝙ oēs
dantes cōsilium ad aggrediendū siue
sumēdū aliqđ bellū iniustū sine quorū
cōsilio nō fuisset factū: vel fieri non po
terat tenentur insolidum de omnibus
damnis inde secutis. hec Rai. ⁊ alij.
¶ Si participauit in crimine rapine:
vel furti vel alterius iniuste dānificati
onis in aliquo infrascriptorum modo
rum: qui continentur in his versibus.
Iussio cōsiliū consensus palpo recur⸗
sus. Participans mutus non obstans
nō manifestans. tenetur insolidū. idest
in totum đ omni damno secuto quo⸗
usq̄ isti qui passus est satisfactum sit.
¶ Intellige tñ hoc cum distinctiōe: vz
ad primū versū de tali iussione. vel cō
silio. vł ꝯsensu cooperatōis. vł palpo
i. adulatōe. vel recursu. i. receptiōe la⸗
tronū vel reꝝ ablataꝝ: tali dico adula
tiōe ⁊ recursu ꝙ sine huiusmodi ñ fu
isset fc̄a rapina vel dānū: al's ñ teneret̃
nisi inq̄ntū peruenissz ad eū đ re rapta
vel de q̄nto damno fecisset cum suis: vł
q̄ntum plus fuisset factum propter ali⸗
quod predictorum ab eo factorum.
¶ Quantū ad secūdū versū nota ꝙ ñ
obstans: nō manifestans: ⁊ etiā mutus
tenētur qñ sūt officiales: ⁊ possūt impe
dire dānū ⁊ nō faciūt: al's non tenētur
ad restitutionem licet peccent si pos⸗
sunt impedire damnum ⁊ non faci⸗
unt. Thomas in. 4. di. 2ª. 2ᵉ. Pe. ⁊ Al
ber. ¶ Item etiam plura dicit: vel plu
ra de his referuntur super. c. sicut di⸗
gnum de homicidio. ¶ Quantum ad
participationem istud fieri potest mł
tipliciter. ¶ Uno modo cooperando cū
alijs ad rapieñ: ⁊ tunc ad illud tenetur
quod recepit: vł damnificauit si ñ fu⸗
it in causa principali vel quasi. ¶ Scđo
mō recipiēdo per viā doni đ rapīa ⁊
ad illud tenet̃ qđ recipit. ¶ Tertio mō
ꝑ cōsūmatione rapine: vt vict⁹ vestit⁹
⁊ huiusmōi: sicut famłi raptoꝝ ⁊ famu
li vsurarioꝝ: vł ipoꝝ vsurarioꝝ: q ha
bēt oīa de rapīa vł vsura: ⁊ tenent̃ ad
illud qđ ꝯsumūt. ¶ 4º. mō ꝑ dotatōez
vt marit⁹ q sciebat soceꝝ ñ habere nisi
bona rapta ⁊ vsuraria ñ pōt recipere
dotē: ⁊ si recipit tenet̃ restituē. Si aūt
filia r̄manet vidua tenet̃ restituē dotē
q: de alieno ē: sz si nesciebat eē: tē diuē
sa est opinio īter doctores. Utrū tene
atur marit⁹ eius vł filia: sz filia videt̃
teneri. ¶ 5º. per emptionē rei rapte vł
furtiue: ⁊ si scienter fecit ob sui vtilita
tem: vltra mortale tenetur ad restituti
onē si inuēit dñm rei: si v̄o nō reperit
pauperibus erogare tenet̃: vł ꝑciū ei⁹
ēt si iā ꝯsūpsisset. si vēo ignorāter siue
ignorātia iur] siue fc̄i a peccato ꝑt ex
cusari. sed qñ scit tenet̃ ad restitutiōez
si nōdū distraxit: ēt sine ꝑcio petito a
dño rei: sed repetat a venditore si pōt
¶ Idem de omnibus qui successiue eme
rent rem hanc nisi prius distraxerint
illam rem: quia bona fide distraxerūt
vendendo non tenentur ipsi: sed emēs
eā. De hac mā vide ī 2ª ꝑte sūme.

Qui impedit aliũ iniuste a cõsecutiõe
alicuius officij vel beneficij: vel officij
ecclesiastici vel secularis: vbi sibi erat
iam ius acquisitũ: tenet̃ ad satisfactiõ
nẽ talis dãni. Si aũt nõdũ erat sibi ius
acquisitũ: sꝫ erat ĩ via acquirẽdi tenet̃
ad arbitriũ boni viri q̃tũ potest illud
dãnũ in ipso dubio estimari. Similit̃
ꝛ qui deijcit iniuste aliquem ab obten
to iuste: vel aliter procurat eijci: sicut
cum iuste procedit Thomas in. 4°.
¶ Qui infert dãnũ quod ĩ spẽ restitui
nõ põt: vt mutilatio mẽbri: cũ quo ille
lucrabatur: vꝫ manũ in scribendo: vir
ginitatẽ alteri auferẽdo p̃cipue ꝑ vio
lentiã ꝛ seductionem: mortem inferen
do alicui qui solo labore nutriebat fa
miliã sciẽter dãdo ad vecturã: vel ven
dẽdo equũ claudicãtẽ: vel aliter noci-
uum ꝛ nõ illi indicãdo: vnde emptori
seq̃tur nocumentum tenet̃ satisfacere
ꝺ huiusmodi ad arbitrium boni viri.
¶ Si mulier suppõit sibi alienũ partũ
vel cõcepit ꝺ adulterio nesciente viro
tenetur viro de omnibus expẽsis fact]
filio putatiuo ꝛ cõsãguineis ꝛ filijs vl̃
alijs heredibus ꝺ his que peruenerũt
ad eã bonis. Nõ tamẽ tenetur mulier
illa manifestare factum cum periculo
vite sue. Rai. sed q̃uo ageñ. sit: vide in
2ª parte summe ti. de restitutionibus.
¶ Si existẽs camerari⁹ siue thesaura
rius comitatus: q vulgariter dr̃ camẽ
lingus seu notarius: seu aliqꝺ hñs offi
ciũ ꝑ quo ẽ sufficienter salariatus: ꝛ ni
hilomin⁹ ab his personis cũ qb⁹ exeq-
tur officiũ suũ puta faciendo cedulas
ꝛ huiusmodi: aliq̃d exigit vsurpatio ẽ
nec puto ꝙ excuset eũ cõsuetudo sicut
nec a rapia ꝑpt̃ hoc. n. statuũt̃ salaria
ne petat ab illis: vñ ꝛ peccat ꝛ dꝫ pau-
perib⁹ erogari: hoc dico quia difficile
esset dare tale quid ꝓprijs ꝑsonis cum
quid modicũ sit. ar. 14ª. q. 5ª. c. ñ sane.
¶ Si cũ pecunijs cõitatis quas hꝫ in
deposito negociatur: ꝛ siq̃d cũ eis lu-
crat̃ per cõtractus vsurarios tenetur
restituere vsuras ei a quo accepit. Si
vero per cõtractũ licitum vr̃ teneri cõ
munitati saltem pro parte vel partem
pauperibus erogare tenetur. ¶ Siq̃s
ingressum in religionem educit vel ꝑ
violentiam: vel per persuasiones: vltra
peccatũ mortale ꝯmissũ est excõmuni-
catus cũ violentiã infert ꝑsone: ꝛ tene-
tur illũ vel aliũ inducere ad religionẽ
in satisfactionẽ. ¶ Vel tenet̃ ipse ĩgre
di si nõ habet ĩpedimẽtũ ſꝫ Pe. ꝛ Jo.
De eo vero q oĩno intendit ingredi re
ligionẽ: sed nondũ ingressus reuocat̃
ꝑ aliquẽ ab illo ꝓposito. idẽ dicũt q̃dã
qñ. s. nõ ex cã iusta: puta qꝛ in illa reli
gione male viuit̃: sꝫ ex cã rationabili.
¶ Decimũ preceptũ de desiderio ha-
bendi res alienas. c. vnum.

Ultra preceptũ oꝑis ĩiuste
vsurpationis diuersaꝝ spe
cieꝝ ꝺ q̃bus dictum ẽ etiaꝫ
ĩterrogandum est ꝺ deside
rio habito circa res alienas habendas
seu acquirendas iniusto mõ: qꝺ deside
riũ siue cogitatio si ẽ cũ ꝯsẽsu ratiõis
ꝛ alicuius rei notabilis semper ẽ pec-
catũ mortale eiusdẽ spẽi cuius est op⁹
illius iniuste acquisitiõis. Sicut verbi
gr̃a desiderãs habere ꝑ vsuras ẽ spẽs
vsure. Si per rapinas est rapina. Si
per viã occultam est furtum. Si rẽ sa
cram est sacrilegiuꝫ: ꝛ sic de alijs. ideo
interroganduꝫ est q̃uo desiderauit rẽ

alienam vt habeatur spēs peccati que
necessaria ē cōfiteri. In his tamē pec-
catis cordis nō tenet᷑ ad restitutionez.
Nota ēt cū quis aliquē dānificat p̄o
ximū in minimo si hʒ ꝓpositūz dānifi
cādi in multo si possʒ peccat mortalit᷑
Unde ementes ⁊ vendentes quādocū
qꝫ parati sunt decipere ꝓximū ī multo
si possūt cōmode mortaliter peccāt: lʒ
actu in modico decipiant.
¶ Octauum preceptū. Nō eris testis
iniquus. ¶ De mendacio. c. i.

De mendacio. Si dixit mēda-
ciū perniciosū. i. ꝙ sit ꝯtra ho
norē dei: vt in his que sunt fi-
dei vł dānū notabile ꝓximi spirituale
vt tēporale mortale est ꝫm Tho. 2^{a} 2^{e}
verbigratia. ¶ Si dixit fornicationem
vel vsuram non esse peccatuz mortale.
¶ Si negat ꝙ ipse vel alius debet da
re proximo suo qđ ipse nouit: ⁊ huius
modi. ¶ Si dixit mēdaciū in iudicio ī
terrogatus a iudice periurus ē: ⁊ mor
taliter peccauit ꝫm beatum Thomā.
¶ Si dixit mēdaciū in cōfessiōe đ ne
cessario cōfitēdis mortale est. Idem si
in predicatione studiose mortale ē: ni-
si ex surreptiōe vł subita locutiōe inp̄
mediate. ¶ Si ꝑsona que dicit mēda
ciū ēt officiosū est ꝑsōa auctoritatis ⁊
magne reputationis seu ꝑfectōis: pos-
set per accidens tale mendacium esse
mortale si inde sequeretur graue scan
dalum in mentibus hominun. ¶ Si
dixit mendacium iocosuz. i. causa sola
ciȷ̄ vel officium. i. ad vtilitatem aliquā
consequendam spiritualem vel tempo
ralez sine nocumento alterius semper
est veniale peccatum. Tho. 2^{a}. 2^{e}. q. 3.
¶ Si dixit falsū testimoniū ꝯ aliquē
in iudicio: vel accusauit iniuste: vltra
mortale peccatū tenetur đ omni dāno
leso ⁊ ēt ad restitutionē fame: vt. s. di-
cat se falsuz dixisse: sed postq̄ꝫ ille ē pu-
nitus nō tenetur propter periculuz qđ
ei immineret.
¶ De detractione. c. 2.

Detractio est per quā aufertur
fama alterius ⁊ multipliciter
Siquis impōit alteri aliquid
falsum qđ sit notabile: mortale est: ⁊ te
net᷑ ad restitutionē fame: nisi ex hoc ī
minēt ei magnū periculū. Tho. 2^{a}. 2^{e}.
¶ Si ad peccatū alterius qđ narrat ad
didit aliquid notabile vltra peccatum
testetur ad restitutionem fame: nisi ex
ex hoc imineret ei magnū periculum.
Tho. 2. $^{a}2^{e}$. ¶ Si ad pc̄tm alteri᷒ qđ
narrat addidit aliquid notabile vltra
peccatum tenetur ad restitutionem fa
me: si illud dictum importat infamiā.
¶ Si peccatū alterius mortale cū eēt
occultum ad diffamandū manifesta-
uit aliȷ̄s peccauit mortaliter: ⁊ tenetur
ad restitutionē fame inq̄ꝫtū pōt: nisi il
lud crimē postea ꝑ aliā viā eēt publi-
catū. ¶ Si peccatū alteri᷒ occultū ma
nifestauit n̄ intēdēs diffamare: vł al's
nocere: sed ex quadā loquacitate n̄ vi
detur mortale: nisi per accidens: vide-
licet si ex hoc sequeretur diffamatō il
lius: puta quia audientes publicant.
¶ Si accusauit in iudicio vel denun-
ciauit prelato crimen alterius nō zelo
iusticie: sed ex maliuolentia peccauit
mortaliter: sed ad restitutionem fame
nō tenetur seruato ordine iuris. ¶ Si
fecit libellos famosos. i. cedulas siue
scripta in detractionē alterius ponēs
in loco publico vt legant᷑: aut cātiōes

⁊ huiuſmodi mortaliter peccauit ⁊ te
netur ad reſtitutionem fame.
Si peccatũ alterius etiã manifeſtum
narrat ex odio ⁊ intentiõe nocẽdi pec
cat mortaliter:ſed ad reſtitutionem fa
me nõ tenetur. Si autez ex loquacita
te narrat peccat venialiter.
Si defectus aliorum qui ſunt pecca
ta venialia cõiter recitauit ex loquaci
tate:vel aliqua indignatione:nõ ẽ mor
tale peccatũ niſi ex hoc intenderet etiã
diffamare. Si ſignificauit peccatum
alterius mortale ⁊ occultũ ꝑlato vł pa
rẽtibus confeſſori:vel alijs q̃ ſũt pſone
mature vt poſſit meli⁹ ꝓuideri:qđ ꝑci
pue hꝫ locum cũ timetur đ recidiuo:ñ
eſt peccatũ ſꝫ charitas. Nota tamẽ cũ
qs tenet̃ ad reſtitutionẽ fame ſi falſũ
dixit: debet dicere his quibus dixit ſe
falſuz dixiſſe:nec excuſatur: qꝛ ſit ei ve
recũdia magna. Si autẽ dixit verũ ñ
debet dicere illis ſe falſuz dixiſſe: quia
eſſet mẽdaciũ:ſed iniuſte ⁊ male dixiſ
ſe. Si quis narrat crimen alteri⁹ ꝓut
audiuit dicẽs ſe audiuiſſe ſic ab eo di
ci:licet occultum ex loquacitate vel le
uitate ñ videtur mortale nec tenet̃ ad
reſtitutionẽ fame:vel ſi eſt dubiuz.
Si quis bõa facta ab alio dixit mala
ĩtẽtiõe eẽ facta:vꝫ ꝑpt̃ hypocriſiꝫ ⁊ ſu
perbiam ⁊ huiuſmodi intendens eum
infamare peccat mortaliter. Idẽ ſi ne
gat bona facta ab aliquo. Si etiaꝫ ta
cet bona que ſcit cum eſt neceſſarium
ad liberandum proximum.
Si audiuit infamationeſ ⁊ diffamati
ones alioꝝ. Nã ſi hoc facit qꝛ delecta
tur đ infamia eoꝝ peccat mortaliter.
Si aũt hoc facit qꝛ delectat̃ đ loqua
citate:ſꝫ diſplicet ei infamatio aliorũ
nõ videtur mortale. In prelatis autẽ
q̃ poſſũt huiuſmodi ꝓhibere ⁊ non fa
ciũt mortale videtur. di. 25. §. alias au
tem ea demum in glo.

¶ De auaritia que eſt primum viciũ
capitale.

¶ Incipit ſecunda pars in qua tracta
tur de modo interrogandi penitentes
a confeſſore de ſeptez vicijs capitalib⁹
⁊ eorum ſpeciebus. ⁊ ꝑmo đ auaritia
⁊ habet. c. 9.

¶ Titulus primus.

Auaritia tripliciter ꝑpetra
tur. ſ. iniuſte acq̃rẽdo:tenaci
tur retinẽdo: ⁊ inordinate
amando : habetqꝫ multas
ſpecies. Primus modus. ſ. iniuſte ac
quirendi de quo ſupra dictum eſt in. c
Non furtum facies. reſtant tñ alique
de quibus dicetur. Secundus moduſ
retinendi tenaciter. ⁊ tertius. ſ. amãdi
inordinate poſtea inferius ponentur.

¶ De ſimonia. c. i.

Simonia q̃ ẽ circa ſpiritualia
⁊ eſt ſẽper peccatũ mortale in
i omni caſu. Nota ꝙ pecunia
que recipitur ſimoniace: ñ dꝫ reſtitui
ei qui dedit:ſed đ neceſſitate debꝫ pau
peribus erogari: vel illi eccleſie ĩ cui⁹
iniuria data eſt. Si dedit pecuniã vł
aliqd aliud qđ precio poſſit eſtimari:
ꝓ habendo aliquo ſacramẽto vł bap
tiſmo eucharistia bñdictiõe nuptiarũ
pnĩa ordinatiõe chriſmate : ⁊ extrema
vnctiõe quaſi ꝑciũ h⁹ ſacramẽti:cui⁹ ſi
gnũ qñ datur vt preciũ ⁊ fit pactio cũ
dãte. Idẽ preſumit̃ quãdo negatur ſa
cramẽtũ ſi nõ datur pecunia ſimonia
eſt nec excuſat cõſuetudo. ſecus vero ẽ
ſi dat vt elemoſynaꝫ ⁊ gratis ñ coact⁹

ſed ſponte: ⁊ ad ſeruandū conſuetudi
nem non exactus.
¶ Si cleric⁹ exiſtēs accepit aliqd tpale
pro aliquo ſacramēto dato vel dando
vt preciū eius: vł quia aliter ñ dediſſet
ſimonia eſt.
¶ Si dedit aliqd qꝺ precio poſſit exiſti
mari ꝑ aliquo beneficio eccleſiaſtico
ſimplici: vel curato obtinēdo ſimoniā
cōmiſit: ſed ſoluēdo taxaȝ curie: et bul
las nō reputatur ſimonia.
¶ Si pro aliq̊ beneficio eccleſiaſtico vel
dignitate habēda aliqꝺ tpale dedit ſi
moniā ꝯmiſit: ⁊ idem ꝺ conferentibus
bñficia ⁊ officia huiuſmodi ꝓ tpalib⁹
¶ Si emit vel vendidit aliquā capellaȝ
eccleſie ſimonia eſt.
¶ Si emit vel vendidit ſepulturaȝ eccle
ſiaſticā: ſiue ſepulchruȝ vbi ponitur ca
dauer ſiue officiū eccleſiaſticū ſimoni
am cōmiſit. Si patron⁹ exiſtēs ꝓ pe
cunia elegit vel preſentauit inſtituēdū
ſimoniam cōmiſit.
¶ Si emit vel vēdidit aliqꝺ iuſpatrona
tus alicuius capelle: vel eccleſie ſimo
nia eſt.
¶ Si porrexit preces carnales ꝓ aliquo
īdigno ordinando vel beneficiando ſi
monia eſt. ſi intendit vt prelatus rōne
precum principaliter aſſentire.
¶ Si fuit mediator ad ꝓcurañ altēi ali
qꝺ ſpūale vt bñficiū ordinem ⁊ huiuſ
modi ꝓ aliquo tēporali.
¶ Si ꝯduxit aliquē ad p̄dicādū pactio
ne pecunie ⁊ huiuſmodi ſimoniā ꝯmi
ſit: ⁊ ſimiliter predicator q hoc modo
acceptauit ſimoniam cōmiſit.
¶ Si filiā vel cōſanguineā vel ſeruā mi
ſit ad monaſteriū pactiōe facta ꝺ cēta
q̄ntitate pro ingreſſu monaſterij ſimo
niā ꝯmiſit: necnon moniales niſi forte
mōaſteriū eēt adeo tenue ꝙ ñ ſufficēt
illi prouidere. De ſimonijs clericorū
vide ī tertia parte. c. ꝺ cleric]. De hac
vero materia ſimonie habes plenius ī
2ª parte. ti. i. ꝺ ſimonia per totum.
¶ De proditione. c. 2º.
PRoditio frequenter ex auari
tia fit. Si prodidit ciuitatem
vel caſtrū vel ꝑſonā inimicis
vltra mortale tenetur ꝺ omni damno
inde ſecuto. ¶ Si ꝓdidit res alteriuſ
iniuſte auferētib⁹ idē. ¶ Si prodidit
ſecreta alteri⁹ īiuſte: vltra mortale te
net̃ de damnis inde ſecutis. Secus ſi
ſecreta inique vt cōiurationeſ ⁊ tracta
tus cōtra ciuitatē vel nocumēta perſo
naꝝ manifeſtat: quia tunc bene facit ⁊
facere tenet̃. ¶ Si recepit aliqd ſub ſi
gillo cōfeſſiōis: ſȝ nō ī cōfeſſiōe: ſi reue
lat peccat mortalit̃: niſi illud eſſet qd
iniquū: cui poſſit obuiare manifeſtan
do: ⁊ ſi de hoc perpēdit: qñ ꝓmiſit pec
cauit mortaliter: ſȝ nec dȝ tenere ſecre
tū: q2 etiā tūc peccaret. ¶ Si legit lr̃as
alteri⁹ clauſas videt̃ mortale: niſi pōe
ret ſpem in ratihabitione mittentis vł
eius cui mittitur.
¶ De acceptione perſonaꝝ. c. 3º.
SI accipit perſonam ī iudicio
vȝ: q2 magis audit vnaȝ perſo
nā q̄ȝ aliam: vel credit vni ma
gis q̄ȝ alteri nō ſeruato ordine iur] vł
magis declinat ad vnam parteȝ q̄ȝ ad
alteraȝ ratione amicitie ⁊ huiuſmodi
poſſet eſſe mortale.
¶ Si in diſtribuēdis bñficijs vł officijs
eccleſiaſticis: vł ſecularibus admittit
indignos peccat mortaliter ⁊ tenet̃ de
dānis inde ſecutis ꝑſonis.

¶ Si in faciendis cedulis que vulga
riter dicuntur scrutinia sciēter admit
tit indignum: vel qui prohiberet ad-
mitti vel excludi dignum peccat mor
talit. ¶ Si i distribuēdis onerib⁹: vel
īponēdis collectis ciuitatis sciēter gra
uat aliquē cōtra vel vltra debituꝫ: vel
alleuiat peccat mortaliter: ⁊ si soluꝫ ex
ei⁹ determinatione fieret talis distribu
tio tenetur damnificatis de damno. se
cus vero ē si ponūt cū eo plures alij.
¶ Et si cū haberet distribuē elemosy-
nas alicu⁹ societatis. vl' testamēti. ⁊ hu
iusmodi nō fideliter distribuit: ⁊ si de
disset nō īdigētib⁹ vltra mortale tenet
ad restitutionem.

¶ De turpi lucro. c. 4.

Si iudex accepit pecuniam vt
iudicaret: aut bene iudicaret
aut non iudicaret: aut iniuste
iudicaret peccat mortaliter: ⁊ tenetur
illā restituere dāti: nisi dedisset vt ma
le iudicaret: qa tūc tenet dare pauperi
bus. Idē ō teste ꝓ testimonio falso fe-
rēdo: qꝛ peccat mortaliter ⁊ tenet rīsti
tuē. ¶ Si fecit instrumētū ī fraudeꝫ
vsuraꝝ vt notari⁹ peccauit mortaliter
⁊ mercedē quā accepit dꝫ paupib⁹ ero
gare. ¶ Si fuiuit vsurario ī arte vsu
raria peccauit mortaliter: ⁊ si bōa vsu
rarij esset obligata restōni ñ possꝫ reti
nere salariū: sꝫ dꝫ restituē creditorib⁹
vsurarij: al's aūt posset: sed illud dare
debet pauperib⁹ de honestate tamē nō
de necessitate nisi ipse esset pauper.
¶ Si recepit pecuniam pro turpitu-
dine: vt meretrix vel mala mulier de-
bet illam pauperibus erogare: non ta
men ō necessitate sꝫ de ꝯsilio honesto.
¶ Si qs facit aliquā artē vl' artificiū
cuius vsus vt plurimum est ad morta
le: vt facere taxillos vel chartas ⁊ hi⁹
peccat mortaliter: nec debet absolui ni
si disponat illud dimittere: lucrum
vero ex hoc factum debet pauperibus
dare: ex cōsilio nō precepto. ¶ Si die-
bus festiuis emit vel vendidit negociā
do: nisi forte in nundinis: vel fecit con
tractus alias nō necessarios tē: vl' scri
psit: vel fecit aliquid manuale pro lu-
cro vltra peccatum ꝫm aliquos debet
illud lucrū pauperib⁹ dare: ⁊ hoc poti
us videt de honestate qꝫ ō necessitate.
¶ Si tpe messiū vl' vindemiarū emit
bladum vel vinū vel fruct⁹: vt alio tpe
vendat carius nō existens talis rei ne-
gociator: neqꝫ propter aliquem hone-
stum finem sed propter cupiditatem
turpe lucrum est: nō tamē tenet ī aliq.
¶ Si accepit aliquid vt aliquē eligēt
ad dignitateꝫ aliquā tēporalē: vl' offm
seculare: vel vendidit huiusmodi offi-
cia secularia turpe lucrum est: non ta
men tenetur ad restitutionem aliquā.
¶ Si mercator vel alius portauit vel
portari fecit ferrū ligna ⁊ quecūqꝫ mē
cimonia ad terras infideliū nō habēs
licentiaꝫ apostolicā est excōicat⁹ excōi
catione papali: incurritqꝫ alias penas
vt habes ī quarta parte ti. ꝓ totū. Idē
ō dantibus ī hoc auxiliū ⁊ consilium.
¶ Si negociator exercet negociatōes
nō ad aliquē finē honestū: vꝫ guberna
re familiā vtilitatē patrie ⁊ huiusmōi
sed principaliter ob īmensā cupiditatē
ꝯmittit turpe lucrū. Non tñ tenetur ō
necessitate dare lucrū pauperibus: sed
vnā partē ō cōsilio ⁊ honestate.

¶ De ludo multiplici. Rū. c. 5.

Ludus si lusit ad taxillos vel chartas: vel ad alium ludum fortune. Si vicit per fraudez vel per falsos taxillos: vel mendaciose tenetur illud quod sic vicit restituere amittenti: vltra mortale cõmissum: nisi sit quid parum. ¶ Si vicit ab eo q alienare non potuit: vt seruo r̄ligioso vxore filiofamil' r huiusmodi: tenetur restituere his qui habent curam illorum: r est mortale: si est quid notabile r si ex cupiditate acquirendi ludit.

¶ Si per multam importunitatez traxit alium qui non intendebat ludẽ: vel retinuit volentem recedere vltra mortale tenetur illi si est quid notabile.

¶ Si acquisiuit seu vicit per ludũ huiusmodi i locis vbi ꝓhibet' lud⁹ r mandat' fieri restitutio siue legib⁹ iperiali bus: siue municipalibus: r seruatur q̃ tum ad vtrũqz: debet tunc fieri restitutio illi qui amisit: secus si leges ille sunt abrogate per contrariam ꝯsuetudinẽ.

¶ Si vicit ꝑ ludũ i alijs casibus: excepti ꝑdicti] ñ tenet' illi restituẽ q amisit: q̃uis possit elemosynalit': si sit pauper elargiri: sed oz pauperib⁹ erogare ƀ honestate r cõsilio: ẜm aliquos tenetur de necessitate qd tuti⁹ ẽ: nõ oportet tamen tales strigere ita ad certã restitutionẽ: sicut i furtis vsura r huiusmodi. ẜm vo Rai. sũt q̃dã persone quib⁹ indistincte tenet' qs restituere quicqd ab eis lucratus fuerit i alee r taxilloꝝ ludo: videlicet furiosi ꝓdigi minores 25. annorum: r maxime pupilli. ¶ Itẽ mẽtecapti surdi muti ceci: r q ꝑpetuo morbo laborant: quia tales rebus suis superesse. i. ꝓuidere nõ possunt ꝑpt' qd dandi sunt eis tutores r curatores.

¶ Idem videt' dicen. de seruis monachis r ceteris claustralib⁹ r filijsfamilias q ñ habẽt peculiũ castrẽse vl' quasi: r de vxore que non habet bona parafrenalia: r ẽt ƀ administratorib⁹ rerũ ecclesiasticaꝝ que sũt pauperũ: r de similibus personis: tamen tales pecunie ñ sũt restituẽde eas ꝑdẽtib⁹: sed tutori curatori pri monasterio dño marito eccl'ie r huiusmodi. De restitutiõe talium vide pleni⁹ in sũma i 2ª pte ƀ r̄stõe ludi. De alijs vo q̃ ꝯtingunt i ludis: vt fraudes blasphemie amissio tẽporis r huiusmodi habes i capitulis alijs.

¶ De inquietudine. c. 6.

Inquietudo circa temporalia acquirenda r conseruanda. Si habuit' imensam solicitudinez circa huiusmodi: r propter hoc dimisit aliquid necessarium ad salutẽ vt missam r huiusmodi est mortale.

¶ Si vero nõ dimisit necessaria sz remissio fuit q̃ ad spiritualia veniale ẽ.

¶ Si habuit nimiã solicitudinẽ circa huiusmodi ex parua ꝯfidẽtia auxilij dei in se nõ ẽ mortale: sz vr̄ veniale: ẽ tñ multũ ipeditiuũ deuotiõis r alioꝝ bonoꝝ spiritualiũ.

¶ De inhumanitate retinendi tenaciter. c. vij.

Auaricia in r̄tinẽdo tenaciter seu inhumanitas nõ faciendi elemosynas corporales idigẽ tib⁹ q̃ñ põt hoc vsu ꝯtinet': scilicz: Uisito poto cibo redimo tego colligo ꝯdo

¶ Si habẽs superflua q̃ ad naturaz: r quo ad decẽtiã status sui pro se r familia sua ñ subuenit necessitatib⁹ aliorũ etiã nõ extremis: sed magnis quas

nouit mortale est. ¶ Si habens de superfluo quo ad naturaz: et si nõ quo ad decentiam status p se et familia sua non subuenit pauperibus in extrema necessitate quos nouit mortale cõiter iudicatur. sed hic oportet multa considerare ad bene intelligendũ: vide de h° in secunda parte ti. primo. ¶ Si non subuenit indigentibus de industria: et arte sua cum potuit: vt medicus medẽdo et visitando infirmos pauperes sine salario: aduocatus in aduocando: procurator pcurando et huiusmodi videt mortale. ¶ Siquis non subuenit pauperibus necessitates extremas patienti bus cum posset: vel tardauit dare: et exasperauit pauperes veniale est. ¶ Si parauit pauperib° nimis sumptuosa vel nimia questuãtibus sine causa indigentibus vel vtentibus male elemosynis peccatum est potius q̃ meritũ. ¶ Si laborãtibus p eo in quocũq3 ministerio nimis distulit dare eis mercedẽ vltra cõuẽtiones factas: cum tamẽ possit soluere: posset esse mortale si incurreret graue dãnũ vel scandalũ. idẽ si aliquid defraudauit.

¶ De auaricia amãdi res inordinate c. 8.

Nota q siquis res etiam iuste acquisitas ita iordinate amat vt inhereat ei vt fini: cuius signũ est quando pter eas nõ amittendas esset paratus facere contra aliqđ pceptoz dei: peccat mortaliter q2 plus diligit creaturã q̃ deum. ¶ Si autez nullo modo vellet facere cõtra salutez suã pter huiusmodi tẽporalia: q̃uis iordĩate efficiat seu amet ea veniale ẽ

¶ De pdigalitate 9ria auaricie. c. 9.

Si supflue expẽdit suã substantiam: vl' in ecclesijs sũptuosis: vel i equis: vel in conuiuijs delitiosis vel frequẽtib°: vel palestri: vel ludis vel ornamentis: vel turpitudinibus et precipue mulieꝝ: vel in ensenijs: vel histrionibus et huiusmodi peccatũ est: et quãdo ẽ notabilis excessus: s3 si ẽ sine cõsensu est veniale: vel nullũ: etiaz đ re notabili fm pportionẽ sui status: est mortale: vel in modico est veniale. Descendere autẽ ad particularia: puta determinare quãdo ẽ mortale: vel veniale nõ de facili põt dari iudiciuz certũ a quo cognoscatur.

¶ De inuidia q̃ ẽ secũdũ viciũ capitale. ¶ Titulus. 3. đ inuidia et ei° spẽbus 4. et h3 capitula. 4. c. i.

Inuidia est tristicia đe alieno bono inq̃tum desideratur. vt diminutiuũ pprie excellẽtie et si sit ex 9sẽsu rõis mortale ẽ: nisi eẽt đ aliqua re parua: sicut puer qui inuidet alteri puero q habeat plures fructus et huiusmodi: s3 si sit secũdũ motũ sensualitatis: et cũ displicẽtia rationis est veniale: vel nullũ etiã đ re notabili Interrogãdũ ẽ f3 statutũ đ huiusmodi inuidia: sc3 si prelatus alteri plato i uidet đ maiori platiõe vl' dignitate. Si est officialis de maiori et digniori officio. Si doctor đ maiori scientia et concursu. Si scholaris đ acutiori ingenio alterius scholaris. Si ciuis de maiori honore et reputatione alterius Si spũalis đ maiori fama alterius. Si mulier đ alterius marito filijs ornamentis pulchritudine et huiusmodi Si artifex đ artificijs artis sue et luc° et sic de alijs. ¶ Siquis cum dolet de

bono pximi ſui: nō ex eo ꝙ ille habeat: ſed ꝺ defectu ſuo: quia ipſe illo caret cōtentus tamen ꝙ proximus habeat nō pertinet ad inuidiā: ⁊ ſimiliter ſi doleat ꝺ bono inimici: ex hoc ſolū: qꝛ timet inde ſibi nocumentū nō proprie pertinet ad inuidiā.

¶ De odio ⁊ alijs filiabꝰ inuidie: ⁊ ꝑmo ꝺ odio. c. 2.

Si habuit odium ad deum: qꝛ flagellauit eum: vł impediuit mala deſideria eius: vel alia ꝺ cā mortale eſt. ¶ Si habuit odiū ad proximū deſiderās malū eius vt malū. ⁊ ſi eſt maluꝫ notabile: qꝺ illi appetit rōne deliberata mortale ē: ſiue malū ſit ī perſona: vel fama vł ſubſtātia: vel alio modo: ſecus aūt ſi ñ ꝯſēſit rōne vł ſit quid nō multū damnoſum.

¶ Si vero deſiderauit malū alteriꝰ: vꝫ infirmitatē in bonū eiꝰ: vt. ſ. bonus efficiatur: vel ne peior: vel ne alijs noceat nō ē odiū. Interrogādū ⁊ īueſtigādū ē hoc caute. nā laici omnem diſplicentiā ſolēt appellare odiuꝫ: ꝗ tñ ñ eſt niſi modo dicto. Item odiū cōtra vnū reputant tātū vnū peccatū. Sed nō ꝙ ſicut in alijs ſic in iſto. Quotiēs reuocando iniuriā mēti de nouo habuit odiū ad illū cū ꝯſenſu rōnis totiens peccauit mortaliter. Interrogādū ē ēt de tempore. ſ. ꝗ̄tuꝫ perſeuerauit ⁊ quo freqūēter odiuit. Iteꝫ ꝙ dimittat oē odiū: ſꝫ oportet īmo nō vꝫ illi petē veniā quē odiuit: ſi peccatū ē occultū niſi publice cum verbis vel alijs modis offendiſſet.

¶ De ſuſurratione que eſt ponere diſſenſiones inter amicos ꝓpť malā intētionem. c. 3.

Si queſiuit ponere diſcordiaꝫ inter amicos vł ꝯſanguineos dicens malū vni ꝺ altero: vel ecōtra: vel referēs ſtudioſe que poſſūt cauſare huiuſmodi: qꝛ mortale ē: ⁊ nurus erga ſocrū: ⁊ ſocrus erga nurū ſolēt hiſ vacare. Si dixit aliqua ꝟba vñ orta eſt diſcordia inter amicos vł cōſanguineos: ſed nec hoc intendens: ſed incaute ꝺ ſe non eſt mortale: ſed poſſet eſſe ratione ſcādali.

¶ Si qs intēdit diſſoluē malas amicitias: vel cōuerſationeꝫ alicuius cum alijs ne decipiatur congruis remedijs non eſt malū.

¶ De exulatiōe ī diuerſis. c. 4.

Si vidēs dāna euenire: ⁊ mala his quibus inuidit: vel odium hꝫ: letať deliberato aīo ꝺ malo illius mortale eſt. Secus autē ſi nō deliberato animo. Letari auteꝫ ꝺ malo inimici: nō inꝗ̄tuꝫ malum eius: ſed inꝗ̄tū nō poterit nocē: vel al's iniuſte eū opprimere pōt eē ſine peccato.

¶ De triſticia ī ꝓſperis.

De triſticia in proſperis ꝗ hoc differt ab inuidia: qꝛ triſtatur de bono ꝓximi: ⁊ propter hoc cogitat quō male habeat ⁊ deſiderat ſed cōtingit ſepe ꝙ nō patitur ille dāna que ei appetit: ſed magis ꝓſperatur ⁊ ꝺ hoc triſtatur: ⁊ eſt mortale vbi eſt ꝯſenſus rationis.

¶ De ira que ē tertiū viciū capitłe titulus tertius. ⁊ hꝫ. c. 2.

Ira eſt appetitus vīdicte ⁊ viciū capitale: ⁊ frequenter miſcetur cum odio. Si ꝓpť aliquē defectū ī ſe: vł ī altero ꝯmiſſū deſiderauit vīdictā ſeu punitōēꝫ quōcūꝗ

vt per se vel a deo: vel ab alio ītēdens
solū satisfacere animo suo irato: ꝛ est
mortale qñ.s.solū intēdit punitōꝫ pter
ordinē rōnis:si notabile malū ē: ꝛ cuꝫ
ꝯsensu rōnis:al's veniale:vt ira quoti-
diana in gubernatione familie. ¶ Si
iratus in seipsū ꝓpter aliquē defectuꝫ
turbat᷑ cōtra se veniale est cōiter. Si
iratus cōtra deū ꝓpter aliqđ flagelluꝫ
murmurat in corde vel ore:īpatienter
ferēs:ꝛ potest eē mortale ꝛ veniale ꝭm
modū īpatientie.

¶ De indignatione ꝛ alijs filiab⁹ ire.
c.z.

SI indignat⁹ cōtra aliquē non
valens audire eū:vel vidē re-
putans euꝫ indignū eo ꝙ sibi
displicuerit:cū debuit seruire poti⁹ est
veniale cōiter:ꝛ si ꝓpter hoc retinet si
bi loquelā:vel aliud signū ostendit di
splicētie:qꝛ auferenda sūt ꝓpter scāda
lum ꝓximioꝝ ꝛ opinionē odij.

¶ De tumore mentis.

SI excogitauit diuersas vias ꝛ
modos ad vindicanduꝫ se de
iīuria:ꝛ his īplicauit mētē co
gitationibus altercatiuis ꝭꝫ ꝓcessū pt
eē mortale ꝛ veniale.

¶ De clamore.

SI ex ira clamauit ꝯ aliquem
inordinate ꝛ cōfuse ꝛ furiose
loquēdo ē veniale cōiter.

¶ De contumelia.

SI dixit alteri ṽba ꝯtumeliosa
vel iniuriosa īportantia vicia
vel opprobria aīo iniuriandi
notabiliter:vt vocādo eū ꝓditoreꝫ vel
inhonestaꝫ personā:ꝛ dicendo mala ꝺ
parentib⁹ ꝛ huiusmodi mortale est.
¶ Si dixit vēba opprobriosa famile
sue:vel discipul' vel sibi subditis cā cor
rectionis:si fit modo debito ꝛ honesto
et sine peccato:vl' cōiter est veniale: ni
si infamatoria diceret ꝛ sequeret᷑ scan
dalū magnū.

¶ De blasphemia ꝛ maledictiōe crea
turarū.

SI blasphemauit animo deli-
berato aliquem:vt ꝑcuteretur
tali maledictione in malum
esset mortale:nisi hoc affectaret ī emē-
datione ei⁹. Si vero hoc ñ desidērauit
ꝭm rōnem:sꝫ ꝭm subitū motū ire eius
cui⁹ signū est:qꝛ si hoc cōtingēt valde
doleret:sic fit a parētib⁹ cōit᷑ vēiale ē.
¶ Si maledixit creaturas irrōabiles
qꝛ si fecit ī detestatione creatoris:vel ī
dānū dñi eius est mortale.al's veniale
ꝛ ociosum. ¶ Si blasphemauit aīas
defunctoꝝ suoꝝ parētū:vel alioꝝ ho-
minū videtur mortale:quia vr̄ intēdē
notabile malū. ¶ Idē cū seipsū male
dixerit ex impatiētia. Si blasphema
uit diabolū malū ē:quia ociosū saltē.
¶ De maledictiōe dei ꝛ sanctoꝝ dictū
ē.s.ꝓmo ꝑcepto.

¶ De rixa.

DE rixa ꝑ quā ex ira se inuiceꝫ
homines percutiūt.i.cū fit aīo
nocendi vel iniuriandi:vt in
adulti est mortale in incipiente. Idē ī
prosequente animo vindicatiuo:secus
si animo defendendi se tantum:vel eti
am ad exercitium vt pueri.

¶ De seditione.

DE seditione que est qñ vna ps
ciuitatis insurgit contra aliā
ex parte eius ꝙ iniuste mouet
est mortale cuꝫ omnibus sequacib⁹ ei⁹

ꝛ teneť ꝺ omnibus ꝺãnis inde ſecutis alteri parti. Ex parte aũt eiuſ q reſiſtit ſeditioni iniuſte mote ꝯtra ſe: vel bonũ ciuitatis nõ eſt ſm ſe peccatuꝫ: niſi miſceanť odia ꝛ vindicatiões: put cõiter accidit. Quãdo ex reſiſtẽtia alteri parti ſequereť multa pericula ꝛ mala cedẽdũ eſſꝫ: alias nõ euaderet multa peccata que in ꝯflictu partiũ ſequerẽtur.

¶ Siqs ẽt ita partialis eſt vt guelphꝰ ꝛ Gibelinꝰ: ſeu aliť partialis: ita obſtinato animo ꝙ appetit exterminiuꝫ alterius partis ſeu exiliũ ꝑ fas ꝛ nephas paratus etiã in malis ſequi partẽ ſuaꝫ nõ eſt ſine mortali: ꝛ in malo ſtatu perditionis.

¶ De bello.

Siquis mouet belluꝫ iniuſtum mortaliť peccat: ꝛ omnis qui dat auxiliũ conſiliũ ꝛ fauoreꝫ ſimiliter peccat mortaliter. De ꝺãnis autem que ibi fiunt: ꝛ ꝺ reſtitutiõibꝰ ꝛ qd ſit iuſtũ vel iniuſtũ bellum: vide in tertia parte. ¶ De homicidio dictuꝫ ẽ ſ. c. 5.

¶ De accidia que eſt quartũ capitale viciũ. ti. 4. ꝛ hꝫ. c. quinqꝫ.

Primum. c. de eadem.

Acidia iportat tediũ bñ operandi. Si ita ꝯtriſtatꝰ ꝛ tediatus ẽ ꝙ habuit ĩ horrorẽ bona diuina: ꝛ in abhominationẽ ſpũalia: ꝛ opera bõa ad que tenetur: vt precepta dei ꝛ eccleſie: ꝛ huiuſmõi: quãdo adeſt ꝯſenſus ratiõis eſt mortale: ſed ſi habꝫ talem motum tantũ ſm ſenſualitatem cum diſplicentia rationis eſt veniale.

¶ Si aũt ꝯtriſtatꝰ ẽ ꝺ morte cõſãguinei: vľ alio caſu ꝙ penitet eũ bñ feciſſe vľ ꝓponit ampliꝰ nõ bñ facẽ mortale ẽ.

¶ Si ita cõtriſtatur ꝙ vellet nũqꝫ fuiſſe creatꝰ a deo: ſeu nõ eſſe natꝰ ĩ mundo: vel eſſe ſicut brutum animal: vľ mori qñocũqꝫ: ſiue bene: ſiue male diſpoſitus dummodo hinc exiret talis triſticia cum cõſenſu rationis eſt mortale.

¶ Si etiã ita cõtriſtať ꝺ aliquo caſu aduẽſo ꝙ incurrit grandẽ infirmitatẽ ppť nimiã triſticiã perdẽs ſõnũ dimittens cibũ ꝛ huiuſmodi: videť mortale qñ poteſt ſe iuuare contra huiuſmodi

¶ Si cõtriſtať ex ꝯſideratiõe bonorũ q̃ habẽt aliꝫ: quibus ipe eſt ꝓuatus vilipendens omnia ſibi data a deo: ꝛ inde ſumẽs tediũ bñ operandi ſm conſẽſuꝫ rõnis: illa accidia ẽ cõiter veniale: ꝛ in ꝑſonis ſpũalibꝰ reperiť. ¶ Si ꝯtriſtatur ex hoc ꝙ bõa propoſita q̃ fecť ſepe frãgit: ex hoc incurrit tediũ bñ operãdi: quaſi ſibi videať ñ poſſe ꝑficẽ: accidia ẽ ĩ ſpũalibꝰ ĩcipiẽtibꝰ deo ſeruire.

¶ Si ex frequẽtia tẽtationũ attendať ĩ laborãdo ꝛ reſiſtẽdo veniale eſt: ſi tñ reſiſtat in incipientibus cõtingit ſepe.

¶ Si attediať ĩ bonis operibꝰ vľ bene operãdo orãdo audiẽdo legẽdo lectiones vľ ꝑdicatiões: aut dicẽdo officiũ: ꝛ huiuſmodi: nõ tñ dimittit ꝺ neceſſitate fienda cõiter eſt veniale: ꝛ ſatis etiam in ſpũalibus reperiť. ¶ Si triſtatur de aliq̊ defectu magiſ ex eo ꝙ apparet defectuoſus corã hominibus qꝫ corã deo accidia eſt: ꝛ frequenter veniale procedens ex ſuperbia.

¶ De filiabus accidie. c. 2.

De filiabus accidie in qbus difficile eſt cognoſcere quãdo ibi ſit peccatum mortale: niſi cuꝫ miſcetur cum aliquo peccato: vt cum

omittiť aliqđ preceptũ: nisi deprimat
ita mētē ꝙ tollat chãitatē dei ꝛ ꝓximi.

¶ De desperatione.

Si desperauit de misericordia
dei existimãs nõ posse: vel nõ
velle ei parcere etiaȝ reuertēti
ad pñiam: vel nõ posse abstinere a pec
catis cum adiutorio dei est mortale ſȝ
deliberationem ꝛ consensum: secus si
ſm aliquem impulsuȝ tentationis.

¶ Si desperauit se nõ posse euadē ali
quas miserias mũdi: vel pericula ꝓpť
q̄ decreuit se occidē ē mortale. Et si ali
qd ad hoc fecit multo magis.

¶ De malicia.

Si ꝯtēpsit diuina ꝛ spũalia bo
na ex tristicia aggrauãte men
tē mixta cũ acidia mortale ē.
Si aũt cõtēneret ꝛ refugeret ea ꝑ que
posset vitare peccatuȝ: quia tũc ꝑtinet
ad blasphemiã in spirituȝ sanctũ: vt. ĩ.
dicetur.

¶ De pusillanimitate.

Si subtraxit se ab illis bõis ad
q̄ erat aptus timore deficiēdi
vt a ieiunijs ab ingressu reli-
giõis a ꝑlatiõe iniũcta ab officio p̄di
catiõis ꝛ audiētia cõfessionis iniuncte
ꝛ hiꝰ ē cõiter veniale: nisi eēt p̄ceptum
ĩ eo qđ dimittiť.

¶ De rancore.

Si habuit in displicentiam ꝛ te
diũ corrigētes eũ ꝓpter corre-
ctionē ē veniale: nisi illos odi-
ret: ꝛ tũc odiũ ē mixtũ.

¶ De ociositate q̄ ꝓcedit ex tedio.

Si stetit ociosus nihil bõi ope-
rãs corpale vľ spũale: vñ amit
tit tp̄s irrecupabile vř venia-
le: nisi ex ocio addať aliqđ vicium qđ
frequenter accidit: ꝛ quanto tp̄e stetit
ociosus.

¶ De torpore seu pigricia bñ opãdi.

Si fuit tardus ad bñ operãdũ
lȝ illud fecerit tardus ad eccle
siã ad orañ. ad elemosynas dã
dũ ꝛ huiusmodi cõiť ē veniale: nisi ex
tarditate omittereť p̄ceptuȝ: vt qꝛ cito
ñ subuenit patiēti extremã necessitateȝ
cũ teneť vt ĩfirmo: vñ seqť mors ꝛ hiꝰ
tunc ē mortale.

¶ De euagatione mētis.

Si habuit distractionē mentis
ĩ oratione: ꝛ fuit in eã: vel cum
voluntate euagať: vľ audiēdo
predicationeȝ ꝛ diuina mēte cogitauit
vana ꝛ inutilia est cõmuniter veniale:
nisi addať aliqđ speciale peccatũ vľ ꝑ
totũ offm̃ ad qđ obligať ex p̄cepto: vľ
audit noua: vľ si loqť inutilia: vľ ex te
dio mutat loca hincinde: vel distrahit
sensus ꝛ membra diuersimode ē venia
le cõmuniter.

¶ De negligētia seu tepiditate. c. ȝ.

Que ē remissio voluntatꝭ cir-
ca ea que dȝ facere. ¶ In hac
quotidie omnes offendunt: ſȝ
venialiter nisi omittatur aliquod ne-
cessariuȝ. ¶ Si fuit negligēs circa opa
misericordie spũalia q̄ hꝰ. vˢu ꝯtinētur
Cõsule castiga dimitte solare fer ora.
¶ Nõ ꝙ sub ꝯsulo ꝯprehēdiť doctrĩa
ꝛ docere ignorãtē precipue ad saluteȝ
vtilia ¶ Si fuit negligēs ad addiscēdũ
necessaria ad salutē: vt precepta dei et
eccľie gñalia qꝛ huiusmodi ignorãtia
ñ excusat: vel ad eunduȝ ad p̄dicatiõeȝ
ꝛ vtile ē iniungere idiotis vt p̄dicatio
nes aliquas audiãt. Si fuit negligens
ad ꝓcurandum sibi sacřa ꝛ sue famlie

⁊ si ex negligẽtia ⁊ dilatiõe mortua est proles sine baptismo est mortale. ¶ Si ĩfirmus mortuus ẽ sine ↄfessione ⁊ cõione: vel extrema vnctione: cum ex negligentia crassa ꝓcedit videtur mortale vel graue veniale ſm ꝙ plꝰ ille idigebat. ¶ Si fuit negligẽs ad ꝓcurãdũ sacr̃m ↄfirmatiõis. ¶ Si iterꝫ fecisset dare sacr̃a baptismi ↄfirmationis: vel ordinem scienter sacrum est mortale: ⁊ ↄtrahitur irregularitas in suscipiẽte.
¶ Si fuit negligẽs ad fraternã correctionẽ cũ tenet᷑: vꝫ ꝺ peccato occulto ⁊ mortali: ⁊ inde sperabat emendationem illius: tunc esset mortale dimittendo oĩno illã: veniale vẽo retardando vel de his que non sunt mortalia. ¶ Si nõ seruauit ordinẽ debitũ ĩ fr̃na correctiõe: vl' nimis aspere vl' tp̃e vl' loco ĩdebito peccatũ est.

¶ De negligẽtia ↄfessionis. c. 4.

Si omisit ad minus semel ĩ anno cõfiteri vel ex negligentia vl' ignorãtia mortalit᷑ peccauit. Secus si ex ĩpotẽtia: vꝫ qꝛ ñ hꝫ copiã ↄfessoris. ſꝫ si postea cũ hꝫ copiam cõfessor[is] nõ suppleuit defectũ mortale ẽ. ¶ Si fecit ↄfessionẽ fictã sciẽt᷑ dimitẽs aliqꝺ mortale: vl' qꝺ dubitabat: vl' credebat esse mortale: etiã si non esset mortale mortalit᷑ peccat: ⁊ tenet᷑ iterare ↄfessionẽ. ¶ Si dicit se esse cõtritum de omnibus peccatis ⁊ dispositum ad abstinẽdũ ⁊ satisfaciẽdũ: cũ hoc ñ intenderet mõtaliter peccauit: ⁊ tenet᷑ itẽare cõfessionẽ. ¶ Si p̃niam sibi ĩiũctaꝫ ꝓ mortalibus ex negligẽcia omisit facere peccauit mortaliter: ⁊ tenet᷑ iterãe cõfessionẽ: si est illꝰ oblitus penitẽtie.
¶ Si scirter ↄfessus ẽ ei quẽ sciuit excõicatũ vl' suspẽsũ: vl' nõ habẽtẽ auctoritatem: puta quia simoniace accepit bñficiũ: vel quia intrusus est per laicã potestatem peccauit mortaliter: ⁊ tenetur iterare cõfessionem. ¶ Si cõfessus est in excõicatione maiori existẽs: quã nesciuit ipse nec cõfessor eius: absolutꝰ tñ fuit a peccatis oportet iterꝫ ↄfitẽi: qꝛ nõ fuit capax absolutiõis tunc ꝓpter excõicationẽ. ¶ Si cõfessus est ei q nõ hꝫ sufficiẽtẽ scientiam peccat: ⁊ si fuit adeo ignorãs ꝙ nesciuit discẽnere peccata eius precipue cõia tenet᷑ iterare cõfessionem.

¶ De negligẽtia circa cõionẽ. c. 5.

Si omisit cõicare semel ĩ anno scꝫ ĩ pascha resurrectiõis post annos discretõis peccauit mõtaliter: nisi fuisset legitime impeditus vt quia alteratus stomaco vel excõicatus querẽs tamen absolutionẽ: vel ꝺ licentia ꝓprij cõfessoris per aliquot dies differret: ⁊ in huiusmodi casibus debet supplere defectum quando potest. ¶ Si nõ cõicauit ieiunus: ita scꝫ ꝙ pꝰ mediã noctẽ aliqd sũpsit ꝑ modũ cibi vel potus peccauit mortaliter: nisi essꝫ grauiter infirmus: quia tunc licet. ¶ Si cõionẽ sũpsit cũ staret cũ ꝓposito alicuius peccati mortalis: vel cũ eẽt excõmunicatus: hoc sciens vel ignorãs ignorantia crassa peccauit mortaliter. ¶ Si nõ ↄfessus ꝺ aliquo mortali peccato cõmisso: vel aduertẽter ex verecũdia: vel inaduertẽter ꝓpt᷑ indiscussiõeꝫ ↄsciẽtie: vl' ex ignorãtia crassa ⁊ supiã sumpsit cõionem peccauit mortaliter. ¶ Et nõ ꝙ siqs omittit confessionem vel cõionem in tẽpore statuto conari dꝫ confessor vt ĩducat eũ ad supplẽdũ

defectū nisi sit oīno ñ bene dispositus.
¶ Item cum reperit aliquem deditū vicijs turpibus ꝛ alijs vsq3 ad finē quadragesime cautum vr̄ ne subito admittat eū ad cōione: s3 ꝓloget sibi tps per aliquas ebdomadas. De alijs vero defectibus qui cōmittūtur circa cōionez ꝛ missam: vide ī tertia parte ꝺ cleric.
¶ Si existēs excōicat᷒ maiori scienter participauit: audiēdo diuina ī eccl'ijs aut sacramēta ꝑcipiēdo peccauit mortalit. ¶ Si participauit ī crīe cū aliq̄ ꝓpt̄ qꝺ ille cū q̄ ꝑticipauit erat excōicat᷒: vt q2 verberauit clericū: vt.c. si cōcubine ꝺ s̄nia excōicatiōis. Uel si aliqs clericus subijcit se alicui laico ꝺ verandū ad placādū eū ꝺ iniuria sibi illata cleric᷒ ille efficit̄ excōicat᷒: q2 participat ī crīe cū ꝺ verāte: ꝓpt̄ qꝺ ē excōicatus ꝛ mōtale ē: vt.c. cōtingit ꝺ se. excō.
¶ Si exn̄s excōicat᷒ maiori sciēt̄ participauit cū alijs fidelibus ēt ex̄ diuina precipue ī his q̄ continētur hoc versu.
Os orare vale cōio mensa negatur.
¶ Et si fecit ex cōteptu ꝯtra ꝓhibitōez superioꝝ peccauit mortalit̄: al's venialiter ꝛ efficit̄ excōicat᷒ minori a q̄ pōt absoluere omnis qui habet eu3 audire in cōfessione. ¶ Excipiūtur tñ quinq3 casus in quib᷒ l3 participare cū excōicatis qui continent̄ in hoc v̄su. ¶ Utile lex humilie res ignōata necesse. Hec anathema q̄dē faciūt ne possint obesse quos vide in 4ª parte sūme.
¶ Quītus titulus ꝺ inani gloria h3.3.c.
¶ Primū.c. ꝺ inani gloria.

De inani gloria que est quintū capitale viciū importans inordinatū appetitū laudis humane seu inordinatā cōplacētiam ei᷒ cui offert̄: ꝛ cui fit aliqꝺ op᷒ principaliter ꝓpter laudē ꝓpriā amittit̄ ei᷒ merces ꝛ peccatū incurrit̄: ꝛ interrogandū ē s̄m statum hominum ꝺ diuersis materijs in quibus homines querunt sibi laudem: videlicet a doctore de scientia ꝛ doctrina: a scholari de ingenio ꝛ disputatione: a rectōe de regimine: a mulieribus de ornatu ꝛ huiusmodi. ¶ Si quesiuit laudez ꝛ gloriam ꝺ opere peccati mortalis mortaliter peccauit. si s3 rationem deliberatam hoc egit: secus si s̄m modum sensualitatis: vel etiam si de aliquo veniali gloriat̄. ¶ Si opera sua ꝺ genere bonorum: ꝛ ieiunia elemosyne ꝛ huiusmodi: quasi oīa ad laudē humanā fecit mortale videtur: cu3 ibi cōstituit finem: secus si aliquid horū aliqñ. ¶ Si ita ordinate accepit laudē ꝺ aliq̄ opere: q2 ꝓpter eā cōsequēdā parat᷒ erat facē ꝯ aliqꝺ preceptorum peccauit mortalit̄. In alijs autem casibus vr̄ veniale.
¶ De imodestia ornat᷒.c.2.

De imodestia ornatus que ꝓcedit frequenter ex inani gloria l3 etia3 ex alijs causis possit ꝓcedere: ꝛ precipue mulieres iuuenes ꝺ hoc interrogande sunt: sc3 ꝺ ornatu capilloꝝ fucoꝝ gēmaꝝ vestiū preciosaꝝ ꝛ foderaturis ꝛ caudis earu3 ꝛ planellis nimis altis ꝛ coronis capitis ꝛ huiusmodi: in quibus aliquando est mortale aliqñ veniale. ¶ Si v̄sus vel v̄sa ē fucis: vel alijs ornamentis ad ostentationem ꝛ inanem gloriam si ꝺ huiusmodi supbiuit: vel gloriata ē: mortale ē. si tantam delectationem habuit ad laudem ꝛ gloriam illa3 q2 nō curauit trāsgredi mandata dei ꝛ ecclesie.

¶ Si visus vel visa est fucis et alijs ornamentis ad inducendū homines ad sui concupiscentiam extra matrimonium mortale est indubitatum. ¶ Si ita inordinate delectatur i huiusmodi ita q etiam si sciret homines ex sui ornatu scandalizari: idem trahi ad sui concupiscētiā nō curans d ruina pximi mortale est. ¶ Si ad cōplacendū viro suo vel ad inueniēdū virum si est innupta vel ne despiciatur ab alijs: vel ex aliq levitate visa ē fucis: vel alijs ornamentis superfluis d se nō est mortale sed potius veniale: nisi hic sit notabilis excessus in huiusmodi: vt possit iudicari de occasione data aliorum ruine: et non tantū accepta quod est difficile iudicare.
¶ Si habuit nimiā diligētiā et studiū et tēpus ad ornādū se: vel fecit excessum i portatura vestiū vltra suū statum vel conditionē: vel nō fm morē patrie: vel vestibus nimis delicatis peccatū est.
¶ Capitulū .3. d filiabus inanis glorie. Et pmo de hypocrisi.

Si simulauit sanctitatē habere p ieiuniū orōnē et huiusmodi cū malus esset: si hoc egit ad cōsequēdam laudē humanā constituens ibi finem mortale est: alias veniale: nisi aliud vicium adiungatur. ¶ Si simulauit sanctitatē per hypocrisim itēdēs aliquid qd sit contra honorem dei: vel vtilitatem proximi: vt seminare errores: adipisci indignus ecclesiasticam dignitatem: decipere enim proximum temporaliter vel spiritualiter mortale ē.
¶ Si simulauit sanctitatē extūs malus vt detur ei elemosyne sicut facto viro: vel pcurationes ecclesiarum: vt certe tani et similia mortaliter peccauit.

¶ Si simulauit maiorem sanctitatē q̄ habuit: vel occultauit suū defectum ad edificationē proximorum non ē peccatum vel leue veniale est: aut si hoc facit ob aliquā vanitatē: vel inanē gloriam est veniale.
¶ De iactantia.

Si laudauit seipm de aliq ope peccati mortalis mortaliter peccauit. ¶ Si autē de opere veniali venialiter peccauit q̄tum ē de se.
¶ Si laudauit se d aliquo opere bono vz de virtute: de scientia: de industria: vel diuitijs: vel potētijs et huiusmodi ex supbia et inani gloria mortale ē: vel veniale fm radicem ipsius superbie: vel inanis glorie vn̄ pcedit. ¶ Si laudauit se cōtēnēdo alios: vt phariseus publicanū mortale est. Si aūt ex aliqua levitate: vel vtilitate ꝯsequenda veniale vel nullum est.
¶ De ironia.

Si vilificauit se verbis vel factis plus q̄ sentiatur in seipso: in mente: dicens aliqua mala de se que in se non cognoscit veniale est: et dicitur ironia.
¶ De contentione.

Si quis contēdit aduersus aliū cōtra veritatē scienter i rebus alicuius iportātie mortale est secus i rebus paruis et inaduertenter.
¶ Si cōtēdit p veritate sed nimis inordinate cōiter ē veniale: sz posset ibi esse tāta inordinatio q rōne scādali sequētis esset ibi mortale.
¶ De discordia.

Si habens tractare aliqua cum alijs in cōi nolit cōcordari cū alijs d his que ordinantur ad

honorē dei vel ꝓximorū utilitatem ex eo ꝙ male afficit᷑ ad eos: vl' vt ostēdat se plus scire q̄ȝ alij mortale ē: secus aūt si nō cōcordat: vȝ qꝛ si videt᷑ eē magis ƀm deū ꝛ rōnē: qḋ ipse intendit: quia tunc vel nō ē peccatū vl' leue: nisi sit nimis ꝑtinax.

¶ De pertinacia.

Si fuit pertinax in sētētijs suis discrepās a cōi ceteroꝝ ꝯsilio vl' iudicio cōiter ē veniale periculosū ꝛ īductiuū erroris.

¶ De singularitate nouitatū.

Si fecit singularitates vl' nouitates ī cōuersatiōe vite vel vestibus: vel cerimonijs: vl' alijs adinuētionibꝰ peccatū est: ꝛ si adinuenit aliquā malā cōsuetudinē omnia ei imputantur.

¶ De inobedientia.

Si nō obediuit superioribꝰ suis spūalibꝰ vel tēporalibꝰ legibus canonicis: vel ciuilibꝰ rōnabilibus: ꝛ si qdē trāsgredit᷑ superioꝝ ordinatiōes habētes vim precepti: vt quādo mādat᷑ ƀuari v̄bo vl' scripto ī virtute sācte obediētie: vl' sub pena excōicationis vl' carceris: vl' alijs penis grauibꝰ: ꝛ huiusmodi eqpollētijs peccauit mortalit᷑. ¶ In alijs v̄o ordīatiōibꝰ simplicit᷑ factis trāsgrediēdo ē veniale: nisi fiat᷑ ex cōtēptu: qꝛ tūc mortale q̄ȝtūcunq̄ȝ leuibus.

¶ De gula. 6. ti. ꝛ hȝ. c. ȝ. ¶ Primū. c

Gula ē sextū capitale viciū ꝛ importat inordinatuȝ appetitum seu delectationem circa cibum ꝛ potum.

¶ Nota quinqȝ species seu modos qui cōtinētur in hoc versu. ¶ Pre propere laute nimis ardenter studiose. ¶ Si comedit vel bibit extra horam debitam sine rationabili causa ꝛ vrgente. ¶ Si est vsus cibis vel potibus laut] nimis ꝛ delicatis vltra conditionem sui status. aliter enim decet comedere infirmum q̄ȝ sanum ciuem q̄ȝ rusticum.

¶ Si comedit vel bibit in nimia quātitate ƀm exigentiam sue cōplexionis quod enim vni parū est: nimiū ē alteī. Et plus comedē ī die ieiunij q̄ȝ altera die nō est ḋ se malū ꝑ vna comestione.

¶ Si comedit vl' bibit cū nimio ardore gule: seu cū nimia cōplacētia ꝯtentꝰ magis satisfacere delectationi gule q̄ȝ necessitati ꝓuidere. ¶ Si adhibuit vel adhiberi fecit nimiū studiū ꝛ diligētiā circa cibaria delicata p̄parāda: vt cuȝ varijs saporibꝰ ꝛ diuersis modis: ꝛ huiusmodi. ¶ In his omnibus spēbus vel modis gule: tunc est mortale: quando delectatio gule querit᷑ vt finis paratus facē ꝯ precepta vt satisfaciat delectatōni gule. Vel cū comedit vsqȝ ad crapulā vl' vomitū aduertēter: sicut fit a plerisqȝ in carnispriuio: vel vtitur aliquo cibo: ex quo verisimiliter credit incurrere magnam lesionem persone. ¶ In alijs vero casibꝰ cōmuniter ē veniale.

¶ Si comedit carnes in quadragesima vl' in alijs ieiunijs ecclesie: vl' ī. 6. feria: aut ī sabbato ꝑ totū annū: nisi vrgente cā necessitatis vel īfirmitat] peccauit mortaliter si sine ꝯsilio medici.

¶ Si vsus est lacticinijs tp̄e q̄dragesime sine cā infirmitatis: ꝛ de cōsilio medicine peccauit mortalit᷑. ¶ In alijs v̄o ieiunijs ecclesie seruari potest mos patrie q̄ȝtum ad vsuȝ lacticinioꝝ: q mos si non appareat tutius est abstinere.

¶ De ebrietate.

SI bibit vsq̃ ad ebrietatem advertens se nimis bibere: vł potentiā vini sufficientem ad inebriādū: vel ꝺ hoc dubitās probabiliter peccauit mortaliter: secus si ignorauit potentiā vini vt Noe. ¶ Si fuit cā inebriationis alterius aduertēter īducēdo ad nimiū potū: vel ponēdo sal ī vino: ꝛ huiusmodi mortalit̃ peccauit: secus si fecit cā medicine. ¶ Si induxit aliquē ad frāgendū ieiuniū eccł'ie sine cā ltīma suis ꝑsuasiōib⁹ peccauit mōtalit̃. Si īduxit pueros ꝛ iuuenes ad lābacitates ꝛ tabēnas ꝛ hi⁹ vt ꝑuētat ad turpia. ¶ Si frequētauit tabēnā sine cā rōnabili: vł ꝯuiuia dissoluta pc̄tm est.

¶ De insensibilitate.

SI abstinuit se nimis a cibo ꝛ potu ꝛ aliȷ̃s necessariȷ̃s vite ꝓpter qꝺ īcurrit īfirmitatē cōiter est veniale: nisi fiat notabilis excessus ꝛ addat̃ obstinatio ꝯ admonitōes ex huiusmodi defectu: qꝛ tūc vr̃ mortale rōne ꝑiculi inde sequētis.

¶ De filiab⁹ gule. ꝛ ꝑ°. ꝺ ebitudine. c. 3.

SI ex fumositatib⁹ inordinate comestionis: ꝛ potus incurrit scurrilitatē seu grossitiē intellect⁹: ꝛ ex hoc īeptitudinē intellect⁹: vel īeptitudinē legēdi orādiq̃ ē vēiale cōiter.

¶ De loquacitate.

SI nimis locut⁹ ē: seu dixit verba ociosa ꝛ sine necessitate: ꝛ rōnabilitate cōiter ē veniale.

¶ De scurrilitate.

SI fecit actus seu gest⁹ īordinatos: ꝛ si sint ꝓuocantes ad libidinē ex̃ matrimoniū ē mortale. Si vero ad dissolutionē vł leuitatē vt vētositatē ꝛ huiusmodi veniale est.

¶ De inepta leticia.

SI habuit īeptā leticiā ꝛ vanā ī ludis ꝛ iocis: cōit̃ veniale est nisi addat̃ aliqꝺ vicium.

¶ De choreis.

CHoree que fiūt cū īordīata leticia sūt mortalia q̄nq̃ modis Prīo cū fiūt ex libidīe. 2°. cū fiūt in ecclesiȷ̃s: qꝛ sacrilegiū ē. 3°. cū fiūt a clericis ꝛ religiosis cū mulieribus rōne scandali. 4°. cum fiunt ex inani gloria: vel vana leticia: tam inordīata ꝙ ibi ꝯstituat̃ finis. 5°. cū tales chorizātes nō curāt ꝺ scādalo ꝓximi ē mōtale. In aliȷ̃s autē casib⁹ cōit̃ ē veniale Posset tñ q̄nq̃ eē mortale: nec ꝺ facili ꝺ huiusmodi pōt dari iudiciū.

¶ De immundicia.

DE īmūdicia q̄ pōt intelligi cū qs īmūde comedit: ꝛ est veīale: ꝓcipue si ex hoc ꝯturbat alios: vł qꝛ vomitū facit: ꝛ si hoc facit qa nimiū comedit: vł qꝛ auidi⁹ comedat peccatū ē: secus si cā medicine: vel pōt ītelligi ꝺ īmūdicia pollutōis q̄ cū accidit ī sōnȷ̃s nō īputat̃ ad peccatū: sed peccatū pōt eē ī cā ei⁹. s. si ꝓcessit ex crapula vel turpi cogitatiōe precedēti vł ex negligētia: vel etiā post vigiliā recolēs ꝺ ipsa īmūdicia habita ī sōnȷ̃s turpib⁹ delectat̃: ꝛ si ē cōsēsus rōnis ꝺ huiusmodi turpi delectatiōe ē mōtale vł vēiale: vł nullū si ex alleuiatōe nature

¶ De īmūdicia seu polutiōe ꝓcurata.

Nō ꝙ sigs qd agit hac ītētiōe principalit̃ vt pollutiōe habeat: siue vigilando siue dormiēdo mōtalit̃ peccat: ēt si facit cā sanitatis. ¶ Si aūt ipa pollutō etiā ꝯtingat in vigilia preter volūtatē

⁊ sine ꝓcuratione ñ est mortale.

¶ De luxuria titulus. vij. ⁊ hꝫ. c. z.

Primum.

LUxuria ē septimum capitale viciū: sꝫ qꝛ. s̄. ī precept[ ] dictum est satis de spēbus ei⁹ in ope: ac etiā in cogitatione omni: illis omissis vidēdū ē d̄ qbusdā alijs pertinētib⁹ ad ipsā luxuriā ⁊ delectationē morosam: ⁊ p̄mo

¶ Si tetigit aliquē vel aliquā vl' osculat⁹ ē libidinose ex̄ ꝯiugiū mōtalit' peccauit: ēt si nō seqtur turpis act⁹. nā talia exercitia in ope ipso p vno peccato habēt' cū ope ipso: sꝫ tāto graui⁹ q̄ꝫto ī huiusmodi ꝯcurrūt plura. si aūt fiāt diuersis tēporib⁹ diuersa sūt peccata.

¶ Si scripsit lr̄as: vel portauit: vl' misit: vl' recepit cōtinētes amatoria ⁊ ꝓuocātia ad lasciuiā aduertēter mortalit' peccauit. ¶ Si fecit cātatiōes: vl' cātauit vel legit: vl' audiuit v̄ba lasciuie: vl' turpia delectabilit' ad ꝓuocādū se vel alios ad lasciuiā mortale ē. ¶ Si associauit aliquē quem sciuit ire ad ꝑcañ. vl' turpit' ageñ: vl' ad faciēdū serēatas vel matutinatas peccauit mortaliter.

¶ Si fuit mediator inter aliq̊s ad hi⁹ turpia: vel posuit aliquos mediatores inter se ⁊ inter alios ⁊ hi⁹ peccauit mōtaliter. Item si recepit enseniuꝫ: vl' donū q̄dcūqꝫ: vl' misit ex amore libidinis

¶ De delectatione morosa.

DE delectatione morosa: qd̄ viciū repit' in tepidis ⁊ multuꝫ negligētib⁹. naꝫ feruidi subito cogitationes expellūt noxias: ⁊ frigidi desiderijs opis acgescūt. ¶ Si habuit cogitatiōes īmūdas ⁊ carnales: ī qb⁹ trahit morā postq̄ꝫ rōne ꝑpēdit ꝓpter delectatiōeꝫ ipsā cogitādi hi⁹ peccauit mortaliter. Nō solū qñ quis cogitationibus luxurie rōne ꝯsensit deliberans facere malū si adesset cōmoditas: sed ēt nolēdo opus ꝑpetrare: sꝫ nō curādo ipsas cogitatōes libidinosas expellere postq̄ꝫ ꝑpēdit: sꝫ in eis volūtarie īmorando peccauit mortaliter.

¶ De filiabus luxurie. c. z.

DE filiabus luxurie d̄ qbus nō oportet multum interrogare: qꝛ difficile ē intelligere nisi cū mixtura alioꝝ vicioꝝ: ⁊ prima ē cecitas mentis.

DE cecitate mētis si fuit ita mēte occupatus circa mūdana ⁊ carnalia: ꝙ nesciuit d̄ deo cogitare vl' d̄ rebus spūalibus.

¶ De precipitatione.

DE p̄cipitatione si fuit p̄ceps: ⁊ subit⁹ ī operib⁹ suis sine ꝯsilio ⁊ exaīatiōe mēt[ ] debita agēs.

¶ De inconsideratione.

DE incōsideratiōe si fuit īcaut⁹ ī fact[ ] suis ñ bñ iudicās circa occurrētia. De incōstantia.

DE incōstātia: si ī eo qd̄ deliberauit boni agē fuit incōstās ⁊ mutabilis ex passione.

De amore sui.

DE amore sui: si nimis seipsum dilexit q̄rēdo corpor[ ] delectationes ⁊ cōmoditatē ⁊ hi⁹.

De odio dei.

DE odio dei: si habuit deū vl' legē eius ī displicētia: qꝛ ꝓhibet ꝯcupiscētiā ⁊ huiusmodi.

De amore vite presentis.

DE amore vite p̄sentis: si nimis amauit vitā istā p̄ñtē ꝑpt' voluptates carnis qbus ē dedit⁹

ita amare vitā pñtē q̄ aliqs vellet h̄ p̄petuari ſm̄ Pe. ē mortale.

¶ De horrore futuri ſeculi.

De horrore futuri ſeculi ſi horrorē habuit ad vitā futurā. ꝺ alijs vero q̄ ptinēt ad viciū luxurie circa ꝯiugiū: vide. j. ꝺ ꝯiugat[is].

¶ De ſupbia titulus. 8. ⁊ h̄z. c. duo.

Primum.

Superbia ſm̄ Gregoriū ē regina omniū capitalium vicioꝝ: ⁊ eſt viciū multū ſubtile ⁊ difficile ad cognoſcēdū: ⁊ cōſiſtit ī appetitu inordinato ꝓprie excellētie: ⁊ h̄z quatuor ſpēs ſiue modos de q̄bus potes īterrogare: put videbit̄ expedire ſi tñ penitēs ītelligat ¶ Si bōa nālia ſpūalia vl' tpalia q̄ habuit ſibi attribuit: ⁊ a deo nō recognouit. ¶ Si bōa ipſa a deo recognoſcēs merit[is] ſuis p̄ncipalit̄ ſe accepiſſe eſtīauit: vz ꝓpt̄ ſua ieiunia or̄ones ⁊ hi⁹. Si ea boa q̄ ñ habuit ſibi attribuit: vel pl⁹ q̄z habuit cū exiſtiat ſe habē m̄l'tū humilitat[is] chāitat[is] patiētie: ⁊ hi⁹ cū ñ h̄z. ¶ Si reputauit ſe meliorē eē ceter[is] alioſ ꝯtēneſ: ī quolz hoꝝ modoꝝ pōt eſſe mortale vl' veniale ſm̄ q̄ rōne ꝯſentit̄ vel non.

¶ De filiabus ſupbie. c. z. ⁊ p̄mo ꝺ deriſione.

De deriſione q̄ aliqñ ꝓcedit ex ſupbia. ¶ Si irriſit ſacramēta ⁊ alia diuina vilipēdēs ea: aut ſāctos viros: aut p̄latos: aut deo ſuire volētes: vt ſic ītrahat eos peccauit mō̄talit̄. ¶ Si irriſit intēdēs ex h.º īiuriaꝫ ⁊ vilificatōꝫ: vl' nō̄bilē pturbationē ei⁹ mortalit̄ peccauit: ſed ſi ex leuitate: vl' cā ioci ſecus.

¶ De ambitione.

De ambitōe q̄ ꝓcedit ex ſupbia ⁊ īportat īordinatū appetitū honor[um]: ⁊ m̄l'tū reperit̄ ī p̄lat[is] ⁊ dñis. ¶ Si deſiderauit aliquā dignitatē: vl' bñficiū curatū rōne deliberata principalit̄ ꝓpt̄ honorē vl' dignitatem vl' vtilitatē tpalem peccauit mortalit̄. ¶ Si deſiderauit dignitatē vl' bñficiū eccleſiaſticū vel ſeculare ad q̄ꝺ ē indignus vel inept⁹: vz q̄r criminoſus: ⁊ huiuſmodi peccauit mortaliter. ¶ Si deſiderauit vl' q̄ſiuit ad huiuſmodi puenire ēt faciendo ꝯ̄ p̄cepta mortale eſt. ¶ Si q̄ſiuit honorē ꝺ quacūq̄ re ita īordinate q̄ ibi ꝯſtituat finē mortale ē: in alijs vero caſibus vr̄ veniale.

¶ De preſumptione.

Preſūptio q̄ ꝓcedit ex ſupbia: ꝯſiſtit ī h.º q̄ hō pōit ſe ad ea q̄ ſūt. ſ̄. vires ſuas: vl' nō ptinent ad ꝯditionē ſuā: vt ſecular[es] ad iudicādū clericos: vl' eos q ñ ſūt ſibi ſubiecti vel ꝺ his ꝺ q̄b⁹ ñ h̄z poteſtatē peccauit mortalit̄. ¶ Si poſuit ſe ad faciēdum ea exercitia ad q̄ nō erat aptus: vñ poteſt ſequi ſpūale vl' tpale dānū alterī: vt medicus ignarus medicine: vel aduocat⁹ ignarus ad aduocandū: iudex ad iudicādū: confeſſor ad audiēdū ꝯfeſſiones ⁊ huiuſmodi peccauit mortaliter ſec⁹ aūt ſi ꝯpetēter ī arte illa perit⁹ erat ¶ Si preſumēs ꝺ virtute ſua expoſuit ſe periculis peccatoꝝ vt vadēſ ad loca inhoneſta: vl' frequētās ꝯuēſationē mulieꝝ leuiū ⁊ huiuſmodi: vbi ꝺ facili p̄t labi ī mortali peccato: mortale vr̄ ¶ Si nimis ꝺ ſe p̄ſumēs nō ꝓuidet neceſſitatib⁹ vl' pericul' occurrētib⁹ ſpūalib⁹ vl' tpalib⁹ expectās effectū miraculoſum a deo. ſ. vt eum ſanet infirmum

ſine medico ꝛ medicinis: vel miniſtret ei cibuꝫ ſine laboꝛe eſt moꝛtale: ꝛ dicit̃ tentare deum.

¶ De temeraria iudicatione.

SI facta alterius que dubia ſt̃ quo aĩo fiãt ĩ malã partẽ ĩter pꝛetatuſ ẽ: ſeu iudicauit: ꝛ ſine ſignis ſufficiẽtibꝰ indicãtibꝰ maliciã alterıꝰ deliberate iudicauit aliquẽ ꝺ peccato moꝛtalı moꝛtalit̃ peccauit. Si ṽo iudicauit ꝺ veniali venialit̃ peccauit. Idẽ ſi iudicauit ꝺ moꝛtali: ſꝫ ñ delibe-rato animo. ¶ De curioſitate.

SI fuit curioſus circa cognitionẽ ĩtellectiuã: vt q̃rẽdo ſcire q̄ ſũt. ſ. capacitatẽ ſuã. vꝫ ꝺ trinitate: ꝺ pꝛedeſtĩatiõe: vel q̃rendo ſcire a q̄bus ñ dꝫ: vt a demonijs: vl' p ſoꝛtes: l' querẽdo ſcire paꝝ vtilia: ꝛ dimittẽdo magis neceſſaria: vel querẽdo ſcire ſolũ ad ſciẽdũ ꝛ ñ ad deũ cognoſcẽdum vl' ad aliq̃ꝫ vtilitateꝫ peccatum ẽ: qñqꝫ moꝛtale: qñqꝫ veniale. ¶ Si fuit curioſus circa vſus ſenſuũ. ſ. oculis aſpiciendo: auribꝰ audiẽdo: naribꝰ ad odoꝛandũ: guſtu ad guſtãdũ: tactu ad tãgẽdũ ſine neceſſitate vel vtilitate: ſꝫ ſolũ delectatiõe ſẽſuali: peccatũ ẽ cõiter veniale ꝛ qñqꝫ põt eẽ moꝛtale. ¶ Si reperit ſe in ſpectaculis ad vidẽdũ: vt toꝛneamẽta paleſtra: currẽ ad brauiũ ꝛ hıꝰ: nã ſi ĩ hꝰ ſit periculũ moꝛtꝭ ſpũalis: vel tpal' vt qñ ſũt ſpectacula repꝛeſẽtatiua tur-pitudinẽ: vl' cũ reciperet notabilẽ leſionẽ coꝛpoꝛis ẽ moꝛtale: ꝛ multo magꝭ ĩ exercẽte ꝛ p̄bẽte occaſionẽ ĩ hiꝰ ſpecta-culis: al's ẽ veniale: niſi ꝓpt̃ hoc aliq̄s ita delectat̃ ꝙ mẽs eiꝰ auerteret̃ a deo ita vꝫ q̃ꝫ paratꝰ eẽt trãſgredi mandata dei ꝛ eccleſie vt illa aſpiceret vel facẽt

¶ Et hoc idẽ intell'o de quocũqꝫ pc̃to qꝺ de ſe ẽ veniale: q2 per hũc modũ p̄t effici moꝛtale.

¶ De ingratitudine.

INgratitudo reperit̃ in omni peccato moꝛtali: ſꝫ vt circũſtãtia aggrauans ipſũ: q2 vbi hõ dꝫ ſemꝑ ſeruire deo: eũ offendit. Eſt ẽt vnũ ſpeciale peccatũ inq̃ꝫtũ. ſ. recipienſ bñficia a deo vl' ab hoĩe: ea ñ recognoſcit recogitat ꝛ regratiat̃ ꝛ recõpẽſat̃ vl' ꝙ peius ẽ vilipẽdit bñficia recepta vl' murmurat ꝺ eis: vl' iniuriatur bñfactiõi: cõiter aũt reperit̃ mixtũ cũ aliq̄ gñe peccati: qñ moꝛtale qñ veniale eſt.

¶ De ſcandalo.

DE ſcãdalo qꝺ qñqꝫ nõ ẽ peccatũ ſpẽale: ſꝫ circũſtãtia aggrauãs pc̃tꝫ: inq̃ꝫtũ vꝫ ex dicto vel facto alteriꝰ ñ recto dat̃ alteri occaſio ruine ſpũal'. ꝛ hoc ẽ ſcãdalũ: ꝛ ſi hꝰ intẽdat ẽ circũſtãtia aggrauãs peccatũ ꝛ mutãs ſpẽm. vñ ẽ neceſſaria cõfitẽi qñ ẽ tale q̄d veriſil'r trahẽs ad ruinã peccati moꝛtalis: ꝛ p̄cipue cũ hꝰ ſeq̄t̃. Si aũt hoc ĩtẽdat. ſ. ducẽ aliqueꝫ ex dicto vel facto ſuo ad aliquã ruinã ẽ moꝛtale ꝛ ſpãle peccatũ ſi intẽdat inducẽ ad moꝛtale: alias veniale.

¶ De adulatione.

ADulatio q̄ cõiter ẽ ſcãdalizatiua. ꝛ ꝯſiſtit ĩ hoc ꝙ q̄s verbis vl' factis ſuis ĩoꝛdinate querit placere alijs ad beniuolẽtiã captãdã. ꝛ ſi ĩ malo adulatꝰ ẽ crĩaliter: puta lau-dãs aliquẽ ꝺ vĩdicta facta vl' turpitu-dine ꝛ huiuſmodi ẽ moꝛtale. Si adulat̃ vl' laudat aliquẽ intẽdẽs eũ decipe notabiliter ĩ tẽpoꝛalibꝰ vl' ſpũalibus ẽ moꝛtale: ſecus ſi aliq̄d iuſtũ ĩtendit ab

eo habere vl'qd paruū recipe p modū doni vt histriōes. Si nimis laudauit aliquez ex q̊ ille sūpsit occasiōz supbie: vel īanis glorie cōiter ē veniale: ꝛ pōt ēt aliqñ ee mortale. ¶ Si vo laudauit aliquē ad eū excitādū magl ad virtutē vel ad cōfortādū eū ī tribulatiōib⁹: ꝛ tētationibus ꝛ obseruatl. debitis circūstātijs ē vtuosū ꝛ meritorium alias veniale.

¶ De blasphemia ī spiritū sanctum.

De blasphemia ī spūm sāctum q̄ ꝑcedit ex malicia: vz īq̄ztuz qs nō ꝯtēnit vel refugit ea cogitare meti occurētia ꝑ q̄ possz retrahi a peccato. ꝛ hz sex spēs. s. Presūptō Desperatio: Inuidētia frne grē. Impugnatio virtutis agnite. Obstinatio Impenitētia. De his vo interrogādū ē ꝑut videt: ꝛ cōiter ñ repit nisi ī maltū scelerat l. Presūptio aūt dr̄ h cuz qs ꝑsumit ꝺ dei misericordia: existimans ꝙ parcat sibi ad bñplacituz suū: vl' ꝙ saluet eū perseuerātē ī peccato. Desperatio aūt cū credit deū ñ posse: nec velle sibi parcē ēt penitēti vl' volēti saluari. Impugnatio vitatl agnite dr̄ cū qs ꝯdicit vitati fidei quā nouit. Inuidentia frne grē ē cū dolet qs de grā dei ꝛ glīa crescēte ī hōib⁹. Obstinatio cōfirmat volūtatē suam ī peccatis ꝯmissis. Impenitētia aūt dr̄ cū qs ꝑpōit firmiter ēt ī futuꝝ ñ penitē. ¶ De scismate.

De scismate h⁹ peccatū ꝯmittit cū qs recedit ab obediētia romane ecclīe sumēs sibi aliꝺ caput: vel sequens aliquē canonice nō electū: ꝛ sēp est mortale: ꝛ excōicatio ꝯ tales: nisi forte cū essent duo q̊ꝝ qlibet habet ꝑ sūmo pōtifice a suis seq̄cib⁹: ꝛ nescit clare qs sit canōice elect⁹. In h⁹ n. videtur ppl'i excusari si nō sūt pertinaces: sz parati illi adherere quē sciūt vere eē electū canonice. Si initit ordinatiōib⁹ vl' alienatōib⁹ factl a scismaticis excōicatus est: ex ꝺ scisma. c. i.

¶ De īfidelitate paganoꝝ hereticoꝝ.

De infidelitate paganoꝝ hereticoꝝ vel iudeoꝝ: quoꝝ qōlz libet ē grauissimū pc̄tz duces ad dānatōz: ñ oz h⁹ dicē īter hos. Soli eī heretici sī excōicati: sz ꝛ cū alijs ꝑcipue iudeis ñ oz hr̄i domestica ꝯuersatio: ꝛ ꝑcipue idiote. ¶ Potes circa hi⁹ īterrogāe ꝑut tibi vr̄: scz: si habuit aliqꝺ dubiū ī hīs q̄ sūt fidei: vz ꝺ sacramēto altarl ꝛ hi⁹. ꝛ si ꝺ h⁹ hz displicētiā ñ ē curañ. Si aūt volūtarie ꝛ sponte dubitat eēt mōtale. Hētic⁹ qdē ē excōicatus: ꝛ ñ ꝑt absolui citra sedē apl'icā: vt pz ī ꝑcessu curie. Itē rceptor credēs vl' factor hereticoꝝ ē excōicat⁹: ex ꝺ hē. c. qcūqz li. 6.

¶ Incipit. 3. ꝛ vltima pars ī q̄ tractat ꝺ mō interrogādi stat⁹ diuersos ꝑsonaꝝ. ꝛ ꝑmo ad ꝯiugatos. c. i. ꝛ hz. §. 23.

Nunc vo formāde sūt introgatōes pertinētes ñ ad oēs sz solū ad quosdā stat⁹ hominū. ꝛ ꝑmo ad cōiugatos īrogādi sūt ñ oēs: sz ꝑut videt. ¶ Si ꝺ facto ꝯxerūt ī aliquo casu prohibito mortale ē: qz ꝯ ꝑhibitiōez: nisi ignorantia facti ꝑbabil' eos excusaret. Sz sciēdū ē ꝙ sūt q̄dā īpedimēta q̄ īpediunt matrimoniū ꝯhēdū: ꝛ dirimūt iā ꝯctū qz nullū ē: qꝺ ītelligendū ē qñ dicta impedimēta ꝑus īter eos īueniūt q̄z sit ꝯctū mr̄imoniū: ꝛ ea ꝯtinēt ī istl vsibus

Error cōditio votū cognatio crimen.

Cultus disparitas vis ordo ligamen honestas. Si sis affinis si forte coibre negbis. Hec associanda vetant ɔnubia facta retractant. ¶ Pro hoꝝ aliquali breuissima declaratione nota ꝙ error intelligit̃ ꝺ persona non ꝺ fortuna vel bonitate: cū scȝ quis ɔ̄bit cuȝ berta credens esse Catherinā: cū qua scȝ intēdebat cōtrahē. ¶ Cōditio intelligitur ꝺ cōditiōe seruili: scȝ cū quis ɔtrahit cuȝ serua credēs eā esse liberā. Nā si liber ɔ̄bit sciēter cū serua tenȝ matrimoniū ⁊ similiter si cōtrahit seruus cū libera credens esse seruā. Idē videtur si seruus cuȝ serua: licet crederet ee̅ libera. ¶ Votū. s. solēne p pfessionē ȝ tacitam vel expressā alicui religiōi approbate: talis etiā esset excōicat᷒. ¶ Cognatio q̄ est triplex. s. naturalis spūalis ⁊ legal' naturalis dr̄ ɔsāguinitas: ⁊ hec hȝ tres lineas. s. ascendentiū: vt pater ⁊ auus ⁊ huiusmodi. descēdētiū: vt fili᷒ nepos ⁊ hi᷒ collateraliū: vt frēs sorores ⁊ huiusmodi: ⁊ hȝ quelibȝ linea quatuor gradus exclusiue: pcipue collaterales. naȝ inter ascēdētes ⁊ descēdētes vr̄ eē ppetua phibitio hic est etiam excōicatio. ¶ Cognatio spūalis hȝ etiā tres grad᷒ ⁊ ɔ̄bitur in baptismo ⁊ confirmatiōe. Primus est inter tenētē ad baptismuȝ vel cōfirmationē ⁊ eam que tenetur: q̄ dicit̃ paternitas vel filiatio. ¶ Secūd᷒ est inter patrē ⁊ matrē carnalem eius qui tenet̃ ⁊ eū qui tenet cū vxore ei᷒: ⁊ dr̄ ɔpaternitas. Tertius ē inter filios naturales eius q tȝ ⁊ illā que tenetur: ⁊ dicitur fraternitas. ¶ Cognatio tertia. s. legalis que fit per adoptionē hȝ tres lineas vel gradus. Primus ē iter ipsū adoptātē ⁊ filiā quaȝ adoptauit: ac etiā filiā ipsius adoptati. Secūdus est inter vxoreȝ adoptātis: ⁊ ipsū adoptatū: ac etiam vxorem adoptati: ⁊ ipȝ adoptantē. Tertius est inter filios nāles ⁊ legitimos adoptāt] ⁊ ipȝ adoptatū: ⁊ hoc tm̄ cū ipsi filiȷ̄ sūt i ptāte pr̄is. Crimē istud qꝺ hȝ dirimē cōtractum ⁊ implere cōtraheñ. intelligitur tm̄ de duobus criminibus i duobus casib᷒. ¶ Primus est ꝙ cū mulier machinat̃ cū effectu in mortē vxoris alteri᷒ vt habeat illū in viꝝ: vel econtra vir i mōtē alterius viri vt habeat illā i vxorē ⁊c. ¶ Secūdus cū qs dat fidē alicui coniugate ducere eam in vxorem post viri sui mortē: ⁊ cū ista pmissiōe seqtur adulteriū. Cult᷒ disparitas: vt si fidel' ɔ̄hat cū iudea vel pagana permanēte in infidelitate: secus si cōtraheret cum heretica. nam tunc tenet: sȝ cohabitare nō debēt si esset ei periculū incurrēdi i heresim: ⁊ peccauit mortaliter ɔ̄hens cū tali. Vis violentia. s. absoluta impedit ⁊ dirrimit: ⁊ similiter violētia per metū q potest cadere in constanteȝ virum: ⁊ continetur in hoc versu. Stupri atqȝ status verberis atqȝ necis. nisi postea de inuito efficiatur volūtarius Ordo ītelligitur de ordine sacro: idest subdiaconatu: ⁊ supra. ⁊ talis ɔtrahēs esset excōicatus. Greci i sacris vti possunt cōtracto sed nō possunt cōtrahē. ¶ Ligamen. i. si sit alteri ligatus p cōiugiū: etiā p v̄ba ꝺ presenti nondū consūmatū. nā talis nullo mō potest altēi matrimonialiter copulari: nisi ille cū quo cōtraxerat pfiteatur in aliquā religionem. Et si recederet vnus cōiugū ita ꝙ per multos annos alter nihil audiret de eo non liceret alteri ɔtrahere

nisi sciret de morte eius. ¶ Honestas
idest publice honestatis iusticia q̄ ori-
tur ex sponsalibus contractis cum ali-
qua: cum qua postea non sequitur ma
trimonium propter mortem vel aliã
causam. nam cum nulla consanguinea
illius vsq; ad quartum gradum con-
trahere potest. ¶ Affinitas est proxi-
mitas que contrahitur per eum q̄ du-
xit vxorem: ⁊ omnes cõsãguineos vxo
ris vsq; ad quartum gradum ⁊ vxo-
rem ipsam ⁊ omnes consanguineos vi
ri eius vsq; ad quartum gradum: nec
illa mulier potest ꝯtrahere cũ aliquo.
¶ Et nota ꝙ affinitas cõtrahitur eti
am per fornicarium coitum: ita ꝙ ille
qui fornicatur cum aliqua non potest
contrahere matrimonium cum con-
sanguinea aliqua eius vsq; ad quartũ
gradum: neq; illa mulier potest con-
trahere cum aliquo consanguineo for
nicantis cum ipsa vsq; ad quartũ gra
dum: ⁊ scienter contrahens ĩ huiusmo
di gradibus affinitatis est excommu-
nicatus. Sic forte coire nequibis.
¶ Impotentia exercendi actum con-
iugalẽ que potest prouenire: vel ex fri
giditate naturali: vel ex maleficio: vel
indispositione membri genitalis viri
vel mulieris. ¶ De his omnibus im-
pedimentis habes plene in quarta par
te summe ti. ¶ Sed nota ꝙ non opor
tet nec expedit interrogare omnes cõ-
iugatos sigillatim de his impedimen
tis: sed de illis tantum de quibus pos-
sit presumi haberi: ⁊ precipue d̓ impe
dimento criminis vel cognationis vel
publice honestatis: sed multo magis d̓
affinitate. Si tamen quis cognosceret
consanguineã eius cũ qua iã cõtraxit

ꝑ verba d̓ presenti: ⁊ multomagis si iã
cõsũmauit matrimonium: matrimoni
um quidem tale non diuidit̓: sed amit
tit ius petendi debitum: ita ꝙ petẽ nõ
põt absq; mortali peccato: tenetur ta-
men reddere exactus. Idem de mulie
re que permittit se cognosci a consan-
guineo viri sui. Si vero anteq̃ cõtra-
xit per verba de presenti cum aliqua
cognouit consanguineam eius: ita ꝙ
semen admisit intra claustra pudoris
non potest iam habere illam: ⁊ si iã cõ
sũmasset cũ illa nõ tenet matrimoniũ
nec in hoc potest dispensari cum illa
nisi per papam. Unde ante dispensa-
tionẽ semper peccat mortaliter exigẽs
⁊ reddens debitum sciens dictum ĩpe-
dimentũ. Alter vero coniugũ nesciẽs
excusatur d̓ peccato ex ignorãtia facti
ꝓbabilis: de his ⁊ omnibus alijs quan
do casus occurrit: vide plenius ĩ sũmis.
¶ Si ꝯtraxit matrimoniũ clãdestine
q; mortale ẽ ꝓpter prohibitionem ec-
clesie. ¶ Si habens votum simplex cõ
tinentie contraxitq; matrimoniũ pec
cauit mortalit̓: nisi sit dispẽsatus a pa
pa prius: ⁊ tenetur adimplere votum
vsq; ad consũmationem matrimonij:
nã ipso cõsũmato ĩpotens fit ad ĩplen
dũ: ⁊ exactus omnino tenet̓ reddẽ ex
presse vel ĩterpretatiue petenti: s; exigẽ
n̄ põt sine dispẽsatiõe al̓ peccat mortali
ter. ¶ Si cõtraxit cum aliqua: vel mu
lier cum aliquo per verba de futuro:
⁊ post matrimoniũ cũ aliqua ꝯtraxit
vel de futuro vel de p̄nti mortalit̓ pec
cauit ꝓpter fractã fidẽ: nisi d̓ cõi ꝯsẽsu
mutuo se absoluerint: qḋ fieri d; ꝑ iu-
dicium ecclesie. Uel nisi aliquis septẽ
casuũ superuenerit: quibus solui possũt

sponsalia quos habes in summis. ¶ Si post matrimonium contractum p verba de presenti contraxit cū aliqua mortaliter peccauit: nec tenet matrimonium: etiam si esset consummatum: et filios genuisset: sed oportet redire ad primum: nisi ille cum quo prius contractum est: ingressus esset religionem ibidem professus: vel nisi cum eo papa dispensasset in secundo: in quo tamen secundum theologos dispensare nō potest: sed quia difficile ē disputare d potestate pape si sine surreptione obtēta est forsitan transire potest. ¶ Si contraxit matrimonium: vel filios: vel filias iunxit matrimonio ante etatē legitimam: quia prohibitum est. ¶ Etas autem legitima sm iura est in duodecimo anno: si est femina in quartodecimo: si est masculus. s. ad contrahēdū p vba d presenti: et ad ꝯsumādū mr̄imoniū. ¶ Si cōsūmauit matrimoniū añ bn̄dictionem nuptiaꝝ est mortale: vbi s. ꝯsuetū est bn̄dici nuptias: qa contra ꝓhibitionē ecclesie. et hic aduertendū est: q̄ḡnis sponsi non consūment matrimonium cum sponsis ante benedictionem: in multis tamen locis multas turpitudines et corruptelas faciunt cū eis illas visitando. vnde interrogandum est de his vbi ista reperiuntur. ¶ Si celebrauit nuptias tēpore ꝓhibito ab ecclesia quia mortale est. ¶ Tempora autē prohibita sunt ista: scʒ ab aduētu vsqʒ ad epiphaniam: et a septuagesima ad octauā pasche: et a tribus dieb' ante ascensionem vsqʒ ad octauam pentecostes exclusiue.

¶ De actu et peccatis commissis in eodem.

Sciendū est ꝙ in actu hoc coniugali aliqua fiunt: vbi est dubium vtrū sint mortalia an venialia. Aliqua vero sunt que sunt manifeste mortalia Aliqua in quibus est veniale. Aliqua in quibus nullum peccatum. ¶ Primo quidem mortale est: si exerceatur talis actus extra vas debitum: vel etiam si intra vas debitum: tamen nō suscipit semen ad euitandum generatōꝫ ¶ Si ex tactibus impudicis eī actuꝫ matrimonij sequit' pollutio in altero ipsoꝝ. ¶ Si exercēs actū cōiugalē habet appetitum deliberatum ad aliam. ¶ Si se habet ad eam ita inordinato affectu in actu coniugali: ac si non esset vxor eius: ꝙ etiam opus carnale ageret cum illa vel alia: difficile tamen est hoc discernere et cognoscere. ¶ Si alter alteri omnino exigenti denegat debitum sine causa legitima: propter qḋ exigens incurrit incontinentiam vel graue scandalum. Esset autem causa legitima si notabiliter timeret notabile nocumentū persone: vel coniugis vel prolis in vtero: vel quia ex adulterio cōmisso perdidit ius petendi debitū: vel ēt si i loco sacro peteret: qꝛ sic loc' violaret': vel ēt i publico quia cōtra debitā honestatē. Nō est aūt legitīa cā oīno denegādi debitū petēti i die ieiunioꝝ vel festoꝝ solēniū: vel ira quā habēt adinuicē p paꝝ tēpus. ¶ Dubium de mortali qn̄ quidē seruat vas debitū: sʒ modus īdebitus: puta si lateraliter: vel a parte posteriori accedat ad vas debitū: vel mulier supgrediat' viꝝ i qbus modis: et precipue i vltimo aliq dicūt esse mortale. Alij vō vt Tho. et Alber.

dicũt ꝙ nõ eſt mortale de ſe: ſed poteſt
eſſe ſignum mortalis cõcupiſcẽtie: nec
ꝑ hoc ĩpedit̃ generatio: ⁊ ſi ñ ita apte
ꝓcrectur. vnde ĩ huiuſmodi noli p̃ci-
pitare ſententiã: nec denegare abſoluti
onẽ perſeueranti in huiuſmodi. Sed
deteſteris ⁊ prohibeas quãtum potes.
quando vero hoc etiam fieret primo
⁊ ſecundo modo propter periculum
aborſus forte tunc eſſet ſine peccato.
¶ Dubium etiã de mortali eſt tẽpore
mẽſtruoꝝ: ⁊ precipue in exigente ſciẽ-
te talem defectum: quem ꝗdam ponũt
eſſe mortale: precipue quando non eſt
quaſi continuus ſed conſuetus vt men
ſtrum. Alij dicunt contrariuꝫ: vt Pe.
ď pal. ⁊ hec opinio eſt cõmunior. Un-
de nec propter hoc deneges abſolutio-
nem ſed prohibeas quãtum potes de
exactione exigenti: ⁊ exactum admo-
neas: vt non aſſentiat exigenti: niſi ex
hoc timeatur de eius incontinentia.
¶ Dubium eſt etiã de exigente debi-
tũ a cõiuge permanente in adulterio:
ſiue occulto ſiue manifeſto qđ ip̃e no-
uit. Hoc quidã dicũt eẽ mortale ĩ exi-
gẽte: qꝛ facit cõtra cõſtitutioneꝫ eccl'ie
vt notat̃. 32[a]. q. i. c. ſiquis vxoreꝫ. ⁊ hoc
firmatur in ſũma piſana. Sed ĩ ſũma
cõfeſſoꝝ ⁊ archidiaconus in 2°. ſo. mi-
tigant hũc rigorẽ excipientes caſuꝫ: vt
hoc cũ faceret exigenſ ad ꝓuideñ. incõ
tinentie ſue. Sꝫ Pe. ď pal. multomagl
mitigat hũc rigorẽ: vt cũ non ſp̃eatur
emendatio ex hoc permanẽte ĩ adulte
rio: ſꝫ poti⁹ deterioratio nõ peccat exi
gẽs ſaltem mortaliter. Ueniale aũt eſt
cũ exigitur actus ꝯiugalis: ⁊ ſi debito
ſeruato vaſe ⁊ mõ: tamẽ principaliter
intẽtione delectatõis ꝯſequende: ita tñ
ꝙ ſtet intentio infra limiteſ m̃rimonij
¶ Si exerceatur actus ꝯiugal' ꝑpter
ſanitatem corporalem peccatuꝫ eſt: qꝛ
nõ ad hunc finẽ ordinatum eſt veniale
tamen puto eſſe peccatum. In ſolẽni-
tatibus ⁊ ieiunijſ exigere debitũ aliq̃ ĩ
firmitate: ſcꝫ cõcupiſcentie ductus ſine
ꝯtẽptu tñ ſacri temporis vel eccleſiaſti
ce exhortationis veniale eſt ſꝫ Tho. ⁊
Rai. ſed reddẽs nõ peccat: cũ timet de
incõtinẽtia vel ſcãdalo cõiugis: pecca
ret autem ſi negaret omnino. ¶ In tẽ
pore vero pregnationis exigere venia
le eſt: ſi tamen non eſt periculum abor
ſuſ: reddere vero nullum peccatum ẽ.
¶ Ante purificationẽ poſt partũ exi-
gere ſeruat] alijs circũſtãtijs ñ vr̃ mõ
tale ſm Guil. Reddere vero nõ volũ-
tarie nullum. Exigere etiam vl' reddẽ
debitũ ante ingreſſũ eccleſie p⁹ partuꝫ
ď ſe nõ videtur peccatum: ⁊ poſſũt mu
lieres intrare eccleſiam ante quadra-
geſimuꝫ diem abſqꝫ peccato: in quo tñ
eſt ſeruanda ꝯſuetudo patrie. ¶ Act⁹
ĩpudici qui ibi exercent̃ ñ ꝑtinẽtes ad
op⁹: ſꝫ ad exercitiũ delectatiõis: vt ta-
ct⁹ ⁊ oſcula ⁊ huiuſmodi ĩordĩate cõi-
ter ſũt venialia: q̃uis ibi poſſet eẽ tãta
actuũ ĩordinatio ꝙ poſſꝫ eẽ pctm̃ mõ
tale. ſinepeccato aũt exercet̃ act⁹ cõiu-
galis cũ ſit cauſa prolis ſuſcipiẽde: vl'
ẽt cũ ſit cauſa reddẽdi debitũ ſeruat]
tamẽ alijs debitis circũſtantijs. Debet
tamen exactus omnino reddere: ⁊ p̃ci
pue vir vxori: non ſolum expreſſe: ſed
etiam per ſigna petenti: nec vir debet
vxoreꝫ auertere ne petat ꝑpter pericu
lũ. Fit in tertio mõ ſecundũ aliquos ſi
ne peccato: ſcilicet cum fit cauſa vitan
de fornicationis ĩ ſe: vl' in cõiuge ſua.

¶ Interrogationes fiende circa statum
matrimonij.

Circa predicta sic possũt fieri
ĩterrogationes. ⁊ p̃mo si vsus
est matrimonio extra vas de-
bitum. Si aliquid fecit ad euitandum
ꝓlem modo indebito licet in vase debi
to ⁊ quõ. Si vtẽdo matrimonio habu
it ĩtẽtionẽ ad aliã. Si tp̃e mẽstruoꝛuꝫ
exegit vel reddidit. Si ĩ dieb⁹ festoꝛuꝫ
vel ieiunioꝝ. Si tp̃e pregnatõnis: p̃ci
pue ꝓpe partũ: vl' añ purgationẽ post
partũ. Si exegit vel reddidit a perma
nente in adulterio. Si principaliter cã
delectationis: aut alia ⁊ qua cã: ⁊ circa
huiusmõi iudicãduꝫ ẽ de peccato moꝛ
tali vel veniali iuxta p̃dicta: vt patet in
sũmis. Si oĩno negauit debitũ petenti
Si ex̃ act⁹ ꝯiugij ꝑ tact⁹ secuta est pol
lutio in altero ipoꝝ. Si excõmunicat⁹
aliq̊ vinculo ꝯ̃xit m̃rimoniũ .s. excõica
tione maioꝛi peccauit moꝛtalit': ⁊ p̃ci
pue qñ sciuit. ⁊ hoc q꞉ ꝑticipauit ĩ diui
nis .s. sacr̃o m̃rimonij. Idem videtur
de minoꝛi excõicatõe si eam nouit: q꞉
seꝑat a susceptõe sacr̃oꝝ: ⁊ matrimoni
um est vnum ex sacramentis ecclesie.
Si exñs ĩ peccato moꝛtali ꝯ̃xit matri
moniũ videt' moꝛtale: quia sacramẽtũ
suscipit in moꝛtali sciẽter: p̃cipue vero
videt' moꝛtale ꝯtrahẽdo per verba de
p̃ñti: q꞉ ibi est essentia sacramenti. Si ꝯ̃
xit cũ aliq̃ ꝑsona ꝑ v̂ba de p̃ñti vel de
futuro nõ intendẽs h̃re illum: vel illaꝫ
ĩ ꝯiugẽ: sꝫ tm̃ copulã carnalẽ extoꝛq̃re
moꝛtaliter peccauit. ⁊ q̃uis ñ sit ibi re
alit' m̃rimoniũ: cogẽdus tñ est in foꝛo
ꝯsciẽ illã ducẽ: vel aliter illi satisfacere
maxime si est secuta copula: in quo tñ
casu eccl'a iudicaret m̃rimonium: ⁊ co
geret illũ: cui obedire tenet'. Si vir nõ
ꝓuidit vxoꝛi ⁊ familie de necessarijs ñ
tñ supfluis. Si nimis eam exasperauit
minis v̂bis vel factis. Si zelotypus: ⁊
ex hoc nimis suspectuosus cõtra eã fu
it vel nimis remissus in cura eius.

¶ Si vxoꝛ inobediẽs: ⁊ ꝯtẽtiosa ⁊ sui sen
sus fuit erga virum. Si nimis inculta
⁊ negligẽs circa gubernatiõem dom⁹
Si irreuerens ⁊ discola ad soceros ⁊
cognatos. Si nimis dedit de rebus vi
ri parẽtib⁹ suis: vel pauꝑib⁹ plusq̃ꝫ de
buit. Si dedit licẽtiã viro coeundi cuꝫ
alijs mulierib⁹ cũ peregrinaret' ẽ moꝛ
tale. Si mulier nõ vult seq̄ virũ trãsfe
rẽtẽ domicilium ad qđ tenet': nisi eam
traheret ad peccatũ: aut dubitaret de
moꝛte sua aut eẽt vagabũd⁹. Si vterq꞉
filios educauit in timoꝛe dei: ⁊ in obe-
dientia mandatoꝛum eius.

¶ De p̃ncipib⁹ rectoꝛib⁹ ⁊ baronib⁹. c. z.

Circa principes rectoꝛes ⁊ ba-
rones seculares sic possunt fi
eri interrogationes: ⁊ ꝓut fu
erit expediens s̃m conditionem perso
narum. ⁊ primo.

¶ Si ꝑ vsurpatõem ⁊ ĩiusto titulo ob
tinuit dignitatẽ regimẽ vel dñiuꝫ ciui
tatis vel castri: q꞉ moꝛtalit' peccauit: ⁊
sꝑ ĩ ipo manet: dũ tenet hi⁹ vsurpatõeꝫ
nisi p⁹modũ titulũ sibi iustificassꝫ: nec
ibi añ iustuꝫ tituluꝫ põt exercẽ iudicia
sine moꝛtali. Si ambitiosus fuit ad di
gnitates ⁊ regimen nimis aspirans: ⁊
si intendit negligere iusticiam ad req̄
rendum amicos: vt sic in dominio per
maneat moꝛtaliter peccat.

¶ Si p̄latis ecclesiasticis: vel alijs superi
oꝛib⁹ suis nõ fuit obediẽs: ⁊ admoniti
ones ⁊ coꝛrectiones ab eis factas non

sustinuit patienter:⁊ si contēpsit mor
taliter peccauit. ¶ Si sententias excō
municationis vel interdicti non cura-
uit:aut sic ligatus diuinis se īgessit qd
est mortale. ¶ Si propter crimen eius
ciuitas est interdicta :quod est sibi ad
maius iudicium. ¶ Si propter excō
municationem latam in se iudices vel
actores vel ministros grauauit :quia
vltra mortale est excōmunicat⁹. ¶ Si
de factis aut defectibus ecclesiasticaꝝ
ꝑsonarū ad eū nō ꝑtinētib⁹ se intromi
sit:vel trahēdo ad suū iudiciū:⁊ huius
modi peccauit mortalit̄. Et si cepit vl̄
capere fecit vel percutē vel incarcera
re clericos vel religiosos etiam delin
quentes est excommunicatus:si nō ha
buit prius licentiā a prelato suo. ¶ Si
electionem alicuius malitiose īpediuit
vel ꝑ violentiam aliquez ītromisit:vel
si grauauit aliqd monasteriū vel colle
gium eo ꝙ nolebat eū eligē ꝑ q̊ roga
bat est excommunicat⁹ vltra mortale.
¶ Si ꝓhibuit subditis ne vēderent cle
ricis necessaria :vel eis panē coqrent:
ex quo non habuit ab eis quod voluit.
¶ Si patronat⁹ eccl'iaꝝ de nouo sibi
vsurpauit vl' bona vacātiū eccl'iaꝝ aut
mōsterioꝝ vltra mortale ē excōicatus
¶ Si posuit tallias vl' collectas vl' alia
grauamina clericis vel alijs ꝑsonis ec
clesiasticis sine lnīa pape: si nō desistat
post admonitionem est excōicatus
¶ Si fecit statuta vl' leges ꝯ libertatē
ecclesiasticam vel iudicauit ꝭm ea:vel
dedit ꝯsiliū ad hi⁹: vel non remouit si
potuit:vltra mōtale peccatū ē excōica
tus. ¶ Si noua pedagia īstituit n̄ hn̄s au
ctoritatē a ꝑncipe suꝑ h°: vel ātiq̄ seu
noua pedagia augmētauit excōicat⁹ ē

secus si fecit hoc cū licētia ꝑncipis ⁊ cā
rationabili ⁊ non tenuit stratā publicā
securam ut debuit peccauit mortaliter
⁊ tenetur ad restitutionem. Si a cleri
cis ⁊ religiosis thelonium pedagium
seu gabellam accepit pro his que defe
runt:vel deferri faciunt nō causa nego
ciatōis grauiter peccat ⁊ ē excōicatus.
Quamuis aliq ut Jo .cal. banc nō ad
mittant:qꝫ non est recepta: ⁊ papa scit
⁊ tolerat:immo ipē facit in terris suis
sed tutius est ut obseruetur. Si publi
cos vsurarios alienigenas ⁊ non inde
oriundos ad fenus exercenduz in ciui
tatibus suis admittit:vel admissos īde
īfra certū tp̄s nō expellit ē excōicatus
Et idē si ciuis exn̄s dedit ad hoc ꝯsiliū
vel fauorē:hoc veꝝ ē si talis ē persona
eccl'astica hn̄s.s.dn̄ium tꝑale. naz dn̄s
secularis nō ē excōicat⁹:sꝫ ē excōicād⁹
c.vsuraruz.de vsu.li.6.nō tn̄ epi.⁊.s.in
currunt sed alij. Item si ciuis exn̄s de
dit ad hoc consilium vel fauorem. Si
nauigantes indistincte depredatus est
vel depredari fecit: vel hoc factū noīe
suo ratū habuit vt pirrata excōmuni
catus est excommunicatione papali.
¶ Si nauigantes expoliauit: vel res
eoꝝ ad port⁹ terrarum suarum a ma
ri delatas sibi appropriauit :quod est
rapina:⁊ excōicatus est ꝭm aliquos.
¶ Si incēdia fecit vl' fieri fecit diruit
vel fregit ecclesias vel loca religiosa ē
excommunicatus:⁊ si esset denunciat⁹
esset casus papalis. Si emunitatem ec
clesiarum violauit:vꝫ faciendo capere
homines in eis propter debita aut ma
leficia in ecclesia vel locis priuilegiatꝭ
sacrilegium committit : ⁊ potest excōi
cari:⁊ est mortale,sec⁹ eēt si ꝯbustores

ecclarũ illuc fugientes: vel violatores ecclesiarũ: quia tunc propter hoc nõ gaudet immunitate ecclesiarũ. Si ecclesias vel personas ecclesiasticas siue priuilegia earum violauit: vt multi tyranni faciunt. Si fecit represalias vel permisit fieri: aut ab antiquo consuetas fieri fecit contra personas ecclesiasticas est excommunicatus: nisi illas reuocauerit ĩfra mẽsẽ. c. & si pignoratões de iiur l & dã. da. Utrũ aũt liceat facẽ repsalias ꝯ laicos: vide ĩ 3ª pte sũ. ti. z.

¶ Si ad ecclas ĩ qb⁹ patron⁹ fuit nõ posuit idoneos: vel non repñtauit: sz ĩeptos & ideotas: vel ꝯcubinarios & alios malos p̄sentauit: vel subditos suos eccl̃arũ p̄ronos tales eligere aut suos pñtare persuasit sic mortalit̃ peccauit

¶ Si r̃cepit pecuniã vt aliquẽ pñtarz cũ eẽt p̄ron⁹: vel supplicaret̃ pape vel epo p bñficio alicui ꝯferẽdo simoniaz ꝯmisit: vel ẽt absq̃ pecunia si porrexit p̃ces p ĩdigno ẽ mortale: & simoniac⁹.

¶ Si fuit fautor: vel defensor hẽticorũ aut etiam scismaticorũ peccauit mortaliter: & est excommunicatus. Si impediuit volentes recurrere ad forum ecclesiasticũ sup cãs q̃ ad ipm forũ ptinent: ne. s. corã ecclesiastico iudice hi⁹ cause agitentur: vel ad hoc dans ꝯsiliũ auxilium vel fauorem est excõicatus.

¶ Si bellũ assũpsit ĩiuste: vl̃ fuit adiutor ĩiuste bellantis: q2 oĩa mala que inde sequũt̃ ei reputãt̃ ad culpã: & tenetur ad restitutõẽz oĩuz dãnorũ inde sequẽtiũ: & hoc nisi ad adiuuãdũ eũ tenẽtur: & ꝯuiẽdũ: vz q2 miles aut ei⁹ vasallus. tal̃. n. adiuuãs cũ ẽ dubiũ an bellũ sit iustũ excusat̃. 23. q. i. c. qd culpat̃. ñ aũt excusaret̃ si sciret bellũ eẽ ĩiustum

¶ Si ꝯsuluit exñs ĩ officio cõitat l: q. s. assumat̃ ĩiustũ bellũ tenet̃ ad oĩa mala & dãna: nisi ꝓponet̃ ĩ ꝯsilio mã mõ falso tãq̃z eẽt iustũ: tũc enĩ ignorãtes vident̃ excusari. De mã belli: & quando iustũ dicatur: vide ĩ sum. in 3ª pte. ti. z.

¶ Si ĩdiscretos & tyrannos officiales fecit seu preposuit terris suis: tenet̃ de dãnis & malis eorum: si sciebat eos eẽ tales: secus si ignorabat: nisi cũ audiss3 non remouerit eos si potuit. Si iniustas exactiones seu collectas imposuit rapinam cõmisit: & que dicat̃ iniusta tallia seu collecta: & quomodo satisfacẽ debeat: vide in 3ª parte. ti. z. Si posuit iudeos in officijs publicis: quod prohibetur. xvij. q. 4. c. constituit. Si ea que sunt comunitatis appropriauit sibi: vz siluas scilicet & campos: & hi⁹ mortaliter peccauit: & tenetur ad restitutionez

¶ Si liberos hoĩes ĩ ꝯuos sibi subiecĩ christiani enĩ nõ pñt redigi in ꝯuitutez rõne belli: vel etiam capti nõ pñt licite emi in ꝯuos: vel empti vendi: & emi ab alijs nõ pñt: sed ĩfideles bñ redigũt̃ in seruitutem: & emi & vendi possunt. capti in iusto bello: qui si postea efficiantur christiani: non tamen ex hoc liberãtur a seruitute: quãuis sit piũ hoc facẽ

¶ Si a decedẽtib⁹ sine filijs accepit bona ipozũ ñ pmittẽs eos testari & legare ad placitũ nisi talis patria hẽret talem subiectõẽz a tpe cui⁹ ñ ẽ memoria in ꝯriũ. Si nimis vindicatiu⁹ fuit. Si hõicida: mutilatões: incarceratões: vulnera & hi⁹ seua sine iusticia: vel cum iusticia sed ex odio & vindicta fecit ꝓcurauit vel pmisit: & hi⁹ grauia sunt mortalia.

¶ Si torneamẽta vl̃ duella fieri fecit vl̃ pmisit vl̃ ludos vel spectacula piculosa aĩe vl̃ corpi: vt pijcere lapides ad ĩuicẽ vel repñtatões turpitudinũ fieri

fecit vel ꝑmisit: ⁊ non ꝓhibuit: si sine
graui scandalo potuit remouere mor
taliter peccauit: di. 83. c. error. Si leges
statuit quas non debuit vel potuit: ꝗa
scilicet iniquas mortaliter peccauit. Si
nimis durus fuit ad dispensanduꝫ vel
parcēdū in quibꝰ potuit: vel ecōtra ni
mis facilis ad parcēdū delīquētibꝰ ī ꝑ
iudicium iusticie ⁊ vtilitatis cōis. Si
feuda vasallis suis absqꝫ iusticia dene
gauit: vel seruitium indebitum ab eis
exegit aut fidem non seruauit. Si ipse
existēs vasallus alteriꝰ non fuit fidelis
dn̄o suo vt debuit: ſm ꝙ in iuramēto
fidelitatis exꝓmitˀ: vel obseqūꝫ debituꝫ
non p̄stitit: vel aliq̄ꝫ iniuriā fecit dn̄o. s.
alienādo feudū aut diminuendo: vel
aliqͦd hiꝰ mortale ē ⁊ tenetˀ ꝺ damnis.

¶ Si tutelā alicuiꝰ sibi ꝯmissā n̄ fideli
ter egit: sꝫ bona illiꝰ cōsūpsit ⁊ dissipa
uit mortale ē: ⁊ tenetˀ de dānis. Si in
terra sue iurisdictionis sustinuit iniu-
stas mensuras: aut iniusta pondera:
aut īiusta p̄cia rerꝫ venaliū scientˀ mor
tale ē: ⁊ teneri vr̄ si ꝯmode pōt obuiar̄
Simil'r peccat si īducit: vl' sustinet ma
las consuetudines aut corruptelas. Si
tolerauit aut sustinuit publicos vsura
rios inde propter hoc recipiēs certam
q̊tā vel sūmā ānuatī: mortale ē ⁊ tene
tur illud sic acceptū restituē non vsu-
rario: sed creditoribus eius a quibus
vsure sunt extorte ſm Tho. Si pignꝰ
aliquod habuit cuius fructus non cō-
putauit in sortem vsura est. Et de alijs
speciebus vsure: si ī aliqua offendit vl'
fuit particeps de q̄bꝰ. s. i. z. pte. ti. ꝺ vs.

¶ Si penas vl' emēdas ī pecuniā ꝓpt
cupiditatē vel odiū: n̄ ꝓpt correctōem
delinquētiū accepit vel vltra ꝺbitū ex
torsit: vel penas corporales: aut mort]
in pecuniariā propter auaritiam ꝯtra
iusticiam ꝯmutauit mortale est. Si ꝑ
misit in terris suis latrones inualescē
vel maliciose eis fauens: vel ex auaritia
nolens expendere ad securandam pa
triā mortale ē: ⁊ tenetˀ de dānis ⁊ rapi
nis factis si cōmode poterat obuiare.

¶ Si iusticiā vēdidit vl' munera iniq̄
accepit. s. ꝓ administratōe iusticie: vel
alias iniusticiam fecit in iudicādo: vel
fieri fecit mortale est. Si fideꝫ promisˀ
sam violauit etiam inimico: nisi prius
ille violasset mortale est. Si obsides su
os non liberauit mortale est. Si vidu
as ⁊ pupillos contra oppressores non
defēdit cū potuit. Si treugas non ser
uauit. Si nimis sūptuosus fuit ⁊ curio
sus in vestitu ⁊ apparatu eq̊ꝝ ⁊ fami
lie cū canibꝰ ⁊ auibꝰ: edificijs cōuiuijs
nā vt possint facē hiꝰ pōpas emūgūt
populos vsqꝫ ad sanguinem facientes
mlt'a iniusta. Si fecit edificari domos
suas: vel laborare in agris suis vel vi-
neis vel ligna portari per rusticos vel
colonos ⁊ non soluit eis plene de labo
re suo: nisi ad hoc ex debito tenerentˀ
vel si diebus festiuis fecit pro se labo-
rare mortale est: sicut in p̄mo casu qꝺ
tamen multi faciunt ⁊ male: nec subdi
ti debent obedire. Si nimis se occupa
uit in venationibus ⁊ aucupijs: vel qꝺ
peius est subditos in his grauando in
ducens ad huiusmōi: ⁊ qꝺ pessimum
in diebus festiuis: ⁊ non auditis diuīs
ut missa propter quod dominus pec-
cat mortaliter ⁊ oēs: ⁊ ip̄e reꝰ ē oīum.

¶ Si ꝓpt discursus ī hiꝰ destruxit se
getes alioꝝ tenetˀ eis de dāno: vel per
misit accipere: vel fecit de blado ⁊ fe
no aliorum a suis ꝓpt equos suos te-
netˀ de dāno. Idem ⁊ de alijs fructibꝰ

¶ Si histrionib⁹ supflue dedit vel ni
mis turpia repñtantes ĩ curia nutriuit
vel concubinam vel ludẽtes ad aleas:ꝛ
huiusmodi:que omnia sunt dãnabilia
¶ Si ꝺ castitate familie sue ñ curauit
ſꝫ inhoneste se hñtes cũ femis ꝛ mascu
lis retinuit:nec correxit eos cum posset
mortaliter peccauit. Si vero sit coniu
gat⁹ introga de his q̄ hñt̃ i.c. ꝑcedẽti
ꝑut videbitur fore expediens.
¶ De iudicib⁹.c.3.

Circa iudices seu quecũq; hñ
tẽ ptãtẽ ordĩariã vel delegatã
inquirẽdũ est ꝑmo. Si iurisdi
ctõem aut ptãtẽ recepit simoniace: vt
si iudex eccl'astic⁹:aut vsurpatĩe: quia
vsurpata ptãs ñ dat auctoritatẽ. vnde
iudicãdo peccaret mortalit̃. Si exces-
sit fines mãdati siue ptãtis su e peccat
mortalit̃:si sciẽt̃:vl' ex ignorãtia crassa
¶ Si officialis vel iudex alius timore
odio cupiditate:vel amore vel aliq̃ cã
ĩiq̃ꝫ tulit sñĩaꝫ aduertẽt̃ mortale ẽ:ꝛ te
net̃ ad oẽ ĩt'eẽ pti lese.ꝛ si ille pro q̊ de
dit sñĩaꝫ ñ vult satisfacẽ:vel nõ põt qm̃
principaliter ipse tenetur:dꝫ. Rai. Si
ꝑ ignorãtiã crassam ipse tulit iniquam
sententiam in iudicio anime tenetur:ꝛ
peccat vt prius. Rai.quia debuit scire
se insufficientem ꝛ non iudicare. Si ꝑ
negligentiam:quia sufficiens erat: ꝛ si
laborasset ad ingrẽdũ ꝛ legẽdũ verita
tẽ ĩueniſſꝫ:ſꝫ neglexit hoc agẽ tenet̃ ut
ꝑus. Miti⁹ tñ agit̃ cũ eo q ex ignorãtia
crassa:q̃ꝫ cuꝫ eo q ex malicia: ꝛ hoc hꝫ
locũ ĩ iudice ordinario non delegato.
¶ Si delegat⁹ iudex iudicauit bona fi
de:ꝛ de ꝯsilio peritoꝝ tulit iniq̃ꝫ sñĩam
nõ videt̃ peccare aut teneri ad restitu
tionem leso:tũ quia necessitate obediẽ
tie iudicauit:tũ qꝛ sepe ex certa sciẽtia
delegãtis assũit̃:qꝛ ẽ ignar⁹ iuris:quia
bon⁹ vir: qꝺ ẽ veꝝ nisi ĩ q̃rẽdo ꝯsiliuꝫ
fuisset negligens aut culpabilis:tũc.n.
peccat ꝛ tenet̃ ad restitutõeꝫ. Vul. Si
assessor ĩducit iudicẽ ad ferẽdaꝫ iniq̃ꝫ
sñĩam excusat̃ q̃dẽ iudex si simplex ẽ
ꝛ hꝫ bonã ꝯsciẽtiã.s.credẽs sñĩam esse
iustã.ꝛ si nõ fuit in culpa eligẽdo asses
sorẽ:qꝛ bon⁹ ꝛ sufficiẽs cõiter credeba
tur:sed assessor peccat mõtalit̃:ꝛ tenet̃
ad satisfactõnem leso:siue dolose siue
ignorãt̃ ĩducat iudicẽ ad iudicãdũ ĩiu
ste. Rai. Si iudex ignar⁹ iur]. secũ du
cit assessorẽ:q cõit̃ ñ r̃putat̃ sufficiens
vel ĩiqu⁹:si ꝺ ꝯsilio ei⁹ fert ĩiquã sñĩaꝫ
lꝫ credat iustã :vt'q; mortaliter peccat
ꝛ tenet̃ ad restitutionẽ in solidum. Si
accepit pecuniam ĩ iudicio :quod põt
eẽ q̃nq; modis:ꝛ sꝑ videt̃ mortale. ꝑ
mo si accepit ut male iudicaret ꝯ iusti
ciam ꝛ ꝯ ꝯsciẽtiã:ꝛ tũc illa pecunia dꝫ
dari ei in cui⁹ ĩiuriã data est.i.q.i.c.iu
bem⁹. 2.° si accepit ut bñ iudicaret:vl'
ut iudicaret ꝛ daret sñĩam: vel si acce
pit ut ñ iudicaret cũ debẽt iudicare:vl'
ut nõ male iudicaret. In his q̃nq; casi
bus dꝫ restitui ei q dedit.ij.q.3.c.non lꝫ
Rai.ꝛ ſm Vul.in foro penitentie põt
pauperib⁹ erogari:sicut ꝛ alia turpia
lucra:de consilio tamen. Si iudex nul
lo modo voluit ferre sententiam cum
deberet:ꝛ propt̃ hoc aliq̃s amittit ius
suũ mortale ẽ:ꝛ tenet̃ illi restituẽ litis
estĩatõꝫ. Rai.23.q.5.c. administratões
¶ Si iudex accepit aliq̃d a ptibus.vñ
nõ q⁹ ordĩari⁹ nihil põt accipe ẽt expẽ
sas nisi moderata ensenia spõte oblata
vt esculẽtũ ꝛ potulẽtũ:di.18.c.de eulo-
giis. Delegat⁹ põt recipe moderatas
expẽsas:qñ.s.ẽ paup :vl' qñ oꝫ eũ exire
ꝛ eq̃tare ꝑ examinatiõe cause: vel pro

assessore ꝺm gl. Si aũt papa alicui cãz
delegauit: nõ vr̃ ꝙ aliqd possit petere
nec ẽt expensas: si sua sibi sufficiũt: nisi
oporteat eũ exire: vel plus q̃ȝ domi ex
pendere. Rai. ⁊ Uul. Si iudex ecclesi
asticus ordinarius vel delegatus ꝯtra
conscientiam ⁊ contra iusticiam: ⁊ in
grauamẽ alteri⁹ partꝭ ĩ iudicio quicq̃ȝ
facit ꝑ grãm: vel ꝑ pecuniã ĩcurrit su-
spẽsionẽ ab executiõe officij per annũ
condẽnandus ad estimationem litꝭ: ꝺ
qua vide in quarta parte ti. Si iudex
ecclesiasticus excommunicationis sen
tẽtiã suspẽsiõis vel ĩterdicti nimis de
facili fulminat: aut sine ꝓmissa admo-
nitõe: vel sine scriptꝭ: vel alr̃ ꝯ ordineȝ
iuris grauiter peccauit: de his ĩ. 4. ꝑte
¶ Si iudex ꝗcũq̃ȝ dilatões aliquas ꝯ
ius fecit: ⁊ si ordinẽ iudiciariũ nõ ꝺua
uit. Si ꝑtẽ alterã ꝯ iusticiã grauauit.
¶ Si reo fec̃ q̃õnes vel positões seu ĩ
q̃sitiones ad quas rñdere nõ tenebat̃
¶ Si appellatões legitĩas ñ admisit.
¶ Si dolose locum appellandi dedit.
¶ Si p⁹ appellatõneȝ legitimã nihilo
min⁹ ĩ cã ꝓcessit. Si in dubijs magnis
peritos non consuluit. Si allegatõnes
friuolas admisit. Si pauperibus vidu
is orphanis non subuenit: ⁊ in aduoca
tione nõ ꝓuidit: in q̃libet istoꝝ vr̃ esse
mortale cũ sciẽt̃ delinq̃t. Si iudex illici
te relaxauit penã debitã reo. q̃ꝺ fit tri
pliciter. Uno°. q̃ꝛ non erat sũm⁹ iudex
s. ꝓnceps: nec ei publica ꝑtãs est plena
rie cõmissa: sȝ vt iudicet ꝺm leges ⁊ sta
tuta ciuitatꝭ. 2°. mõ q̃ꝛ ⁊ si habet plena
riã ꝑtãtẽ is tñ q̃ passus ẽ ĩiuriã non as
sentit sibi remitti: sȝ vult reũ puniri. 3°.
mõ qñ ⁊ si iudex hȝ plenariã ꝑtãteȝ: ⁊
lesus vult remittẽ: tñ ñ ẽ cã iusta reip.
vtilis sȝ nociua. s. ꝓbẽs ĩcẽtiuũ delinquẽ
di. Tho. in q̃olibet: ⁊ peccat mortaliter
Nõ ꝙ q̃ fingit fraudulẽt̃ cãm aliquã
ꝑ quã iudex aliq̃s vadat vel mittat ad
aliquã mulierẽ ꝓ testimonio ferendo
ẽ excõicat⁹. c. mulieres. de iudi. li. 6. Si
debitam penam auxit vel minuit cum
non possit vel deberet: quando possit
vel non: vide in tertia parte sũ. ti. 3. Si
etiã mutare posset: vide ibi. Si iudica
uit ꝺm allegata ⁊ probata condẽnans
quem nouit ĩnocentem: qui tamẽ vtꝝ
peccet vel ñ vl̃ excuset̃: vide ĩ. 3. ꝑte sũ.
ti. 3. Si mĩster iudicis exñs execut⁹ est
ĩiquã sñiam ⁊ iniustã. si ꝓ certo scit ĩno
cẽtẽ nõ excusat̃ a peccato. Rai. sec⁹ si
dubitat: q̃ꝛ tũc excusat̃ ꝓpt̃ obediẽtiã
¶ De penitẽtib⁹ vero ad iudiciũ hẽs ĩ
3. ꝑte. ti. 3. c.

De aduocatꝭ ꝓcuratorib⁹ ⁊ nõꝛijs. c. 4

Circa aduocatos ꝓcuratores
⁊ nõꝛios ĩt̃rogãdũ ẽ ꝓmo. Si
posuit se ad aduocãdũ cũ pro
hibẽt̃ ĩ iure sciẽt̃ hoc faciẽs vr̃ peccar̃
Prohibet̃ aũt infidelis ⁊ excõicat⁹ ex
cõicatõe maiori: necnõ religiosus nisi
ꝓ mõsterio: ⁊ de mãdato sui ꝑlati: sed
⁊ clerici in sacris: vel ẽt ĩ miorib⁹ sed ⁊
bñficiati ꝓhibẽt̃ aduocare ĩ iudicio se
culari: nisi in cã propria: ⁊ ꝓ eccl̃a sua
vel ꝓ ꝯiũctis vel miserabilibus ꝑsonis
¶ Sũt ⁊ alie ꝑsone ꝓhibite: ꝺ q̃b⁹ hr̃. 3.
q. 7. §. tria. Et int̃ alios ꝓhibet̃ sodo-
mita ꝓcipue notori⁹ ꝺ iure vel ꝺ facto
Iudex vel assessor etiã nõ põt esse ad
uocat⁹ ĩ cã ĩ q̃ ẽ iudex: nec clericus ꝓ
ex̃neis ꝯ eccl̃am suã. Rai. ¶ Si aduo
catus vel ꝓcurator sciẽter defendit cãz
iniustam peccat mortaliter: ⁊ tenet̃ al
teri ꝑti de oĩ dãno inde habito. Tho.
nisi satisfaciat cliẽtul⁹ q̃ ꝓncipalr̃ tenet̃
si scit iniusticiam: q̃ñ. s. obtinet omnem

victoriā cāe. Si vo ignorāter iiustam cām defendit. s. putās iustā excusat' s3 modū r ɔsuetudinē regiōis: quo' ignorātia excusare pōt. Tho. Et si ex ignorātia crassa peccat mortalit'. Si i pn° credebat iustā: s3 i ꝓcessu cāe videt in iustā dz deesse vl' desere eā: r nō vlterius ꝓseq: al's peccaret: r si obtinet victoriam cause tenet' leso ad satisfactionē nō tm dz eā ꝓdē aduersario: vel secreta sue cāe reuelare: sed iducē cliētulū suū ad cedendum vel cōponēdū cū aduersario suo sine dāno aduersarij. Th. dū aūt ē ei dubia vsq3 ad finē l3 ꝓseq semper illam sine peccato. Uul. ¶ Si aduocando vsus est idebito modo s3 Rai. Si ꝓduxit falsos testes vl' produci fecit vel corruptos. Si iduxit falsas leges seu alias ꝓbatōes falsas iuris vel facti. Si mentitur vel mentiri fecerit: vel docet cliētulū suū in iudicio. ¶ Si dilationes nō necessarias querat i grauamē partium. Si appellat sciēt' ɔtra iustā sniam i qlibet hoꝝ videt' mōtale ¶ Si ñ fidel'r cāz foueat qntū iusticia suadet omittēdo de cōtigētibus ex negligētia vel notabili ignorātia: in quo posset esse mortale. Si ꝓcacit aut dicēdo ɔuicia: vel vociferando. Si prodidit secreta aduersario suo: r si p predictū modū vicit iiustā cām tenet' leso ō oī dāno ide secuto. Si amittit iustam cām ꝓpt' suā ifidelitatē vel negligētiā vel ignorātiā tenet' cliētulo suo de oī dāno. Si aduocatus nō prestauit pro ciniū i iusta cā paupum r miserabiliū ꝑsonaꝝ. nā si nouit talē cām: r scit illū p se nō posse iuuari: q nō h3 ad soluendū: nec aliū videt q velit eū iuuare ꝓpter qd amittit cāz tenet' grat] iuuare si pōt: al's vī mortale. Tho. r Rai.

¶ Si imoderatū salariū accipit ō sua aduocatōe. nā moderatum petē pōt: r aduocat' r iuriscōsult': vt dicit Aug. 14. q. 5. c. nō sane. ꝙ moderatū sumit' ex qtuor. s. ex qntitate cāe: ex labore aduocādi: ex scia: r facūdia aduocandi: ex ɔsuetudie regionis: r sm hoc magl r min' pōt accipe sm Rai. vel ab iitio cū facit pactū vel ex postfacto ɔpleto. Sed ex quo cā ē icepta necdum finita nullū dz facē pactū cū litigatore quem accepit i propriā fidē: q2 posset eē occasio magni piculi. 3. q. 7. §. pterea. Item ñ l3 pacisci de qta cū aduocato: v3 decima vel cētesima: sed de quāta l3 moderate tm sm iura. de hac materia vide plene in tertia parte sūme. ti. ¶ Si iurispit' exñs i cā quā nouit iniustam cōsuluit qūo obtineret' mortale est: r si vicit' ex ɔsilio ei' tenet' leso de damno ¶ Si ex ignorātia crassa male ɔsuluit ¶ Si ñ ɔsuluit paupib' nō hntib' ad soluēdū. Si nimis petijt: idem dicēdū est sicut de aduocato. ¶ Si procurator existens defendit scienter iiustā cāz ¶ Si ñ fideliter r solicite fouet iustā ¶ Si paupib' non prestauit pͦciniū ¶ Si nimium petijt salarium idem dicendum quod de aduocato. ¶ Si notarius existens aduertenter falsauit instrumenta peccauit mortaliter: r tenetur de omni damno secuto. ¶ Si maliciose occultauit iura aliorum seu instrumenta: r ñ assignauit: aut destruxit vel alijs dedit vltra mōtale tenet' ō oī dāno. Si ex ignorātia nōbili vl' negligētia male dictauit istra vel testamta cū defectib': vñ oriūt' litigia vl' ꝑdūt' bona alioꝝ peccat mortaliter: r tenet' de omni damno leso exinde. ¶ Si fuit rogatus in testamentis eorum q nō

erant sui sensus scienter tanq̃ vsũ rõis liberum habentium: mortale est: ꝛ tenetur de omni damno lesis. ¶ Si ĩ instrumentis suis non est vsus solennitatibus legalibus: vñ validat̃ ꝯctus: quia mortale ẽ: ꝛ tenet̃ ꝺ oĩ dãno. Si fecit instr̃a ĩ fraudẽ vsurarũ sciet̃ mortale ẽ ꝛ est periur⁹. Si notari⁹ ĩ officio ẽ salariatus sufficiẽt a cõitate: ꝛ accipit etiã ab his ꝑ quib⁹ scribit litteras: grãs ꝛ hi⁹. vel nõ salariat⁹ a cõitate accepit ꝺ cõsuetudine ꝑ labore suo vltra debitũ ꝛ equitatẽ peccauit ꝛ tenet̃ ad restõez

¶ Si dieb⁹ festiuis siñ necessitate: ſ3 ex cupiditate fecit instr̃a: vel copiauit vel extẽdit scripturas cum posset differre mortale vñ. Si fuit rogat⁹: vel dictauit vel redegit in script] statuta contra libertatem ecclesiasticaꝫ mortaliter peccauit: estq3 excommunicatus.

¶ Si no⁊rius exñs epi ꝑ scribẽdis noĩbus ordinãdoꝝ: vel lr̃is ordĩationũ accepit pecuniã ñ salariat⁹ est ab epo simoniã ꝯmisit. Si vo ñ salariat⁹ satis accepit: vt de lucro accipet ordinator simonia ẽ: ꝺ q̃ vi ꝺ pleni⁹ ĩ. ꝛ. pte. t. i. c. i.

¶ De doctorib⁹ ꝛ scholarib⁹. c. 5.

Circa doctores ꝛ scholares in gredũ ẽ ꝛ p̃⁹. Si docẽs publice leges vel physicam admisit ad lectõem suã sciet̃ religiosos: vel sacerdotes seculares: vel alios clericos nõ sacerdotes ſ3 ĩ dignitate cõstitutos q2 excõicat⁹ est: quãdo aliquem predictorum aduertenter admittit simul cũ illis. c. super Spe. eẍ ne cle. vel mo.

¶ Si docẽs aut legẽs ĩ q̃cũq3 facl'tate etiã in sacra theologia admittat religiosum exeũtẽ de monasterio cũ habitu ad audiẽdũ sine lnĩa plati sui sciet̃ est excõicat⁹ cũ eo: q2 pticipat in crimine

Itẽ si cũ licẽtia plati sui: sed sine habitu ad lectionem recipit. ſm Lapum.

¶ Si magister vl' scholaris exñs bononie tractat cũ aliq̃ ciue bononiẽsi ꝺ ꝯditione hospitij irreq̃sitis inquilinis nisi tps cõductõnis fuerit elapsum excõicat⁹ ẽ: eẍ de loca. c. ex rescripto. Et hec excõicatio ñ h3 locũ nisi bononie.

¶ Siq̃s ex eo pacto recept⁹ ẽ ĩ canonicũ vt scholas teneat simoniac⁹ ẽ: vñ ꝛ mortale: ſ3 vacãte pbẽda põt ei annecti hoc on⁹ docendi licite. Ho. ꝛ Ber.

¶ Si aliq̃d exigat̃ vel ꝑmittat̃ ꝑ lnĩa docẽdi q̃uis ſm Ho. nõ sit simonia: ẽ tñ ꝯ iura vñ ꝛ mortale: qꝺ patet ex pena ꝑpter hoc ĩposita: q2 exactũ restituitur: ꝛ debent exactores officijs ꝛ bñficijs expoliari: eẍ eo. c. i. Rai. ¶ Si magister h3 bñficiũ vel salarium sufficiẽs pro docẽdo: si exigit a scholaribus simoniam cõmittit precipue a clericis ꝛ pauperibus exigendo: quia vendit doctrinã: ꝛ tenet̃ ad restitutõez. Ho. Rai

¶ Si aũt ñ suffic̃ salariũ ei: põt exigẽ si tñ sit idone⁹ ĩ docendo: al's non. A pauperib⁹ autem non d3 exigere oblata vo gratis semp põt accipe: ꝛ multo magis si nullum habet salarium põt recipere collectam pro labore. ¶ Si magister festũ colẽdum de iure vel de cõsuetudine nõ vult ꝯcedẽ nisi pro pecunia: vel ecõtra nõ colẽdo ꝯcedit colẽdũ ꝑ pecunia simoniã ꝯmittit. Rai.

¶ Si magisteriũ ĩde querit ineptus ꝛ valde ignorãs vel recipit: videtur esse mortale ꝑpter periculum quod seq̃t̃ quia rõne magisterij datur fides in q̃bus requiritur: vñ nocumẽtũ ꝑrimo seq̃tur ex consilio malo: ꝛ hoc pcipue in theologica facultate: ꝛ admittens tales sciẽter ad magisteriũ etiã videt̃

mortaliter peccare.
¶ Si querit gradus:vel magisteriū nō ad vtilitatē animarū ꝛ dei honorem:ſꝫ ad ſui ſuſtētatōem ꝛ honorem: pertinet ad ambitionē:ideo vide de ābitōne quādo mortale eſt vel veniale. Si īde querit exemptionem vl' diuitias vl' libertatem :totum eſt damnabile pſertim in religioſis. ¶ Si docuit publice in theologia exiſtens in mortali notorio. peccauit mortaliter. Petrus. Si ſcientias prohibitas legit vel didicit:vt nigromantiam vel artem notoriam:ꝛ huiuſmodi mortale eſt:vel ſi notabilit' ignorans ſe ad docendum poſuit:ꝛ errores notabiles docuit eſt mortale.
¶ Si nō adhibuit diligētiā ad ꝓfectuꝫ ſcholariū in ſcientia ꝛ moribus quam debuit faciens nimias vacationes :vel nō vtilia ſꝫ curioſa docēs: vel de moribus eoꝝ nō curās: nec ꝯpeſcēs ī q̄ potuit : in huiuſmodi negligentiam notabiliter committens mortale eſt. ¶ Si vniuerſitatis iuramenta non impleuit mortale eſt peccatum.
¶ Si ſe iactauit ō doctrina:vel aliȷs ō traxit ſe preferēdo:vel eis inuidit :vel ſectas nutriuit īter ſcholares:vel ſcholares alteri⁹ doctoris ad ſe traxit iniuſte:vel pompoſe indutus eſt:de quib⁹ vide ſupra ō huiuſmodi grauitate.
¶ Si ſcholares nō fuerūt obedientes doctori in his in quibus tenentur.
¶ Si rixas inter ſe fecerunt. ¶ Si minus aptum elegerunt ad legendum ex cauſa īiuſta. Si dimiſerūt ieiunia eccleſiaſtica cum ieiunare poſſent:vel miſſe auditionem in feſtis :vel alia ſacrā.
¶ Si ꝯtēdūt in diſputatōe contra veritatē ne videāt' ſuccūbere. Si ſuperbiunt ex ſcientia. Si aliquē maluꝫ fineꝫ intēdūt ex ſcientia ſua :vel lucra īiuſta curioſitates ambitiones ꝛ huiuſmodi.
¶ Si ſūt negligētes in ſtudio. Si prodigi ī expēdēdo: ꝛ de aliȷs inquirendi ſunt prout videbitur expedire de dict' ſupra in prima parte ꝛ in ſecunda.
¶ Si nimis ardenter ſtuduit in libris gētiliū ꝓpt' ornatū min⁹ vacās ſtudio vtiliori vel neceſſario:vel ſacre ſcripture precipue quo ad religioſos:vel ī poeticis ꝓpt' mām turpem:quia iſtud eſt mortale.37.di.c.ideo ꝓhibetur.

¶ De medicis ꝛ aromatarȷs.c.6.

Si poſuit ſe ad practicā in medicina ſine ſufficiēti peritia q꜃ ſi parum vel nihil ſtuduit vr̄ mortale:quia expoſuit ſe periculo occidendi homines. ¶ Si peritus ꝛ ſufficiens exiſtens omiſit aliquid de continētibus circa infirmos quos habet in cura ex negligentia :quia ex negligentia nōbili vn̄ ſecutū ē magnū nocumētuꝫ in infirmū:vel ſeq potuit: male potuit excuſari a mōtali. Si vo parua negligentia:eſt veniale:vt ſi nō viſitat infirmos ſolicite:ꝛ hi⁹:vbi tn̄ nō ē piculum
¶ Si dedit medicinā vl' ꝯſiliū ꝓ ſalute corporis ī periculū tn̄ aīe:propt' que veniat qs ad peccatū.i.ꝯ̄ precepta:puta vt fornicet' qs :vt euitet certas infirmitates:vel medicinā dat pregnāti ad occidēdū pueꝝ ꝓ cōſeruatione mr̄is : vel potū inebriantem:ꝛ hi⁹ mortaliter peccat:ꝛ hoc ꝓhibetur:in.c.cum infirmitas.extra de pe.ꝛ re. ¶ Si ſeruauit preceptum factum medicis:ſcilicet q꜃ īducant infirmos quādo pmo vocant' ad viſitādū eos ad ꝯfeſſionē faciēdam q꜃ omittendo hoc ſm̄ doctores peccat mortaliter:vt.d.c.cū īfirmitas.de pe.ꝛ re. ¶ Si paupes īfirmos q̄s nouit nō

valẽtes soluẽ nõ visitauit gratis: qa ad
hoc tenet̃ ⁊ etiã soluẽ pro eis medici-
nas si põt: al's mortale est: di. 83. c. i. ⁊ in
glo. super verbo inferas. ¶ Si nimis
largus fuit ad inducenduȝ debiles: ad
frangendum ieiunia ecclesia sine rõna
bili cã: qđ frequẽt̃ faciũt: nõ ẽ sine pec
ato. Si võ etiã sanis dissuadet ieiunia
ecclesie dicens nociua eẽ: ⁊ sic ĩducunt
ad frangendũ ieiuniũ sine causa morta
de est: de pe. di. i. c. noli. ¶ Si dedit me
dicinam dubiam sanationis vel morti
ficationis videtur mortale: ⁊ vt dicit. c
cum infirmitas. extra de pe. ⁊ re. potiꝰ
debet dimitti in manibꝰ dei q̃ȝ exponi
periculo medicine. ¶ De emulatione
vero ⁊ detractione quam faciunt me
dici interrogandum est prout habes. s̃

¶ De aromatarijs.

SI ĩꝯponendis medicinis non
ponũt q̃ ordinat medicus cuȝ
nõ hñt: vl' ita bona vt ẽ neces-
se in q̃ offẽdũt medici nõ facientes añ
se ꝯponi. nã si ex hoc seqt̃ graue ꝑicu-
lũ ĩfirmo: vel nõ oꝑat̃ sanitatẽ quã fe
cisset si bñ fecisset illam mortale est: ⁊
ẽt ĩ medico si hoc dissimulauit. ¶ Si
docent vel vendunt ea que procurant
aborsum ad illud faciendum: vel ven
dunt venena his quos credunt abusu
ras mortale peccatum est. ¶ Si sophi
sticant aromata: quod frequenter faci
unt ponẽtes ĩ eis vnum ꝑ alio: vel in
electuarijs sirupis speb' ⁊ ꝯfectõnibꝰ
ĩ cereis faciẽtes malas mixturas ⁊ vẽ
dentes ꝑ puris: qꝛ vltra peccatũ tenẽt̃
ad restitutõeȝ illis ad q̊s tales res ven
dũt: seu ꝫrogare paupibꝰ cũ ĩcerti sunt.
¶ De nimijs p̃cijs piurijs ⁊ mẽdacijs
⁊ diminutis põderibus que faciũt int̃
rogãdũ ẽ ꝑnt. s̃. i. c. de fraudulentia ⁊
alijs vicijs in p̃ma pte. c. i.

¶ De mercatoribꝰ campsoribꝰ ⁊ ꝑxe
netis. c. 7.

AMercatoribꝰ cãpsoribus ⁊ ꝑ
xenetis q̃rẽdũ ẽ. Si misit non
solũ arma ⁊ lignamia sȝ etiã
quecũqꝫ mercimonia ad Alexãdriam
vel partes egypti: vel terras saraceno
rũ soldano subiectas excõicatꝰ ẽ excõi
catõe papali: si nõ habuit licẽtiaȝ a pa
pa dicitur ꝙ Veneti habent. ¶ Si ne
gociãtur nõ propter aliquẽ finem ho
nestũ puta sustẽtationeȝ familie sue ex
lucro moderato: vel ꝑpter sustẽtatõeȝ
paupeꝝ: vel ꝑuisione eorum ꝑ ciuitate
necessarioꝝ ⁊ hiꝰ: negociãt̃ propt̃ aua
riciã: ⁊ ad thesaurizãdum est mortale
peccatũ si in lucro ꝯstituũt finẽ: vel si ĩ
tendũt lucrum per fas ⁊ nefas si pñt.
¶ Si ꝯposuit se cũ alijs mercatoribꝰ
ꝙ nõ vendant de aliquo minori precio
q̃ȝ conuentum fuit inter eos: quod est
excessiuum: vt sic cogant̃ persone eme
re caro precio peccatum est: ⁊ legibus
prohibitum. Hosti.
¶ Si vendũt merces ꝑ maiori precio
q̃ȝ valeant: ⁊ ex eo ꝙ non soluit fecit ei
terminum: sed etiam mutuat ei pecuni
am aliquam: vsuram committit.
¶ Si vendendo mercantias suas pu-
ta lanam vel pannos recipiẽdo pro p̃
cio alia mercimonia puta sericum ꝑ
aromatibus vel alia: quod vulgariter
dicitur barato: multo maiori precio vẽ
dit sic q̃ȝ si reciperet pecuniam pecca-
tũ ẽ ĩiusticie ⁊ mortale: nisi ille cui ven
dit etiam longe maiori precio tradat
res suas: tũc potest vnus excessus com
pensari cũ alio: si sunt quasi equales.

¶ Si vēdēdo ad t'minū pl' iusto ꝑcio vēdit rōe dilatōis tm̄ ⁊ diuersis spēb' cābioꝝ ⁊ varijs mōis cābiorū vsuraꝝ ⁊ fraudulēti' i q̄ntitate ⁊ q̄litate ⁊ substātia reꝝ. Interrogādū ē ꝓut hēs.s̄.i c.de vsurpatōe rei aliene. Si fraudauit vel fraudari fecit: vel alius pro eo iusta pedagia seu gabellas mortale est ⁊ tenet' ad restitutionē: sec' si de iiustl vl' cū n̄ tenēt' loca illa tuta a latronib' ꝓpt' qd hec soluūt' ꝓpt' defectū dn̄oꝝ

¶ Si dedit falsas nonetas vl' diminutas sciēt' ꝓ bonis: vel eas diminuit est peccatū ⁊ tenet'. secus si accepit monetas valētes i loco ꝓ eo qd valent ibi: ⁊ mittēs ad aliū locū vbi pl' valēt plus petit. Si faciēs societatē cū alijs n̄ fideliter se hūit aliq̄ occulta lucra sibi soli retinēs: tūc ad satisfactōem tenet': nisi cert' eēt q' socij tātūdē occulte subtraxissēt. Si fec ꝓ alijs securitatē cū fraudib'. nā sine fraude assecurare merces ꝑ mare vl' ꝑ t'rā: ⁊ idē querē emolumētū pl' vl' min' s'z q̄ntitatē ꝑicl'i nō v' illicitū cū substet periculo magno. Assecuratio v° pecūie ꝑ modū satisfactōnis q̄ vulgarit' d' scripta: vbi nullū ē ꝑiculū: ⁊ dānū nō est tutū q̄ntū ad ɔscientiam: sec' si sibi ē ꝑiculū ibi. Si accepit pecuniaz aliq̄ꝫ sub nomine depositi rn̄dēs sex: vel octo pro cētenario: ⁊ cū illis pecunijs lucrat' ipe mutuando vel alijs illicitis ɔctibus ad rōem.io. ꝓ cētenario ⁊ huiusmōi ɔmisit duo mortalia. vnum est accipiendo. aliud mutuando ⁊ tenetur de vsura. Si se intromisit in barocholis ritrancolis achasinis: que vocabula non declaro ob breuitatem: sed de his vide i sūma.li.z.ti. quid malicie sit in eis. achasinū d' qn̄ qs gerit negocia stipendiarioꝝ. Idē si dn̄oꝝ laborās ꝓ eis: ⁊ cum mutuat eis pecunias cū expēdit: recipiēs idē certū lucꝝ vel salariū: ⁊ q̄ntū meret' labor ꝓ iustis causis pōt accipē. vn̄ ꝓ bellantibus iiuste nō pōt accipe ratione mutui nihil plus: alias vsura ē. Si vsus est periurijs ⁊ mendacijs emēdo ⁊ vēdendo que solent esse his cibis ⁊ pot' Et de his dic vt.s̄.i ꝑma ꝑte in locis suis: ⁊ cū stat in tali ꝓposito vtēdo mendacijs ⁊ periurijs ⁊ dolis qn̄ occurrēt semꝑ est in mortali. Vn̄ nō est absoluēdus nisi disponat abstinere ab illis vbi est mortale. Itē si emit res raptas vel furatas per mare vel per terram: dic vt supra in prima parte .c.z. Si emit vl' vendidit diebus festiuis absq̄ꝫ necessitate sed pro cupiditate: vel fecit rōcinia libroꝝ: vel fieri fecit suis discipulis dic vt hr̄.s̄.de obseruatio nefestorum.

¶ Si fuit ꝓxeneta seu mediator: q d' sensale ɔctuū fraudulētorum scienter mortale est: ⁊ tenet' leso satisfacere. Si fuit mediator contractus vsurarij intēdens vtilitatem vsurarij ⁊ suā magl q̄ꝫ accipiētl sub vsura mōtale ē: ⁊ si ipe inducēt ad mutuādū alios ad vsuras q hoc n̄ cogitabāt v' tenē ad restitutiōez

¶ Si mediator extat i alijs ɔctib': vt vendendo domos eq̄s ⁊ alia aīalia: ⁊ male ɔsuluit emptori i ei' dānū vel sui vtilitatē ⁊ vēditoris peccat mortaliter ⁊ tenet' leso ad oēz satisfactōez: ⁊ econuerso tenet' si i dānū vēditoris consuluit. Si i fiēdis m̄rimonijs vtit' mēdacijs ⁊ huiusmodi in nōbile dānum cōtrahentium peccat mortaliter.

¶ De artificibus ⁊ mechanicis.c.8.

Si fecit artē cui⁹ op⁹ est cū pec cato: vel ad peccatū mortale. vt plurimum sic facē taxillos fuire vsurarijs i illa arte. Militi i bello iiusto: nauigio pirratoꝝ: lenocio i tenēdo barataria ꝛ hi⁹: oꝫ ꝙ dimittat ex toto artē: al's nō ē absoluendus. Si artē fecit cui⁹ artificiū potest esse ad bonū ꝛ malū finē ꝛ vsū: vt gladios balistras lanceas venena: ꝛ hi⁹. si verisilr pōt estimari ꝙ emptor velit ad malū vsum: nō pōt facere vel vēdē facta: vt puta in iniusto bello: secus si dubitat.

Si q̄ etiā facit que sunt ad malum vsum quasi semper: vt facere fucos: ꝛ serta ꝛ huiusmodi debet dimittē. Si mendacijs vtitur piurijs dolis malis mensuris vel ponderibus. Si festiuis diebus laborauit. Si non ieiunauit cū posset moderando laborem: de quib⁹ dic: vt. s. in prima parte. c. 23. ꝛ. 9.

De lanificibus.

Si vendidit pānū lane lanifex min⁹ pciose ꝑ pāno lane magis pciose: ꝛ sub isto pcio: vel vni⁹ tincture ꝑ alia: vel cū aliquē defectū hñte ac si nō hret nil minuēs de pcio: vel si in festis fecit lanā tendē sine necessitate. Uel cū non plene soluit laborantibus ꝛ hi⁹. in his enim maius ꝛ minus peccatum ſm materiam.

De setariolo.

Si textoribus serici pciū sui laboris dat ñ i pecūia ſꝫ in reb⁹ diuerſ: puta panno serico tritico ꝛ hi⁹. ꝛ cū ille nō indigeat illis: oꝫ eū vēdē minori pcio q̄ꝫ ille recepit: peccat mortalit: ꝛ tenet ad restōnem de dāno nisi a pncipio cū eo sic ꝯuenerit ꝙ daret de hi⁹ tali precio: tunc autem non videtur deceptio.

De tabernario ꝛ hospite.

Si vēdit vnā spem vini ꝑ alia vel liphatū vinum ꝑ puro: vl ad clarificādū vinū fecit: aut misit aliq̄ nociua corporib⁹ vel ñ dedit plenas mēsuras vel in taberna tenuit meretrices ꝛ ribaldos: vel lusores ad taxillos: vel aduertent dedit his quos vidit iebriari peccauit i q̄busdā mortaliter. In alijs vero venialit: ꝛ tenet de damnis.

De macellario.

Si vēdidit carnes corruptas ꝑ sanis: qd̄ est mortale: si vnam spēm ꝑ alia vt caprā ꝑ castrato: ꝛ hi⁹. vel diminutum pondus: vt. ij. vncias ꝑ libra peccauit mortaliter: ꝛ tenet de dānis.

De pistore.

Si fecit panē nimis pōderosū ita ꝙ emētes sint decepti: vel minoris pōderis q̄ꝫ oꝫ: vel farinam bonā alteri⁹ accepit cū fecit panē ꝛ posuit min⁹ bonā: vel cuꝫ nimio fur fure peccauit ꝛ tenet satisfacere.

De sutore pannorum.

Si qd̄ restat sibi de serico vel pāno vel tela: vel alijs sibi datis pro fiēdis vestibus sibi furat illud si sit qd̄ notabile: nisi ille diminute dedisset sibi mercedē laboris ꝛ illud capit sibi ad supplendū tantuꝫ vel vbi esset in pacto. Si noctibus vel diebus solēnibus absq̄ magna necessitate laborat: vel si faciat nouas inuentiones vanitatum.

De aurificibus.

Si vtit vel si vēdit auꝝ vel argētū archimiatum ꝑ vero: vel auꝝ min⁹ purū ꝑ magis puro peccat: ꝛ tenet de damno. Si emit

calices sacros nō cōflatos p se qd pro
hibetur. ¶ De cerdonibus.

Si vēdidit vnā spēm corij pro
alia minus bona i sutularibus
¶ De fabris.

Si ferꝝ p calibe vel malū ferꝝ
¶ De locatoribus equorum.

Si sciēt locauit equū defectuo
sum vel piculosū: ꝛ hi⁹ glibet
tenet̄ vltra peccatū d dānis; ꝛ
sic discurrēdū ē per alias artes.

¶ De histrionibus.

Si histrio fecit repñtationes ꝛ
iocos i vbis vel factis turpia
ↄtinētes vel i eccl'ijs: vel in di
uinis officijs vel tēporib⁹ indebitis est
peccatū pl⁹ vel min⁹ graue ſm q̄ͣtitatē

¶ De citharizantibus.

Si music⁹ citharizauit ad con
gregatōes illicitas: vel in ec
clesia i organis pulsauit balla
tas puto mortale i pulsāte ꝛ pcurante

¶ De seruitoribus ꝛ laboratoribus.

Si ifidel'r laborati sūt.i.ñ bono
mō ex icuria ꝛ negligētia: vel
nō tātū q̄ͣtū ↄmode potuerūt
peccatū ē. ¶ De agricolis ꝛ rusticis.

Si credit explicite mysteria q̄
cōit solēnizat eccl'a: vt incar-
natōem passionē ꝛ resurrecti
onē. Si scit dñicā orōnē. De obſua
tione festoꝝ ꝛ ieiuniorū si tñ pōt. De
auditōe misse i fest]. De ↄfessiōe ꝛ cōi
one sel' i āno fienda. Si recepit sacr̄m
ↄfirmatōis vel nō: qꝛ tenet̄ si potest.

¶ Si tenuit ꝑpos filios ad baptismū
vel ↄfirmatōem qd ē ꝓhibitū. De men
dacijs vero ꝛ piurijs ꝛ blasphemijs ꝛ
ebrietatib⁹ iterroga. Si ad meretrices
accessit: qd aliq nō credūt eē mortale.
nec tñ talis ignorātia excusat eum.

¶ Si decias ñ soluit saltē ſꝫ cōsuetu
dinē loci illi⁹: qꝛ peccauit ꝛ tenet̄ satis
facē d pterito: si sacerdos ñ remittit vl'
ēt oblatōes ſꝫ ↄsuetudinē loci ñ dedit

¶ Si d excōicatōe ñ curauit: ſꝫ igessit
se diuis: vel ↄtēpsit vitare excōicatos
qd ē mōtale peccatū. Si nocuit p se vl'
p familiā suā vel aīalia: puta discurrē
do p sata alioꝝ vel mittēdo vel pmit
tēdo aīalia itrare ad pascēdū: vl' si mu
tauit t̄minos possessionū: vel arādo
adunat d t̄ra ꝓximi vicini agro suo: i
his peccauit ſm q̄ͣtitatē dāni qd intē
dit facē: ꝛ tenet̄ satisfacē. Si dolum cō
misit i agricultura vel nōbilē negligen
tiā i dānū p̄roni: vt ñ fimādo t̄ras vel
cultiuādo vel seminādo vel recolligē
do fruct⁹ debito tpe ꝑpt qd depierunt
vel boues nimis fatigādo: vñ destruū
tur: ꝛ p̄cipue ad lucꝝ hñdū suū peccat
ꝛ tenet̄ de dāno. Si tenēs possessiōem
ad affictū male tractauit: vel si ptiari⁹
non rñdet dñis de q̄ͣtitate tota debita
fingēs se min⁹ recollegisse tenet̄ dñis d
dānis. Si aīalia tenēs ad soccidā non
rñdet ex itegro dāti d lana caseo ꝛ feti
b⁹: ꝛ hi⁹. In his ē peccatū mortale vel
veniale ſm q̄ͣtitatē dāni: ꝛ tenetur sat]
facē. Si dieb⁹ festiuis laborauit ꝛ preci
pue tpe messiū ꝛ vindemiarum absq̄ꝫ
magna necessitate: vel detulit ligna vel
victualia dñis suis mortale est. Si va-
cauit ludis choreis ꝛ alijs vanitatibus

¶ Si gubernauit familiā ſꝫ precepta
dei ꝛ eccl'e. De superstitionib⁹ ꝛ falsis
opinionib⁹ q̄ solēt abūdare in eis. Si
habet vota que impleuit vel non.

¶ De pueris ꝛ puellis.c.i.

Tagrendū est de mendacijs ꝛ

piuriis. De votis nō iipletis: q̄ tñ nō obli
gāt si irritāt a parētib' añ ānos puber
tatis. De missa nō audita in festis. De
ꝯfessiōe ꝛ cōione fiēda semel in anno.
¶ De irreuerētia ad parētes vl' maio
res. De rixis. Si vberauit clericū: quia
est doli capax excōicat' est. De furtis
factis ō reb' parētū vel magistroꝝ suoꝝ
¶ De detractōib' ꝛ turpib' vbis audi
tis vel dictis libenter. De contumeliis
adīuicē. De īuidia ꝛ aliis, put videtur
pl' ꝛ min' ſm etatē ꝛ sensū: pcipue de
viciis carnalib' cū masculis ꝛ feminis
vel p seipsos cōmissis: vel adinuicez q̄
hodie abūdāt in ipsis propt malas so
cietates ꝛ occultāt. Interrogādi sūt cū
magna cautela ꝛ a lōge vt nō addiscāt
q̄ ignorāt. Multo magis hoc fuādūz ē
erga puellas de oīb' pdictis si credunt
tūc habuisse vsū rōnis iudicādū est de
mortali aut veniali ſm regulas in pri
ma ꝛ secunda parte de illis.

¶ De clericis in communi. c. ii.

Circa clericos in cōi: a quolibz
clerico pōt inťrogari cum vr̄
expedire: vt qñ talis clericus ē
ignot'. Si accepit aliquē ordinē per si
moniā: qꝛ p hoc peccauit mortaliter: ꝛ
est suspēsus ſz iura āťiq̄: nec pōt exeq
susceptū vl' pmoueri vlteri': nisi pus p
papā dispēset: qd̄ veꝝ ē si ipē fuit con
sci' simonie: qꝛ si ignorāte eo pōt p aliū
etiā dispēsari. al'r enī sp peccaret mor
talit exequendo: nec excusat eum iuris
ignorātia. Hec Raimund'. Si accepit
aliquē ordinē: lz non p simoniā: tñ a si
moniaco in ordine vel dignitate: siue
occulto siue manifesto est suspensus: ꝛ
indiget dispēsatōe pape: ſz dū ignorat
factū. s. eū esse simoniacuz excusatur a
peccato exequēdo officia sua: ſz cū rec
tificat ñ pōt exeq sine dispēsatōne. Si
suscepit ordinē a simoniaco in ordine
cōferēdo: vel bñficio notorio similiter
ē suspēsus: sec' si simonia nō ē notoria
dū vo nescit excusat mō pdicto: sed ñ
postea qñ certificat: ſz īdiget dispensa
tione pape: alias nō potest exeq. Rai.
Si recepit ordinē hñs aliquaz irregu
laritatē: vt homicidii mutilatōis illegi
timatōnis: ꝛ hi': si absqꝫ dispensatione
peccauit mortalit: nec pōt exeq absqꝫ
dispēsatōe: alias peccauit mortaliter.
¶ Si recepit ordinē excōicatus vl' su
spēsus vl' īťdict' peccauit mōtal'r: ꝛ nō
hz executōem. Si exeqt officiuz alic'
ordīs: vt cātādo epl'az vl' legēdo euan
geliū: vt diacon' ī aliq̊ pdictoꝝ irretit'
inīa peccauit mortalit nisi ignorantia
facti eū excuset: ꝛ ē irregularis. Rai.
¶ Si accepit ordinē ī aliq̊ peccato mō
tali: sciēter peccauit mortal'r: ꝛ quotiē
cūqꝫ exeqt officiū alicui' ordīs ī mor
tali vt accolitatū subdiacōatū diacona
tū mīstrando aliqd̄ sacr̄m solēniter: vt
baptizādo cōicādo ꝯfessiones audien
do: ꝛ hi'. Tho. mortale ē. Si extitit pu
blic' ꝯcubinari' vel al's notori' forni
cator ē suspensus ab executōe officioꝝ
suoꝝ: precipue a celebratiōe misse: ꝛ si
exeqt sic suspēsus efficit irregl'aris īdi
gēs dispēsatōe pape: al's ñ pōt exequi
Ho. Si ñ portauit tōsurā ex leuitate ꝛ
lasciuia mortale videtur. Si se exercu
it ī negociis secl'arib' negociādo: ꝛ hi'
vel si tenuit tabernas ibi ministrans.
vel si lusit ad aleas ꝛ taxillos: vel se im
miscuit enormitatib' vel turpibus vel
tripudiis cū femīs. Si vsus est offi.° or
dinū sine debitis ornamētis: vt faciēdo

subdiaconatū sine manipulo: diacona
tū sine stola: celebrādo missam cū defe
ctu alicui⁹ sacre vestis ordiate. s. casula
amictu alba: ꝛ hꝰ: vel nō etiā ī lapide
sacrato: aut etiā sine lumīe vł sine ad
iutorio: ꝛ sine missali: ꝛ hꝰ. quia ī quo
libet horū ē mortale peccatū si sciēter
dimittit: nec excusat iuris ignorantia.
Si exn̄s in sacris ī subdiaconatu: ꝛ. s̄
omisit horas canonicas: qa in quolibꝫ
die q̊ omisit aliquā horā etiā btē v̄gi
nis cū posset peccauit mortalit̄. ¶ Si
ex negligētia omisit: secus si ex obliuio
ne: ꝛ tūc tenet̄ dicē qn̄ recordat̄: aut si
omisit ex īpotētia īfirmitat] ꝛ hꝰ ō cā
Si dicēdo horas alijs exercitijs se oc
cupauit manualibꝰ: ut faciendo coqui
nā ꝛ hꝰ videt̄ mortale: qa nō satisfac̄
p̄cepto eccl'ie. Si mentē circa alia va
gat̄ volūtarie n̄ curans: ꝛ sic q̄i p totū
officiū vr̄ mortale: secꝰ si ꝑponit velle
attendē: ꝛ distrahit̄: sed cum auertit di
splicꝫ ei Petrꝰ. Si r̄cepit ordinē sacꝝ
an̄ etatē legitimā. s. subdiacōatū an̄. 18
ānos. Diacōatū an̄. 20. ꝛ sacerdotium
an̄. 25. sufficit annꝰ īchoatus peccauit
mortal'r: nec dꝫ exequi an̄ etatē legiti
mā: si tn̄ faciat nō efficit̄ irregular] sꝫ
cōeꝫ opinionē sꝫ peccat. Si sacerdos
exn̄s ꝯmisit aliq̄ꝫ simoniam: puta audi
endo confessiōes ꝑ hn̄do pecuniā: al's
n̄ auditurꝰ: baptizādo cōicādo īungē
do vēdēdo sepulturas ꝛ hꝰ mōtale ē
Si ī ꝯfessiōe cōione vel ī collatione sa
cramētorū omisit debitā māam vel for
mā vel ritū in q̊libet horū est mortale
siue ex certa scīa fac̄: siue ex ignorātia
crassa vel notabili negligētia. naꝫ inde
sequit̄ magnū p̄iculū ꝛ irreuerētia dei
Interrogandum est. n. de formis. s. ba
ptismi eucharistie ꝛ alioꝝ sacr̄orum: q̄
sunt maioris ponderis: si sciunteas: qs
habes infra. c. vltimo. Si notorijs pec
catoribus dedit eucharistiam: vel alia
sacramenta non penitentibꝰ. Si occul
tis peccatoribus quos ipse sciuit dene
gauit publice eucharistiam: vel alia sa
cramenta: quia in vtroqꝫ videt̄ morta
le: lꝫ ēt ipsi peccēt petēdo ꝛ sumendo.
Si celebrauit cū mortali non cōfesso:
lꝫ ꝯtritꝰ mortalit̄ peccauit: nisi aliq̄ ne
cessitate īstāte: ꝛ sacerdotis copiaꝫ nō
hn̄te tūc sufficit ꝯtritio: sꝫ si sine hac ce
lebrauit mortalit̄ peccauit Tho. Si
celebrauit nō dc̄is matutinis mortale
est. Si dicēdo missam nō ꝯsecrauit: pu
tans ex hoc euadē peccatū mortale est
ꝛ grauissimum. Si celebrauit ad faciē
dū veneficia seu maleficia. Si nō dixit
ex ītegro sꝫ dimisit nōbiles ptes misse:
ex ignorātia seu festinatōne p̄cipue ca
nonis. Si dicēs v̄ba n̄ ītēdit cōsecrare
Si nō sūpsit sacr̄m. Si nō ieiunus. Si
plures missas in vna die dixit in casu
nō cōcesso. Si nō in azimo sꝫ fermēta
to accipit. Si cum hostia quasi corru
pta: vel vino acetoso: vel q̄si putrido.
Si semp ī missa occupatꝰ in varijs co
gitationibꝰ volūtarie: vel nō curās fuit
de attētōe. Si nō posuit aquam cū vi
no ī calice ex ignorātia vł certa sciētia
in q̊libet hoꝝ p̄dictorū est mortale. Si
nō diligēter seruauit eucharistiaꝫ sub
sera: ꝑpt̄ qđ aliqd ꝑdit̄: vel a muribꝰ
deuorat̄. Si nō defert īfirmis aperte
ꝛ cum lumine mō debito. Si euomuit
sacramētū ꝑpt̄ ebrietatē vel ex voraci
tate. Si nō renouauit ut dꝫ: ꝑpter qđ
efficit̄ putrida vel marcida vel v̄mes
generantur. Si dedit infirmo patiēti

vomitū scienter. Si stilla sanguinis ca
dit in terrā: ⁊ in his frequēter est mor
tale: licet nō semper. Si nimis raro ce
lebrauit: ꝑcipue si nō celebrauit in ma
gnis solēnitatibꝰ videtur mortale ſm
Tho. Si ꝑmisit alicui dicē missas re
cipiēs elemosynas: ⁊ nihil ītendit facē
videt̃ mortale. Si hn̄s pollutionē no
cturnā die ꝑcedenti īmediate ex cā vbi
fuit mortale: vel dubitat fuisse morta
le celebrauit etiā ꝯfessus videt̃ morta
le ſm Tho. vel ſm Pe. de pal. qn̄ sic ī
contritꝰ accedit ad celebrādū. veniale
autē si ex cā vbi fuit veniale nisi subsit
necessitas. Si audiuit cōfessionem ali
cuiꝰ n̄ hn̄s auctoritatē ab aliq̇: si absol
uit a casibꝰ a qbꝰ non potuit: vt a reser
uatis siue ex certa sciētia: siue ex igno
rātia crassa. Si intromisit se de dispen
satiōe votoꝝ: vel absoluit ab excōicati
one maiori absq̄ spāli commissione.
Si posuit se ad audiēdū confessiones
oīo ignorās ⁊ nesciens discernere īter
mortale ⁊ veniale ⁊ cōia mortalia: est
mortale. Si absoluit quem inuenit ex
cōicatū maiori: ⁊ a peccatis: q2 non po
test. Si absoluit eū q non vult a pecca
tis discedere vel satisfacere qbus debȝ
Si reuelauit peccatū auditum in con
fessione cognoscenti confessū illū sine
licentia illius: in quolibet ꝑdictorū vi
detur mortale: nec excusat ignorantia.
Si nimis festinauit in audiendo non
sufficienter interrogando. Si in per-
plexis casibus peritiores nō consuluit
Si incautꝰ in īiungēdis penitētijs: qa
vel nimis graues: uel nimis paruas de
dit. Si interrogauit de his de quibus
non debuit: vȝ nomē persone cū qua
peccauit: vel incaute in turpibus.

Si ꝑdicauit ī peccato mortali exn̄s
peccauit mortaliter: ⁊ totiēs q̇tiens sic
ꝑdicat Tho. Si predicat aduertenter
mendacia mortale ē. Tho. Idē videt̃
si scandalosa. vn̄ cōcitat seditōnes ī po
pulo. Si ꝑdicauit indulgētias indiscre
tas. Si predicauit propter pecuniam
sibi ꝑmissā vel dādā simonia ē: vn̄ ⁊
mortale. Si ꝑdicat ꝑpt̃ inanē gloriam
ibi ꝯstituēdo finē mortale ē. Si predi
cauit sine licētia. Si dixit nimis curio
sa allegando poetas ⁊ ph̄os frequent̃
Si fabulosa ⁊ ꝓuocantia ad risū: si ab
hꝰmōi se n̄ subtraxit cū posset: ⁊ iniun
geret̃ ei peccauit. Si nimis familiaris
est cū mulieribꝰ cōuersando visitando
eas ex̄ necessitatē: ꝑpt̃ qđ ml't̃i scādali
zant̃. ⁊ ipē nouit hoc posset eē mortale
Si visitauit mōsteria: ⁊ qua de cā. Si
cognouit carnalit̃ illā quā audiuit in
ꝯfessione: vl' quā suscepit ad baptismū
vel ꝯfirmatōē cōmatrē: qđ maximū
⁊ grauissimū ē scelus cōit̃ reseruatum
epis. De alijs v̊o īhonestatibꝰ īterroga
ꝑut videbitur expedire. Si vestes sa
cras calices ext̃soria ⁊ alia pertinētia
ad cultū diuinū nō tenuit munda ⁊ de
cent̃ aptata ꝑpter magnā irreuerētiā
posset eē mortale. Si bn̄dictionē mēse
⁊ grāꝝ actōes n̄ dixit qđ dicere debet
44. di. c. nō licet. Si non fuit bn̄ mode
stus aspectu aspiciēdo hīcīde ml'ieres
⁊ vana qđ multū scādalizat ꝑsonas. si
militer in incessu statu habitu auditu
⁊ hꝰmōi actibꝰ. Si non obediuit man-
datis iustis suoꝝ supioꝝ ⁊ sentētijs: ⁊
si ꝯtēpsisset mortale est. De alijs vero
peccatis mortalibꝰ de qbꝰ hēs in ꝑma
⁊ secunda parte. s. interrogandū est
ꝑut expedit ſm qualitatem ꝑsonarū

¶ De beneficiatis canonicis.c.iz.

A Beneficiatis canonicis. De
omnibus iā dictis ī.c. p̄cedēti
possunt interrogari put credi
potest ip̄os in illis esse inuolutos:ꝛ eti
am de notatis in hoc.c. ¶ Si benefici
um simplex siue curatum obtinuit p
simoniā cuius ipse fuit ꝯscius:non pōt
nisi per papā dispēsari ꝙ retineat.
¶ Si vēo ignorāte eo siue sciēte:simo
niā ꝯmisit talē oꝫ renunciare tali bene
ficio:sꝫ nō dispēsat̄:al'furtiue tenꝫ. vñ
continue stat talis in peccato mortali
postq̄ꝫ hoc sciuit:quousqꝫ renūciet:nec
facit fructus suos:sꝫ tenet̄ restituē de
ductis expēsis factis in vtilitatē bñficij
ꝛ hoc maxime de simonia per munus
a manu. Si autem ignorante eo posset
ēt per aliū dispēsari ñ tñ p euꝫ cū quo
ꝯmissa ē. Sꝫ si simonia est notoria:est
etiam suspēsus quo ad executioneꝫ or
dinū:sed dispensari pōt p ep̄m si cū eo
nō ē ꝯmissa simonia:nō autē si ē occul
ta ē suspēsus quo ad ordines:sed dum
tenet tale beneficiū ē suspensus quo ad
se:quia sine mortali peccato ñ exeq p̄t.
¶ Si recipit bñficiū simplex vel cura
tū p p̄ces carnales.i.pro indigno porre
ctas cū esset male vite ꝛ huiusmodi:vl'
per obsequiū tp̄ale factum ep̄o:vel alij
conferenti peccauit mortaliter. ¶ Si
bñficiū curatū per p̄ces suas recepit ēt
si al's dignus sit:qꝛ tales p̄ces estimant̄
p indigno tanq̄ꝫ ambitioso:ꝛ p̄sūptuo
so cōmisit simoniā:vñ mortale est ƀm
Tho. forte tamen tenetur renunciare.
Pro bñficio aūt simplici licꝫ porrigere
preces p se si al's est dignus: vel etiam
p bñficio in generali: ꝛ hoc intendens
ad sui sustentationē: non ad curaꝫ nec
magis curatum petens q̄ꝫ aliud. ¶ Si
querit vel habet bñficiū non intendens
clericari sed vxorari:ꝛ intēdens gaudē
de fructibus bñficij videtur vsurpatio
reꝝ ecclesiaꝝ:ꝛ ꝯ̄ intentionem dotātiū
ecclesias. Et ideo graue peccatum est.
¶ Si non fuit electus a patronis:vl' a
collegio:ꝛ ꝯfirmat' p superiorē ad quē
spectat siue p ep̄m institut':sed ꝺ man
dato:vl' manu dñi tp̄alis: vel per potē
tiā accepit:ꝛ dr̄ intrusus:qꝛ fur est ꝛ la
tro:nec pōt aliq̄d disponē in tempora
libus vel spūalibus. vñ nec absoluē nec
sacramenta potest dare parochianis
illius ecclesie:sed in quolibet huiusmo
di actu peccat mortaliter. ¶ Si renun
ciauit alicui beneficio quod habet eo
pacto ꝙ detur consanguineo: vel ꝑpt̄
pecuniā sibi ꝑpt̄ hoc datā simonia est
ꝛ mortale in vtroqꝫ: nec potest iste sibi
retinere tale beneficiū sic sibi collatuꝫ.
¶ Si pmutationē sui bñficij: vl' eccl'ie
fecit cū beneficio alterius ꝯueniēdo in
ter se absqꝫ iudicio superioꝝ ad q̊s spe
ctat collatio beneficioꝝ simonia repu
tatur. de his vide plenius in summa.
¶ Si recepit beneficiū existēs illegiti
mus absqꝫ dispēsatiōe qꝛ contra iura:
ideo tenere nō pōt. Pōt autē cū eo di
spensare de simplici beneficio ep̄s. De
curato vero vel dignitate solus papa.
¶ Si fuit elect' p simoniā ñ vꝫ electio
vel si ipse aliquē elegit per simoniā:vl'
ad ep̄atū vel canonicatū vel ad aliam
ecclesiā:vt clerici collegiataꝝ eccl'iaꝝ:
vel si al's indignū ignorātem ꝛ publice
malū elegit ad prelaturaꝫ ex amicitia
ꝛ huiusmodi:mortale ꝛ grauissimū est
ꝛ oīa mala q̄ sequūtur ei imputantur.
¶ Si male tractauit bñficiū seu eccl'iaꝫ

permittēs ecclesiā vl' edificia ruere: vl'
possessiones incultinari: ⁊ alias res de
perire mortaliter peccauit: ⁊ tenet᷑ ad
restitutionē seu satisfactionē: si ꝯmittit
notabilē negligētiā: ⁊ dānū sit nōbile.

¶ Si fruct⁹ beneficij nō bn̄ expēdit: vꝫ
vltra subuētionē suā subueniēdo pau-
peribus: sed dilapidauit in cōuiuijs: ⁊
turpibus: vel etiaꝫ dedit cōsanguineis
nō īdigētibus mortale ē: secus si ꝯsan-
guinei indigent: qꝛ tūc potest dari eis.

¶ Si plura bn̄ficia habētia curā tenꝫ
absq̄ dispēsatiōe fur ē ⁊ latro. nā ha-
bēs bn̄ficiū cū cura: si recipit secūdum
cū cura ipso iure vacat p̄mū. c. d̄ mlta
d̄ prebē: ex. ⁊ hoc postq̄ꝫ habuit pacifi-
cā possessionem secūdi: vl' habē potuit
⁊ fructus ei⁹ pcepit. al' non vacat p̄mū
vꝫ si fructus secūdi bn̄ficij cōceduntur
alteri per papā p illo tempore n̄ vacat
primū. ex d̄ prebē. li. 6. c. si tibi conces-
so. Si habēs prebēdā habentē dignita
tem: ⁊ si nō curam aīaꝝ: si recipit secū
dā similiter vacat p̄ma: extra d̄ prebē.
c. de multa. ⁊ in isto casu ⁊ in priori te-
net᷑ ad restitutionē fructuū si recepit.

¶ Si habēs beneficiū vnū violēter oc
cupat secundū: vel si scienter se ītrudit
similiter perdit primū. ⁊ siqd̄ habebat
ius in secundo etiam perdit: ⁊ vacat il
lud secundum: de preben. c. eū q. li. 6.
Itē nō potest quis habere dignitatem
cum prebēda absq̄ dispensatiōe pape.

¶ Quicūq̄ recipit personatū: vl' digni
tatē vel officiū: vl' bn̄ficiū: cui cura aīa
rū sit annexa: si ante obtinebat sil'e: cuꝫ
sit p̄uat⁹ p̄mo vt dictū ē: si nō dimittit
p̄mū absq̄ mora in manus ordinarij ī
cui⁹ ep̄atu est ipso iure: est ēt priuatus
secūdo: ⁊ ē ībabilis ad sacros ordines
⁊ ad quodcūq̄ aliud beneficiū p extra
uagātē Johis. zz. Item absq̄ dispēsa
tione nō pōt quis tenere plures ecclesi
as vl' prebēdas: que tn̄ nō habeāt curā
animaꝝ nisi in qnq̄ casibus. ¶ Primus
qn̄ sunt ita tenues ꝙ neutra illaꝝ suffi
ciunt ad sustentationē. ¶ Secūd⁹ si vna
depēdet ab altera. ¶ Terti⁹ ppter rari
tatē clericoꝝ. ¶ Quartus si eccl'ia ē an
nexa prebēde vel dignitati. ¶ Quitus si
hꝫ vnā intitulatā ⁊ aliā cōmēdatā: sed
talis cōmēda d̄ parochiali eccl'ia fieri
nō pōt nisi ei q attigeīt vigesimūqntū
annū: ⁊ sit sacerdos: ⁊ tali nō pōt ꝯmit
ti nisi vna ex euidēti necessitate vl' vti
litate: ⁊ durat nisi p sex mēses: extra de
elec. c. nemo. ī. 6. Si habet plures eccle
sias vel prebendas habentes curā ani-
marum absq̄ dispensatione pape fur
est ⁊ latro: ⁊ continue in mortali: nec
episcopus potest dispensare in hoc.

¶ Si etiā hꝫ per dispensationeꝫ pape
sꝫ surrepticie: puta qꝛ petendo vnū ta-
cuit de alio qd̄ habebat: vel dixit se ha
bere legitimā etatē cū n̄ haberet: ⁊ hu-
iusmodi idē iudiciū ē. Si per dispen
sationē ep̄i hꝫ plura bn̄ficia sꝫ simpli-
cia: sꝫ ad superfluitatem vel ēt p dispē
sationem pape simplicia vel curata cū
vnum sibi sufficeret ẜm statum suuꝫ n̄
videtur tutus in conscientia sua: quia
dissipatio est: ⁊ non dispensatio. ¶ Si
accepit ecclesiam parochialeꝫ a quo-
cūq̄ cū non attigisset. 25ᵐ. annū absq̄
dispēsatiōe pape circa etatē nulla ē di
spēsatio: ⁊ nulluꝫ ibi ius hꝫ. c. lꝫ canon.
d̄ elec. ī. 6. Si īfra annū ꝯputādū a die
assignatiōis sibi regimīs eccl'ie n̄ fecit
se ad sacerdotiū pmoueri: ē ip̄o iure p̄
uat⁹. e. c. lꝫ canon. Itē tenet᷑ psonaliter

reſidere in reſidentia. Pōt tñ epus cā
rationabili diſpēſare ad tps tm̄. Sʒ ꝺ
ꝑmotione ad ſacerdotiuʒ infra annuʒ
nō extenditur ad eccleſias collegiatas
habētes curā: nec ad aſſūptos ad earū
dem regimē. ꝺ elec. c. ſtatutuʒ. li. 6.
¶ Poſſūt etiā epi diſpēſare cū ipſiſ q ha
bēt: vel habebūt eccleſias parochiales
vt vſqꝫ ad ſeptēniū litteraꝝ ſtudio īſi-
ſtētes ꝑmoueri nō teneātur niſi ad or-
dinē ſubdiaconat⁹: quē niſi īfra annū
ſuſcipiāt ſūt ipſo facto ꝓuati tali bñfi-
cio: ⁊ medio tpe per vicarios illis eccle
ſijs ꝓuideat̃. ꝺ elect. l. i. 6. c. cuʒ ex eo.
¶ Si habēs qꝺcūqꝫ bñficiū ſimplex: ⁊
ꝗtūcūqꝫ paruū niſi dicit horas oī die
peccat mortalit̃ omittēdo ex negligen
tia etiā ſi nō ſit in ſacris cōſtitutus.
¶ Si canonic⁹ vl̃ ali⁹ cleric⁹ recipit q̊-
tidianas diſtributiones que dantur in
tereſſentibuſ horis cum nō interfuerit
furtū cōmittit ⁊ tenet̃ ad reſtitutionē.
¶ Si cū nō poſſit per ſe curā exercere
eccleſie non poſuit ibi loco ſui idoneū
q bñ officiāet: ſʒ malū ⁊ ignorātē q ex
ſuo malo ſcandalizat: vt notorius for-
nicator ⁊ luſor ⁊ huiuſmōi: vl̃ q neſcit
miniſtrare debite ſacramenta ⁊ cōfeſ
ſiones audire peccat mortaliter: quo-
niam omnia mala que ſequuntur ei ī
putātur. ¶ Si vere non poteſt inueni-
re idoneum per ſe exerceat: vel ſi non
poteſt aliter prouidere renūciet. ¶ Itē
non licet prelato ſub precio vel annuo
cenſu cōcedere vices ſuas ſeu iuriſdi-
ctioneʒ quia ſpūale eſt. extra ne prelati
vices ſuas. c. i. z. ⁊. 3. vʒ ſi diceret: conce
do ꝙ exēceas vices meas: vl̃ talē iuriſ
dictionē: ⁊ totū lucrꝝ ſit tuū: ⁊ dabis
īde mihi tantū: illicitū eſt: ſʒ ꝯmittēdo
pure vices ſuas lʒ conſtituere ei ſalari
um. iz. q. z. c. charitatē tuā. vʒ dicendo
dabo tibi tantū ꝑ ſalario tuo: ⁊ totum
lucrū erit meum. Inno. hec. Si aliena
uit res eccleſiaſticas: vʒ mobilia bona
vt res ſacras vel immobilia: vt poſſeſ-
ſiones ſine neceſſitate: vel maiori vtili-
tate: vel non ſeruata forma iuris ⁊ hu
iuſmodi grauiter peccauit. ¶ Item ꝺ
exercitio cure animarum q̄lr ſe ha-
buit in audientia confeſſionum: in col
latione alioꝝ ſacramentoꝝ: in viſitati
one infirmorum: precipue ne deficiāt
eis ſacramenta cuʒ expedit. In admo
nitione ſubditorum: in correctione vi-
ciorum precipue quo ad notorios pec
catores: concubinarios: tenentes inimi
citias: ⁊ huiuſmodi.
¶ Si ñ amouit nō ꝯfitētes: ⁊ nō com-
municātes annuatim quantum potu-
it ſignificando epo cum non potuit: ⁊
huiuſmodi. nam oues ex negligentia
perdite ab eo requirentur: de quibus
⁊ alijs ſupradictis ⁊ huiuſmodi habes
ſatis in tertia parte ſumme. ¶ Si alie
nos parochianos audiuit non habens
auctoritatem ſpecialem: ipſe vel ipi: qꝛ
non poteſt eos abſoluere. ¶ Si emit
aliquas res īmortales de fructibus ec
cleſie: quia tales debent remanere ec-
cleſie. vnde ſi emit nomine alterius: vt
ſic poſſʒ dare ⁊ legare cui vellet fraus
eſt ⁊ furtum: ⁊ ad reſtitutionē tenet̃.
¶ Si indulgētias per ſe dedit cuʒ nō
poſſet: vel plures dixit habere eccleſiā
ſuā quam habeat ob queſtū ē mōtale.
¶ Si reliquias nouas exhibuit pplo
honorādas nō approbatas ab eccl̃ia:
¶ Si nimis facilis fuit ad diſpēſāduʒ
in ieiunijs eccleſie. ¶ Si elemoſynas

extorsit a populo ⁊ a subditis ad quas nō tenebātur. Si questores dicere mēdacia in ecclesia sua permisit: ⁊ qd̓ peius est si fecit pactū cum eis de quota. ¶ Si secūdas nuptias bn̄dixit. Si permisit christianas nutrices seruire ī domo iudeorum. ¶ Si sustinuit sortilegas: ⁊ diuinatrices ī sua parochia. Si permisit ludos vel malas ꝯsuetudines nō obuiādo quātū potuit. Clerici vero q manifestis vsurarijs alienigenis aut alias oriundis d̓ terris ipsoꝝ ad fenus exercendū domos locāt: vl' alio titulo ꝯcedunt ipso facto sūt excōmunicati nisi sint epi: de vsuris.c.vsuraꝝ.lib°.6°.

¶ Clerici: archidiaconi: plebani: decani: ꝑpositi: cātores: ⁊ alij clerici ꝑsōatū habētes: ac etiam sacerdotes qui audiunt in scholis leges vel physicam: post duos menses si non dimittunt huiusmodi lectiones sunt excōmunicati.c. super specula.extra ne cle.vel mona.

¶ Clerici ⁊ religiosi qui inducūt aliquē ad vouēdū vl' iurādū: vl' fide īterposita seu alias ꝓmittēdum vt sepulturas apud eos eligāt: vel iā electaꝫ non mutēt sūt excōicati: nec possunt absolui nisi per papam: nisi in mortis articulo: cle.cupiētes d̓ penis.idem d̓ reli.

¶ Clerici q scienter ⁊ sponte participauerunt cū excōicatis a papa: ⁊ ipos in officijs receperunt sunt excōmunicati: ⁊ absolutio pape reseruatur.c.significauit. extra d̓ sen.exco. ¶ Falsantes litteras pape: vel falsis scienter vtētes: vel remouentes etiā vnā litterā de bullis pape sunt excommunicati: ⁊ absolutio pape reseruat᷑. ¶ Clerici sepelientes ī eccl'ijs: vl' cimiterijs eoꝝ excōicatos a iure: vl' vsurarios manifestos vel nominatim interdictos tēpore īterdicti in casibus nō ꝯcessis sūt excōicati.cle.eos d̓ sepultu. Sepelientes vero se occidētes: vl' ī torneamētis morientes ⁊ huiusmodi peccāt mortalit᷑: nec sūt excōmunicati.

¶ De religiosis.c.ix.

Circa religiosos ⁊ religiosas. Si sūt clerici vl' ordinati: īterrogari possunt de his de quibus supradictū est in.c.de clericis.ī cōmuni prout erit expediens. Si vero sīt beneficiati ī ecclesijs curatis: de his habes in.c. de precedenti.sed etiam vltra predicta etiā d̓ infra scriptis que sunt propria eorum dicendum est: ⁊ p̄mo.

¶ Si fuit receptus ad monasteriuꝫ ꝑ simoniā mortale ē: si vero fuit simonia mētalis tm̄ penitentia aboletur: si vero pactionalis: q2.s.monasterium exegit tm̄ al' nolebat eū recipere: ⁊ ingrediēs vl' ꝓpinqui ei⁹ tm̄ dederūt: vel minus ꝑ ipso ingressu: nisi forte cū monasteriū ē ita tenue q̄ nō sufficit illi prouidere nā tūc oblatis spūalib⁹ gratis.i.īgressu licꝫ petere: ⁊ pacisci d̓ tpalib⁹ d̓ quibus debeat viuē: vel dicere illi porta tecuꝫ si vis comedere mecum: scd̓m Hostiē. ⁊ aliquos alios: secus si monasterium est pingue: ⁊ potest illi prouidere: non p̄t fieri aliqua pactio vl' exactio absqꝫ vicio simonie: tūc vltra peccatū recipiens vel recept⁹ vl' recepta debēt expelli d̓ illo monasterio: extra de simonia.c. qm̄. Pōt tn̄ eps in huiusmodi dispēsare.s.vt non expellantur d̓ monasterio Rai. ⁊ Uul. ꝑcipue reperit᷑ talis simonia in monialibus vbiqꝫ terrarum: nō sic vero ē d̓ viris religiosis. Si ingressus est religionem non pura ītētiōe.s.

seruiēdi deo: sed alia d causa: vz nō la
borandi. vel si est monialis quia ñ po/
tuit nubere: ꝛ qa posuerunt parentes
ipsam inuitā licet malefecerint: tñ pōt
ꝛ dꝫ mutare intentionē .s. vt ibi manē
velit ad seruiēdū deo: ꝛ sic erit ī bono
statu: alr̄ erit in mortali. Sed si reperit
se in monasterio dissoluto nō viuente
regulariter querat si potest mutare lo
cum cū dispensatione: si indiget qd tñ
in moniali erit difficile: qd si non pōt
nō sequat̄ turbā .i. alios vl̄ alias ī ma/
lū: sꝫ seruet ipsa ordinē suū si ad bonū
non potest reducere alios vel alias.
¶ Si ingrediēs monasteriuꝫ reticuit
impedimēta que habuit ad illum sciē
ter: vz qꝛ erat seruꝰ vel habebat occultā
infirmitatē: vel alterius religionis pro
fessus ꝯiugatus: debitor in multis: ꝛ hu
iusmodi peccauit mortalit̄: precipue si
sciebat tale impedimētū ꝛ per illud nō
posse recipi ad religionem. Uel d his
interrogatus mendacium dixit: ꝛ po/
test ꝛ debꝫ de monasterio expelli si ali
ter prouidere non potest. ¶ Si habet
votum religionis artioris anteꝗ̄ in/
trat laxiorem prius dꝫ querere dispen
sationem si etiam esset bona: ꝛ multo
fortius post ꝓfessionē in vna religione
nō pōt ad aliā trāsire equalē: vl̄ laxio
rem: ꝛ de mendicante ordine ad mēdi
cantē: vel de mendicantibus ad mona
chalē transire nō pōt sine dispēsatione
pape nisi ad chartusiēses. ¶ Si induxit
aliquē ad religionē per simoniam vel
per fraudes: puta asserendo ibi obser/
uari regulā: quod non fit: vel dicendo
se ad nihil obligari: ꝛ reticēdo seueri/
tates religiōis quas ille nō intendit ser
uare ꝛ huiusmodi peccauit mortaliter

¶ De illis qui etiaꝫ volentes ingredi
religionē aliquā in qua bñ viuit̄: auer
tūt vt trahāt aquā ad suuꝫ molēdinuꝫ
infamantes illos ꝛ crimina imponen/
tes: suas aūt vsqꝫ ad tertiū celū extollē
tes nō euadere dānationē certū ē: qꝛ ꝯ
charitatē agūt ꝯ iusticiā ꝛ ꝯ sacrā scri
pturam agunt.

¶ De voto paupertatis.

SI in religione exn̄s obserua/
uit paupertatꝭ votū nihil reti
nens vl̄ retinere deliberans: ē
mortale enim ꝓprium habere: ꝛ totiēs
quotiens illud proponit. ¶ Dicit̄ aūt
propriuꝫ quod celatur priori suo: vt si
habeat ꝛ teneat pecuniam vel vestem
nesciente prelato: vel si sciat tñ contra
voluntatem eius ꝛ absqꝫ licentia: vel si
de licentia eius ꝛ voluntate: tñ non pa
ratus sibi tradere ad petitionē eiꝰ: sed
recusare si posset de facto: ꝛ multo pe
ius si nō solū mobilia: sꝫ ēt immobilia
vt redditus ꝛ possessiones retinet vt ꝓ
pria dans vendens ꝛ dissipans: vt pla/
cet. nec prelatus pōt dare licētiā sic re/
tinendi: nec papa potest in proprio di
spensare: extra de statu monachorum.
c. cum ad mōasterium. ¶ Si dedit bo
na monasterij siue cōuentus: aut supe
rioꝝ licentia habita: vel presumpta.
Si aliquid occulte recipit vel tꝫ mor/
tale est ꝛ proprietas. ¶ Si reperiens se
ī loco vbi nō viuitur in cōmuni: ꝓpter
qd oꝫ eū sibi ꝓuideri de necessarijs hꝫ
aliqua vestimenta: vel pecuniam: ꝛ ali
quod huiusmodi cum bona licētia bñ
placito prelati aduertat diligēter. Pri
mo quidem vt per eum non stet quin
omnia velit ponere in cōmuni: sed alij
vellent: ꝛ ad hoc operatur quātuꝫ pōt

¶ Secūdo si hec nō pōt semper sit pa ratꝰ simpliciꝰ ponere omnia: ⁊ dimit/tere ī manibꝰ prelati. ¶ Tertio vt ð hiꝰ concessis nihil det sine licentia superi/oris sui generali vel speciali: etiaꝫ i ele mosynis nisi in extrema necessitate.

¶ Quarto vt non thesaurizet nec sup flua teneat: nec delitiosa q̄rat: nec mul tum inquirendo solicitet: nec habeat inordinatū affectū in huiusmodi: ⁊ sic poterit trāsire si i aliis bn̄ se habeat: se cus si agēdo n̄ rligiose: ſꝫ laicalꝛ viuit Sꝫ ⁊ cū p̄dictis si posset locū innenire vbi ī cōi viuitꝰ melius ei esset.

¶ De voto castitatis.

Si seruauit votū castitatis: nō solū ab omni carnali opere ⁊ cōtactu venereo se abstinēdo sed etiā ab omni locutōe turpi ⁊ ama toria: ⁊ ab omni cogitatione īmunda deliberata: ⁊ delectatione morosa: q̄a in quolibet hoꝝ est mortale: vt dictuꝫ ē.s̄.circa secūdū ⁊ nonū preceptuꝫ. Est etiā sacrilegiuꝫ q̄ð grauius ē: ⁊ q̄a ad ista deuenitꝰ per ꝯuēsatione ⁊ familia ritatē: ideo inquirēdū ē si habet dome sticitatē cū aliquo si monialis: vel cuꝫ aliqua si religiosus: ⁊ si hoc reperitur eē ex casū necessitatis ꝓhibendus ē alꝛ nō absoluēdus: quia quasi impossibi/le est ꝙ talis non incidat in ruinā: di. 32.c.hospitiolum.⁊ di.81.per totum. Scādala ēt mlꝰta ⁊ oblocutiōes sequū tur ī populis ⁊ huiusmodi: ⁊ iō ꝓhibē dus ē ⁊ cōsanguineoꝝ etiam rarus sit accessus.

¶ De voto obedientie

Si fecit ꝯ votuꝫ obedientie q̄ð est semp mortale.⁊ nō ꝙ non semper q̄ādo quis agit aliq̄d cōtra regulā suā: vel trāsgrediꝰ regu lā vlꝛ cōstitutiones facit ꝯ obedientiam ſꝫ qn̄ facit ꝯ precepta cōtenta ī regula ⁊ ꝯstitutionibus suoꝝ superioꝝ: vlꝛ qn̄ aliq̄d trāsgrediꝰ ex cōtēptu q̄ꝫtūcūq; illud sit minimū. Qn̄ v̄o prelatus vel prelata iniūgit aliquid fieri p̄cipiēdo vel mandando in virtute sancte obedi entie: vel sp̄us sancti vt facias hoc: vel sub pena excōicatiōis ⁊ huiusmodi il lud dꝛ preceptū cuiꝰ transgressio ē mō talis. Idē esset qn̄ p̄latus aliq̄d māda/ret subdito q̄uocūq; loqueretur decla rās sibi ꝙ ītēdit obligare illū sub pec/cato mortali ad faciēdū illud: ⁊ ītellꝛe si mādat q̄ð non sit illicitum: ⁊ tale q̄d ꝙ teneatꝰ subditus ei obedire. Simili ter qn̄ in regula: vlꝛ cōstitutionibus est aliquid preceptorie mandatū: vel sub pena excōicatiōis: vel sub pena carce/ris: vel sub pena grauioris culpe: vlꝛ p̄ similē locutionē cōiter cēsetꝰ obligare ad mortale. alꝛs aūt faciēdo ꝯ cerimo nialia: vt frangere silentium: tarde ve/nire ad choꝝ ⁊ huiusmodi ē veniale nisi quis faceret ex contēptu: q̄a tunc mortale. Consuetudo auteꝫ q̄ꝫuis non sit ipse ꝯtēptus est: tn̄ inductiua contē/ptꝰ. ⁊ ideo caue ne assuescas alicui trāsgressioni.

¶ De officio diuino.

Si dixit horas canonicas: ⁊ officiū defunctoꝝ qn̄ debet dici. Nā religiosus etiā si n̄ habet ordinē sacrū tenetꝰ ex precepto ad offi ciū: p̄cipue si est ꝓfessus: vn̄ omittēdo aliquā horā peccat mōtaliter: ⁊ omni die qua omittit ex negligētia: nō aūt ex precepto tenetꝰ dicere istud: vlꝛ illud q̄ꝫuis nec debeat ad placitū suū mutāe

officiũ:ſ ꝺ dicere ſm ordinē ſuũ. Si
nõ fuit cũ aliĳs in eccl'ia:⁊ nimis tarda
uit ad dicendũ officiuꝫ. Si ſõnolenter
vel dormiuit: redicat vel aliquid loco
eiꝰ dicat:ſ ſi ꝑ maiori parte dormiuit
totũ reiteret. Si ibi incõpoſitꝰ fuit: ⁊
oculis vag]. Si riſit vel ridere fecit:vl'
aliquã leuitatē vel locutionē fecit non
neceſſariã. Si mēte diſtractus ꝑcipue
qñ nõ aduertit. Si male legit vel cãta
uit vel inclinauit ex negligentia:ĩ quo
libet hoꝝ eſt peccatũ veniale cõit'. Si
elegit prelatũ per ſimoniã: vel etiã ⁊ſi
nõ ſimoniace tñ indignũ ſciēter. Si ñ
illũ quē iudicauit meliorem ad officiũ
illud:ſ aliũ rõne amicitie:vel alia ĩtē-
tione mũdane mortale eſt. Si accuſa-
uit calumnioſe prelatũ vel ſocium de
aliquo crĩali:vel teſtificatus eſt:vl' de-
ſiſtit ab accuſatione ĩiuſte:vel al' infa-
mauit ꝑlatũ vl' ſubditũ dicēdo crĩalia
ꝯ eis:etiã ſi eſſent vera intentione infa
mandi mortale eſt. Idem ſi ſecreta ſui
ordinis reuelauit ſine cauſa iuſta ⁊ ra
tionali:⁊ qño qs teneatur ad reſtitutõ
nem fame in ſũma in ꝛa parte diffuſe
Itē ſi ĩ viſitatione prelatoꝝ non reue
lauit dicēda que ſũt ꝯ honeſtatē religi
onis de prelatis ⁊ ſocĳs:⁊ precipue qñ
cõiter ſic ſeruat':⁊ fit ꝑceptũ a viſitato
re:vt dicant que indigent correctione:
tunc.n.omittere aduertenter que dicē
da ſunt eſt mortale peccatum:debet tñ
intelligi ꝑceptũ ſeruato ordine frater-
ne correctionis. vñ oĩno occulta ꝯ qbꝰ
põt preſumi emēdatio dici non debēt.
vbi aũt nõ ſperat' emēdatio:⁊ ꝑſumi-
tur recidiuatio: vel aliqꝺ magnũ ſcan
dalũ dici ꝺ:ñ tñ accuſãdo ſi ſufficien-
ter ꝓbari ñ ꝑt:q tunc grauit' peccaret:
ſ ſimpl'r denũciando prelato:vt patri
ſi ſperatur ꝙ inde ꝓuidebitur. Si fecit
vel cooperatꝰ ē ad aliquã ꝯſpiratiõeꝫ
ꝯ prelatos vel inuenit: aut ſectatus eſt
partialitates ⁊ ſectas in monaſterio:
aut cõuentu:aut diuiſiones:quia mor
tale eſt:⁊ crĩa mundanoꝝ vel demoni
orum potiuſ ꝙ religioſoꝝ. Interrogã
di etiam ſunt de.12.abuſionibus clau-
ſtri ſm Rai.que ſm Ugonem ſũt iſte
Prelatus negligens:diſcipulus inobe-
diens:iuuenis ocioſus: ſenex obſtina-
tus:monachus curialis vel cauſidicus
habitus precioſus:cibus exquiſitus:ru
mor in clauſtro:lis in choro:diſſolutio
in dormitorio:irreuerentia circa alta-
re. In his quandoq eſt mortale qñq
veniale ſm qualitatem facti ⁊ intentio
nē. Magna etiam eſt abuſio religioſũ
iurare in cõi locutione: etiam ſi dicat
veritatem:⁊ etiam maledicere: ⁊ bla-
ſphemare:etiaꝫ ſi ex leuitate. ¶ Inter
rogãdum etiam eſt precipue ꝯ cerimo
nĳs principalibus ⁊ ꝯ eſu carnium ex̄
infirmitatem. De lineis nõ vtendis ad
carnē:de lectis nõ plumeis:de ieiunĳs
regule vel cõſtitutionũ: de obſeruãtia
ſilentĳ in certis horis ⁊ locis. Ad que
omnia obligantur omnes monachi: ⁊
etiã plures religioſi: ⁊ monachi ſancti
benedicti:ex̄ ꝯ ſtatu mo.c.cũ ad mona
ſteriũ.⁊ plures religioſi alioꝝ ordinuꝫ
ex cõſtitutionibꝰ ſuis. Et lꝫ in his ꝑlatꝰ
poſſit diſpenſare: non tñ põt diſſipare
qꝺ ē ſꝫ Ber. qñ fit abſq cã rõnabili ⁊
vrgēte: al' peccatũ ē diſpenſãti ⁊ diſpē
ſato plus ⁊ minus ſm tranſgreſſionē.
¶ Si in obediēdo male ſe habuit:vꝫ ꝙ
obediuit in malo:puta dicendo men-
dacium:vl' ex negligentia dimiſit cõe

mādatū: vel tardus fuit ad obediēduz vel nō effectuose ʒ querulose: vel disso lute ⁊ nō cū maturitate. Si irreuerēs circa maiores egre sustinendo repre-hensores: ⁊ cum indignatione commu niter veniale.

¶ De exercitio.

Si vacauit ocio qđ est sentina omniū maloꝝ: ⁊ quātum. Si inutiliter expēdit tp̄s faciēdo ea q̄ sūt nullius valoris. Si fecit exer-citia mundanoꝛuʒ: vt faciendo bursas vestes opere polimito recamatiōes vł linea reticulata ⁊ huiusmodi: vł cōfe-ctiones nimis preciosas: vel alia gulo sa: qꝛ magnū peccatū: ⁊ abusio ē ac oc casio multoꝝ maloꝝ: ⁊ iō ꝓhibēdū est hꝰ matū, et repit̄ ĩ monalibꝫ modēnis

¶ Si ꝯuersando fuit nimis leuis: vel alios inducēs ad leuitatē: vł risū v̄bis gestibꝫ vł solacijs: que aliq̄n sine pecca to fieri possunt ad recreationē: vel sub leuandum se vel alios ab acidia: raro tamen decet huiusmodi religiosos. Si aliq̄n irrisit vel gestiuit: qđ simijs cōgruit ⁊ histriōibus nō r̄ligiosis. Si murmurauit circa victū ⁊ vestitū. Si impatiēter tulit graues mores alioꝝ. Si se grauem alijs reddidit. Si singu laritatem quesiuit in cibo: vestitu: dor mitu: ⁊ alijs vnde frequenter oritur in ipsis superbia: ⁊ ĩ alijs murmuratio ⁊ indignatio. Si fratrem delinquentem non fraterne admonuit: vł defectꝰ alio rū prelato non significauit vt adhibe ret remediū: seruato tñ ordine fratēne correctionis: in his cōiter est veniale. Si murmurauit ꝯ sibi cōmittentē tan quā indiscretū. Si impatiēt̄ se habuit dure loquēdo cū qbꝫ se ñ hʒ ĩtromittē Si ñ diligēter tractauit res mōasterij Si nimis tenax fuit in dando: vł si ni mis ꝓdigus: vel acceptor ꝑsonaꝝ sine cā rōnabili dās magis vni q̄ʒ alteri de rebus cōibus. Si dedit qbus nō potu it: vʒ qꝛ nō habebat licētiā. Si ꝑmisit res perire ex negligentia: vł nimis so-licitus fuit ꝓpter hoc paꝝ vacādo sibi ꝓpt̄ multiplicationē tꝑaliū: qđ viciuʒ hodie multū regnat. Si ñ fuit solicitꝰ ad addiscēdū ea ad q̄ tenet̄ sʒ r̄gulā ⁊ ꝯstitutiōes peccat: ex ignorātia v̄o etiā trāsgrediēs ñ excusatur a peccato. Si ē sacerdos debet querere scire que pertinent ad debite celebrādū. Si con fessor q̄ pertinent ad illđ officium. Si in his est negligēs precipue cuʒ potest grauiter peccat: sed dʒ etiā frequētare legere scripturā: vel doctores exponē-tes: vł alios libros deuotos ⁊ vtiles: vñ instruatur ⁊ confortetur ad bonum. Si legit curiosa ⁊ inutilia ꝓpter quod retrahitur a magis necessarijs: vel do ctores gētiliū: vł fictiones poeticas: ⁊ huiusmodi qꝛ peccatum ē curiositatꝫ. De ꝑtinētibꝫ vero ad religionē habes diffuse ĩ 3ª parte sūme. ti.

¶ De oꝛone ⁊ cōfessione.

Si nō orauit vltra officiū diui nū ꝓuati ꝑ se ꝑ alijs consāgui neis benefactoribꝫ viuis ⁊ de-fūctis: precipue recōmēdatis vt debet solicite. Si frequentauit ꝯfessionem ⁊ cōione s̄m regulā suam ⁊ moreʒ. Mo nachis vero nigris p̄ceptū ē q̄ cōicent semel in mense: cle. ne in agro. de statu mona. Si nō vacauit meditatiōi que q̄ ꝑmaxime indicit deuotionē. Si fuit

tepid⁹ in dilectione dei ꝛ ꝓximi non
ardent̃ affectās honorē dei: ꝛ salutem
animaꝝ vt decet. Si ingrat⁹ ad reco
gitandū ꝛ cognoscēdū sua beneficia: ꝛ
recōpensandū deuote ipi deo fuiēdo
Si nō pparauit se ad diuīa vt debuit:
hec sunt peccata in qb⁹ quotidie offen
ditur de⁹: ꝛ impedit̃ ꝑfect⁹ religiosis.

¶ De amore parentum.

Si nimis carnalit̃ dilexit con
sanguineos: nimis affectans
eoꝝ ꝓspitatē: vel gaudens de
ea: aut ɔtristat̃ nimis de aduersitate.
Si nimis eos visitat vel q̄rit vel gau-
det visitari. Si cum eis loquitur de se
cularibus que non expediunt: vel etiā
cum alijs de guerris ꝛ huiusmodi fre
quenter interrogat ꝛ audit. Si ꝑ eis
procurat beneficia ecclesiastica: vel tē
poralia non aptus beneficijs in quib⁹
posset esse mortale. De alijs vero vi-
cijs communib⁹. s. ira: superbia: inuidia
ꝛ huiusmodi: vide. s. in prima parte.
De his vero que pertinent ad regulā
suā ipsemet videat per se ꝛ dicat ¶ Si
penas aut pnīas taxatas: vel iniun-
ctas a regula vel constitutionibus: vel
a prelato non fecit: peccauit: si ex ne-
gligentia. Si nullo mō esset paratus
facere etiam prelato precipiente: est
mortale Si nō ītendit perficere in vi
ta: sed que seruat inuitus facit: ꝛ male
contentus est ī religione hypocrita ē
ꝛ in statu damnationis. Tho. Qui vo
cantur ad dirigendas moniales ī elec
tionibus: nisi abstineant ab his ꝑ que
posset oriri discordia inter eas sunt ex
cōmunicati. ¶ Religiosi ꝛ clerici in-
ducentes ad vouendum: iurandum:
vel promittendum de eligendo apud
eos sepulturam: vel vt eā vlterius nō
mutent iam electam: sunt excōmuni-
cati excōmunicacōe papali: cle. cupiē
tes. d penis ¶ Religiosi qui absq₃ spe
ciali licentia ꝓprij sacerdotis solemni
zarent matrimonia: aut ministrarent
sacramentum eucharistie: vel extreme
vnctionis excoīcati sunt excomunica-
tione papali: cle. ꝑma. de ꝑui. religiosi
Religiosi q excōmunicatos a canone
absoluunt in casibus non ɔcessis: aut
qui absoluunt a sententijs: per statuta
synodalia: vel ꝓuincialia promulga-
tis: aut absoluunt a pena ꝛ a culpa sūt
excōmunicati excōmunicatiōe papali
per. d. cle. primam de ꝑui. religiosi.
¶ Inq̄sitores hereticorū q odio gratia
vel lucro contra iusticiam ꝛ ɔsciētiam
omiserint contra quempiam ꝓcedē:
vel ipsam hēsim alijs imponē: aut im
ponerēt qd officiū eoꝝ impediret sūt
excoīcati excoīcatione papali: cle. mul
torum. de heretic ¶ Religiosi mendi- Nota de Religiosis mēca tib3 –
cātes ꝓfessi transeuntes ad aliquam
religionem monachalem excepto or-
dine cartusieñ: ꝛ similiter recipientes
sūt excōmunicati excoīcatōe papali ꝑ
ɔstōnem Martini quinti factam Con
stantie. ¶ Clerici sciēter ꝛ spōte excōi
cantes excōmunicatione a papa in di-
uinis sunt excacōmunicati excōmuni
catiōe papali ſm Hosti. ista excōica-
tio hz dubium. ¶ Participātes in cri
mine ꝓpter quod aliqs ē excōicatus
aliq̄ ꝑdictaꝝ ꝛ aliaꝝ excōicationū sūt
excōicati ꝑ papā. c. si cōcubine. de sen.
ex. ¶ Absoluētes aliquē ab aliq̄ ꝑdi-
ctaꝝ excōicationū citra sedē apostoli
cā ꝑtq₃ ī mortl artic̃o q talit̃ absoluti
si nō se repn̄tāt ei a quo possūt absolui

q̃z citius possunt: vel mittãt ꝓ absoluti one reincidũt in eandẽ. s. excoĩcationẽ papalem. c. eos. de sen. exco. in. 6. ¶ Sepelientes corpora in cimiterijs tẽpore interdicti in casibus nõ ꝯcessis a iure sũt excoĩcati per excoĩcationez epalẽ: cle. eos. de sepul. Sepelientes excoĩcatos publice aut nominatim ĩterdictos vel vsurarios manifestos scienter in cimiterijs sũt excoĩcati: dicta cle. eos. Clerici locãtes domos manifestis vsurarijs ad fenus exercẽduz seu alio ti. cõcedentes sunt excoĩcati. c. vsurarum de vsuris. li. 6. ¶ Non electus a duabus partibus cardinalium: ꝛ se gerẽs ꝓ papa est excoĩcatus. c. licet. de. elec. Monachi ꝛ canonici regulares: archidiaconi: decani: prepositi: plebani: cantores: ꝛ alij clerici personatum habentes: aut quiuis presbyteri qui audiunt leges vel physicam sunt excõmunicati. c. non magnopere ne. cle. vel monachi se reb⁹ secu. immi. ¶ Religiosi dimittẽtes vbicunq̃ habitum sue religionis ꝛ accedentes ad queuis studia litterarum sine licencia prelati: aut conuentus sui sunt excõmunicati. c. vt periculosa. ne cle. vel monachi. li. 6. ¶ Religiosi qui decimas debitas ecclesijs sibi appropriant vel vsurpant: siue qui non permittũt solui ecclesijs decimas de animabus familiarum ꝛ pastorum suorum si non habent administrationem ꝛ beneficia sunt excõmunicati: si habẽt sunt suspensi: nisi requisiti destiternit infra mesem: cle. religiosi. de deci. ¶ Monachi ꝛ canonici regulares non habentes administrationem ꝛ se cõferentes ad curias pncipũ: vt dãnũ monasterijs inferant aut prelatis sine licentia suorum p̄latorum sine qui tenent infra septa monasterij sunt excõmunicati: cle. ne in agro. de statu monachoꝝ. ¶ Religiosi necnõ moniales professi contrahentes matrimonium: ꝛ alij clerici constituti in sacris de facto. s. sunt excõmnicati: cle. eos. de cõsã. ꝛ affi. ¶ Inquisitores hereticoꝝ q̃ pretextu officij inquisitionis q̃busuis modis illicite pecuniã extorquẽt: vel sciẽt bona ecclesiaꝝ ob delicta clericorum fisco ecclesie applicant sunt excõmunicati: nec absolui pñt nisi plene satisfecerint illis a q̃bus extorserũt: cle. nolẽtes extra de hrti. ¶ Religiosi ñ seruãtes ĩterdictum quod seruat sancta romana ecclesia: cle. ex freq̃ẽtibus ꝺ sen. exco. Religiosi qui cõfitẽtib⁹ sibi nõ faciũt cõsciẽtiã sciẽter de decimis soluendis tales ab officio predicationis sũt suspẽsi donec ꝯmode possũt faciant eis cõsciẽtiam: ꝛ si interim predicãt sũt excomunicati. Similiter ꝛ religiosi qui dicunt aliqua verba vt retrahãt audiẽtes a solutione decimarum sũt excoĩcati: cle. cupiẽtes de penis. Religiosi mendicãtes qui domos ad habitãdũ vel loca de nouo reciperent aut mutarent vel alienarẽt de nouo recepta: cle. cupientes. de pe. Fratres minores qui tpe interdicti recipiunt ad diuina fratres vel sorores de tertio ordine sancti Francisci sũt excõmunicati. c. cũ ex eo. de sen. exco. in clementinis.

¶ A plat⁹ ĩ cõi ingredũ ẽ pmo. c. 14.

Si legitime affecutus est dignitatem seu p̄latiõnẽ: an vz aliq̃ irregularitate vel sñia fuit irretit⁹ cũ fuit assũptus ad prelaturam ĩ qua nõ fuit dispensatus vel absolut⁹

vz si fuit bigam⁹. Si operat⁹ est in cā sanguinis. Si illegitimus. Si excōicatus vl' suspēsus vel notorius cōcubinari⁹: qlibet hoꝝ hoc sciēs tenet p̄laturā furtiue. vnde est cōtinue ī mortali. Nō ꝙ illegitimus ad dignitatē vel beneficium curatū vl' poratū in religione: q creat᷑ ꝑ electionem sine dispensatione pape ꝓmoueri nō pōt. Ex priuilegio tamen magistri ordinis cum his pōt dispēsari ad p̄laturas in ordine predicatorum: de hoc habes in. 4. parte sūme ti. de censuris ecclesiasticis. ¶ Si rite ⁊ absq₃ vicio simonie fuit electus: cōfirmatus ⁊ ordinatus. Si interposuit preces ꝓ se: vel ꝓcurauit ꝙ alius porrigeret p̄ces simōia ē: ⁊ si fuit simonia pactionis indiget dispensatiōe pape: ⁊ anteq̄₃ sit dispensatus tenet furtiue dignitatē: de hoc in. z. parte sūme ti. de simonia. ⁊ ī omnibus que habes s̄. in. c. de bn̄ficiatis. ⁊ in. c. de clericis. ī coī potes interrrogare ꝓut erit expediēs. Et si est prelatus religiosus interrogandū est de his que sūt ī. c. p̄cedēti ⁊ ꝺ alijs q̄ sequūtur. Si aliquod manifestū peccatū ī subditis dissimulauit ⁊ non correxit: aut si non manifesta que tamen ad eius noticiam aliqualiter ꝑuenerunt vlterius non quesiuit. si vero ex negligentia dimitteret puto mortale q̊ ad criminalia. si autē ex aliqua ratione: vt ad maius scandalū vitandu₃ secus. Si ī capitulo equus iudex n̄ fuit Si ꝺ reb⁹ monasterij dilapidator fuit. Si superioribus suis nō obediuit. Si causas sibi a superioribus ꝯmissas nō ꝭm ꝯsiliū peritoꝝ: s₃ ꝭm acceptionē ꝑsonaꝝ determinauit. In oīb⁹ his ē peccatū mortale: vel veniale ꝭm quantitate₃ excessus ⁊ maliciam ⁊ negligentiam.

¶ Si īdignos ⁊ nō idoneos in officijs posuit: ⁊ maxime ad cura₃ animaꝝ: ⁊ male videt᷑ talis posse excusari a mortali: si eos quos scit malos: ⁊ ī mortali perseuerāre ponit ad curā animaꝝ cū potest r̄pellē: nec credo ꝙ excuset paucitas: scilicet quia non inueniūtur alij: ⁊ etiam si iste al' sit industriosus multum ⁊ bene officiet ecclesiam in exterioribus. Idem cu₃ sustinet tales si illos potest iuridice remouere. ¶ Si posuit ad audientiā cōfessionu₃ notabiliter ignorantes ⁊ ineptos: vel criminosos mōtaliter peccauit per regulam: Qui causam damni dat. Idem si talis tolerat cum possit remouere nisi forte a superiori sint ad hoc positi. Sed quam curā de ipsis habebit cum ad sui damnationem exerceant tales officium audiēdi cōfessiones. quō aūt dicat᷑ īept⁹: vel notabiliter ignorans: habes in sū.

¶ Si fuit nimis pomposus ⁊ curiosus ī edificijs ecclesie: vl' monasterij: ī ornamētis ⁊ huiusmodi qꝺ ē ꝯ sententiam Hieronymi ⁊ Ambrosij. iz. q. z. c. aurū. ⁊. c. glīa epi. ⁊ etiā Bernar. Et tn̄ a modernis fiunt hodie multe superfluitates ⁊ curiositates: ⁊ palatia cōtra exempla omniu₃ sanctorū: ⁊ in his amittitur multum tempus ⁊ deuotio: ita vt ꝯpletis edificijs exhaustus videat᷑ oīs spiritus: ⁊ pauperes īterea moriūt᷑ fame: quos ꝺ superfluis coꝝ tenentur sustentare. iz. q. i. c. ep̄s ecclesiasticarum.

¶ Si nimis fuit solicitus circa tp̄alia ex hoc min⁹ debito vacās sp̄ūalib⁹ ī se ⁊ ī subditis vt electiōi: orationi: admonitioni: vtiq₃ peccatū est plus ⁊ minus ꝭm quantitatem excessus. Principalis

enim eius cura debet esse de spūalibus
Si p curias nimis discurrit litigādo
cum scādalo hominū cū posset p aliū
modū magis pacificū sua repetē: ⁊ si
non tantū. Si iura ⁊ ꝓuilegia sue eccle
sie nō huauit ⁊ defendit: vt debuit. si ī
dispensando īdiscrete se habuit: vel qꝫ
nimis de facili: ⁊ sine causa rationabi
li ī ieiunijs dispēsauit. In esu carniuꝫ
in retinendis rebus ad vsum. In peni
tētijs taxatis ſm regulam: vel ꝯstituti
ones ⁊ hꝰ: quia peccauit inducēdo re
laxationem: ⁊ rigorē religionis ener-
uando. Vñ beatꝰ Bñdictꝰ in regula
dicit ꝙ de omni dispensatione habet
reddere rationē. Si fuit nimis durꝰ ī
dispensando cum debuit ꝑcipue cū de
bilibꝰ ⁊ īfirmis ⁊ hꝰmodi nō ꝓuidēs
eis. Si fuit exemplaris ī incessu mode
rato: habitu nō ꝑcioso: in modestia ge
stꝰ. In locutōne rara graui ⁊ fructuo
sa cauēs discordias: pacē nutriēs: oēs
patiēt vidēs ⁊ tolerās: singularitates
vitās: cōmunia sequēs cū pōt nemini
blādus: affabilis cūctis: susurratōnes
detractiones: irrisiōes: ꝯfabulationes
maledictiones: contentiones in se ⁊ in
suis eliminās: circūspectꝰ in omnibus
nō delectatus de ꝑsidētia: sꝫ timens de
negligentia: cū de singulis habeat red
dere ratioēꝫ sibi cōmissis. Ita curā ali
oꝝ habeāt ꝙ sui nō obliuiscāt: vt do-
cet Grego. in pastorali Si in corrigen
do fuit nimis remissus vel nimis rigi
dus: vtrūqꝫ cauēdū est vt docet Gre.
in moralibꝰ ⁊ hr̄. 45. di. c. disciplina.
nam facilitas venie incētiuū prebet de
linquēdi. Ambro. 23. q. 4. c. est iniusta.
⁊ aspitas nimie increpationis: nec cor
rectōeꝫ recipit nec salutē. Leo. di. 45.

.c. cum beatus. ⁊. c. lꝫ plerunqꝫ. ea. di.
Precipue vo circa seniores debet pre
latus in corrigendo se hr̄e humanū: vt
dicit in illo. c. nisi essent habituati in
malo: qa tunc durꝰ ſm Gregorium.
vt. d. c. disciplina. ⁊. c. licet plerunqꝫ
⁊. c. cum beatus. ⁊. c. penitudinis tpa
. 26. q. 7. ⁊. c. tanta. 86. di. ¶ Si
non induxit quantum potuit verbo ⁊
exēplo ad obseruādū omnia cerimo
nialia ordinis sui. Si malas consuetu
dines seu corruptelas regnare ꝑmisit
Si ꝯtra regulā ⁊ decētiam religionis
etiam quas īuenit iam inductas non
abstulit quātum potuit: vt viciū ꝓprie
tatis: discursū fratꝝ ad placitū: fami
liaritatē cū mulieribꝰ vel viris: si est
monacha: collationē reꝝ amicꝫ ⁊ ꝯsā
guneis sine lnīa ⁊ rationabili causa:
esum carnium vbi nō debent comedi.
qđ est vniuersale omni monacho: de
ꝯsecra. di. 5. c. monacho. ⁊ ꝑcipue que
sunt contra essentialia vota religionis
nullo modo debet ꝑmitē: nec etiā ad
receptionē simonicam monialiū: sicut
hodie fit quasi vbiqꝫ. Nō si non pōt
talia remouere: nec est spes in futurū
dimittat curam exēplo scī Benedicti
. 7. q. i. c. aduersitas. circa. fi. in. c. fi. ea.
q. al' nec quietē suā amittat: ⁊ tandeꝫ
cū eis dānationē incurrat quicūqꝫ sit
ille abbas vel abbatissa: ꝑor vl' ꝑorissa
vl' al' quocūqꝫ noīe censeat. nec sufficit
ꝙ prelatꝰ corrigat vicia que iam nosse
ꝯtigerit: sꝫ debet diligenter agnoscere
vultū pecoris sui ꝯsiderādo vias eius
Caueat aūt ne crimina sibi delata in
foro ꝯscientie vel in secreto iudicet de
illis in foro ꝯtentioso: seu in capitulo:
vbi. n. tātum manifesta sunt punienda

nec foro miscenda sũt iudiciali. Si hз sub cura monasteriũ monialiũ: ꝺ qua materia dicetur in.c.se. Si idiscrete fecit precepta ĩ quibus multũ dз cauẽ nisi sit res ardua: ꝛ si cogeret per pceptũ vel sententiã ad aliqd faciẽdũ vel dicendũ in quo nõ esset ei subdit⁹: vel nõ deberet ei obedire: vt reuelando peccatum occultum oĩno esset ei mortale. In inquisitione vero criminũ receptõne accusationis vel denũciationis: vel prolatiõe sententie excõicationis: ꝛ huiusmodi nõ sit preceps: nõ procedat p suspicionem: sed per probatiões ꝛ modos veridicos: alr ĩcurreret graue peccatum: ꝛ aliquando sententiam excõicationis: ꝺ his in.4ª.parte summe.

¶ Si prelat⁹ recipit aliquẽ ad ordinẽ mẽdicãtiũ ad pfessionẽ añ annũ cõpletũ pbationis seu nouiciat⁹: ẽ suspensus a receptiõe alioꝝ ad pfessionẽ: ꝛ debitor pene grauioris culpe: vñ mortalit peccat: ex̄ de regularibus.c.non solum lib.6.

¶ De epis plãtis superioribus.c.16.

Circa epos ꝛ alios superiores prelatos sic põt formari interrogationes. Si non sit talis litterature ꝛ sciẽtie ꝙ per se sciat explicare q̃ dз: ad quod tñ tenetur cũ habeat alios sup his informare ꝛ dirigere. Nã si bon⁹ cõiter ab hõib⁹ reputat ꝛ sufficiẽs nõ esset necessariũ nisi eũ audire: ꝛ si ꝺ aliq̃ negocio ñ ĩtelligit eum cõfessor vel dubitat: põt ꝺ illo loqui p sua serenitate: ꝛ si tale qd ẽẽt ĩ quo variantur opiniones: vel non potest dari certa sententia relinquẽdũ ẽ sue ↄsciẽtie. Idem dicendũ cõtra alios clericos religiosos prelatos ꝛ laicos peritos: ꝛ timoratos q sciũt dicere sufficiẽter facta sua. Si võ nõ ẽ talis: sз indiget adiutorio ĩterrogãtis inq̃rtũ clericus est inquiri ab eo põt put expedire videt de his que habes.s̄.circa clericos ĩ cõi vt de officio diuino: de celebratione: ꝛ administratione sacramentorum: ꝛ modo: ꝛ huiusmodi. ¶ Si assumptus ad epatum ex religione interrogãduз est de his que habes in.c. circa religiosos quo ad multa: nam adhuc tenetur seruare ordinem suum: nisi in his que non patiuntur officium pastorale: vt silentiũ solitudo ꝛ vigilie ꝛ huiusmodi. Inquãtũ võ bñficiat⁹ seu curat⁹ ẽ: ꝛ platus ĩterrogãdũ ẽ ꝺ his que habes.s̄. in.c.circa bñficiatos. ꝛ si recepit dignitatẽ seu epatũ habẽs aliquã irregularitatẽ: vl per simoniã: vl p intrusionẽ dic vt in.c.precedẽti in pñ. deinde ĩterroga de his que sequuntur que sũt spĩritualis cure ꝛ officij pastoralis. ¶ Si contulit ordines sacros ĩdebite quod est vnum in quo multum offendunt. Si cõtulit p simoniã sз occulte mõtaliter peccauit: nõ tñ est suspẽsus ex hoc q̃ ad alios: sз p simoniã notoriã ẽ suspẽsus etiã quo ad alios. Sed ĩ vtroqз casu ordinatus ab eo est suspensus: ꝛ ĩdiget dispẽsatione. Si cõtulit scienter nõ habentibus legitimã etatem mortale est. nec potest ipe dispensare ꝺ etate. Si cõtulit ordines p saltũ scienter: vel duos sacros simul: vel quatuor minores cũ subdiaconatu peccat mortalit. Si cõtulit ordines sacros ex̄ tempora ordinationũ mortale est: nisi ex dispensatione pape: ꝛ ordinatus est suspẽsus. Minores tamen ordines conferre potest diebus festiuis.

¶ Si in ordinatiōe omisit aliquid fa-
ciendū: ꝛ si omisit aliqd ꝺ substātiali-
b⁹ ī qbus īprimit᷑ character: oꝫ totum
iterare ī alia ordinatiōe q̃tuor tēpoꝝ
si v̄o ē qꝺ ñ substātiale. Sꝫ de simplici
solēnitate ñ ꝺꝫ iterari: sꝫ suppleri tātuꝫ
omissum in ordinatione alia: nec p̄us
añ suppletionē iste ordinat⁹ ꝺꝫ exerce-
re officiū. Peccat ep̄s in huiusmodi si
ex certa scientia: vel crassa ignorantia
hoc facit. Idē v̄r si ex notabili negligē-
tia. ¶ Si ordinauit aliqueꝫ sine licentia
sui superioris scienter mortale est: ꝛ est
suspensus ꝑ annū ab ordinū collatiōe.
¶ Si nō fecit fieri examinationem ꝺ or-
dinandis: ꝺ sciā: etate: ꝛ moribus: ꝛ hu-
iusmodi ᷑m iura peccat mortaliter.
¶ Idē si fieri fecit examinationem ꝑ in-
eptos ad huiusmodi ordinandos. ¶ Si
fieri fecit per tales q̊s estimabat ꝑpter
malā eoꝝ ꝯsciam admittere indignos
si ad eū spectat ꝓuidere ꝺ talib⁹: vł re-
mediare. ¶ Si scienter admittit īdignuꝫ
quem iuste repellere potest: vt concu-
binarium: illitteratum ꝛ huiusmodi.
¶ Si nō ꝯtulit sacr̄m confirmationis
qñ debuit. Soli enim ep̄i pñt illud cō-
ferre: ꝛ ex̄ illud tp̄s solitum omni tp̄e
anni ꝛ hora moritur] pñt concedē: ne
sine hoc moriant᷑: q̃ꝫuis sine h°. saluēt᷑
Cōmittendo ergo magnā negligētiaꝫ
vt ꝑ multos annos credo esse mortale
¶ Si nō dedit sacramentum ᷑m debitā
formā materiam ꝛ locū mortale esset.
Quod aūt sit ieiun⁹ ñ ē necesse ꝛ si de-
cens ꝛ de iure. ¶ Si bis alicui dedit sci-
enter peccauit mortaliter. vnde in hoc
debet esse cautus ne iteret: ꝛ etiam de-
bet aduertere ꝙ aliquis chrismat⁹ tene-
at chrismandū ñ cōsanguineus sꝫ ali⁹.

¶ Si in cena domini ñ ꝯsecrauit chri-
sma ꝛ oleū sanctuꝫ vt debuit quia in-
nouanda sunt talia: ꝛ si nō seruauit de-
bitam materiam ꝛ formam ꝛ rituꝫ ec-
clesie mortale est ꝛ huiusmodi. ¶ Si
consecrationes ecclesiaꝝ vł altarium
ꝛ calicū ꝛ patenaꝝ ꝛ benedictiones ve-
stium sacraꝝ nō fecit vt debuit ᷑ꝫ for-
mā ꝛ ritū ecclesie: vel siqd hoꝝ fecit ꝑ
simoniā mortale est. Idē ꝺ benedictio-
nib⁹ abbatū: ꝛ abbatissaꝝ. Idē ꝺ recō-
ciliatione ecclesie violate. Monialem
quā nouit esse corruptam non ꝺ facili
ꝺꝫ ꝯsecrare in virginē: nec tñ manife-
stare crimen si est occultum: sed muta-
re nomē virginis ī castā vt ñ ꝑpēdat᷑.
¶ Si ꝯtulit beneficia ꝑ simoniā mortale
est: ꝛ si ꝑ notoriam est suspensus: etiaꝫ
quo ad alios: secus si per occultaꝫ q᷑ñ
ē suspēsus. ¶ Si ꝯtulit scienter īdignis bñ-
ficia siue simplicia: siue curata mortale
ē. Idē si acceptauit a patronis p̄sēta-
tū ineptū: idē si cōfirmauit indignum.
¶ Si cōtulit plura bñficia in casu nō cō-
cesso vni: vel plura officia aut p̄bendas
aut dignitates: vel si consanguineis mi-
nus aptis contulit ratione consangui-
nitatis postponēdo aptiores mōtale ē.
¶ Si admisit ad beneficia habētia curā
animarum seu ipsa contulit non habē-
tibus annum. z4. mortale est. ¶ Si ec-
clesijs ꝺ iure vacantibus nō prouidit ꝺ
rectōe sicut vacāt curata beneficia da-
ta absq̧ dispensatione pape his qui nō
attingunt annum. z5. vel si infra annū
non faciunt se ad sacerdotium promo-
ueri: nisi causa studij sit omissū: ꝺ quo
in. c. circa beneficiatos supra.
¶ Si enim infra sex menses primo p⁹
hoc non prouidit non potest postea se

intromittere.al' vsurparet qđ ñ potest
quia mortale est: ⁊ nõ tenet talis colla
tio: ⁊ sic teneretur errorẽ suũ manife-
stare. Idẽ qñ recepto secundo bñficio
vacauit primum vel secunda prebẽda
vacauit prima: đ quo habes.s̃.sed ple
ne in.4ª.parte summe. ¶ Si ordina-
uit aliquem clericum ad ordinem sa-
crum sine titulo vel beneficio: vel saltẽ
pr̃imonio sufficienti q: vltra peccatũ
tenet' ei expẽsas facere quousq; đ bñfi
cio sit ei puisũ: nisi aliqs eps hoc ei cõ
misisset determinãdo personã: q: tunc
ille cõmittens tenet' ad id đ huiusmo-
di: đ quibus vide in.4ª.parte sum.ti.
¶ Si in visitatiõe nõ diligẽter q̃siuit
de quibus debuit ⁊ maxime de vita: ⁊
honestate sacerdotũ officiantiũ. ⁊ qũo
se habeat in administratione sacramẽ
torũ ⁊ de forma eorũ. Si bñ pnunciant
precipue baptisma: qđ est magis neces
sariũ. De audientia cõfessionũ qũo se
habeãt: qũo ppl'm admoneant: ⁊ in re
bus eccl'ie precipue altaris q teneant
mũdas. Si aũt inuenit in huiusmodi
nõbiliter excedẽ: ⁊ periculose si ñ pu-
nit ⁊ puidet q illi se emẽdẽt: vl' đ alio
si iste ẽ incorrigibilis: ⁊ omnino ĩeptus
grauiter peccat: ⁊ omnia mala ⁊ dãna
animarũ que inde sequunt' ei ĩputant'
si põt obuiare: ⁊ nõ facit. 83ª.di.p to-
tũ. Si nõ visitauit epatũ suuz vt debu
it. Si in visitatiõe nimis sũptuosus fu
it: ⁊ cũ nimia familia ⁊ eqtatur] nimi
is vltra p̃scriptũ numerũ: vl' si ipe vl' fa
milia ei⁹ munera accepit: sup q̃ ẽ spẽa
lis pena: đ qbus plene in 3ª.parte sum.
Si sustinet ĩ officijs ⁊ bñficijs notorios
cõcubinarios: quos dz post admoniti
onẽ: si nõ dimittant etiã beneficio pri-
uare grauit' peccat. Si pro alijs malis
⁊ sceleribus manifestis nõ punit ĩ vsu
ris ludis tabernis aleis negocijs secu-
laribus venatiõibus pditiõib⁹ ⁊ huius
modi. In his eniz nõ puniendo videt'
male posse excusari a mortali: nisi ex
huiusmodi punitiõib⁹ seqretur scisma
vl' magnũ scãdalũ. di.i.c. vt ɔstitueret'
Si laicos sibi subditos notorios pc̃to
res quos p se nouit: vl' sibi p parochia
nos eorũ denũciatos: vt adulteros vsu
rarios inimicitias manifestas exẽcen
tes ñ corrigit p cẽsuras ⁊ alios modos
grauiter peccat nisi omittat: q: nõ spe
rat' emẽdatio: sz deterioratio ei⁹. Sed
tñ hoc ñ vr' sufficiẽter excusare: sed hoc
aliud: si timeret' graue scãdalũ ĩ alijs:
di.44.c.comessationes. Si malas con
suetudines quas reperit in sua diocesi
ñ nitit' auferre quãtũ põt: vt vendere
laborare ⁊ huiusmodi in dieb⁹ festiuis
ñ cõicari semel ĩ anno: ⁊ ɔfitẽi ⁊ hi⁹.tri
pudiare ĩ eccl'ijs: permittẽ violari ec-
clesiasticã libertatẽ: aut q clerici ɔue-
niant' p delictis vl' p debitis in iudicio
seculari: vl' ecclesiasticã ĩmunitatez: vt
q extrahãtur debitores vel malefacto
res p violẽtiã đ locis sacris: ⁊ hi⁹ ĩ casi
bus nõ cõcessis. debet enim prohibere
⁊ si post admonitionez nolunt desiste-
re excõmunicare: ⁊ pro cõmissis iã pu
nire. alias peccat grauiter omittendo
ex timore: vel negligentia: di.43ª.sit re
ctor vel doctor. ¶ Si fructus vl' red-
ditus episcopat⁹ sui male expẽdit dã-
do consanguineis suis: vel alijs non in
digentibus peccat grauiter: ⁊ si distin-
cta sunt ea que deputantur ad men-
sam eius ab alijs: ⁊ si ea que erogare
debet clericis: vel ad reparationem

ecclesie: vel pauperibus dat cōsāguine
is vel alijs amicis sine ꝓbabili īdigen-
tia tenet̄ restituere illā qa rapinā fecit
ꝛ similiter recipientes ab eo. Si vero
non sunt distincta hec bona cū intelli-
gātur omnia cōmitti fidei sue. ea q̄ su
perfluūt ad vsū sui: ꝛ familie sue ꝯueni
enter dꝫ pauperibꝰ erogare: al' non dā
do pauperibꝰ subtrahit. iz. q. z. c. aurū
ꝛ. c. gloria epi. Tho. Si grauauit suos
subditos in indebitis collectis. Si fe
cit clericos suos soluere collectas tal-
lias positas a domino temporali: vel
gabellas ad eius instantiā. Si spō
te ipse dedit absqꝫ licentia romani pō
tificis qꝛ prohibetur. Si delicta cleri
coꝝ vl' laicoꝝ: vt blasphemantium de
um vel sanctos. suffocantiū paruulos
ex inaduertētia: ꝛ huiusmodi puniuit
magis pena pecuniaria ex auaricia: ꝛ
magis propter lucrū q̄ꝫ pro salute eo
rum ad refrenandum. Si visitauit
diocesim vel visitari fecit magis pro-
pter lucrū q̄ꝫ propter animaꝝ salutē.
Si alienauit bona episcopatus sui
sine licentia pape in casu indebito: in
quolibet horum est mortale. Si iu-
ra aliarum ecclesiarum non seruauit
Si bona vacantiū ecclesiaꝝ sibi vsur
pauit cū debeant successori reseruari.
Si iusta debita a predecessoribus
contracta ratione ecclesie non soluit.
Si fructꝰ alicuiꝰ bn̄ficij ad tp̄s acce
pit vel partē ab eo cui dedit vult habē
in q̊libet hoꝝ ē rapina. Si non serua-
uit formā iuris circa manifestos vsu-
rarios: sꝫ ꝺ certa quātitate ꝯtētus n̄ fa
cta debita restitutiōe ꝑmittit sibi: ꝛ ad
sacr̄a ꝛ ad sepulturā admittit. Si īcer
ta pauperibꝰ dispēsanda ī vsum suum

cōuertit sine necessitate. Si sententi-
as excōmunicationis ꝺ facili propter
lucrum profert vel absolutiones. Si
permisit questuarios vel alios pronū
ciare indiscretas indulgētias ꝛ falsas:
quodlibet est mortale ꝛ graue. Si exē
ptos: vt p̄dicatores fratres ꝛ minores:
heremitas sācti Augꝰ. carmelitas ser-
uitas cisterciēses: ꝛ alios habētes p̄ui-
legia exēptiōis iniuste molestat nō ser
uando eoꝝ p̄uilegia: vel ꝑ audientia
ꝯfessionū: nō admittēdo sibi p̄n̄tatos
idoneos: ꝑm cle. dudū ꝺ sepul. vel sibi
retinēdo nimios casus: vel incōsuetos
vt quotidie habeāt ire ad ip̄ꝫ vl' ad ali
um cogēdo: quātū ad id ī quo sūt p̄ui
legiati: vel eos ad iudicium trahendo
cū in nullo possit eos cōuenire nisi ꝑ
heresi peccat grauit̄. Si monasteria
monachoꝝ vel monachaꝝ nō exēpta
nō diligenter ꝛ honeste visitauit: ꝛ eos
vel eas ad seruādū regulā induxit: de
ponēdo abbates vel abbatissas: ꝑ rela
xatiōe cū expedit habēdo curam ꝺ ho
nestate eaꝝ: ꝛ ꝙ nō habeāt familiari-
tatē cū clericis religiosis vel laicis ꝓui
dēdo ꝺ diligēti clausura ꝛ ꝺ cōfessore
securo doctore bone ꝯsciētie: ꝓhibēdo
ingressū simoniacū: ꝛ cōuiuia femina
rū q̄ ibi fiūt: ꝛ festa vana in cōsecratio
ne eaꝝ.

In iudicādo ī foro ꝯtētioso.

Si nō tenuit vicariū peritū ꝛ
bonū: precipue qñ ex se nō ha
buit debitā sufficiētiam iuris
Si nō seruauit debitū ordinē iudicia
riū. Si fuit acceptor ꝑsōaꝝ. Si dedit
iniquas sētētias dic vt. s. in. c. circa iu-
dices. Si nō seruauit debitā formā iu
ris ī ferēdo sentētias excōmunicatōis

suspēsionis ⁊ interdicti: q: vltra pecca
tum mortale incurrit certā penaz: de
qua in. 4ª. parte sum. precipue ī causis
mrīmonialib⁹ oz esse cautissimū: ⁊ pō
derosū circa diuortia. Si dedit licen-
tiam dn̄o tpali vel iudici verberandi.
vel ponēdi ī patibulo: vel incarcerādi
vel alias puniendi clericos suos nisi in
casu in quo essent incorrigibiles p euz:
q: efficitur cū predictis excōicat⁹. c. vt
fame. ꝺ sen. excō. Nemine tn̄ dz verbe-
rare manibus suis: nec tn̄ cū expedit p
laicū: sz p clericū dz facere vberare cle
ricū ꝯm iura: ⁊ a causis sanguinum dz
abstinere ope consilio ⁊ mandato.
¶ Si hereticos diligēter n̄ īquisiuit ī
diocesi sua: ⁊ puniuit ꝯz iura. Si testa
menta ⁊ vltimas voluntates non fecit
īplē: precipue legata facta ad pias cau
sas. ¶ Si dispēsauit ī votis ⁊ iuramē
tis ī qbus nō potuit: vel si potuit tn̄ in
discrete ⁊ sine cā rōnabili pc̄tm ē gra-
ue. Si absoluit a sentētijs a qb⁹ n̄ po
tuit: vt pape reseruat]: vel dispensauit
in irregularitate ꝺ qua nō potuit. Si
exēplaris fuit ī habitu nō precioso: vl'
pōposo supellectilibus nō argenteis ⁊
curiosus in apparatu domus: ⁊ orna-
tu non seculari: in victu sobrio non cō
uiuali nisi p pauperibus: in visitādo
ecclesiam: interessendo diuinis: ⁊ pci-
pue in diebus festiuis: hec dz facere ꝯz
iura in solēnitatibus precipuis cātan-
do missam: dicendo officiuz deuote n̄
cursim: ordinando q̄ dicatur ī eccl'ia
sua debite: frequentādo orōnes priua-
tas: vacādo lectōi. di. 36ª. p totū: predi
cādo si scit: si nescit puidēdo gregi suo
ꝺ predicatoribus vtilioribus nō curio
sis ⁊ ꝺ cōfessoribus tenendo honsteam
deuotā familiā: solicitus ꝺ eius salute
vitādo mulierꝝ cōuersationē sicut pōt
In exitu ꝺ domo raro nisi ad eccl'iaz:
sepe ꝯferēdo ⁊ querēdo cōsilia a ꝯ̄uis
dei qūo possit suo gregi puidere: adu-
lationes vt venenū abhorreat: pater vi
duarꝝ pauperꝝ orphanorꝝ ⁊ oppressorꝝ
existat: ⁊ causas eorꝝ sine expensis ex-
pediri faciat. In iniurijs pprijs nō sit
vīdicatiuus: sz patiētissimus: in verbo
⁊ gusto nō subitus ⁊ iracūdus: nemini
multū familiaris nisi seruis dei: supe-
rioribus obediēs: equalib⁹ n̄ īuidēs: n̄
gaudens ꝺ dignitate ⁊ honore: sed lu-
gens pro exteriori occupatione ⁊ ple-
bis offensione: ⁊ si in omnibus diligē-
ter se habuerit: nil deo acceptabilius.
Si vero perfunctorie ⁊ male: nil mise-
rius ⁊ damnabilius episcopi dignita-
te: vt dicit Aug. di. 40. c. ante omnia.
¶ De prelatis habes multa in 3ª. par-
te summe ti. si. per totum. ¶ Episcopi
⁊ supra cōcedētes vnaz domum vsura
rijs manifestis alienigenis ad fenus ex
ercendū sūt ipso facto suspēsi: extra de
vsu. c. quāq̄z. li°. 6°. Similiter si permit-
tūt q̄ huiusmōi vsurarij aliēigene ex
erceant fenus in terris eoruz subiectis
iurisdictioni nisi infra tres menses ex
pulerīt eos suspensi sunt: vt in dicto. c.
quāq̄z de vsuris li°. 6°. ¶ Qui se gerit
pro papa electus a minori parte q̄z a
duabus partibus cardinalium est ipo
facto excommunicatus. Et similiter
cardinalis qui presumpserit nomina-
re talez papam: ⁊ similiter omnes alij
qui talem reciperent pro papa: extra
ꝺ elec. c. licet. li°. 6°.
¶ Oēs clerici ⁊ religiosi ac laici siue fa-
miliares curie: siue alij q aliqꝺ pactuz

fecerint:vel aliquid magnũ vl' paruuʒ
ꝓmiserint:vl' ꝓmissione r̃ceperit ex pa
cto vel ꝓmissione occulta vel manife-
sta dederint:vel receperint qd magnũ
vel paruum ꝑ aliqua iusticia vel gra-
tia pro se vel alio in causis iudiciarijs
vel litteris apostolicis: ꝛ quibuscunqȝ
modis ab apostolica sede obtinenẟ
ipso facto sũt excõicati: In extrauagã
ti Bonifacij octaui:cuiꝰ absolutio pa-
pe reseruat᷑.hec habent locum ĩ curia
romana. Jo.an.ꝛ Anto. ẟ butrio eaʒ
allegat.

¶ De absolutiõe ꝛ pñie iniũctõe.c.16.

Postq̃ȝ vero penitẽs dixit ex se
peccata sua siue ex interroga
tiõe ꝯfessoris ĩterrogãtis pec-
cata sua vt debuit:tandẽ cõcludat: In
istis peccaui:ꝛ in multis cogitatiõe de
lectatione:locutione:opere:ꝛ omissiõe
vel aliquo ẟ huiusmodi:de quibus di
co meã culpã. Cõfessor vͦo interroget
eũ:si sit talis de quo non dubitetur qꝛ
tũc superfluũ ꝛ irrisibile. Si ipse do-
let de omnibus peccatis venialibus ꝛ
mortalibus confessis:ꝛ si ꝓponit firmi
ter ab illis abstinẽ:seu ab omnibꝰ mor
talibꝰ. Si vero talis habet aliqua resti
tuere:vel famã vel res vel pro iniuria
satisfacere:ꝛ huiusmodi:si est paratus
facẽ q̃ꝫcitius põt absq̃ȝ dilatiõe aliqua
que restitutio q̃uo facienda sit: ꝛ quo
ordine quo ad certa ꝛ ĩcerta:vide ĩ.2ª
parte summe ti.ẟ restitut .per totum
ꝙ si dicat se nolle istud facere:vel non
posse:cũ tñ possit non est absoluendus
Tho.vt dicit᷑.2ª.q.3ª.c.tunc vẽa põt
tñ sibi dici: Misereatur tui:ꝛc.sed nll'o
modo: Ego absoluo te. Põt etiam ei
iniũgi aliqð bonũ faciendũʒ nõ tamẽ
in penitentiã declarãdo sibi hoc ꝙ in
fructuosa sit talis confessio ei ꝛ sine re
missione peccatoꝝ:ẟ pe.di.5ª.c.falsas
Sed si paratus est facere omnia ad q̃
tenetur:tũc si esset aliqua excõicatiõis
sñia ligatus:si nõ potes euʒ absoluere
ab illo remitte eum ad epm̃:seu ad ali
um qui possit absoluere:vel tu vadas
ad procurandum absolutionem ꝓ eo
ꝛ cũ est absolutꝰ ab excõicatiõe postea
tu eũ absolue a peccat ꝛ ñ priꝰ. Tho.
Si aũt potes eũ absoluẽ habẽdo ĩ hͦ
spẽalẽ auctoritatẽ: si nõ absoluisti euʒ
in prĩcipio qð decẽtius fuit: nec tamẽ
ẽ multa vis si fiat in fine cõfessiõis dũ
mõ fiat añ absolutionem a peccat :ab
solue eum per hunc modum vt infra.

¶ Primo exigẽdũ est ab eo iuramẽtũ
vt sit paratus stare mandatis ecclesie
que illi fient ꝑ illa causa: quo iuramẽ
to prestito iniũgat᷑ ei hoc.s.si ĩcidit fa
ciẽdo ꝯ aliquẽ canonẽ ꝓponat nõ am
plius facere ꝯ illũ. Si vẽo ꝑ offensa:vl'
damno facto in aliũ ꝓmittat satisfacẽ
q̃ꝫtũ põt:ꝛ hoc facto denudatis hume
ris cõfessor seu absoluens cum disci-
plina vel virga percutiat eum dicẽdo
psal. Miserere mei deus:vel aliũ psal-
mũ pñialem dando ictum ꝑ quolibet
vͦsu.postea vͦo gl'ia pr̃i:ꝛ sic̃ erat finit
subiungit. kyriel'.christel'. kyriel'. Pr̃
noster.ꝛ ne nos.v̂. Saluum fac seruuʒ
tuum. ℟.deus meus sperantem in te.
v̂. Esto ei dñe turris fortitudinis. ℟.a
facie inimici.v̂. Nihil proficiat inimi-
cus in eo. ℟.ꝛ filiꝰ iniquitatis ñ appo-
nat nocere ei.v̂. Dñe exaudi orationẽ
meã. ℟.ꝛ clamor meus ad te veniat.
v̂. Dñs vobiscũ. ℟.ꝛ cum spiritu tuo.
Oremus.

Deus cui ꝓpriū ē misereri semꝑ ꝛ par
cere suscipe deprecationem nostraꝫ: ꝛ
hūc famulū tuū quem sñia excōicatio
nis ligatum tenet miseratio tue pieta-
tis absoluat per christum.d.n.auctori-
tate omnipotētis dei: ꝛ beatoꝝ aposto
loꝝ Petri ꝛ pauli: ꝛ dñi pape: vel ar-
chiepi vel epi mihi concessa ego absol
uo te ab hoc vinculo excōicatōis quaꝫ
incurristi ꝓpter iniectionē manus vio
lente ī clericū vel religiosū: vł ꝓpter in
gressū in monasteriū monialiū in casu
nō cōcesso: ꝛ huiusmodi. Et si pluribꝰ
sententijs est ligatꝰ: est dicendū totiens
ego absoluo te ab excōicatione quam
incurristi ꝓpter talem ꝛ talem causā. ꝛ
si pluries ꝓpter eandē causā dicendū ē
totiens quotiens incurristi: totiēs ego
absoluo te: ꝛ restituo te sanctis sacra-
mētis ecclesie ꝛ cōioni ꝛ vnitati fideli-
um: In nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritus
sancti amē: verberando eū vsqꝫ amen.
Nō tñ ꝙ ista forma q̄ꝫuis debeat obſ
uari: vt ex̄ d sen.ex.c.nup.nō tamen est
ita necessaria quin simplici verbo fie
ri posset ſm Pe.d pal. ꝛ Jo.de lig. Si
cut ergo excōicatio ferri pōt simplici
verbo q̄ꝫuis non debeat fieri: sic ꝛ abso
lutio.extra d regl.iurl.c.omnis res. ſꝫ
quando fieret huiusmodi absolutio in
publico: vt erga mulieres: forte tunc es
set omittenda huiusmodi verberatio:
ne denudetur peccatum. ¶ Si vero qs
propter rem ablatam alteri esset excōi
catus q̄ꝫuis restituerit: non tamen est
absolutus: nisi iudex q cōtulit sentētiaꝫ
eū absoluerit: ꝛ hoc declarādūꝫ est per
sonis post absolutioneꝫ ab huiusmodi
vel si nō ē aliqua sñia ligatus si habet
aliq̊s casus peccatoꝝ epo reseruatorū

de quibus nō potes absoluē: nihilomi
nus absolue eum ab illis a quibus po
tes sub hac forma. Si teneris aliq̊ vin
culo excōicationis minoris ego absol-
uo te ꝛ restituo sanctis sacramentis ec
clesie: In nomine patris ꝛc. Misereat
tui ꝛc. Filius dei per suam misericōdi
am te absoluat: ꝛ ego auctoritate q̄ fū
gor absoluo te ab omnibus peccatis tu
is: a qbꝰ possū te absoluere: In nomīe
patris ꝛc. Peccata vero a quibus non
pōt eū absoluere exprimat ei imponēs
vt habeat recursū ad epm vel eiꝰ vica-
rium ꝓpter huiusmodi absolutionem
ꝛ dicat ea sibi in confessione: vł si esset
simplex ꝛ nesciret ita bene exprimere
factum suum scribat confessor in cedu
la illud: vel illa si sunt plura: vt illā pō
tet penitens episcopo vel eius vica-
rio sub hac forma vł simili: Latorem
vel latricem pñtiuꝫ pro homicidio vł
incestu tali gradu ꝛ huiusmodi com-
misso absoluenduꝫ vestre paternitati
transmitto: vt absolutionis beneficiuꝫ
īpēdendo ꝛ ei salutarē pñiam iniūgēdo
ipsam sancte ecclesie recōcilietis: ꝙ si
eps vel vicarius remittat eum ad ꝯfes
sorē ipm auctoritate illius iteꝝ absol-
uat ab oībus: ꝛ īponat pñiam ꝑ illo ꝑ
quo nōdum imposuerat: ꝛ cautuꝫ red
dat illum ne illam cedulam alteri le-
gendam tradat: vel etiam ipse confes-
sor si potest vadat pro eo ad episcopuꝫ
pro auctoritate: si sibi velit dare. ¶ Si
vero ille non habet casū de reseruatis
vel si habet: ꝛ cōfessor pōt de omnibus
absoluere premissa absolutione ab ex-
cōicatione minori: ꝛ alijs vt supra: Mi
sereatur ꝛc. Filius dei ꝛ cetera. Ego
auctoritate qua fungor absoluo te ab

omnibus peccatis tuis. In nomine pa
tris &c. ꝛ faciat tunc signuȝ crucis cum
dicit in nomine: sup illū. nec est necessa
ria manus impositio super penitenteȝ
immo nec decens ſm tho. precipue su-
per mulieres. magis enim decet signa
tio crucis: ꝛ postea addat: Passio dñi
nr̄i iesu christi: ꝛ merita beate Marie
virginis ꝛ oīum sanctoꝝ ꝛ sanctarum
dei merita: ꝛ quicquid boni feceris: vl'
ꝓponis facere: ꝛ mala que sustinebis
sint tibi in r̄missionē omniū peccatoꝝ
tuoꝝ: que verba nō sūt omittēda qꝛ sīt
magne vtilitatis .s. omnia huiusmodi
cū habeāt vim satisfactiōis ex virtute
clauiū. ꝛ sic magis valēt. Tho.

¶ De pnīa iniūgenda penitenti.

TU iniūgēdo vo pnīam penitē
ti hoc maxime attendendū est
ſm omnes: vt scȝ talem des ꝙ
credas eū oīno ꝑficere quātūcunqȝ sit
magnus peccator: ꝛ ſm Chrysīmo. me
lius est ī huiusmodi reddē rationē de
nimia misericōdia q̄ȝ ꝺ nimia iusticia
26. q. 8. c. alligant. Dando etiā liberta
tem ꝙ cum vna die omittit. s. orationē
iniūctā: vel ieiunium possit in alia die
supplere. Si vēo dubitat' ꝺ aliquo: ne
faciat pnīam: puta ieiunium: dicas ꝙ
faciat loco ieiunij elemosynā vl' aliud
Orationes vero personis que de facili
solent recidiuare in mortali: raro dan
de sunt: vel per paucos dies dande sūt
Ieiunia vēo elemosyne ꝛ peregrinatō
nes ꝛ huiusmodi possunt dari per plu
res dies: qꝛ huiusmodi etiaȝ si fiant in
mortali non sunt reiteranda: qꝛ valent
q̄ȝtū ad effectū quem post se relinquūt
post expletionem in satisfaciente cū qs
reuertit' ad grām. Tho. Querendum

est etiam a penitēte si potest vel dubi-
tat facere penitentiaȝ sibi datam: quia
tunc non esset danda: vel commutan-
da vel remittenda esset. ¶ Declarādū
est etiam peccatoribus magnis ſȝ Ho
sti. ꝙ ſm regulas ecclesie taxatas. 22.
q. i. c. predicandum. pro quolibet mor-
tali esset septēnis pnīa iniūgenda. ꝛ iō
non credat peccata sua leuia: quia par
ua datur ei pnīa: quia hoc fit ne eam
dimittat: qꝺ esset ei mortale: ꝛ oporte-
ret ei cōfessionē iterare si esset oblitus
eius. Potest etiam admoneri ꝙ faciat
aliquod memoriale de penitentia sibi
iniuncta vt melius illius recordetur: ꝛ
si obliuisceretur ꝙ ad te reuertat': vel
si n̄ pōt bn̄ facē illā tu ꝯmutabis eā si-
bi. Si vero postea recordat' ꝺ aliq̄ pec
cato criminali: quo tūc fuit oblit⁹ si pt
tui habē copiā reuertat' ad te q̄ȝuis n̄
sit ei necessariū: vel vadat ad aliuȝ: nec
tenetur nisi tm̄ illud dicere. ¶ Si habȝ
vota que nō pōt implere vel dubitat: si
tu habes in hoc specialem auctoritatē
dispensa: vel potius in aliud piū cōmu
ta. si vero non habes auctoritatem re-
mitte eum ad epm vel eius vicarium.
¶ Caue etiā ne iniūgas pnīam ꝑ quā
fiat preiudiciū alieno iuri: aut ꝑ quaȝ
detur occasio ruine spūalis alicui: aut
ꝑ quā possit manifestari alteri⁹ pecca-
tum occultum. Cōfessū aūt q̄ȝtū potes
studeas ad cōtritionē inducere verbis
siue an̄ siue ī processu: siue p⁹ cōfessiōȝ
vt non dicat peccata sua q̄si fabulas sȝ
cū detestatiōe: ꝛ vt ait Augu. Caute ꝛ
astute aliq̄n interrogando que credit
illū ex verecūdia occultare. Circa vēo
turpia ꝛ carnalia peccata nō descēdas
nimis ad particulares circunstantias

postq̄ꝫ habet spes sufficiens peccati: & huiusmodi a remotis interrogādo ne addiscāt homines malicias & peccata que nesciunt. Tho. Admonendū eum super omnia: vt vitet malas societates frequentet cōfessionē: audiat sepe verbū dei: q̄rat orationes & participatōes bonoꝝ que fiunt in religionibus: & indulgentias.

De infirmis. c. 17.

Circa infirmos sic agendum ē Aut enim talis est in periculo mortis: aut nō. dico autē periculū mortis nō solū q: in extremis cōstitutus: sed q: frequēter contingit homines mori ex illa infirmitate: & medici dubitāt. In tali casu pōt qlibꝫ absolui a quolibet sacerdote ꝺ quolibꝫ peccato: & a qualibet sñia absq̄ꝫ alia licentia cū periculū est in mora. Talis ei infirmus aut iam amisit loquelā vł vsū rōnis: puta q: iam freneticus: aut non & in pmo casu si bene viuebat: vt bonꝰ fidelis: & frequentabat ꝯfessionem cōionē & huiusmodi: si petierit sacramenta q̄nuis ex insperato & talia acciderit. Uel etiaꝫ si malus & obstinatus diu perseuerans in peccatis: & diu non confessus: si petijt sacerdoteꝫ vt confiteretur & ostēdit se velle facere omnia que dꝫ & interea factus est mutus vł freneticꝰ & periculū ē in mora debet presuppōi ꝯtritus: & faciēte aliquo ꝯfessionē generalem pro eo sicut fit in populo sacēdos faciat absolutionē ab omni sñia & peccato: & pōt iniungere circūstantibꝰ aliquid pro eo faciēdū vel heredibus aut ꝯsāguineis pro eius aīa si volūt acceptare Deinde dꝫ dari eucharistia a pprio sacerdote seculari: quauuis ñ sit ꝯfessus q: non potuit: vel ab alio sacerdote seculari: non aūt religioso: si non habuit licentiam a proprio sacerdote vel epo alꝛ ipse religiosus incideret in excōicationē papalē in hoc casu. & hoc veꝝ ē nisi timeret ꝺ expuitione vł vomitu eius: q: tūc nō deberet sibi dari eucharistia: sed extrema vnctio tm̄: imo etiā si nō potuit cōicare: q: si ppter freneſiꝫ nō permitteret se vngi: pōt ligari: & sibi violenter dari. Astātibus aūt infirmo dꝫ credi si perhibēt testimoniuꝫ ꝙ petierit confessionem: & ostenderit signa cōtritionis. Si aūt non est diu cōfessus: vel quia notorius peccator īcurrit subito amentiā & mutitatem: vł īfirmitatē: nec pus nec pꝰ ostēdit signa cōtritiōis nil ei dari dꝫ nec sacramenta: nec ecclīastica sepultura. Si vō nec loquelam amisit nec amentiā īcurrit: dꝫ ab eo exigi pura confessio peccatorum plus & minus ꝺm ꝙ patit tps. Nam si est in extremis ꝺ principalibus ē interrogandū pmaxime īducēdo eū ad cōtritionē cū spe venie. sed si non est ita ī extremis: & vellet facere gn̄alem cōfessionem de tota vita sua sicut multi infirmi fecerūt: quāuis nō sit necessariuꝫ ꝺ his q̄ rite alꝛ cōfessus ē iterare ꝯfessionē: admittēda est: & tandem absolutio impendenda ab omni sñia excōicatiōis & ab oī peccato mō supradicto ī c. precedēti: ita tn̄ ꝙ si ligatꝰ eēt aliqua excōicatiōe a qua ꝯfessor ex̄ illud periculum nō potuisset absoluere: dꝫ ei iniungi: ꝙ si euadat infirmitatē q̄ꝫcitius cōmode pōt pñtet se ei ad quē ordinarie spectabat absolutio illius excōicatiōis. alꝛ si nō faceret reincidēt ī eādē excōcationem: ex̄ de sen. ex. c. eos. li. 6.

Sed si erat detentus aliquo peccato d̔
casibus ep̄o reseruatis:non oportet ꝙ
iniungat ei ꝙ post sanitatē ad ep̄m va
dat ꝑ absolutiōe:quia ad illud non te-
netur:sed sufficit sibi illa absolutio.
Nota tn̄ ꝙ si talis esset vsurarius pu-
blic⁹ nō pōt talis admitti ad confessiōꝫ
cōmunionē:ꝛ ad alia sacramenta:nisi
facta p̄us cautiōe d̔ restōne vsuraruꝫ:
vel ꝑmissiōe ab heredibus d̔ hi⁹:ꝛ si in
casu ꝙ amisisset ipse loquelā: vl' vsum
rōnis ostēdat p⁹ signa cōtritiōis ꝭꝫ for
mā iur] q̄ habet̄ i.c.quāꝗ̄ de vsur.li.
6. His peractis non est pn̄ia īfirmo in
iungenda:qꝛ eam facere nō posset: ſꝫ ī
notescēda:vt dicit̄.26.q.7.c. ab infir-
mis.declarando sibi:talem tibi darem
pn̄iam si esses sanus:quanuis deberes
facere multo maiorem ꝭm regulas ec
clesie:sed qꝛ nō potes mō:cū eris sanus
facies hoc vl' illud:vel venies ad me ꝛ
tibi dabo. Istud tn̄ vltimū nō videtur
securum:qꝛ raro reuertuntur ꝑ pn̄ia.
Si vero deus aliter d̔ te disponeret:di
mittas pro anima tua tm̄ pro pn̄ia.
¶ Pōt etiā iniungi amicis vl' ꝯsāgui
neis aliq̄d ꝑ pn̄ia: si vterqꝫ acceptat:ꝛ
si credatur ꝙ satisfaciēs sit ī statu gr̄e
super omnia enim auisandus est:vt si
dꝫ aliquid alicui:vel rōne maleficij vl'
contractus:vel depositi:vel aliter de-
claret bn̄ vt nō discedat cum alieno ab
hoc seculo:ne in eternum damnetur.
Et d̔ restitutiōe ꝛ legat] ad pias cau-
sas:ꝑ aīa sua ita dispōat ꝙ cito cogā
tur executores expedire ꝛ nō ꝑlongare
sicut sepe ꝛ quotidie faciunt:ꝙ si nolet
sufficienter disponere de restitutione
fienda non est absoluendus. ¶ Exhor
tandus est autem ad contritionē siml'
ꝛ confidentiaꝫ diuine misericordie ex-
emplo latronis ꝛ merit] passiōis Chri
sti. Si autē haberi non possit copia sa
cerdotis quāuis bonum sit haberi in
hi⁹ periculis ī mari:vꝫ bello:vl' īfirmi
tate:vel morte violenta laico confiteri
tn̄ nō est necessarium:quod si fiat:ꝛ qs
euadat:tenet̄ talis iterū de illis omni
bus peccatis confiteri:qꝛ non habebat
ille claues ecclesie. Si vero infirmus
non est in periculo mortis si habet ca
sum excōicatiōis:vel peccata reserua-
ta ep̄o dꝫ cōfessor ire vel mittē ad ep̄ꝫ
si pōt ꝑ auctoritate hi⁹: tn̄ mō tali ꝙ n̄
ꝑdat peccatorē:nisi prius ille sibi de-
derit licētiā nominādi eū. Si vero in-
firmus hꝫ indulgetiā in articulo mor-
tis a papa appropīquāte morte sic p̄t
fieri absolutio post oīa supdicta ꝑ di-
cta indulgentia.

¶ Forma absolutiōis ī articulo mōt]

Misereatur tui ꝛc. Auctoritate
dn̄i nr̄i iesu Christi: ꝛ beatoꝝ
apl'oruꝫ Petri ꝛ Pauli ꝛ dn̄i
nostri pape. N. ꝛ sancte romane eccle
sie: in hac parte tibi concessa spēalit̄ ꝛ
mihi commissa:ꝯcedo ꝛ do tibi plena
riā indulgentiā ꝛ remissionē omnium
peccatoꝝ tuoꝝ: de q̄bus ore confessus
es. ¶ Nota hic an melius sit dicere d̔
q̄bus mō cōfessus es: an d̔ quibus ore
confessus es ꝛ corde cōtritus:q̄ non cō
misisti sub pretextu istius indulgētie ī
quantū claues ecclesie se extendūt:que
quidem plenaria indulgentia sit tibi ī
augmētū virtutis ꝛ gr̄e:ꝛ acq̄sitiōis vi
te eterne. In nomine patris ꝛ filij ꝛ spi
ritus sancti. Amen.

¶ Forma absolutionis ab excōmuni-
catione minori.

EGo te absoluo a vinculo ex-
cõicatiõis: quã incurristi par
ticipando cũ excõicatis ĩ casu
nõ cõcesso in loquela: in cibo: vel potu
⁊ hi⁹: ⁊ restituo te sanctis sacramentis
ecclesie: In nomine patris: ⁊ filij: ⁊ spi
ritus sancti: Amen. Nota vero ꝙ ĩ ab
solutione ab excõicatiõe maiori dꝫ pᵒ
exigi iuramentũ: vt. s. iuret stare mãda
tis ecclesie: q. s. fient ei ab absoluente ꝓ
tali materia: quo facto imponi ei de-
bent mandata rõnabilia: vt satisfaciat
ei quẽ lesit: vł dãnificauit si potest: si tñ
ꝓ hi⁹ est excõicatus: precipue ei iniun-
gendũ est: ne amplius veniat ꝯtra illuꝫ
canonẽ: vł si fuit excõicat⁹ ꝓpter verbe
rationem clerici: nõ amplius verberet
Secundo exutis humeris absoluẽdus
dꝫ verberari cũ virga dicẽdo psalmũ:
Miserere mei deus: vel aliũ psalmum
penitẽtialẽ ad quẽlibet vsũ dãdo vnũ
ictũ. Postea subiũgat Pr̃ nr̃: Et ne nos
Saluũ fac ser̃uũ ⁊c. put paulo añ. s. nota
tũ ẽ. Deus cui ꝓpriũ ẽ misereri ⁊c. tãdẽ
habẽs auctoritatẽ absoluat sic dicẽdo:
Auctoritate omnipotẽtis dei ⁊c. put. s.
plene dictũ est.

¶ Forma absolutiõis a peccatis excõi
cationis minoris.

SI teneris aliquo vĩculo excõi
catiõis: vł participationis a q̃
possũ te absoluere: ego absol-
uo te: ⁊ restituo te sanctis sacramentis
ecclesie: In noĩe pr̃is ⁊c. Dñs nr̃ Iesus
Christus te absoluat: ⁊ ego auctoritate
q̃ fungor absoluo te a peccatis tuis: In
noĩe pr̃is. Omnia bona que feceris vł
facies: ⁊ quicq̃d pateris vł patieris: sit
tibi in remissionẽ pctõꝝ tuoꝝ oĩuꝫ ⁊ ĩ
augmẽtũ grẽ ⁊ pmiũ vite etñe. Amen

¶ Forma sacramẽti baptismatis.

EGo te baptizo In no. pa. ⁊ fi.
⁊ spi. san. Amen. Tho. in. 4.
ego ⁊ amen nõ sũt d̃ substãtia
sacramenti: tñ dici debẽt ex statuto ⁊
ꝯsuetudine ecclesie. Sꝫ si dubitat᷑ si es
baptizatus non te baptizo. Si non es
baptizatus ego te baptizo In noĩe pa
tris ⁊ filij ⁊ spũs sancti. Amen.

¶ Forma cõsecratiõis seu chrismatis
dãde ꝑ epm.

COnsigno te signo crucis: ⁊ chri
smo chrismate salutis: In no.
pa. ⁊ fi. ⁊ spi. san. amen. In frõ
te detur: ⁊ cũ chrismate consecrato ab
epo. Tho. in. 4.

¶ Absolutio a peccatis.

EGo absoluo te a peccatis tu-
is In noĩe patris ⁊ filij ⁊ spi.
san. amẽ. oĩa vero alia sunt ad
bñ esse. Tho.

¶ Forma extreme vnctiõis: ⁊ pmo ad
oculos.

PEr istã sanctã vnctionem ⁊ su
am piissimã miaꝫ parcat tibi
dñs q̃cquid ꝑ visuꝫ deliqsti sꝫ
ordinẽ fratꝝ predicatoꝝ. vł sic sꝫ cleri
cos seculares: quicq̃d vicioꝝ oculo de
liquisti. Inungo oculos tuos isto oleo
sanctificato In no. pa. ⁊c. Tho. in. 4. sꝫ
seruãda ẽ prior. s. Gregoriana ⁊ fien-
da est vnctio in sex locis corporis ad
minus. Primo in vtrisq; oculis dicen
do vt. s. Secũdo in vtrisq; auribus di
cendo per istã ⁊c. vt. s. ad illud: quicq̃d
⁊ exinde sic deliquisti per auditum vł
aurium vicio deliquisti. Tertio ĩ nari
bus dicẽdo per istaꝫ ⁊c. quicquid deli-
quisti per odoratum: vel nariuꝫ vicio
deliquisti. Quarto ĩ ore clauso dicẽdo

per istam ℞.quicqd per gustũ deliqui
sti:vel quicqd oris vicio deliquisti.
¶ Quinto ĩ vtrisq; manib⁹ab intro in
palmis dicẽdo p istam ℞.quicqd deli
quisti per tactũ:vel tactus vicio.Se-
xto in pedibus ambobus ĩ parte supe
riori dicendo p istã ℞.quicqd deliqsti
per gressũ:vel incessũ:vel recessũ:vl' ta
liũ vicio deliqsti.Clerici seculares ad-
dunt septimum ad lũbos: que fieri dz
vbi est cõsuetudo:lz nõ vtatur ordo p̄-
dicatorum erga fratres:ꝛ fit ĩ renibus
dicẽdo per istã ℞.quicqd lũboꝝ vel p
carnis viciũ deliqsti:ꝛ dũ fiũt vnctões
dicãtur hec v̄ba semel tm̃.

¶ Forma ꝯsecratiõis corpis Christi.

HOc est ſm Tho.in.4.Hoc est
enĩ corpus meũ: enim tamẽ ñ
ẽ d substantia ꝯsecrationis: ni
hilomin⁹ tñ nõ dz omitti:al's peccaret
mortaliter.

¶ Forma cõsecratiõis sãguinis.

HIc est enĩ calix sanguinis mei
noui ꝛ eterni testamenti: my-
steriũ fidei q p vobis ꝛ p mul
tis effũdet' ĩ remissiõem peccatorum.
Omnia ei v̄ba hec sũt d substãtia cõse
cratiõis preter ei ſm Tho.

¶ Forma ordinũ ĩ primo.

QUi cũ sint.7.ſm Tho.quilibz
hz formã suã. Sciẽdum ẽ ſm
Tho.in.4.q tc̄ ĩprimitur cha
racter seu recipit' ordo cũ porrectum
instr̃m illius ordinis tanq̃ mãz ab ep̄o
dicẽte formam illius ordinis tãgit ma
nũ ordinãtis ad illũ ordinẽ.

¶ Forma ostiarij.

TAlis q ordinãtur ad hunc or
dinẽ tradit ep̄s claues ecclesie
dicẽs:Sic agite q̃si reddituri
deo rõnẽ p his rebus q̃ his clauib⁹re-
cludũt'.Archidiaconus vero ostiũ ec
clesie facit illos tangere.

¶ Forma lectoratus.

HUic tradit ep̄s codicẽ de quo
lectur⁹ v̄ba:sicut pphe:vt mis-
sale: vel epl'ariũ librum dicẽs
Accipite ꝛ estote v̄bũ dei lectores ha-
bituri:si fideliter ꝛ deuote ĩpleueritis
offm̃ vestrũ:partẽ cũ his q v̄bũ dei ab
initio ministrauerũt.

¶ Forma exorcistatus.

HUic tradit ep̄s libelluz ĩ quo
scripti sunt exorcismi:vel illuz
vbi exorcizat' aqua benedicta
vel aliũ dicens:Accipite ꝛ cõmendate
memorie:ꝛ habetote ptãtem ĩponendi
manũ sup energumenos:siue baptiza
tos siue cathecuminos.

¶ Forma acolythatus.

HUic tradit ep̄us ceroferariuz
i.candelabꝝ dicens:Accipite
ceroferariũ cũ cereo: ꝛ sciatl
vos ad accedenda luminaria ecclesie
mãcipati.Accipiat etiã vrceoluz vacu
um ab archidiacono dicẽte ep̄o:Acci
pite vrceolũ ad effũdẽdũ vinũ ꝛ aquaz
ĩ eucharistiã sãguinis Christi.

¶ Forma subdiaconatus.

HUic datur calix vacuus cũ pa
tena ab ep̄o:ꝛ vrceol⁹ cũ aqua
ꝛ manilli.i.bacili ꝛ manuter-
gio ab archidiacono dicente: Uidete
cuius ministeriuz vobis traditur: ꝛ iõ
si vsq; nunc fuistis tardi ad ecclesiam
amodo debetis esse assidui.Si vsq; nc̄
fuistis somnolenti:amodo vigiles.Si
vsq; nũc ebriosi:amodo sobrij.Si vsq;
nũc inhonesti:amodo casti.Oblatiões
que veniũt in altari panes ꝓpositiõis

appellant᷑: ꝺ ipſis oblationib᷒ tm̄ de⸗
bet poni in altari quantuꝫ poſſit pplo
ſufficē ne aliqd putridū ī ſacrario re⸗
maneat. Palle vero q̄ ſunt in ſubtrato
ria altaris in alio vaſe debent leuari.
In alio corporales ⁊ palle. Ubi auteꝫ
cōporales lote fuerint: nullū aliud lin
teamen ibidē dꝫ leuari. Ipſa aūt aqua
dꝫ in baptiſterio mergi. Ideo admo⸗
neo vt vos exhibeatis ita: vt deo place
re poſſitis.

¶ Forma diaconatus.

Huic tradit ep̄s libꝝ euangeli
orū dicēs: Accipite poteſtateꝫ
legendi euangeliū in eccleſia
dei tā ꝓ viuis q̄ꝫ ꝓ defūctis: In nomine
dn̄i amen. Itē ep̄s ponit manuꝫ ſuper
caput ei᷒ dicēs: Emitte ī eū queſumus
ſpūm ſanctū ⁊c. Itē dat ei ſtolā dicens
Accipite ſtolā: vt pꝫ in pontificali. In
datione tm̄ euāgelioꝝ libri ſm Tho.
character ip̄rimit᷑.

¶ Forma preſbyteratus.

Huic ep̄s tradit calicē cū pate⸗
na preparata.i.cū vino in cali
ce ⁊ hoſtia ī patena: al's nō re
ciperēt characterem ſꝫ Tho. Si n̄ eēt
preparata dicens: Accipite ptātem of
ferre ſacrificiuꝫ deo miſſaſq̄ꝫ celebrare
tam ꝓ viuis q̄ꝫ ꝓ defūctis: In nomine
dn̄i amē. Itē ab ep̄o imponitur man᷒
ſup ordinandum ⁊ oēs ſacerdotes cō
eo ibi p̄ntes dicente ipſo ep̄o: Oremus
dilectiſſimi dn̄i ⁊c. vt in pontificali.
Pe. de tarantaſio dixit ꝙ in inpoſitio
ne manuū ip̄rimat᷑ character. Primū
tn̄ verius eſt: ⁊ cōius ſm Tho. ſ. ī por⸗
rectiōe calicis preparati. itē iungunt᷑
manus ſacerdotis: cū ordinat᷑ ab ep̄o:
dicēte: Conſecrare ⁊ ſanctificare ⁊c.

Itē aptat ſibi ſtolā ſuper humeros di
cēs: Accipite iugū dn̄i ⁊c. Itē veſtit eū
cū caſula.i. planeta dicēs: Stola inno⸗
centie ⁊c. Nō q̄ ꝙ ſi p̄mū fuerit omiſ⸗
ſū.i. porrectio calicis preparati totū dꝫ
ītērari quaſi nihil ſit factū. Si v̄o iſtud
fuerit obſeruatū: ⁊ aliqd de predictis
aliis fuerit omiſſū: nullo mō dꝫ iterari
ordinatio: ſꝫ qḋ omiſſū eſt dꝫ ſuppleri
ab ep̄o ī alia ordinatiōe: ⁊ interim non
celebret.

¶ Forma ſacramēti matrimonij.

Non eſt determinata. Eſt autē
forma illa expreſſio ꝯſenſus ꝑ
v̄ba vnius in alteꝝ ꝯiugum: vt
accipio te in vxorē: vel accipio te ī vi⸗
rū. vl᷑ cū iterrogat᷑: ſi vult talē ī vxorē
vel viꝝ: ⁊ rn̄det ꝙ ſic. vl᷑ ſi loqui n̄ po⸗
teſt per ſcripturā: vl᷑ alia ſigna expri⸗
mentia conſenſum.

¶ Explicit tertia pars: ⁊ ꝑ cōſequens
tot᷒ tractat᷒ ſiue ſūmula ꝺ cōfeſſore: cū
īterrogatiōibus ſc̄dis Reuerēdiſſimi
fr̄is Antonini Florētie archiep̄i. Eiuſ
dē incipit. c. i. de reſtitutiōibus in gene
re in quo ponūtur. zo. manus rapien⸗
tiū: quarū q̄libet hꝫ quinq̄ꝫ digitos ſeu
modos: ⁊ ſic ſunt cētuꝫ modi ī quibus
fit reſtitutio vl᷑ erogatio: vt pꝫ ī 2ᵃ par
te ſumme ti. z.

De p̄ma manu fene
ratoria pōt ītelligi
illud quod habet᷑
Apo. i7. Uidi mu
lierē ſedentem ſup
beſtiaꝫ coccineā .i.
diabolum habētē ī manu eius poculū
aureū. Hec mulier eſt cupiditas que

in manu.i.in opere vsure habet diuiti
as quas sitit:sed non extinguitur eius
sitis:sed solum delectatur in videndo.
hec autem quinq; modos sicut man⁹
habet quinq; digitos. Et primus est in
pignoribus:quando.s.quis pro mutuo
alteri facto recipit pign⁹ ab eo rei mo
bilis:vt vestimentuz:seu lucꝝ equi:seu
huiusmodi:aut imobilis:vt possessiōez
ex qua capit fructum seu lucrum non
cōputans in sortem:quod vsura est:ni
si in casu cum gener a socero:quousq;
habeat ab eo dotes sustinēs onera ma
trimonij accipit possessionem ab eo in
pignus:extra de vsuris.c.salubriter. Et
de hoc diffuse in 2ª parte summe ti.i.c.

¶ Secundus digitus seu modus est i
depositionibus:cum.s.quis deponit pe
cuniam apud mercatorem:vel cāpso-
rem vt vtatur ea:saluo tamen capita-
li suo:⁊ cum intentione principalit' ali
quid percipiendi vltra sortez:nulla ta
mē facta pactiōe sup hoc:etiā vsura ē
14.q.3.si feneraueris.⁊ de hoc i 2ª par-
te sū.ti.i.c. ¶ Tertius modus i emptō
nibus ⁊ vendit].cū.s.vendit' merces vl
tra iustū preciū:rōne dilatiōis tpis in
soluēdo pciū:⁊ hoc i se rē illā itēdebat
seruare i futuꝝ qñ tm̄ quātū vēdit vel
plus sperabat valiturā. Siliter qñ rē
emit minus iusto:eo ꝙ anticipat tps
solutiōis precij añq; recipiat mercē:vt
puta tpe ver] triticū recolligēdum. Et
h⁰ nisi dubiū esset vtꝝ plus minusue
sit res illa valitura:de hoc extra de vsu-
ris.c.in ciuitate.⁊.c.nauiganti. Et de h⁰
diffuse in 2ª parte summe ti.i.c.

¶ Quartus in cāpsiōibus:⁊ fict] asse-
curationibus:vt in cambijs q̄ dicūt' p
venetias:⁊ cambijs q̄ fiūt i romana cu
ria p bullis:q̄ sunt vere mutua cū vsu-
ra:⁊ cum ipsemet sibi satisdator simu
latus ⁊ verus mutuator est:ar.14.q.3.c
plerisq;. Et de hoc in 2ª parte sum.ti.i.
c. ¶ Quintus i mutuis cū expressis lu
cri pactionibus siue in pecunia siue in
operibus siue i alijs q̄ pcio pñt estiari
ar.14.q.3.c.putāt.⁊ de h⁰ i 2ª pte sū.ti.i.
c. ¶ Manus raptoria est que manife-
ste rapit aliēa manu violenta.i.rapto
ria eripit pauperez.s.deus. Thobi.15.
⁊ habet.5.digitos seu modos. ¶ Pri-
mus consistit in vsurpatis dñijs ciuita
tum:castroꝝ:⁊ villaꝝ:ex quib⁹ omne
emolumētū qd inde percipit rapina ē

¶ Secūdus ē i tallijs iiustis:qñ.s.dñs
ciuitatis imponit collectas vltra debi
tum cōsuetudinis vel statuti:seruicia i
debita operaꝝ exigit:⁊ nō soluit eis de
labore:vel si ciuitas ē libera qñ ñ p ra-
ta iponūt ciuib⁹:sz nimis aliqs grauāt

¶ Tertius ē in pedagijs ⁊ gabellis il
licitis:qñ.s.imponūt dñi terraꝝ vl' ci-
ues noua pedagia sine lnia pncipis:vl'
ēt si antiquata:vel noua cū lnia nō ser
uant vias suas cū tñ possent.

¶ Quartus i latrocinijs terrestrib⁹ vl'
maritimis:vel piratis:q discurrunt p
mare predando ex naufragio etiam i
mare proiecta sibi accipere ad rapi-
nam pertinet:vel etiam de represalijs
illicitis:de quibus in 3ª parte ti.2.c.

¶ Quītus i personis capiēdis ⁊ vēdē
dis q̄ libē sūt seu christiane:nā ⁊ si pa-
gani vel sarraceni capti in bello iusto
efficiātur serui capientiū:vñ ⁊ vēdi pñt
vt serui:⁊ emi:nō tñ christiani.debēt g
ista restitui si pñt:vt dicit Aug.14.q.
6.c.si res.de his habes in 2ª parte sum.
ti.i.c.

¶ Manus furatoria est cū qs accipit oc
culte aliena nesciente dn̄o. Apo. Qui
furabat᷑ iā nō furet᷑: sꝫ magis opet᷑ ma
nibus suis. Fur videt᷑ opari manibus
alienis inquātū accipit lucꝝ ꝺ manib⁹
alienis: ꝛ hec manus hꝫ. 5. digitos.
¶ Primus ē ī īuentoꝝ ꝺetētiōe: qn̄. s.
qs res alterius inuētas q̄ nō habetur
ꝓ ꝺerelicto sibi retinet. 14. q. 4. c. siqd
ꝛ ꝺ hoc habes in. 2ª parte ti. 1. c. ¶ Se
cundus est in illicita prescriptiōe: qn̄. s.
qs prescribit aliena mala fide: sciens. s.
illa esse aliena: nec aliquo iusto ti. ha-
buisse. c. possessor. ꝺ re. iur. in. 6. ꝺ hoc
habes in 2ª parte sum. ti. 1. ¶ Terti⁹
est in rei pignorate cōmodate vel ꝺe-
posite vsu. s. qn̄ ꝺn̄s rei non consentit: ꝛ
tenetur ꝺ vtilitate īde habita: ꝛ si amit
teret ex culpa sua tenet᷑ reddere. Rai.
ꝺ hoc in 2ª parte sum. ti. 1. ¶ Quartus
in occulta rerum vsurpatione: siue h°
fiat a filijs ꝺe rebus parentum: siue ab
vxore ꝺe rebus viri ipso nesciente: siue
a seruis ꝺ rebus ꝺominoꝝ suoꝝ: a ꝺi-
spensatoribus ꝺe rebus patronoꝝ suo
rum: siue a ꝺiscipulis ꝺ rebus magr̄o
rum suoꝝ: siue ab extraneis ꝺ reb⁹ ali
orum: etiam si hoc facerent ꝺando in-
de elemosynas pauperibus: nisi in ex
trema necessitate ꝯstitutꝰ. 14. q. 4. c. for
te. ꝺe hoc in 2ª parte ti. 1. per totum.
¶ Quintus in religiosa appropriatio
ne: qn̄. s. religiosus aliquid recipit: vel
nesciente prelato suo: vel alteri ꝺat ꝓ-
pinquo: vel extraneo: vel cuꝫ occultat
ꝛ vt propria retinet acquisita per eum
vel ꝺata non paratus superiori libere
assignare. 12. q. 1. c. nō ꝺicatis. ꝛ ꝺ h° ha
bes ī. 3. parte ti. c. ¶ Manus bellatoria
est vbi. s. rapiuntur ꝛ furta ꝛ rapine ꝛ
sacrilegia Manum suaꝫ misit hostis:
scilicet bellando ad omnia ꝺesiderabi
lia. Disiderabilia auteꝫ sunt blada pe
cunie edificia vasa aurea tēpli: ꝛ alia
ornamenta: ipsū tēplū: ad qꝺ misit ma
num exercitus Nabugodonosor bel-
lans contra hierosolymam rapiendo
incēdendo ꝛ ꝺestruēdo: ꝛ hec man⁹ hꝫ
quinqꝫ ꝺigitos. seu modos. ¶ Primus
est cū ꝺn̄s vel cōitas aliqua assumit in
iustum bellum. nā q ad hoc cōcurrūt
adiuuando cōsulendo cooperando ꝺ
omnibus ꝺamnis illatis aduēsarijs ēt
si nihil proueniret ad eos tenentur sa-
tisfacere. 14. q. 5. c. non sane. in fi. ¶ Se
cundus est ꝙ tenetur ꝺe omnibus ꝺā-
nis ꝛ expen̄. quas patiuntur subditi sui
q inuoluntarij sūt: ꝛ coacti. nam vltra
expen. quas faciunt aliquando ab ad
uersarijs ꝺebellantur: ꝛ capiuntur ipsi
ꝛ bona eoꝝ. Uarius est enī belli euen-
tus. vt. c. si culpa extra ꝺ īiur. ꝛ ꝺā. ꝺa.
¶ Terti⁹ ē qꝛ q hꝫ iustū bellū ea q̄ ca
pit ꝛ ꝺestruit: vel hoc facere permittit
suis: sicut cōmuniter faciūt: satisfacē
tenēt᷑. 23. q. 1. c. militare. bōa aūt capta
iuste ab īimicis q̄ ꝺebēt cōꝺiuiꝺi occul
tāꝺo: ꝛ retinēꝺo sibi furat᷑. 23. q. 5. c. ꝺi
cat. ¶ Quartus ē cū iuste bellās rapit
bōa eccl̄iaꝝ n̄ īcastellataꝝ: aut bōa cle
ricoꝝ ꝯ̄rie partis: vl᷑ ēt viatores pere-
grinos: ꝛ alios īnocētes: ꝺi. 86. c. singu
lis. ¶ Quīt⁹ ē qn̄ habēs iustū belluꝫ ex
sua inertia ꝛ crassa negligētia n̄ ꝺefen
dit suos cū possꝫ: ꝛ p̄cipue cū ē ꝯꝺuct⁹
mercede ad bellandū: ꝛ sil̄iter cū possꝫ
ꝺebellare inimicos: ꝛ sic finem facere
guerre vt plus lucret᷑ ex ꝺuratiōe pre
lij: vel quia corruptus ab aduersarijs
n̄ fidelit᷑ gēit nego^m tenet᷑: ex ꝺ īiur. ꝛ

dam.da.c.si culpa.⁊ de his oībus ha-
bes in 3ª parte ti.2.c.de bello. ¶ Ma-
nus damnifica vsatoria:dicitur.puer.
16.Si manus ad manū fuerit nō erit ī
nocēs manus:⁊ qn̄ vna manus n̄ suffi
cit ad vnū opus alia iuuat: sicut aliqn̄
si vnus n̄ sufficēt ad rapiēdū vl' furan
dū vl' dānificādū aliū:⁊ tūc adhibꝫ ad
iutoriū alter:⁊ hec ē manus ad manū
adiūcta:⁊ talis q̄uis non sit principal'
vel nil perueniat de rapina vl' damno
ad eum tamen tenetur. Et quia non ē
innocens:sed in causa:⁊ hec habet.5.
digitos:qui continentur in hoc versu.
¶ Iussio:ꝯsiliū:ꝯsēsus:palpo:rcursus
¶ Primus ē cū qs mādat fiēi rapinā
furtū:vsurā:vl' aliud damnū:⁊ ex hoc
sequit' effectus dāni:qđ al's non fuisset
factū:talis tenetur insolidū:etiā si nil ꝑ
uenit ad eum. Sic ⁊ tutor curator ⁊ ꝓ-
curator:⁊ factor qui pro pupillis:vl' ꝑ
aliȷ̄s faciunt contractus vsurarios te-
nentur:si illi pro quibus fecerūt nō sa
tisfaciant cum sint principaliores.
¶ Secūdus qn̄ ꝯsulit:ita ꝙ ex illo seq
tur dānū qđ al's nō fuisset factū:tal' ēt
tenet' insolidū etiā si nil ꝑuenit ad euꝫ
¶ Si aūt fuisset factum etiaꝫ sine illo
consilio ⁊ aliquid plus factum est:ad
illud plus tenetur. Innocen.⁊ Hostiē.
¶ Tertius ē cōsensus.s.coopatiōis:n̄
mētis tm̄:puta qn̄ vnus:vl' plures faci
unt aliqđ furtū:vel dānuꝫ simul:ita ꝙ
vnus nō faceret sine altero:tenet' qlibꝫ
insolidū:secus cū etiā sine illo factum
fuisset:tn̄ cū al's se reperit ad damnifi-
candū:tūc enim tenetur solū đ dāno il
lato per eum qui etiā est mediator sciē
ter alicuius cōtractus fraudulenti:vt
sensales tenentur tales đ damnis.

¶ Quartus ē palpo.s.cū qs adulādo
seu laudādo aliquē đ furto:vel de dā-
no.s.ꝙ sit strenuus:ex hoc īducit eum
ad faciendū malū q al's non fecisset:⁊
idē si detrahendo eū ad hoc inducit.
¶ Quītus ē recursus.i.cū qs receptat
fures ⁊ dānificātes:⁊ ex hoc sequūtur
dāna:vl' ēt raptā rē cū q̄rit':⁊ ipse oc-
cultat ꝓpter qđ nō pōt recupare. Offi
cialis ēt q pōt sine sue ꝑsone periculo
obstare ne fiat dānū vl' rapina:vl' ma
nifestare fures:⁊ ablata:⁊ nō facit:te-
net':hoc Tho. Alb. Pe. Ric.ī.4.di.15.
Inno. Rai.⁊ Uul.đ his ī 2ª parte sū.
Manꝰ participatoria.s.đ re furata vl'
vsuraria:⁊ đ hoc pōt ītell'i illud Ione
3º. Recedat vnusq̄sq; ab iniquitate que
in manu sua est:⁊ hec habet.5.digitos.
¶ Primꝰ ē participādo đ hiꝰ ꝑ dona-
tionē:talis ei cui donat':cū hoc scit doꝫ
reddere dn̄o eius rē ablatā.donū autē
datum ab vsurario cum omnia bona
sua sint obnoxia restitutioni tenet' eti
am reddere vel sibi:vel his potius q-
bus vsurarius habet restituere. ¶ Se
cundus est per victiationem. Familia
enim raptoris vel vsurarȷ̄:vl' vxor:vel
filȷ̄ q n̄ habēt nisi đ rapinis:vl' vsuris
tenētur satisfacere đ cōsūptis:sꝫ habē-
do etiam alia bona ꝯmedendo:vl' vtē
do rebus male ablatis in prima specie
tenetur de eo quod cōsumit Rai.
¶ Tertius ē ꝑ dotationē.filia ei q̄ do
tat' ꝑ eū q n̄ hꝫ nisi đ vsuris:vl' al's ma
le ablatis:maritꝰ q hoc nouit non pōt
recipere dotē:⁊ recepta tenet' restitue
re creditoribus soceri:⁊ ipsa etiaꝫ filia
mortuo marito tenetur restituere do-
tes. Rai.de hoc in 2ª parte sum. ti.i.c.
¶ Quartus ē participādo đ re rapta

vel furata per emptionem: qui ei emit talia scienter: vel ignorantia facti crassa tenetur restituere cum inuenit dñm rei: vel pauperib⁹ erogare: si illũ ignorat. Si etiam talia emit probabiliter estimans esse venditoris: postea sciens fuisse ablata tenetur nihilominus domino reddere si ꝯgnoscit: vel pauperibus rem vel precium erogare si non inuenit. Rai. ꝛ ꝺ hoc in. 2. parte sũ. ti. i. c.

¶ Quintus ꝑ legatũ vł hereditationẽ Intelligitur ei hereditas deducto ere alieno. Heres ḡ vł legatarius ei⁹ cui⁹ bona sũt obnoxia restõni: vł ex contractu vł ex quasi maleficio furti: fraudis ꝛ vsure: ꝛ huiusmodi: vel quasi omnia tenentur restituere de tali hereditate: vel legato: extra ꝺ vsuris. c. michael.

¶ Man⁹ sacrilega: vꝫ vsurpatio circa sacra ꝛ eccłiastica. Job. 15. Tendit aduersus deuꝫ manus. i. sacrilega. Hec ē manus sacrilegi Nichanoris: quaꝫ extendit cõtra tẽplũ dei ꝯminat⁹ ipm fũditus destruere: sꝫ ipso occiso suspẽsa ē ꝛ lingua auida Machabeo cõtra templũ 2º. Machab. 15. ꝛ hec hꝫ. 5. digitos.

¶ Prim⁹ est cũ auferunt sacra: vt calices ꝛ paramenta: cruces: relige ꝛ alia huiusmodi. ¶ Secũdus ē qñ auferũt aliqua: ꝛ si nõ sacra: tñ ꝺ loco sacro: vt in ecclesia: ꝛ de vtroqꝫ. 17. q. 4. c. qsqs.

¶ Tertius ē qñ fit incẽdiũ: vł effractõ in loco sacro. i. iniuriose: tenet etiaꝫ satisfacere: vel etiaꝫ inferunt alia damna ecclesijs vł ꝑsonis eccłiasticis: vt exigẽdo gabellas ꝛ pedagia: extra ꝺ censi. c. quãqꝫ in. 6. aut imponentes collectas: ex ꝺ iniur. ꝛ dã. da. c. aduersus. aut faciẽdo represalias ꝯ personas ecclesiasticas. c. ꝛ si pignorationes. ex ꝺ iniur.

¶ Quartus ē cũ clerici male tractant bona eccłiaꝝ dilapidãdo idebite: alienãdo i põpas ꝛ lascinias expendendo cõsanguineos ditãdo. 12. q. 2. c. nullus. ꝛ bona debita pauperib⁹: vł clericis: vel reparationi eccłie subtrahẽdo dꝫ restituere. ¶ Quĩtus cũ subtrahũt legata facta eccłijs. 13. q. 2. c. q oblatiões. vł nõ soluũt decime vbi ꝯsueuerũt solui: vel cũ nõ ē legitime i bñficio ꝯstitutus: sed ꝑ intrusionẽ vł ꝑ simoniã: vel hꝫ aliqꝺ ipedimentum irregularitatis: tenetur eni fructus ꝑceptos restituere: de reg. iur. li. 6. de his in 2ª parte sum. ti. i. c.

¶ Manus iiuste iudicatoria: Beat⁹ q excutit manus suas ab omni munere Isa. 33. s. obsequij pecunie ꝛ laudis. per munera enim frequenter peruertitur iudicium: ꝛ hec manus hꝫ. 5. digitos.

¶ Primus ē qñ iudex seu quicuqꝫ officialis dat iniustam sñiam ex certa scĩa quacũqꝫ ꝺ cã: siue odio: siue amõe siue corruptione pecunie: ꝛ talis tenetur de omni damno ꝛ itteresse parti lese. Rai. 2. q. 3. c. quatuor. ¶ Secundus est quãdo ex ignorantia crassa profert iiustaꝫ sententiam. nõ enim debebat se ponere ad id ad qꝺ nõ erat idone⁹ cũ pericło altertus: sec⁹ si deceptus cõsilio assessoris q putabat idone⁹ ex malicia: vł ex ignorãtia crassa male ꝯsulẽtis tc̃ tenebit assessor parti ꝺ expẽsis ₰m Rai.

¶ Tertius ē qñ ex nõbili negligẽª ꝓtulit iniustaꝫ sñiam: puta quia noluit laborare ad legendum in libris qꝺ potuisset inuenire: ꝛ videtur etiaꝫ teneri: vt c. si culpa. extra de iniur. ¶ Quartus quando accipit pecuniã pro iudicãdo vel ñ iudicãdo aut bñ aut male. Rai. etiã taleꝫ pecuniã sibi retinere nõ põt

sed pauperibus dare: vel reddere danti. ¶ Quintus cum non vult iudicare et dare sententiam prout potest et debet ne displiceat habenti iusticiam: aut ut dānificet ius habentem: et talis tenetur si pars postea amittat iustam causam: vel si remittat penas: vel diminuat iniuste cum non possit tenetur cōmunitati: si auxerit penam iniuste tenetur ei qui soluit. Tho. et Rai. de his in 2ª parte sū. ti. i. c. ¶ Manus in iudicio iniuste assistoria. De hoc ne iūges manū tuam: ut pro impio dicas falsum testimoniū. Exo. 23. et Isa. 21. Eruite oppressum de manu calūniātis: et hec habet. 5. digitos secundum quinque genera hominū ibi concurrūt. s. aduocatus: iuriscōsultus: actor: et procurator testis et reus. ¶ Primus igitur est aduocatus qui si scienter assumit ad defensam iniustam causā obtinens victoriā cause de oī dampno tenetur aduersario si clientulus nō satisfecit. Tho. 2ª 2e. q. ¶ Si vero nō obtinet tenetur clientulo de expen. qū vel dixit sibi causā esse iustā: cū alias ille nō litigasset: sed si assumit causā iustā et ex crassa ignorantia: vel notabili negligentia perdit videtur teneri clientulo de dāno suo. c. si culpa. extra de iniur. et dam.

¶ Secūdus iuriscōsultus: si scienter prestat malū consiliū: vel fraudulentū. vnde ius habens perdit causā siue sit ille cui consulit: siue alter tenetur de dānis inde secutis: si vero fideliter consulit ut scit nō tenetur: ut. c. nemo ex cōsilio. de reg. iur. li. 6º.

¶ Tertius est actor et procurator: qui accusat aliquē falso crīe: vel petit idebitū scienter tenetur de oī dāno quod inde recipit etiā aduersarius de expen. Tho. 2ª 2e. q.

¶ Quartus est reus si negat veritatē de qua iuridice īterrogatur negādo idebitum pecunie tenetur actori: negādo autem crimen vnde sequitur accusatori mors: vel mutilatio: vel alia pena: vel fatigando scienter appellationibus vel dilationibus tenetur ad arbitrium boni viri.

¶ Quintus testis si ex falso testimonio eius scienter facto actor vel reus icurrūt aliquod dānū iniuste tenetur talis insolidum: extra de iniur. c. si culpa. et si accipit pecuniam pro testimonio ferēdo etiā vere tenetur illā pauperibus erogare. 14. q. 5. c. nō sane. et de his oībus in 2ª parte sū. ti. i. c.

¶ Manus fraudatoria. Job. 31. i manibus meis nō adhesit macula. s. fraudis et hec habet. 5. digitos seu modos.

¶ Primus est in rerum qualitate: dum. s. vna substātia vēdit pro alia: ut vinū lympha tū pro puro: aurū vel argentum archimiatum pro puro: et huiusmodi.

¶ Secūdus est ī quātitate: ut cū dantur diminute mēsure vel pōdera: puta vncie. ii. pro libra: vel ī vasis de vino: oleo: tritico et huiusmodi: vel in cānis de pāno laneo lineo et huiusmodi. ¶ Tertius est in qualitate: ut cum venditur res defectuosa: ut vinum: vel caro corrupta pro bona: animal viciosum et claudicans pro sano: non diminuendo de precio: et multo grauius esset vendendo rē nociuam et periculosam homini.

¶ Quartus est in precij iequalitate: ut cum venditur res plus iusto precio quam valeat scienter: vel cum multo minus precio emitur: quia venditor nō cognoscit rem: vel quia ducitur maxima necessitate.

¶ Quintus est ī gabelle debite: vel pedagij subtractiōe: vel quia occulte ītroducit rem ad ciuitatē vel asserit esse pro alio: vel minori quātitatis: ut minus soluat: hi oēs tenentur satisfacere secundum Tho. 2ª 2e. q.

73

z Rai. ꝺ his omnibus habes in zᵃ parte sum.ti.i.c. ¶ Manus satisfactoria. Job.5. Qui dissipat cogitationes malignorum ne possint manus eorum implere quod ceperunt manifestando .s. falsitates eorum: z hec habet.5.digitos vel modos. ¶ Primus est in ponderibus z mensuris faciendo falsas monetas: vel eis vtendo falsis: z diminutis i vendendo z emendo mensuris excessiuis: tenetur etiam talis de damnis inde secutis illis talibus. ¶ Secundus ē in falsis monetis fabricando eas falsas vel incidendo: aut falsatis z diminutis pro legitimis scienter vtendo vltra peccatum tenetur ꝺ damnis lesis.

¶ Tertius ē in bullis apostolicis falsatis: vel ꝑ surreptionē obtētis: cū.s. expressū est falsū in supplicatiōe omissuȝ illud ꝺ exprimēdo: quo enarrato ñ obtinuisset. Beneficiū enī vl' gr̄a sic obtēta non valet: vnde tenetur satisfacere ꝺ emolumento per ipsas obtento.

¶ Quartus ē īstrumētis z scripturis falsificatis: vt testamētis in quibus scribūtur legata aliter q̄ꝫ disponatur a testatore: vel scripture vbi apparent debita z cassantur: z huiusmodi. ¶ Quintus ē in falsis partubus: vt cuȝ mulier cōcipit per adulteriū vel supponit sibi alienū partū: q̄ tenet̄ ꝺ oībus que cōsumit filius putatiuus de bonis mariti: z ꝺ his q̄ vt filio legitimo sibi de hereditate relinquerentur.c.si culpa extra de iniur. z de his in zᵃ parte sum.ti.i.c.

¶ Manus ꝓditoria: ꝺ qua Christ⁹ Luce.zz. Ecce manus tradentis mecū est in mensa. Non enim fit proditio nisi ꝑ familiares: z hec habet.5.digitos.

¶ Primus ē i castris: populis: z terris q̄n.s.q̄s aufert a legitimo dn̄o: z dat ꝓditorie alteri qui ibi ius nō hȝ: talis tenetur ꝺ oībus damnis inde secutis.

¶ Secūdus ē i personis: q̄n quis tradit dn̄m suū: vel amicū i man⁹ inimici occidēdū: vl' redimēdū: vl' ipediēdū a negocijs suis tenet̄ illis ad oē iteresse.

¶ Tertius i rebus: quando pecunias vel alia bona sui dn̄i: vel amici procurat deuenire ad manus inimicoꝝ: aut cum associat se cuȝ aliquo vt ducat ad locum vbi spolietur. ¶ Quartus ē: q̄n secreta releuat sui domini vel damnificatur: vl' aduocatus secreta cause quā defendit: aduersario pandit: vt se possit defendere tenet̄ ꝺ damnis: extra de iniur.c.si culpa. z ꝺ his i zᵃ parte sum.ti.i.c. ¶ Quintus.s.cū q̄s vtitur īsidijs non seruando pacta ꝓmissa: etiam si esset hostis: dummodo z ipse ei seruat fidem z non alias: vt.z3.q.i.c.noli.

¶ Manus simoniaca. Et ꝺ hac.3.re.i3. Quicunqꝫ volebat iplebat manum suam.s.pecunia quam dabat: z fiebat sacerdos: z hec habet.5.digitos. ¶ Primus est accipere pecuniā: vel alia temporalia pro sacramentis aut beneficijs conferendis: vel collatis per modum precij non per modum elemosyne: z talem pecuniam retinere non potest: sed pauperibus debet erogare: vel ecclesie i cui⁹ iniuriā data ē: Tho.zᵃ zᵉ.q.ioo.

¶ Secūdus accipē pecuniā appciatiue ꝑ alijs reb⁹ sacris: vt eccl'is: altarib⁹ cōsecratis: aqua baptismali cōsecrata: oleo sancto: z reliquijs sanctoꝝ: sepulturis loci sacri iure patronat⁹: igressu religiōis z hi⁹: talis pecunia nō potest retineri: sed oȝ pauperibus eā erogare vl' ecclesie ꝑ qua ē cōmissa simonia.

¶ Terti⁹ est p̱ spiritualibus exercitijs ⁊ p̱ pdicãdo: orando: visitando: eligen do: cõfirmãdo: a corruptione desisten do: curã aĩaꝝ exercẽdo: ↄsecrãdo: ⁊ hi⁹ alia recipiendo pecuniã exactiue: vł p̱ tionaliter: vel appreciatiue: tenet̃ pau peribus erogare: vel ecclesie in cuius ĩ iuriam data est: sed per moduꝫ elemo syne sibi retinere potest sic data.

¶ Quartus ẽ qñ accipit beneficiũ sim plex: vel curatũ: aut dignitatẽ simoni ace: qꝛ tenet̃ resignare: ⁊ fruct⁹ ĩde p̱ ceptos restituere: etiã ↄsumptos dedu ctis expeñ. factis in vtilitatem bñficij il lius etiam p̱ fructibus colligendis.

¶ Quĩtus ẽ ꝺ mediatoribus ad procu rãdũ offm̃: vel beneficiũ ecclesiasticuꝫ vł aliqꝺ spũale: hi tenẽtur pecuniã p̱ pter hoc receptaꝫ pauperib⁹ erogare. Hec oĩa Tho. 2ª 2ᵉ. q. 100. Rai. ⁊ In no. ꝺ his in 2ª parte sum. ti. i. per totũ.

¶ Man⁹ ĩpeditoria: Ecclesiastici. 2. Ve duplici corde ⁊ manibus malefa cientibus. i. impedientibus bona alio rum: ⁊ hec habet. 5. digitos. ¶ Primus est qñ quis impedit aliquem a cõsecu tione alicuius officij vł beneficij: ⁊ si iã illud erat cõsecutus: ⁊ possidebat: ⁊ in iuste p̱curauit auferre: sibi tenetur sa tisfacere in totũ. Si vero nõdũ erat cõ secutus sed ĩ via habẽdi tenet̃ ad arbi trium boni viri. Tho. ⁊ Ric. in. 4. di.

¶ Secũdus ẽ qñ ĩpedit fructus p̱uen turos alicuius agri vel vinee: videlicꝫ offendendo semina: destruẽdo vineas arbores: ⁊ hi⁹: q tenebitur ad quãtum estimantur fructus in illo dubio vali turi. Tho. in. 4. Tenẽdo etiã colũbari as: ⁊ nõ sufficiẽter pascẽdo colũbos: vñ damnũ inferũt seminibus vel fructib⁹ tenẽtur ꝺ damnis. Pe. ꝺ pal. in. 4.

¶ Tertius ẽ ꝺ his q faciũt statuta vel capitula: ne vsure solute possint repeti vł ꝙ possint hoĩes cogi ad soluenduꝫ ⁊ q iudicãt ꝭꝫ ea: vel etiaꝫ sine statutis dãt sñiam ꝙ soluant̃ vsure: vel solute nõ repetãtur: hi tenẽtur ad restituẽdũ eas si vsurarij nõ restituãt. Impediũt enim restitutionẽ. 2. q. 3. c. q consentit.

¶ Quartus ẽ ꝺ his q dãt lr̃as emuni torias debitoribus ĩiuste ne possint co gi a creditoribus ad soluendũ eis cum possint: hi tenẽtur illis ꝺ illis damnis.

¶ Quĩtus est ꝺ iniuste ĩpediẽtibus ne qs possit exequi negocia sua honesta occultando instr̃a vł scripturas per q̃ manifestatur ius suũ: vł ĩpedientes ne qs accedat ad iudicẽ eccłiasticum ĩ cã q̃ põt vbi sibi faciet iusticiã: vł alit̃ ĩiu ste ⁊ maliciose se impediẽs iter suũ ad iudiciũ vel ad negocia sua: vnde reci pit damnum: ⁊ de his tenetur.

¶ Manus lusoria: ꝺ qua potest intelligi illud Job. 3. Si. i. nõ osculatus sum manum meam in abscondito. Lusor enim cuꝫ vincit attribuit manus industrie: vnde aliquando osculatur eam: vt causam lucri: ⁊ hec habet. 5. digitos. ¶ Prim⁹ cum decipitur in ludo: vꝫ per falsos ta xillos: aut chartas dicẽdo mendaciuꝫ ⁊ sic vicit: tenet̃ ei restituere ꝺ pcepto.

¶ Secũdus ẽ qñ vincit alijs q alienãe ñ pñt: vt sũt serui: filijfamilias: p̄cipue pupilli: vxores: religiosi: ⁊ huiusmodi: hec oꝫ restituẽ illis q habẽt curã illoꝝ.

¶ Tertius qñ vincit ei quem induxit ad ludẽdũ multa ĩportunitate: cũ non vellet ludere: vel volentem a ludo rece dere inuitum detinet: tenet̃ restituere.

¶ Quart⁹ qñ vicit in loco vbi p̱hibet̃

ludis: et per leges mandatur fieri restitutio: que nec per dissuetudinem sunt abrogate: et tunc etiam tenetur restituere perdenti secundum Tho. 2ª 2e. q. ¶ Ric. in .4. Rai. Inno. et alios. ¶ Quintus est quando vincit in locis vbi non prohibetur ludus: vel si prohibetur: leges sunt abrogate per contrariam consuetudinem: et tunc debet pauperibus erogare. Utrum vero non de necessitate vel de honestate: vide in 2ª parte sum. ti. i. c. de ludo. vbi plene. ¶ Manus locationis et conductionis viciatoria: de hac deutro. 32. Uidebit quod infirmata sit manus. i. deficiens opus in locando et conducendo: et hec habet. 5. digitos. ¶ Primus quando quis locat alteri rem viciosam sciens: vt equum claudicantem: vel domum ruituram: qui tenetur de damno inde secuto illi tali. ¶ Secundus est quando nimis notabiliter exigit precium de re locata: domo: agro: veste: et huiusmodi: vel quando aufert ab eo rem locatam sine causa rationabili ante tempus conuentum: tenetur ei de damno. Rai. ¶ Tertius quando conducit quis alium ad operandum nimis paruo precio notabiliter: vel debitam mercedem nimis tardat dare cum potest: vnde ille recipit damnum: vel loco pecunie debite dat sibi res quas oportet eum vendere minori precio quam debet habere.

¶ Quartus si conductus ad operam ex festinantia vel negligentia non fideliter est operatus et bene: vnde sequitur damnum sue rei. ¶ Quintus quando male tractauit rem sibi locatam vt domum vel agrum permittendo destruere: vt equos boues: et huiusmodi nimis fatigando et huiusmodi: tenetur talis de huiusmodi damnis ad arbitrium boni viri: Rai. in sum. Uasallus autem qui bona que habet in feudum a domino male tractat ex malicia vel negligentia tenetur de damnis: et de his in 2ª parte sum. ti. i. c. ¶ Manus pariter lucratoria: de qua Isa. i. dominus ait: Manus vestre plene sunt sanguine. i. turpibus lucris: et hec habet. 5. digitos.

¶ Primus est lucrum ex opere carnali: vt meretricio: lenocinio: concubinatu: adulterio et huiusmodi. ¶ Secundus est ex arte vel actu prohibito lucrari: vt ex arte mutuandi: vel faciendi taxillos: chartas: fucos: torneamenta: histrionatu turpi: seruiendo vsurario in numerando pecuniam ad vsuram: et scribendo: et huiusmodi: in faciendo diuinationes incantationes: et huiusmodi: in scribendo instrumenta in fraudem vsurarum.

¶ Tertius est lucrando tempore prohibito: vt diebus festiuis vendendo et emendo sine necessitate: scribendo: vel alia opera ob lucrum faciendo. ¶ Quartus est negociari in locis prohibitis: vt in ecclesiis vendendo: vel emendo: vel etiam mittendo ad terras sarracenorum vel portando arma: vel ligamina: vel victualia: et quecunque mercimonia sine licentia pape tenetur illud quod lucratus est et tantundem de suo mittere in subsidium terre sancte.

¶ Quintus est ex intentione mere cupiditatis vacare negociationi: vel intentione intrudocendi charistiam: hi omnes debent acquisita pauperibus erogare: magis tamen ex honestate et consilio quam ex necessitate. 14. q. i. c. quoniam habetis. et de his in 2. parte sum. ti. i. c.

¶ Manus detractoria Ps. Erue. s. deus de manu canis. i. detractoris animam meam i. vitam. puer. 8. Mors et vita in manibus detractorie lingue: et habet. 5. digitos.

¶ Primus est cum quis accusat aliquem de falso

⁊ conuictus de crimine condemnatur talis ei tenetur satisfacere: non quidem detegendo falsitatem: postquam est punitus reus: quia sibi imminet periculum persone: ⁊ illi iam punito non satisfaceret: sed aliter ad arbitrium boni viri ante satisfacere debet quam puniatur: debetque detegere falsitatem: vel desistere ab accusatione ¶ Secundus est quando extra iudicium infamat aliquem de crimine sciens non esse verum: vel nesciens si est verum: ⁊ tenetur illis quibus dixit declarare se falsum dixisse: nisi sibi ex hoc immineret magnum periculum vite: ⁊ huiusmodi: nam tunc aliter prout potest debet satisfacere: vel cum libellos famosos super crimine de eo componit: vel cantilenas: quod peius est. ¶ Tertius quando aliquod crimen commissum vere ab alio auget aliquid aliud notabile: quod est falsum: vt cum dicit se vel alium turpia colloquia: vel gestus habuisse cum aliqua: sed etiam carnalem copulam: vel etiam cum alii dicunt de eo turpitudinem cum aliqua agente tacet studiose: vel aliqua signa facit vt credant verum esse quod non est ⁊ talis tenetur ad declarandum falsum esse. ¶ Quartus est cum dicit aliquod crimen alterius referens se audisse quod occultum est: ⁊ ignoratur si est verum ⁊ talis quomodo satisfacere debeat: habes in .c. se. §. 3. ¶ Quintus est cum dicit crimen alterius vere perpetratum: sed occultum: sed talis debet etiam famam restituere prout potest: vel etiam cum dicit contumeliam in penitentia aliorum: ⁊ talis debet petere veniam: vel aliter se cum eis reconciliare. ¶ Manus persone lesoria. Mich. 7. Uir fratrem suum venenatum ad mortem malum manuum suarum dicunt bonum: ⁊ hec habet quinque digitos. ¶ Primus est auferendo vitam occidendo alium iniuste. i. extra iudicium ordinarium: ⁊ talis tenetur prout dicetur in .c. se. §. i. de damno inde secuto. ¶ Secundus est mutilando membrum iniuriose: ⁊ tenetur de expensa in medicis: ⁊ de lucro perdito: si ex mutilatione non potest laborare. ¶ Tertius est vulnerando: vel percutiendo cum scit tollendo sospitatem: ⁊ tenetur ad damna inde secuta ei. ¶ Quartus incarcerando: ⁊ sic tollendo ei libertatem: quod faciendo absque rationabili causa tenetur de damno quod inde sequitur: secus si facit quia ei est debitor: vt sibi citius soluat. ¶ Quintus cum mittit in exilium: vel confinia iniuste: ⁊ per hoc aufert ei patriam: ⁊ omne damnum quod inde recipit quod communiter est multum: ⁊ tenetur ei satisfacere.

¶ Manus animarum predatoria: ⁊ de hac Sap. i. impii manibus ⁊ verbis mortem accersierunt: ⁊ habet .5. digitos seu modos.

¶ Primus est quando volentes ingredi religionem ad seruiendum deo aliquis reuocat: vel iam ingressum persuadendo educit: tenetur hunc illum reducere quantum in eo est: vel se: vel alium ponere in religione secundum Pe. de pal. ¶ Secundus quando quis persuadet alicui aliquod criminale blandiendo: vt decipiat: ⁊ multomagis quando quis aufert alicui virginitatem ex matrimonium: ⁊ debet eam ducere in vxorem: vel eam dotare si potest: de hoc infra. ¶ Tertius est quando quis suo sermone trahit ad errorem fidei: vt faciunt heretici dissemi nantes falsam doctrinam: ⁊ hi tenentur reuocare ¶ Quartus est cum prelati vel patresfamilias ex sua negligentia permittunt suum gregem perire non corrigentes: ⁊ admonentes: ⁊ multo plus cum suis malis exemplis eos

ad mala prouocant: tenentur eni3 eos corrigere. z. q. i. c. scelus. ¶ Quintus cū homines suis prauis actibus alios scā dalizant: vt mulieres suis ornatibus: ꝛ alijs tripudijs ac ludis rixis ac blasplemijs: ꝛ hi debent satisfacere pnīa ꝛ bonis actibus edificādo quos pri⁹ scādalizauerant.

¶ Capitulū 2ᵐ de restitutiōibus ī quo ostēdit qd quātū: ꝛ qbus sit restituendū ꝛ quo ordine.

Circa aūt ipsa3 restitutionem sunt octo videnda: que ī hoc versu continentur. Quis: qd vbi: per quos: cui: cur: quomodo: quādo. ꝛ quia de primo dictum est. s. c. i. § z. ꝛ se. ideo primo omisso videndum ē de alijs. Quantum igitur ad 2ᵐ. s. qd sit restituendum ꝛ quātū. Sciēdu3 ꝙ ablatū si pōt. 14. q. 6. c. si res. ꝛ si est aliqd fructuficās etiā fructus ei⁹: vł alit satisfaciendū: qn̄ id restitui nō pōt: sed p huiusmodi declaratione sciendum ꝙ damnu3 potest quadrupliciť iferri. ¶ Primo quo ad animam auferēdo ei virtutes infusas ꝛ morales. ¶ Secūdo quo ad corpus inferendo ei lesiōes corporales. ¶ Tertio quo ad honore3 ꝛ famam per vituperatiōes verbales. ¶ Quarto quo ad substantiam p actiones criminales. ¶ Quantum ad primum notandu3 est ꝙ q̄uis nemo possit esse causa sufficiens peccati alterius nec per consequens ei auferre virtutes directe: ꝛ efficaciter: quia voluntas cogi non potest vbi consistit peccatum propter quod dicit Amb. Non est ꝙ cuiq̄ nostram ascribamus erumnam nemo enim tenetur ad culpam: nisi ppria voluntate deflexerit. 15. q. i. c. nō ē. Potest tamē aliquis esse alterī occasio magna peccati: ꝛ decretalis dicit: Qui occasionē dāni dat dānū quoq3 dedisse videt. c. si culpa. ex̄ de iniur. ꝛ dam. da. Potest aūt aliqs esse occasio dāni alterius quadrupliciť. Primo vbo suo īducēdo aliū ad peccatum: ꝛ sic q inducit aliū ad malū suadēdo cōsulēdo p̄cipiendo id qd est mortale: est occasio perditiōis illius: q2 per hoc auferūtur illi gr̄a ꝛ virtutes ab aīa. Vn̄ Aug. si fratri tuo male persuades: occidis. s. illū q̊ ad aīam: de pe. di. i. c. noli. Et talis dānificās sm Sco. i. 4. tenet restituere damnū mō sibi possibili. s. indicendo eū efficaciter ad pnīam: ꝛ ad virtutes siue act⁹ virtuosos: ꝛ si sola īductio p verba nō sufficit: q2 facili⁹ est puertē q̄ cōuertere tenet quātū pōt p orōnes suas ꝛ ab alijs procuratas: ꝛ per aliorum suasiones efficaces: dum tamen illis non prodat peccatu3 occultū pdicti ¶ Quātū ad 2ᵐ. s. reuocādo aliquē a meliori ꝓposito fit hoc dānū alteri cu3 reuocat eū a religiōe ī qua perfecti⁹ viuit q̄ ī seculo: ꝛ talis damnificās tenetur ipsū reuocatū ab eo reducē ad ingressū vł reuersiōe3 ad religionē. Nā s3 Pe. de pal. in. 4. nō solū ille q īducit pfessū ad egressū religiōis tenetur ad īducēdu3 ipsū ad ingressum religiōis vel ad reuertēdū: sed etiā q retrahit illū q volebat ingredi: nec tn̄ intrauerat tenetur īducē ad ingrediēdū: ꝙ si ille nollet intrare: tenet aliū eque idoneu3 ꝓcurare: qd si nō possit: tenetur ipe intrare: quod intelligens Rai. ordinis p̄di. qui auerterat quēdam ab ingressu

religionis: postea p eo intrauit: ratio ē q2 abstulit dn̄o seruum suū nouitiū: vl' intraturum. Hec Pe. Sed Sco. dicit hoc esse verum de obligato ad religionem obligatiōe pfessiōis: nō autem de eo qui erat dispositus ad intrandum: necdū intrauerat. Ratio diuersitatis est q2 interest inter habere & prope eē habere: vnde nō tenetur ad tantā restitutionem religiōi: ad quātā teneretur si fuisset in religiōe: sz tenet' ad aliqualē restitutionē. s. aliqualē iductiōē illi' vel alterius equiualētis ad igressū religionis: hec Sco. Idē videt' dicendū d eo q auertit nouitium religionē iā ingressum aīo permanēdi sicut d pfesso. nā talis obligat' religiōi saltē i gn̄e & hoc intelligendū ē si retraxerit illū i tentiōe damnificādi religionē: tūc enī tenet' religiōi. Si aūt hoc fecit itentione consulendi ppřie vtilitati sine fraude n̄ tenet' religiōi: quo ad eū q nōdū intrauit: sz ipsi persone quā retraxit p suasionibus: & aliīs bonis spiritualib' ad equiualētiam eoꝝ in quib' damnificauit. Si aūt qs auerteret aliquem a religiōis igressu n̄ simpliciter sz ab ea vbi dissolute viuit' intēdens puidē saluti illius i nullo tenet'. ar. 23. q. 5. d occidendis. Et ex his p3 sm Jo. d rip. in quodā tractatu d ɔtractib' qd dicēdū sit d his q scholares retrahūt & subtrahūt doctoribus cū qbus audiunt: quia aut hoc faciūt in odiū doctoꝝ: vl' volētes sibi prouidere: vl' aliīs puidere vel volētes scholaribus puidere. Si p°. mō aut subtrahit scholarē q iam intrabat scholas: & tūc tenetur doctori ad restōnē salariī & honoris sibi subtracti. Si ēt doctor cui talis subtrahit' sit melior q̄3 ille cui eū pcurat tenētur tali p q̄to vtilitatē sciē sibi subtraxit. Si autē nōdum scholas intrauit: sed intrare disponebat: n̄ tn̄ tenetur: lz obliget' scholarē iducere vt redeat ad pm̄ū. Si aūt hoc facit volēdo sibi puidere: puta est doctor: & vult sibi d scholis puidere si hoc sine fraude fecit: & scholaris nondū se dederit alicui doctori nō credo eum in aliquo obligari: cū cuilibet sit licitū mō licito & debito pcurare vtilitatē suā: aliter nō credo sibi licere. Si autē hoc facit volēs aliī puidere sicut qn̄ scholaris alicui' doctoris subtrahere conaretur scholares aliīs doctorib' vt intrent cū doctore suo: in hoc solum honorem & vtilitatē sui doctoris intēdens: si subtrahat intrantē cū alio doctore credo ipsum obligari: nisi forte illius doctor] cui subtrahit eū isufficiē & scholaris aliqua spēalis cura qua sibi tenet' excuset. Si aūt retrahat itrare volētē cū ex hoc nullū ius doctoris sit acquisitū: & hoc facit sine fraude nō credo eum doctori in aliquo obligari. Obligat' aūt scholari: si eum retrahat ne audiat meliorem. Si autē hoc facit vtilitati scholaris volens ɔsulere: & sup hoc a scholare reqsitus cōsulit q au diat aliū doctorē meliorē bn̄ facit. Et dicta i his casibus sūt ceteris parib' intelligēda. iste enim casus est ita variīs modis circunferentialis q vix potest dari certa regula: hec ille. ¶ Quantū ad 3m. s. damnificando alios suo malo exemplo: sicut scandalizant prelati subditos suos pōpis & lasciuiīs: & aliīs malis moribus suis. Mulieres suis supfluis ornatib': & fuc]: & tripudiīs & aliī manifeste peccātes & pcipue qn̄ h°. itēdūt

vel cōtemnūt seu paruipēdūt scādalū
alioꝝ: ꝑpter qđ alij ruūt in diuersa vi
cia: đ qbus in euāgelio. Ue mundo a
scandalis ꝛc. tales tenētur ad satisfaciē
dū bonis exēplis manifestis: non autē
tenētur ob hoc ad aliquā publicā pe-
nitentiā: vt dicit Alb. sed ad edificādū
alios bonis exemplis manifestis: sicut
scandalizauerūt per mala manifesta.
¶ Quātū ac 4m. s. de seducēte virginē
ꝛ corrūpēte extra matrimoniū dicitur
Exo. zz. Qui seducit virginē ꝛ dormit
cū ea: dotabit eā: ꝛ habebit eam vxorē
aut reddet ei iuxta modum dotis quā
virgines solēt accipere. Damnificauit
enim talis illam in castitate virginali
auferendo ei thesauꝝ irrecuperabilē
vñ tenet ei saltē ad resti. castitatꝭ virgi-
galis accipiēdo eā ī vxorē: vel dotādo
Et si qdē ꝓmisisset eā ducere ī vxo-
rē tenet ad hoc: ēt ratiōe ꝓmissiōis: ni
si esset nimis disparis cōditōis. Unde
fraus potuit deprehēdi: ꝛ tūc satisfaci-
at ad arbitriū boni viri: ꝛ idem fortiꝰ
qñ violentauit eam. Quāuis aūt prece
ptū legꝭ mosaice allegatū, sit iudiciale
ꝛ inquātū hoc nō obliget: tñ inquātū
sumptum est ꝓ statuto ab ecclesia: vel
aliqua ciuitate obligat: sicut patet ex-
tra de iniur. ꝛ dam. da. c. i. ꝛ. c. se. ¶ De
secūda dānificatiōe: que. s. fit corpori ꝑ
lesionem aduertendum est ꝙ quatuor
modis cōtingit. s. per occisionem: per
mutilationē: ꝑ percussionē: per incar-
cerationē. Si ğ fiat damnū primo mō
ſm Sco. pōt satisfacē sustinēdo penā
talionis a iudice: nō aūt a se: nec etiam
tenetur iudici se offerre: sꝫ captū ñ licꝫ
se defendere: aut carcerē īfrigere: sꝫ in
uēta opportunitate licet fugē ſꝫ Tho.
ꝛ Hen. ꝛ cōdemnatus debet patienter
mortem ferre. Est ꝛ alius modus ſm
Sco. sibi vtilis ad satisfaciēdum ꝗuis
ad hoc nō teneat necessario: vt. s. expo
nat vitam suā in cā iusti belli: vt ꝯ ini-
micos fidei ꝛ ecclesie ꝓ restōne seu sa-
tisfactiōe fiēda illi cuius vitā abstulit.
Sꝫ si nec hoc vult facē tenet ad satis-
factionē spūalē ꝓ aīa occisi: vt ad faciē
das elemosynas ꝓ eo: vel ad sumendā
aliquā peregrinatōeꝫ ad limina aplo
rū vel sancti Jacobi ꝛ hꝰ ꝓ aīa eius: ꝛ
ꝓcurādo alioꝝ orōnes inquātum pōt
nec hoc sufficit. Sꝫ si īterfectꝰ habuissꝫ
aliquos: vt patreꝫ ꝛ matrē filios: ꝛ hꝰ
operibꝰ manuū suarū tenet īterfector
omnibus illis ad tñ quātū illis abstu-
lit subsidij ꝑ occisionē eiꝰ. Insuꝑ occi
sor tenet placare lesos quātū pōt. Hec
Sco. Quātū ad zm. s. de mutilatiōe di
cit idem Sco. ꝙ ꝓ hꝰ nō est statuta ali
qua pena in ecclesia: nisi pecuniaria: ꝛ
ista dꝫ respondere non solum damno
qđ quis intulit per mutilationem pro
toto tꝑe quo vsurus esset quis mēbro
absciso: sed etiā expēsis appositis ī cu
ratiōe: vt habet ex̄ đ iniur. ꝛ dam. da.
Et vltra hoc tenet ad placationeꝫ lesi
quātū in ipso est: ꝛ ꝯsolationē ipiꝰ af-
flicti ꝗ afflictio ꝑpetua ē. Plus etiam
ponderanda est mutilatio pauperis
ꝗꝫ diuitis: si magis egebat parte absciſ
sa ad victuꝫ necessariū: puta si abscissa
eēt manus dextra scriptori: q đ illa ar
te viuebat: tūc ei magis tenet. Quan-
tū ad 3m videt deuꝫ optime īposuisse
satisfactionē. s. ī lesiōe: vel percussione:
vł vulneratione corporali. Exo. zi. vbi
dr: Si rixati fuerint viri ꝛ percusserit
alter proximū suum lapide: vł pugno

ꝛ ille moꝛtuus nõ fuerit: ſʒ iacuerit ĩ le cto: ſi ſurrexerit ꝛ ambulauerit ſuper baculũ ſuũ: inocẽs erit q percuſſerit. ſ. a moꝛtiſ pena ſuſtinenda: ita tñ ꝙ ope ras quas interim. ſ. neglexerit impeditus percuſſura: ꝛ impenſas in medicoſ reſtituat: cui pene addenda eſt recõciliatio quãtum in eo eſt. Quantum ad ſatiſfactionem de. 4. leſiõe. ſ. icarcerati one: vel detẽtione: ſciendũ ꝙ vltra recõciliationẽ ꝛ veniã petitã leſo fiet ſatiſfactio ĩiurie: ꝑut ſapiẽs determinabit: ꝛ ſi leſus plus vellet exigere ꝙ̃ deberet: ad illud plus nõ tenet̃ ledens: vt illũ recõciliet: hec Sco. ſed beat⁹ Tho. in ſũ. ꝛ in. 4. dicit ꝙ in omnibus damnis vbi nec in ſe nec ĩ equiualẽti põt fieri reſtitutio: vt in mutilatiõe mẽbꝛi ꝛ hi⁹ ſatiſfactio fiet per recõpẽſationem ad arbitriũ boni viri. Idẽ Uul. ꝛ qꝛ tale exiliũ reputat̃ vt qdã carcer ĩ iure: iõ q mittit aliquẽ in exiliũ: vl̃ ad confinũ qȯ eſt exiliũ ad tps iniuſte: taꝫ ipſe ꝙ̃ oẽs huiuſmodi cã dantes auxilium aut cõſiliũ efficax ad hoc tenẽtur exulanti õ omni damno inde ſecuto ex h⁹. ad ſatiſfactionem: ar. extra de homici. c. ſicut dignum. ꝛ. z. q. 3. c. qui conſentit.

¶ De tertia damnificatione. ſ. ĩ fama: ꝛ honoꝛe: ſciẽdũ ꝙ. 4. modis pt ↄtingẽ. ſ. ꝑ cõtumelie illationẽ: ꝑ detractioneꝫ per detractiõis ab alijs facte recitationẽ: per veritatis negationẽ cũ quis accuſatur iuſte. Quãtũ ad ꝑmũ dr̃ quis ↄtumeliari alteri: ſeu cõtumeliã ĩferre cũ priuatiʒ ei vl̃ corã alijs ĩ faciẽ dicit ↄtumeliã impoꝛtantẽ notabilẽ defectũ culpe: vocãdo eũ latronẽ: lenonem: ꝓditoꝛẽ: adultexꝫ: ꝛ hi⁹. vl̃ cũ dicit verba exprimẽtia defectũ nature: vt cuꝫ dicit intendẽs inde iniuriari: vt vocãdo euꝫ ſtrabonẽ: vel illegitimũ: ꝛ hi⁹. qȯ pꝛopꝛie dicit̃ cõuiciũ. Nũ igit̃ qs hoc facit aĩo iniuriandi vltra offenſam moꝛtalem tenetur ſatiſfacere ꝓximo leſo: ꝛ ipm placare quãtũ põt petẽdo veniaꝫ vel alio mȯ: ꝛ hoc in priuato: vel publico ſm ꝙ ipe priuatim vel publice ĩiuriam intulit ſeu cõtumeliã. nã ſi in publico cõtumeliã intulit: ꝛ hoc ↄtumeliatus requirit vt in publico veniam petat tenet̃ ad hoc. Et ſi in ipa ↄtumelia aliqȯ criminale falſo expꝛeſſit tenetur corã illiſ q hoc audierũt expꝛimẽ ſe falſum dixiſſe. Aug. vbi peccatũ inoꝛtum fuerit ibi moꝛiatur. ꝛ. q. i. c. ſi peccauẽit vexꝫ ſi pꝛelat⁹ ſubdito pr̃ filio: vir vxori: mgr̃ diſcipulo: dñs ſuo dicit ṽba cõtumelioſa: faciẽs hoc ex coꝛrectõe non tenetur petere veniã a tali ſʒ Aug. in regula dicẽte õ pꝛelatis. Si ipſi modũ vos exceſſiſſe ſentitis: nõ a vobis exigitur vt a nobis ſubditis veniã poſtulet ꝛc. Sʒ ſi hoc faceret multũ iniurioſe ꝛ liuoꝛe vindicte: tũc teneret̃ ꝑlatus ſubdito petere veniã: ꝛ reconciliare leſum ſm Rai. vexꝫ ſi ↄtumeliam recipiẽs in verbis p⁹ cõtumeliã ſi domeſtice ↄuerſatur cũ ↄtumeliante ꝛ familiariter vr̃ oſtẽdere ſibi remiſſã ĩiuriã: ꝛ recõciliatũ foꝛe: ꝛ ↄſequẽt̃ ñ teneri al̃ ad peteñ. veniã ſm Durañ. in ſũ. Quãtũ ad zᵐ damnũ. ſ. ꝑ detractionẽ: h⁹. ↄtingit fieri ꝑncipalit̃ duob⁹ modis. Pꝛimo modo imponendo alicui falſũ crimen verbo cantilena: vel famoſo libello: ꝛ talis tenet̃ illis corã qbus detraxit declarare ſe falſuꝫ dixiſſe: ꝙ̃tũcũqꝫ ei exĩde exurgat erubeſcẽtia ꝛ cõfuſio: niſi ex h⁹. ĩmineret ei magnum periculum vite: vel

aliquod magnũ icõueniẽs seq̄retur: ⁊
si nouerit ꝙ is cuius famã abstulit sci
uerit detractorẽ ipm̃: tenet᷑ detrahens
cõponere cũ infamato ꝑ eũ ꝺ̄ iiuria si
bi facta: ⁊ veniã postulare ĩ propria ꝑ-
sona si audet: vł ꝑ aliũ si ꝑ se apte non
põt. Sed si ignorat diffamatus detra-
hentẽ reconcilietur ei tacito noĩe suo:
Secũdo mõ cõtigit fieri detractio di-
cendo aliqꝺ̄ criminale ꝺ̄ alio: sed vere
perpetratũ occultũ tñ: sed ꝯ debitũ or-
dinẽ infamie dictũ: talis tenet᷑ famam
restituere infamato quãtũ p̄t: sine mẽ-
dacio tñ: vt. s. ñ dicat mẽdaciose se illũ
infamasse: sed dicat se male dixisse ⁊ ĩ
iuste diffamasse: vel alio congruo mõ
vt nõ credatis ipm̃ esse talẽ: male dixi
⁊ stulte locutus sũ: ⁊ hi᷒. Addit Hosti.
⁊ dixit hoc seruandũ: nisi ex tali publi-
ca recognitiõe ille infamatus ampli-
us infamaret᷑. Et Uul. hoc ẽt addit ñ
tenet᷑: qñ periculũ sibi ĩminet ex poten
tia aduersarij. Uidet᷑ insuꝑ ⁊ hoc ₰uã
dũ: qñ crimẽ qꝺ̄ prius erat occultũ: p᷒
denũciationẽ factũ est manifestuȝ per
aliũ modũ q̃ȝ ꝑ verba illius non tenet᷑
ad hi᷒ restitutionẽ: qñ etiã nõ põt quis
famã restituere ₰m Tho. in sum. dȝ ꝑ
aliuȝ modũ recõpensare damnũ illud
Uex sigs crimen alicui occultũ reue
lat non ex odio: vel ex loquacitate: sed
ex charitate vel iusticia: vel ex necessi-
tate: puta dicit ecclesie ₰m ordinẽ fra-
terne correctionis: vel accusat eũ coraȝ
iudice: vel cõfessore cũ nõ possit aliter
peccatũ suũ sufficiẽter declarare: vł ẽt
vt cõfessor ore admoneat illũ: vel p̄la-
to vt meli᷒ sibi ꝓuideat: ⁊ gregi suo ta
lis nõ tenet᷑ ad fame restitutionem ₰ȝ
Pe. Rai. ⁊ Alb. Quãtũ ad 3^{m} damnũ

s. recitando detractiones auditas co-
rã alijs nõ ex se asserẽdo: nec tanq̃ȝ cer
tũ dicendo: sed ꝙ audiuit tale vel tale
crimẽ ꝺ̄ aliquo: qꝺ̄ nescitur ab audito
ribus. Dicit Sco. in. 4. ꝙ talis incau-
te sic loquẽs ꝺ̄ alio falsũ crimẽ dicẽdo
forte ille fecit hoc: certe põt eẽ ꝙ fecẽit
aut dicẽdo ego audiui ꝙ ille hoc fecit
nisi ostẽderet aliquã certitudinem ma
iorẽ q̃ȝ ex relatiõe cõi non aufert ex nã
actus illi famã ĩ opiniõe audiẽtiũ: q̄r
si illi firmiter cõcipiũt: ⁊ credũt illũ de
quo ẽ sermo criminosũ: leues sũt. q̄r q
cito credit leuis est corde: puer. veruȝ
q̄r a scandalo pusillorꝝ cauere oportet
iuxta illꝺ̄ Matth. 18. Qui scãdalizaue
rit vnũ ñ de pusillis istis q ĩ me credũt
expedit ei vt suspẽdat᷑ mola asinaria
in collo eius ⁊ demergat᷑ ĩ ꝓfundũ. Et
q̄r multi sũt tales pusilli ⁊ leues: iõ pe-
riculosum ẽ corã eis talia audita refer
re: ⁊ si hoc fiat ĩtẽtiõe mala. s. ledendi
famã ei᷒: nõ facile põt excusari a mor
tali. Si aũt fiat corã pusillis ⁊ leuibus
ex ĩcõsideratõe: durũ ẽ dicẽ ꝙ sit mor
tale: ⁊ dicũt aliq ꝙ sigs ex tali relatio
ne alicuius notã incurrisset ĩfamie te-
net᷑ famã restituere corã illis qbus lo
cutus est ꝺ̄ illo. Sed si nõ est secuta in
famia nõ tenetur. Quãtũ ad quartum
damnũ cõtigit hoc qñ qs accusat᷑ ĩ iu
dicio ꝺ̄ crimine qꝺ̄ ꝯmisit: ſȝ occulto: ⁊
nõ sufficienter ꝓbabili negat se ꝯmisis
se: ⁊ sic ĩdirecte crimẽ imponit accusa
tori ostẽdẽs eũ ĩ hoc mẽdacẽ ⁊ nõt eũ
ꝺ̄ calũnia: vbi dicit Sco. in. 4. ꝙ negãs
sic nõ tenetur retractare negatiõȝ suã
qñ negauit ĩ publico verum crimẽ: te-
net᷑ tñ per quedã verba sobria r̄stituẽ
famã illi accusanti: quẽ ĩdirecte nõuit

ꝺ calūnia dicendo : non habeatis eum
ꝑ calūniatore: credo ꝙ habuit bonam
intentionē in accusando: ꝛ hꝰ. Ecōtra
cū quis accusatur ab aliꝫ falso de ali-
quo crimine ex dolore torture ꝯfessus
est crimē: qđ nō cōmisit: cū se īfamaue
rit: tenetur inquātum pōt declarare se
falsum dixisse. magis enim tenetur qꝫ
diligere se: ꝛ ꝯñter cōseruationem vite
sue: ꝛ fame q̄ꝫ alios. Et si ex hoc seque-
retur infamia: īmo etiā mors accusati
omīs nō ei īputatur: sꝫ malicie ipiꝰ accu
satoris si aduertēter hoc fecit: vł īsipiē
ter: si ex errore hoc fecit: sibi ġ imputet
qꝛ ad hoc īdebite se posuit cū pericu-
lo alterius. Itē nō ꝫm Pe. ꝙ ex īiuriꝫ
illatis quibuscūqꝫ modis solēt tria ori
ri per ordinē ī leso. Primum ē rancor
in effectu. secūdū est signum rācoris in
effectu. tertiuꝫ est actio ꝯ iniuriantem
Primū. s. rancorē statim dꝫ dimittere
iniurianti. i. nunq̄ꝫ habere. Secunduꝫ
dꝫ dimittere cū iniurians petit veniaꝫ
ꝛ ista dimissio exterior nō est aliud q̄ꝫ
acceptatio quedā satisfactionis: vel in
dicatio recōciliationis verbo vł facto
expressa: vt cū offensus offendētem ele
uat genuflexū añ eum: vel cū dicit: dñs
parcat vobis ꝛ hꝰ. Tertiū aūt. s. actio
nem de iniuria nō tenetur dimittē ni-
si facta satisfactione. Sed aduertēduꝫ
est circa signa rancoris ꝙ quedaꝫ sunt
remota quedam ꝓpinqua q̄ īgerūt ꝓ-
babilem suspicionem de rancore: vt cū
aliquis nunq̄ꝫ vult iniurianti loqui: vł
obuiās ei diuertit ab eo: aut toruo vul
tu semper aspicit eū: ꝛ huiꝰ. Et ista si-
gna nulli licet retinere nec añ nec post
satisfactioneꝫ sibi factam: qꝛ ab oī spe
cie mali abstinendū est ꝫm aplm. Vñ

talis nō dꝫ talia signa facē ꝑ que cre-
datur ꝓbabiliter esse in odio. Signa
vero remota sūt q̄ nō ingerūt de odio
argumētum licꝫ odiū sequeret: vt sunt
subtractio familiaritatis: ꝛ seruitioruꝫ
aliquoꝝ ꝛ silia: ꝛ illa lꝫ retinere oībus
siue post satisfactionem siue añ: dūmō
nō fiat malo aīmo: sꝫ ꝑ maiori sui ꝛ al
terius pace: nō aūt tenet iniuriatus: q̄
rere pacē: vel recōciliationē īiurianti
ipso nō penitēte: nisi in casu. s. cū crede
ret ꝓbabiliter ꝙ ꝓpt hoc libēaret aīaꝫ
eius a mortali odio: ꝛ non esset occa-
sio mali: puta qꝛ ex hoc īiurās super-
biret vel audaciā sumeret silia facien
di: vł ostēdēt ex hoc iniuriatū offēdis-
se ꝛ huiusmodi. Hec omnia Vmbertꝰ
ī expositiōe regule. dꝫ aūt fieri satisfa-
ctio vel restitutio fame q̄ꝫcitius pōt: ꝛ
adest opportunitas sine aliꝫ periculis
¶ De quarta dānificatione. s. rerū ex
terioꝝ. notanduꝫ ꝑmo ꝙ restituēda ē
res rapta vel furta: vł alio mō vsurpa
tiue habita ī ꝓpria specie īmo in indi-
uiduo si ipsa habetur: nec ꝑt dari alia
pro ea eiusdeꝫ bonitatis: nisi forte pe-
cunia ꝯ volūtatē dñi ipsius rei. ꝫ. q. i. c.
reītegrāda sūt omnia spoliatis. ꝛ hoc
veruꝫ nisi in casu cū vsurpatio rei alie
ne eēt occulta: ꝛ ex restōne eius in sua
specie detegeretur raptor: vel aliud in
cōueniēs sequeretur: tūc ei sufficēt da-
re precium eius. ¶ 2º. notandum ꝙ si
ipsa res male ablata periꝫt morte: vt
aīal: vel sibi aufert: nihilominus resti
tuere tenet ꝫm Rai. ꝛ alios. Si auteꝫ
diteriorata est in bonitate vel diminu
ta in precio supplendū ē ꝓciū: qꝛ dꝫ re-
stitui eiusdē bonitatis ꝫm Rai. nam si
equus vł bos ablatꝰ ē penes raptorem

debilitat⁹ ita vt estimet̃ .5. florenoꝝ q
prius valebat.10.restituet.10.non.5.Si
militer si furat⁹ ẽ sextariũ frumẽti va⸗
lẽtẽ tũc solid.40. cũ vẽo restituit̃ valꝫ
20.duo sextaria tenet̃ reddẽ:vl̃.40.so
lidos:nec sufficeret reddere sextarium
ƺm Rai.⁊ alios: immo si illo interme
dio.s.inter vsurpationẽ ⁊ restitutioneꝫ
plus valuit q̃ꝫ tpe vsurpatiõis illo plu⸗
ri precio restituet̃ ƺm aliquos.Tenet̃
ẽt raptor post restitutionẽ dãni petere
remissionẽ d iniuria saltẽ per interpo⸗
sitã psonã:vl̃ p se expresso noĩe fur]:vl̃
tacito ƺm ꝙ qualitas negocij requirit
s.si est manifestũ vl̃ occultũ.Tertio ve
ro si ẽ res fructificans tenet̃ restituere
rẽ cũ omnib⁹ fructib⁹ inde pceptis ⁊ q
percipi potuissent a diligẽti possessore
puta vsurpauit agrũ alterius:exquo ñ
percipit d fructib⁹ nisi.20.sextaria fru
menti:quia male fecit cultiuãe vbi.30.
percepisset diligens cultiuator annua⸗
tim talis restituere tenebit̃ nõ solũ.20.
percepta sꝫ.30. Similiter si equũ fura
tus ẽ cũ quo lucratus est mẽsuati flor̃.
vnũ vbi dñs lucratus fuisset vnum cuꝫ
dimidio tenebit̃ restituẽ ad rõnẽ vni⁹
floreni cũ dimidio p mẽsẽ: ⁊ itell̃r hoc
deductis expensis factis in vtilitateꝫ ⁊
conseruationeꝫ ipius rei necessarijs ñ
tamen superfluis ⁊ expensis factis grã
colligendorum fructuum. huiusmodi
enim deducuntur taꝫ a male fidei q̃ꝫ a
bone fidei possessore.Rai.⁊ Tho.

¶ Dãna ẽt q̄ passus est dñs ex caren
rei sue tenetur satisfacere:ex̃ de iniu.⁊
dã.da.c.si culpa.Tho.⁊ Rai.Itẽ nota
ꝙ si plures cõcurrerẽt ad furtum: vel
ad dãnũ aliqđ faciẽdũ ita ꝙ vnus non
faceret sine altero:qlꝫ tenet̃ isolidũ.i.
ad totũ dãnũ restituenduꝫ quousqꝫ sit
illi satisfactuꝫ integre.Illo autẽ restau
rato p vnũ illoꝝ tenet̃ postea qlꝫ eoꝝ
p parte sua satisfacere ei q totũ restitu
it:ƺm Tho.Rai.Inno.Hostiẽ.⁊ Alb.
ex̃ d homi.c.sicut dignũ. puta cuꝫ duo
vel plures vadũt ad furãduꝫ aliqđ:ita
ꝙ vnus nõ iret vel faceret sine altero.
seu cum multi stipendiarij bellant iniu
ste:ita ꝙ vnus nõ faceret sine altero p̃⸗
cipue ĩ pricipalib⁹.Multi ꝯsiliũ pstant
ad faciẽdũ extorsiones:vl̃ expoliãdũ ĩ
iuste aliquẽ ciuẽ:ita ꝙ sicut assẽsu eoꝝ
nõ potuisset fieri:vel posset oẽs tenent̃
isolidũ:d hoc tñ plene habes ĩ.2. parte
sũ.ti.i.c.3. ¶ Quinto nota ꝙ cum duo
bus vel plurib⁹ existentibus heredibus
vsurarij vel raptoris:si alter factus ẽ ñ
soluẽdo si vnus ẽ tenet̃ insolidũ: si plu
res sunt qlibet tenet̃ p parte sua ad re⸗
stituẽdũ q̄ vsurarie ⁊ vsurpatiue sũt ac
cepta ab illo.s.vsqꝫ ad q̃ꝫtitatẽ que pue
nit ad illos d hereditate:nã oẽs res hẽ
ditarie obligate sunt: extra de vsuris.
Concor.Hosti.Ber.⁊ Hoff.⁊ Io.an.
Ad vltra anteq̃ꝫ percepit d hẽditate p
dicti vsurarij vel raptor] ñ tenet̃:q̃ꝫuis
nõ esset per illa satisfactũ in totum cre
ditoribus vsar].vl̃ rapine.Sexto nota
ꝙ recipiens a religioso ꝯ voluntatẽ su
perioris sui tenetur illud restituere ni⸗
si ĩ extrema necessitate illđ accepit:ar.
12.q.i.c.nõ dicatis.⁊ recipiens ab ipso
prelato religioso sine cã rõnabili: sꝫ ex
parẽtela vl̃ turpitudine tenet̃ ad resti
tutionẽ mõasterio.Filia religiosi etiaꝫ
abbatis dotata notabiliter d bonis mo
nasterij tenetur restituere dotes: ⁊ vir
ei⁹ ẽt si scit hoc:nisi p modum elemosy
ne moderate dotasset. Sꝫ querit̃ vtrũ

omne lucrū qđ qs fecit ex re rapta fu-
rata: vł per fenus acquisita teneat᷑ rſti
tuere: vł pauperib⁹ erogare. ad h°. rñde
tur ꝑ distictionē: aut eī talis res ē ex se
fructificās q̄ etiā sui vsu ñ ꝯsumit᷑ nec
distrahit᷑: vt ager vinea plantat] pratū
domus iumētū: ꝛ hi⁹: ꝛ đ hi⁹ re debꝫ re
stitui oē lucrū inde perceptū ſꝫ Tho.
ꝛ omnes alios. Aut talis res non est ex
se fructificans: ꝛ eius vsus est cōsūptio
vt granū vinum: oleum ꝛ huiusmodi:
aut distractō: vt pecunia metalla: ꝛ cir
ca huiusmodi res est triplex modus di
cēdi. nā quidā dicūt ꝙ oē lucrum inde
ꝑceptū dꝫ restitui: vł pauperib⁹ eroga
ri: qꝛ radice īfecta nullus bon⁹ fructus
seq̄ pt: vt dicit᷑. i. q. i. c. fert᷑. Cū ergo ra
dix illi⁹ lucri sit vsura vł rapina: vide
tur ꝙ fruct⁹ vł lucrū exinde sit īfectū ꝛ
obnoxiū restitutiōi: vł erogatiōi. Alij
dicūt ꝙ pecuniā raptā vł fenebrē tene
atur indubie restituere ac etiā dāna q̄
passus est is q̄ soluit vsurā ex carentia
ipsius pecunie solute: puta quia opor-
tuit eū accipere ad vsurā ꝓ suis necessi
tatib⁹: vł vēdere res suas multo mino-
ri precio q̄ꝫ valeret. Lucrū tñ ꝑceptum
ex pecunia fenebri per licita negocia ñ
tenetur restituere vel erogare pauperi
bus: ꝛ h°. tenēt Tho. 2ª 2ᵉ. q. 78. ꝛ Ric.
ꝛ Pe. de pał. in. 4. ¶ Item querit᷑ vtꝝ
manifesto vsurario prestante cautionē
de vsuris restituēdis: si ad preces eius
aliquis fideiubeat pro eo teneatur ipse
fideiussor creditoribus vsuraꝝ: vł epo
vl pauperib⁹ ad restitutionē oīum vsu
raꝝ extortaꝝ certaꝝ ꝛ īcertaꝝ. Ad qđ
rñdet Lau. vbi. s. dicēs ꝙ Lapus cum
pluribus alijs doctoribus determina-
uit talē fideiussorē ñ teneri vltra vires

hereditatis principalis ēt si se pricipa
lē ꝯstituisset. Et addit hāc ēt questionē
disputauit Pau. de leaza. ꝛ determina
uit ꝙ nō obligatur fideiussor vltra fa-
cultates vsurarij habito respectu ad tē
pus cautiōis: qꝛ si tpe cautiōis p̄ncipa
lis erat soluēdo: dato etiā ꝙ facultates
sint postea exhauste nō restitutiōe vsu
raꝝ nec eris alieni: ſꝫ per alios modos
fideiussor remanebit ad omnia obliga
tus: lꝫ eī exceptio inopie prosit princi-
pali: nō tñ fideiussori: sed si tpe p̄ncipa
lis cautionis nō erat soluēdo ñ tenetur
vltra vires pricipales. Idem tñ Pau-
lus distinguit īter fideiubētē ꝓ cautiōe
ꝛ se obligātē ad restitutionē vsurarꝫ
ex alia cā. In primo eī casu non tenet᷑
fideiussor vltra vires: qꝛ nec vltra vires
restituere vł cauere tenebat᷑ principał.
In. 2°. casu secus: qꝛ principalis est obli
gatus īsolidū lꝫ habeat exceptiones ī-
opie vel simile: q̄ exceptio vtpote per-
sonalis nō dirigitur ad fideiussorem.
Itē nō ſꝫ Ric. ī. 4. di. 15. ꝙ qui damni
ficat aliquē iniuste in sua libertate. s. in
iuste ꝓcurando eū redigi in seruitutēꝫ:
tenet᷑ se facere seruū ꝓ eo: si non potest
euꝫ aliter restituere libertati: nisi forte
talis esset cōditio ꝑsone que hoc dānū
intulit: qđ notabiliter redūdāet ī preiu
diciū boni cōis: in quo casu nō tenetur
se facere seruū: ſꝫ tenet᷑ ad oē aliud in
teresse ad arbitriū boni viri Quātūcū
qꝫ qs dānificaret aliquē ī alijs possessi
onibus nūq̄ꝫ tenet᷑ ꝓ restitutiōe se facē
seruū ei⁹ vł alterius: qꝛ vt dr᷑. ff. đ reg].
iur]. libertas inestimabilis res ē. Quod
aūt dicitur exo. 22. Si aūt non habue
rit vñ reddat venundetur. Judiciale p̄
ceptum fuit vñ modo non obligat hec

ille. Itez siquis ĩpedit aliquem iniuste
ab officio vel beneficio iam obtẽto: pu
ta ꝓcurãs sibi auferri ex aliq̃ sinistra
cã: vel falsa tenet̃ ad satisfactionẽ ꝺ to
to ꝼꝫ Tho. ꝛ Ric. in. 4. di. 15. secus si iu
ste hoc ꝓcurat: qꝛ meretur priuari ex
defectu suo. ¶ Sꝫ si impedit a bñficio
ꝯsequẽdo nõ tñ ad tãtũ q̃ꝫtum est bñfi
ciũ: sed ad arbitriũ boni viri ꝼꝫ Tho.
ꝛ Ric. qꝺ intelligeñ. videt̃: qñ hoc facit
ex odio vl' malicia. nã si facit vt sibi vl'
amico suo magis ꝓuideretur q̃ꝫ illi: pu
ta testatoꝛ aliquis vult lagãe ti. c. ꝛ ego
rogo ꝙ magis leget mihi: vel cuidam
persone mihi magis dilecte: ꝛ ille sic fa
cit: talis ꝼm Pe. ꝺ pal. in. 4. nulli tene
tur: quia nulli aufert ius suum. nam il
li nullum ius erat acquisitum: ꝛ nemi
ni facit iniuriã q vtit̃ iure suo. cuilꝫ. n.
licet se alteri cõmendare: vt donet sibi
vel leget: precipue cum indiget.

¶ Itẽ querit̃ vtrũ clerici teneãt̃ resti
tuere illos fructus q̊s voluptuose cõsu
mũt nõ faciẽtes seruitiũ i eccl'ia. s. ñ of
ficiãtes vl' officiando. Rꝫ. ꝼm archi. di.
44. vtiqꝫ tenẽtur: ꝛ hoc tripl'r. Prĩo rõ
ne dati. 2°. rõne sacrilegij. 3°. rõne odij.
Primo ratione dati. nam illa bona ta
li ecclesie ideo data sunt vt offerant p̃
ces: ꝛ sacrificia ꝓ ipsis qui dederunt ꝛ
ex residuo alentur pauperes: ad qꝺ fa
cit verbũ hieronymi dicentis: Tibi O
sacerdos de altario viuere non luxuri
ari permittitur: di. 44. §. i. ꝛ qui hoc ñ
facit infideliter agit. Secũdo rõne sa
crilegij: qꝛ defraudant totam ecclesiaꝫ
quã suis precibus ꝛ officijs iuuare de
berẽt ꝛ ei ꝓdesse. Vñ Alex. papa: Ipsi
sacerdotes ꝓ populo interpellãt ꝛ pec
cata populi comedũt: qꝛ precib⁹ suis ea
delent. i. q. i. c. ipsi. Tertio rõne ꝺubij:
qꝛ ꝓuocãt irã dei ꝯ populũ. Greg. Cũ
is q displicet ad intercedẽdũ mittitur:
irati anim⁹ ꝓculdubio ad deterioꝛa ꝓ
uocat̃: di. 49. §. i. qꝺ verum est quãdo
populus est i causa malicie sacerdotꝭ.
Sꝫ qd si facit seruitiũ eccl'ie sꝫ ĩ moꝛta
li perseuerans. Rꝫ. nõ videt̃ teneri de
fructibus. ꝛ rõ ẽ qꝛ ẽt mali ministri oꝛa
tiones cõmunes vt officiũ ꝛ misse ꝓsũt
viuis ꝛ defunctis ꝼꝫ Tho. in. 4. Sꝫ qd
ꝺ bonis omissis nunqd tenet̃ restaura
re totum. Rꝫ. ꝼꝫ Archi. ex qualitate de
beret sibi iniungi in penitentia si possꝫ
sed non est necessarium: sed in hoc est
penitẽtia arbitraria sicut in alijs: ꝛ idẽ
videtur sentire Pe. de pal. in. 4. Quã
tum ad tertium principale. s. vbi fiẽda
est restitutio. Circa hoc distĩguẽdũ: qꝛ
aut persona cui fienda ẽ restitutio sci
tur: aut inquirendo sciri põt: aut oĩno
ignoꝛatur. Si aũt scit̃ aut ĩquirẽdo sci
ri põt ipse: vl' heres ei⁹ ipo mortuo ĩ lo
co vbi facta ẽ rapina vsura vel dãnum
si vterqꝫ ibi ẽ: vel vbicunqꝫ adinuicem
se ꝯueniũt creditoꝛ ꝛ debitoꝛ. Si autem
alter ẽ absẽs a loco vbi facta est vsur
patio: vl' dãnificatio: mittetur expẽsis
eius qui se absentauit de loco. Si vero
est absens cui fienda est restitutio: puta
qꝛ mutauit domicilium mittet sibi reꝫ
ablatam: vel pecuniam ipse q abstulit
expensis illius qui habet restituere.
Si vero absentauit a dicto loco is qui
rem vsurpauit ipse suis ꝓprijs expẽsis
trãsmittet rẽ vel pecuniam ꝼꝫ Hosti. ꝛ
Jo. an. ꝛ hoc per talem modum ꝙ nõ
detegat̃ peccatoꝛ si peccatũ ẽ occultuꝫ
ar. z. q. i. c. si peccauerit. vel etiã potest
creditoꝛi significari p̄cipue: qñ ẽ mł'tũ

remotus a debitore occulte vel manife
ste ſm ꝙ expedit: ⁊ ſm ꝙ creditor or-
dinat: vł ꝺ mittenda illa re: vł reſeruã
da: vł aliter dãda: ſic agat debitor ⁊ li
ber erit. Si aũt ſuo ꝓprio motu rem il
lam deſtinaret ſeu pecuniã debitori: ⁊ ĩ
via periret: vel auferret ſibi: periret ei
qui ad hoc teneretur ad ſatiſfaciẽdum
ſm Jo. in glo. Uel etiã ſi ſperatur cito
vẽturus ad locũ põt ſibi rẽ ſeruare. Et
ſm Tho. Hoſti. Jo. an. in edẽ ſacram
deponere: vł alio tuto loco: aut ſi res ẽ
parui valoris: ⁊ creditor diſtãs mł'tũ: ⁊
abũdans fuerit. Poteſt etiam ſʒ Uul.
ꝓ aĩa eius pauperibus erogari. Si ve
ro ignoratur: nec perquirẽdo inueniri
poteſt cui reſtitutio fieri debet: tũc ero
gãda eſt res ablata: vł preciũ ei⁹ paupe
ribus ꝓ aĩa illius ĩ loco illo vbi facta ẽ
vſura rapina vł dãnũ: vel in loco ĩ quo
habitat is cui fienda eſt reſtitutio: ⁊ hoc
ideo: qꝛ melius eſt ꝙ vicini inde ſenti-
ant cõmodũ q̃ extranei: tũ ẽt qꝛ veriſimi-
le eſt ibi reperiri dãnum paſſũ: vł he-
redẽ ei⁹. Jta nõt Hoſti. Jo. an. ⁊ Jo. de
ligna. Uel ſaltem fiat talis erogatio ad
arbitrium dioceſani loci vbi factum ẽ
dãnũ vł rapina ſm Rai. Si tñ cõmo
de fieri nõ poſſet in dicto loco cũ hoc nõ
ſit neceſſariũ: põt tũc ⁊ dʒ alibi fieri ſʒ
Uul. ſʒ ⁊ beat⁹ Tho. ĩ huiuſmodi caſu
nil dicit de loco determinato: ſed ꝙ ꝓ
aĩa illius cuius res erat dʒ pauperibus
erogari. Uñ ⁊ .M. Ugo perit⁹ ĩ vtroqꝫ
iure: ⁊ frater Clarus dicebãt ꝙ cũ pau
peres ſint: vt vnum mẽbrum in corpore
eccleſie: nec ab hac vnitate ſequeſtren-
tur ꝓpter locoꝝ diſtãtiã ſufficit ſi reſti
tutio incertoꝝ detur quibuſcunqꝫ pau
peribus ẽt alterius ꝓuincie: q̃ vbi facta
eſt rapina vł dãnũ: ⁊ maxĩe qui ſunt
pauperes chriſti: ⁊ vtiliores eccleſie dei
⁊ ſaluti animaꝝ: ⁊ ex hoc apparʒ ꝙ lo
cus nõ eſt de neceſſitate reſtitutiõis: ſʒ de
cõgruẽtia. Jdem tenet Fede. de ſenis. c.
3z. operis ſui. Uſure tñ incerte extorte
per manifeſtos vſurarios: quõ debeãt
reſtitui: ⁊ in quo loco: ⁊ per quẽ dioce-
ſanum habes in .z. parte ſumme ti. i. c.
¶ Quãuis ei qd habet ĩ iſto. §. nõ per
tineat ad vbi: ſed magis ad quid: tñ hic
notabiliter queritur vtꝝ fideiuſſor poſ
ſit repetere a debitore vſuras: quas pro
eo ſoluit creditori penes quem pro ipo
debitore interceſſit. ad quod reſpondet
Lau. ꝙ Jo. an. ĩ qſtione ſup mercuris
li: ĩ rgula dãnũ. de reg. iur. li. 6. hãc qſti
onẽ explanat nõbiliter: ⁊ ex ei⁹ dict. eli
cit. xij. ꝯcluſiões: quarũ pma ẽ tal': Nõ
recipit fideiuſſor a debitore obligatio
nem ſciente ⁊ cõtradicente vſuras ſuo
ſolutas debitori: nec etiam ſortẽ: nec qd
aliud inutiliter impenſum. plus eſt eĩ
cõtradicere q̃ nõ ꝯſentire: ex de ſimo.
c. ſicut tuis. Secũda cõcluſio: eſt nõ re
petit debitore ſciente ⁊ patiente: ſed nõ
mãdãte obligationẽ fideiuſſor vſuras
vel in debitũ ſolutas: vel ſolutum credi-
tori: ⁊ ſibi imputet ꝙ ſe obtulit: extra
de reg. iur. c. bona fides in .6. repetit tñ
ſortẽ in debitum qd ſoluit. Tertia cõclu
ſio eſt: nõ repetit a debitore ſciente: ⁊
mãdãte ipſũ obligari pro ſorte tm̃ fide
iuſſor ſoluens vſuras. tũ quia fines mã
dati exceſſit: tum qꝛ ad illas obligatus
non erat. Quarta concluſio eſt: non re
cipit a debitore fideiuſſor vſuras ſcien
te ⁊ mandante ipſũ ĩ omnem caſum: vł
ſimpliciter obligari ſiue fideiubere. pꝫ
qꝛ ĩ generali mãdato ñ ĩcluſit ĩdebitũ

ꝺ quo verisimiliter in specie ñ mandas
set.c.in generali.ꝺe regu.iur̄.in.6.
¶ Quinta conclusio est:repetit a debi
tore sciēte ⁊ mandāte ipm̄ ꝓ vsur̄.cum
sub noīe sortis īclusit eas : vt est moris
obligari siue fideiubere ipse fideiussor
vsuras:quantū iuste credere potuit illā
sortē totū debitū nec presumere debuit
illud debitū sub noīe sortis ꝓmittere:ex̄
ꝺ p̄sūp.c.qꝛ verisil'r.Sexta cōclusio est
repetit a debitore sciente mādāte noīa
tim ꝓ vsuris fideiuberi ipse fideiussor
creditori solutas si iurauit illas solue-
re:⁊ ista est cōis opinio:extra ꝺ fideius
so.c.z.⁊ istam opi.approbat Jo.an.ha
bet tamen fideiussor optionem soluēdi
vel absolutionē petendi sicut habēt de
bitor.Septima conclusio est: repetit a
debitore ēt noīatim mandante ꝓ vsur̄
fideiuberi ipse fideiussor vsuras credi
tori solutas ēt si non iurauit creditori
illas soluere. Si ipsi fideiussori debi-
tor indēnitatez iurauit:dummodo ali
as propter pignora data:vel aliā cau-
sam debitori fuerit expediens vsuras
solui.c.peruenit.ex̄ de fideius. Octaua
ꝯclusio ē: Nō repetit a debitore sciēte
⁊ mādāte noīati ꝓ vsuris fideiubēi ipe
fideiussor creditori spōte solutas:si nō
iurauit creditori illa soluere:nec debi-
tori indēnitatē:nec expediebat credito
ri ꝓpt' pignora data vl' aliā causā ipas
vsuras solui:⁊ hoc de iure fori.Sꝫ opi
nio theologoꝝ ꝗ ſꝫ Jo.an .mltū fauet
eqtati: est ꝙ vrgeat' debitor ad soluen
dū ī foro ꝯscie:ꝺ re.iur̄.c.sciente.li.º 6.º
Nona ꝯclusio ē:ñ repetit a debitōe sci
ente ⁊ mādāte noīati ꝓ vsuris fideiube
ri ipse fideiussor vsuras creditori coa-
cte solutas si ñ iurauerit creditori illas
soluere:nec debitor iurauit fideiussori
indēnitatem:nec expediebat debitōi ꝓ
pter pignora data:vel aliam causā vsu
ras solui:si fuit ipse fideiussor in culpa
vt qꝛ nō excepit:secus si non fuit in cul
pa.Decima ꝯclusio ē: ꝙ ī oī casu quo
pōt a debitore fideiussor vsuras repete
re debet intelligi si nō interuenit fraus
persone ad personā .s. ꝯstituētis ob h.º
fideiussorē:ex̄ ꝺ priuile.c.q̄ꝫto. Vndeci
ma cōclusio est: ꝙ ī omni casu quo p̄t
a debitore vsuras repetere : fideiussor
potēit illas repetere a creditore cui sol
uit.ff.mādati.l.si fideiussor.§.in omni-
bus.Quātū ad 4m .s. per quos dꝫ fieri
restitutio.ꝑmo dicen̄. est ꝺ incertis. 2.º
ꝺ certis. Queritur ergo vtꝝ restitutio
incertoꝝ debeat fieri per eum ꝗ habet
restituere:vl' per aliū cui ꝯmiserit aut
solū per diocesanum. R.º circa hoc sūt
varie opiniones ⁊ cōtrarie. Hosti.sup
c.cū tu.ꝺ vsur̄.⁊ in.c.cum sit.ꝺ iude.⁊
in sum.sua.de pe.c. fi.iuxta finem tenet
ꝙ vnus ꝺ casibus pertinentibꝰ ad epm̄
est restitutio male ablatoꝝ incertoruꝫ:
qꝺ etiam tenet Jo.an.extra ꝺ pe. ⁊ re.
in.c.si episcopus.in glo.lib.º 6.º ⁊ ī.c.pec
catū.ꝺ re.iur̄.li.6.ad quod videt' fa-
cere qꝺ habetur.iz.q.i.c.precipimus.
Addūt ēt aliqui ꝗ hic tenēt hāc rōnez.
Cū huiusmodi bona incerta sint ꝓ aīa
bus eoꝝ quoꝝ fuerūt fideliter dispēsā
da ac ꝑ cōsequēs sint ad diuinū cultuꝫ
eo ipo:⁊ sustentationē paupeꝝ ordina
ta.Solus aūt eccl'iasticꝰ ꝑlatꝰ sit rector
⁊ moderator diuini cultus:⁊ pr̄ paupe
rū:⁊ dispēsator reꝝ diuino cultui ordi
nandaꝝ:vt patet di.86.c.diuine.⁊ ī ml'
tis alījs.c.iō ſm̄ iudiciū eius debita in-
certa sunt per eum dispēsanda.Archi.

aūt ī quadā questiōe disputata p eum τ in rosario.14.q.5.c.non sane.tenet cō trariū: τ dicit sententiam Hostiē.circa hec supradicta esse veram in casu vbi nullus deputatus est a testatore q hoc exequatur: vt.12.q.2.c.ō laicis. Ubi vero certa persona deputata est a testatore illa persona dꝫ exequi: vt in.d.c.de laicis.ex̄ de testa.c.tua.immo credo ꝙ ipse raptor incerta que debent pauperibus erogari potest ipse pauperibus erogare absqꝫ licentia vel auctoritate epi: vel alterius iudicis ecclesiastici. vt satis colligitur ī.d c.cū tu. Et hoc innuit etiā clare glo.in.c.sicut dignum ō homi.§.eos. Nec ob.c.cum sit ō iude.per quod pbat Hosti.suam opinionē. Naꝫ illō.c.loquitur ō iudeo ñ de christiano cuiꝰactus vł dispēsatio merito habeť suspecta ab ecclesia q̊ ad christianos: iō iuste τ bñ dicit ibi ꝫm puidētiaꝫ diocesani: q̄ suspicio cessat ī christiāo: τ sic non dubito ꝙ eps non hꝫ se intromittē ō talibus.hec Archi. Jo.ō ligna.idem sentit: τ post adducit hāc rōnem. Qui indebitū extorsit obligatus est ex maleficio: vł quasi illis qbꝰextorsit: si extant alˀ pauperibus. Et regula habet ꝙ debitor pōt se per absolutionē liberare: ī sti.qui.mo.tol.obˀ.per totum. Tu q dicis cōtrariū da mihi casū expressum ꝯ regulā: nec est veꝝ ꝙ sit in.d.c. cum sit qꝛ ñ loqtur ī christiano: sed in iudeo: vt dicit Archi. Hāc opinionē seqť Pau. τ Ge.super cle.i.ō puilegijs. Hoc etiā ꝯsuluerūt Jo.cal.τ Recupˀ. Sꝫ dominus Ugo vtriusqꝫ iurisperitꝰ: τ frater Clarus: vt habeť in quadā sūmula cō cordauerūt in hoc ꝙ nullū ius expressū hoc dicit: nec ī decretis: nec alibi nisi ꝙ eps est pcurator paupeꝝ. Illud vēo adaptať ꝙ pōt pcurare ō suo proprio si habet: vel ō bonis ecclesie.i.ō fructibus vel alijs modis. Sꝫ quia sacerdotes simplices sūt īperiti p maiori parte epi vero reputātur sufficiētes in scientia: hinc inoleuit ꝙ huiusmodi restitutiones remittuntur ad epos. Uñ si confessor peritus sit: τ sciat in huiusmodi sufficiēter ꝯsulere: nō ē necesse remittē ad epos: hec ibi: τ in hac sententia est Jo.mo. Hoc etiam īnuit Inn.extra de immuni.eccle.c.qꝛ pleriqꝫ.ar.12.q.4.c. siquis romipetas. Ad rōnem superius inductā p alia opinione posset rñderi ꝙ q̄uis epi τ prelati sint dispensatores reꝝ dataꝝ ecclesijs: nō tñ seqtur ꝙ sint dispensatores omniū que ꝫm deuꝫ sunt in diuinū cultū τ in pauperes erogan da sꝫ solū in diuinū cultū iā ordīata: vt redditꝰ ecclesiaꝝ τ hiꝰ. Nā si eēnt dispēsatores erogādoꝝ oīum ꝫꝫ hˀ. essent ēt dispensatores oīum superfluoꝝ que diuites ex diuino precepto deberēt pauperibus erogare: quod a nullo ꝯcediť Sꝫ τ Tho.2ª2ᵉ.q.62. diē ꝙ si ille cui dꝫ fieri restitutio sit omnino ignotus dꝫ ei restitui sicut pōt.s.dando in elemosynas pro salute eius siue sit mortuus siue sit viuus: premissa tamen diligēti inquisitione eius: τ ō auctoritate epi nihil dicit. Scotꝰin.4.di.15.dicit si queras per cuius manus debeant talia dispensari: si incerta Rˀ. ꝙ non īueni qui necessario sit determinatus mediator: ista pauperibus dispēsādo.videť aūt mihi ꝙ p seipsum ꝯsilio nihil ominꝰboni viri pt hoc pauperibꝰ erogare: qꝛ tali mediatori ad dispēsanduꝫ tribui posse ō cuiꝰ fidelitate pˀsumeret

⁊ nō sibi appropriaret vl' in alios vsus

uerteret q̄ꝫ deberet: vnde vbi lex diui na vel ecclesiastica nō ligat sequenda ē rō naturalis. Illa autē dicta ꝙ q tenetur restituere magis hoc faciat ꝑ se q̄ꝫ per aliū: nō excludēdo tñ ꝑ hoc cōsiliū boni viri: sed includēdo: hec Scot. Quidā alij faciūt circa hoc distictiōeꝫ vꝫ quātū eoꝝ ī qbus cōpetit repetitio vt furto: rapina: vsura: fraude: ⁊ hi⁹ dispensatio incertoꝝ pertineat ad epum. Sꝫ alioꝝ vbi nō cōpetit repetitio: ⁊ si erogatio fiēda ē pauperibus: vt ī ludo ⁊ iniuste acceptis a iudice ꝑ iudicādo vel a teste ꝑ testimonio: a meretrice ꝑ fornicatione ⁊ huiusmodi: quilibꝫ per se possit dispēsare: vel cū cōsilio cōfessoris. Ego credo z^am opinionem. s. Archi. ⁊ sequaciū oīno veram: ⁊ simplicit' excepto vno casu: vꝫ in incertis publicoꝝ vsurarioꝝ: queꝫ casū non dubito oēs illos excepisse intendē: qꝛ ibi expresse ⁊ clare ius ꝓuidit: vt. s. per dispositionem diocesani talia incerta determinē tur ⁊ dispēsent': ex' ḋ vsuris. c. q̄ꝫq̄ꝫ. li. 6. ibi tradit' forma ḋ hi⁹: ḋ qua habes in z. parte sum. ti. i. c. In hoc ergo casu tm̄ pōt ītelli illud qḋ ḋr per tertiā opinionem. s. in vsuris publicis īcertis. Et si querātur vtꝝ eps possit per sua synodalia hoc statuere: vt. s. sibi retineat dispēsationem incertorum ⁊ alijs non possit se intromittere. dicit in hoc Jo. ḋ ligna. super. c. cum sit de vsuris. ⁊ qcqd dicit Jo. an. dubiuꝫ' est an possit: ⁊ Jo. cal. in quodaꝫ consilio dicit expresse ꝙ nō potest. Ugo ⁊ frater Clarus dicūt ꝙ non potest episcopus excōmunicare de iure sacerdotes: qui se intromittunt de dispensatione incertorum.

Quātū ad z^m ꝑ quos dꝫ fieri restitutio certoꝝ bonoꝝ. Ad qḋ respōdet' ꝙ per eum qui abstulit seu recepit vsuras seu male ablata potest etiam ⁊ per q̄cūq̄ꝫ ꝑsonā aliam facere: in h⁹. eī vēa est regula iuris. Qui per aliū facit ꝑ ide ē ac si ꝑ seipsū facere videatur: de reg. iur]. li. 6. Si tñ vicium vsure furti rapine vel alterius damni est occultuꝫ ⁊ restitutio occulto modo per se vel ꝑ aliū fienda est: vt nō detegat' persona. z. q. i. si peccauerit. Caueat ēt diligenter qḋ per alium facit ita caute faciat. vt recipiat qui debet ⁊ non ille sibi retineat: qꝛ non esset per hoc liberatus: nec cōfidat ḋ cōfessorib⁹: nec predicatorib⁹ nec questuarijs qui querunt pecunias nō aīaꝝ salutē. ⁊ si is q rapinā vsuraꝫ vel fraudē fecit nō restituat: cuꝫ heres teneat' ad oīa onēa ḋfūcti inq̄tū sufficiat hereditas: tenetur ⁊ ipse facere dictaꝫ restitutionem: de vsu. c. michael. ⁊ eadē rōne heres heredis: ⁊ sic in infinitū: cū sciat' ab eis hereditas obligata ad restitutionē ꝑpt' vsuras ⁊ rapīas ⁊ dāna a prioribus facta: ⁊ vbi nō sufficeret hereditas ad satisfaciēdū tenēt' legatarij ⁊ donatarij: qꝛ legari nec donari pt alienū: nec excusarentur heredes scientes vel dubitantes: vel merito dubitāre debentes ex publica fama: vl' ex scripturis vel ex fideli relatu testatorē illicitos fecisse ꝯctus vl' vsurarios: ex hoc ꝙ nullus ponit querelā sup hoc: vl' postulat aliqd ab eis vt debitū. Sed debēt diligēter inqrere veritatē quaꝫ possunt: ⁊ si inueniūt sic esse notificent: vel notificare faciant illis quibus debēt se offerētes ad restitutionē: ⁊ si ñ īuenirē tur pauperibus erogañ: alias' essꝫ ī eis

ignorātia crassa que nō excusat.di.37.
§.fi.et q̄uis defunctis nō p̄sit illa resti-
tutio si decesserint impenitētes:prodest
tñ mō necessaria est ipsis heredibus si
volunt saluari:q2 non remittitur pec-
catū ꝛc̄.ꝺ re.iur].li°.6°.Si autem licitaz
artez exercebat: vel patrimonialia tm̄
habebat testator: nec apparet ex fama
vel scriptis de illicitis cōtractibus: seu
alieno presumere debēt eū iuste acq̄sis-
se:q2 nemo iudicādus est immemor p-
prie salutis:et diuini timoris.i.q.7.c.sā
cimus.et precipue in mortis articulo.
Itē nō q̄ dicit Hosti. in sum.ti.ꝺ vsu.
q̄ si aliqua honesta persōa:puta sacer
dos vl' eps tractet īter debitorē et credi
torem ꝺ satisfaciendo:et dicat credito-
ri talis mediator tm̄ faciam tibi reddi
si ex corde residuum remittas: non de
cipias me:quia mediator suz: nec debi
torē cui⁹ aīe salutē quero:et rn̄det cre-
ditor se ex toto corde liberare ipm̄ de-
bitorē:quare nō dicā ipm̄ liberatū: nō
video:nec curo qualitercūq3 sit satisfa-
ctū dūmō sit satisfactū ei.Si g mouen
tur ī ꝯtriū hoc faciūt in odiū vsurario
rū. Sigs.n.ex alia cā alij iīuriet' eqdez
hoc admittet gl3 theolog⁹ q̄ concordia
īter partes possit tractari:et pars ei⁹ qꝺ
deberet' ex pacto remitti.al's titulus ꝺ
trāsact].inutilis esset:et quare non idem
ꝺ vsura.Dicēdū ḡ et tenēdū q̄ p̄cibus
possit vel iussu iudicis:vel pactiōe par
tiū remissio fieri: et sic dicā vsurarium
absolutū.hec Hosti.Que qdē ītell'o ve
ra eē in foro cōtentioso:non ī foro ꝯsci
entie:vel etiam in foro cōsciētie q̄tum
ad ea que dubia essent:vtruz deberent
dari vel non q2 ratiōes sunt ad vtrāq3
partem:vel cum dubiū est q̄tū debeat

satisfacere p̄ dāno dato:et ad hoc faci-
unt rationes quas facit ipse Hosti.Sz
vbi certū:vel clarū ē debitum:vel rōne
vsurarū:vel alterius vsurpationis:nisi
debitor liberaliter remittat illud quod
remittit:etiā si de mille tm̄ decē remit
teret:si hoc facit q2 putat se aliter resi-
duū nō posse habere nil valet illa remis
sio facta etiaz publico peccato quo ad
aīam.Unde cum mercator infortunia
passus fallit et occultat multa de bonis
suis mobilibus:vt non perueniant ad
man⁹ creditoꝝ:et q̄rit ꝯpositionē cū eis
ꝺ minori quātitate q̄3 debeat:puta con
uenit respōdere singulis creditorib⁹ ad
rōnem.15.solidoꝝ p̄ libra:cum tm̄ poss3
totū dare vel cedere bonis: cui compo
sitioni assentiunt creditores: et ita reci
pientes liberant eum de residuo:cū illi
nō sponte:s3 coacte fecerint illā remissi
onē volētes illa parte potius carere q̄3
toto: animo et si cederet bonis totalit'
nihil sibi reseruando : et non sufficiunt
bona illa ad satisfaciēdū si postea pue
nerint ad pīguiorez fortunam tenētur
de residuo:de solut].c.odoardus. De
damnis datis tp̄e genere ad inuicem ī
ter ciuitates q̄nō et per quos potest fie
ri restitutio:q̄n faciunt pactū cum cer-
tis pactis:et capitulis. Nō q̄ in quadā
sūmula sic dicitur q̄ q̄uis sint pupilli
multi:et abn̄tes qui nō assentiunt:et for-
te ēt aliqui cōtradicūt ex prouectis qui
receperūt dāna iniuste:nec eis est satis-
factū nihilomin⁹ tm̄ ē bonū pacis: q̄ g
habēt rē publicā gerere pn̄t cū cōsensu
maioris partis subiectoꝝ sibi pact] pa
cis subdere et licite relaxare inuicē dā-
na data:et si fiat relaxatio p̄dicta tenet:
et valet.Nā et h⁹mō pn̄t etiā pro bono

reipublice sibi tallias imponere ꝛ hiꝰ: quas gabellas vocant. De bonis vero clericoꝝ ꝛ religiosoꝝ: nõ pñt laici facere relaxationẽ: qꝛ nõ sũt eoꝝ foro sbditi: nec de bonis ecclesiasticis pmittitur eis ali qua dispõ: vt di. 96. Bene pñt tñ hoc facere prelati spuales terraꝝ ad inuicẽ de ꝯsensu ꝛ ꝯuenientia clericoꝝ ꝛ religiosoꝝ qui dãna receperunt in guerra. Hãc aũt relaxationẽ quo ad laicos vel clericos intelligas de damnis da. de rebus ꝯsũptis. nam res extantes: vt equos pannos ꝛ hiꝰ qui habent ꝛ sciũt sua non esse: vtputa qꝛ bellũ iustũ non fuit ex pte suorum: vlꝫ si iustũ ab his acceperunt a quibus non poterant ipsa tenere non pñt: vñ si dños pprios inuenire pñt eis reddere tenent̃: alˀs si non inueniunt pauperibus erogare. Idẽ videt̃ dicendũ si d̾ iusticia belli dubitatur: nã vbi clare bellũ iustum est res accepte efficiũt̃ capiẽtiũ. di. i. c. ius militare. que tñ debẽt ĩter eos pportionabiliter distribui per duces belli: vt. 23. q. 5. c. dicat. nisi per publicũ edictũ datũ sit vnicuiqꝫ qđ capit. Pauperꝫ autẽ innocẽtũ nõ videtur tutũ bõa auferre cũ sint sine cłpa: nisi subsit cã: cũ sit ali quis puniendus. d̾ reg. iur. li. 6. Pena tñ tpali frequenter punitur vnus pro altero diuẽsis d̾ causis: vt. i. q. 4. ¶ De tutoribus curatoribus negociorũ aliorꝫ gestoribus filijsfamilias: ꝛ hiꝰ: qui extorserũt vsuras: vlꝫ fecerunt rapinas fraudes ꝛ dãna noĩe alieno. s. p pupillis patronis vel patribꝰ suis: nil tñ eorũ puenit ad eos: sꝫ ad pupillos dños vel patres eoꝝ: queritur vtruꝫ per eos possit ꝛ debeat fieri restitutio ipis pupillis: vel patribus seu dñis nesciẽtibꝰ ꝛ inuitis de bonis eoꝝ ad quos peruenerũt taliter extorta. Rꝰ. dicũt qdã idistincte q̈ sic in foro ꝯsciẽ: dũmõ nõ iminẽat inde periculũ vite cõsciẽ vlꝫ fame si deprehẽderet̃ aut scãdalũ sequatur: puta qꝛ aliqs credit̃ furatus fuisse illa q̃ ĩnocẽs est ꝛ hiꝰ. tales. n. vt dicunt illi non cõuertunt furtũ occulte illa recipientes: cũ pecunia fructus vel per rapinas ꝛ fraudes habita non sint eorũ: ꝛ rõ ẽ cũ cũ p efficacẽ causã predictoꝝ. s. tutoꝝ curatoꝝ: ꝛ hiꝰ: ꝛ per intermediũ illoꝝ tale iniustũ lucrum deuenerit ad manus pupilloꝝ: patronoꝝ: vlꝫ patrũ: ꝛ ad restitutionẽ sint obligati isti mediatores iustũ esse videt̃: vt que causa illoꝝ iniuste ablata sunt: nũc iuste licentiã habeãt illa satisfacere: ne ipi d̾ proprio satisfacere teneãt̃: ar. ad hoc d̾ re. iur. l. vbi dicit Chryso. Omis res p q̃scũqꝫ causas ꝯhit̃ per easdẽ dissoluitur. propterea ad hoc agẽdũ predicti tenet̃: ꝛ in hoc gerũt vtilẽ curã sui: ꝛ illoꝝ q̃ iniuste detinẽt aliena. Alij autẽ perfectiꝰ ꝛ equꝰ rñdent p distinctionẽ: vꝫ q̃ aut tales adhuc habent in manibꝰ administrationem rerum illoꝝ aut nõ: ꝛ ĩ pmo casu pñt ꝛ debent restituere de bonis illoꝝ ad quos peruenit lucrũ: qđ habẽt pre manibus si nolũt r̾manere ipi obligati ad satisfacieñ. d̾ suo. Et hoc siue occulte siue manifeste cũ sufficiẽti cautela: vt ab ipsis nõ possit postea repeti. Et ad hoc videtur facere ratio prime opinionis cum regula illa: Omnis res Si aũt nõ habẽt amplius administrationẽ: tũc subdistinguendũ est: qꝛ aut p̈dicti tutores pcuratores ꝛ huiusmodi non pñt illa restituere de suo: puta q̃ pauperes sunt: aut pñt: ꝛ si non possũt

ſufficit ꝙ denūcient ꝑncipalibꝰ ꝓ q̄bus
fecerunt vſuras:fraudes ⁊ hꝰ:q̄ igno-
rant quō fecerunt ꝓ eis talia illicita lu
cra que ad eos deuenerūt:vnde ⁊ obli
gati ſūt ad reſtitutionē:⁊ ſi non ſatiſfa
ciunt ipſi principales habeant ꝓpoſi-
tū ſatiſfaciendi de ſuo cū poterūt. Ad
accipiēdū aūt occulte a ꝑdictis ad hoc
nō tenēt̄:nec debēt:⁊ rō ē:qꝛ quo ad ſe
excuſati ſunt a reſtitutione rōne impo
tentie:vt.14.q.6.c.ſi res.quo ad illos ꝓ
quibus fecerunt vſuras:vl̄ fraudes au
ferēdo ab eis occulte: ꝑ hoc non proui
detur ſaluti eorū cū remaneāt obliga
ti in ꝯſciā: exquo ſciūt talia forefacta:
nec velint ſatiſfacere:⁊ ſic nō diſſoluit̄
peccatū:vel obligatio quo ad eſtimati
onē eoꝝ. Sꝫ nec pōt q̄s a priuata pſo-
na cogi ad reſtitutionē male ablatoꝝ:
niſi per iudicē eccleſiaſticū:vl̄ ciuilem
nec vr̄ bn̄ poſſe excuſari a furto cū con
tractet rē alienā inuito dn̄o:cū ī vſura
trāſferat̄ dn̄ium:per hoc ēt ſe exponit
multis periculis. Si aūt tales mediato
res ꝺ quibus dictū eſt pn̄t reſtituē cuꝫ
illi ad quos extorta peruenerūt nolūt
reſtituere q̄ principaliter obligantur:
pn̄t petere humiliter non ꝑ coactionē
vel fraudē a creditoribus vſurarū:vl̄
fraudum remiſſionē: cū penes eos n̄ re
manſerit pecunia fenebris:⁊ illi q̄ eam
habuerūt remaneāt pricipalit̄ obliga-
ti:qꝛ remiſſione obtenta libere: ⁊ ſpōte
amplius nō tenebūtur: ſꝫ tm̄ ꝑncipa-
lis:niſi ⁊ eis fieret remiſſio:ꝙ ſi remiſ-
ſionē facere non vellent tenet̄ ſatiſfacē
de ſuo: ⁊ tūc vſqꝫ ad q̄ntitatem ſolutaꝫ
ꝓ illis poterūt occulte accipere de bo-
nis eoꝝ:ſi alias ꝑ viā iudicij habē non
poſſūt:ita tn̄ ꝙ nō ſequat̄ ſcandalū vel

periculū que ſemper vitāda ſunt. Ubi
autē mediator talis ſic ſatiſfecit:debet
per aliqueꝫ modū cautū declarare illi
q̄ ſciebat ſe obligatū ad illud amplꝰ n̄
teneri: vtputa ſi dicat ſe nō curare ab
eo illa recuperare quaſi ac ſi donaſſet
vl̄ declarare heredibꝰ ſuis:ꝙ n̄ recipi-
ant a tali pſōa aliq̄d vt debitū ꝓ tali cā
⁊ hꝰ. Bona.n.fides nō patit̄ vt ſemel
exactum bis exigatur:ꝺ re.iur.libꝰ 6º.
Quantum ad quintum.ſ.cui fienda
eſt reſtitutio ſeu datio rei ablate vl̄ ali
as illicite acquiſite. Pro fundamento
notanda eſt diſtīctio quā ponit Tho.
2ª2ᵉ.q.32.dicens. Tripliciter pōt ali-
quid eſſe acquiſituꝫ. Uno modo quia
id quod acquiritur illicite debetur ei
a quo acquiſitum extortum eſt: ⁊ ſiue
non transferatur dn̄ium illius rei in ac
cipienteꝫ:vt in furto ⁊ rapina: ſiue trn̄ſ
feratur: vt in vſura:tn̄ cōpetit repetitō
Scđo modo dicit̄ aliquid illicite acq
ſitum:ita ꝙ ille q̄ illicite acquiſiuit: n̄
poteſt illud retinere:nec tn̄ debetur il-
li a quo acq̄ſiuit:qꝛ ille contra iuſticiā
dedit:⁊ ille contra iuſticiam accepit:vt
in ſimonia ⁊ ſimilibus:in q̄bus ipa da
tio ⁊ acceptio eſt contra legeꝫ. Tertio
mō dr̄ illicite acquiſitū:nō ꝙ ipa acq-
ſitio ſit illicita:ſed illud ex quo acqui-
ritur eſt illicitū:exquo trn̄ſfert̄ dn̄ium
nec cōpetit repetitio: vt in meretricio:
⁊ hꝰ:nā meretrix turpiter agit:⁊ ꝯtra
legē dei fornicādo:ſꝫ ipa acquiſitio:vl̄
datio pecunie ꝓ hꝰ illicitis nō eſt illici
ta nec contra legeꝫ dei:⁊ hoc ꝓprie dr̄
turpe lucrum. De illicitis q̄ iſto tertio
mō acquiſitis ſm̄ Tho. ⁊ Rai. poteſt
dari elemoſyna:⁊ pōt etiā retineri ni-
ſi ſuperfluū ꝑ fraudē vel dolū mulier

extorserit: q2 illud esset restituendum: ꝛ ad hoc pertinēt lucra facta ex histriōa tu illicito ex duello: ex torneamēto: ex sertis factis de floribus: ꝛ alijs hiꝰ: q̊ꝝ vsus est cōiter ad lasciuiaȝ: ex decijs factis: ex mathematica seu arte diuinatoria: ex lucro negociationis aduocationis vel medicine ī casu nō cōcesso quo ad clericos: in his dixerunt aliqui non posse fiē̄i elemosynā: ga vt dr̄ Thobie honora deū ď tua substantia: ꝛ iterum honora deum de tuis iustis laboribus ꝛ.14.q.4.c.elemosyna.ꝛ.1.q.1.nō est putanda. Sed hoc non est verū ꝫ Tho. ꝛ Rai. ꝛ alios cōiter. Predicta autem capitula allegata hoc intendunt: ꝙ nō licet dare elemosynā ď male acq̄sitis. que.s. debēt certis personis restitui: vel ꝙ non debet aliquis aliquod facere illicitū vt det elemosynā. Et q̄ꝫuis q̄dam distinguant vt dicit Uul. ꝙ in his que ꝓhibita sunt: q2 mala: ꝛ non puniūtur a iure nisi infamia: vt meretricium duellum ꝛ huiusmodi: talia pn̄t retineri. Sed que mala sūt quia prohibita a iure: vt torneamēta: ꝛ negociatio quo ad clericos: ꝛ huiusmodi: ꝛ talia non possunt retineri ad vsum suuȝ: sed debent pauperibus erogari. lꝫ hec distinctō videat̄ esse ꝓbabilis: tn̄ q2 pene sūt restringende nō ampliāde: ꝛ qui nimis emūgit elicit sanguinem. Ber. Credo ꝙ in predictis oībus casibus ꝛ similibus bonum est: ꝛ salubre ꝙ penitens inducat̄ ad erogañ. pauperibus: nō tn̄ cogēdus ad hoc: nec si nō velit in hoc est iudicādus nō esse ī statu salutis si n̄ velit hiꝰ penitentiaȝ agere: vel accipere.s. ꝙ hiꝰ lucra pauperibus eroget: nisi in casibꝰ a iure expressis vt in simonia: ꝛ idem ďe eo qď datur iudici ad corrūpēdum eū ꝛ huiusmodi vt infra dicet̄. Scďm ğ Tho. Uul Rai. ꝛ Inno. ď huiusmodi debet dari elemosyna debito honestatis ꝛ cōsilij: non debito necessitatꝭ salutis: ꝛ sic intelligitur illud.14.q.4.qui habetis. Nō ē ergo illud acceptū sic restituendū ei a quo acceptū ē: q2 in turpi causa melior est conditio possidentis.ff.de conditione ob turpem causaȝ.

¶ De illicite acq̄sitis 2°. mō: vȝ cū illud sic acquisitum nō debet̄ ei a quo ē sic acquisitum: nec tn̄ acquirēs pōt ꝓ se retinere. Illud pōt ꝛ dȝ ď necessitate salutis nō solum ď cōsilio ꝛ honestate pauperibus erogari: ꝛ hiꝰ ratō ē ꝭm Tho. 2ª2ᵉ.q.62. q2 ipsa datio ꝛ acceptio est lege prohibita: vt in simonia. Quidam tn̄ extendūt istū 2ᵐ modū ad omne lucrū ī quo cōmittitur peccatuȝ in dante ꝛ recipiente nō solū in simonia: ꝫ etiaȝ in pecunia accepta ex adulterio: ꝛ pro vsura: cuȝ quis accipit mutuū sine causa rationabili: puta vt amplius ditet̄ ꝛ inde soluit vsurā. Illā vsurā vt dicūt q̄ accipit retinere nō pōt: nec tn̄ ei debet reddere q̄ dedit: quia turpiter operatꝰ est: dando mutuum ei quē nouerat nō īdigere. Sed Tho. nō dicit hoc: sed cū datio est cōtra legē. In dicto autē casū datio pecunie ꝓ mutuo non est peccatū: ꝫ accipere illo mō vsurario mutuū ē peccatū: q2 dat illi occasionem mali. Unn̄ lꝫ peccet mortaliter sic mutuū accipiēdo: dȝ tn̄ potiꝰ reddē illi a q̊ accepit q̄ꝫ pauperibꝰ erogare: nisi vbi nō īueniret̄ ille a q̊ accepit: vl' ēt si vellet illā vsuram reddē n̄ vsurario: ꝫ his a q̄bus extorsit ipē vsurariꝰ vsuras ꝓ eo satissaciēdo ꝓ illa parte: ꝛ tē dȝ vsurario

significare ne iterꝫ illi restituat: ꝛ preci
pue debet hoc facere cū licētia epi: vt
si dictus vsurariꝰ vellet ab eo repetere
eps cogat illū desistere a repetitione: ꝛ
ex quo vtiliter gestū est negociū ratuꝫ
habere dꝫ: ñ tñ tenetᷣ ad hoc .s. ingrere
vł dare his qbus debitor est vsurarius
sꝫ sufficit ꝙ r̄stituat a quo accepit: pau
peribus aūt erogare nō debꝫ: cū nouit
eum a quo accepit: ꝛ pōt ei dare: quod
expresse ostēdit Aug. dicēs: Nolite fa-
cere elemosynas ꝺ fenore ꝛ vsuris. 14.
q.5. nā cū datᷣ pauperibus qꝺ debetur
certe persone nō liberatur a restitutōis
obligatione ad illā personam: vt habe
tur ex̄ de homi. c. sicut dignū. circa finē
sed in simonia ip̄a datio ꝛ acceptio pe
cunie est prohibita. Uñ dr̄. 1. q. 1. c. ana-
thema danti anathema accipienti: ꝛ iō
nec sibi retinere valet: nec illi reddere
qui dedit: sed debet de necessitate salu-
tis pauperibus erogare si pōt: vel illi
ecclesie ī cuius iniuriā data est pecunia
applicari: vł aliter ꝓuideri ꝓut habes
in. 2. parte sum. ti. 1. c. 1. Similiter ī iu-
dicio ꝓhibitum est iudici vel assessori
cū habēt certū salariū accipere alqd a
partibus ꝓ iudicādo: vł nō iudicando
vel iudicādo bñ vel male: ꝛ testi est ꝓ-
hibituꝫ accipere ꝓ testimonio ferendo
vñ Aug. Ideo nō dꝫ vendere iudex iu
stū iudiciū: aut testis verꝫ testimonium
qꝛ vendit aduocatus iustum patrocini
um: ꝛ iurisconsultus verꝫ cōsiliū. Illi eī
ī vtrāqꝫ partē ad examē adhibentᷣ: isti
in vna parte cōsistunt. 14. q. 5. c. ñ sane.
Quod ḡ recipit iudex ꝓ hiꝰ: vł testis ꝓ
se retinere non pōt: sed debet illi resti-
tui qui dedit: si iuste dedit: puta vt iu-
ste iudicaret intēdēs redimere q̊dā mō

vexationem suam. Unde Augu. in. d. c
non sane. Ille solet male sibi ablatā pe
cuniam repetere: qui iustum iudiciuꝫ
emit: qm̄ venale esse nō debuit. Sed si
pecunia data fuit iudici ad eū corrūpē
dū: vel testi ad falsum testimoniū dicē
dū: vł alicui ad falso accusādū: vel ad-
uocato ad iniuste aduocādū: illi datō ī
reddi nō debet: qꝛ turpiter dedit: nec si
bi retinere dꝫ: sed pauperibus elargiri
vł illi in cuius iniuriā data ē: ꝛ p̄cipue
si ex hoc amisisset iustā causā: habētur
hec ī. d. c. nō sane. ꝓut ibi nōt Jo. and. ꝛ
Archi. ꝛ. 11. q. 3. c. qui recte. ꝛ Inno. ex̄
de īmu. ecc. c. qꝛ pleriqꝫ. Rai. ꝛ Hostiē.
in sum. Similiter inferiores officiales
vt nuncij missi ꝛ huiusmodi: si aliquid
extorquent per improbitatem: vt dena
riū paruū: ꝛ huiusmodi tenētᷣ paupibꝰ
erogare: ꝛ hoc vbi certū salarium reci
piunt: vt dicit glo. in. c. non sane. Nam
cum salariū sufficiēs recipiunt: siq̄ ex
torquent debent restituere: si est qd nō
bile. ꝛ idē videtᷣ dicēdū ꝺ nōrijs came-
rarijs ꝛ hiꝰ: qui officio suo exigunt ali
qd a personis. Si eī habēt sufficiēs sa-
lariū tenentᷣ ad restōem eorū que acci
piunt: nec videtᷣ excusare consuetudo
cū sit irrationabilis: ar. 23. q. 1. c. milita
re. vł pauperibus erogare: si ꝺ facili ñ
p̄t īueniri. Si vero salariū nō haberēt
vel non sufficiēs credo ꝙ ꝯsuetudo ex
cusaret: qꝛ nemo cogitᷣ suis stipendijs
militare: ar. insup de his qui accipiunt
pecuniam ab accusatis: vel incarcera-
tis: anteq̄ꝫ ꝓferatᷣ sñia contra eos vt in
tercedant pro eis ꝛ liberentᷣ. Sciēdum
ꝙ si accusati: vł incarcerati sūt culpa-
biles vñ ꝛ merito ꝯdēnādi: illā pecuniā
nec reddere debēt datoribus: qꝛ turpitᷣ

dederũt:nec sibi retinere pñt:q₂ turpi-
ter acceperunt īpedīētes iusticiã: ſʒ de
bēt pauperibus erogari:ar.14.q.5.qui
habetis. ¶Si v̄o sunt innocentes: ⁊ ad
redimēdam suam vexationē dederũt
⁊ ꝓcurandã sui liberationē:si intercef-
sores eorũʒ sunt officiales salariati al's
pecuniã ꝓ hoc receptã reddere debent
vl' pauperibus erogare:nisi data fuissʒ
per modũ doni ⁊ libēalitatis: ⁊ p̄cipue
post liberationē: q₂ tũc retineri posset
ar.i.q.z.c.sicut eps. ⁊ similit̄ si intercef
sores nõ sunt officiales salariati:ſʒ pri-
uate ꝓsone laborando ꝓ huiusmodi iu
sta liberatione iuste faciunt:⁊ quod eis
dat̄ iuste retinere valent. Itē d̄ pecũia
data ꝓ adulterio cõmisso vl' cõmitten
do q̄ʒuis quidã dicãt ꝙ debet dari nõ
ei qui dedit:nec sibi retineri : ſʒ ei dari
in cui⁹ iniuriaʒ data ē.s.marito:si vxor
eius cõmisit adulteriũ: exquo pecuniã
habuit videt̄ ꝙ potius debeat paupe-
ribus erogari:nisi ille maritus eēt pau
per:q₂ ꝓpt̄ paupertatē posset ēt ꝯfessor
ipsi mulieri tanq̄ʒ pauperi dimittere:⁊
silr̄ d̄ viro cõmittēte adulteriũ quo ad
vxorem caste viuentē: ⁊ videtur esse in
huiusmodi quasi idem ius:sicut ⁊ ī tur
pi lucro:vt in meretricõ:quod etiã pōt
retineri sic acquisitum:nisi ꝙ leges ꝓ-
hibent adulteria ⁊ puniunt : non autēʒ
simplicē fornicationē ⁊ meretricia. Ni
hilominus d̄ pecunia data ꝓ adulterio
nil statuũt:sicut de pecunia simoniaca
⁊ aliȷ̈s huiusmodi:vñ pauperib⁹ eroga
ri potius inducēdi sunt.14.q.5.c.ñ sane
De acq̄sitis ꝑ ludos fortune extra illos
casus in qb⁹ dʒ acq̄sitũ ꝓ huiusmodi re
stitui debent pauperibus erogari:quã
doq₃ etiam posset sibi retinere. Sed d̄
hoc.s̄.e.li⁹ ti.i. ¶De illicite acquisitis
primo modo.i.cum debetur illud acq̄
situm ei a quo acquisitum est vt ī fur-
to: rapina:vsura:⁊ huiusmōi. Regula
est ꝙ huiusmodi sunt r̄stituēda spolia
tis:siue sint dñi illaꝝ reruʒ:siue ad eos
spectet rem non fuisse ablatam: vt acci
dit in pignore deposito commodato ⁊
huiusmodi.lʒ.n.tales qui habent pigno
ra deposita ⁊ huiusmodi nõ sint dñi il
larũ rerum:tamē ex honesta causa illa
tenent:iõ his debēt restitui talia ablata
nõ dñis ipsaꝝ reꝝ: ⁊ sic intelligo illud
3.q.i.c.reintegranda sunt omnia spolia
tis.extra d̄ restitut].spo.per totum. Si
aũt res ablata est ab eo qui iniuste ha-
buerat : puta per furtũ vel ꝑ rapinam
restituenda est dño illius rei: nõ illi fu
ratori q̄ʒuis autēʒ malefaceret talis re
stituendo furatori a quo ipse accepē at
⁊ nõ dño rei ipsius quem nouit:tñ ſm
Uber. liberatus ē ab obligatione resti
tutionis:q₂ reposuit reʒ in pristinũ sta
tũ ⁊ gradũ. Quidam tñ dicunt ꝙ illud
qd̄ acq̄rit̄ ex vsura mentali tm̄:non dʒ
illi restitui q̄ dedit :quia a se volũtarie
abdicauit:nec tñ sibi debet retinere q̄a
ꝯ legē accepit:extra d̄ vsu.c.consuluit.
ſʒ debet pauperibus erogari:ar.c.sicut
dignũ ex̄ de homi.de vsu.c.cũ tu. Sed
ista iura inducta videntur esse ꝯ taleʒ
opinionē.nã ibi dicitur ꝙ debent abla
ta restitui eis quoꝝ fuerũt si reperiũt̄
vel eoꝝ hēdibus: nec aliqd̄ ius:nec ali
quis doctor solēnis facit istam distictõ
nē īter vsuram mētaleʒ ⁊ pactionalem
vt prima debeat r̄stitui ei qui dedit.2ª
aũt nõ:sed pauperibus erogari. Sʒ si
cut indistincte dicit Aug.de accept].ꝑ
furtũ ⁊ rapinaʒ ꝙ debent restitui: non

dari pauperibus sic inquiens: Qui cō
tra ius societatis humane: furt] rapis
inuasionibus: oppressiōibus aliqua ab
stulerūt reddenda potius q̄ꝫ donanda
censemus exēplo zachei. 14. q. 5. c. nō sa
ne. ita ⁊ indistincte dicit idē d̄ vsuris.
Nolite elemosynas facē d̄ vsuris. q. ea
quasi dicat hec reddenda sunt nō pau
peribus dāda: cū. s. inueniūtur q̲ dede-
rūt ipsas vsuras. Et cum dr̄ ꝙ q̲ dedit
vsuras voluntarie illud a se abdicauit.
R°. ꝙ si dedit ex liberalitate ⁊ per mo
dū doni veꝛ eēt: ⁊ tūc recipiēs hoc sci-
ens nō tenet̄ restituere: nec pauperibꝰ
dare. Sꝫ si dedit rōne mutui principa-
liter nō abdicauit illud volūtarie: sup-
ple sꝫ ꝯditionate: ne mutuās reputaret
se grauatū: ⁊ istū ingratū: ⁊ sic alia vi-
ce nō inueniret mutuū: ⁊ ideo sibi debꝫ
restitui vsura. Si autē nil accepit vltra
sortem q̄ꝫuis hoc non intenderet ī nul-
lo tenetur nec illi: nec pauperibus.
¶ Pro huiusmodi aūt maiori declara
tione sciendū ꝙ in re que dꝫ restitui se
aliq̲s tripl'r p̄t habē: q2 aut est verꝰ dn̄s
aut heres eius: aut solū est dispensator
circa ipsam rem. ⁊ ī primo casu cuꝫ. s. ē
verus dn̄s rei ablate debet sibi restitui
si pōt. 3. q. 1. c. reintegranda. ⁊ fere p̲ to-
tam questionem. Et hoc nisi iusto bel-
lo: vel iusto edicto imperiali: vel eccl'ia
stico ille cui res sublata est priuaretur
iure rehabendi simpliciter: vel ad tp̄s.
nam cum cōtingeret hoc puta q2 tāq̄ꝫ
hereticus cōdēnatus est dn̄s rei: vel de
crīe lese maiestatis ꝯuictus. ī quibꝰ casi
bus oīa ꝯfiscant̄ post sn̄iam super hoc
nō sibi sꝫ fisco debent oīa sua applicāi
ex̄ de here. c. excōicamus. Insup si dn̄s
rei ablate n̄ hꝫ administratiōeꝫ bonoꝝ
suoꝝ: vt pupillus: dꝫ illud reddi tutori
vel curatori. In 2°. vo casu. s. cum legi
timus heres est sibi debent ablata resti
tui: sed cū tali distinctione ꝫm Rai. q̲a
si heredes sunt plures vnicuiq̲ꝫ ꝫm p̲-
portiones sue hereditarie partis resti-
tuēdū ē. Si autē heres in aliqua deter
minata q̄ꝫtitate cōstitutus sit: puta ī. c.
vel in domo ⁊ nō plus: tūc restitutio n̄
fiet heredi: sed illi vel illis quibus testa
tor cōmisit dispēsationē bonoꝝ suoꝝ.
Si vero defūctus ī morte sua: oīa bo-
na sua legauit pauperibus ⁊ pijs locis
quibus illa legata sunt acquirit̄ ius in
bonis defuncti p̄ntibus ⁊ futuris: vn̄ ⁊
eis dꝫ restitui. In tertio casu. s. cum est
dispensator reꝝ: vt epi ⁊ alij prelati ec-
clesiaꝝ: ⁊ gubernatores hospitalium ē
distinguēdū: q2 cū dāt aliqua alijs: aut
dāt de rebus suis p̲prijs: puta patrimo
nialibus vel per īdustriā acq̲sitis: sicut
scripture doctrine ⁊ huiusmōi: ⁊ d̄ hu
iusmodi dando quibuscunq̲ꝫ ēt malis
vt meretricibus ⁊ histrionibus q̄ꝫuis
grauiter peccent: vt illud. 88. di. c. dōa-
re. tn̄ nō tenēt̄ ad restitutiōeꝫ: nec illi q̲
huiusmodi recipiunt ab eis ꝫm Rai. ⁊
Ulri. aut dant d̄ fructibus ecclesiaruꝫ
suaꝝ ⁊ locoꝝ pioꝝ ad mensam eorum
seu vsū spālit̄ deputatis: ⁊ tunc etiam
male vtendo ⁊ dando male faciūt: non
tn̄ tenent̄ ad restitutionē ipsi: nec q̲ re-
cipiūt ab eis nisi reciperēt p̲ extorsio-
nes fraudes: ⁊ volentias: ⁊ hiꝰ tunc tene
rent̄: ⁊ hoc ꝫꝫ Tho. 2. 2. q. 185. ⁊ ꝫꝫ Ul
ri. Aut dant d̄ bonis ecclesie depuatis
ad cultum diuinum: vel. c. distruendis
aut pauperibus erogandis specialiter
vel cum etiam multipliciter cōmittun
tur dispensationi sue sine distinctione

ſibi deputatoꝝ ad vitam ab alijs:⁊ tūc ſi dant cā neceſſitatiſ ſeu elemoſyne bn̄ faciūt:nec ipſi tenent̄:nec qui recipiūt ad reſtituendū:niſi darent de his que ſunt diſtincte deputata clericis:q꜄ tunc tenentur eis ꝺ eo qꝺ abſtulit ab eis:q꜄ non danda eſt elemoſyna ꝺ alieno.14. q.5.c.neqꜫ.Si dant perſonis honeſtiſ ꝓ patrocinio ⁊ labore quem impendunt eccleſijs etiam laudabiliter faciunt ſm quantitatem laboris ⁊ induſtrie.Eccleſiaſticis ei vtilitatibus ſeruientes eccleſiaſtica oꝫ remuneratione gaudere.12. q.2.c.quicūqꜫ.Nec ergo p̄lati dantes: nec recipiētes ꝓ huiuſmodi tenētur in aliquo reſtituere.Sꝫ ſi dant rōne parē tele:cū tn̄ nō indigeāt:vel cauſa fauoris humani erga principes nō facerēt ad redimēdam vexationē quo ad tyrānos ⁊ ſimiles:vl̄ dant cā turpitudinis vt meretricibꝰ ⁊ hiꝰ:tenent̄ ad reſtituēdū:que ſic male dederunt:nō quidē de bonis eccleſie: ſꝫ ꝺ bonis patrimonialibus ſi habēt:vel per induſtriā acq̄ſitis Illi ēt q̲ ſic talia que alijs debebantur male accipiūt:tenēt̄ reſtituere: niſi ipe q̲ dedit ſatiſfeciſſet. Tho.vbi.s̄.debent autē dare vel ſucceſſori eius qui dedit vel in vtilitatē eccleſie ꝯuertere cum licentia ſuperioris:vel pauperibꝰ erogare:ſi illa pauperibꝰ debebant̄.Qui aūt recipiūt a religioſis ꝓpt̄ īiuſtā cauſā vel ſine licētia ſuperioris debēt reſtituere prelato ipſius monaſterij vl̄ ꝯuētꝰ vel al̄s in vtilitatē monaſterij cōuertē vel expendere:precipue ſi ipſe prelatus fuit qui male dedit.In omni auteꝫ caſu ex ſupradictis debet fieri ita ꝙ peccatum quod eſt occultū non manifeſtetur:⁊ ita ꝙ nō ſequatur maiꝰ ſcādalum ar.di.12.c.duo.Qui autē tenētur alicui eccleſie vel loco pio debent illud dare gubernatori ſeu rectori eius loci:niſi ille rector nō haberet iuſtum tituluꝫ: ſed vſurpatū vl̄ ꝓbabilit̄ credat̄ male vſurum:tunc enī poſſet in vtilitatem illius loci conuerti vel ſucceſſori reſeruare.

Quātū ad ſextū.ſ.cur ſit fiēda reſtitutio.Ad hoꝰ beatꝰ Tho.2ª2ᵉ.q.62.aſſignat rōnē:vꝫ q꜄ reſtitutio ē actus iuſticie:ad iuſticiā aūt habēdā ⁊ exercēdā q̲lꝫ tenet̄.Conſiſtit aūt iuſticia ī q̄daꝫ equalitate que tollit̄ per vſurpationeꝫ ⁊ detentionem aliene rei: ⁊ reparari n̄ pōt:niſi per iteratam dationem: ſeu ꝑ aſſignationē rei ei cuius erat ſi p̄t:⁊ iō tenet̄ reſtituere.Sꝫ nō ꝙ ſicut quilibet qui ē ſui iur] pōt donare rē ſuam: ita pōt etiā remittere rem ſibi debitā gratis ⁊ relaxare ſuo debitōi:que remiſſio ſiue donatio libere facta ſine fraude:⁊ coactione poſtqꜫ facta eſt per penitentiam nō poteſt reuocari:vt dicit Rai. ar.7.q.i.c.qꜫpericuloſū. Sꝫ ſcien̄.ꝙ illi qui ponūt ſe in manibus creditoꝝ ꝓmittēdo ſeu offerēdo ſe ad dādū qꝺ peterēt:rogātes tn̄ ꝙ totū vel partem dimittāt:ſed nō intēdūt reſtituere:immo ſperant ꝙ ꝓ nihilo vel modico quietabuntur:al̄s nō ſe ponerent in manibuſ coꝝ:a peccato quidē rapine vſure ſeu alterius male vſurpationis non ſūt abſoluti:q꜄ peccatū per pn̄iaꝫ ⁊ ꝯfeſſiōeꝫ dimittit̄ quā illi vere n̄ habēt. Sꝫ vtꝝ abſoluti ſint a debito ſeu obligatione r̄ſtituēdi:diſtiguen̄ ſꝫ Egi.ī quodlibꝫ. q꜄ ſi creditor ꝓpria volūtate ⁊ liberalitate dimiſit ⁊ donauit non curās ꝙ debitor ītēderet nō tenet̄ ipſe debitor amplius reſtituere ſi hoc ei clare conſtat

Sec⁹ aũt ſi creditoꝛ decept⁹: vľ coact⁹
vľ deſperatus.i.ꝙ nunq̃ ſperabat ſe il-
lud debitũ ab eo poſſe habere vľ ñ poſ
ſe habere totũ:ꝛ iõ potius voluit habẽ
partẽ q̃ȝ nihil dubitãſ ne nihil habẽt ſi
totũ vellet habẽ. Talis.n.remiſſio ñ va
let:ꝛ adhuc obligať ad reſtituẽdũ. Sȝ
qꝛ hec materia eſt multum vtilis ꝛ ne-
ceſſaria ſciri:ꝛ in frequenti pꝛactica:iõ
ſeroſius ꝛ plenius tractanda:ꝛ quid ſẽ
tiant docto.in hoc referendum. Cuȝ er
go q̃rit᷑ vtꝝ vſurario vľ cuilibet alteri
q hȝ aliena ſufficiat in foꝛo conſcientie
remiſſio ſibi ſacta ab his a quibus ex-
toꝛſit vſuras vel alia male ablata : vel
ab heredibus eoꝝ ſi illi nõ viuũt.rñde
tur diuerſimode a diuerſis:vt in.§.ſe-
quẽtib⁹. Girar.ꝺ ſenis aſſerit ꝙ habẽs
male ablata niſi reddat aut ſufficiẽtem
faciat cautionẽ ñ p̃t liberari a ſua obli
gatiõe p aliũ modũ:cũ põt aliquo mõ
reſtituere:nec ei põt debitũ deobligari
Et p̃mo p viã remiſſiõis. 2°. nec p viaȝ
ſatiſfactionis.3°.nec per viam liberatio
nis. 4°.nec per viam tranſlationis. 5°.
nec per viam donationis. 6°. nec per
viam renunciationis. 7°. nec per viaȝ
conueniẽtie ꝛ diſcretionis. Inducit ad
hoc has rationes que non videtur mľ
tum vigere:ſed ſine multa difficultate
ſolui poſſunt per eos qui tenent ꝙ abſ
q̃ȝ actuali reſtitutione poteſt tolli obli
gatio male ablatoꝝ ab eo cui obligať
per quenlibet hoꝛum modoꝛum: dum
modo nil fiat in fraudem:vel per me-
tũ vel p deſperationẽ.ſ.non rehabendi
ſed libere ſponte gratis ꝛ ſcienter . Si
ei fraudulenter coacte vel huiuſmodi
fieret talis deobligatõ locũ hȝ qꝺ dicit
ꝛ ñ aliť:ꝙ ñ poſſit tolli talis obligatio
per viã remiſſionis niſi reſtituať ꝓbat
ſic. Nullus ẽ capax r̃miſſiõis niſi a pec
cato pꝛius deſiſtat: ſȝ habẽs rem male
ablatã q̃ȝdiu remanet obligat⁹ ad red-
deñ.ñ dr̃ deſiſtẽ a peccato:ergo ñ ẽ ca-
pax remiſſionis:ꝛ p ꝯñs obligatio illa
tolli nõ põt per viã remiſſionis. ad qꝺ
facit regula peccatuȝ.ꝺ re.iur.in.6. Re
ſtitutio enim per quam obligatio tolli
tur ẽ p̃uia remiſſioni.vñ non videť re-
miſſio fieri niſi per reſtitutionẽ tollať
pꝛius obliga°. Sȝ ad hoc reſpõdet ma
ioꝛ põt ĩtelligi dupliciť. Uno mõ vt in
telligatur ꝺ remiſſione debiti rei abla-
te:ꝛ ſic videť falſa:naȝ poteſt alicui re
mitti debitum ſi vult ſm̃ Egi. ¶ Scꝺo
mõ vt intelligas de remiſſione peccati
ꝛ tunc ẽ vera maioꝛ ꝛ minoꝛ falſa:naȝ
habẽs male ablata ſi nõ poteſt reſtituẽ
vllo mõ: remanet obligatus ad reſtitu
tionẽ cum poterit:ex̃ ꝺ ſolut͏̃.c.odoar
dus.ꝛ tñ deſiſtit a peccato ſi penitet ꝛ
ꝓponit reſtituere in futuꝝ. Sed ſi põt
reſtituere ſed male: ꝛ hoc ĩtẽdit facere
ſi creditoꝛ non remittat:talis ẽt adhuc
r̃manet obligatus ad reſtitueñ:ꝛ tñ de
ſiſtit a peccato penitẽdo:ꝛ quod pẽdet
ex regula augeri peccatuȝ:ꝙ reſtitutio
eſt pꝛeuia remiſſionis:verũ ẽ ꝺ reſtitu
tione non ſolũ actuali ſed ẽt mentali: ꝛ
in ꝓpoſito ꝛ in equiualenti. Q nõ tol-
lať per viam ſatiſfactionis pꝛobat ſic.
Satiſfacere ẽ peccatoꝝ cauſas excidẽ
ꝛ eoꝝ ſuggeſtionibus additũ nõ indul
gere.ꝺ pe.di.3.circa p̃n. Cũ ergo abla-
tio detetio rei.ſ.peccati qꝺ fit p oppoſi
tũ ſuũ.ſ.reſtitutionẽ.igiť niſi reſtituať
nõ videtur poſſe ſatiſfacere q̃ȝtũcunq̃ȝ
acceptet creditoꝛ. Inſuper cum p ſatiſ
factionẽ nõ ſolũ repareť amicitia:ſȝ ẽt

equalitas iuſticie que ablata erant per
vſurpationē ⁊ detentionē alienoꝝ niſi
tollatur cā iniuſticie ⁊ inequalitatis: q̄
fit ꝑ reſtitutionē ſubtractoꝝ dum cre-
ditori redditur qꝺ min⁹ habebat q̄ȝ de
bebat ab ipſo vſurpatore qui plus ha-
bebat q̄ȝ debebat: nō reparabit̄ iuſticie
equalitas: ⁊ ſic n̄ fiet ſatiſfactio niſi red
dat ablata. Satiſfactio ei fieri dȝ ꝑ ipȝ
debitorem qui violauit iuſticiam vſur
pando aliena non per creditorem. Ad
h⁰ reſponderi pōt ꝙ vtiqȝ peccati cā ex
cidi nō pōt niſi ꝑ reſtitutionē: ſȝ reſtitu
tio nō ſolū fieri pōt actu ſȝ ēt mēte ⁊ ꝓ
poſito: al' qui nō pōt reſtituere cuȝ nil
habeat: ſequeret̄ ꝙ nō poſſet ſatiſfacē
ꝓ peccatis: qꝺ eſt falſū. Similiter etiaȝ
equalitas iuſticie reparari pōt nō ſolū
ꝑ actualē reſtitutionē: ſed ēt per alium
modū: ꝑ quē ſibi creditor vel iniuriaȝ
paſſus reputat ſibi ſatiſfactū. Fit q̊qȝ ī
huiuſmodi remiſſione ſatiſfactō ꝑ de-
bitorē qui violauit iuſticiaȝ duȝ habȝ
animū paratū: ⁊ ſe offert ad reſtituen-
dū ſi nō remittit. Tertio ꝓbat ꝙ n̄ tol-
lat̄ ꝑ viā liberationis ſic Chriſo. dicit
ex̄ ꝺ regu. iur l. c. oīs res per quaſcunqȝ
cauſas naſcit̄ ꝑ eaſdē diſſoluitur. Sed
obligatio talis iniuſti detētoris naſcit̄
ꝑ ſolā ei⁹ deꝑuatā volūtatē. ſ. rapiendo
vel tenēdo vel detinēdo rē alienā: ergo
diſſolui nō poterit niſi per voluntateȝ
ſ. rectificataȝ. ſ. in reſtituendo ablata: ⁊
ſic vr̄ ꝙ non ſufficiat voluntaſ eius cui
fieri dȝ reſtō ad tollen̄. obligationē cuȝ
nō fuerit cā ipſi⁹. Ad qꝺ reſpōderi pt
ꝙ volūtas depꝛauata vſurpationis re
ctificari pōt nō ſolū per actualem re-
ſtitutionē: ſȝ per ītētionē volūtariā re-
ſtituēdi ſi ille ſpōte noluerit remittere

⁊ ſic n̄ ſolū volūtas creditoris: ſed ⁊ de
bitoris volūtas: que fuit cauſa obliga-
tionis ꝯcurrit ad liberādū obligatoreȝ
dū ſe offert ad ſatiſfaciēdum creditori
ad placitū. Quantum ad. 4ᵐ. ſ. per viā
trāſlationis ⁊ acqſitiōis dn̄ij ꝓbat ꝙ n̄
poſſit tolli obligatio ſic. Preſuppoſito
ꝙ ī vſura nō trāſferat̄ dn̄iuȝ ſȝ q̊ſdaȝ
tunc aſſumit̄ talis regula. Nullus pōt
ī re detinēda iniuſtus titulus aduenire
niſi ꝑus iuſt⁹ auferat̄ titulus. nā īiuſt⁹
titulus auferri nō pōt abſqȝ h⁰ ꝙ iuſt⁹
titul⁹ acqrat̄ ⁊ ecōuerſo: ⁊ iccirco erit
alia actio: per quā iniuſtus titulus tol
lit̄: ⁊ per quā iuſtus titulus acquiritur
Nullus ergo aduenire poterit iuſt⁹ ti-
tulus per aliquam actionem niſi ei au
feratur iniuſt⁹ titulus ꝑ aliā actionem
Sȝ illis q acqrūt dn̄iuȝ in re detinēda
aduenit iuſt⁹ titul⁹ ꝑ dn̄ij acqſitōȝ. ergo
ſi prius habuit īiuſtū titulū ꝑ rei alie-
ne vſurpatōeȝ ⁊ detētiōeȝ: oȝ ꝙ dictus
titulus iniuſtus auferat̄ ꝑ eiuſdeȝ rei
reſtitutiōeȝ aut dn̄ij acqſitōeȝ: ⁊ ſic nō
ē capax dn̄ij an̄ reſtitutionem: ⁊ multo
fortius in furtis ⁊ rapinis in quib⁹ ſm
oēs n̄ trāſfert̄ dn̄iuȝ. Sȝ ad hoc rn̄det̄
ꝙ ad hoc vt dictū ē: reſtō per quaȝ au
fert̄ iniuſtus titulus in foro ꝯſciē fieri
pōt nō ſolū manualiter: ſȝ etiā mētalit̄
dū. ſ. ē paratus reddē realiter ſi n̄ vult
dimittere: ⁊ ſic ablato īiuſto titulo per
ſpontaneam ⁊ liberam remiſſionē cre
ditoris acquiritur dominiū. ¶ Quan
tum ad quintū ꝙ nō poſſit tolli per vi
am donationis ꝓbat ſic per has ꝓbati-
ones. Ille cui reſtitutio fieri dȝ dona-
re n̄ pōt priuſq̄ȝ ſit reſtitutus: ⁊ ipſe īiu
ſte detinēs aliena anteqȝ reſtituat abla
ta certificari nō pōt de tali donatione

vtꝝ ſit vera donatio. primã ſic pꝛobat.
Donatio niſi ſit libera non eſt donatõ
vera. ff. ḋ adimẽ. lega. l. rem legatam.
Iſte autẽ qui taliter donat. ſ. anteq̃ȝ ſit
reſtitutus nõ libere donat: qꝛ non libẽ
illud hȝ: cuȝ non actualiter habeat: ⁊ ſi
dicat̃ ꝙ libere reſtituẽdus põt habẽ: ⁊
per ↄñs libere põt donare: qꝛ detentoꝛ
bonoꝝ ſuoꝝ paratus eſt reddere. talis
inſtantia nihil valet: qꝛ reſtituẽdus cer
tificari non poteſt: ꝙ talis habens ſua
male ablata ſit paratus ad ea reſtituẽ-
da: niſi ea ſtatim cuȝ poteſt reddat: vel
ꝑ eis reddendis ſufficienteȝ cautioneȝ
faciat: qḋ pertinet ad ſcḋam propoſiti
onẽ. Nã ⁊ ſi videant̃ aliqua ſigna qbꝰ
ſe paratũ ad ſatiſfaciendũ oſtẽdat ñ ꝓ
batur eẽ ſufficiẽtia cũ illiſ vti poſſit: ita
ille q nõ hȝ intentionẽ reſtituẽdi ſicut
ille q habet: ⁊ talis alienoꝝ detentoꝛ in
iuſtus cui donatio fit añ reſtitutioneȝ
nõ põt eã vt veram donationem acce
ptare vel accipẽ cũ bona ↄſcia. Ad qḋ
rñdet̃ ꝙ donari pñt nõ ſolũ res habi-
te: ſȝ ẽt iura ⁊ actiões ⁊ q̃ ſperãt̃ habẽi
nec ꝓpterea põt dici ꝙ non ſit donatio
libera: qꝛ res actu nõ habetur. Et cum
hoc negociũ agatur ⁊ diſcutiat̃ ſm fo
rum ↄſcie: vbi credẽdũ eſt cuilibet ꝓ ſe
⁊ ↄ̈ ſe. Et nemo ſit arbitrãdus ĩmemoꝛ
ꝓpꝛie ſalutis: vt dicitur. i. q. 7. ſanximꝰ
ex quo debitoꝛ offert ſe paratum ad re
ſtituendũ ſi vult: rogat tñ vt donet nõ
coactus ñ deceptꝰ: ſed ſpontaneus põt
ſibi perſuadere ⁊ credere libere donaſ
ſe: pꝛecipue ſi nõ egeat multũ: nec. n. p̃-
ſumit̃ ḋ facili qs ꝓĳcere ſua ⁊ donare
¶ Quãtũ ad ſextũ ꝙ ñ poſſit tolli per
viã renũciatiõis: ſȝ añq̃ȝ fiat male abla
toꝝ reſtitutio nõ põt ille cui reſtitutio
fieri dȝ renunciare: g̃ nõ põt tolli obli-
gatio detinentis aliena iniuſte ꝑ viam
renũciatiõis. maioꝛ ẽ nota. minoꝛ pꝛo-
batur: nã renũciatio illa que fit a ſpo-
liato anteq̃ȝ reſtituat̃ ipſa deceruit̃ eẽ
nulla: ſicut pȝ. 3. q. i. c. epis. ⁊ ex̃ de reſti.
ſpo. c. ſolicite. ⁊ iõ qꝛ p̃ſumit̃ ñ libere fi
eri qꝛ nõ ẽ veriſimile ꝙ ſpõte iuri ſuo
renũciauerit q renũciat ſpoliatus. Sic
ĩ ꝓpoſito videt̃ dicẽdũ ꝙ creditoꝛ re-
nuncians nõ reſtitutus nõ vr̃ ſpõte re-
nũciare: ſed vt coactus ⁊ hiꝰ. Ad quod
rñdetur ꝙ ea que ↄtinẽtur in dictis ca
pitulis habent locũ in foꝛo ↄtẽtioſo vbi
ꝓcedit̃ ꝑ pꝛeſũptionẽ: ſȝ ĩ foꝛo ↄſcie ẽt
ſpoliatus poteſt renũciare iuri ſuo: vt
ĩ pꝛopoſito. Preterea eo ipſo ꝙ offert
ſe ad reſtitutionem: ſi vult iaȝ reueſtit
⁊ reſtituit eum in ſuo. ¶ Quantuȝ ad
ad ſeptimum ꝙ non poſſit tolli per vi-
am ↄuenientie ⁊ diſcretiõis pꝛobat ſic
Suppoſito dicte regule peccatũ liº. 6º.
Obligatio illa qua ĩiuſtus detẽtoꝛ alie
noꝝ eſt obligatus ad reſtitutioneȝ ne-
ceſſe ẽ ꝙ tollat̃ per viã reſtitutiõis: vl̃
aliã equipollẽtẽ: ⁊ querẽdo que ſit via
equipollẽs reſtitutiõi. ſi dicat̃ ꝙ ſit re
miſſionis via vl̃ donatiõis: ſequit̃ ĩter
alia iſtud incõueniẽs: ꝙ poteſt dici re
ſtitutio: ⁊ tñ in poſſeſſione minime po-
ſitus: qḋ pȝ eſſe falſum per illud quod
habet̃. ff. ḋ verbo. ſigni. l. plus eſt. dicit̃
eĩ ibi ꝙ reſtituere eſt non ſolũ pñiam
rei p̃bẽ: ſed ẽt poſſeſſoꝛẽ facẽ fructuſq̃ȝ
reddere: quapꝛopter nullꝰ põt dici re-
ſtitutus. Si g̃ remiſſio que fit ante re-
ſtitutionẽ eq̃pollet reſtitutioni ipſi ſeq̃
tur hoc ĩcõueniẽs: ꝙ etiã nõ poſitus in
poſſeſſiõe dicet̃ reſtitutus. Sȝ ad hoc
reſpõdetur ꝙ in foꝛo conſcientie ⁊ ab

Aug. nō sumitur ita stricte restitutio
sicut ī foro ꝯtētioso ꝫm iura. Naʒ quō
cūqʒ impleat̄ volūtas creditoris a de-
bitore dr̄ restitutio facta: ⁊ cū qs cedit
bonis etiā anq̄ʒ ponet eos ī possessiōeʒ
nō restituit quo ad cōscientiā. Querit̄
vtꝝ vsurario vl̄ cuicūqʒ alteri q hʒ ali
ena sufficiat in foro ꝯsciētie r̄missio si-
bi facta ab his a quibꝰ extorsit vsuras
vel alias quecunqʒ male ablata.

¶ Hāc questionē ꝺ vsuris Laurentiꝰ
ī tractatu formās prius recitat opinio
nē doctoꝝ. dicit ergo gl. ⁊ ī regl'a pec-
catū. tenet ꝙ sic. Sʒ dicimus ibidē ꝫ. s.
ꝙ nō sufficit nisi pecunia sit restitutōi
parata. Aliquoꝝ v̄o theologoꝝ opīo
fuit ꝙ etiā nō sufficit ꝙ res sit parata
restitutioni: sed etiaʒ oʒ ꝙ offerat. Jo.
an. ibidē suꝑ gl. demum assumit viam
mediā dicēs ꝙ aut gerit in mente vsu
rarius restituē: ⁊ remissio sufficiat aut
non: ⁊ tunc secus. Sed Fede. de senis ī
opere suo format indistīcte opinioneʒ
dicte gl. sic dicens. Si is cui debent re-
stitui pecunie vl̄ male ablata n̄ coactꝰ
vl̄ deceptus nō remittit ⁊ omni dolo ⁊
vi ⁊ calliditate: ⁊ metu cessātibus etiaʒ
precibus vel seruitioꝝ exhibitione īdu
ctus debitam sibi pecuniā non oblatā
nec restitutiōi paratā vsurario dimit-
tat liberatus ē vsurarius a restitutione
n̄ tn̄ a peccato qꝺ ꝯ̄xit exercēdo vsuras
nisi ⁊ ꝺ illo peccato pn̄iaʒ agat. Potest
etiā dici ꝙ plus est ꝙ si vsurario ꝑse-
uerāte ī crimine ⁊ nō disposito ad ali
q̄ʒ restitutionē is q oʒ recipē vsuras re
mittat illas ꝓprio motu: vl̄ ad petitio-
nē vsurarij liberatꝰ ē vsurarius a resti
tutiōe rei: ⁊ si nō a peccato qꝛ de hꝰ oʒ
satisfacere deo ꝑ penitentiam. hec ille.

Hāc opinionē videt̄ firmare Hosti. in
sum. ⁊ Archi. in. c. z. ꝺ vsuris. lib. 6. suꝑ
verbo satisfactū: dicēs: Satisfactum ac
cipimus qūocūqʒ voluntati creditoris
satisfiat. Idē lapus. Ideʒ aūt Lauren.
sic ꝯcludit: vt tollat̄ oīs dubitatio an
sit vel nō sit liber animus remittētis: ⁊
ꝑ ꝯn̄s clara ꝯscīa vsurarij. Et vt faciliꝰ
inducātur homines ad ꝯtritionē: ⁊ de
cetero a talibꝰ abstineāt: cautū est pre-
dicare ꝙ n̄ sufficit remissio facta q̄ʒuis
se disponat ad satisfaciēdū: si nō remit
teret creditor: ⁊ cautiꝰ ꝙ oʒ ꝙ pecunia
sit restitutioni parata: ⁊ cautissime ꝙ
offeratur pecunia: vl̄ ꝙ plꝰ ē ꝙ ponat̄
in manibus creditoris. Sed de iure: et
ī foro ꝯscie puto illā gl. cuiꝰ opinioneʒ
seqt̄ Fede. vt dictuʒ ē esse verissimaʒ: ⁊
ad hoc inducit ipse Fede. plures rōnes
Et prima ē talis. In maioribus crimi-
nibꝰ sicut est in crīe furti vel rapine: vl̄
violentie: re furtiua: vl̄ rapta remanen
te apud furem vl̄ raptorem de volun-
tate dn̄i purgatur viciuʒ furti vl̄ rapi
ne sine aliqua restitutione: vt. l. si fur. ꝺ
vsur]. ī pri. ⁊. ff. ꝺ p̄cario. l. si certe. ergo
purgatur viciū vsure remanēte vsura
apud vsurariū ꝺ volūtate dn̄i: ⁊ ꝙ illa
sint maiora crīa pʒ ex maioritate pene
siue agatur ciuiliter siue crīalit̄. Gra
uius aūt ē peccatū qꝺ grauius punit̄:
vt. z4. q. 3. c. nō offeramus. Secūda ra
tio ē qꝛ ī crimine vsuraꝝ ⁊ in alijs ma
ioribus sufficit facere ꝯdignam satisfa
ctionē: vl̄ emendationē: ex̄ ꝺ rapto. c. i.
vt sit qs liberatus a peccato. c. quanto
ex̄ ꝺ vsur]. Sʒ satisfactū intelligit̄ qūo
cūqʒ desideriū creditoris īpleat̄: etiaʒ
si nō soluat̄. ff. q satisda. co. l. i. Tertia
rō est q̄ videtur ꝫʒ eū insolubilis. Sūt

quidaʒ ſpāles caſus in q̄bus obligatis ad reſtitutioneʒ nō ſufficit remiſſio: vt c. exigit ꝺ cenſi. lib°. 6°. ⁊ ibi ꝺ hoc. ergo in alijs caſibus ſtabit regula ꝙ ſufficit remiſſio. Idem tenet Pe. de pal. in. 4. di. 15. q̄ dicit ꝙ obligatus reſtōi excuſatur ꝓpter remiſſionem creditoris. q꞉ ꝑ acceptationē tollitur: ⁊ hoc niſi ſit taliſ perſona que nō habeat adminiſtratōꝫ vel q̄ nō pōt donare: nec per cōſequenſ remittere: q꞉ remittere eſt dare. Item qn̄ in iure eſt cautum ꝙ remiſſio n̄ valeat: tunc nō excuſat ſicut in iudice delegato qui munera ⁊ expēſas recipiēs vł extorquēs tenet̄ reddē nulla partiū remiſſione ſibi ꝓfutura: extra ꝺ reſcriptis. c. ſtatutum. li. 6. Et ꝺ viſitante iure ordinario recipiēte munus ad cui⁹ duplū reſtituendū tenet̄: ex̄ de cenſi. c. exigit. Hec Pe. ꝙ ſiquis obijceret regulā. Nō remittit̄ peccatū ⁊c. quod eſt v̄bū Aug. ⁊ reſtituere eſt rē ī priſtinuꝫ ſtatū reponere. vn̄ n̄ videt̄ ſatiſfacē remiſſio. ad qꝺ rn̄dēt predicti. Pe. Lau. poſt Fede. ꝙ Aug. in dicta regula nō habuit reſpectū ad ſtrictā ſignificatiōꝫ verbi: ſꝫ eius mēs ē verbis ꝑferēda: ex̄ ꝺ verbo. ſigni. c. intelligēda fuit: ꝙ ſi offendiſti proximum tuum rapiendo iurādo: vſuras extorquēdo: recōcilies te cū ipſo: ⁊ cōiter q꞉ homines non iactāt pecunias ſuas: ſꝫ volūt ſibi reſtitui res ablataſ: ꝓpterea Aug. ſe retulit ad verbū reſtituat̄: ꝙ aūt ſic ītellexēit Aug. oſtēdit mł̄tiplicit̄. hec ille. Nꝺ autē dic̄ Lau. .s̄. ſ. eſſe predicandū nō ſufficē remiſſionem niſi fiant ea que dicūt diuē ſi nō videt̄ tutū vel cautū: nā ex tali ꝑdicatiōe ita pōt ſequi periculū aīaruꝫ ſicut cautela. Sicut. n. predicator debet ſibi cauere a predicādo ea q̄ habēt homines inducere ad malū: ⁊ ab allegando mala: ita oꝫ cauere a ꝑdicādo ſcrupuloſa ⁊ ardua: qn̄ cōis opīo ē ī ꝯⁱuꝫ h°n. eēt inijcē laqueū animab⁹. quod fieri non debet. 27. q. i. c. viduas. Audiendo eī talia ⁊ non ſeruando cū ex auditis format ſibi ꝯſciam: hoc ſibi neceſſario fieñ: q̄ habet huiuſmodi remiſſioneꝫ: ⁊ ex difficultate nolit ponere ſe ad faciēdū: erit in malo ſtatu rōne ꝯſcīe ſibi facte ſuper eo ī quo bene potēat trāſire cū bōa ꝯſcia. Preterea ſi ꝑdicator hoc dicat ī predicatione. ſ. ſibi n̄ ſufficē remiſſionem niſi ⁊c. ⁊ poſtea ī audientia cōfeſſionis faciat cōtrariuꝫ ⁊ dicat illi ſufficere: nōne ex hoc poteſt ſeq̄ magnū ſcādalū contra doctrinā predicatiōis. Ex hoc eī poterūt credere hoīes ſic eſſe ꝺ multis alijs que predicatores dicunt. ſ. ꝙ non ſunt ſimpliciter v̄a: ſed ad terrorem dicta: ⁊ ſic periclitabit̄ fidei doctrina. non video etiā cuꝫ bona ꝯſcia ꝙ abſq꞉ ſui magno peccato poſſit hoc dicere in predicatione: ſi ſētiat cōtrariū: q꞉ hoc cōiter tenent doctores Sed ⁊ ſi teneret aliquam aliaꝫ opinionem cū ille ſint ſcrupuloſe: nō oꝫ velle inducere homines ad ſuos ſcrupulos nō ergo predicādo dicat ꝙ ſufficiat remiſſio: ne inducat occaſionem mali: et aperiat̄ via vſuris: neq꞉ dicat ꝙ nō ſufficit ne dicat mendacium vł ſcrupuloſ ⁊ laqueos inijciat auditoribus. Sed dicat qꝺ dicit Aug. ꝙ oꝫ ꝙ r̄ſtituat ſi p̄t 14 q. 6. c. ſi res. ⁊ in reſtitutione includitur remiſſio. Hoſti. in ſum. ti. ꝺ vſuris dicit ꝙ ſi fenerator partem pecunie fenebris reſtituat ei a quo habuēat vł heredi ſuo: ⁊ ꝺ volūtate ei⁹ partē retineat

dicunt theologi indistincte ꝙ non ē li
beratꝰ nisi totum offerat. Tu dicas ꝙ
si ex pacto fit non ē liberatꝰ: ar. c. veni-
ens. ex̄ de fimo. Si āt vsurariꝰ ptē sine
pacto liberaliter soluat: vt offerat ⁊ de
altera parte miām petat: ⁊ creditoꝛ li-
beralit̄ remittat: liberatꝰ ē debitoꝛ: nec
tenet̄ vlterius ad restōnē: sicut nec te-
net̄ si gratꝫ accepissꝫ gratꝫ oblatū ꝯm
Hos. Hic tñ bonus iudex ex certis ꝯie
cturis motū sui animi infoꝛmabit. Nā
si creditoꝛ ē paup ⁊ inops: ⁊ vsurarius
diues ⁊ potens: nō ꝓsumo ꝙ creditoꝛ
ipsū vsurariū spōte ex coꝛde liberet: sꝫ
hoc faciat: qꝛ vltra recupare non pōt:
vt illō tātillū qō offert recuparet: ⁊ ñ
amittēt. Si vō creditoꝛ sit diues: ⁊ po
tens q ēt ꝯsueuit histrionibus ⁊ iocula
toꝛibus tm̄dem de suo donare vel plꝰ
frequent̄ ꝑsumi pōt: ꝙ ex coꝛde hoc fa
ciat: hec ille. Itē in quadā sūmula dr̄:
ꝙ si vsurariꝰ offert libere totā sūmam
pecūie creditoꝛi oñdēs plenariā volun
tatē cū non hēat. qꝛ si crederet ꝙ aliqd
accipet non offerret: creditoꝛ nihil pe-
nitus vult accipe: sed liberalit̄ dimitt̄e
totū: iste plenarie satisfecit pꝛoximo sꝫ
non deo: ⁊ iō postea sufficit sibi sola cō
tritio: vt satisfaciat deo. Vñ ꝯsulenduꝫ
ē nō ꝯtritꝫ vt haud minus hāc liberaꝫ
satisfactiōꝫ faciāt ꝓximo. Itē sīt aliqui
vsurarij qui nitūt̄ decipe deū: q nume
ratā pecūiā ⁊ acceptā tūc exponūt cre
ditoꝛibꝰ credētes ꝙ illā ñ accipiant: qꝛ
si crederent ꝙ illam recipent: non illā
repñtarēt. at ille timoꝛe vel verecūdia
ductꝰ nihil vl̄ paꝝ recipit residuū dās
⁊ sic isti tales dicerent̄ se satisfecisse: qō
ñ ē veꝝ. Itē nota ꝯm quosdā ꝙ sīt qui
qꝫ modi satisfaciendi. Primus modus
ē cum pecunia libere offert̄. Scđs mo
dus est cū pecuniā non hꝫ ⁊ offert pig
ra. Tertius modus ē cū pecuniā ñ hꝫ
nec pignoꝛa congruētia: facit tñ cum si
str̄is: vt hēdes cōpellant̄ ad satisfactio
nē ⁊ ēt ipsemet. Quartꝰ modꝰ ē cū me
diante sacerdote vel aliquo alio religi
oso fit voluntaria ⁊ libera ꝯcoꝛdia: iste
tñ modus dꝫ sēp oñdere creditoꝛi vel-
le ⁊ posse libeꝝ debitoꝛis. Quintꝰ mo-
dus ē cū ꝯsensu ⁊ mīa creditoꝛis pōit
debitoꝛ aliquam possessionē in manu
alicuius honesti viri: ex cuius fructibꝰ
soluantur p tp̄s debita. deinde posses-
sio ad hēdes reuertat̄. vel ita dꝫ pmāe
re ꝓ incertis: hec ibi. ¶ Itē Archi. in
rosario. 14. q. 5. c. non sane. dicit ꝙ Ho.
dicebat ꝙ in his in quibus ē pccīꝫ moꝛ
tale ꝯm legem diuinā: vt in furto vl̄ ra
pina dispēsare non pōt ep̄s: imo nec ēt
papa vt aliq dicūt: quo minus pñiam
agat: ⁊ restō fiat si pōt: ex̄ de vsur. c. cū
tu. In his vō ī qbus ē pccīꝫ moꝛtale ꝯꝫ
ius positiuum: ⁊ cum ep̄is seu inferioꝛi
bus pape int̄dicta ē dispensatio: nullus
dispēsare vel dilationē ꝑstare pōt nisi
solus papa. 3. q. 1. c. reintegranda. vel hi
qbus spaliter cōmiserit. Si vō non ē ī
terdicta poterit: hec ibi. Sed ꝙ dr̄ pa-
pā non posse dispensare in his restōni
bꝰ: vbi ē pccīm moꝛtale ꝑpetratū ī vsur
patione ꝯ legem diuinam facta: vt fur
to: rapina: vsura ⁊ hꝰ: quo minus re-
stitutio fiat si pōt: videt̄ intelligenduꝫ
quo ad restōnē certoꝝ si sciunt̄ ꝑsone
vel quo ad incerta: cū dispensaret ab-
sqꝫ cā rōnabili: vel saltē dubia ꝓ libito
voluntatis. Non enim pōt tollere que
sunt ꝓpꝛia hominum ⁊ dare alijs sine
cā. sed cum causa rationabili pōt: puta

ꝑ modū pene:vt cum aufert regnū vł
impium alicui ꝓpter demerita sua: qꝛ
eēt inimicus ecclesie hētic⁹ vł scismati
c⁹:nec se vellet corrigere:vel cū faceret
mouere bellū ꝯ aliquem dn̄m vel ciui⸗
tatē ꝑsequētē ecclesiā:vł fauētē hēticis
vel detinentē bona ecclesie:⁊ traderet
alijs dignitatē iura ⁊ bona illoꝝ: sic fa
ctū est pluries. Nec pōt papa cū bona
ꝯscia q̄ paupib⁹ debēt dispensare dare
diuitib⁹ sine cā rōnabili:sed cū cā rōa
bili pōt talibus obligatis remittē:seu vt
paupibus dare ea que acqsierūt ꝑ fur
ta rapinas ⁊ vsuras: cū sīt incerta ꝼm
ōes:alꝰ cū sit supmus ⁊ vlis pat pau⸗
peꝝ magis q̄ȝ epi:qui hi⁹ solent dispen
sare:vt.87.di.c.eps.ex de ¶ Quia hēt
ēt plenitudinem potestatis ī dispensa⸗
tione bonoꝝ ecclesiasticoꝝ: ⁊ plenā iu
risdictī in terris ecclesie forte ō hi⁹ bo
nis .s.ecclesiaꝝ:⁊ hoꝝ qui hītant ī ter⸗
ris ecclesie posset remittere debita ex
furtis rapina:⁊ vsura ēt cum sciunt ꝑ
sone sine eoꝝ ꝯsensu: ⁊ ex aliqua cā rō
nabili.nā quotidie hoc fit vt iura vni⁹
ecclesie ⁊ fructus auferat:⁊ det alteri
q̄ȝ curato illius ecclesie cū cā tn̄: vt cre
dit rōnabili.⁊ sic multo magis in hi⁹:
pōt dare dilationem:qꝛ plus ē remitte
re debitum q̄ȝ dilationem dare ad sol⸗
uendum. ¶ Querit vtrum sup incer⸗
tis cū epo qui ē pr̄ paupeꝝ possit fieri
cōpositio vel transactio. Rn̄det Lau.
Sciendū ꝙ Pau.in cle.de pe.⁊ re.hūc
passum examinat:⁊ finaliter determi⸗
nat ꝙ non:ꝑ illum tex.⁊ p.c.fi.de of.vi
ca.li.6.vult eīm ꝙ sine mandato apłi
co id facere nequeant epi:nisi cōpone⸗
rent de tanta q̄ȝtitate quanta est illa ad
quam ascendunt:⁊ non de minori. Cō

tra seruat:lȝ fca tacita cōpositione fe⸗
rat demū snīa taxatiua ipsoꝝ incerto⸗
rū:⁊ si vera sunt q̄ fatus ē Pau.qđ vi⸗
det de iure:nec videt ꝯria cōsuetudo
valere:alias multoꝝ aīe illaquearent.
Tex.tn̄ illi videre meo nō ꝓbāt ita cla
re. Un̄ forte posset rn̄deri ꝙ non ē cre
dendū:ꝙ papa qui p̄ficit epos patres
paupeꝝ indistincte non ꝯcessisset eis ī
spe:ꝙ ex cā posset cū talib⁹ trāsigere.
⁊ isti hn̄t maiorē ptātē q̄ȝ illi quib⁹ libe
ra admīstratio ꝯcessa ē. Item non sim
pliciter donant. Itē papa scit hāc ꝯsue
tudinē ⁊ diu tolerauit. Fiūt tn̄ taxatio
nes ꝑ snīam:hec Lau. Forte posset di⸗
ci ꝙ exq̊ ad ecclesiā militātē vȝ dictuȝ
Lau.⁊ ēt quo ad deū ⁊ ecclesiā trium
phātē cū ex cā rōnabili fac cōpositiōȝ
de minori q̄ȝtitate q̄ȝ sint incerta :puta
qꝛ residuum dimittit ei vt paupi: cum
alias non posset viuere sine indecentia
sui stat⁹ notablr̄. Sȝ vbi absq̄ȝ cā epus
scicter cōponat de minori q̄ȝtitate nota
biliter vȝ dictum Pau.in foro dei.non
n.credendum ē papā fecisse epos dis⸗
pensatores bonoꝝ paupeꝝ: vt possent
ꝓ libito voluntatis remittē vel cōpone
re sup incertī.vt de his postmodū pō
pose viuant. Nec ipse papa posset cuȝ
bona ꝯscia absq̄ȝ aliq̄ rōnabili cā facer
ht⁹ taxationes longe min⁹ q̄ȝ sit debitū
incertoꝝ ⁊ residuū scient illis debitori
bus dare:cū oīa hn̄ ⁊ plene possit resti
tuē. Secus cū dubitat vtrū sit debitor
ꝓ incertis.nā in dubio ē semper inter⸗
p̄tandū fcm pape ꝑmaxime ī bonum
vt di.40.c.non nos.cū gł. Papa eīm ⁊
si hēat plenitudineȝ ptātis errare pōt
vt hō.⁊ inter cetera sue ptātis non au⸗
ferret sibi ꝯdi⁹ ista cōis hoīuȝ gn possit

peccare mortalit᷑:⁊ descendere ad infe
ros grauius ceteris puniendus si deli
q̄rit:vt dr̄ di.40.c.si papa.⁊ in glo. In
sup cū restitutio certoꝝ debeat p̄cede
re restōnem incertoꝝ:ꝙ epi circa vsu-
rarios publicos:vt licentient ad sacrā
ecclesie ⁊ sepulturā prius cōponāt sup
certa q̄ntitate ꝑ incertis quā sibi solent
ībursare magis q̄ȝ paupibus dare:⁊ d̄
ceteris n̄ ꝓuideāt sufficient᷑:vt reddāt᷑
integralit᷑ min⁹ bn̄ faciūt:qnimo si nō
sufficerēt bona q̄ remanent vsurarijs
vel heredib⁹ eoꝝ tenent᷑ q̄ acceperunt
ꝑ incertis ꝯtribuere ꝑ restōne certoꝝ
alias fures sīt ⁊ latrones auferentes q̄
debent᷑ certis ꝑsonis:ex̄ de vsu.c.cum
tu.14.q.6.si res.Sed consuetudo ī hoc
non excusat:que potius dicenda ē cor
ruptela:quia contra ius diuinum di.8.
c.que contra mores.32.q.7.c.flagitia.
¶ Quantum ad septimum.s.d̄ modo
restituendi seu ordine circa qd̄ cōside-
randa sunt tria.Primū est ꝙ restitutō
certorum preponenda ē restōni incer-
toꝝ.Sciēdum igr̄ ꝙ certa oīa obligat
restōni.i.cum sciuntur persone quibus
ē facienda prius integraliter soluenda
sunt q̄ȝ soluant᷑ incerta.qn̄.s.scitur: vel
dubitat᷑ bona restituentis non sufficē
ad vtrunq̄ȝ.nā tunc restituenda sūt ple
ne prius ⁊ integralit᷑ certa:⁊ hoc tripli
ci rōne.Primo rōne successionis.Se-
cundo rōne obligationis.Tertio rōne
silr̄itudinis.Quantum ad p̄mam rōnē
s.successionis aduertēdū diligent᷑ ꝙ n̄
succedit in paupib⁹ ipse xp̄s:nisi qn̄ nō
repiūt᷑ ꝑsōe certe qb⁹ restitui d̄bēt cer
ta:ut q̄si ꝑ substitutiōem succedē vide
ant᷑:ac si diceret testator dimitto me-
os hēdes tales ⁊ tales qb⁹ debeo:vel ēt
si non d̄beo.Sed si eos non repiri cō
tingat:substituo mihi xp̄m cū paupib⁹
suis.Quantū ad scd̄am rōnē obligatio
nis ꝓbat᷑ hoc sic.nā paupibus non te
nent᷑ hēdes dare.s.ꝑ restōne dictoꝝ ī
certoꝝ nisi vnica rōne.s.in foro dei:sed
creditorib⁹ certis tenent᷑ duplici rōne
s.in foro dei ⁊ foro mūdi.qꝛ hēdes pn̄t
a creditoribus ī iudicio ꝯueniri.Quā-
tū ad tertiā rōnē.s. silr̄itudinis ꝓbatur
idē a silr̄i de voto simplici ⁊ soleni.Nā
votū simplex non ita obligat sīc id qd̄
ē solēne.nā q̊ ad deū simplex obligat:
⁊ solēne quo ad deū ⁊ mundū.i.forum
mundi.vn̄ simplex votum īpedit mr̄i-
moniū ꝯhēdū:sed non dirimit ꝯctum.
Solēne aūt ⁊ īpedit ꝯhendū ⁊ ꝯctum
dirimit:vt pȝ di.27.ꝑ totum.⁊ rō hui⁹
ē:qꝛ in voto simplici ē vnum vinculuȝ
ligans:in solēni duplex.¶ De restōne
vero certoꝝ sciendū ꝙ restitutio ēt fie
ri dȝ cum quodam ordine:ꝑ cuius de
claratione sciendū:ꝙ s̄m triplicem vo
luntatē creditoris ꝯtingit debitorē hr̄e
s̄bam eius.Prima ē violenta.Scd̄a est
ꝯditiōata.Tertia ꝯformata.Prima re
pit᷑ in furto ⁊ silr̄ibus.Scd̄a in vsura.
Tertia in ꝯctib⁹ licitis:siue iustis:⁊ s̄ȝ
hunc triplicem voluntatis graduȝ va
rie p̄us ⁊ posteri⁹ homo restituere ob
ligatur.Cū igr̄ prima voluntate.s.vio-
lenta debitor tenetur:vtputa qꝛ abstulit
ꝑ furtum ⁊ rapinas ⁊ hi⁹ violentias:ta
lia prius restituenda sīt q̄ȝ vsura ⁊ alia
debita.⁊ hoc ꝑpter tria.s.ꝑpter offen
sionem:ꝑpter expropriationeȝ:⁊ ꝑpt᷑
cōpulsionem.Propter offensionē qui
dem.nā maior in eis fert᷑ iniuria:quia
illa penitus sunt inuolūtaria.s.rapina
furtum ⁊ hi⁹.vsura vero aliquo modo

est voluntaria.s.voluntate ↄditionata
ꝑpterea de sui nã minorẽ iniuriam in
ꝑximum sapit.alia vͦo debita sine iniu
ria fiunt:qꝛ sũt voluntaria: puta id qꝺ
debet̃ rõne emptiõis facte alicuius rei
vel rõne mutui liciti ⁊ hi⁹:⁊ iõ rapina
⁊ furtũ prius restitui debẽt q̃ʒ ipsa vsu
ra ⁊ alia debita licito modo ↄcta:⁊ ea-
dẽ rõne p̉us rapina:qꝛ grauior ĩ ea fit
violentia ⁊ iniuria q̃ʒ in furto.2º. dʒ ꝑ-
uari talis ordo ꝑpter expropriationẽ.
Nã in rapĩa ⁊ furto ꝑm oẽs dñium ñ
trãsfert̃:⁊ iõ talia nũq̃ʒ total'r fiũt pos
sidẽtiũ.In vsura vͦo dñiũ trãsferri vr̃.
Tertio ꝑuãdus ẽ talis ordo ꝑpter cõ
pulsionẽ.magis.n.debitor cõpellitur ⁊
artat̃ a iure restituẽ que extorsit ꝑ fur
tum ⁊ rapinã q̃ʒ que hũit ꝑ vsura.naʒ
ad restõem vsure cõpellitur diuino et
ecclesiastico iure:sed ad restituẽdũ ra-
pinam cõpellitur vel artat̃ iure diuio
eccl'astico ⁊ ciuili.Ex quib⁹ seqt̃ ꝙ de
bitor si non põt ĩsolidũ restituẽ qꝺ ex
torsit ꝑ rapinã ⁊ furtũ:⁊ ẽt qꝺ habuit
ꝑ vsurã.⁊ hoc cũ rõne voluntatis con
currẽtis:qꝛ in soluente vsurã aliq̊ mõ
volũtas ei⁹ ↄcurrit ad illã expoliatõm
vꝛe.Sʒ expoliat] ꝑ furtũ seu rapinã ↄ̃
oẽʒ suã volũtatẽ expoliat̃:tũ ẽt rõe iu
ris coartãtis.nã a iure ciuili hõ cõpel
litur ad restõem rapine ⁊ furti ĩsolidũ
ẽt si non hẽat ad restituẽdũ vsuras.hi⁹
sñie ẽ Hir.or.heremitaꝝ:q̃ vident̃ rõa
biliter dicta.hoc excepto.s.ꝙ debẽt p̉⁹
restitui rapina furtũ ⁊ vsura q̃ʒ alia de
bita mõ licito ↄcta.hoc.n.esset offerre
holocaustum ꝺ rapina.Sicut eĩm iniu-
ste accipet̃ ab aliquo diuite vt daretur
elemosyna paupi: vt dicit Aug.14.q.
5.c.forte.ita ⁊ iniustum videtur vt ꝺ eo

qꝺ iuste debetur alteri puta hõesti mu
tui vel emptionis vel alicuius liciti ↄ̃-
ctus restituat aliena.hoc eniʒ eẽt rape
re alienum vt reddat alienũ:⁊ non sũt
facienda mala vt eueniãt bõa ait Apl's
ad Ro.Ad hoc.14.q.5.c.neq̃ʒ enim.
Quantum ad secundam voluntatẽ
que dr̃ ↄditionata:que.s.cadit in vsura
dicit Ale.lombardus ꝙ p̉us tenet̃ qs
restituẽ que hũit ꝑ vsurã q̃ʒ que habu
it ꝑ alios ↄ̃ctus factos voluntarie.Et
huius rõ est:qꝛ in restõne debitoꝝ so-
lum seruatur iusticia:sʒ in restõne vsu
re ⁊ male ablatoꝝ non solũ iusticia ser
uatur:sed ẽt iniuria deo facta ⁊ ꝑximo
admouetur ⁊ iõ restõ vsure preferen-
da ẽ.Si tñ ↄ̃rium obseruetur:qꝛ.s.talis
iusta debita in satisfactione p̄ponentur
male ablatis:aduertẽdũ ꝙ duplici ca-
su hoc fieri põt.s.qñ debita sĩt clare ma
nifesta:⁊ restitutio male ablatoꝝ non
sic:sed obscure sic ingrendo.Secũdo
qñ res que debetur ẽ determĩata.naʒ
claꝝ semꝑ precedit obscuꝝ in iure:⁊ ꝺ
terminata rõ indeterminatã:sed illud
cõiter nõ obseruatur ẽt in p̄dictos du
os casus:qꝺ ẽt vr̃ rõnabl'r fieri:qꝛ ĩde
cens videtur vsurã debere restitui ꝺ re
iuste alteri obligata.Nam ꝑ hoc non
tollitur iniuria facta proximo ⁊ deo
sed additur noua qꝛ alienũ aufertur.
nec.n.tenetur deo ⁊ ꝑximo rõne vsure
ꝑpetrate:vel alteri⁹ male ablati:nisi in
q̃ʒtum põt de iure:ar.ex̃ de re.iur.nẽo
ad impossibile obligatur.Si g̃ non po
test restituẽ vsurã nisi sbtrahendo ius
alterius ꝑ tunc excusatur a restitutõe
ꝑpterea hoc magis erit violentũ seu ↄ̃
voluntatem eius cui ꝺbetur aliqd rõe
ↄ̃ctus iusti siue liciti.s.subtrahere suũ

creditur q̃ꝫ fuerit accipe vsurã ab alio
ꝓpterea non videt̃ rõnabile vt de iu-
sto obsego qͦ fecit ꝓximo.s.ei mutuã
do seu expectando p̃ciũ rei vendite re
portet incõmodũ ⁊ dãnũ:qͦ ꝯtingeret
hoc seruãdo cũ q dedit vsurã recepit
iã cõmodũ magnũ ex mutuo sibi fc̄o
⁊ iõ dꝫ sibi sufficere ut vsurariꝰ restitu
at sibi vsurã cũ poterit de suo:⁊ nõ ali
eno:qꝛ s̃m regulã nemo dꝫ locupleta-
ri cũ altiꝰ iactura vel dãno:de reg.iu.
li.6.⁊ hoc nisi iura cõia vel municipa-
lia aliter disponerẽt:qꝛ in hiꝰ seruanda
sunt.nam iure humano possessiones ⁊
alia vt ꝓpria possident̃:vt pꝫ di.8.c.q̊
iure ¶ Quantũ ad tertiam voluntateꝫ
que dr̃ ꝯformata hec reperit̃ in ꝯ̈ctibꝰ
licitis vbi voluntas ꝯ̈hentium ꝯforma
tur insimul. In restitutione etiam tali
ũm aliqua prius restituẽda sunt. nã p̊
us restitui debent oĩcunqꝫ certa debi-
ta q̃ꝫ quecũqꝫ ad pias cãs relicta atqꝫ
donata.cuius rõ est qꝛ donatõ ⁊ ad pi
as cãs largitõ sunt ex superogantis cõ
silio:vel sunt forte bona incerta. Resti
tutio aũt male ablatorum seu alioꝝ de
bitoꝝ certorum sunt ex obligatõis pre
cepto. Prius enim restitui debent que
sunt s̃m necessitateꝫ precepti q̃ꝫ que st̃
super erogationem ꝯsilij.huic sñie con
cordat Archi.in.c.non sane.i.q.5. Dic
ẽt Ray.ait ꝙ si creditores vel legato-
tores simul venerant ad heredem pri-
mo satisfaciendũ ẽ creditoribus: sed si
veniũt sepati liberabit̃ heres soluendo
p ordinẽ cuilibet venienti siue credito
ribus siue legatario:dũ tñ nil in dolo
vel in fraude opet̃.verũtñ si legatarij
p̃ueniãt creditores ⁊ accipiũt:vel poste
riores creditore:priores ⁊ potiores in
iure p̃ueniunt. Creditores postmoduꝫ
veniẽtes hẽdẽ ĩgetare non debent:si tñ
ò hẽditate remãsit ei:vñ possit adhuc
satisfacẽ illis:sed hñt tanq̃ꝫ potiores iusᷓ
suũ saluum ꝯ̈ legatarios q p̊mo acce-
perunt. Silr̃ ⁊ creditores anteriores
ꝯ̈ posteriores qui acceperunt. Idem q̊ꝫ
Uul.ait ⁊ addit ꝙ si heres scit vel cre
dit hẽditatẽ vltra debita non extendi
siue ex ꝯ̈ctu vel q̃si:seu ex maleficio vl̃
q̃si nihil legatarijs dꝫ dare. Si vͦo q̃ꝫ
titatem debitoꝝ nescit dꝫ creditoribus
satisfacẽ primo .⁊ si legatarij prius vel
simul cũ creditoribus legata petant ẽt
creditoribus potioribꝰ p̊mo soluẽdũ ẽ
Si ãt de hereditate nihil remanet pri-
mo solutis debitis legatarijs nõ tenet̃.
Si vero hũc ordinẽ mutauerit heres
p̊mo.s.soluẽdo legatarijs seu scd̃arijs
creditoribꝰ p̊oribꝰ in foro ꝯ̈scie mime
liberat̃:nisi hoc faciat ignorãt̃ reputãsᷓ
s.hẽditatẽ sufficẽ ad oĩa soluenda. vel
nesciẽs hũc creditorẽ eẽ potiorem. his
aũt ꝯcor. Hosti. ¶ Itẽ nota ꝙ ceteris
pibus seruanda ẽ regula:Qui p̊or est
tpe potior ẽ in iure:de reg.iu.li.6. Ubi
aũt sunt priuilegia paria. s.psonarum
⁊ actionum insimul:⁊ equalit̃ satisfaci
endũ ẽ:nisi de aliquo illoꝝ ꝓbet̃ ꝙ al
teri p̃ferendus sit s̃m legem pacti vel
scripti l̃ vsus ꝓbati. Hec aũt notari so
lent. C.de bo.auc.iudi.possi.l.pro debi
to. Cũ ĝ mercator vel alius frangit.vl̃
ut vulgariter dr̃ fallit non sufficiens sa
tisfacere creditoribꝰ oĩbus ex integro
veniẽtibus cũctis vt sibi satisfaciat.hic
ordo seruat̃ s̃m Bal.i.l.p debito .C.
de bo.auctoritate iudi.pos. p̊mo dꝫ sa-
tisfieri dñis reꝝ.vbi gr̃a ꝺponentibus
si deposita erãt sibi facta ut.ff.de p̊uil

credi.l.fi.ꝛ.l.veteri.Scđo satisfit mer
cium venditori si extāt merces:hoc est
ipse merces restituunť tanq̄ singulari
ter ꝓ ꝓcio obligate.Si āt plus valerēt
id plus redditť ad cōmodū creditoꝝ
vt.ff.de ac.ven.l.iulianus.¶Si āt ipse
merces non extāt sed vēdite sť:ꝛ loco
eaꝝ alie subrogate tales sbrogate non
reddūť loco eaꝝ:qꝛ non sūt ꝓ ꝓcio ob
ligate:vt.ff.de in rē vso.l.qdā.Hui⁹ rō
assignaťqꝛ preciū ex illa re redactum
obligatū non erat:ğ nec ēt res que emi
tur ꝛ hētur ex eo.Idē qꝫ in ꝑmutatiōe
dictū ē:qꝛ vbi spes in obligatione ē nō
succedit loco alterius altera:vt nota.ff
de v.sig.l.labeo.Tertio ceteris ꝑibus
ꝓferť vxor:qꝛ hypothecam hr̄e cēsetur
ꝛ iō prefertur:nedū ꝓtendētib⁹ ꝑsona
lē obligationē:sed ēt pretendētib⁹ taci
tā hypothecā:ut.l.assiduis.C.qui pot.
in pi.ha.non tn̄ ꝓferť creditorib⁹ hn̄ti
bus hypothecas expressas.Fisc⁹ qꝫ sil'e
hꝫ ꝓuilegium cū muliere.C.de ꝓui.fis
ci.l.q̄uis.ꝛ de hoc ēt hēs ex̄ de pig.c.ex
lr̄is.in glo.qm̄.4°.post hypothecas ve
niunt deponentes.s.si non extat deposi
tū.ff.depositi.l.si hoīs.§.fi.hoc enim ꝓ
uilegium datť cause depositi:ꝓpter fre
quentiā ꝯctuum depositoꝝ:tn̄ sicut in
l.ꝓdicta pꝫ tali priuilegio non gaudent
ğ sub noīe depositi mutuant ad vsurā
hypotheca āt est potior:qꝛ ꝑtinet ad ip
sam rem.ff.de pac.l.rescriptū.5°.veni
unt simplices ꝓuilegiati.i.hn̄tes ꝓuile
gia ꝑsonalia nō realia.Sexto ꝛ vltimo
veniūt chirographarij ꝓ rata non at
tenta ꝓoritate ꝯctuum:qꝛ licitum ē de
bitori ꝓ cumulo creditoꝝ facere dete
riorē cā increditoꝝ ꝓoꝝ non hn̄tium
dn̄ium nec hypothecā:nec ꝓuilegium

hn̄tiū:vt.ff.de sepa.bo.l.i.§.ꝯrio.Et ista
ē rō:qꝛ i chirographarijs creditorib⁹
non attēditur tps:hec ille.Uerum vbi
lex municipalis seu statutū ciuitatis ali
ter disponeret:illi ē stādū ēt in foro cō
scie si non sit expresse ꝯ deum:qđ non
de facili iudicandū est:qꝛ nemo ē arbi
trandus īmemor diuini timoris ꝛ sue
salutis.i.q.7.c.sancimus.nihil euidēter
appareret ꝯrium.Unde ī aliq̄bus ciui
tatib⁹ vt florentie fallente mercatore ꝑ
sindicos īstitutos a cōitate suꝑ hi⁹:vbi
non sufficiunt bona debitoris fallentis
ad plene restituendum oībus satisfacit
vnicuiqꝫ ꝓ rata sm̄ facultatē bonoꝝ il
lius ꝛ non ꝓus vni q̄ꝫ alteri nisi aliq̄b⁹
ꝑsonis ꝓuilegiatis in hoc:vt in mulieri
b⁹ ꝓ dotibus rehn̄dis ꝛ hi⁹:quibus ple
ne satisfacit anteq̄ꝫ cuiq̄ꝫ alioꝝ.Itē pri
mo nota ꝙ hi qui tenenť restituē:si oī
no non pn̄t soluere vel restituē sufficit
ꝯtritio ꝛ ꝓpositū restituendi:qn̄ ꝛ cō
mode poterunt.14.q.6.c.si res.qđ veꝝ
ē cū nota sit pauꝑtas.talis.n.non dꝫ ex
cōicari:vt dr̄ ex̄ de solu.c.odoard⁹.nec
aliq̄ pena mulctari:ex̄ de vsu.c.cuꝫ tu.
ꝛ dr̄ nota pauꝑtas qn̄ cedit bonis:iō qꝫ
tali dꝫ ꝯsulere sacerdos:si de pauper
tate dubitat:ꝙ cedat bonis.nota tn̄ ꝙ
non sufficit hec cessio ita ꝙ nō sit ei ali
q̄ pn̄ia iniūgēda.qꝛ nec solutio nec satis
factio plenaria sufficeret.Nā lꝫ cessio
seu solutio quo ad satisfactionē hoī suf
ficiat:adhuc tn̄ non ē eccl'e satisfactum
ğ iudex eccl'astic⁹ seu sacerdos ꝓ vsur
patione rei aliene iniungat sibi pn̄iam.
ꝛ in hoc oñdunt plurimi pcc̄ores delī
quentes ğ putant sufficere ꝙ satisfaci
ant:nec trāsgressionē quā fecerūt post
modū ꝯfitēť.hec Hosti.in sū.ti.d peni.

¶ re. ¶ Scdo nota q si talis puenerit p⁹ ad pinguiorē fortunā tenetur satisfacere etiam si cesserat bonis: q: p hoc nō sunt liberati. sed talis cessio ad hoc eis pdest ne iudicati trahentur in carcerē. C. qui bonis ce. pos. vbi etiam dic glo. q cessio in hoc etiam pdest q postea non poterūt ↄuenire: nisi inqꝫtum facē pnt. ꝛ sic habet rō ne egeat ꝛ preterea ↄueniri nō dꝫ: nisi tm̄ lit id quod acqsiuit: q merito videat debere ↄuci ri: hic in glo. Sed q hnt restituē si ↄuciant ex maleficio si non sunt soluendo verberandi sunt p debito. Sed si non ↄueniunt ex maleficio non debēt tales verberari: sꝫ sufficit q cedāt bōis: Archi. 14. q. 4. c. si res. ¶ Nota tertio q si is q aliena abstulit pōt restituere: ꝛ nō restituit non ē in statu salutis. 14. q. 6. c. si res. Dicit autē Ray. in summa sua q dn̄s alicuius terre tenet restituē idebite exacta a se uel a suis directe vel indirecte. glo. super indirecte: vt qn̄ denegat eis iusticiaꝫ vel non defēdit eos vt dꝫ: ꝛ sic extorqt aliqua. Si tali dn̄o ex aliquibus circunstantijs appareat mlt̄ū difficile vel ipossibile talis restō sat] videtur q possit ↄsuli hi⁹ q in cōpēsatione vel remittat eis cōiter cum eorū ↄsensu ꝛ libera voluntate aliquam seruitutē vel annuā pstantiam in ppetuū vel ad tps: ita q plenissime videat eis satisfactū: vel ēt faciat i remissionē peccatoꝝ illoꝝ quibus tenet aliqd hospitale vel aliqd sile opus pietatis: cū ↄsensu tū eoꝝ dꝫ si pōt regri: hec ibi. Quarto nota q is q hꝫ aliena restituē ꝛ certis psonis si pōt in totum vel in ptē: sꝫ non cōmode: sed cū multa sui incōmoditate: tunc cōponat vel ↄueniat cū ipo

leso vel spoliato amicabiliter de redditibus suis moderate: ita q vict⁹ sibi remaneat assignando sibi quousqꝫ fuerit plenarie satisfactū: vel paulatim singulis annis vel mēsib⁹: vel alijs tpib⁹ emēdet qd pōt: ꝫ hoc cū voluntate illi⁹ cui dꝫ satisfacē. q: si nullam inueniret maꝫ apud eū absqꝫ dilatione tenet satisfacē vel bonis cedē: q: talis pccor sēp est in mora. Hosti. ꝛ Ray. Sed hoc meli⁹ declarabit in vltimo. §. se. Si āt predictus inueniat grām apud creditores suos facientes sibi remissionem vel dilationeꝫ tūc pōt ea vti: ꝛ i ē bono statu aīe: si tñ hꝫ in pposito faciendi qd debuisset: si non potuisset obtinere ipsā remissionē vel dilationem. ¶ Quinto nota q vbi ēēnt plures creditores alicui⁹: ꝛ debitori petenti dilationem aliqui creditores volunt dare: aliq non: sed q cedāt bonis stabit maiori parti creditoꝝ: ꝛ itellige maiorē ptem: vbi ē mai⁹ ꝛ fortius debitū: ēt si vnus esset cui plus qꝫ oib⁹ debeatur. Si vero par sit debitū stādū est maiori numero creditorum. Si vero sunt paria eligenda ē clementior sētentia. s. dilatio danda. C. de cessi. bonorum. l. fi. Ray. ¶ Nota hic q Joh. an. super. c. qꝫqꝫ. de vsu. li. 6. mouet questionē an heres vsurarij qn̄ hereditas non sufficit oibus debeat satisfacere p⁹ ueiētibus: ꝛ refert se dixisse q non. imo fiet eis ꝛ alijs satisfactio p rata vnūquēqꝫ ↄtigente: ar. ꝫ. de testa. c. relatuꝫ. i fi. Sed dicit ipse satis videtur hoc casu hrī debere ↄsideratio tpis: vt ille q pri⁹ soluit vsuras recipiat qd suū ē itegral'r ꝛ sic de singulis ꝫm regulam. i. de reg. iur. qui por. cum istoꝝ ps sit cā vt dixi ibi. ꝛ in hypotheca hoc ↄsideramus. C.

qui pot.i pig.ha.l.sed si fũdus.ꝛ bona vsurarij videt̃ eẽ hypothecata.de vsu. c.cũ tu.multi tñ doctores tenent ꝯriuꝫ i hoc.s.ꝙ bõa vsurarioꝝ sint hypothecata:vt Ho.Archi.Fede.Hos.ꝛ Ioh. ẽt dicit ꝙ de hac hypotheca non hẽmꝰ textum expressũ. ¶ Sexto nota ꝙ vbi aliquis ẽ institutus heres:ꝛ non sufficit hereditas ad soluendũ oĩa legata ꝛ debita.dicit Ray.ꝙ credit in iudicio aĩe ꝙ non teneat:nisi inꝗ̃tũ hereditas se extendit:vel sufficit ẽt si non fecit inuentariũ.Idẽ Io.ꝛ Fede.secus in iudicio ꝯtentioso:si non fecisset inuentariũ:sꝫ si fecisset non teneret̃ nisi durante hẽditate.Distinguit tñ inter legata ꝛ debita:qꝛ debita sine diminutione dꝫ ꝑsoluere durãte.s.ad hoc hereditate. ꝺ legatis vero si tot sunt ꝙ non remaneat legitima põt detrahẽ suaꝫ legitimam:ꝛ iteꝝ quartã ſm quosdã si fuit institutus hẽs.Et nota ꝙ hẽs põt deducẽ añ oĩa expẽsas funeris ꝛ alias necessarias ꝗs fecit cã hẽditatis vt i testõ ꝛ hiꝰ.Expensas tñ ꝗs fecisset supfluas ad honorem ꝛ põpã mundi:non posset cũ tuta ꝯsciã trahẽ de ere alieno:sed facẽ itelligeret̃ de suo.Pe.de pal.in.4.Si autẽ sũt plures hẽdes ad debita vel legata regulariter tenet̃ ꝗlibet ꝓ hereditaria ꝑte.C.   l.z.Sed dꝫ Ray.Excipiunt̃.v.casus ſm ipsũ Ray.Primus ẽ si aliqđ indiuiduũ ẽ in obligatõe faciendi vel non faciendi.tunc.n.ꝗlibet tenet̃ insolidũ.ff.de ver.ob.l.in executiõibus.§.z.glo.ponit h̃ ex̃:vt si testator ꝓmittit se aliqđ opus facturum ꝛ ꝓmisit ꝑ se vel heredẽ suũ nõ fieri q̊minus ꝑ fũdũ suum tibi ire liceat.hic ꝗlibꝫ hẽdũ erit insolidũ obligatus. zꝰ casus ẽ si res que dꝫ restitui ab vno insolidum possideat̃.C.de acgrẽ.hẽ.l.z.§.nemo. Tertiꝰ ẽ in alimentis legatꝭ q̃ ꝓ volũtate defuncti vel iudicis vel ab vno insolidũ vel a pluribꝰ ꝓ ꝑtibus designatꝭ petunt̃.ff.de alimen.le.l.z.Quartus ẽ si testator ab vno heredum legauerit creditori hereditario aĩo cõpẽsandi:tũc.n.heres ille vsq; ad ꝗ̃titatem legati onꝰ illius debiti sustinebit.ff.de le.z.l.cum ab vno.Quintꝰ in expẽsis funeris vxoris:non tñ abstrinxit hẽdes pro hẽditarijs portõibus:sed ẽt viꝝ ꝓ portione q̃ ꝑuenit ad eum de dote vxoris sue:puta si ad eũ ꝑuenerit.100.ꝛ in hẽditate sint.200.ipse vir tenebit̃ ꝓ tertia ꝛ hẽdes ꝓ duabꝰ ꝑtibus.ff.de reli.ꝛ sumpti.fune.l.quotiens.ꝛ.l.veluti.hec oĩa etiam Hosti. ¶ Quõ debeat fieri restõ vxoris concipientis ꝑ adulteriuꝫ quem vir reputat suũ de his que ꝯsũit ipse filius spurius de bonis pr̃is putatiui:ꝛ hereditate tota vel ꝑte ad euꝫ ꝑueniente.Primo videndũ ẽ ꝺ ipsa vxore adultera quõ teneat̃ ꝛ ad ꝗd. zº ꝺ ipso filio spurio si tenet̃ ꝛ quõ.zº vero de ipso patre qui ex adulterio talẽ filium habuit quõ ꝛ ad ꝗ̃tum tenet̃.Similis casus videt̃ ꝗ ponit̃ ex̃ de peni.ꝛ re.c.officij.s.de muliere supponente sibi alienũ ꝑtũ quẽ vir eius reputãs suum nutrit ꝛ heredẽ instituit.Unde idẽ videtur dicendũ ꝗ̃tũ ad restõem ꝺ ipsa mlĩere ꝛ filio supposito:ꝛ huic fraudi dantibus oꝑam efficacẽ.ꝛ de muliere adultera q̃rit ṗmo si debeat reuelare marito.Ad hoc dicẽdũ ꝙ aliqñ nõ aliqñ sic.Nã vbi imineat aliqđ eorum ꝑiculoꝝ non dꝫ reuelare marito.ṗmũ periculũ est infamie.l.mulieris qꝛ hec

talit̃ reuelãdo cũ eẽt ãtea hõe fãe seip
sam pessime ac turpissime diffamaret:
qd̃ quidẽ magnũ periculũ est mulieri.
Na qd̃ ꝓuer.zz.scriptũ ẽ.Meli⁹ ẽ bo
nũ nomen q̃ȝ diuitie multe:lȝ intelliga-
tur de viris:tñ ⁊ piculosius in hõestis
infamia mulierib⁹ ingerit notã.Scõm
ẽ periculũ scandali.s.viri ꝯsanguineoꝝ
⁊ amicoꝝ eius si illis hoc innotesceret
malũ.na non solũ apud se turbaretur
ex eo:sed vix extunc posset cũ ea amici
tiã ⁊ pacẽ ac ꝯcordiã ⁊ societatẽ hr̃e:i-
mo forte eã marit⁹ dimitteret:⁊ id̃ non
valẽtes forsitan ꝯtinere vterqȝ adulte-
rium ꝑpetraret:⁊ sic innumerabilia et
irrecuꝑabilia int̃ eos oriret̃ mala.Ter
tiũ ẽ piculũ mortꝭ.s.⁊ vxoris ⁊ sue spu
rie ꝓlis atqȝ adulteri sui.nã ꝓbabiliter
timẽ posset:ꝙ eius marit⁹ seu quicũqȝ
alius dũ occidẽ alium q̃reret necaret̃
fm Sco.in.4.Cõcurrẽtib⁹ predictꝭ pi
culꝭ:q̃ vident̃ valꝺ ꝓbabilia:⁊ ĩ plurib⁹
eueniẽtia:non dȝ talis mulier suo cõiu
gi reuelare ꝓpter bonũ incertũ restitu
endi hẽditatẽ talib⁹ piculis se exponẽ
manifeste.Quartũ ꝓpter piculũ ĩpro-
babilitatis.nã nec vir nec fili⁹:nec etiã
publicus iudex hoc mulieri reuelanti
credẽ obligant̃:nisi ꝓbet dicta sua p ĩ-
fallibilia signa aut per violentas ꝓba-
tiones:siue ꝑ testes idoneos. Nam ex
ex solo eius dicto non pot̃ exheredita-
re talẽ filiũ:maxime in terris in qb⁹ p°
genita ex ꝯsuetudine in toto vel in ꝑte
succedunt.Insuper fm Sco.in talib⁹
terris:si pater credẽt vxori sue in hoc
non posset tñ a spurio auferre heredi-
tatẽ:nisi ĩ publico foro:cũ ꝓbaret talẽ:
⁊ tũc oportẽt mulierẽ non tm̃ apꝺ ma
ritum:sed apud totã patriã diffamari

⁊ isto p̃suppofito.s.ꝙ nõ debeat reue-
lare rõe maloꝝ grauioꝝ exinde ꝯtige
tiũ.Quõ debeat talis mulier satisfacẽ
dicetur.ĩ.vbi tñ non ĩminẽt aliꝺ picꝉm
vel malũ:nisi infamie ipsi⁹ adultere vꝉ
mortis sue.videt̃ ꝙ si pmoriatur viro
suo debeat añ mortẽ ordinare cum cõ
fessore suo vel alia ꝑsona matura: ꝙ si
moriat̃ postea reuelet ex ꝑte sua viro
qñ.s.ex hoc põt obuiari ne putatiu⁹ fi
lius hẽat hẽditatẽ totã vel ꝑtẽ . Aliqñ
vero hoc marito vel alijs ꝑsonis ex cõ
fessione tenet̃ mꝉier reuelare:vȝ si hec
tria ꝯcurrant siꝉ.Primo si apud mari
tũ ⁊ alios fortis ⁊ grauis suspicio ipsa
eẽt ⁊ occasio suspicãdi taliter . Scꝺo
si ex certis ⁊ sufficientib⁹ cãis põt ⁊ dȝ
vehementer ⁊ valde ꝓbabiliter credi:
ꝙ nihil de p̃mis piculis supradictis h̃
sb̃seq̃ret̃:aut crescẽt sȝ poti⁹ minueret̃
Tertio si firmiter p̃sumat̃ ꝙ fili⁹ hõis
mariti voluntarie cedet:sed si puul⁹ ẽ
fili⁹ cessat ista rõ:qꝛ mittere põt illũ ad
hospitale cũ non teneat̃ alẽ alienos ni
si in extrema necessitate cũ alij desunt
q ꝓuideãt.His ãt trib⁹ ꝯcurrentib⁹ re
uelari debẽt ⁊ posset.Sed vix ista con
currũt ⁊ rarissime p̃sumendũ ẽ ꝙ con
currant.Insup dici posset fm Uul.ꝙ
ẽt reuelare posset si non timẽt maritũ:
vel aliud ĩmineret piculũ.Sunt quidã
vtiqȝ viri scienter vxoꝝ adulteriũ susti
nentes vel etiam ꝯsentientes:imo qñqȝ
vxores suas ad hoc hortantes:vel qꝛ ꝓ
prios filios non pñt habere:vel alia q̃-
cunqȝ pudenda occasione.Facta etiaȝ
hac notificatiõe añq̃ȝ vir ei⁹ ꝓ edifica
tõe talis filij expẽdat:videt̃ ꝺobligari
a restõne aliq̃ fienda:qꝛ fec̃ qꝺ ĩ se fuit
vt dãnum euitaret viri expensarum in

educādo: ⁊ hereditatō͞is quo ad alios
ar. ex͞ ꝺ iniu. ⁊ dā. da. c. si culpa. Nec tū͞
ꝺꝫ manifestare adulteꝝ ꝓpter ꝑiculuꝫ
ꝑsone ⁊ infamie detrimentū: ⁊ odium
ad eū euitandū. ⁊ si añ manifestationē
iam aliq̄ ꝯsūpsisset hiꝰ putatiuus filius
tenebit᷑ ipsa mr͞ inq̄ꝫtū pōt satisfacere si
aliquid vt suū possidet: ⁊ si magnꝰ exi
stens: qñ notificat᷑ nollet ipse filius cre
dere hoc: nec cedere bonis putatiui pa
tris petens saltez legitimā que sine cau
sis expressis a iure auferri non ꝺꝫ vt le
gitimus filius. nec ꝯ̄rium pōt ꝓbari te
nebit᷑ nihilominus ipsa mulier heredi
bus de portione illa ablata sibi: ꝺ eo tū͞
qꝺ pōt ⁊ non plus: ex͞ de re. iur. li. 6. c.
nemo. ⁊ hoc qꝛ fuit in mora notificādi:
qñ potuit ꝓuideri. Sed nūquid mlier
talis ꝺꝫ reuelare crimen suū filio suo
spurio: ⁊ inducere eū ad dimittendum
hereditatē vero hēdi. Ad hoc dicēdū
ſm Sco. vbi. s̄. ꝙ aut filius credēt ma
tri aut nō. Si aūt credēt: non aūt ꝓba
bile ē ꝙ ꝓpt᷑ hoc dc̄m dimittēt hēdita
tē. Nā paucos repire ꝯtingit ꝙ ita ꝑfe
cti sint: ꝙ ꝓpter ꝯ̄suādā iusticiā ī foro
dei dimittāt magnas possessiōes q̄s re
tinē pn̄t iure exteriori: ⁊ vellēt spurij re
putari: nec hoc mr͞ p̄sumē pōt: nisi an
tea multū fuisset exꝑta de bona volun
tate filij sui. Nō ḡ ꝺꝫ se exponere ꝑicu
lo certo diffamationis apud filiū ꝓpt᷑
īcertā correptionē illius. Si vͦo nō cre
deret: tūc seq̄ret᷑ inde duplex malum.
Primū qꝛ ipsa diffamaret᷑. Secundū
qꝛ ab illo sicut antea hēditas possidēt᷑
Siquis aūt obstet ꝙ tali filio ꝺbeat re
uelari: ne si ignoranter forte copulare
tur ꝑ mr͞imoniū sue sorori aut alt̄i sue
ꝓpinque: seu alia faceret q̄ a iure spu
rijs ꝓhibita sunt. dicendū ꝙ talis igno
rantia dū ꝑseuerat oīo excusat cum sit
ignorātia facti. Siqñ tū͞ factū veniret
ad lucē tale matrimoniū dirimendum
eēt. Si vͦo querat᷑ an dato ꝙ talis filiꝰ
ex verbis mr͞is se spuriū credat: tenea
tur reddere bōa que hūit a marito ma
tris ceteris filijs atqꝫ heredibꝰ alijs pre
dicti mariti. dicendū ꝙ si hoc indubi
tāter credit: ⁊ rōnem illud credēdi hꝫ
tenet᷑ ſm deū nō tū͞ humano iure. Si
tū͞ non hꝫ sufficientē cām ⁊ rōnē credē
di illud: tūc reddē non tenet᷑ ex͞q̊ ꝑ se
vel ꝑ alteꝝ sibi claret ꝙ non hꝫ suffici
entē cāꝫ seu ꝯdignā rōnē credēdi. Sūt
aūt inter cetera q̄tuor signa que red
dunt suspectū talē mr͞em: ita ꝙ ei ꝺ fa
cili non ꝺꝫ credi. Primū ē amor. i. si p̄
diligit aliā ꝓlē viri sui. Scꝺm est odiū
vꝫ si p̄sumit matrē ipsū vel eius vxorē
odire. Tertiū ē stulticia: qꝛ mulier fa
tua ⁊ leuis est ⁊ ꝑtinacis sensus. Quar
tū ē incertitudo cū nō ꝯstat ipsam esse
vel fuisse certā ꝙ hunc ꝯcepit de adul
terio vel de viro. non. n. hoc pōt oī ad
ultere eē certum. Sed qꝺ remediū ta
li mulieri ꝺꝫ adhiberi. dicēdū ꝙ ei ſm
Sco. vbi. s̄. triplex remediū dari pōt.
Primū ē ꝙ inducat filiū intrare religi
onē: ⁊ tū͞ talē ꝙ possit ꝓfessionē suā ſ
uare: ne. s. incidat ī sillā volēs vitare ca
ribdim. Scꝺm ē ꝙ clericꝰ fiat. vñ valꝫ
tū͞ ſm deum ecclesiastica beneficia ac
ceptare: ⁊ his q̄si sufficiētibꝰ merito iā
ꝯtētꝰ dimittat hereditatē alteri fratri
laico in seculo remanēti. Si tū͞ ꝑ nullā
ꝑsuasionē honestā cor talis filij mr͞ fle
ctē non pōt vt hereditatē dimittat: nō
videt᷑ ꝙ debeat se ꝓdere illi cū certa ñ
sit ꝙ talis ab ea īꝑsuasibilis in alijs taꝫ

licitis et honestis flecteret ex illo: imo forte tenacius retinet: ne spurius putaretur: cum talem notam multi caveant male nati. Tunc demum tertium remedium addendum est. scilicet quod salvo iure humano: et absque infamia sua potest et debet de sua dote cum eam habebit in potestate vel de parafrenalibus si habet: et certis bonis et laboribus et sudoribus suis indemnem facere virum et legitimam eius prolem. Obligatur enim satisfacere viro de consumptis ab illegitimo filio. Sed talis filius non tenetur satisfacere quod consumpsit quamdiu bone fidei fuit. De hereditate autem mulier obligatur heredibus viri ab intestato vel heredibus scriptis. vel quibus verisimiliter credit quod reliquisset hereditatem: quod si nescit debet pauperibus erogari: tenetur inquam secundum correspondentiam iusticie. non. n. dico quod teneatur ad restituendum equales hereditati: quia supra dictum est. Plurimum quidem differt inter habere et proprie esse. Sed quia iste legitimus heres utranque habuit hereditatem: licet secundum iusticiam fuerit proprie. propterea minus quam equalens hereditati sufficit sibi pro hereditate fienda. illud autem minus determinetur secundum arbitrium boni viri. Quod si nec hoc fieri potest pro tunc non obligatur: tenebitur tamen cum pervenerit ad pinguiorem fortunam extra de solu. c. odoardus. Si vero talis mulier nunquam habet unde possit restituere: tunc ex impotentia excusatur: si habeat satisfaciendi propositum. 14. q. 6. si res. ¶ De adulterio autem cuius est filius dicendum verisimiliter si scit vel credit verisimiliter illum esse suum: ubi mater ipsa satisfacere non valeat: videtur quod teneatur de expensis patri putativo: quia causam efficacem dedit tali damno: extra de iniuri. et dam. da. c. si culpa. secundum tamen possibilitatem suam. et si mittet ipsa adultera ad hospitale: vel quia finxit mortuum peperisse. vel quia notificavit sine sui periculo non esse filium suum: tenebitur hospitali de nutrimento et aliis expensis. nisi notabilis paupertas excuset eam: cum de iure naturali ad hoc teneatur: di. i. c. ius naturale. et hospitalia propter pauperes nutriendos sint facta: non propter divites. Sed et de hereditate vel dote si dotaretur a patre putativo: teneri videtur ad arbitrium boni viri: attenta sua facultate: quamvis tamen satisfactio occulte fieri debet: cum sine periculo manifestari non possit ar. z. q. i. c. si peccaverit. Si autem dubitat adulter ex eo quod mulier levis est et cum aliis adulteratur. vel etiam quia ipsa adultera dubitat: utrum sit eius vel mariti relinquatur iudicio dei cui omnia nuda sunt et aperta: et gravari non videtur de restitutione. Indecens est enim ut in re dubia certa detur sententia ait Greg. z. q. 3. et di. 34. huiusmodi. In nullo tamen casu ad obviandum huiusmodi periculis vel malis debet adultera vel adulter querere aborsum vel mortem parvuli. zz. q. 3. c. faciant.

¶ Capitulum septimum. scilicet quando debeat fieri restitutio: quod continet in se magnam difficultatem. ¶ Quantum ad octavum. scilicet quando debet fieri restitutio. dicit Tho. z. z. q. 6z. quod statim ga sicut accipere rem alienam est contra iusticiam: ita et remittere eam. quia per hoc quod aliquis detinet rem alienam invito domino impedit eum ab usu rei sue: et sic facit ei iniuriam. Manifestum est autem quod nec per modicum tempus licet alicui in peccato morari: sed quilibet tenetur statim peccatum dimittere vel deserere. Unde dicitur quasi a facie colubri fuge peccatum. ¶ Et ideo quilibet tenetur statim restituere: vel dilationem petere ab eo qui potest usum rei concedere. et siquidem teneantur de incertis cum illud esset erogandum in pias causas cum consilio ecclesie: si huiusmodi personae habentes

restituere remaneant ita paupes cū fi
lijs ꝛ familia: ꝙ non hēant vn̄ viuant:
fiat dicit Ray. vt dixi in casu sil'i. §. in
ti. de dcimis. Ibi āt sic dicit: Siquis re
tinuit decimas longo tpe: ꝛ nunc veni-
at ad satisfactionem: ꝛ postulat intuitu
dei ꝛ ecclesie: ꝛ qꝛ hꝫ puam sbaꝫ sibi re
mitti qd accepit tpe preterito: cū aliter
oporteret cū sua familia mēdicare: q̄z-
uis ecclesia oēs decimas posset petere
si viderit istū ꝯtritū: ꝛ p̄ces eius initi vi
tati: dꝫ ei tanq̄z paupi dimittere: vnde
viuat: cum hoc eēt ei datura postea. 16
. q. i. c. qm̄. hec Ray. qd intelligendū vi-
det᷑: vbi dant᷑ decime de more ꝓut est
de iure cōi. Nā secus vbi de more non
dāt᷑: vel valde diminute vident᷑ excusa
ri: d hoc tn̄ plene hēs in pª pte ti. i. ꝛ di
cit ibi gl'. Uul. ꝙ illi q resignāt in māu
pn̄iarij: qui hoc n̄ facerēt: nisi pn̄iarij
restituerent eis ꝓ pte vel ꝓ toto: qn̄ ne
scit᷑ cui fienda ē restitutio: ꝙ non cre-
dit eos esse in statu salutis. dicit etiam
paulopost ꝙ nō ē necesse: ꝙ fiat hi⁹ re
stitutio in manu pn̄iarij: dummō tamē
sit paratus ad arbitrium eius vel alte
rius boni viri satisfacere. dicit ēt ꝙ in
hoc casu eps qui ē dispensator paupe-
rum: pōt dilationē dare vel ptēꝫ dimit
tere vel etiam totū si viderit ei expedi
re ad necessariam sustentationē illi⁹ tā
q̄z alicius alteri⁹ pauperis: ita tn̄ ꝙ q̄z-
to vtilius pōt gerat negociū illius cui
faciēda eēt restō: si psona eius essꝫ no-
ta: vꝫ exponendo illa q̄ eēnt restituēda
in vsus tales qui magis ei possent ꝓfi-
cere q̊ ad deū. hec ibi. Si tenet᷑ certis
psonis q̄ nolunt dare dilationē: dꝫ ad
petitionē ipsoꝝ absq̄ꝫ dilatione satisfa-
cere vel cedere bonis: qꝛ fur ꝛ raptor
sēper ē in mora: ꝛ iō semper augēt pec
catum. ff. de cōdi. fur. l. in re fur. vbi le-
si egent ꝛ fame pereunt: ne interueniē
te paululum mora inueniri non vale-
ant qui redimant᷑ di. 5. Semp enim ē
vitanda mora vbi ē periculū: di. 28. c. d
siracusane. ꝛ hoc etiā si oꝫ ipsū mendi
care. Un̄ non dico habito respectu ne
egeat. Nā ꝯ hoc nota. ex̄ de vsur. c. cū
tu. tn̄ Uul. addit sine culpa pōt accipe
vite necessaria. s. extreme. Ray. mode-
rate sibi vita retēta q̊usq̄ꝫ plene sibi sa
tisfaciat. Hosti. vo sic dicit. Sed quid
si non imineat tale periculū necessitat̄
ꝛ is qui tenet᷑ restituere non pōt indu
ci ad restōneꝫ statim faciendā: puto ꝙ
discretus sacerdos pōt ꝯsciam suā in-
formare: ex eo ꝙ intendit vtiliter gerē
negociū creditoris. Nā si videt ꝙ alit᷑
non pōt recupare i ppetuū: vl' non ita
cito: vel ita cōmode: pōt recepto iura-
mēto vel alia sufficiēti cautōe si hr̄e p̄t
dilationē ꝯcedere. ꝛ sub hac conditiōe
si hec adīpleuerit in talē diē peccatorē
absoluere: ꝛ sic creditor qd ei debet᷑ re
cupet: ꝛ peccator non recedat a p̄sbro
desperatus: hec ille. Sed ꝙ i fine hui⁹
. §. s. ꝙ absoluat sub ꝯdit̄l. ꝯriuꝫ asserit
Uul. dicens ꝙ absolutio a peccatis nū
q̄z dꝫ fieri sub ꝯdit̄l. ꝛ iō pōt dici ꝙ ab
soluat simplicit᷑ si est soluendo: sed de
claret ꝙ non valebit absolutio: nisi ad
impleat promissum. Uul. ¶ Archi. ve
ro super. c. si res. 14. q. 6. querit vtrum
habenti restituere debeat hr̄i respectus
ne egeat. Et dicit videt᷑ ꝙ sic. ff. de reg.
iu. l. in comdemnati. ff. de cessi. bo. l. z. ꝛ
sic nota. p B. de solu. c. odoardus. ꝛ fa
cit ad hoc qd habet᷑. 16. q. z. quicunq̄ꝫ
Sed Inno. p nota. i. c. cū tu. ex̄ d vsur.

ſecus credit ſcḋm canones: vbi ibi notāt
Ala. B. ⁊ Hoſti. ꝙ inſolidū tenēt ꝺtē
toꝛes vſuraꝝ: ⁊ non ſolū inq̄ʒtū facere
pn̄t. qui Hoſti. in ſū. dicit ꝙ qui habent
reſtituere paulatim ſingulis menſibus
ſoluāt creditoꝛibus: ſi aliter non pn̄t ſi
ne magno ſui detrimēto ꝓut poterūt:
vel cōponāt ſe cū expoliatis: ꝙ ſi nullā
pn̄t inuenire miām apud eos abſqꝫ di
latione: tūc tenent̄ ſatiſfacē vel bōis ce
dere: qꝛ peccatoꝛ ſemper ē in moꝛa. ff. ꝺ
condit. furt. l. in re furtiua. ex̄ de ſi. c. cū
in eccleſia. Multi tenēt dictū p̄cedēs
tanq̄ʒ equum. ſ. ꝙ tenent̄ ſoluere q̄ʒtuʒ
pn̄t retenta ſibi vita cōmoda: ar. de cō.
di. 5. c. diſcipulos. ex̄ de fur. c. ſiquis. ſed
ar. ꝯ̄ ſuper verbo reddere. eiuſdem. c. ⁊
ibi dicit ꝙ ſtatiʒ dʒ reddē totuʒ qꝺ pōt
allegās Tho. 2. 2. q. 62. qui dicit ꝙ ſta
tim eſt fienda reſtitutio. dictū tn̄ Tho.
pōt dici non eſſe ꝯ̄ ſi ſane intelligatur
vt. j̄. dicetur. ¶ Sed in quadā ſūma di
citur ꝙ q̱ hn̄t reſtituere vſuras ⁊ male
ablata: ⁊ ꝓponunt firmiter reddere: et
non poſſunt ſtatim: qꝛ nolunt cū fami-
lia egere vel mendicare: ⁊ tn̄ incipiunt
iuxta poſſe ſatiſfacere: vtrum tales poſ
ſūt abſolui ⁊ cōicare. Rn̄º aut ſciūt ꝑſo
nas certas aut non: ⁊ ſi ſciūt ipſi hn̄tes
male ablata: ⁊ ipſi ēt quibus debentur
huiuſmodi nolunt: tutū eſt: ꝙ de ꝯſcīa
eoꝝ ſtent ad terminū ipſoꝝ ⁊ volunta
tem. Si v̓o tales neſciūt dāna ſibi da-
ta: ⁊ reuelatio poſſet eē ꝑiculoſa illis q̱
volunt reſtituere: tunc non ē reuelādū
illis: ſed p̄ſumēdū ꝙ ꝯfeſſoꝛ cām illoꝝ
vtiliter agat: ⁊ ꝯfitēs intēdat ⁊ ꝓmittat
q̄ʒcito ſatiſfacere pōt: qꝛ hʒ locū ratiha
bitō de bono ⁊ equo: ⁊ tunc confitens
abſolui ⁊ cōicare pōt: qꝛ ē in via ſalutꝭ.

Si v̓o oīo neſciant̄ ꝑſone quibꝰ ē reſtō
fienda: tunc ē libere in ꝑtate p̄lati vꝉ
diſcreti confeſſoꝛis dare ⁊ conſtituere
terminum ꝯfitēti: ſicut viderit neceſſi-
tatē ⁊ ꝯtritionē eiꝰ ⁊ volūtatē ꝓmptā
reſtituendi: ⁊ infra iſtū terminū talꝭ po
teſt abſolui ⁊ cōicare. Itē vbi maioꝛ eſt
ꝯtritio: ibi maioꝛ miā ⁊ venia eſt fiēda
⁊ remiſſio. ⁊ qꝛ totus mundus fere eſt
inuolutus in rapinis: ſic pꝛo poſſe tuo
curre ꝑ mediuʒ ne nimia ſecuritas vꝉ
remiſſio perire faciat: quoſ diſcreta eq̱
tas poterat reuocare. Itē ſemꝑ iniuri
ans ⁊ ſpoliās vel cōplices eoꝝ debent
humiliter poſtulare veniā ab eis quos
offenderunt: ne illi remaneāt in rācoꝛe
⁊ mala voluntate. ¶ Quid autem ꝺbe
at facere vxoꝛ ⁊ familia raptoꝛis ⁊ vſu
rarij ⁊ huiuſmodi qui non habent niſi
de obligatis reſtitutioni: habes. ſ̄. in. c.
de rapina. §. 12. in fi. ¶ Nota ꝙ Ray.
⁊ Hoſti. circa iſtam materiam reſtitu-
tionis dicunt. Hoc notent ſacerdotes
⁊ retineant ꝙ ſcḋm ꝙ maioꝛ vel minoꝛ
fuerit fraus vel dolus vel violētia ma
ioꝛ: vel minoꝛ debet eſſe diſcretio iudi
cantis: ⁊ ſcḋm hoc in vſuris que fiūt ī de
poſitis vt dictum ē. ſ̄. in. c. ꝺ vſura. que
oīo ſunt reſtituende: tn̄ ibi qꝛ minoꝛ vi
olentia q̄ʒ in ceteris poterit confeſſoꝛ
ēt cū ſcitur ꝑſona cui fienda ē reſtitutō
magis moderare tp̄s reſtituendi reten
ta ſibi vita commoda ⁊ familie ſue.
¶ Quidā circa mām iſtā dicūt ⁊ meo
iudicio ſatis rōnabiliter ꝙ ī certis caſi
bꝰ non tenet̄ qs ad ſtatim reſtituendū
actualiter ēt ſi hʒ modū aliqualē ad re
ſtituēdum: ⁊ ab eo cui tenet̄ inuenire n̄
poſſit nec dilationē nec remiſſiōem: ſʒ
ſbitā velit fieri ſibi reſtitutionem: qn̄ vʒ

ex restitutione statim vel statim restitu
endo sequeret̃ in̄ euidens vel ꝓbabile
dānū spuale vel tpale notabile ipsi⁹ re
stituentis vel alioꝝ: qđ p̄pōderaret dā
no ei⁹ qui dꝫ hr̄e ex carētia illi⁹ rei. pōt
aūt tale dānū eē triplex: seu scandaluꝫ
notabile vel dānū: periculum mortꝫ: in
famia grauis: periculuꝫ notabile mor-
talis culpe. Rō autem hi⁹ est ꝙ. s. talis
restitutio possit differri: qꝛ ſꝫ Sco. cre
ditor qui dꝫ hr̄e magis: debet velle in
huiusmodi casibus vt maximum incō
modū seu dānū eius qui hēt restituere
euitetur in modica restitutionis dilati
one: q̄ꝫ suū modicū incōmodū vel dā
nū ex carentia ad tp̄s sue rei. Et si obij
ciatur ꝙ restituere ē act⁹ negatiui p̄ce-
pti: qꝛ reducit̃ seu explicat̃ ꝑ hoc qđ ē
non retinere alienū: sed p̄ceptū negati
uū obligat semꝑ ⁊ ad semꝑ. Rn̄det̃ ſꝫ
Sco. ꝙ alienū iniuste ⁊ inuito dn̄o reti
nere simpliciter ꝓhibet̃: ꝓpterea sem
per ⁊ ad semper isto mō necesse ē salu
ti alienū non retinere. Sed qn̄ quis hꝫ
voluntatē ⁊ ꝓpositū restituendi alienū
ꝓ tp̄e opportuno extunc tenet̃ dn̄o rei
volente. i. velle debēte. Vult autē hoc
dn̄s rei ⁊ si non actu elicito: tn̄ actu de
bito ⁊ honesto: qꝛ velle debet ꝙ q suuꝫ
hꝫ retineat quousq; potuerit opportu-
ne. Et si dicat dn̄s rei hoc agit inuite: ⁊
qꝛ n̄ vult ꝙ ꝑ q̄ꝫtuncunq; tp̄s suū retie
atur. Dicendū ſm Sco. ꝙ dn̄o ēt inor
dinate volente statim rehr̄e suū: ⁊ per
ꝯn̄s ꝯ rectā rōnem nolente ꝓximū re-
tinere suū: tūc tenēs nō ē detētor iniu-
stus. nā ⁊ depositū debet redditōe stri
ctissima reddi cū repetit̃: vt. C. deposi
ti. l. fi. ⁊ tn̄ inuito dn̄o voluntate inordi
nata cū repetit: vt cū eo malū faciat si-
bi vel alteri pōt retineri. Et Aug. dicit
ꝙ multa bona sunt p̄stāda inuitis dū
eoꝝ potius vtilitati q̄ꝫ voluntati ꝯsulit̃
di. 45. c. ⁊ qui emendat. ⁊ exemplū po-
nit. 23. q. 4. c. ipsa pietas. de eo. s. qui cō
tra volūtatē suā extrahit̃ đ domo rui
tura: qđ laudabiliter fit. ¶ Est ḡ vnus
casus cū imminet ex eius restōne subi
ta periculū dāni incōparabiliter p̄ua
lentis dāno qđ inde hēt creditor ex ca
rentia rei sue: puta cum ipse creditor ī
pugnaret bonū cōe: ⁊ hn̄do illā rem
seu pecuniā quā quis đ suo retinet ma
gis posset īpugnare ⁊ p̄ualere. Naꝫ
tunc ſm Ric. in. 4. non tenet̃ illđ resti-
tuere illi: sed fidelr̄ reseruare vt restitu
at sibi vl̄ heredib⁹ suis: qn̄ hoc fieri po
terit sine p̄iudicio boni cōis: vel depo-
sitare illđ ordinādo ⁊ ꝓuidēdo ꝙ tp̄e
suo restituat̃. Idē videt̃ dicēdū cū qs
vteret̃ re sua rehabita: puta gladio ad
occidendū se vel aliū vel hi⁹. Idem vi
det̃ dicēdū cū ex subita restōne ille q
restitueret rem ablatā ꝑ furtū vel aliđ
viciū detegeret̃ ⁊ inde infamaret̃: cuꝫ
fama sit qd notabili⁹ sbā tpali. vn̄ gra-
uius reputat̃ peccatū detractionis q̄ꝫ
furti ceterꝫ paribus ſꝫ Tho. 2. 2. q. 73.
⁊. 5. q. i. c. deteriores. Cum ḡ quilibet de
beat ꝓuidere ꝯseruationi fame sue: ar.
12. q. i. c. nolo. pōt talis differre restōnē
vsq; ad tp̄s quo non deprehendat̃ ī cri
mine ⁊ infamet̃ si aliter ꝓuideri n̄ pōt
Idē dicendū ē cum id qđ dꝫ restitui n̄
possit restitui: nisi faciendo magnas ex
pensas ad mittēdū sibi: qꝛ in remotis ē
creditor. Tunc eīm qd agendū hēs. s.
ēt eo. ti. c. 3. Et idē dicenduꝫ qn̄ mulier
hꝫ filium ꝑ adulteriū nesciente viro: l̄
supposuit sibi alienū partum q nutrit̃

de bonis viri:vel etiam heres dimittit
vt ꝓprius filius cū teneat mr̄ talis de
oībus q̄ ꝑcipit talis filius bonis.s. puta
viui patris:non tn̄ debꝫ reuelare factū:qn̄
ex hoc sequeret vel seq ꝓbabiliter pos
set mors sua vel ꝓlis talis:vel etiaꝫ no
tabilis infamia seu alia grauia scādala
fm̄ Ray.ꝛ Jo.neapo.in quolibet.de q̊
habes.s̄.plene eo.li.ti.i.c.ď furto.ibi vi
de. ¶ Alius casus qn̄ ex huiusmodi re
stituti.posset sequi mors subita spiritu
alis seu peccatum mortale ꝓbabiliter
in restitutione vel familia eius:puta re
stituendo que habet aliena ad tantam
venit paupertatem vel miseriā:ꝙ non
pōt viuere vel ꝓuidere filijs suis de vi
ctu ꝛ vestitu:ꝛ cū sint alicuius nobilis
ꝯditōis mēdicare nimis erubescūt:ab
amicis ad sufficientiā non inueniunt:la
borare nesciunt vel non pn̄t:qꝛ paruu
li vel infirmi.ꝛ sic restituendo exponi
tur ꝑiculo ipse cū familia sua furādi:vl
ꝓstituēdi filias:vel despatiōis vbi reti
nendo qď hꝫ alienū cū ipso ꝛ industria
sua ꝓuidet:ꝛ parce sibi ꝛ familie sue:ꝛ
disponit ad satisfaciēdū paulatī. Hoc
sentire videt Sco.in.4.Hen.in quolꝫ.
6.q.24.ꝛ idē videt dicēdū cū quis hꝫ
instr̄a artis sue:vnde ex labore suo gu
bernat se ꝛ suos:ꝛ vēdēdo vel traden-
do ea vt restituat suis creditorib⁹ non
potīt laborare ꝛ in̄ lucrari:puta libros
quo ad iurisꝑitos ꝛ medicos:ferramē
ta quo ad artifices. Laborando āt cū
p̄dictis vltra sustētationē suā poterit ī
futuꝝ paulatim satisfacere. Nec credo
esse ꝯ̄ hoc quod dicit Tho.2.2.q.62.s.
ꝙ statim restituendū ē alienū simplici
ter. Non enim ita amare verba accipi
enda st̄.dicit lex sed ciuiliter:ꝛ in sacra
scriptura statim dr̄ fieri qď ī ꝓlixo tp̄e
vt patet Malachi.3. Statim veniet ad
templum ꝛc̄.ꝛ precipue cū ex causa ita
vrgenti differt vt dictum ē. Pōt etiaꝫ
multipliciter capi in iure:ꝛ non solum
ꝓ potentia facti sed iuris ꝛ cōmodita-
tis vt pꝫ.22.q.3.c.faciat.in glo. Hec tn̄
non sunt p̄dicanda ne apiret via detē
tioni alienoꝝ ad qď nimis ꝑsone sūt in
clinate:sed cū magna discretione in cō
fessione ꝛ ꝯsilijs tractanda: ꝛ cū mltis
circūstātijs ꝯsideranda que honestent
factū. Ad hoc etiā facit quod dicit Jo.
neapol.in quolibet.9.q.22.ꝛ Ric.i.4.
ꝛ Pe.de pa. ¶ Item potenti restitue-
re male ablata statim vtruꝫ sufficiat re
linquere in testamento vel in instrumē
to ꝙ heredes restituāt. Rn̄det ad hoc
Jo.neapol.in.9.quolibet.q.22. ꝙ hoc
sufficit in duobus casibus tantum.
¶ Prim⁹ ē qn̄ hn̄s male ablata credit
vere ꝛ ꝓ certo vel quasi ꝓ certo ꝙ tal
retentio non sit ꝯ̄ voluntateꝫ dn̄i. talis
eīm retētio non ē iniuriosa vel iniusta
nullus eīm patit iniusticiā volens: vt
dr̄.5.ethicoruꝫ. ¶ Scďs casus qn̄ talis
retentio rei aliene ē contra voluntateꝫ
dn̄i sed inordinatam:puta cū non red-
ditur gladius furioso cum repetit ipsū
in furia.hoc enim iuste fit:vt.22.q.2.c.
ne quis. Et similiter hoc est qn̄ vult rē
suam statim habere quam retinens nō
pōt dare sine notabili damno suo:ꝛ eꝯ̄
ille cuius est potest sine damno ꝛ incō
modo carere ad tempus. Extra istos
casus non sufficit ad salutem nisi statiꝫ
restituat. Ratio est:quia de necessitate
salutis est vitare peccatum mortale: sꝫ
nō solū auferre alienū:sꝫ ēt detētio rei
aliene ex̄ p̄dictos casus ē mortale:quia

ꝯ iusticiam:qꝛ cum faciat iniuriā ꝓxi-
mo ⁊ hoc cū pōt restituē. Uñ nō suffic
ad salutē tali relinquē in instr̄o:vł per
testm̄ ꝙ hēdes restituant: sed ꝺ necessi
tate salutis ē stati restituē si pōt. Sed
si ille cuius ē res vel cui obligatur non
pōt illa re carere sine icōmodo suo ēt
ad tp̄s:oportet ꝙ restituat ēt cum ma
gno incōmodo suo:nec sufficēt dimit-
tere ꝑ testamentū. ¶ Tertius casus ex
cusans a restitutione subita est cum ex
hoc īmineret periculū mortis corpora
lis. Et nota ꝫm Ricar. in.4.di.15. ꝙ si
ille qui dānū ītulit habet aliquid vltra
necessitatem sustentationis nature q̄ꝫ
uis sibi necessarium ad victum ꝫm de-
cētiam sue persone restituere tenetur.
Non enim licitum est de alieno viuere
cum seculari honore. Si aūt nō hēt ni
si necessaria ad sustentationē nature:
tunc ſb̄distinguēdū ē:quia aut iste qui
ē passus dānū non indiget ad sustenta
tionē nature:eo qꝺ ab eo ablatū ē:⁊ il-
le ꝗ abstulit pōt retinere: ⁊ restituē nō
tenetur:qꝛ ex iure nature licitus ē vni-
cuiqꝫ vsus possessionis necessarie ad su
stentationē nature. Extrema enim ne-
cessitas facit oīa communia. ff. ad legē
rhodiā. ꝺ iactu. l. z. §. cū in eadē. in tex.
⁊ glo. Aut indiget ad sustentationē na
ture eo qꝺ ablatū ē:⁊ tūc subdistinguo
qꝛ aut primus. i. dn̄s ipsius rei indiget
ista re ad sustentationē sue nature ꝑus
q̄ꝫ fuit necessaria ad sustentationē natu
re illius ꝗ abstulit:aut eodem tꝑe vter
qꝫ indigēs factus ē ista re ad sustentati
onē sue nature:aut iste qui abstulit fa
ctus est indigens re iste ad sustentati
onem sue nature priusq̄ꝫ ista a quo ab-
lata ē. Primo modo ⁊ secundo potest

dici sine preiudicio: ꝙ iste qui abstulit
rē istā teneat̄ restituere illi a quo abstu
lit:qꝛ nunq̄ꝫ facta fuit res illius qui eā
abstulit:sed sēper remansit illiꝰ de iure
postq̄ꝫ enim sū in statu in quo res mea
necessaria ē mihi ad sustentationē na-
ture:non pōt fieri alterius me ꝯdicēte.
Si tertio modo: tunc ille qui abstulit
restituere non tenet̄: qꝛ ab isto tempo
re quo facta ē necessaria sibi acꝗsitum
fuit ius in illa re illi qui abstulit. Et iꝺo
q̄ꝫuis dānum passus veniat postea ad
statū in quo res sibi ablata esset sibi ne
cessaria ad sustentationem nature:non
ꝓpter hoc habet maiꝰ ius in ista re q̄ꝫ
iste qui eam abstulit:nisi iste qui eā ab
stulit:deuenisset ad statū in quo āplius
res ista non eēt sibi necessaria ad sustē
tationē nature. Idē ꝑ totū Pe. de pal.
in.4. ⁊ Sco. Ex predictis horum patet
ꝙ tales qui habent restituere ⁊ si retīe
ant sibi quodāmō necessaria ad susten
tationē sui ⁊ familie ad vitādū multa
ꝑicła aīe ⁊ corporis q̄ visilr̄ seꝗ possēt
bonis suis cedendo ⁊ omnibus expoli
ando ꝓ restitutione fienda: qꝺ forte tu
tius esset restituere ⁊ in deo ꝯfidere:ēt
si oporteret mendicare ꝫm Ray. Ad
hoc non videntur teneri de necessitate
salutis:tm̄ non debent tales laute viuē
⁊ pompose vestiri cum familijs: ⁊ fili
as suas cū magnis dotibus nuptui tra
dere:sicut si non essent obligati restitu
tioni:sed parce viuē ⁊ ꝑuas dotes tra
dere. ⁊ si non possunt nobili vel mer-
catori nuptui dare:debent artifici ⁊ ple
beo tradere:⁊ alia superflua resecare.
Cū multa ꝗ prudentia hoc negocium
agendū ē:cum efficaciter videtur facē
qꝺ possunt ad restituendū ⁊ in alijs se

bene hr̃e cũ timore: dei credo q̃ possũt
absolui ⁊ communicari. Qui autem ⁊
ꝺ eo qꝺ possunt semper procrastinant
⁊ annuati reperiuntur ꝓmittere cõfes
soribus restitutionem facere: ⁊ postea
non faciũt non videntᷣ absoluendi: nisi
ṗus faciãt vel disponant efficaciter ne
gociũ vt hẽat executionẽ: ⁊ multo mi-
nus ei ꝑmitti ꝺꝫ cõio sumi: q̃tum di-
co spectat ad ꝯsiliũ ꝯfessoris. Nã q̃tuꝫ
ad sacerdotem qui habet cõicare cum
ille se in manifesto ad hoc ĩgerit: quid
iuris hẽs in tertia parte ti. e. De vsu
rarijs autem manifestis quomodo sit
agendum cum eis in restitutione ⁊ col
latione sacramentorum: habes. s̃. e. c. ꝺ
vsur. Possent etiam tales petere remis
sionẽ a creditoribus: quam si sine frau
de ⁊ sponte obtinent: non ipsis amplꝰ
obligantur: nec etiam pauperibus illa
remissa eis dare tenentᷣ. Non tñ decẽs
eẽt vt diues a paupere: ⁊ indigẽs parũ
a multum indigẽte petẽt remissionem.
¶ Queritᷣ vtrũ eps̃ elapsis tribꝰ vł. 4.
30. vel. 40. annis possit agere ꝯ heredes
vel possessores bonorum quondam il-
lius qui ĩ testõ reliquit mille libras sol
uendas noĩe vsuraꝝ incertaꝝ cũ de ex
torsione dictaꝝ vsuraꝝ non appareat
nisi ꝑ ꝯfessionẽ dicti testatoris. Rñdet
Lau. pꝰ Fede. q̃ cũ actio que cõpetit
ex testõ vel ꝯditio que cõpetit ep̃o ꝑ. l.
nulli. sit personalis ⁊ spacio. 30. annoꝝ
claudatᷣ ꝑ ꝯñs. C. de prescrip. 30. vł. 40.
annoꝝ. ideo contra heredes bona fide
possidentes: que semꝑ p̃sumitur nõ cõ
petit actio ad dictas mille libras: nisi ꝓ
baretᷣ heredem malã fidẽ habuisse: et
sciuisse vicium ⁊ crimen defuncti: quo
casu debet intelligi. c. tua nos. cuꝫ si. Et
idem si de extorsione appareat ꝑ aliꝺ
q̃ꝫ per testm̃. Quo autẽ ad possessores
bonoꝝ in quos ꝑ testatorẽ vel eiꝰ hẽdẽ
bona sunt alienata: non est aliquod du
bium si possederunt spacio. 10. annorũ:
qꝛ actio ꝑsonalis ñ cõpetit ꝯ successorẽ
singularẽ: vt. l. i. §. hẽs. ff. ad trebell. nec
ob. pº dicta. s. q̃ actiones ep̃o cõpeten-
tes duran. 40. annis: qꝛ intelligitur hoc
de actionibꝰ cõpetentibus ep̃atui vł ec
clesijs collegiatis: sed hic non competit
actio ep̃o vt ep̃o: sed vt iconomo ⁊ ad
ministratori bonorum pauperum.
¶ Queritᷣ qd si p̃misso generali edc̃o
q̃ quicũqꝫ dederit vsuraꝝ noĩe aliqd
tali dẽiat ĩfra tot dies ⁊c. Si nẽo veniat
nec ẽt aliq̃s vsuras certas vsurarius as
signauerit infra terminũ sibi ad id sta
tutum: lataqꝫ ẽ sñia ꝑ ep̃m declarans il
las eẽ certas: vtrũ vsurarius sit tutꝰ: si
postea appareant ꝑsone certe quibꝰ est
restitutio fienda. Federicus de senis sẽ
tit q̃ sic: ẽt quo ad illos qui tunc erant
extra diocesim. fatetur tñ q̃ talibus cõ
petit remediũ ꝯ ep̃m vel pauꝑes. Sed
cogita dicit Lau. an sit veꝝ: ⁊ ꝯriũ pra
cticatur qñ non ẽ determinatũ q̃ oĩa
veniãt sꝫ noĩe incertoꝝ: hoc est qñ nõ
sit taxatio veꝝ: ⁊ ẜm q̃titateꝫ ad quã
ascendunt: sed minor: ⁊ ẜm q̃ inter eos
ꝯuẽtum ẽ: ⁊ de hoc iudici ꝓ cuius sñia
alio non dato p̃sumitᷣ q̃ stat legitime.
An aũt talis practica sit iuri ꝯsona: tu
ipse vide. Prompti sunt tñ ep̃i ad eius
obseruationẽ: qꝛ ꝓ seipsis incerta bur-
sant: nec ad illoꝝ volunt restitutionem
venire vel teneri: sꝫ sit certa taxatio ẜꝫ
ꝯuentionẽ ẜm q̃ moris est: que tamen
an possit de iure fieri videndum est.
¶ Querit ẽt Archi. q̃ siquis decedẽs

relinquat sibi hẽdem ex testõ vel ab i-
testato: ⁊ ordinauit quẽdã executorem
tm̃ ad emẽdã suoꝝ forefactoꝝ q dece
dẽs tpe mortis sue creditoribus teneba
tur ⁊ iã termĩ solutiõis fluxerãt. Dicit
rñdẽdo ꝙ iste executor debita hi⁹ sol-
uere tenet̃: ⁊ põt ꝯueniri: q: elapsis ter
mĩs solutionis cepit ĩiuriari credito-
bus in non soluẽdo defunctis. Ex ꝑce-
pto aũt dñi est solutio faciẽda: ar. z. q.
i. c. magnũ. z3. q. vi. c. tributũ. q: peccat
in termino non soluẽdo: tum q: frãgit
ꝓmissum: ex de pact. c. i. ⁊. z. tum q: il-
lo elapso ĩuito dño detinet alienum. ff.
de excep. doli. l. z. §. circa. ⁊ hoc tenent
quidã. s. vt noĩe forefactorum: hoc ca
su veniant debita quoꝝ terminus solu
tionis tpe mortis elapsus erat ⁊ ꝓ illis
agi posset. Secus de debitis quoꝝ ter
minus nõ aduenerat. Et ita notat spe.
in rubrica q̃lit̃ scripta in iudicio ꝓfer-
ri. §. nunc vero. De eo vero demu3
cui datũ ẽ aliquid ꝑ errorem dicit Jo.
de rip. in tractatu de ꝯctibus: ꝙ ĩ tali
datione aut est error persone vel fortu
ne vel alterius conditiõis apposite. Si
primo modo: puta ĩtendo dare Petro
⁊ do Martino: tunc Martinus tenet̃
acceptum restituere vel dãti vel illi cui
intendebat dare: ar. z9. q. i. §. i. Si vero
error fortune: puta intẽdo tibi dare vt
pauperi: ⁊ tu es diues. dicitur ꝙ sic ac
ceptum tenet̃ restituere dãti vel alicui
pauperi: nisi recipiens interim effectus
fuisset pauper. Si vero sit error alicu-
ius alteri⁹ ꝯditiõis: puta credo te sc̃m
cũ tu non sis: ⁊ iõ dono tibi: vel credo
te celebraturũ missas: iõ do tibi. dr̃ ꝙ
si receptori constat de precisa ĩtentiõe
dantis. s. q: alias non daret nisi ista ꝯdi

tio subesset: talis error obligat ad resti
tuẽdũ receptũ: aut ad sufficient̃ supplẽ
dũ ꝑ se vel ꝑ aliũ intẽtionẽ dãtis: quoꝝ
rõ ẽ: q: cũ res ĩ istũ nõ transeat nisi eo
mõ q̊ vult dãs trãsferre si ñ existat cõ
ditio ĩ ipsũ res nõ trãsfert̃. Alij ãt di-
cũt ꝙ ad talẽ restõnẽ talis error ñ ob-
ligat: nisi ipsa ꝯditio circa quã erratur
esset cã motiua ⁊ finalis talis dationis
q̇ð ꝓbant ꝑ sil̃e. Do tibi libras centum
q: credo te eẽ amicum meum: dato ꝙ
accipiens non sit amicus meus non ob
ligatur ad restõnem. Si autem amici-
tia sit cã ꝓpter quam do tibi centum
libras. s. si sis amicus me⁹ ⁊ non amic⁹
fueris: obligaris ad restõnẽ. Ex his p3
ꝙ q̃stores sancti Antonij: vel alij ꝗcun
q3 nullo mõ pñt sibi retinere ea que ill̃
pauꝑib⁹ vel locis ꝓ quib⁹ petũt dant̃
q: hic ẽ error persone. Veruntñ q: nul
lus tenetur ꝓprijs stipendijs militare
nec cãs alioꝝ agere ad suas expensas
dico ꝙ tales pñt viuere suꝑ quest⁹ q̊s
faciunt: ⁊ põt eis moderatum salariu3
dari: hec ille. Illa vero que dãt̃ eis ex
mendacijs eoꝝ questoꝝ: v3 quia asse-
runt ꝙ dicentur multe misse ꝓ danti-
bus: vel hẽbũt talẽ indulgentiã: vel ab
soluent̃ a votis eoꝝ: vel a casib⁹ reſua
tis: vel ꝙ fiẽt lectisternia ĩ hospitali de
hi⁹: pro quibus illi dãt alias non datu
ri: cũ nec talia fiunt: vel vera sũt. totũ ẽ
rapina: ⁊ restitui debẽt dantib⁹ ea vel
pauperibus erogari: ar. i4. q. 5. c. non
sane.

¶ Explicit titulus de restõnibus fra-
tris Antonini archiepiscopi florentini
in quo diffuse tractatur de hac mã.

Incipit tabula materiarum q̄ in hoc libro ꝯtinent᷑. Tractatus de ꝯfessore qui hic primo ponitur: diuidit᷑ in .3. ptes: quarum prima ē de potestate seu auctoritate ꝯfessoris ⁊ habet .15. capitula.

Expliciūt capitula prime partis huius operis.

Incipit tabula secunde partis hui⁹ opis: que erit de scientia confessoris et habet. §. 5. c. 10.

Expliciunt. §. secunde partis huius operis.

Incipit tabula tertie partis huius operis: que erit ex bonitate confessoris ⁊ habet. §. decem.

Explicit tabula secunde partis Interrogatorij.

Incipit tabula tertie partis interrogatorij: que est de statibus que cōtinet capitula.17. c.47.

Explicit tabula super tertia parte Interrogatorij.

Incipit tabula sup tractatus d restitutionibus:qui in hoc libro seu opere tertio loco ponitur: vt patet in secũda pte summe de vicijs capitalib⁹ eiusdẽ fratris Antonini.

Incipit capitulũ scdm de restitutioib⁹ in quo ostenditur quid q̃tũ quibus:et quo ordine sit restituẽdum. c.75.

Explicit vtilissima ꝯfessiōis sūmula
a Reuerendissimo in christo patre fra
tre Antonino archiep̄o florentino edi
ta: cui⁹ vtilitatis p̄textu Impendio Jo
hānis colonie Agrippinēß Johānisq̄
manthen Gherretzen sociorū Vene-
tijs eadem impressioni dedita est: 3°. cal
april. anno salutis dñice. M.cccclxxx.

Registrum char-
tarum.

a
primum vacat
Incipit summula
familia
vero subsūt
potestatem

b
sibi est
quam penitens
habet in
⁊ satis
sic materia

c
materialis pn̄ia
tenebatur
septennis

nota tamen
cōi potest

d
interrogandi
de incantationib⁹
eum obligare
quantitate
etiā si non

e
si in faciendis
nouit mortale
vt per se
committitur
defectum

f
interrogationes
ecclesiaꝝ
si histrionibus
victoriam.

g
de beneficiatis
residere
seruiendi
officium
tepidus

h
postq̄
ego te absoluo
appellantur
manus
vel furata

i
debilitatus
ille item
de quo
⁊ non
reipublice

k
dicunt theo.
peccare
creditur

l
secus credit
de bonis
bene habere
incipit tabula

Finis laus deo